Habari Ngema

New Testament in Mwani

Habari Ngema
New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763

Contents

Matwaya 1
Maruku 37
Luka 58
Yahaya 99
Vitendo 126
waRoma 160
1 waKorintiyu 176
2 waKorintiyu 190
waGalata 200
waEfezu 206
waFilipi 212
waKolosayi 216
1 waTesalonika 220
2 waTesalonika 224
1 Timotiyu 226
2 Timotiyu 231
Titu 234
Filemoni 236
Waebraniya 237
Yakobu 251
1 Peduru 255
2 Peduru 260
1 Yahaya 263
2 Yahaya 267
3 Yahaya 268
Yuda 269
Ufunuri 271

Habari Ngema yereze
Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

1 Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Iburahima.
Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:
2 Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,
3 Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;
Paresi kampongola Hesironi,
Hesironi kampongola Arama,
4 Arama kampongola Aminadabu,
Aminadabu kampongola Nashoni,
Nashoni kampongola Salmoni,
5 Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;
Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;
Obedi kampongola Yese,
6 na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.
Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.
7 Selemani kampongola Rehoboyamu,
Rehoboyamu kampongola Abiya,
Abiya kampongola Asa,
8 Asa kampongola Yehoshafati,
Yehoshafati kampongola Yoramu,
Yoramu kampongola Uziya,
9 Uziya kampongola Yotamu,
Yotamu kampongola Ahazi,
Ahazi kampongola Hezekiya,
10 Hezekiya kampongola Manase,
Manase kampongola Amoni,
Amoni kampongola Yosiya,
11 Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya†,
kampongola Yekoniya na wanduze.
12 Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,
Yekoniya kampongola Shealtiyeli,
Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,
13 Zerubabeli kampongola Abihudi,
Abihudi kampongola Eliyakimu,
Eliyakimu kampongola Azori,
14 Azori kampongola Zadoki,
Zadoki kampongola Akimu,
Akimu kampongola Elihudi,
15 Elihudi kampongola Eleazari,
Eleazari kampongola Matani,
Matani kampongola Yankubu,
16 Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu,
ampongore Insa, etiwa Almasihi.

---

* **1:6** Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoríwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.)

† **1:11** Mayahudi wasamisiwa Iziraeli wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi.

17 Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi na vine.
Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na vine.
Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya mpaka wakati wa Almasihi vipita vizazi‡
kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

18 Sambi, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi: Mariyamu mamaye Insa,
kâpofiwa na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite kwa
nguvu ya Roho Takatifu, we! 19 Yusufu nlumake, kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka
kumwanziri, akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri. 20 Falakini iye, paakiwaza kutenda javire,
kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi: "Yusufu ujukulu wa
Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta waasaka kupongola-yo ampon-
gola kwa uwezo wa Roho Takatifu. 21 Iye ampongola mwana nlume na ujuzi umwite zina
rake Insa*, konta iye awavusha wanu wake nkati ya madambi awo." 22 Basi piya vikuna
ipate utimiziwe usowezi wasowere Mola julu ya nabii†, akamba:

23 "Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
ampongola mwana nlume,
na wamwita zina rake Emanueli,
mana ake: 'Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.' "

24 Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaambiriwe na laika wa Mola ire,
akimpokerera nkawake. 25 Fala aamwijiwe mpaka kampongola toto nlume. Na akimwita
zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa

1 Sambi, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi* wawere nfalume,
kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu† wakilawa upande wa mashariki,
wakamba: 2 "Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kandepi? Kamana tiwona nondwa
yake paikiwala, ndimana tija kuntukuza." 3 Nfalume Herodi paasikire, kafazaika pakulu
sana na wanu piya wa Yerusalemu‡ wafazaika naye. 4 Akiwajumanisa piya walongozi
wa dini na wanlimu wa shariya wákiwatumikira wanu, akiwadairi: "Almasihi§ akuja
kupongoriwa ndepi?" 5 Ewo wakinjibu: "Betlehemu inti ya Yudeya, konta vyandikiwa na
nabii mmoja* javi:

6 'Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya,
auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya,
konta kati ya uwe alawirira nlongozi,
akuja kusunga umati wangu Iziraeli.' "

7 Sambi Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakatini wayilawirire
nondwa ire. 8 Ikisa akiwapereka Betlehemu akamba: "Ukani, mukadadishi sana-sana
kuhusu toto-yo. Mukimmonerera, tumizani kunambira ipate nomi nije nintukuze."
9 Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwa-
longoza mpaka mahala paakiwa toto ire, ikimira. 10 Pawawonire nondwa ire, watenda
radi na wafurahi pakulu sana. 11 Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja na
Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wakifungula mali awo,
wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali. 12 Noparepare iwesukira ruhuya
wasiludire ka Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

13 Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuya,
akimwambira akamba: "Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire uke Miswiri,
ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuulaye." 14 Iye akilamuka,
akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri. 15 Akikala

‡ **1:17** Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. § **1:18** "Almasihi" zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu. * **1:21** "Insa" mana ake "Nvushi". † **1:22** Ona Izaya 7:14. * **2:1** Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. † **2:1** Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa. ‡ **2:3** Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds. § **2:4** Eyi aya-yi "Almasihi" mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. * **2:5** Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2.

nokure mpaka Herodi akifwa, ipate vitimiziwe vyaambire Mola julu ya nabii mmoja†,
akamba: “Kulawa Miswiri nimwita mwanangu.”

Kuulaiwa ka wana watoto

16 Sambi, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa pakulu futi.
Akitumiza kuwolaya wasimana walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya zíri karibu
nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba kufika, kwa kutunza muda
waawadairire wataalamu ware. 17 Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya‡ akamba:

18 “Shauti isikirika Rama,
kiriro na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

19 Sambi, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu Miswiri nokure
julu ya ruhuya, 20 akamba:
“Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye, uke inti ya Iziraeli,
konta wakisakula kumulaya-wo wafwa.”
21 Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye, wakingira inti ya Iziraeli.
22 Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye,
akopa kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa akuka makaya a Galileya.
23 Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti ipate vitimiziwe visemiwe na minabii
kuwa: “Akwitiwa nNazareti§.”

3

Yahaya mwenyé Koza

1 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza akihubiri nlanga ra Yudeya,
2 akamba javi: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni* uwa karibu!” 3 Kamana javi ndi
vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

“Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengezereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita.”

4 Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya, ákivalanga ukanda† wa sambala
nkiuno‡, na cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. 5 Nowo wakati-wo, wanu wa
Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirani za Yordani§ wakuka kwake iye,
6 newo wakoziwa neye mmuto wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.
7 Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi wakija kwake woziwe, aki-
wambira: “Umwe kabila ya manyoka! Nani akushongezereni kutira kukimiwa kusaka
kuja? 8 Basi, ipani visumo† vyakolota kutubiya. 9 Musiwaze watupu kwamba: ‘Tanawo
baba, ndi Iburahima.’ Konta nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwezo
wakupindula eya mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. 10 Nepa katana ituriwa fúti
panzipe wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa pamoto.
11 Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala ája bandi ya omi kanawo uwezo
pakulu koliko omi, iye omi sifãi kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozani na
Roho Takatifu na moto. 12 Iye kisero ciwa mmakono mwake, akuja kumariza kupepeta,
ataya mpunga wake nkikuti, fala membu akoca na moto sauzimika tena.”

Koziwa ka Insa

13 Sambi, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani akoziwe. 14 Fala
Yahaya akinkataza, akamba: “Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambi ujaja nukoze omi?”
15 Insa akinjibu: “Kubali novyo sambi-pa! Kamana ndi vyavitijuzi ipate titimize piya
shariya.” Ndimana, akinkubali. 16 Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde

---

† **2:15** Ona Hozeya 11:1. ‡ **2:17** Ona Yeremiya 31:15. § **2:23** Epa mwandishi katumira “nNazareti” aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21.
* **3:2** “Ufalume wa binguni” mana ake, “ufalume mupya wa Mwenyezimungu” au “kutawala ka Mwenyezimungu”.
† **3:4** Au: “sintu”. ‡ **3:4** Nabii Aliyasi ákivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. § **3:5** Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. * **3:7** “Mafarizeu na Masaduseu” ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. † **3:8** “Visumo” mana ake vitendo vyema.

nowo, akifunguririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu
akimwisukira kamba pomba. 17 Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema: “Eyu ndi
Mwanangu wanimpenda, niwa radi naye.”

4

Kuyerериwa ka Insa

1 Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayereriwe na Ibilisi.
2 Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala. 3 Cakúyerera ire
akinfika karibu, akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*, sowerera
mawe-ya ataduke mikate.” 4 Fala iye akinjibu, akamba: “Vyandikiwa† javi:

‘Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu.’
”

5 Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya takatifu, akintula julu mahala
parefu pakulu pa Nyumba Takatifu, 6 akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu, refye pansi, kamana yandikiwa‡:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe,
wakupokerera mmakono mwawo,
mawe asukulumize anta aba mulu wako.’ ”

7 Insa akimwambira: “Vyandikiwa§ novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’ ”

8 Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu sana, akimolotera
inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo. 9 Akimwambira: “Ukisujudi ukini-
tukuza omi, vinu-vi piya nukupa.” 10 Insa akimwambira akamba: “Lawa-pa, uka vyako,
uwe Shetwani*, konta yandikiwa† javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza,
kuntumika iye yeka yake tu basi.’ ”

11 Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

12 Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya. 13 Akisama
Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya íri nanyenje ya tanda‡, upande wa inti ya
Zabuloni na ya Naftali§, 14 ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya*, akamba:

15 “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda,
kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!
16 Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana,
wekáre nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza.”

17 Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: “Tubiyani, kamana ufalume
wa binguni uwa karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

18 Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na nduye:
Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda mure konta
wákiwa wavuvi. 19 Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa wavuwi-wanu.”
20 Mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata. 21 Nakuka mbere, akiwawona wanu
wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja na Yahaya, nduye
Yakobu. Wákiwa mungalawa na wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo. Insa
akiweta, 22 newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yawo, wakinfulata.

* **4:3** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **4:4** Ona Kumbukumbu 8:3. ‡ **4:6** Ona Zaburi 91:11. § **4:7** Ona Kumbukumbu 6:16.
* **4:10** Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. † **4:10** Ona Kumbukumbu 6:13. ‡ **4:13** “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya. § **4:13** Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu. * **4:14** Ona Izaya 9:1,2.

Kazi ya Insa Galileya

23 Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga† mwawo kupita akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na maradi piya a wanu ware.
24 Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani, wa visalasala na wakuremala, neye akiwaponesa.
25 Wanu wengi wakinfulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu, Yudeya pamoja na ng'ambu nyengine ya Yordani.

5

Utuba pamwango

1 Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

2 Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:

3 "Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo*
kamana ufalume wa binguni† ndi wawo.
4 Heri ndi wenye kulalamika,
kamana wakuja kunyamaziwa.
5 Heri ndi wenye kurinyenyekeya,
kamana wakuja kuwa wenye ardhi.
6 Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya,
kamana wakuja kwikutisiwa.
7 Heri ndi wenye utungu,
kamana newo wawoneriwa utungu.
8 Heri ndi wenye moyo swafi,
kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.
9 Heri ndi wenye kupatanisa wanu,
kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.
10 Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki,
kamana ufalume wa binguni ndi wawo.
11 Heri kwenu wakati wamwiniwa,
na wamwandibiwa,
na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!
12 Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi ulu mbinguni. Kamana novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire kábula ya umwe."

Munyu na nlangaza

13 Insa akizidi kusema javi: "Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu.
14 Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yakujengiwa pajulu ya mwango aifisiwa.
15 Hapana munu akoréza kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza, iwamwarikire wanu piya wári nnyumba.
16 Kwa namuna moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári mbinguni."

Kuhusu shariya

17 Cengine Insa kawambira kaamba: "Musidanizire kamba nija kufuja shariya za Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila nija kutimiza.
18 Nukwambirani kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala shada isaka kulaviwa nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe.
19 Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe noto moja tu basi, na kuwafunda wenziwe watende novyo, akuja kuwoniwa ntoto futi nkati ya ufalume wa binguni. Falakini afuláta ezi ámuri-zi kuno akifunda, akuja kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni.
20 Basi, nukwambirani kuwa shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu, amwingira futi ufalume wa binguni."

Mambo a kukimiwa

21 Kawambira tena javi: "Musikira vyawambiriwe‡ wámida, 'Usiulaye. Olaya onse, imbidi ahukumiwe.'
22 Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé kunkimwira

---

† **4:23** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **5:3** "Wenye kuriwona usikini roho zawo" mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridãi mbere ya Mwenyezimungu. † **5:3** Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu. ‡ **5:21** Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17.

mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu.
Mwenyé kumwita mwenziwe ‘zozo’, imbidi oke motoni. 23 Sambi, ikiwa kwankulavya
swadaka§ yako julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu
julu yako, 24 asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza na
mwenziwo. Sambi, ukiludi, lavya swadaka yako. 25 Patana na aduwi wako upesi paúri
naye munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula, neye kukupereka ka amiri wa
kalaboshu, wefyeriwe nomo. 26 Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo
mpaka uripe nzuruku kamili.”

Kuhusu uzinzi

27 Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayâmbiwe*, ‘Usizinge’. 28 Falakini omi nuk-
wambirani kuwa kila mwenyé kunnang'aníza mwanamuka ka kumperereza iye, kazinga
futi. 29 Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono nriro, kotopola, wefye baidi
yako. Kamana, ndi fadari kwako kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako
nzima kwingira motoni. 30 Na kamba ukukosesa nkono nriro wako, tupula nowo, wefye
baidi yako. Basi, ndi fadari kwako kwasika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako
nzima kwingira motoni. 31 Yambiwa novyo javi, ‘Amwása nkawake onse, ampe talaka.’†
32 Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake saíri kwa sababu ya
uzinzi, muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, kankuzinga.”

Kuhusu kulapa

33 Insa akizidi kuwambira: “Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: ‘Usilapire ulongo ila
mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.’ 34 Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire
kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi kiti ca Mwenyezimungu, 35 wala usilapire
duniya, kamana ndi yaluwatira maulu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya
ya Nfalume Nkulu, 36 wala usilapire kiswa cako‡ kamana auna uwezo wa kubadili nywiri
zako kuwa nyelupa au nyerufi. 37 Basi, kusowera kwenu kuwe ‘aye’ íri ‘kweli aye’, ‘sivyo’
íri ‘kweli sivyo’. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya.”

Kuhusu kuripirirana

38 Cengine kawambira kaamba: “Musikira vyayâmbiwe kuwa: ‘Riso kwa riso, rino kwa
rino.’ 39 Fala omi nukwambirani kuwa musishindane na wenye kukutendani ubaya.
Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriro, zungunuka umpe langu ra
upande mwengine. 40 Ikiwa munu kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako nero
mwasire. 41 Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye mpaka
mbiri. 42 Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa, nkopeshe
usinture minyongo.”

Kuhusu kuwapenda maaduwi

43 Ikisa kawambira javi: “Musikira vyayâmbiwe, ‘Mpende mwenziwo, mwine aduwi
wako.’ 44 Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni
duwa wenye kukulumbatani, 45 ipate muwe wana wa Baba wenu ári binguni. Kamana
awarisa juwa rake ka wema na wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na sawana
shariya. 46 Kamana mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni yamupata? Sinovyo
vyawatenda anta wenye kuripisa nsoko? 47 Mukiwadairi habari wenzenu basi, camu-
tendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu? 48 Basi
mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári binguni.”

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

1 Insa kasowera tena javi: “Onani! Musitende shariya yenu mbere ya wanu kuwóniwa.
Mukitenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári binguni. 2 Ndimana, paulavya
zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba wanafiki vyawatenda kusinagoga na munjira,
wasifiwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zawo. 3 Fala
uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriro wako, 4 zaka
yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya.”

Mambo a kutenda duwa

5 Insa kazidi kuwambira kaamba: “Pamulebela duwa, musitende kamba vyawatenda
wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na mmamembe
ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wapata futi thawabu zawo. 6 Fala

§ **5:23** Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu. * **5:27** Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18.
† **5:31** Ona Kumbukumbu 24:1. ‡ **5:36** “Kulapira kiswa” mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka
kiswa ndi kufwa.

uwe, ukilebela duwa, ingira nkisusi mwako, nakufunga nryango, ulebela duwa ka Baba
wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya. 7 Pamulebela duwa,
musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba vyawatenda sawamwijiwa
Mwenyezimungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya usowezi mwingi, wasikiriwa. 8 Basi
musiwalandanise, konta Baba wenu akwijiwa camusakula kábula samunlebele. 9 Kwa
javyo, pamulebela duwa, ambani javi:

'Baba wetu uri binguni,
rikurisiwe zina rako,
10 uje ufalume wako,
vitendiwe vyausaka
kamba vitendiwa mbinguni,
na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.
11 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
12 Tiswamii makosa etu,
kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.
13 Usitase kutingira ushetwani,
fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.*'

14 Sambi, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni akuswamiini
novyo. 15 Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena."

Kuhusu kufunga

16 Ikisa kawambira javi: "Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga wajii, kamana
wanyatisa kumaso kwawo ipate wawoniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambirani
kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu zawo. 17 Falakini uwe, ukifunga, taya kumaso
na usamure nywiri zako, 18 ipate usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila wijiwiwe na Baba
wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya."

Kuhusu kuriturira mali

19 Cengine tena Insa kasema javi: "Musiriturire mali mulumwengu-mu múri uswa na
ange yaribungi piya vinu, na wevi wavunjanga miryango wakwiwa. 20 Fala riturireni
mali enu mbinguni, mahala savyaribika na uswa wala na ange, wala wevi sawavunja
nryango wakitowa kwiwa, 21 kamana paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo.
22 Sambi, kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako
piya ukuwa nuru. 23 Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi†. Kwa
javyo, ikiwa nlangaza kwako uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu.‡ 24 Hapana munu akidiri
kuwatumikira mamwenye wawiri, kamana mmoja amwina, mwengine ampenda. Au
aryaminisa ka mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu
pamoja na mali. 25 Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike na mainsha enu,
camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala. Mainsha sibora
zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya mavazi? 26 Wanang'anizeni wanyuni
julu: sawavyala wala sawavuna wala sawariturira nkikuti, fala Baba wenu ári binguni
awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po? 27 Nani kati yenu ashugúlika kakidiri kongeza ora
moja ya uhai wake?§ 28 Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tunzani maluwa
a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo. 29 Nukwambirani
kuwa anta Selemani* na ubora wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo. 30 Basi,
ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu
ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, wenye kwamini aba? 31 Basi, musishugulike
kwamba: 'Tiryani?' au 'Tinywani?' au 'Tivalani?' 32 Kamana piya-vyo wanu sawamwijiwa
Mwenyezimungu wasakula. Falakini ijiwani kuwa Baba wenu ári mbinguni akwijiwa
kuwa musakula piya-vyo. 33 Basi, sakulani kwanza ufalume wa Mwenyezimungu na
shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa kwenu. 34 Musishugulike na make-
shamungu, konta makeshamungu-yo irishugulikira wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya
wake."

---

* **6:13** Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.] † **6:23** "Kisi" mana ake "giza". ‡ **6:23** Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera wenziwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. § **6:27** Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: "Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?" * **6:29** Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

7

Kuhusu kulaumu

1 Na tena kawambira kaamba javi: "Musilaumu, nomwe musilaumiwe, 2 konta kamba
vyamulaumu, mulaumiwa novyo. Na namuna ya kipimo camupimira, mupimiriwa noco
novyo. 3 Sambi, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa mwenziwo, fala awufahamu
kibawo ciri mmaso mwako? 4 Umwambiraja mwenziwo kuwa: 'Asa nilavye kizolo mmaso
mwako', na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! 5 Uwe nafiki! Lavya kwanza
kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.
6 Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunukirani wakupanyangulani. Wala
musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije kuluwata na maulu awo."

Mwenyezimungu ajibu duwa

7 Kawambira tena javi: "Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani hodi, mufun-
guririwa. 8 Kamana kila alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba hodi, afunguririwa.
9 Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa riwe? 10 Au alebeliwa inswi, kampa
nyoka? 11 Umwe, ingawa muwa wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema. Futi
Baba wenu ári mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunlebela?
12 Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe watendereni novyo.
Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii."

Nryango mpana na nryango mpusu

13 Akizidi tena kuwambira javi: "Ingirani nryango mpusu, kamana mpana ndi nryango
wa njira ya ando yakumpereka munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo nryango-wo.
14 Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a peponi. Aba futi wasinganira
nowo nryango-wo."

Mambo a muti na visumo

15 Insa kasowera tena kawambira javi: "More-moreni na minabii walongo, wakujírani
wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali.
16 Muwamanyira julu ya visumo vyawo*. Muti wa miwa ukupa papaya? Au mpombwe
ukupa mangera? 17 Basi, kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya†
ukupa visumo vibaya. 18 Muti mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya
aushubutu kupa visumo vyema. 19 Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa
moto. 20 Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira."

Umwe sukwijiwani

21 Insa kawambira kaamba javi: "Siyo kila aníta onse 'Mwenye! Mwenye‡!' akwingira
muufalume wa binguni, ila ire aténda caasaka Baba ári mbinguni. 22 Suku ya Kiyama,
wanu wengi wakuja kwamba: 'Mwenye, Mwenye, sikweli atibushurire kwa zina rako? Na
kwa zina rako, atiwatuwise mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuza mengi
awenye?' 23 Basi omi nukuja kuwambira: 'Tangu sukwijiweni, lawani kumaso kwangu,
umwe mutenda ubaya!' "

Kuhusu wajengi wawiri

24 Insa kesiriza kwamba javi: "Basi sambi, kila asikíra usowezi wangu-wu akitímiza,
alandanisiwa na munu mwerevu ajengire nyumba yake pariwe. 25 Inya nvula, ijala myuto
tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, falakini aigwire konta ijengiwa julu
ya riwe. 26 Fala upande mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza,
alandanisiwa tolu ajengire nyumba yake pansanga. 27 Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa,
ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu." 28 Pesire
Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga namuna vyaakifunda, 29 konta
akifunda kamba mwenyé mamulaka, aakifunda kamba wanlimu wawo wa shariya.

8

Insa amponesa camagundula

1 Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata. 2 Mpunde noure camagundula* ak-
infika karibu, akinkokorera, akamba: "Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi!"
3 Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema: "Nisaka, uwe swafi." Na wakati noure,
magundula ake are akiswafika! 4 Insa akimwambira: "Ona, usimwambire munu, ila uka

* **7:16** "Visumo vyawo" mana ake vitendo vyawo. † **7:17** Au: "muti nlwere". ‡ **7:21** Itumika "Mwenye" ka munu wakwinshimika pakulu. * **8:2** Mida camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46).

ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyaalaizire nabii Musa, ukawape
ushahidi.”

Insa amponesa ntumisi mmoja

5 Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu wa Roma‡ akinfika karibu, akin-
lebela, 6 akamba: “Mwenye! Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala, kankutabika
pakulu futi.” 7 Iye akimwambira: “Omi nikúka, nímponesa.” 8 Nfalume wa masurudadu ire
akinjibu, akamba: “Mwenye, siri bora uwe kwinama lupenu rangu! Ila, sowera usowezi
wako tu basi, ntumisi wangu apona. 9 Kamana, omi novyo niwa sini ya mamulaka,
nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja ‘uka!’, akuka. Mwengine
nimwambira ‘njo!’, akuja. Ntumisi wangu nimwambira ‘tenda kinu kada’, neye atenda
noco.” 10 Insa paasikire javire, akitajabu, akiwambira wanu wakinfúlata ware, akamba:
“Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli§, sinamba kunsingana wakwamini
pakulu kamba eyu! 11 Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-juwa na
maswera-juwa*, wakurya pamoja na Iburahima na Izaki pamoja na Yankubu†, muu-
falume wa binguni. 12 Fala wanu wa nowo ufalume-wo‡ wakuja kwefiwa panja pakisi
pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno.” 13 Ikisa Insa akimwambira nfalume wa
masurudadu ire: “Uka, vikuwere novyo kamba vyawaminire.” Noure wakati ure, ntumisi
wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

14 Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe Peduru alarire pakinanda,
ákiwa na homa. 15 Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare,
akilamuka, akanza kumudumu.

16 Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye, kwa usowezi
wake tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwaponesa, 17 ipate
vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya§, âkamba: “Iye mwanyewe kasukula udainfu wetu, kapinga
ulwere wetu.”

Vilazimisha kunfulata Insa

18 Sambi, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru wanafunzi
wake walawe woke ng'ambu nyengine. 19 Nakunfika karibu mwanlimu mmoja wa
shariya, akimwambira: “Mwanlimu, nukufulata kauka konse.” 20 Insa akinjibu akamba:
“Marikule wanawo mapondo, wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu, fala Binadamu
wa Binguni* aana mahala pakutula kiswa kupumuzika.” 21 Nakisa, mwanafunzi wake
mmoja akimwambira: “Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe, nikanzike wawa.”† 22 Fala
Insa akinjibu akamba: “Nifulate, wase wafwi‡ wawazike wafwi wawo.”§

23 Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata. 24 Ikanza tufani mbahari,
mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi! 25 Wanafunzi
wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwenye, tivushe, epa tipoteya!” 26 Iye
akiwambira javi: “Mbana muwa wofi? Umwe kwamini kwenu aba!” Basi, akilamuka,
akisowerera mepo na bahari ka kwinyuka, kukitenda shuwari dembwe. 27 Wanu ware
wakishanga, wakamba javi: “Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka mepo na bahari
vinsikiriza?”

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

28 Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye wamashet-
wani wawiri, wakilawa kumakaburi*. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu kupita
noyo njira-yo. 29 Mpunde noure wakinyangula, kuno wakindairi: “Mwana wa Mwenyez-
imungu, mbana kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika†?” 30 Sambi,
kitambo aba zíkiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa. 31 Mashetwani ware wakinlebela

† **8:5** Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ‡ **8:5** Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi. § **8:10** Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. * **8:11** “Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa” ndi wanu Sawari-Mayahudi. † **8:11** Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. ‡ **8:12** “Wanu wa nowo ufalume-wo” mana ake Mayahudi. § **8:17** Ona Izaya 53:4. * **8:20** Insa Almasihi akiramba mwanyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra “Binadamu wa Binguni”. Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. † **8:21** Mana ake: akilebela ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. ‡ **8:22** Epa “wafwi” mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. § **8:22** Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa. * **8:28** Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. † **8:29** “Wakati saunafika” mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama.

Insa, wakamba: "Basi kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe zire."
32 Iye akiwambira: "Aya, ukani!" Mashetwani ware, nakuwalawa wanu ware, wakuka
wakiwengíra nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe zire wakituwa pakulu wakifika
pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama! 33 Wasunga wa nguluwe zire
wakitira. Pawalawire, wakuka mpaka kaya ulu, wakereza piya habari zikunire zire na
mambo awakunire wamashetwani ware. 34 Kusema kweli, wanu piya wa kaya ire wakuka
ka Insa. Nakummona, wanlebela alawe inti yawo ire.

9

Insa amponesa kitewe

1 Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka kwawo*. 2 Onani,
wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire kwamini kwawo, akimwambira
kitewe ire, akamba: "Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi ako aswamíiwa." 3 Na kweli,
wanlimu wa shariya wamojawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: "Eyu kankukufuru!"†
4 Insa pejiwe mawazo awo, akamba: "Mbana mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo mwenu?
5 Avi, kwamba 'Madambi ako aswamíiwa', au kwamba 'Lamuka wenende', cangupa ndi
cepi? 6 Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii
madambi duniya.‡" Noparepare, iye kamwambira kitewe ire: "Lamuka usukure kinanda
cako, uke vyako kwenu." 7 Nakulamuka, akilawa, akuka kwake. 8 Junudi ya wanu
ware pawammonire, wopa, wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka
kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

9 Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa Matwaya,
ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: "Nifulate!" Nakulamuka, akinfulata.
10 Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na wanafunzi wake, ona, waja
wanu wengi waripisi nsoko§ na wamádambi, wakikala kurya naye. 11 Mafarizeu, naku-
wona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: "Waripisi nsoko pamoja na wamádambi,
mwanlimu wenu akurya nawo! Sababuni?" 12 Falakini iye, nakusikira javire, kaamba:
"Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere." 13 Basi, murifunde sana-sana
mana a eya masemo-ya*: "Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka." Basi,
omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

14 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika karibu ya Insa, wakamba:
"Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga. Sababuni?"
15 Insa akiwajibu: "Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wajuzi kukimiwa wari na mwenyé
harusi? Fala suku yakutwariwa mwenyé harusi kati yawo, wakati-wo wakuja kufunga.
16 Hapana mwenyé kutwala kipindi kipya, kutaya kiwamba munguwo ya mida, konta
kipindi kipya-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. 17 Wala hapana munu atwála
vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba† zamida, konta ikiwa javyo, numba-zo
zipanjika, vinyu-yo itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi, tayani vinyu yakwanza
kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala suku nyingi."

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

18 Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja, akinkokorera,
akamba: "Mwanangu mwari kafwa sambi-pa. Fala ukúka, untula nkono wako julu yake,
akuwa hai." 19 Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wanafunzi wake. 20 Ona,
akifika karibu ya Insa mwanamuka mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka
kumi na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake, lupindo ra
sini, 21 kamana akiwaza javi: "Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona." 22 Insa
akizungunuka, akinnang'aníza, akimwambira javi: "Mwanangu, rimbisa moyo! Kwamini
kwako kukuponesa." Na mwanamuka ire, noure wakati ure, akiponesiwa. 23 Insa,
paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi ya wanu

---

* **9:1** Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † **9:3** Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. ‡ **9:6** Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwanyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § **9:10** Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi. * **9:13** Ona Hozeya 6:6. † **9:17** Númba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala íkiwa ya mida, ainyuluka tena.

wakinyangula‡, 24 akiwambira javi: “Aya, lawani-pa! Mwari-yu aafwire, kalala tu basi!”
Falakini ware wakola kunseka. 25 Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira, akinkola
nkono mwari ire, neye akilamuka! 26 Ezi habari-zi zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

27 Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno wakinyangula
wakamba: “Mwana wa Daudi§, titendere huruma!” 28 Iye nakufika ukaya, vipofu
ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: “Mukwamini kuwa nanawo uwezo
wakukuponesani?” Wakinjibu, “He, tukwamini, Mwenye!” 29 Basi, akiwakumbula mmaso
mwawo, akamba: “Patani kadiri ya kwamini kwenu!” 30 Maso awo akiwafunguka, ngwee!
Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: “Onani, anta munu mmoja asijiwe!” 31 Falakini
ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

32 Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashetwani.
33 Nakutuwisiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga,
wakamba: “Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!” 34 Fala Mafarizeu wakamba
javi: “Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za Nkulu wa mashetwani*!”

Insa awawonera utungu wanu

35 Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya noto-noto zire piya, akifunda
mmasinagoga† mwawo, akereza Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu, na
akiponesa kila namuna ya ulwere na shida piya. 36 Iye, nakuwawona wanu wengi
ware, kawawonera utungu pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo
sawana nsunga. 37 Kwa javyo, akiwambira wanafunzi wake javi: “Awapo mavuno
mengi, falakini wakolakazi ndi aba! 38 Basi, nlebeleni Mwenyezimungu Mwenyé mavuno
awapereke wakolakazi wavune mavuno ake.”

10

Mawalii kumi na wawiri

1 Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka julu ya
kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwere na shida piya. 2 Mazina
a mawalii* kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani atapiriwe zina ra Peduru,
Andere nduye Peduru, Yakobu na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu, 3 Filipi,
Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu,
4 Ansumani nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.
5 Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi: “Musuke ka
wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya, 6 ila ukani kwanza ka
waIziraeli, wasíke kamba makondoo. 7 Mwamusaka kupita-mo, tangazani ezi habari-zi
javi: ‘Ufalume wa binguni uwa karibu!’ 8 Waponeseni walwere, waziribuseni wafwi,
waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani bure.
9 Musirisukuze mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu. 10 Musisukure
mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo. Kamana bora ndi
nkolakazi na luziki rake. 11 Kila kaya ulu au noto yamufika yonse, nsakureni nani kamilifu,
mufikire nopo mpaka kulawa. 12 Pamwingira nnyumba, komazani. 13 Ikiwa wanyewe
nyumba-yo makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu, salama
yenu ikuludirani wanyewe. 14 Sakupokererani wala sasikiriza usowezi wenu, pamulawa
nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu mwenu†. 15 Nukwambirani kweli,
suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a Sodoma na Gomora‡ ndi aba koliko hukumu
ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

16 “Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. Kwa javyo, muwe
wajanja kamba masungula, na wororo kamba makweyi.§ 17 Mutengemane! Kamana

---

‡ **9:23** Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. § **9:27** Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa. * **9:34** Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi. † **9:35** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **10:2** Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu. † **10:14** Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, “Ripumuneni matako”. ‡ **10:15** Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Iburahima. § **10:16** Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.”

wanu wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga kukucapani viboko.* [18] Na
mbere ya mafumu na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe
mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. [19] Mukiperekiwa, musishugulike cakwamba.
Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka kwamba. [20] Konta sumwe musow-
era, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati yenu. [21] Munu akuja kumpereka
nduye aulaiwe†, na wawa antenda novyo mwanawe, na wana wakuja kubishana na
wawa zawo kufika kuwolaisa. [22] Mukuja kwiniwa kwa sababu ya zina rangu. Fala
asáka kuvumirira mpaka mwinsho, eyo akuja kuvushiwa. [23] Wakukulumbatani kaya-yo,
tuwirirani kaya nyengine. Nukwambirani kweli kuwa amumariza kupita kaya piya za
Iziraeli saanaja Binadamu wa Binguni. [24] Hapana mwanafunzi anta mmoja wakumpúnda
mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda mwenye wake. [25] Vitosha mwanafunzi kuwa
kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa kamba mwenye wake.‡ Ikiwa mwenyé nyumba
wamwita Belzebuli§, futi wanu wa nnyumba mwake wawetaja?”

Wamujuzi kumopa nani?

[26] “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufiníkiwa sacifunuriwa, na cakufísiwa
sacifisuriwa. [27] Canukwambirani pakisi erezani panlangaza, na camuteteriwa mmasikiro,
ibiyani umambi. [28] Musiwope wanu wakuulaya mwiri, sawakidiri kuulaya roho. Ila
mopeni pakulu ari na uwezo wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho. [29] Sikweli
madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansi bila kwijiwa Baba wenu.*
[30] Anta nywiri za nkiswa mwenu ziwalangiwa piya! [31] Basi, musope kamana muwa bora
koliko madindi wengi. [32] Kwa javyo, kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa
anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu ári binguni kuwa wangu
omi. [33] Fala mwenyé kunikana omi mbere ya wanu, nomi novyo ninkana iye mbere ya
Baba wangu ári binguni. [34] Musidanize kuwa nija kutawanya salama mulumwengu-mu.
Sijire kutawanya salama ila nija na upanga†. [35] Kamana nija kunfitini mwananlume na
wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu na nkwewe. [36] Maaduwi wa munu ndi wári
nnyumba mwake! [37] Mwenyé kumpenda wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo
bora kwangu omi, na mwenyé kumpenda mwanawe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu
omi. [38] Munu saasukula nsalaba‡ wake na kunifulata, siyo bora kwangu omi. [39] Awonérera
mainsha ake, apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asinganira.”

Thawabu

[40] “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampokerera anitu-
mire omi. [41] Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera
mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya mwenyé shariya.
[42] Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasimana-wa mojawapo kikombe ca maji akuzizima
kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu yake.”

11

[1] Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na wawiri, akilawa pare akuka kufunda
na kwereza mmakaya mwawo*.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

[2] Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatuma wanafunzi wake
[3] wakandairi javi: “Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine mmojawapo?†”
[4] Insa akiwajibu, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya mambo a muri kusikira na
a muri kuwona: [5] wanu sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda, wama-
gundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na masikini
wankwereziwa Habari Ngema. [6] Heri munu wakúwa kwangu omi aawona sababu
yakunziwiya kuzidi kwamini.”

Insa asowera kuhusu Yahaya

---

* **10:17** Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. † **10:21** Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. ‡ **10:25** Mana ake: Ikíwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. § **10:25** “Belzebuli” zina rengine ra Ibilisi. * **10:29** Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawasunga? † **10:34** Mana a upanga ndi “umani”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. ‡ **10:38** Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani. * **11:1** “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi. † **11:3** Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu.

7 Sambi, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya: “Paluwanja
pare múka kuwona kinani? Nyani wakutikinyiwa na mepo? 8 Au múka kuwona ki-
nani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani, wanu wakuvala mavazi meema,
nnyumba ya nfalume ndi mwawári. 9 Fala noko múka kuwona kinani? Nabii? Nukwambi-
rani kweli, iye kawapunda minabii. 10 Basi, iye ndi munu asemiwe nkati ya Mandiko‡:

‘Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako,
akutengezera njira mbere yako.’

11 Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na wanawaka,
aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa binguni
ndi nkulu wakunzaidi iye. 12 Tangu suku za Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume
wa binguni úkiwepo ushinda mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki kwa nguvu.§ 13 Konta
mpaka suku za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu nowo
ufalume-wo. 14 Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii Aliyasi akirindiriwa kuja.*
15 Mwenyé masikiro, asikire!
16 Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasimana wakwikala
kubazari, wakiwanyangurira wenziwawo, 17 wakamba:

‘Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!’

18 Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: ‘Kanawo jini.’ 19 Kaja
Binadamu wa Binguni† akúrya na akúnywa, ewo wasema: ‘Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu!
Rafiki wa waripísa nsoko na wamádambi!’ Novyo-sivyo wijiwifu wa Mwenyezimungu
ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡”

Inti za wanu saawasaka kutubiya

20 Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda maajuza mengi, konta
awakitubiya. 21 Akamba: “Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Betisaida,
ulaniwe! Konta maajuza akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni, nanga walawirira
wengi wenye kutubiya, wakuvala maguniya na kuripaka rivu§. 22 Ndimana nukwambi-
rani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa aba koliko
yenu umwe. 23 Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka Kuzimu!
Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka rero! 24 Basi,
nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya ya Sodoma ikuja kuwa aba
koliko yako uwe.”

“Njoni kwangu omi!”

25 Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: “Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni
na duniya, konta evi vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu, ila kuwafafanurira wanu
watoto‡. 26 Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi vyavikunowa mbere yako. 27 Piya vinu
nigabiziwa na Baba wangu. Hapana amwijíwa Mwana§ ila Baba, na hapana amwijíwa
Baba ila Mwana na ware wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira. 28 Piya wenye
kusokera na wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi, nukupani pumuzi!
29 Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo imani na unyenyekevu
wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, 30 konta lunda rangu aririgariga, na nzigo
wanukusukuzani úveyuka.”

12

Kuhusu suku ya sabadu

1 Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wanafunzi ware

‡ **11:10** Ona Malakiya 3:1. § **11:12** Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. * **11:14** Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. † **11:19** Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. ‡ **11:19** Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. § **11:21** (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu íkiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikíwa watubu dambi zawo. * **11:22** Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † **11:23** Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19. ‡ **11:25** “Watoto” epa mana ake ndi wanu wanyenyekevu. § **11:27** Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi. * **12:1** Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti.

ikiwakola njala, wakanza kuvunja masuke a tirigu, wakitafuna. 2 Fala Mafarizeu pawa-
wonire javire, wakimwambíra: “Ló! Wawone wanafunzi wako wankutenda vinu saviri
halali kutendiwa suku ya sabadu.” 3 Iye akiwajibu: “Amunafyoma vyaâtendire Daudi
pamoja na wenziwe paiwakorire njala? 4 Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu pamoja
na wenziwe, watafuna mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa
halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. 5 Au amunafyoma Taureti kuwa walongozi wa
dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu sawana makosa?
6 Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu koliko Nyumba Takatifu! 7 Munejiwa
mana a ewu usemi-wu: ‘Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka’, amungari
kuwalaumu wanu sawana makosa. 8 Konta Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa
sabadu.”

Munu wakuremala nkono

9 Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. 10 Ákiwapo munu wakuremala nkono.
Ewo wandairi wakamba: “Mwaja! Halali kuponesa sabadu?” Wandairi javyo ipate wan-
laumu. 11 Fala iye akiwambira: “Nani kati yenu áwa na kondoo mmoja kagwirira mpondo
rikulu suku ya sabadu, kwa nowo wakati-wo katowa kunkola, kunlavya? 12 Onani, aafãi
pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda meema suku ya sabadu.” 13 Ikisa
akimwambira munu ire, akamba: “Olosa nkono wako.” Iye akolosa na akiponesiwa, úkiwa
nzima kamba mwengine. 14 Fala Mafarizeu wakilawa, wakitenda mpango wakumuulaya
Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

15 Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi wakinfulata, neye
akiwaponesa piya, 16 akiwalaizira wasereze vyaatendire. 17 Vitimiziwe vyaâsemire nabii
Izaya† kuwa:

18 “Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore,
mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu.
Nintaya Roho yangu kati yake,
iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.
19 Aakaidi wala aanyangurisana na munu,
shauti yake aisikirikana panja.
20 Aanyanda muwa wakuvunjika,
wala aazimisa paviyu yakufuka rosi,
mpaka suku yakushinda shariya yangu.
21 Na zina rake, mataifa watumaini.”

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

22 Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu ya mashetwani. Iye
akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona. 23 Wanu piya wakishanga, wakamba:
“Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?” 24 Fala Mafarizeu pawasikire, wamba: “Eyu
munu-yu aawatuwisa mashetwani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa mashetwani‡.”
25 Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: “Kila ufalume wakwawányika makundi
akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba yakwawányika makundi akubis-
hana watupu, aiinshi. 26 Ikiwa Shetwani§ awatuwisa mashetwani, warawanya watupu,
ufalume wake Shetwani-yo uinshi mwaja? 27 Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa
uwezo wa Belzebuli, sambi wanafunzi wenu wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi,
ewo ndi wakulamulani. 28 Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho
wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyezimungu! 29 Au, munu
nnyumba ya munu wakurimba akwingira kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga
mwanyewe, mwaja? Akinfunga ndi pamwiwira nnyumba mwake. 30 Munu saári pamoja
nomi, abishana nomi, na sakusánya pamoja nomi, atawanya. 31 Ndimana nukwambirani
javi kuwa kila dambi na kufuru waswamiiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu*
auswamiiwa. 32 Na asowéra kwa kubishana na Binadamu wa Binguni aswamiiwa, fala
asowéra kwa kubishana na Roho Takatifu, aaswamiiwa ulumwengu-wu wala usaka kuja.”

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

† **12:17** Ona Izaya 42:1-4. ‡ **12:24** Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini.
§ **12:26** Au: “Ibilisi”. * **12:31** Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka
kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli.

33 “Tenderani juhudi muti uwe mwema†, visumo vyake vikuwa vyema, au tenderani
ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti ukwiji-
wikana kwa visumo vyake. 34 Umwe kabila ya manyoka! Musoweraja usowezi mwema,
muri wabaya? Konta ciri kumoyo ndi cilawira pakanywa. 35 Munu mwema nkati ya
ankiba ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya, alavya usowezi
mbaya. 36 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi saufãi usowériwa
na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo. 37 Konta kwa usowezi wako, ukwakikishiwa kuwa
na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa.”

Alama ya maajuza a nabii Inusu

38 Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinlebela, wakamba:
“Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako.” 39 Fala iye akiwajibu: “Kizazi kibaya na cazinaa
cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saíri ya nabii Inusu. 40 Basi, kamba Inusu
vyêkare suku natu usiku na nsana mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa Binguni
akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na nsana. 41 Sambi, suku yakulamuriwa‡
walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci, konta watubiya paakereza nabii Inusu. Na
kumbe arípo epa kampunda Inusu! 42 Ikisa tena, suku yakulamuriwa, alamusiwa rainya
wa upande wa suheli§ ahukumu kizazi-ci, konta kâlawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu
wa Selemani. Na kumbe arípo epa kampunda Selemani!”

Kuludi ka shetwani

43 “Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula, fala aa-
pata. 44 Sambi akwamba: ‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’ Nakufika, asingana
yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-sana. 45 Akuka awatwala wenziwe saba
wakumpunda iye mwanyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo, na munu-yo
hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka kuwa
eci kizazi kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

46 Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira panja, wakisakula
wasowere naye. 47 Munu mmoja akimwambira, akamba: “Ona! Mamayo na wanduzo
wawa panja pare wasakula wasowere nawe.” 48 Iye akinjibu munu ire, akamba: “Mama
omi ndi wepi? Wanduzangu ndi wepi?” 49 Nakolosa nkono akiwolota wanafunzi wake
ware, akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu! 50 Konta munu asaka kuwa onse
aténda caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi
mama.”

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

1 Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje ya tanda.
2 Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa, akikala.
Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire. 3 Noparepare, akiwafunda wanu vinu
vingi vyawenye kwa kinyume, akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja akipita akivyala.
4 Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola. 5 Mbeyu nyengine ig-
wirira mmawe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta aíkiwepo misanga
mingi. 6 Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aíkiwa na mizipe sana. 7 Mbeyu
nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala. 8 Mbeyu nyengine igwirira munsanga
wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja miya, nyengine sitini, na nyengine talatini.* 9 Basi,
mwenyé masikiro, asikire!”

Mana a kinyume

10 Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni kuwambira kwa
kinyume?” 11 Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po mwijiwisiwa siiri za ufalume wa
binguni, fala ewo-po† awejiwisiwe. 12 Kamana mwenyé kuwa na kinu, apewa akuwa na
vingi, fala munu saana kinu, aba caári nawo noco anyang'anyiwa. 13 Ndimana niwasow-
erera kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira wala
awereriwa. 14 Javyo vitimiziwa kwawo vyaâsemire nabii Izaya‡, akamba:

† **12:33** Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. ‡ **12:41** “Suku yakulamuriwa” mana ake “suku ya Kiyama”. § **12:42** Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10. * **13:8** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. † **13:11** Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ **13:14** Ona Izaya 6:9,10.

'Musikira na masikiro fala amwerériwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
15 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yerériwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.

16 Insa akiwambira tena: "Heri maso enu konta muwona, pamoja na masikiro enu konta
musikira. 17 Nukwambirani kweli kuwa minabii wengi na makamilifu vîwajibu kuwona
vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vyamusikira-vi, fala awasikire."

Mana a kinyume kuhusu nvyari

18 "Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari: 19 Kila mwenyé kusikira usemi wa
ufalume akitowa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja Ibilisi
anlavya círi mmoyo mwake. 20 Mbeyu igwirire mmawe ndi mwenyé kusikira usemi,
nopo ka nopo kapokerera na furaha, 21 fala aainshi nawo suku nyingi, kwa kuwa aana
mizipe nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya usemi wa
Mwenyezimungu, abugudika, akwasa. 22 Mbeyu igwirire kati-kati ya miwa ndi mwenyé
kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na udanganyifu wa
mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. 23 Na ire mbeyu igwirire munsanga warutuba,
ndi mwenyé kusikira usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja
visumo miya, mwengine sitini na mwengine talatini."

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

24 Kinyume cengine kawambira, kaamba: "Ufalume wa binguni uwa kamba munu
wakuvyala mbeyu ngema mmasamba mwake. 25 Falakini wanu pawalarire, akija aduwi
wake akivyala minyani§ nkati ya tirigu, akuka vyake. 26 Paikurire tirigu ire ikitambuluka,
na minyani ikanza kuwoneka. 27 Basi, wakolakazi wa mwenyé-nyumba wakinfika karibu,
wakimwambira javi: 'Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema?
Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?' 28 Iye akijibu: 'Aduwi mmojawapo ndi atendire
javyo.' Wakolakazi ware wakindairi: 'Musaka tikadobore minyani ire?' 29 Fala iye
akiwajibu: 'Musuke kudobola, konta pakudobola musanganya na tirigu. 30 Asani kwanza
ikure na tirigu mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka kuwambira wavuni
kuwa: "Kwanza lavyani minyani, mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala tirigu-yo
vunani, mutaye nkikuti mwangu."* ' "

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

31 Insa akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa kamba mbeyu ya
mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba mwake. 32 Ingawa eyo mbeyu-yo
noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni
wakuja wakijenga vitundu nvitambi vyake."

Kinyume kuhusu furumento

33 Akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa kamba furumento.
Mwanamuka atwala furumento aba javi, asanganya na ufu wa tirigu mwingi. Furumento
ire ikwingirirana muufu mure piya."
34 Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Aakiwambira kinu bila
kutumira kinyume. 35 Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja† kuwa:

"Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu."

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

36 Sambi, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare, wanafunzi wake
wakinfika karibu, wakamba: "Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani mmasamba."

§ **13:25** "Minyani" epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirugu fala mbeyu yake isambala. * **13:30** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43. † **13:35** Ona Zaburi 78:2.

37 Iye akiwajíbu: “Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu wa Binguni. 38 Masamba ndi
ulumwengu, mbeyu ngema‡ ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo. Minyani ndi wanu
wári upande wa Ibilisi, 39 na aduwi avyarire minyani ndi Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho wa
ulumwengu, na wavuni ndi malaika. 40 Kwa javyo, kamba vyailaviwa minyani ikociwa
moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. 41 Binadamu awapereka malaika wake
wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume wake piya, wawakóresa dambi wenziwawo
na wenye kutenda vitendo vibaya. 42 Ware wawefya motoni, mahala pawoka kurira na
kutafuna meno.§ 43 Basi wenye shariya wakuka kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume
wa Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

44 “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa mmasamba. Vyaapita munu
akiwonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka, kuuzanya
piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are!* ”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

45 “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja wakusakula
ambari yakusitawi pakulu. 46 Paasingana ambari moja ya nzuruku mwingi, alawa akuka
kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

47 “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yakutaiwa mbahari
yakukoresa inswi za kila namuna. 48 Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu, wakwikala,
watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifãi wakefya. 49 Javyo ndi vyavisaka kuwa suku
ya Kiyama: wakuja kulawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu wa
shariya, 50 wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.” 51 Basi, Insa
akiwadairi wanafunzi wake: “Mwereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.”
52 Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya apinduka kuwa
mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé nyumba wakulavya
nkati ya mali zake vinu vipya na vya mida.” 53 Insa, pesire kuwambira kwa kinyume cire,
akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

54 Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wakishanga,
wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maajuza-ya vyankunlawirira ndepi? 55 Eyu si mwana
wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu,
Ansumani, na Yuda? 56 Walumbuze piya atíri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira
ndepi?” 57 Na wakibugudika naye. Fala Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila mahala,
ila kwawo na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.” 58 Basi, aatendire maajuza mengi
kwawo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

1 Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa. 2 Akiwambira wakolakazi
wake javi: “Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi, ndimana atendeka
maajuza-yo!”

3 Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akinfunga, akintaya nkalaboshu kwa sababu ya
Herodiza, muka wa nduye Filipi. 4 Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo haki
kuntenda kuwa nkawako!” 5 Ingawa Herodi akisaka kumulaya, fala akiwopa wanu, konta
wakintula Yahaya kuwa nabii. 6 Sambi ikifika suku ya sherehe yakutenda mwaka Herodi.
Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo vikimwajibu sana Herodi.
7 Kwa javyo akilapira kumpa caalebela conse. 8 Mwari ire, kwa kushongezeriwa na
mamaye, akilebela akamba: “Nipeni sambi-pa nfinga kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.”
9 Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira mbere ya piya wetiwe ware,
akamuru apewe. 10 Akintuma munu, akasinje kiswa ca Yahaya nkalaboshu. 11 Kweli
kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nfinga, akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye.
12 Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakitwala kivirikiti cake, wakuka wakizika,
ikisa wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

‡ **13:38** “Wanu wakuwa ufalume ndi wawo” mana ake “ware wanfulata Insa”. § **13:42** Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * **13:44** Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

13 Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake mahala
sapana wanu. Fala wanu wengi pawasikire, wakilawa mmakaya mwawo wakinfulata
luwansi. 14 Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi, akiwawonera utungu, akiwaponesa
walwere wawo. 15 Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu wakimwambira:
“Epa mahala-pa panyamazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa watawanyike woke
mmamakaya, wakauze cakurya warye.” 16 Fala Insa akiwambira: “Ailazimu kuwa ewo-po
woke vyawo. Umwe-po wapeni cakurya warye!” 17 Ewo wakinjibu wakamba: “Atina kinu,
ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.” 18 Iye akiwambira: “Njoni nazo kuno.”
19 Ikisa iye akamuru kuwa wanu piya wekare pansi mminyani, akitwala mikate mitanu na
inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni, akintukuza Mwenyezimungu*, akimeya mikate
ire vipande-vipande, akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu ware piya.
20 Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa, wakikusanya mikate iremire ire, ikijala
vikalala kumi na viwiri. 21 Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu,
kwasa kuwawalanga wanawaka pamoja na wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

22 Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire mungalawa wa-
longorere ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu ware. 23 Nakwisa kulayana
nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa. Pariswere juwa, akibaki yeka. 24 Fala
ngalawa ilawire ire íkiwa baidi na kaya, íkirefya na maluwimbi konta ikibisha. 25 Paifikire
alufajiri Insa akuka akifika mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu ya maji,
wé! 26 Wanafunzi ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba: “Eyu
nsoka!” Wakingira kurama na wofi. 27 Fala noure mpunde ure, Insa akiwambíra akamba:
“Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!”

28 Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikiwa nduwe, namuru nenende julu ya maji
nifike pauri-po!” 29 Akinjibu: “Njo”. Nakwisuka mungalawa mure, Peduru akenenda julu
ya maji, akuka paákiwa Insa pare. 30 Fala paawonire mepo kuwa nyingi, akopa, akanza
kutita, kuno akifula lukuto, akamba: “Mwenye, nivushe!” 31 Kwa mpunde noure, Insa
akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini kwako aba, mbana kudanizira?”
32 Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. 33 Piya wákiwa mungalawa mure
wakintukuza wakamba: “Kweli-kwelini kuwa Mwana wa Mwenyezimungu!”

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

34 Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya Genezareti. 35 Sambi, wanu
wa nkaya mure, pawammanyire Insa, wakitangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira
walwere piya. 36 Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na kweli-
kwelini wâkumbure ware, piya wapona.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

1 Sambi, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalemu wakuka ka Insa,
wakindairi: 2 “Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa mida?
Kamana wakirya awanawa.” 3 Fala Insa akiwajibu, akiwambira: “Mbana umwe novyo
mutupa shariya za Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu? 4 Konta Mwenyez-
imungu kasema javi: ‘Umwinshimu wawayo na mamayo.’ Na: ‘Munu wakunsower-
era caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe.’ 5 Fala umwe mufunda javi: mwenyé
kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi kukupani, nilavya swadaka ka
Mwenyezimungu*. 6 Basi ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa
Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu. 7 Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-
sana tangu mida julu yenu, akamba:

8 ‘Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
9 Newo wankunitukuza bure,
wankufunda ngano zawalangana wanu.’ ”

---

* **14:19** Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. † **14:21** Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi. * **15:5** Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.)

10 Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: “Sikirizani, ereriwani! 11 Sico
cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu haramu.”
12 Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimwambira: “Ukwijiwa kuwa Ma-
farizeu ware, pawasikire usowezi wako, wabugudika?” 13 Fala iye akiwajibu, akamba:
“Kila muti savyarire Baba omi ári binguni udoboriwa. 14 Waseni! Ewo wanu sawawona
wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu mwenziwe, wo-wawiri wag-
wira mpondo gudu!” 15 Peduru akimwambira, akamba: “Ewo nfano-wo tifafanurire
mana ake.” 16 Iye akamba: “Umwe novyo amunamba kwereriwa? 17 Amwijiwa kuwa
piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na cilawa cukwefyeriwa mpondo ncowero.
18 Fala vilawa pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa haramu. 19 Konta
mmoyo mulawa mawazo mabaya, kuulaya, uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na
matukano. 20 Evi ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa mmakono,
aakuntenza munu kuwa haramu.”

Kwamini ka mwanamuka mmoja

21 Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni†. 22 Sambi, mwanamuka
nKanaa‡ wa nozire inti zire akikuwa, akamba: “Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere
utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini.” 23 Fala Insa aanjibire anta kinu.
Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlebela, wakamba javi: “Mwase oke vyake
konta kankutinyangula nyuma kuno.” 24 Fala Insa akiwajibu, akamba: “Situmiwe ka
wanu wengine ila ka waIziraeli tu basi§, wenye kupoteya kamba makondoo.” 25 Fala
mwanamuka ire, nakuja akintukuza, akamba: “Mwenye, nisaidiye!” 26 Iye akinjibu:
“Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa pakaya.” 27 Fala iye
akamba: “He, Mwenye, fala anta na umbwa* zikuryanga vyakuwagwa watwa wawo
pameza!” 28 Sambi Insa akinjibu, akimwambira: “Uwe mama, kwamini kwako kukulu!
Tenderiwa kamba vyausaka.” Noure mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

29 Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango, akikala.
30 Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu,
mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatula piya ware mbere yake, neye
akiwaponesa. 31 Wanu ware washanga, konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu
wakuremala wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu sana
Mwenyezimungu wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

32 Sambi, Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba: “Ewa wanu-wa
niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa suku natu, na awana cakurya. Sisaka
kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira.” 33 Wanafunzi ware wakindairi
javi: “Cakurya palanga-pa cakuwatosha wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?” 34 Insa
akiwambira: “Muwa nawo mikate myengapi-po?” Ewo wakijibu: “Saba, na inswi aba.”
35 Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansi. 36 Insa akitwala mikate saba ire na inswi
zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware.
37 Wakirya piya, wakikuta. Wakilokota vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu saba.
38 Wanu wârire wákiwa wanawalume alufu nne, bila kuwawalanga wanawaka pamoja na
wasimana, we! 39 Basi, Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa, akuka upande
wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

1 Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumyerera, wakinlebela
awatendere alama ya binguni awolotere. 2 Fala iye, nakuwajibu, akamba: “Ikifíka jironi
mukwamba: ‘Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja kutenda undu.’ 3 Na subuu
namapema mukwamba: ‘Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.’ Vyakuwa julu,
mukwereriwa cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati maalumu-wo amukidiri
kwereriwa. Sababuni? 4 Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala acipewa alama ila
alama ya nabii Inusu.” Iye akiwasa, akuka vyake.

† **15:21** Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli. ‡ **15:22** “NKanaa” mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. § **15:24** Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa “Nyumba ya Iziraeli”. * **15:27** Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

5 Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula mikate. 6 Insa
akiwambira javi: “Tunzani, rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!”
7 Ewo wakanza kuduguda watupu: “Konta atirisukuze mikate.” 8 Insa paawafahamire,
akiwambira: “Mbana muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna
mikate? 9 Mwaja amunamba kufahamu wala amukumbukira mikate mitanu ka ware
wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? 10 Wala ire mikate saba
ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? 11 Amwereriwa
namunani kuwa sikamba mikate? Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu.”
12 Basi ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila
kankwamba rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

13 Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi wake javi:
“Wanu wawamwita Binadamu wa Binguni ndi wepi?” 14 Ewo wakijibu: “Wengine Yahaya
mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na wengine Yeremiya au nabii mmojawapo.” 15 Iye
akiwambira: “Umwe-po mukwamba omi niwa nani?” 16 Ansumani Peduru akijibu
akamba: “Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu hai*.” 17 Insa akinjibu akamba: “Heri
uwe, Ansumani mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu† akufafanurire kusema
javi, ila Baba wangu ári binguni. 18 Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa Peduru‡,
na pajulu ya ewu mwala-wu§ nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu* aikidiri
kushinda eyo jamati-yo. 19 Nomi nukupa mifungulo ya ufalume wa binguni. Kwa javyo,
kila caulunganisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Kila cawasanisa
conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa novyo binguni.” 20 Basi, akiwambira wanafunzi
wake wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

21 Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza wanafunzi wake kuwa in-
lazimu kuka mpaka Yerusalemu, akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa
wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe.
22 Noparepare Peduru akimwitira kunyenje, akanza kunkaidi akamba: “Anta, Mwenye!
Vinu-vyo avikukuna futi!” 23 Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: “Uka nyuma
yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka
Mwenyezimungu, ila ka wanadamu.”

24 Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: “Asáka kunifulata omi onse, akaidi
moyo wake, aritike nsalaba wake, anifulate. 25 Kamana mwenyé kusaka kukengera
mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi,
asingana. 26 Mwaja, munu apata faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza
roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake? 27 Kamana Binadamu wa
Binguni akuja kati ya utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja
kunripa kila munu kwa vitendo vyake. 28 Nukwambirani kweli kuwa muripo-pa-mwe,
wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume wake.”

17

Kutaduka ka Insa

1 Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Yahaya, munu na
nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yawo. 2 Iye akitaduka mbere yawo, uso
wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú kamba nuru! 3 Na mpunde
noure, wakilawirira Musa na Aliyasi wakipakanira naye. 4 Akilawa Peduru akimwambira
Insa akamba: “Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka, nijenga nopa
vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” 5 Kuno akisowera,
wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana shauti ikamba: “Eyu
ndi Mwanangu wanimpenda pakulu, waniri radi naye. Nsikirizeni!” 6 Wanafunzi ware,
pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso, wakopa pakulu. 7 Fala Insa akiwafika

---

* **16:16** “Mwana wa Nlungu hai” mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † **16:17** Kigeregu wafasuli: “mwiri na damu”, mana ake “mwanadamu”. ‡ **16:18** “Peduru” mana ake ukwambiwa “mwala”. § **16:18** Idaniziriwa kuwa “ewu mwala-wu” kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra “Nryango wa mashetwani”. Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. * **16:18** Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani.

karibu yawo, akiwakumbula, akiwambira: “Lamukani! Musope kinu!” 8 Pawenure uso,
awammonire munu, ila Insa tu basi.
9 Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizizira, akamba: “Musimwambire munu amu-
wonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi.” 10 Wanafunzi ware
wakindairi Insa, wakamba: “Mbana wanlimu wa shariya wankwereza kuwa ajuzi kwanza
aje Aliyasi?” 11 Insa akiwajibu, akamba: “Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye atengeza
piya, 12 fala nukwambirani kuwa Aliyasi kâja futi, ila Mayahudi awammanyire, wan-
tenda vyawasakire vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaaja kutabika mmakono
mwawo.” 13 Noparepare wanafunzi ware watula kuwa kankumwamba Yahaya mwenyé
Koza*.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

14 Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja ka Insa, akikokora
mbere yake, 15 akamba: “Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye nlwere kisalasala,
kankutabika pakulu futi. Kamana mara nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi
zawenye. 16 Nimpereka ka wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa.” 17 Insa akijibu,
akamba: “Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini
nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.” 18 Insa akinsutumu jini ire, akintuwisa. Kwa
noure wakati ure, nnemba ire akipona. 19 Nakisa wanafunzi ware wakuka karibu ya
Insa, wakindairi kiriziu: “Mbena ofwe-pa atikidirire kuntuwisa?” 20 Iye akiwajibu: “Konta
kwamini kwenu aba. Nukwambirani kweli kuwa mukiwa nawo kwamini kamba mbeyu
ya amostarda† mukidiri kusowerera mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo
nanga ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!” 21 ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

22 Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Binadamu wa
Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu, 23 ewo wamulaya, fala suku ya tatu
afufuriwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

24 Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri§, wakimukira
Peduru, wakindairi javi: “Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu wenu aripanga?” 25 Iye
akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire nnyumba mure, Insa kawa ntanzi
kusowera, akindairi javi: “Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu
wapokerera nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo* au ka wanu wengine?”
26 Akilawa Peduru akijibu: “Ka wanu wengine.” Sambi Insa akisema javi: “Basi, wana
wawa nawo uhuru, awaripa. 27 Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka mwani†, ukefye
pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula kanywa, usingana jarajara‡.
Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako.”

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

1 Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: “Muufalume wa
binguni, munu bora pakulu nani?” 2 Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-
kati yawo, 3 akamba: “Nukwambirani kweli, ikiwa amuripindure mukiwa kamba wasi-
mana, visaka kuwa vyonse amwingira muufalume wa binguni. 4 Kamana, mwenyé
kurinyenyekeya mwanyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume wa
binguni.
5 Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera omi. 6 Fala
ankósesa kisimana mmojawapo * wakunitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe
nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya bahari.

---

* **17:13** Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12. † **17:20** Amostarda ndi miti íri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. ‡ **17:21** Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.] § **17:24** Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume. * **17:25** “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. † **17:27** “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ‡ **17:27** Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufãire kuripa nsoko wa wanu wawiri. * **18:6** “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana.

7 Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana sibudi siti kuwepo
kukosa. Falakini alaniwe mwenyé kukosesa! 8 Basi sambi, ikiwa nkono wako au mulu
wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, wefye kunundu!† Fadari kwako uwe
wingire mumainsha a milele sauna nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto wa milele
na makono mawiri au maulu mawiri. 9 Na riso rako rukukukoresa dambi, kotopola noro,
wefye kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi, zaida
kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri."

Nfano wa kondoo wakwasika

10 "Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambirani kweli
kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni.
11 ‡ 12 Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo miya, akasika kondoo mmoja,
atendaja? Aawasa tuswini na kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike
ire? 13 Na akimmonerera, nukwambirani, antendera radi pakulu koliko tuswini na kenda
sawasike ware. 14 Kwa javyo, Baba wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana anta
mmoja asipoteye."

Kuswamiiyana

15 "Ikiwa nduyo§ kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu tu basi.
Akukusikira, kumpata nduyo. 16 Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja au
wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu mwaha-wo wakikishiwe.*
17 Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo jamati,
nture kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.
18 Nukwambirani† kweli kuwa kila camulungánisa conse mulumwengu-mu, cilungan-
isiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse‡ mulumwengu-mu, cikwasanisiwa novyo
binguni.
19 Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubaliyana kunlebela
Mwenyezimungu shauri mojawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba wangu
ári binguni. 20 Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa zina rangu omi, niwapo kati
yawo."

Kuhusu kuswamii

21 Sambi, Peduru akinfika karibu, akindairi: "Mwenye, akinikosera mwenzangu inilaz-
imu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?" 22 Insa akinjibu: "Sisema
mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara saba! 23 Ndimana ufalume wa bin-
guni ulandana na nfalume mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake.
24 Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta§ alufu
kumi. 25 Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi ire ozanyiwe,
pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni ire. 26 Ntumisi ire,
nakugwa akikokora mbere yake, akamba: 'Iwa na imani nami, nukuripa piya deni.'
27 Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi ire, akimwasa, akinswamii deni yake.
28 Na paalawire pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenziwe wammwira kontu
amusini*. Noparepare akinkola, akinpota, akimwambira: 'Niripe nzuruku wangu!' 29 Basi
ntumisi mwenziwe ire, nakugwa akinlebela akamba: 'Iwa na imani nami, nukuripa.'
30 Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintayisa nkalaboshu mpaka aripe deni yake ire.
31 Basi watumisi wenziwe ware pawawonire mambo akunire are, wakisikitika pakulu futi,
wakuka wakimwambíra mwenye wawo piya akunire are. 32 Noparepare, mwenye wawo
ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi: 'Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako
piya nukuswamii konta kunilebela. 33 Aukijuzi uwe novyo kummonera utungu mwenziwo
kamba vyanukuwonere omi?' 34 Basi mwenye wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka
wenye kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya.† 35 Basi ndi kamba Baba wangu ari
binguni vyaasaka kukutendani, ikiwa amuwaswamiire wenzenu ka moyo radi."

---

† **18:8** Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni. ‡ **18:11** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.] § **18:15** "Nduyo" mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. * **18:16** Ona Kumbukumbu 19:15. † **18:18** Ona 16:19. ‡ **18:18** Kigeregu: "kila kinu camufunga conse". § **18:24** Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye! * **18:28** Kigeregu: "denari miya". Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba. † **18:34** Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire.

19

Insa afunda kuhusu talaka

1 Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka Yordani.
2 Wanu wengi wawenye wakinfulata, na noko iye akiwaponesa walwere.
3 Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: "Mwaja! Halali nlume kuntaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?" 4 Iye kajibu kaamba: "Aya* ísema kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na muka, eyo aya-yo amufyomire?
5 Novyo akamba† kuwa nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye, alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyo? 6 Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanadamu asasanise." 7 Ewo wakindairi tena: "Sambi, mbena nabii Musa kamuru kuntaliki muka na kumwasa?"
8 Insa akiwajibu: "Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu‡. Fala tangu mwanzo aiwere javyo. 9 Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake, saíri kwa sababu ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga." 10 Wanafunzi wake ware wakamba javi: "Ikiwa ndi javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba." 11 Iye akiwambira: "Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliiwa na Mwenyezimungu. 12 Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine wakuritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni§. Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!"

Insa awajanliya wasimana

13 Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira, 14 fala Insa akamba: "Waseni wasimana-wo waje kuno, musi-wakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi wawo." 15 Nakwisa kuwatula makono*, akilawa mahala pare.

Nnemba tajiri

16 Sambi, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: "Mwanlimu! Cema ndi cepi canijuzi kutenda nipate mainsha a milele?" 17 Iye akimwambira: "Mbena unidairi kuhusu cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe ukisakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri." 18 Iye akindairi: "Ámurini?" Insa akisema: "Usiulaye, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, 19 mwinshimu wawayo na mamayo, na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe." 20 Nnemba ire akamba: "Ezo ámuri-zo piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?" 21 Insa akimwambira: "Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo uriturira ankiba binguni†. Nakisa uje unifulate." 22 Fala nnemba ire paasikire ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi. 23 Insa kawambira wanafunzi wake: "Nukwambirani kweli-kwelini kuwa tajiri virigariga kwingira muufalume wa binguni! 24 Nukwambirani tena: Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu."
25 Nakusikira wanafunzi ware, washanga pakulu futi, wakindairi: "Avi, asáka kuvuka‡ nani?" 26 Insa akiwanang'aniza, akiwambira: "Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu, piya vinu vikidirika." 27 Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: "Ofwe tasa piya, tukufulata uwe. Faida yetu ofwe ndi yepi?" 28 Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli umwe munifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni paasaka kwikala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli. 29 Mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faida mara miya, na ariti mainsha a milele. 30 Fala wengi wanzire§ wakuja kuwa mwinsho, na wári mwinsho wakuja kuwa watanzi."

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

1 "Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire subuu namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake. 2 Basi, nakusikizana

---

* **19:4** Ona Mwanzo 1:27. † **19:5** Ona Mwanzo 2:24. ‡ **19:8** "Myoyo kuwa migumu" mana ake ndi myoyo saina pendo. § **19:12** Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu.
* **19:15** "Kuwatula makono' ndi alama yakulebelela duwa. † **19:21** "Kuriturira akiba binguni" mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwanyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21. ‡ **19:25** "Kuvuka" mana ake ndi kupata mainsha a milele. § **19:30** "Wengi wanzire" mana ake ndi wanu wakulu.

nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka kumasamba kwake. 3 Nakulawa tena
ora ya subuu, kawawona wanu wengine wemira pabazari, sawatenda kinu, 4 akiwambira
javi: 'Ukani nomwe novyo mmasamba, nukupani haki yenu.' Newo wakúka. 5 Akilawa
tena nsana na ruremba, akitenda novire. 6 Ikisa tena jironi paalawire, kawasingana wanu
wengine wemira, akiwadairi: 'Mwimira epa kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?'
7 Ewo wakijibu: 'Hapana munu asikizane nofwe.' Iye akiwambira: 'Ukani nomwe novyo
mmasamba.' 8 Pariswere juwa, mwenyé masamba ire kamwambira kapatashi wake
javi: 'Wete wakolakazi piya, uwaripe nshahara wawo, uwanze wajíre mwinsho mpaka
wanzire kuja.' 9 Basi kweli, pawafikire wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya
parata†. 10 Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanizira kuwa wapokera nzuruku mwingi,
fala kila mmoja kapokera novyo jarajara moja ya parata! 11 Pawapokere, wanduguda
mwenyé masamba ire, 12 wamba: 'Wajire mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala
kawatula kuwa sawa-sawa nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!' 13 Fala
iye, nakunjibu munu mmoja, kamwambira: 'Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya.
Atisikizane jarajara mmoja ya parata? 14 Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo
wa mwinsho-yu kamba vyanukupere uwe. 15 Mwaja! Omi sina haki yakutenda canisaka
na nzuruku wangu? Riso rako ribaya konta ya umunu-mwema wangu?' 16 Kwa javyo
wanu wa mwinsho wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa wa mwinsho."

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

17 Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe wanafunzi wake munjira aki-
wambira javi: 18 "Sikirizani! Epa tankukwera Yerusalemu. Eko, Binadamu wa Binguni
akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya, newo wanhukumu
olaiwe. 19 Wampereka ka Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe
pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa."

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

20 Sambi, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka karibu ya Insa, akikokora mbere
yake akinlebela kinu. 21 Insa akindairi: "Usakani?" Iye akinjibu: "Ona, amuru wanangu
wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja akwikare nkono nriro wako na mwengine
nkono sonto." 22 Insa akinjibu, akamba: "Anta camulebela, amwijiwa. Mukidiri kunywa
kaneka yangu‡ canisaka kunywa omi?" Ewo wakinjibu: "Tikidiri." 23 Insa akiwambira:
"Ndi kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriro au nkono sonto, sina
ídini. Ila wenye kwikala watengezériwa na Baba wangu." 24 Wanafunzi kumi wengine
ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri munu na nduye. 25 Fala Insa
akiweta, akiwambira: "Mukwijiwa kuwa mafalume wa mataifa wawatawala wanu, na
wakulungwa wawa nawo mamulaka julu yawo. 26 Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila,
kati yenu, asakúla kuwa nkulu onse, awe ntumisi wenu, 27 na kati yenu asakúla kuwa
ntanzi onse, awe ntwana wenu. 28 Ndi kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa,
ila atumike na apereke mainsha ake awavushe wanu wengi."

Insa awaponesa vipofu wawiri

29 Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakinfulata. 30 Sambi,
wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula uto,
wakamba: "Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!" 31 Wanu ware wakiwenyukira
wanyamare. Fala ewo wakizidi kufula uto: "Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere
utungu!" 32 Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: "Musaka nukutendeni mwaja?" 33 Ewo
wakijibu: "Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!" 34 Insa, kwa kuwawonera utungu,
akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira kuwona, wakinfulata
Insa.

21

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

1 Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu, wakifika Betifage pamwango wa
Mizaituni. Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwambira: 2 "Ukani kaya íri mbere yenu
ire. Nakufika, múnsingana buru mmoja kafungiriwa pamoja na mwanawe. Munfungure,
muje naye. 3 Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa: 'Buru-yu ansakula
Mwenye', basi iye akwasani mukuja nawo." 4 Evi vikuna novire ipate utimiziwe usowezi
waâsemire nabii mmoja akamba:

* 20:2 Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja. † 20:9 Jarajara moja
ndi nshahara wa kazi kutwa nzima. ‡ 20:22 "Kunywera kaneka" mana ake kukuna mashaka.

5 “Mwambireni mwari wa Ziyoni*:
‘Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!’ ”†

6 Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire. 7 Waja naye
buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo zawo. Insa akikala julu yake.
8 Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo zawo munjira. Wanu wengine wakisinja
makuti a mitende, wakitandika munjira. 9 Na makundi a wanu wákiwa mbere na wákiwa
nyuma, wakipaza nyimbo, wakamba:
“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!
Hozana julu mbinguni!”
10 Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba: “Eyu munu-yu
nani?” 11 Wanu ware wakisema: “Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!”

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu
12 Sambi, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya na wakiuza
vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya wakiuzanya
mapomba. 13 Ikisa akiwambira: “Yândikiwa§ javi: ‘Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba
ya duwa.’ Fala umwe mutenda jonga ra wevi.” 14 Nnyumba Takatifu nomo, wanjisira
vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.
15 Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa atendíre, na
wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: “Hozana Mwana
wa Daudi!” Kwa javyo, ewo wakikimiwa, 16 wakimwambira: “Kwankuwasikira ewa
cawamba?” Insa akiwajibu: “Aye, aya* isema javi:

‘Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza kwema.’
Amunafyoma?”

17 Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala noko.

Muti saupa
18 Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala. 19 Akiwona nfigu
munjira, akúka mpaka nopo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi. Akisowerera:
“Cisipe tena kisumo milele!” Kwa noure mpunde ure, nfigu ure ukumiliya. 20 Nakuwona
wanafunzi washanga, wakamba: “Namunani kwa mpunde nowu vyaumiliye nfigu-wu?”
21 Nakujibu Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, mukitumaini bila dana, amutenda
vyanitendire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu mwango-wu mukamba: ‘Somoka
ukaritose mbahari’, vikuna novyo.† 22 Na piya camulebela conse kwa duwa, mukamini,
múpata.”

Ushinda wa mamulaka a Insa
23 Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi
wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: “Evi vinu-vi akutendesa mamulakani? Nani
akupere eya mamulaka-ya?” 24 Insa akijibu, akiwambira: “Nomi novyo nukudairini kinu
kimoja. Neco mukinijibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé mamulaka anitendesa evi
vinu-vi. 25 Koziwa ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani? A binguni‡ au a wanadamu?”
Ewo wakikaidiyana watupu, wakamba: “Epa, tikamba: ‘A binguni’, atambira: ‘Sambi
mbena amunkubali?’ 26 Na tikamba: ‘A wanadamu’, tiwopa wanu konta piya wankubali
Yahaya ndi nabii wawo.” 27 Basi wakinjibu Insa, wakimwambira: “Atijiwa!” Na iye novyo
akiwambira: “Basi, anta omi sukwambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!”

Kinyume kuhusu wana wawiri
28 “Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. Akinfika wakwanza,
akimwambira: ‘Mwanangu, uka rero ukakore kazi masamba.’ 29 Iye nakujibu, kaamba:
‘Sisaka!’ ikisa akitubiya akuka. 30 Akinfika wapiri, amwambira novire, fala iye nakujibu
kaamba: ‘Nukuka Baba!’ fala okire. 31 Kati ya wawiri ware, atendire vyakumwajibu

* **21:5** “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † **21:5** Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9. ‡ **21:9** “Hozana” mana ake “asifiwe”. § **21:13** Ona Izaya 56:7. * **21:16** Ona Zaburi 8:2. † **21:21** Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza.
‡ **21:25** Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu.

wawa yawo ndi wepi?" Ewo wamba: "Mwana wakwanza." Insa akiwambira javi:
"Nukwambirani kweli kuwa warípisi nsoko na mareba walongorera mbere yenu kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu. 32 Kamana Yahaya mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira
ya shariya, fala amunkubali. Novyo-sivyo, warípisi nsoko na mareba wankubali. Na
ingawa muwona, mwinsho amutubiye mukinkubali."

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

33 "Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba karima
masamba a uva, akijengera sereka. Nkati mwake akisimba pondo, akijenga nnara,
masamba are akiwemisira warimi, akisafíri. 34 Paifikire karibu ya mavuno, kawatuma
watumisi wake ka warimi ware, wakatware visumo vyake. 35 Warimi ware wakiwakola
watumisi wake ware: mmoja wakimwibiya, mwengine wakimulaya, na mwengine
wakimpanja na mawe. 36 Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi wengine,
wengi futi zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. 37 Mwinsho akintuma
mwanawe, akiwaza javi: 'Mwanangu-yu wamwinshimu.' 38 Fala warimi, pawammonire
mwanawe ire, wakambirana watupu: 'Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni timulaye, tinriti!'
39 Basi, wakinkola, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya.
40 Paasaka kuja mwanyewe masamba are, warimi ware awatendaja?" 41 Ewo wanjibu:
"Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo awemisira warimi wengine,
wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno." 42 Insa akiwambira: "Mwaja? Amufy-
omire Mandiko§ kuwa:

'Riwe rawafezeyire wajengi,
ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citajabisa mmaso mwetu!'

43 Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu, wapewa
wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo. 44 Na asáka kugwira julu ya eri riwe-ri,
avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira onse asaika atenda ufu." 45 Wakulungwa
wa dini na Mafarizeu, pawasikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba ewo.
46 Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta wakintula kuwa nabii wawo.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

1 Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba: 2 "Ufalume
wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawe. 3 Katumiza
kuweta warifíwe kujambo, fala awasakire kuja, kú! 4 Akiwatuma watumisi wengine tena,
akamba: 'Warifíwe wambireni javi: "Onani! Jambo rangu nisa kutengeza, ng'ombe na
micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!" ' 5 Fala warifíwe ware
awayeriwe, woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka kucuruza vinu
vyake, 6 na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha, wakiwolaya. 7 Kwa
javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake wakiwolaya visomi ware,
nakisa wakitaya moto kaya yawo ire. 8 Ikisa, akiwambira watumisi wake: 'Epa jambo
riwa tayari, fala warifíwe ndi sawari wanu. 9 Basi ukani mmasimana-manjira. Piya
wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi kuno.' 10 Nakulawa watumisi
ware woka munjira mure, wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba
wema. Mandowa are warifíwe wakijala bunga-bunga-bunga.
11 Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifíwe ware, kammona
munu mmoja savarire mavazi a paharusi. 12 Iye akimwambira: 'Rafiki yangu, kwingira
mwaja emu sauna mavazi a paharusi?' Iye akinyamala ndu. 13 Basi nfalume ire
akiwambira watumisi wake: 'Nfungeni maulu na makono, munsukure mumwefye panja
pakisi-po! Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.'* 14 Basi, wengi ndi wetiwa, fala
watondoriwa ndi aba!"

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

15 Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa usemi. 16 Kwa
javyo, wakiwapereka wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka wakindairi:
"Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka
ukweli, aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu caari. 17 Kwa javyo,

§ **21:42** Zaburi 118:22-23. * **22:13** Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume.

tambire mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko Kaisari † au aipo?” 18 Insa kwa kwijiwa
ubaya wawo, akiwambira: “Manafiki, mbena muniyerera? 19 Nolotereni kuno jarajara ya
nsoko-yo.” Ewo wakija nawo jarajara moja, wakimpa. 20 Iye akiwadairi: “Ewu uso-wu
na mandiko-ya a nani?” 21 Wakinjibu: “Vya Kaisari.” Iye akiwambira: “Basi, ca Kaisari
mpeni Kaisari, na ca Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!” 22 Pawasikire javire
wakishanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

23 Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenye kusema kuwa kufufuka
akupo, wakindairi javi: 24 “Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume kafwa
bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo, filihali apongore naye,
alunga rikolo ra nduye.‡ 25 Kamana kati ya ofwe wana saba, wakwanza kanlomba,
akifwa. Kwa kuwa aapongore naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye. 26 Vikuna
novyo na nduye wapiri, na watatu, mpaka wo saba. 27 Mwinsho ya piya ware, na
muka ire akifwa. 28 Sambi, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi wepi?
Kamana piya ware wânlomba!” 29 Insa akiwajibu, akiwambira javi: “Umwe mupoteya
konta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu! 30 Kamana wafwi pawaja
kufufuka awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika wari binguni. 31 Na
nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu, akamba: 32 ‘Omi niwa
Mwenyezimungu wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na Mwenyezimungu wa
Yankubu.’§ Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu wa wafwi, ila wári hai!”
33 Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake kure.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

34 Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakijumana novyo
pamoja. 35 Kati yawo, mmoja ákiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi
Insa javi: 36 “Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?” 37 Insa akinjibu: “Mpende
Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili
zako piya.* 38 Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza. 39 Na yapiri ilandane neyi: ‘Mpende
mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.’† 40 Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti
piya na vyawâfundire minabii.”

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

41 Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: 42 “Umwe mwankuwona
mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?” 43 Ewo wakijibu: “Wa rikolo ra
Daudi!” Iye akiwambira: “Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita ‘Mwenye
wangu’. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

44 ‘Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!’§

45 Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?”* 46 Na
awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena
wakushubutu kundairi kinu.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

1 Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake, 2 akamba:
“Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa.* 3 Kwa javyo, fulatani
na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kufulata vitendo vyawo, konta
ewo cawasema sicawatenda. 4 Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya,
fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoja. 5 Ewo watenda vitendo vyawo ipate
wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo

---

† **22:17** Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire. ‡ **22:24** Ona Kumbukumbu 25:5. § **22:32** Ona Kulawa 3:6,15-16. * **22:37** Ona Kumbukumbu 6:5. † **22:39** Ona Walawi 19:18. ‡ **22:42** Kigeregu ifasuliwa “mwana”. ‘Mwana’ mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya “mwana”. § **22:44** Ona Zaburi 110:1. * **22:45** Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi. * **23:2** “Wekala kiti ca nabii Musa” mana ake wafunda na mamulaka ya Musa.

awo.[†] 6 Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasinagoga[‡].
7 Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari, na viwajibu wanu wawete wanlimu.
8 Fala umwe musiwase wanu kukwitani ‘wanlimu’ kamana mwanlimu wenu mmoja
basi, umwe piya muwa munu na nduye, 9 wala mulumwengu-mu musimwite ‘Baba’
munu asaka kuwa onse[§], kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. 10 Wala
wasukwiteni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi. 11 Nkulungwa
kati yenu awe ntumisi wenu. 12 Basi munu wakuriremeresa mwanyewe aveyesiwa, na
mwenyé kuriveyesa mwanyewe, aremeresiwa.”
13 Insa akiwambira tena: “Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu, manafiki, mu-
laniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira wala
amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. 14 [*] 15 Umwe wanlimu wa shariya na Ma-
farizeu manafiki, mulaniwe! Mupita mbahari na kungulu mumpate munu munsilimise
dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara mbiri zaida
koliko umwe. 16 Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: ‘Alapíra mahala
takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire, kilapo-co ndi ca ukweli.’
17 Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru au mahala patendesa oru kuwa
takatifu? 18 Na musema kuwa: ‘Alapíra uralu wa kafara, sikinu, fala alapíra kafara íri julu
ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.’ 19 Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara au uralu
utenderiwa kafara ikiwa takatifu? 20 Basi, alapíra uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya
uralu. 21 Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo. 22 Na alapíra
bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na Nlungu ekare kiti cake.
23 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa wanu zaka
anta na vinu vya manukatu: safarãu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora pakulu
vya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vyamujuzi kutimiza, musase.
24 Walongozi sawawona! Umwe munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe[†]!
25 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu na finga
mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu vya unyang'anyi na wájibu mbaya.
26 Nfarizeu sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitawi novyo.
27 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe mulanda
makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja[‡], iri filihali nkati muwa makongolo a
wafwi, mwijala takataka na ucafu. 28 Na umwe novyo, kunja muwoniwa na wanu kamba
wenye shariya, iri filihali nkati yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.
29 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mujengera makaburi
a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu wa shariya. 30 Mukwamba: ‘Tinain-
shi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo kutawanya damu ya minabii!’ 31 Basi,
kwa javyo murolota wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware wawolaye minabii. 32 Basi
timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu! 33 Manyoka, wana wa miraba[§]! Munyemaja
hukumu ya moto wa Jahanamu? 34 Kwa javyo, nukuperekerani minabii, wejiwifu, na
mafundi. Wamojawapo muwolaya na muwagomezera mmisalaba, wengine muwacapa
viboko mmasinagoga mwenu, na muwenenda mukiwalumbata kila kaya. 35 Kwa javyo ije
julu yenu hukumu kwa sababu ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu
mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli[*], mwenyé shariya, mpaka na damu ya Zagariya,
mwana wa Barakiya wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala takatifu na
uralu. 36 Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci kizazi-ci, ezi hukumu-zi zíwapata.”

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

37 Insa kaamba: “Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari kuwolaya na
kuwapanja na mawe minabii waperekiwe kwawo! Mara nyengapi yanisakire kuwaku-
sanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya wanawe akiwafinika mumbawa zake!
Fala umwe amusakire. 38 Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe. 39 Konta

---

[†] **23:5** Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. [‡] **23:6** Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa. [§] **23:9** Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo “baba” ila kakataza kuweta “baba” wakulungwa wa dini. [*] **23:14** Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47. [†] **23:24** Kigeregu: “ngamiya”. [‡] **23:27** Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara. [§] **23:33** Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. [*] **23:35** Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8.

nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena, kulawa sambi-pa mpaka suku† yamusaka
kusema: ‘Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!’ ”

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wakinfíka karibu
yake, wakimolotera namuna vyaijengiwe nyumba ire. 2 Insa akiwambira, akamba:
“Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa hapana riwe ríja kubaki julu
ya riwe renziwe, piya abomoriwa.”

Tabu na kulumbatiwa

3 Insa paakikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake wakimukira cembe,
wakimwambira: “Tambire vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake,
suku ya Kiyama?” 4 Insa akiwajibu, akamba: “More-moreni asukuteseni munu, 5 konta
wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wawatesa wanu wengi.
6 Umwe mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta evyo vinu-
vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi suku ya Kiyama. 7 Taifa ikuja kutenda vita na
taifa nyengine, ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita kitikansi pamoja
na njala mahala mwingi mwawenye. 8 Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa malwazo
a kupongola*.
9 Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na mukuja kwiniwa na piya taifa-zi
kwa sababu ya zina rangu. 10 Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja kuwapereka
wenziwawo kuhukumiwa, na kwinana munu na mwenziwe. 11 Wakuja kulawirira
minabii wengi walongo, wakupita wakiwatesa wanu wengi wawenye. 12 Kwa sababu ya
kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba. 13 Fala mwenyé kuvu-
mirira mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa. 14 Na eyi habari ya ufalume-yi ikwereziwa
ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya. Epo ndi paija kufika suku ya
Kiyama.”

Tabu ulu

15 “Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakatifu, kamba
vyaâmbire nabii Daniyeli† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe), 16 basi sambi wája kuwa
Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, 17 ája kuwapo papala ra nyumba yake onse asisuke
kutwala kinu nnyumba mwake, 18 na ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya kut-
wala mavazi ake. 19 Dambi wemite na maametoto wakowesa kwa ezo suku-zo! 20 Mulebele
duwa ipate kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe suku ya sabadu‡,
21 konta wakati-wo ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi, mashaka saanapita tangu
mwanzo wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita tena. 22 Siwere kunukusiwa
nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu ya watondóriwe§, ezo suku-zo zikuja
kunukusiwa. 23 Basi, akilawirira munu akukwambirani: ‘Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Ndi
ire pare’, musikubali. 24 Kamana wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii
walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza, wafikirire kuwatesa ware wa-
tondóriwe, ikikidirika. 25 Onani, omi nankukwambirani namapema. 26 Basi akilawirira
munu akukwambirani: ‘Iye kawa pare, paluwanja pare!’, musuke noko. Au: ‘Kawa
nnyumba mure’, musikubali. 27 Konta kamba vyamufahamu kumensa vyakulangaza
mashariki mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja kwisuka Binadamu wa Binguni. 28 Mahala
pakufwa nyama apakosa kumota membe*.”

Kuja ka Binadamu wa Binguni

29 Insa kaamba: “Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kukwinukala pi,
mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya
zitikinyika. 30 Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama ya kwisuka Binadamu wa
Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka
mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu.† 31 Na shauti ulu ya baramanda,

---

† **23:39** Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu. * **24:8** Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo. † **24:15** Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ **24:20** Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § **24:22** “Watondóriwe” ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware. * **24:28** Kigeregu: “marembo”. † **24:30** Ona Daniyeli 7:13-14.

iye awapereka malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye, kwa kila membe
nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho."

Kinyume ca muti

32 "Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo‡. Mmongo, ukiwa na vitambi
viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijiwa kuwa kinja cifika futi. 33 Ndi sawa-sawa
novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna, ijiwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa
panryango! 34 Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna eyo mambo-yo
piya. 35 Bingu na ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika."

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

36 "Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejiwa. Awejiwa
malaika mbinguni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi. 37 Kamana kamba
vyavîkunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna pakuja Binadamu. 38 Nozo suku-zo,
zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na
wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu nsafina.§ 39 Wanu
awejiwe, mpaka paajire mwanalukaya nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo
ndi vyavija kuwa wakati wa kuja Binadamu. 40 Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri
mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. 41 Wanawaka wawiri wakisaya
cakurya, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. 42 Ndimana, rinang'anizíreni konta
amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye wenu*. 43 Tulani kuwa mwenyé nyumba, anejiwa
wakati wakuja mwivi, nanga kekala kunang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa.
44 Kwa javyo, umwe novyo muwe tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu
kankuja, akuja."

Ntumisi wakwamínika na saaminika

45 "Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula pakaya, awape
wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-yo nani? 46 Heri ntumisi-yo wakuwa
mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda javyo! 47 Nukwambirani kweli kuwa ntu-
misi-yo mwenye wake antula kumiliki vinu vyake piya. 48 Fala ntumisi-yo, akiwa mbaya,
kimoyomoyo akwamba, 'Mwenye wangu kakawa kuludi'. 49 Ndimana akwanza kuwebiya
wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja na warevi. 50 Mwenye wa ntumisi-yo paaludi,
suku saakinrindira wala wakati sejiwa, 51 iye anhukumu vibaya futi, na fungu rake antula
kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro na kutafuna meno!"

25

Kinyume kuhusu wári kumi

1 Insa akamba: "Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi, wasukure
kandiyeru zawo, kummwinza mwenye-harusi. 2 Nkati ya ewo wári-wo, watanu
sawawaza, na watanu wakuwaza. 3 Basi sawawaza ware wasukula kandiyeru zawo, fala
awarisukuze mafuta! 4 Fala wakuwáza ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru
zawo. 5 Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza kusinzira
mpaka wakilala. 6 Usiku kati-kati kukinyanguriwa: 'Mwenye harusi kankuja! Lawani
mumpokerere!' 7 Noparepare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza kandiyeru zawo.
8 Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza ware javi: 'Timereni mafuta enu-yo, konta
kandiyeru zetu-zi zankuzimika.' 9 Wakuwáza ware wakijibu wakamba: 'Aripo-ya aati-
tosha futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani kauzanyiwa konse mukauze mutumire.'
10 Pawalawire kuka kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze ware wakingira
naye njambo, nryango ukifungiwa. 11 Ikisa, wári wengine ware pawaludire wakamba:
'Mwenye, Mwenye, tifungurireni!' 12 Fala iye akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli
kuwa sukwijiwani.' 13 Basi, rinang'anizireni, kamana amwijiwa suku wala wakati wakuja
Mwenye*!"

Kinyume kuhusu watumisi watatu

14 "Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta watumisi wake,
kawagabizi mali zake. 15 Akimpa mmoja talanta† ntanu, mwengine talanta mbiri, na
mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake. Ikisa akuka vyake. 16 Kwa
mpunde noure, apokerere talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta ntanu.
17 Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri. 18 Fala apokerere moja ire
kalawa, kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure. 19 Bandi ya suku

‡ **24:32** Kigeregu: "nfigu". § **24:38** Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere.
* **24:42** "Mwenye wenu" epa mana ake Mwenye Insa. * **25:13** "Mwenye" epa mana ake Mwenye Insa. † **25:15**
Talanta ndi nfuko na jarajara.

nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana. 20 Akija karibu
apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwamba javi: 'Onani
Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi nyengine ntanu zanipatire faida.' 21 Mwenye
wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi yakuwa mwaminifu
wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' 22 Akija karibu
novyo apokerere talanta mbiri ire, akwamba: 'Mwenye, talanta mbiri zamunipere, ezi
nyengine mbiri zanipatire faida.' 23 Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema
na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira
ufurahi na mwenye wako!' 24 Akija karibu novyo apokerere talanta moja ire akwamba:
'Mwenye, nukwijiwa kuwa kwa munu ngumu, úvuna mahala sauvyarire, ukusanya ma-
hala sautawanye. 25 Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako
noire.' 26 Nakujibu mwenye wake ire ansutumu, amwambira javi: 'Ntumisi mbaya na
nfuko! Nivuna mahala sanivyarire, nikusanya mahala sanitawanye! Ukwijiwa javyo?
27 Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku wangu kubanku, nikija nisingane faida yangu. 28 Basi,
mpokeni talanta-yo, mumpe ire ári nazo talanta kumi ire. 29 Kamana kila mwenyé kuwa
nawo, azidi kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.'
30 Na ntumisi safãi-yo, ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na kutafuna
meno."

Hukumu ya mwinsho

31 "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika wakuwa
pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake. 32 Mbere yake zikusanyika kabila
piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenziwe, kamba nsunga vyaawatanusa
makondoo na mbuzi. 33 Makondoo áwatula upande wa nkono nriro wake, mbuzi upande
wa nkono sonto. 34 Ikisa nfalume ire awambira wári nkono nriro wake, akwamba:
'Njoni kuno, wenye kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengezeriwe, tangu
mwanzo wa ulumwengu. 35 Kamana inikola njala, munipa cakurya. Inikola nyotwa,
muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha. 36 Nikiwa diki, munipa cakuvala.
Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkalaboshu, muja kuniwona.' 37 Basi, wanu
wa shariya wakinjibu wakamba: 'Mwenye, rini patukuwonire ikukukola njala tukukupa
cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji? 38 Rini patukuwonire uri myeni
tukukukaribisha, au uri diki tukukupa cakuvala? 39 Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu,
tikija tukukuwona?' 40 Nakujibu, nfalume ire akiwambira: 'Nukwambirani kweli kuwa,
kwa kila kinu camuwatendera wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo‡, epo muniten-
dera omi!'

41 Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: 'Nitanukeni, wanu
wakulaniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe Ibilisi pamoja
na majini wake§. 42 Konta inikola njala, amunipere cakurya. Inikola nyotwa, amuniny-
wesire maji. 43 Nikiwa myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere cakuvala. Nikiwa
nlwere na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.' 44 Newo novyo wakijibu
wakamba: 'Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au úri diki, au
úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?' 45 Iye akiwajibu akamba: 'Nuk-
wambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo,
amunitendere omi!' 46 Basi ewa wakuka kuhukumu ya milele, fala wenye shariya wakuka
kumainsha a milele."

26

Mpango wakumulaya Insa

1 Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi: 2 "Mukwijiwa kuwa
ubaki muda wa suku mbiri, ífika suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni aperekiwa
akagomezeriwe pansalaba." 3 Wakati-wo wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa
Mayahudi wâjumana pamoja kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini,
4 wakipanga wantese Insa wankore wamulaye. 5 Fala wakamba: "Tisinkore suku ya
sherehe-yi, isije kulawa vurumãi ya wanu."

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

6 Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula, 7 mwanamuka mmoja
akinfika karibu yake. Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi mafuta
akuniwira gali sana, akimmiminira Insa nkiswa. 8 Wanafunzi wake ware pawawonire
javire, wakikimiwa, wakamba: "Eyi hasarani-yi? 9 Kamana nanga auzanyiwa nzuruku

‡ **25:40** "Wanduzangu watoto" mana ake wanu wakuriyenyekeya. § **25:41** Kigeregu: "Ibilisi pamoja na malaika
wake" fala mana ake malaika-wo ndi majini.

mwingi wawenye, wapewa masikini!” 10 Insa pejiwe cawari kuwaza, akiwambira:
“Mbena mumwandibu mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi. 11 Konta
daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi. 12 Eyu
mwanamuka-yu kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa anzima ya
kunitengezera namapema maziko angu. 13 Nukwambirani kweli kuwa ulumwengu
nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema, visemiwa novyo vyaatendire
mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

14 Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda Shikariyoti, akuka
ka wakulungwa wa dini, 15 akiwadairi: “Nukukugabizini Insa, munipa kinani?” Ewo
wakimpa jarajara talatini za parata. 16 Mwanzo wa noure wakati ure, akisakula nafasi
ya kunzungunuka Insa, awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

17 Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento, wanafunzi wamúkira Insa
wakindairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?” 18 Neye
akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwananlume mmoja, mukamwambire javi:
‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda
Pashukwa pamoja na wanafunzi wangu.’ ” 19 Wanafunzi ware wakitenda kamba
vyawatumiwe na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.

20 Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri kusaka
kurya. 21 Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmojawapo
anizungunuka.” 22 Wanafunzi ware wakiuzunika pakulu futi. Kwa kila mmoja akanza
kundairi: “Mwenye, unamba omi?” 23 Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake pamoja
nomi nfinga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka. 24 Ndi kweli Binadamu wa Binguni
akufwa kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzungunuka!
Fadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo.” 25 Basi Yuda mwenyé kunzungunuka,
akidairi akamba: “Fala sumi, Mwanlimu?” Insa akinjibu: “Kurisema mwanyewe.”

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

26 Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu, akimeya akiwapa
wanafunzi wake, akisema akamba: “Twalani mutafune, ewu ndi mwiri wangu.” 27 Nakisa
akitwala kikombe, akishukuru novire, akiwapa akisema: “Inywani piya-mwe, 28 kamana
eyi ndi damu yangu yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike kwa ajili ya wanu wengi
ipate waswamiiwe madambi. 29 Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci siludira
kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe kati ya ufalume wa
Baba wangu.” 30 Pawesire kwimba nyimbo†, wakilawa wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

31 Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: “Umwe piya mubugudika nami
usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi: ‘Ninlumiza nsunga, nkonjo wa makon-
doo wake utawanyika.’‡ 32 Fala bandi ya kufufuka kwangu, nilongorera Galileya.”
33 Peduru akinjibu, akamba: “Anta ikiwa piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu
futi kubugudika!” 34 Noparepare Insa akimwambira: “Nukwambira kweli kuwa usiku
wa rero-wu saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu.” 35 Peduru akimwambira
Insa javi: “Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukana!” Na wanafunzi
wengine ware, piya wakisema novire.

Duwa ya Insa Getisemani

36 Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi javi:
“Ikalani nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa.” 37 Nakunsukula Peduru
na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, akiuzunika. 38 Basi noparepare
akiwambira javi: “Uzúnika pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa,
murinang'anizire pamoja nomi.” 39 Akuka mbere aba, akisujudi, akilebela: “Baba
wangu, ikikidirika, kikombe ca nyongo yako-ci§ cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba
vyanisaka omi, ila iwe vyausaka uwe.” 40 Akija ka wanafunzi wake, kawasingana walarire
usingizi, akimwambira Peduru: “Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja nomi nanga
ora moja basi? 41 Rinang'anizireni na lebelani duwa musije kushetwaniwa. Kamana
moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe.*” 42 Mara nyengine tena, Insa akuka akilebela

* **26:28** Ona Kulawa 24:8. † **26:30** Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118. ‡ **26:31** Ona Zagariya 13:7. § **26:39** Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. * **26:41** Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo.

duwa, akamba: “Baba wangu, kamba avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi
vitimiziwe vyausaka uwe.” 43 Akija tena, kawasingana wakilala, konta maso awaremera
usingizi. 44 Nakuwasa, akuka tena akilebela duwa mara yatatu, akiludira usowezi mmoja
noure. 45 Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira javi: “Mwaja, mungari
mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa
Binguni, aperekiwa mmakono mwa wamádambi. 46 Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika
futi mwenyé kunizungunuka.”

Kufungiwa ka Insa

47 Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja wawo nkati ya wanafunzi kumi
na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekiwe na walongozi wa dini na wazee wa
Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na mipweke†. 48 Ire mwenyé kunzungunuka,
akiwapa alama, akiwambira: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni.” 49 Noure
wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira javi: “Mashikamu, mwanlimu!”,
ikisa akimpa beju. 50 Fala Insa akimwambira: “Rafiki yangu, caulangele kutenda conse,
tenda.” Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa makono a Insa wakinkola. 51 Sambi
mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono, akisolola jambiya, akinduru ntumisi
mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rimoja. 52 Insa akimwambíra
javi: “Tula jambiya yako-yo mahala mwake, konta wenye kulamusa jambiya onse, iwolaya
jambiya noyo. 53 Mwaja? Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebela Baba wangu,
iye kuniperekera malaika zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri? 54 Avi sambi,
nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa vikijuzi vikune javi?” 55 Wakati noure,
Insa akiwambira junudi ya wanu ware: “Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja
kunitwala! Omi niwa mwivi? Suku daima-zi níkikalanga nikifunda Nyumba Takatifu,
fala amujire kunikola! 56 Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii.” Basi
wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

57 Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini,
mahala kawâjumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee. 58 Sambi Peduru akinfulata
baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Akingira akikala pamoja
na mashikarakanzi apate kwijiwa mwinsho wake. 59 Sambi, jumula ya wakulungwa wa
dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisimanana, wakisakula ushahidi
wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye. 60 Fala awapatire ushahidi, ingawa wálawirira
mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi wawiri, 61 wamba: “Eyu
kasema javi: ‘Omi nikidiri kubomola Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa
suku natu basi níjenga tena upya.’ ” 62 Sambi nkulu wa wakulungwa wa dini akilamuka,
akindairi: “Aujibu kinu ushahidi wawari kukulongopera uwe-wu?” 63 Fala Insa kabaki
anyamare. Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: “Omi nukulapisa kwa
zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire kamba kuwa Almasihi, Mwana wa Mwenyez-
imungu.” 64 Insa akinjibu: “Uwe ndi vyawamba. Fala nukwambirani kuwa kulawa
sambi-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa Mwenyezimungu,
Mwenyé Uwezo, na akisuka julu ya mawingu a binguni‡.” 65 Basi nkulu wa wakulungwa
wa dini akipapula mavazi ake, akamba: “Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena?
Munsikira sambi-pa akikufuru. 66 Umwe muwonaja?” Ewo wakinjibu: “Ajuzi aulaiwe!”
67 Sambi wakinsunira kumaso, wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú, 68 wakamba:
“Utibushurira ofwe, Almasihi! Epa akwibiye nani?”

Peduru ankana Insa

69 Sambi, Peduru kêkala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akinfika karibu yake,
akimwambira javi: “Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!” 70 Fala iye akikana
mbere ya wanu ware piya, akamba: “Cauri kusowera-co, sijiwa!” 71 Nakulamuka pare,
akúka mpaka nkitala, ntumisi mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware,
akamba: “Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazareti!” 72 Tena iye akinkana kwa kulapira:
“Eyu munu-yu, simwijiwa!” 73 Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira Pe-
duru, wakimwambira: “Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo wenu mmoja na ware,
konta kusowera kwako umanyirika!” 74 Noparepare, iye akanza kurilani kuno akilapira:
“Simwijiwa-mi eyu munu-yu!” Mpunde noure, kokoriko akiwika. 75 Sambi Peduru ire
akikumbukira usowezi waâsowere Insa ure kuwa: “Kokoriko saanawika, unikana mara
natu.” Basi akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

† **26:47** Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya. ‡ **26:64** Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

27

Insa aperekiwa ka Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi piya
wakisikizana kumuulaya Insa. 2 Wakinfunga, wakintwala, wakimpereka ka guvinadoru
Pilatu.

Kufwa ka Yuda

3 Sambi Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa, akirishuku
pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatini za parata ure, akiwapa wakulungwa wa
dini na wazee ware, 4 akiwambira: "Nikola dambi, ninzungunuka munu saana makosa[*]."
Ewo wakijibu, wakamba: "Ofwe vitiyerireni, eyo shauri yako!" 5 Sambi Yuda noparepare
akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa akuka akirifun-
gangira. 6 Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba: "Ewu nzuruku-wu
anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu." 7 Basi wakisikizana,
wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani ya kuwazika wayeni. 8 Ndimana, noyo
bushtani-yo ikwitiwa "Uweru wa damu" mpaka rero-vi. 9 Kwa javyo, ukitimiziwa usowezi
waâsowere nabii Yeremiya[†], akamba:
"Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,
10 wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru[‡],
kamba Mola vyaânamurire."

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

11 Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: "Uwe kuwa nfalume wa
Mayahudi?" Insa akinjíbu: "Uwe ndi vyauri kwamba." 12 Fala vyawansowerere waku-
lungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu. 13 Sambi Pilatu akindairi:
"Ausikira vyawamba-vi kuwa wankukusowerera nowe?" 14 Falakini Insa aanjibire anta
kinu kimoja, guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.
15 Sambi, íkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa, wanu wak-
intondolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afunguriwe. 16 Wákiwa nawo
nfungwa mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka ubaya, wakwitiwa Baraba. 17 Kwa javyo,
wanu pawajumane pamoja, Pilatu akiwadairi javi: "Umwe wamunsaka afunguriwe ndi
wepi-pa? Baraba au Insa wakwitiwa Almasihi?" 18 Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa
Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya kuntendera wiyana. 19 Visitoshe, Pilatu ekare
kiti cake cakulamula, nkawake akimperekera habari zakwamba: "Usiritaye na eyo munu
wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero kwa kulota kwa sababu yake." 20 Wakulungwa
wa dini pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele anfungure Baraba,
Insa aulaiwe. 21 Sambi, guvinadoru ire akiwadairi wanu ware: "Kati ya ewa wawiri-wa,
wamumpendeleya ninfungure ndi wepi?" Ewo wakinjibu "Baraba!" 22 Mwinsho Pilatu
akiwambira: "Sambi Insa wakwitiwa Almasihi nintende mwaja?" Ewo piya wakijibu:
"Agomezeriwe pansalaba!" 23 Iye akiwadairi: "Kakosa kinani noyu?" Falakini ewo
wakizidi kunkuwira, wakamba: "Agomezeriwe pansalaba!"
24 Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya wanu ire ikizidi,
basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba javi: "Omi-pa
sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri yenu wanyewe." 25 Wanu ware piya
wakijibu: "Damu yake iwe julu yetu na wajukulwetu!" 26 Basi Pilatu akinfungula Baraba,
akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakimpereka agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

27 Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza nnyumba ya
kifalume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzunguriza. 28 Wakinvula nguwo,
wakinfinika koti reundu. 29 Nakisa wakipakasa lemba ra miwa wakinvaza nkiswa,
na nlanzi wakinsukuza nkono nriro. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa,
wakamba: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" 30 Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi
ure, wakimpanjira nkiswa. 31 Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire, wakinvaza
nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakingomezera pansalaba.

Insa pansalaba

32 Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani
nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa.[§] 33 Pawafikire mahala pakwitiwa

---

[*] **27:4** Kigeregu: "kupoteza damu bila makosa". [†] **27:9** Ona Yeremiya 32:6-15. [‡] **27:10** Ona Yeremiya 18:2. [§] **27:32** Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu.

Gologota (mana ake “Mahala pa Gula ra Kiswa”), 34 wakimpa vinyu yakusanganyiwa na ny-
ongo, fala nakuyeza aasakire tena kunywa. 35 Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda
kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.* 36 Ikisa wakikala kunnang'anizira
paakiwa pare. 37 Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula kibawo cakwandikiwa makosa
ake a kuwa javi: “EYU NDI INSA, NFALUME WA MAYAHUDI.”
38 Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye pamoja, mmoja nkono nriro na
mwengine nkono sonto. 39 Wanu wakipita onse wakintukana, wakintikinyira kiswa,
40 wakamba: “Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba Takatifu kwa muda wa suku natu
basi, rivushe mwanyewe! Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu,
isuka pansalaba-po!” 41 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na
wazee, newo novyo wakinshupa Insa, 42 wakamba: “Kawavusha wenziwe, fala aakidiri
kurivusha mwanyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya sambi, esuke pansalaba-po,
timwamini! 43 Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, anvushe,
konta kasema javi: ‘Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.’ ” 44 Na visomi wagomezeriwe
nawo pamoja ware, newo novyo wákintukana.

Kufwa ka Insa

45 Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri†, muinti mure piya kunja kukinukala pi!
46 Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba: “Elohi, Elohi, lama sabakitani?”
Mana ake, “Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunasa?” 47 Sambi wengine wákiwa
nopare ware, pawasikire javire, wamba: “Iye kankumwita Aliyasi.” 48 Kwa mpunde noure,
munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nvinagiri, akisomeka munlanzi,
akimpa kunywa‡. 49 Fala wengine ware wakamba: “Mwase, tiwone kamba Aliyasi akuja
kunvusha.” 50 Basi Insa akikuwa pakulu tena, noparepare akifwa§. 51 Na pazira ya
Nyumba Takatifu* ikanyuka perr kati-kati vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansi†.
Ardhi ikitetema na mawe makulu-makulu akatuka-atukanga bwa-bwa-bwa. 52 Makaburi
akifunuka, miri mingi ya wanu watakatifu wâfwire, ikifufuriwa. 53 Airini, bandi ya kufu-
fuka Insa, wâlawire mmakaburi ware, wakingira nKaya Takatifu‡, wakiwoniwa na wanu
wengi wawenye. 54 Basi, masurudadu wamwikarire Insa ware pamoja na nkulungwa
wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja na vikunire vire piya, wopa pakulu
futi, wakamba: “Kweli-kwelini eyu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!”
55 Nopare mahala pare, wákiwapo wanawaka wengi wawenye, ewo wakiwona wari
baidi. Ewo wânfulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakintumika. 56 Munkonjo ákiwapo
Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye Yakobu na Yusufu, pamoja na mama
yawo wana wa Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

57 Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya wakwitiwa
Yusufu. Neye novyo ákiwa mwanafunzi wa Insa.§ 58 Nakufika karibu ya Pilatu, akinlebela
apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru apewe. 59 Yusufu akitwala maiti are,
akizingiriza kafani, 60 akitula nkaburi rake ripya ratengeze njonga. Ikisa akipiringisira
riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka vyake. 61 Ákiwepo nopare Mariyamu
Madalena pamoja na Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

62 Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*, wakulungwa wa dini na
Mafarizeu wakijumulana, wakuka ka Pilatu, 63 wakimwambira: “Mwenye, tikumbukira
kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: ‘Bandi ya suku natu, nifufuka.’ 64 Kwa javyo, lavya
ámuri kaburi rake ririmbisiwe mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi wake
kwiwa maiti ake are, ikisa wawambire wanu kuwa ‘Insa kafufuka ka wafwi!’ Ukuja kuwa
ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza†.” 65 Pilatu akiwambira javi: “Walavyeni ma-
surudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijiwa vyonse.” 66 Basi ewo wakuka
wakikarira na wakimatira riwe rire, na wakiwatenga masurudadu wakinang'anizira.

* **27:35** Ona Zaburi 22:18. † **27:45** Kigeregu: “ora ya sita mpaka ora ya kenda”. ‡ **27:48** Ona Zaburi 69:21.
§ **27:50** Kigeregu: “akása roho yake”. * **27:51** “Pazira ya Nyumba Takatifu” ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingira. † **27:51** Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ **27:53** “Kaya Takatifu” Yerusalemu.
§ **27:57** Ona Yahaya 19:38. * **27:62** Suku yakutengeza sherehe íkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa. † **27:64** “(Ulongo) wakwanza” ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi.

28

Kufufuka ka Insa

1 Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*, Mariyamu Madalena
na mwanamuka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire.
2 Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta laika wa Mwenyezimungu kesuka
kulawa binguni, akija akipingirisa riwe rire, akikarira. 3 Kuwoneka kwake akiwoneka
kamba kumensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. 4 Na wofi wawo
masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba wafwire. 5 Falakini laika ire akiwambíra
wanawaka ware: "Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankunsakula Insa
âgomezeriwe pansalaba ire. 6 Epa aapo, kafufuriwa kamba vyaâsemire mwanyewe. Njoni
muwone mahala paâlaziwe. 7 Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa
kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo
nisa kukwambirani." 8 Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na
wofi, kuno wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake.
9 Kwa mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: "Salama!" Newo wakinfika
karibu, wakinkola maulu, wakintukuza. 10 Ikisa Insa akiwambira: "Musope! Ukani
mukawambire wanduzangu woke Galileya, noko waniwona."

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

11 Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka nkaya mure,
wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire. 12 Basi, wakulungwa ware
wakijumana pamoja na wazee wakitenda mpango, wakiwapa masurudadu ware nzu-
ruku mwingi wawenye, 13 wakiwambira: "Semani javi: 'Wanafunzi wake waja usiku
wakimwiwa, ofwe tilarire.' 14 Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe tisowera naye,
tukulavyani wasi-wasi." 15 Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba vyawa-
fundiwe. Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

16 Sambi, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya, pamwango
paâwalaizire Insa. 17 Pawammonire wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana. 18 Insa
akiwafika karibu, akiwambira javi: "Piya mamulaka a mbinguni na a duniya nipewa
omi! 19 Basi ukani kabila piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa
zina ra Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu. 20 Wafundeni wafulate piya vinu
vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa
ulumwengu!"

* **28:1** Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

Habari Ngema yereze
Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, akiwaponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwire pansalaba, surudadu mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejiwikana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyaakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyaakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atengeza njira ya Insa

1 Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi*. 2 Kamba vyavyândikiwe nkitabu ca
nabii Izaya, kuwa javi:

"Ona, mbere yako nimpereka shikarakanzi wangu,
ája kutengeza njira yako.
3 Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:
'Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.' "

4 Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja, kankuwoza wanu kulanga
na kankusema kuwa wanu wajuzi woziwe wolote kuwa watubiya, ipate waswamiiwe
madambi awo. 5 Wanu piya wa makaya a Yudeya na wanu piya wa Yerusalemu wakuka ka
iye, wakoziwa mmuto wa Yordani, wakitubiya madambi awo. 6 Yahaya ákivalanga nguwo
zakupakasiwa na mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno ukanda wa sambala.
Cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. 7 Iye akihubiri, akamba: "Kankuja nyuma
yangu omi ári nawo uwezo pakulu koliko omi, anta omi sifãi kwinama kufungula mzizi
ya viratu vyake. 8 Omi nukozani† kwa maji fala iye akuja kukozani kwa Roho Takatifu."

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

9 Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya, nneye akoziwa na Yahaya
mmuto wa Yordani. 10 Insa, nakulawa mmaji mure, kawona binguni ifunguka, na Roho
Takatifu akimwisukira kamba pomba. 11 Na ikisikirikana shauti kulawa binguni ikamba:
"Uwe ndi mwanangu wanukupenda, niwa radi nawe pakulu."

12 Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kampereka kulanga. 13 Ákiwa kulanga suku arubaini,
akishetwaniwa na Ibilisi. Iye ekáre kati-kati ya manyama wa nnundu, kuno wakim-
mudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wakwanza

14 Bandi ya Yahaya‡ kufungiwa na nfalume Herodi, Insa akúka Galileya, akereza Habari
Ngema ya Mwenyezimungu, 15 akamba: "Wakati ufika! Ufalume wa Mwenyezimungu
uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi Habari Ngema-yi." 16 Insa, paakipita nanyenje
ya tanda ra Galileya, kawawona mmaji Ansumani na Andere nduye Ansumani, wakitaya
nyavu kamana wákiwa wavuvi. 17 Insa akiwambira javi: "Njoni munifulate, omi nuku-
tendani kuwa wavuvi wakuwavuwa wanu." 18 Kwa mpunde noure, nakwasa nyavu zire,
wakinfulata.

19 Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa Yakobu mwana wa Zebedeyu
na Yahaya nduye Yakobu wakiwanza nyavu zawo. 20 Mpunde noure akiweta, ewo
wakimwasa Zebedeyu wawa yawo mungalawa nomure pamoja na wakazi wengine,
wakinfulata Insa.

Insa antuwisa shetwani

21 Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya Kafarnaumu, na kila sabadu Insa
ákukanga nsinagoga ya Mayahudi, ákiwafundanga wanu. 22 Ewo wákitajabu pakulu sana kwa
sababu ya kufunda kwake, kamana ákiwafunda vyaafunda munu mwenyé mamulaka, sairi
vyawafunda wanlimu wa shariya. 23 Kwa suku-yo, akifika nsinagoga munu wakumilikiwa

---

* **1:1** Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu. † **1:8** "Kowa" mMandiko ndi kutiwira mmaji, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. ‡ **1:14** Yahaya epa mwenyé Koza.

na jini. Iye akanza kukuwa, 24 akamba: "Insa nNazareti, utisakurira kinani? Kuja kutifuja?
Omi núkwijiwa cauri, kuwa Takatifu wa Mwenyezimungu!" 25 Insa akinsutumu jini ire,
akimwambira: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu." 26 Na jini ire akingwisa munu ire
caputu pakulu, akikuwa na shauti ulu, ikisa akinlawa munu ire. 27 Wanu piya watajabu
pakulu sana, wakidairiyana watupu: "Kinu-ci kinani? Kufunda kupya ka mamulaka?
Awamuru mashetwani na majini, newo wansikiriza!" 28 Habari za mambo yaatendire
Insa, kwa mpunde noure asikirikana makaya piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

29 Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsinagoga mure, wakuka kunyumba ya Ansumani
na Andere. Yakobu pamoja na Yahaya newo novyo wákiwa noko. 30 Nkwewe Ansumani
karitandikira, ákiwa na homa. Kwa mpunde noure, ewo wakimwambira Insa kuhusu
mwanamuka nlwere ire. 31 Iye akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula. Na homa
ire ikimpita, mwanamuka ire akanza kuwahudumu.
32 Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenye kuwa na mashetwani. 33 Na
piya wanu wa kaya ire wakijumana panryango. 34 Basi, Insa akiwaponesa wanu wengi
wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani wengi. Iye aakiwasa mashetwani kusowera
konta wakimwijiwa.§

Insa akwereza Habari Ngema

35 Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya mure, akúka mahala sapana
wanu, akilebela duwa nopo. 36 Ansumani pamoja na wenziwe wakilawa kupita wakin-
sakula. Nakunsingana, wamwambira javi: 37 "Wanu piya wankukusakula!" 38 Fala Insa
akiwajibu: "Tukeni mahala kwengine makaya mengine jirani ipate noko nikereze, konta
noco omi ndi canijirire." 39 Basi, akipita akereza Habari Ngema mmasinagoga* mwawo na
makaya piya a Galileya, na akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

40 Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula, akinlebela na akikokora mbere
yake, akimwambira: "Ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniponesa." 41 Neye akimmonera
utungu, akolosa nkono wake akinkumbula, akimwambira: "Nisaka, swafika!" 42 Kwa
mpunde noure, magundula are akimpakatika, munu ire akipona. 43 Akinlaizira pakulu,
akintuwisa, 44 akimwambira: "Sikiriza! Usimwambire munu kinu. Ila ukarolote ka
nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba shariya ya Musa kwa kuswafika
kwako uwé ushahidi kwawo." 45 Fala nakulawa, camagundula ire akanza kutangaza,
akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire kwingira nkaya mure baina, fala kekala
kunyenje mahala palanga. Wanu wakilawa kila upande wakimukira noko.

2

Insa amponesa munu wakuremala

1 Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba, wanu wakipata habari kuwa kawapo
nnyumba mwake. 2 Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta panryango aíkiwepo nafasi.
Noparepare, Insa akikola kuwereza usemi wa Mwenyezimungu. 3 Ikisa waja wanu wane
wansukula kitewe mmashila. 4 Kwa kuwa awakikidiri kunfikisa paákiwa pare konta ya
wanu, wakikwera papala wakitolola nopare paákiwa pare. Ikisa wakiteremusa mashila
atandikiriwe kitewe ire. 5 Insa paawawonire wanu ware kuwa wantumaini iye, neye
akimwambira nlwere ire javi: "Mwanangu, madambi ako aswamiiwa." 6 Na wákiwapo
nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo wakiwaza mmyoyo mwawo, wakamba:
7 "Mbana asowera javi? Kakukufuru! Nani ari nawo mamulaka kuswamii madambi sairi
Mwenyezimungu tu basi?" 8 Mpunde noure, pejiwe Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo,
akiwambira: "Sababuni umwe kuwaza javyo mmyoyo mwenu? 9 Kumwambira kitewe-yu
javi: 'Madambi ako aswamiiwa' au kumwambira: 'Lamuka, usukure mashila ako, uke
vyako', sacirigariga ndi cepi? 10 Fala nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo
mamulaka a kuswamii madambi mulumwengu-mu." Ndimana, kamwambira kitewe ire
javi: 11 "Uwe nukwambira: lamuka, usukure mashila ako, uke vyako ukaya." 12 Neye
akilamuka, kwa mpunde noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu wakimmona
javi. Wanu piya wakishanga, wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba:
"Tangu evi atinamba kuwona javi!"

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

§ **1:34** Ewo wakubali mamulaka ake. * **1:39** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

13 Sambi, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wawenye
wakinfulata noko, neye akikola kuwafunda. 14 Paakuka nakupita, Insa kammona Lawi
mwana wa Alufeu, ekare mahala pakiripisiwanga nsoko. Iye akimwambira: “Nifulate!”
Iye akilamuka akinfulata. 15 Ikisa, wakati mwengine, Insa pekare akirya nnyumba mwa
Lawi-yu, wákiwapo wakirya naye pamoja na wanafunzi wake, waripisi nsoko wengi na
wamádambi wengine.[*] Kusema kweli, awakifulatiwa na wanu wengi. 16 Sambi, wanlimu
wa shariya wa kundi ra Mafarizeu, pawammonire kuwa kankurya na wamádambi pamoja
na waripisi nsoko, wakiwadairi wanafunzi wake: “Sababuni kwikala na waripisi nsoko na
wamádambi wengine kurya nawo?” 17 Insa, nakusikira, akiwajibu: “Wakomu awashugu-
lika na dotoru, ila walwere. Onani, sijire kuwarifu wenye shariya wawe wanafunzi
wangu, ila wamádambi.”

Kukaidiyana kuhusu kufunga

18 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Mafarizeu wákiwa na tabiya ya
kufunga. Suku moja, wanu wengine wakija ka Insa, wakindairi: “Wanafunzi wa Ya-
haya pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi wako-wa awafunga. Sababuni?”
19 Insa akiwajibu javi: “Warifiwe paharusi wari pamoja na mwenye-harusi, wafun-
gaja? Mwenye-harusi akiwa pamoja nawo awajúzi kufunga. 20 Fala ikuja kufika suku
yakulaviwa mwenye-harusi-yo. Basi noyo suku-yo wakuja kufunga. 21 Aapo atáya kipande
ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kamana kipande kipya-co cipapula nguwo ya mida,
izidi kupapuka pakulu. 22 Aapo munu atwala maji a kazu saanasemuka kutairira nnumba
zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika, maji-yo atawanyika, na numba-zo zikwaribika.
Kwa javyo maji-yo saanasemuka, tayani nnumba nyipya.[†]”

Insa suku ya sabadu

23 Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake wakipita nanyenje ya masamba
a tirigu. Wanafunzi ware wakanza kuvunja masuke are watafune. 24 Mafarizeu waki-
wambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu savijuzi kutendiwa suku ya
sabadu[‡]?” 25 Fala Insa akiwajibu: “Amufyomire nkati ya Mandiko[§] vyaatendire Daudi
painkorire njala pamoja na wenziwe? 26 Vyengire nNyumba ya Mwenyezimungu wakati
Abiyatari wâwere nkulu wa wakulungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu, yawákiwa
nawo haki kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate myengine akiwatongera
wenziwe.” 27 Ikisa Insa akiwambira: “Wanu awombiwe kwa ajili ya sabadu, ila suku
ya sabadu itendiwa kwa ajili ya wanu. 28 Basi, Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa
sababu.[*]”

3

Insa amponesa munu suku ya sabadu

1 Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure ákiwapo munu wakuremala
nkono. 2 Maaduwi wa Insa ware wakintunza sana-sana wammone kuwa amponesa suku
ya sabadu ipate wanlaumu. 3 Noparepare iye akimwambira mwananlume wakuremala
nkono ire javi: “Lamuka, uje kati-pa.” 4 Ikisa piya ware akiwadairi javi: “Ihusu suku
ya sabadu kutenda meema au mabaya? Kuvusha mainsha au kuulaya?” Fala ewo
wakinyamala. 5 Insa akiwanang'aniza upande piya rungu-rungu akimiwe, akiuzunika
kwa ajili ya myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire javi: “Olosa
nkono-wo.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono wake ure. 6 Wakilawa Mafarizeu wakuka
wakisowera na kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

7 Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka kutanda ra Galileya. Wanu
wengi wakinfulata, wanu wakulawa Galileya, Yudeya, 8 Yerusalemu, Idumeya, ng'ambu
nyengine ya Yordani, upande wa Tiru pamoja na Sidoni. Wanu wengi wasikire vinu
vyaakitenda, waja kummona. 9 Insa akiwambira wanafunzi wake wanvutire karibu
yake ngalawa mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. 10 Kweli, wanu wengi
wawenye kâwaponesa, ndimana walwere piya wakimwirukira Insa wapate kunkumbula.
11 Mashetwani, pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake, wakikuwa wakamba: “Uwe

---

[*] **2:15** Mayahudi wakikafilika naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi. [†] **2:22** Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifãi kufulata tabiya zamida (kufulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kufulata njira yake. [‡] **2:24** Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu. [§] **2:25** Ona 1 Samuweli 21:1-6. [*] **2:28** “Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu.

kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*!” 12 Iye akiwashurutisa pakulu kuwa wasimwambire
munu iye caari.

Insa awatondola mawalii kumi na wawiri

13 Ikisa Insa akikwera mmwango, akiweta ware waawasakire iye mwanyewe. Newo
wakija ka Insa. 14 Basi, iye akiwatondola wanu kumi na wawiri (ewo kaweta mawalii)
awe nawo, awatume wakereze Habari Ngema, 15 na wawe nawo mamulaka akuwatuwisa
mashetwani. 16 Wanu kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani (wantapire zina
ra Peduru), 17 Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya nduye Yakobu wantapire zina ra
Boanerge (mana ake “wana wa kudidima”), 18 Andere, Filipi, Bartolomeu, Matwaya,
Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani nKanaa, 19 pamoja na Yuda
Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

20 Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena, awakipata anta nafasi ya kurya.
21 Jamaa zake pawasikire, wakilawa kuka kunkola, kamana wengine wakamba: “Ankili
zimpoteya!” 22 Wanlimu wa shariya wa Yerusalemu pawajire, wakamba: “Kanawo
Belzebuli†. Awatuwisa mashetwani julu ya uwezo wa nkulu wa mashetwani.‡” 23 Sambi,
Insa akiweta wanu, akikola kusowera nawo kwa vinyume, akiwadairi: “Shetwani an-
tuwisa shetwani mwenziwe mwaja? 24 Kila ufalume wakwawanyika makundi akubishana
watupu, auinshi. 25 Nyumba§ ikirawanya aiinshi. 26 Ona, inawa Ibilisi aritendera vita
mwanyewe kurawanya, singari kainshi, nanga uwa mwinsho wake. 27 Aapo munu akidiri
kwingira nnyumba ya munu wakurimba, kumwiwira vinu vyake sairi kwanza anfunga
mwenyé nguvu-yo. Ikisa amwiwire sana nnyumba mwake.* 28 Nukwambirani kuwa piya
viswamiiwa ka wanadamu, madambi anta na kufuru zawakufuru wanu. 29 Fala akufurira
Roho Takatifu, aashubutu kuswamiiwa, fala akuwa na madambi a milele.” 30 Insa kaamba
javire kwa kuwa wakamba, “Kanawo mashetwani.”

Jamaa wakweli wa Insa

31 Kwa suku-yo, wakija mamaye na wanduze Insa wakimira panja, wakintuma munu
kumwita. 32 Neye kekala na wanu wengi wawenye wânzunguriza, wakimwambira: “Ona!
Mamayo, wanduzo, na walumbuzo wawa panja pare, wankukusakula.” 33 Iye akiwajibu:
“Mama ndi wepi? Na wanduzangu ndi wepi?” 34 Basi, iye akizungunuka akiwanang'aniza
wekare wanzungurize ware, akiwambira: “Wawoneni! Ewa-pa ndi mama na ndi
wanduzangu. 35 Kamana ire aténda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi nduyangu na
nlumbwangu na mama.”

4

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume kuhusu nvyari*

1 Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya tanda. Wanu wengi wawenye
wajumana karibu yake. Kwa javyo, iye akingira mungalawa, akikala mbahari. Piya
wanu wákiwa nanyenje karibu ya maji. 2 Iye akiwafunda wanu vinu vingi kwa mifano ya
kinyume. Nkati ya kuwafunda kwake, ákiwambira javi: 3 “Sikirizani! Mwananlume kalawa
koka kuvyala masamba. 4 Paakimwaya mbeyu ire, nyengine igwirira munjira, zija nyuni
zilokota. 5 Nyengine igwirira mmawe, mahala samuna nsanga mwingi. Mpunde noure
ilawa senge, kwa kuwa auwerepo nsanga. 6 Pariwarire juwa senge ire ilungula. Kwa
kuwa mizipe aiwere yamana, yumiliya. 7 Mbeyu nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa
ire ikula, ikinya mbeyu ire. Ntamana aipere. 8 Nyengine igwirira munsanga warutuba.
Ikula, inuru na ípa visumo, muti mmoja talatini, mwengine sitini na mwengine visumo
miya.” 9 Mwinsho kaamba: “Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

Anzima ya kinyume

10 Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza pamoja na wanafunzi kumi
na wawiri ware, wakindairi kinani cinsowerese kinyume cire. 11 Insa akiwajibu: “Umwe
mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala ka wanu wengine wa panja, vinu
piya wafundiwa kwa kinyume. 12 Ndi kamba vyaasema Mandiko, kuwa javi:

---

* **3:11** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:22** “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani. ‡ **3:22** Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu cikikuna mara nyingi zawenye. § **3:25** “Nyumba” mana ake ujamaa. * **3:27** Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. * **4:** Au: “Nfano”.

‘Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona
kusikira, wasikira fala awerериwa.
Wasije kongoka wakipata kuswamiiwa.’ ”

Insa afafanula kinyume kuhusu nvyari

13 Insa kawambira, kaamba: “Amwerериwa na mana a eci kinyume-ci? Sambi vinyume
piya, musaka kwereriwaja? 14 Nvyari ndi ire ereza Habari Ngema. 15 Nanyenje ya njira
mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe ure, nakusikira mpunde-sinkulu akuja
Ibilisi awalavya habari yawavyariwe ire. 16 Na ewa ndi mbeyu ivyariwe mmawe, ndi
wanu wasikíra usemi, mpunde nowo wapokerera ka radi, 17 fala awana nzipe wawo
wanyewe, wainshi nawo suku aba. Ikija tafauti au kulumbatiwa kwa sababu ya usemi wa
Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. 18 Na wengine mbeyu ivyariwe mmiwa,
ewa ndi wasikira usemi, 19 fala kwa tafauti za enzi-zi na wájibu wakupata mali na
vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi ure, aupa visumo. 20 Na ware wavyariwe
munsanga warutuba, mana ake ndi wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera na
wakupa visumo talatini, au sitini au miya.”

Kinyume kuhusu kandiyeru

21 Ikisa Insa akiwadairi: “Kandiyeru ikikoreziwa itaiwa nkati ya tamboru au ituriwa
mwivungu? Níkamba ikwangikiwa paarami imwarike sana. 22 Kusema kweli, acipo
kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira panja. 23 Ári na masikiro a kusikira,
asikire!” 24 Akiwambira tena: “Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira nomwe
mupimiriwa noco na mukongeziwa. 25 Kamana ári nawo, azidi kupewa. Fala saana, anta
aba caari nawo noco, anyang'anyiwa.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

26 Insa akamba tena: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na munu vyaavyala
mbeyu pansi. 27 Akilala usiku, nsana akilawa, kuno mbeyu ire ikiwota na ikikula, iye
sejiwa. 28 Ardhi iruwerya visumo wanyewe: cakwanza ulawa nnyani, ikisa suke, mwinsho
wa suke ulawa mpunga. 29 Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu akwanza
kusinja kamana mavuno afika.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

30 Insa akiwambira: “Kinani canisaka kulandanisa ufalume wa Mwenyezimungu?
Ulandana na nfanoni? 31 Ulandana na mbeyu ya mostarda† paivyariwa pansi, ikuwa
mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu koliko mbeyu piya, 32 fala ikivyariwa pansi,
ulawirira nrayi, úkula upunda mirayi piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri wake
nyuni zakwiruka julu zijenga vitundu nomo.”
33 Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera usowezi vyakujuzi ewo kupata
kusikira. 34 Bila usowezi wa kinyume aakisowera nawo. Fala paákiwa yeka ponse na
wanafunzi wake, iye akiwereza mana awo kinyume caasowere cire.

Insa anyamaza mepo

35 Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi: “Tukeni tilokere ng'ambu
nyengine ire.” 36 Bandi ya kulayana na wanu wengi, ewo wakingira mungalawa mwákiwa
mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo. 37 Rikija gaibu rikulu, mawimbi
makulu-makulu akikola kupanja ngalawa ire, anta maji akanza kwingira mungalawa
mure. 38 Na kumbe Insa ákilala pasitiri, kênyamira nsawo. Wanafunzi ware wakinlamusa,
wakimwambira: “Mwanlimu, tankufwa, mbana avikuyeri?” 39 Noparepare akilamuka,
akamuru mepo na maluwimbi, akamba: “Kutengemane, mepo inyamare!” Na mepo
ire ikinyamala, kukitenda shuwari dembwe. 40 Iye akiwadairi: “Mbana muwa wofi
pakulu? Amunamba kwamini?” 41 Ewo wakopa pakulu futi, wakambirana watupu: “Noyu
mwananlume wakuwa anta mepo na maluwimbi vinsikiriza-yu, nani?”

5

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

1 Insa na wanafunzi wake wakifika ng'ambu nyengine ya tanda, inti yawákikalanga wa-
Gerasi. 2 Insa nakwisuka mungalawa mure, mpunde nowo kasimanana na mwananlume
wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi. 3 Noyo mwananlume-yo ákikalanga kumak-
aburi, ákiwa na nguvu, anta na unyolo hapana akikidiri kunfunga. 4 Mara nyingi zawenye,
wanu wakinfunga na alucema pamoja na unyolo, fala iye akitupula alucema na unyolo
akisayasayanga. Aawerepo munu wanguvu wakunzaidi iye. 5 Daima usiku na nsana
kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja mwanyewe. 6 Kwa suku-yo,

† **4:31** Ona Matwaya 13:31-32.

akimmona Insa kitambo, akintuwirira akisujudi. 7 Ikisa akikuwa pakulu akamba: “Insa,
Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu, usaka unitende kinani? Nukulebela, kwa zina ra
Mwenyezimungu, usinopepese.” 8 Konta kâmwambira javi: “Uwe jini, nlawe eyu munu-yu!”
9 Ikisa Insa akindairi jini ire: “Ukwitiwa mwaja?” Iye akijibu: “Nikwitiwa ‘Junudi’, konta
tiwa wengi.” 10 Iye akinlebela Insa pakulu kuwa asintuwise ire inti ire. 11 Karibu nopare
úkiwapo mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi zawenye zikirya nopare. 12 Mashetwani
ware wakinlebela Insa: “Tipereke kunguluwe kure tikawengire.” 13 Iye akiwetikizira,
mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, wakuka wakingira nguluwe zire. Ikisa,
piya zire zikituwa zikicubukira ntanda, kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira ntanda.
14 Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari zire. Nkaya mure na mma-
masamba wakilawa wanu wakuka kuwona vikunire vire. 15 Wakija ka Insa, wammona
mwananlume âpatiwe na mashetwani ire kekala, avarire nguwo sana-sana, ári na ankili
zake. Basi ewo ukiwapata wofi pakulu futi. 16 Wawonire vinkunire vire, wakikola
kuwereza vinkunire mwananlume wa mashetwani ire na nguluwe zire. 17 Wakanza kun-
lebela Insa alawe nkaya mwawo mure. 18 Insa paakiripakira mungalawa, munu âpatiwe
na mashetwani ire akinlebela woke onse. 19 Fala Insa ampere rihusa, akimwambira:
“Uka kawári wanu wa kwenu, ukawereze mambo akuténdere Mwenye na vyakuwonere
utungu!” 20 Na kweli, iye akúka vyake, akanza kwereza kaya ya Dekapoli* mambo makulu
atendériwe na Insa. Basi, wanu piya wakitajabu.

Insa awaponesa mwanamuka na mwana wa Yairu

21 Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine wa tanda. Nakufika nanyenje
ya tanda rire, junudi ya wanu wakijumana karibu yake. 22 Akija munu mmoja nkati ya
wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu. Nakummona Insa, akisujudi, 23 akintafadali
pakulu, akamba: “Mwanangu kankufwa. Njo, unture makono ipate apone, ainshi!” 24 Insa
akilawa naye. Wanu wengi wawenye wakinfulata, wakinkinya kila upande.
25 Ákiwapo mwanamuka nlwere mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. 26 Iye katabika
pakulu kuritibisa mmatabibu wengi wawenye. Kapoteza vyaákiwa nawo piya kuwaripa
mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere ukinzidi. 27 Nakuka, paasikire kuhusu Insa, akija
nyuma ya wanu ware, akinkumbula anzu yake. 28 Konta akamba kimoyomoyo javi: “Omi
nikiwayi kukumbula lupindo ra anzu yake, nípona.” 29 Kwa mpunde noure, kububuka ka
damu kure kukinyamala, neye akifahamu mmwiri mwake kuwa kaponesiwa ulwere ure.
30 Insa, mpunde noure, kafahamu neye kuwa uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake,
akiwanang'aniza wanu nyuma, akamba: “Akumbure anzu yangu nani?” 31 Wanafunzi
wake wakimwambira: “Kwankuwawona wanu-wa wakukinya! Udairija nani akukum-
bure?” 32 Iye akinang'aniza kuno na kuno ammone nani ankumbure. 33 Kwa javyo,
mwanamuka ire, akopa kuno akitetema, kejiwa cinkunire. Akimukira Insa, akingwirira
mbere yake, akimwambira piya ukweli. 34 Basi, iye akimwambira: “Nunu, kwamini kwako
kukuvusha. Uka kwa salama. Uwe nkomu, usiwe nlwere tena.”

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

35 Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga,
wakimwambira: “Mwanawo kafwa. Unshumbuwirani mwanlimu-yu?” 36 Fala Insa az-
immwerire habari zire, akimwambira nkulungwa wa sinagoga ire: “Usisusuke, nitumaini
omi tu basi.” 37 Fala iye aalavire rihusa kunfulata munu mwengine ila Peduru, Yakobu
na Yahaya nduye Yakobu. 38 Wakuka wakifika kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga
ire. Insa kawona geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno wengine
wakirondongola. 39 Iye nakwingira, akiwambira javi: “Sababuni kutenda geshi kuno
mukirira? Mwari-yo aafwire, kankulala.” 40 Wanu ware wakinkejeli, fala iye akiwalavira
panja piya ware. Ikisa, akintwala wawaye pamoja na mamaye mwari ire, na wanafunzi
wake waalongozane nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire. 41 Akinkola nkono mwari ire,
akimwambira: “Talita, kumi”, mana ake “Mwari, nukwambira, lamuka!” 42 Kwa mpunde
noure, mwari ire akilamuka, akanza kwenenda! Ku! Iye ákiwa na hirimu ya myaka kumi
na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu pakulu futi. 43 Insa akiwamuru akiwalaizira
pakulu kuwa wasimwambire munu vikunire vire. Novyo akiwambira wampe mwari ire
cakurya arye.

6

Insa akatariwa Nazareti

1 Sambi Insa akilawa inti ire, akiludira kwawo Nazareti. Wanafunzi wake ware
wakinfulata. 2 Paifikire sabadu, akanza kufunda nsinagoga. Wengi pawasikire, watajabu

* **5:20** “Dekapoli” mana ake ndi “Makaya kumi”. Ona 7:31.

pakulu. Wakamba: “Vinu-vi vyankulawirira ndepi? Ndi wijiwifuni wapewe-yu? Maajuza
kamba-ya aténda na makono ake-ya kankupata ndepi? 3 Sinoyu-yu karipinteru, mwana
wa Mariyamu, nduye Yakobu, Yose, Yuda pamoja na Ansumani? Walumbuze atiri kwikala
nawo nkaya nomu?” Ewo wakibugudika naye. 4 Basi Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa
kila upande, ila aainshimiwa kwawo na awamwishimu wajamaa zake na wenziwe.”
5 Kwa javyo, iye aakidiri kutenda anta maajuza mamoja, sairi kuwatula makono walwere
wamojawapo, kuwaponesa. 6 Iye akiwatajabu pakulu kwa sababu ya kutowa kumwamini.
Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

7 Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akanza kuwapereka wawiri-
wawiri. Akiwapa mamulaka a kuwatuwisa mashetwani. 8 Akiwamuru wasirisukuze
kinu munjira ila ngombo tu basi. Wasisukure cakurya, wala nrumba wala nzuruku,
9 wasirisukuze nguwo mbiri ila wawe na viratu mmaulu tu basi. 10 Akiwambira novyo:
“Mukifika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo mpaka suku yamusaka
kulawa nopo mahala-po. 11 Ikiwa awakupokerereni na awakusikirizeni, pakulawa pumu-
nani matako enu*, iwe ushahidi kwawo.” 12 Ewo nakulawa pare, wakipita wakereza
kuwa wanu wajuzi watubiye. 13 Mashetwani wengi wakiwatuwisa, na walwere wengi
wakiwamiminira mafuta kuno wakiwaponesa.

Kuulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

14 Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu Insa kwa kuwa zina rake rikisifiwa
pakulu. Wengine wakamba: “Yahaya mwenyé Koza kaziribuka ka wafwi, ndimana
kankukunisha mambo a maajuza.” 15 Fala wengine wakamba: “Eyo Aliyasi.” Na wengine
wakamba: “Eyo nabii mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida.” 16 Fala Herodi
paasikire akamba: “Wanintupure kiswa omi, Yahaya mwenyé Koza, kaziripusiwa!”
17 Kamana Herodi mwanyewe kâwatuma masurudadu wakankore Yahaya wanfunge na
wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa Filipi nduye Herodi, kwa kuwa
kânlomba. 18 Ndimana Yahaya kamwambira Herodi javi: “Auna haki ya kunlomba
nlamuwo.” 19 Kwa javyo, Herodiza akikimiyana na Yahaya, vikimwajibu amulaye. Fala
aakidirire, 20 konta Herodi akimopa Yahaya, akijiwa kuwa iye mwananlume mmoja wa
shariya na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati waansikire Yahaya, Herodi akifazaika,
fala novyo-sivyo vikimwajibu kunsikira.

21 Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya kumulaya, suku Herodi yaakitenda
mwaka. Kwa javyo, akitenda jambo, akiwarifu mawaziri wake, wakulungwa wa masu-
rudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya. 22 Pengire kuvina mwana wa Herodiza,
Herodi vimwajibu pakulu pamoja na wawarífire. Ndimana nfalume ire akimwambira
mwari ire javi: “Nilebele causaka conse, omi nukupa.” 23 Ikisa akilapira tena, akamba:
“Causaka kulebela conse, anta paiwa nusu ya ufalume wangu-wu, nukupa!” 24 Nakulawa
iye akindairi mamaye: “Nilebele kinani?” Mamaye akamba: “Lebela kiswa ca Yahaya
mwenyé Koza.” 25 Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume nokure, akilebela akamba:
“Nisaka munipe nfinga sambi nopapa, kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.” 26 Nfalume ire
akikafilika pakulu futi, fala kwa kuwa kâlapira mbere ya wanu warifiwe ware, aankatarire.
27 Basi, kwa mpunde noure, nfalume ire akintuma surudadu na akamuru cikaje kiswa ca
Yahaya. Surudadu ire akuka kukalaboshu, akitupula kiswa ca Yahaya, 28 akija naco nfinga,
akimpa mwari ire. Iye akipokerera, akimpa mamaye. 29 Wanafunzi wa Yahaya ware,
pawasikire vinkunire mwanlimu wawo, wakuka wakitwala maiti a Yahaya, wakizika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

30 Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa, wakimwambira piya vyawakitenda na
vyawakifunda. 31 Iye akiwambira: “Njoni yeka yenu pakiriziu, mupumuzike aba.”
Kamana wanu wákija na wákiludi wákiwa wengi, ewo awákiwa nawo anta nafasi yakurya.
32 Wakisuka mungalawa mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika. 33 Fala wanu
wengi wâwawona pawakilawa na wawéjiwa. Basi, ewo wakilawa luwansi mmakaya
mure, wakiwatuwirira noko, wakifika kábula ewo sawanamba. 34 Basi, Insa nakwisuka
mungalawa mure, kawawona wanu wengi wajumana, akiwawonera utungu pakulu konta
wákiwa kamba makondoo sawana nsunga. Akanza kuwafunda vinu vingi vyawenye.
35 Paripepire juwa, wanafunzi ware wakuka ka Insa, wakimwambira javi: “Epa mahala-pa
pakilanga-langa, na juwa ripepa futi. 36 Wambire wanu-wa woke vyawo mmakwawo au
mmasamba ári karibu ipate wakauze cakurya.” 37 Fala Insa akiwajibu, akamba: “Wapeni
umwe-po cakurya warye!” Ewo wakamba: “Basi, tuke tikauze mikate ya jarajara miyateni
tije tiwape watafune?” 38 Iye akiwadairi: “Umwe mwanawo mikate myengapi? Ukani

* **6:11** Kigeregu: “pumunani vunvu riri mmaulu mwenu”.

mukanang'anize.” Nakuwona wakija wakisema: “Mitanu, na inswi mbiri.” 39 Basi,
Insa akiwamuru wanafunzi ware wawambire wanu ware wekare makundi-makundi
mminyani miwisi mure. 40 Piya ware wakikala makundi-makundi a wanu miya au
amusini. 41 Insa nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu,
akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi wake ware wawatongere wanu ware.
Na inswi mbiri zire akiwatongera piya ware. 42 Piya warya na wekuta. 43 Wakilokotera
pamoja vipande vyakubaki vya mikate na inswi, vikalala kumi na viwiri vyakwijala tapa-
tapa. 44 Na watafune mikate wákiwa wanawalume alufu ntanu!

Insa akwenenda julu ya maji

45 Kwa mpunde noure Insa, akiwalazimisha wanafunzi wake wengire mungalawa,
walongorere ng'ambu nyengine, Betisaida, mpaka iye ese kulayana nawo wanu ware.
46 Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango kulebela duwa. 47 Paripepire juwa, ngalawa
ilongorere ire íkiwa kati-kati ya tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu. 48 Kwa kuwawona
kuwa wankutaya magasiya kwa tafauti kamana úkiwa mbisho, alufajiri galu ntanzi, iye
akiwokira kuno akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda, 49 fala
ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza kuwa nsoka, wakanza kufula
uto. 50 Kweli, piya wammona na wasusuka pakulu futi. Fala kwa mpunde noure,
Insa akisowera nawo, akiwambira javi: “Rimbani myoyo! Ndi nomi, musope kinu!”
51 Iye akingira mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi!
52 Kusema kweli, wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire, kamana myoyo yawo
íkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

53 Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti ya Genezareti, wakitaya
nanga. 54 Nakwisuka mungalawa mure, mpunde noure wanu ware wammanyira.
55 Wakipita, wakituwa piya mmakaya mure. Walwere wakiwasukula mmashila, wakuka
nawo mahala pawasikire kuwa ndi paari Insa. 56 Mwakipita Insa monse, mmakaya asaka
kuwa onse na nvitongojo, mmabazari wakiwatula walwere wawo, wakintafadali nanga
anzu yake wankumbure. Na piya wakinkumbula, wákipona.

7

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

1 Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wamojawapo wâlawa
Yerusalemu, wakijumana ka Insa. 2 Ewo wawawona wanafunzi wamojawapo wa Insa
wakirya sawatawade. 3 (Kamana Mafarizeu, na Mayahudi piya, awarya sawatawade
sana-sana, kwa kutumira tabiya ya wazee wawo. 4 Nakuludi kubazari, ikiwa awatawade
sana-sana, awakirya. Ziwapo tabiya nyingi zawenye zawákifulata: kosa kopo, miringi na
vyombo vya shaba.) 5 Basi, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wandairi javi:
“Wanafunzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya sawatawade mmakono
sana-sana?” 6 Iye akiwajibu: “Nabii Izaya kasowera tangu-mida kuhusu umwe manafiki
kamba vyavyândikiwe javi:

‘Ewa wanu-wa wanitukuza nkanywa[*] tu basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
7 Akufãi kinu kunitukuza kwawo,
wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.’ ”

8 Ikisa Insa akiwambira: “Wakwasa ámuri za Mwenyezimungu, ila wafulata shuruti za
wanadamu.” 9 Akiwambira tena: “Mwanawo tabiya yakukatala ámuri ya Mwenyez-
imungu ipate tabiya zenu zisise! 10 Kamana Musa kâsema:

‘Mwinshimu wawayo na mamayo’, na
‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye,
ahukumiwe kifo.’

11 Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira wawaye au mamaye: ‘Vinu vyaniki-
juzi kukupani umwe ndi Kurbani[†]’, 12 mwankukataza munu kuwasaidiya wawaye na
mamaye. 13 Kwa javyo, mwankufuja usemi wa Mwenyezimungu kwa tabiya zenu zamu-
funda. Na mwankutenda vinu vingi kamba novyo.”

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

[*] **7:6** Kigeregu: “mivumbu”. [†] **7:11** “Kurbani” mana ake “Nilapira kumpa Mwenyezimungu”. Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuza wawaze.

14 Mara nyengine Insa kaweta wanu wanfike karibu yake, akiwambira javi: "Piya-
mwe, nisikirizeni omi, ereriwani. 15 Hapana kinu cakuwa panja ya mwanadamu cakuwa
cikimwingira mmwiri cintaya haramu. Ila vinu vinlawa ndi vintaya haramu." 16‡ 17 Sambi,
nakutanuka junudi ya wanu ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi wake wakindairi:
"Kinyume-ci mana ake kinani?" 18 Insa akiwajibu: "Umwe novyo amwereriwe? Amwijiwa
kuwa vya panja vikimwingira munu avintaya haramu? 19 Kweli, avimwingira mmoyo,
ila vimwingira ntumbokulu ikisa vilawira nsintina." Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya
vyakurya halali kurya. 20 Insa akamba tena: "Vinlawa munu, ndi vintaya haramu.
21 Konta, mmoyo mwa munu, alawa mawazo akunyata: ceje, wivi, ukisomi, 22 uzinzi,
wájibu wakupata vinu piya, ubaya, ulongo, wájibu wa vitendo vya ucaputu, wiyana,
kufuru, kuridãi pamoja na urevi. 23 Vitendo vyakunyata-vi, piya vílawa mmoyo, ndimana
vintaya munu haramu."

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi amwamini Insa

24 Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a Sidoni. Iye nakwingira nnyumba,
kasaka asijiwikane, falakini aakidirire kurifisa. 25 Mwanamuka mmoja, akíwa na
mwanawe kâpatiwa na jini, akisikira kuwa Insa kaja. Nakunfika akinkokorera mmaulu
mwake. 26 Mwanamuka ire aáwere Yahudi, kwawo kúkiwa Sirufoinike. Akilebela
atuwisiwe jini mwanawe ire. 27 Iye akamba javi: "Wase kwanza wasimana wekute. Ka-
mana sivyema kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa§." 28 Mwanamuka
ire akijibu akamba: "Aye, Mwenye, fala wawumbwa wakuryanga songolo za pansi
zakuwagwa wasimana pameza." 29 Basi Insa akimwambira tena: "Kwa sababu ya usowezi
wako, mwanawo katuwisiwa jini-yo futi. Ludi, uka ukaya." 30 Mwanamuka ire nakuludira
ukaya, kansingana kisimana ire alarire pakinanda, jini ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

31 Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda ra Galileya, kati-kati ya
makaya a Dekapoli*. 32 Noparepare wakinjisira mwananlume mmoja bubu, saasikira.
Wakinlebela anture nkono†. 33 Insa akintanusa pawanu pare, akuka naye kiriziu, akintaya
vyala mmasikiro, akintaya mata ake julu ya lulimi, 34 akimwinula uso julu binguni,
akimpumuzikira, akimwambira na luga ya kiyaramaiku‡: "Efata", mana ake "Ziuka."
35 Kwa mpunde noure, masikiro akinziuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka, akanza
kusowera sana-sana. 36 Ikisa akiwamuru wanu ware kuwa wasimwambire munu. Fala
kila paákiwamuru kuwa wasiseme, ndi pawakizidi kwereza. 37 Kwa javyo, wakitajabu
pakulu, wakamba: "Vitendo vyake piya vyema! Sawasikira awasikirisa, na mabubu
awasoweresa!"

8

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

1 Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo cakurya, Insa akiweta wanafunzi
wake, akiwambira javi: 2 "Wanu-wa niwawonera utungu konta wawa nomi suku natu,
awana kinu cakurya. 3 Nikilayana nawo wakiludira mmamakwawo wafungire, awaja
kuzirika munjira? Wengine waja kulawa baidi." 4 Fala wanafunzi ware wakinjibu:
"Palanga kamba-pa, munu akidirija cakurya cakuwekutisa ewa wanu-wa?" 5 Insa aki-
wadairi: "Mwanawo mikate myengapi?" Ewo wakinjibu: "Saba." 6 Basi akamba: "Wanu
piya wekare pansi." Akitwala mikate saba ire, akinshukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi
ware, newo wakiwatongera wanu ware. 7 Wákiwa nawo novyo inswi aba. Noparepare
Insa akintukuza Mwenyezimungu, akisema: "Nezo novyo watongereni piya-wo." 8 Na
wanu ware wakirya wakikuta, mwinsho wakilokotera vipande, vikilawirira vikalala saba
vyakwijala vyawenye. 9 Wanu wákiwa kiyasi ca alufu nne. Ikisa, akilayana nawo. 10 Kwa
mpunde noure, iye akingira mungalawa pamoja na wanafunzi wake ware, akuka upande
wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajuza

11 Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo wakisakula alama ya
binguni, wakimyerera. 12 Kwa javyo, Insa akipumuzika pakulu, akamba: "Sababuni eci
kizazi-ci kisákula alama? Nukwambirani kweli kuwa kizazi-ci acoloteriwa alama." 13 Basi,
akiwasa, akiripakira tena, akuka ng'ambu nyengine.

---

‡ **7:16** Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]" § **7:27** Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yawo umbwa ndi alama ya ucafu. * **7:31** "Dekapoli" mana ake "Makaya kumi". Ona 5:20. † **7:32** Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela Mwenyezimungu anjanliye na amponese.
‡ **7:34** "Kiyaramaiku" luga yakutumika Insa nowo wakati-wo.

Furumento ya Mafarizeu na ya Herodi*

14 Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya. Mungalawa mure wákiwa
nawo nkate mmoja tu basi. 15 Insa akiwalaizira, akamba: “More-moreni na furu-
mento ya Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi.” 16 Wakikola kukaidiyana watupu
konta awâwere nawo mikate. 17 Insa, pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira:
“Mbana mukaidiyana kwa kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba kwijiwa mana wala
amunereriwa? Myoyo yenu migumu pakulu? 18 Umwe mwanawo maso, amuwona?
Mwanawo masikiro, amusikira? Amukumbukira? 19 Mikate mitanu yaniwatongere
wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Kumi
na viwiri.” 20 “Na mikate saba kwa wanu alufu nne, vipande víbakire víjala vikalala
vyengapi?” Ewo wakijibu: “Saba.” 21 Basi iye akiwambira tena: “Mpaka sambi amunamba
kwereriwa?”

Insa amponesa kipofu

22 Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija nawo ka Insa munu mmoja
sawona, wakinlebela ankumbure. 23 Iye nakunkola nkono sawona ire, akinlongoza
nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akintula makono, akindairi: “Kwanku-
wona kinu kimojawapo?” 24 Mwananlume ire akinang'aniza julu, akamba: “Nankuwa-
wona wanu kamba miti íri kwenenda!” 25 Ikisa tena, akintula makono julu ya maso ake.
Munu ire akinang'aniza rungu-rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya vinu sana-sana.
26 Insa akimwambira: “Epa, uka nfululu kwenu, usipite nkaya tena.”

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

27 Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a Kaisariya-Filipi. Munjira iye
akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?” 28 Ewo wakinjibu:
“Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza, wengine wakwamba kuwa
Aliyasi, na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine mmojawapo.” 29 Insa akiwadairi
tena: “Sambi, umwe mudaniza kuwa omi niwa nani?” Peduru akinjibu, akamba: “Uwe
ndi Almasihi!” 30 Basi, Insa akiwalaizira kuwa wasimwambire munu kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

31 Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi atabike pakulu,
akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya. Ikisa ajuzi
aulaiwe, fala bandi ya suku natu afufuke. 32 Iye akisowera evi vinu-vi bila kuwafisa. Fala
Peduru akimwita kunyenje, akanza kunsutumu. 33 Insa akizungunuka, akiwanang'aniza
wanafunzi ware, akinsutumu Peduru, akamba: “Lawa-pa uka nyuma-ko, Shetwani!
Kamana auwaza mawazo a Mwenyezimungu ila a wanadamu!” 34 Ikisa akiweta wanu
ware pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: “Ikiwa munu mmojawapo asaka
kunifulata, arikane mwanyewe, asukure nsalaba wake, na anifulate. 35 Kamana asáka
kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala apotéza mainsha ake kwa sababu yangu omi na ya
Habari Ngema, ávusha. 36 Munu kupata duniya nzima-yi, kupoteza mainsha ake, faidani?
37 Munu cakakanya na mainsha ake kinani? 38 Munu akiriwónera haya nomi au usowezi
wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na dambi-ci, Binadamu wa Binguni, pakuludi na utukufu
wa Baba na malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye.”

9

1 Insa akiwambira, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa wawapo nopapa wamo-
jawapo aciwapata kifo viwa vyonse sawawonire ufalume wa Mwenyezimungu ukija na
uwezo.”

*Kutaduka ka Insa**

2 Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu, pamoja na Yahaya, akiwalongoza
kumwango nrefu kiriziu, yeka yawo. Akitaduka mbere yawo, 3 mavazi ake akimensa,
ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa conse duniya-yi. 4 Nopare, wakilawirira
nabii Aliyasi pamoja na Musa, wakanza kupakanira na Insa. 5 Sambi Peduru akamba:
“Mwanlimu, vyema tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa,
na cengine ca Aliyasi.” 6 Kusema kweli, Peduru aakijiwa caakisowera konta wanafunzi
ware piya uwapata wofi pakulu. 7 Rikija wingu rikiwafinika. Nkati ya wingu ikisikirika
shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanimpenda. Nsikirizeni!” 8 Kwa mpunde noure,
wanafunzi ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona Insa tu basi ari pamoja
newo.

---

* **8:13** “Furumento” ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula. * **9:1** Ona Matwaya 17:1-11.

9 Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa wasimwambire munu vyawa-
wonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka wafwi. 10 Ure usowezi ure
wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu mana a usowezi wa "kufufuka ka wafwi".
11 Ikisa wakuka wakindairi Insa: "Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba kuwa
kwanza ajuzi aludi Aliyasi†?" 12 Insa akijibu: "Ndi kweli kuwa Aliyasi akijuzi anze kuja,
antengezere vinu piya Binadamu wa Binguni. Fala vyaândikiwa novyo kuwa Binadamu
akuja kutabika na kukejeliwa, sivyo? 13 Kusema kweli, omi nukwambirani kuwa Aliyasi‡
kâja futi na wantenda piya vyawasakire vyonse kamba vyavyândikiwe kuhusu iye."

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

14 Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu wengi wakiwazunguriza, na
wanlimu wa shariya wengine wakikaidiyana nawo. 15 Mpunde noure, wanu ware,
pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakituwa wakuka wakinkomaza. 16 Insa aki-
wadairi: "Umwe mwankukaidiyana nawo kinani?" 17 Ákiwepo mwananlume mmoja
kati ya wanu ware akijibu: "Mwanlimu, nija nawo mwanangu-yu, iye kâpatiwa na
jini bubu. 18 Daima jini paampata ponse arefya pansi. Nnemba-yu akwanza kulawa
makovu kukanywa, kutafuna meno, na aawa na nguvu. Niwalebela wanafunzi wako-wa
wantuwise jini-yu, awakidirire." 19 Insa akiwajibu javi: "Ha! Kizazi sacamini! Nukwikala
namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka rini? Njoni naye nnemba-yo kuno." 20 Ewo
wakuka naye. Jini ire nakummona Insa, mpunde noure kangwisira pansi nnemba ire.
Iye akinyongoloka kuno akilawa makovu nkanywa. 21 Insa akindairi wawaye ire: "Nowu
ulwere-wu umwanza rini?"

Iye akijibu: "Umwanza tangu ári kisimana. 22 Mara nyingi zawenye, jini angwisira
pamoto na mmaji, kalangela amulaye. Basi, tiwonere utungu! Ukikidiri, tisaidiye!"
23 Insa akinjibu, akamba javi: "Sababuni kwamba 'ukikidiri'? Piya vikidirika ka
mwenyé kwamini." 24 Kwa mpunde noure, wawaye ire akijibu: "Omi nukwamini,
fala nisaidiye nisiwe na dana tena!" 25 Insa paawanang'anize wanu ware, kawawona
kuzidi kwengezeka. Basi akinsutumu jini ire, akamba: "Jini untenza bubu na kewewe
nnemba-yu, omi nukwamuru unlawe sambi nopapa. Usishubutu kumwingira tena!"
26 Jini ire akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawa, akimwasa kamba mufwi. Anta na
wengi wakidaniza kafwa. 27 Fala Insa akinkola nkono, akinlamusa, neye akimira.

28 Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake wakindairi cembe: "Ofwe atikidirire
kuntuwisa jini âmpatire ire, sababuni?" 29 Insa akiwajibu: "Ire jini ire atuwisiwa kwa duwa
tu basi§."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

30 Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-kati ya Galileya. Iye avikimwa-
jibu kuwa munu ejiwe mahala pare, 31 kamana akiwafunda wanafunzi ware, akiwambira
javi: "Binadamu wa Binguni agabiziwa mmakono mwa wanadamu, newo wamulaya. Fala
bandi ya kuulaiwa, muda wa suku natu, iye afufuka." 32 Ewo awakereriwa caakamba, na
wakopa kundairi.

Mwaha kuhusu munu bora kati ya wanafunzi

33 Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa akiwadairi wanafunzi ware: "Munjira
mure umwe mukikaidiyana kinani?" 34 Fala ewo wakinyamala, konta wakikaidiyana
munjira kuwa nani ári bora. 35 Noparepare, Insa akikala, akiweta wanafunzi kumi na
wawiri ware, akiwambira: "Ikiwa munu-yo asaka awe ntanzi, ajuzi ariture kuwa wa
mwinsho, awatumike wenziwe piya." 36 Ikisa, Insa akinkola kisimana mmoja akimwimisa
kati yawo, akimpinga mmakono, akiwambira: 37 "Munu asaka kuwa onse ampokérera
kisimana kamba-yu, kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kusema
kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba wangu ári mbinguni anipereke omi."

Munu satilumbata ofwe kawa upande wetu

38 Yahaya kamwambira Insa: "Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa
mashetwani kwa zina rako. Tinkataza konta aari munkonjo mwetu." 39 Insa akimwambira
javi: "Musinkataze! Aapo munu aténda maajuza kwa zina rangu ikisa kanisowerera
vibaya. 40 Kamana munu satilumbata ofwe, kawa upande wetu. 41 Munu akupani kopo
ya maji kwa kuwa kawa upande wa Almasihi, nukwambirani kweli aakosa futi kupata
thawabu yake."

Usiwakorese wenziwo dambi

† **9:11** Ona Malakiya 4:5. ‡ **9:13** Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza. § **9:29** Waraka nyengine zisema: "pamoja na kufunga".

42 Akizidi kwamba: “Munu mmojawapo ankósesa ewa wasimana mmojawapo
wanámini-wa, ndi fadari afungiriwe riwe rakupalaza nsingo, atosiwe kati-kati ya
bahari. 43 Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako, tupula nowo. Fadari ubadilike
wingire mainsha a milele, koliko kuwa na makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto
sauzimika tena. 44 * 45 Ikiwa ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo. Fadari uwe kitewe
wingire mainsha a milele koliko kuwa na maulu mawiri kwefiwa Jahanamu. 46 † 47 Ikiwa
riso rako rimojawapo ndi rukukósesa, kotopola noro. Fadari kwingira muufalume wa
Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko kuwa na maso mawiri kwefiwa Jahanamu.
48 Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika. 49 Kamana kila munu ataiwa munyu kwa
moto.‡ 50 Munyu ufãi, ulunga cakurya, fala ikiwa munyu ulamwa cilungiriwa kinani? Basi
mujuzi muwe kamba munyu§. Piya inshini kwa salama munu na mwenziwe.”

10

Kulombana na kwasana

1 Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya Yudeya na ng'ambu ya muto
wa Yordani. Akijumana nawo novyo tena wanu wengi, na kamba vyazowerere, akikola
kuwafunda. 2 Mafarizeu wakinfika karibu wakindairi javi: “Iwapo haki nlume kumwasa
nkawake?” Wandairi javyo konta wakisakula wankorese. 3 Insa akijibu, akamba: “Musa
kakwamuruni mwaja?” 4 Ewo wakijibu: “Musa karuhusu nlume antaliki nkawake,
ushahidi wa kumwasa.” 5 Insa akiwambira: “Musa kândika eyi ámuri-yi kwa sababu ya
myoyo yenu kuwa migumu. 6 Fala tangu mwanzo wa kumba, Mwenyezimungu kamumba
nlume na muka. 7 Ndimana, mwananlume awasa wawaye na mamaye, alungana afu-
latana pamoja na nkawake, 8 wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja*, awawa futi wawiri
tena, ila mwiri mmoja tu basi. 9 Kwa javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu
asasanise.” 10 Airini, Insa paákiwa ukaya na wanafunzi wake, ewo waludira kundairi
kuhusu noure mwaha ure. 11 Iye kawambira: “Mwenye kumwasa nkawake akinlomba
mwengine, kawakuzinga naye. 12 Na ikiwa mwanamuka kamwasa nlumake, akilombiwa
na nlume mwengine, neye novyo kawankuzinga.”

Insa awajanliya wasimana

13 Sambi wanu wengine waja nawo wana awakumbure, fala wanafunzi ware waki-
wasutumu wanu ware. 14 Iye paawawonire, akikimiwa na wanafunzi wake pakulu
futi, akiwambira javi: “Waseni wasimana-wo waje kwangu omi kuno! Musiwakataze!
Kamana ufalume wa Mwenyezimungu wanu kamba ewa ndi wawo. 15 Nukwambirani
kweli kuwa munu saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kamba kisimana, visaka
kuwa vyonse emo engira.” 16 Ikisa wasimana ware akiwakola makono, akiwajanliya kuno
akiwatula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

17 Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akintuwirira, akikokora mbere yake,
akindairi: “Mwanlimu mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi kutenda kinani?” 18 Insa
akinjibu: “Sababuni kunita mwema? Hapana mwema ila Mwenyezimungu tu basi.
19 Ukwijiwa ámuri zamba javi: usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa
ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na mamayo.” 20 Iye akinjibu:
“Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi zanifulata tangu unemba wangu.” 21 Insa akinang'aniza ka
kumpenda pakulu, akimwambira javi: “Ciwapo kinu cukubakire. Uka, ukauzanye vyaúri
navyo piya, uwape masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali mbinguni. Njo, unifulate.”
22 Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike pakulu futi, konta ákiwa tajiri pakulu.
23 Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi wake ware javi: “Viri-
gariga pakulu matajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!” 24 Wanafunzi,
pawasikire usowezi ure, wakishanga. Fala Insa akisowera tena: “Wanangu, virigariga
pakulu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu! 25 Raisi pakulu ngamiya kupita
kupenya pakipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”
26 Wanafunzi ware watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: “Kwa javyo, nani aja ku-
vushiwa?” 27 Insa akiwanang'aniza rungu-rungu, akiwambira: “Virigariga ka wanadamu.
Fala ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya vikidirika.”

---

* **9:44** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] † **9:46** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] ‡ **9:49** Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumiwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe. § **9:50** Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-yo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tíjuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35. * **10:8** Ona Mwanzo 2:24.

28 Peduru akanza kumwambira Insa javi: “Ona, ofwe tasa piya vinu, tiwankuku-
fulata.” 29 Insa akijibu: “Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba,
wanduze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake, kwa sababu yangu
omi na kwa sababu ya Habari Ngema, 30 apata mara miya sambi-pa nowu wakati-wu,
manyumba, wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja na kulumbatiwa.
Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a milele. 31 Na wengi wari watanzi sambi-pa
wakuja kuwa wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

32 Sambi ewo wari munjira wakuka Yerusalemu, Insa kalongorera. Wakinfulata piya
washanga na wanu wengine walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa akiweta mara
nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza kuwambira piya vyuka kunkuna
Yerusalemu. 33 Akiwambira javi: “Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, Binadamu wa Binguni
agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa shariya. Ewo wakuka kunlamula
aulaiwe na wampereka ka Sawari-Mayahudi. 34 Ewo wakuka kunshupa, kunsunira mata,
kumwibiya, na kumulaya. Fala muda wa suku natu, iye afufuka.”

Insa afunda kuhusu kuudumiyana munu na mwenziwe

35 Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa Zebedeyu, wakimukira Insa,
wakimwambira: “Mwanlimu, tisaka catukulebela conse, utitendere noco.” 36 Insa akijibu:
“Musaka nukutendereni kinani?” 37 Ewo wakimwambira: “Pausaka kuwa muufalume
wako wa utukufu, ofwe-pa mmoja akwikare upande wa nkono sonto na mwengine
upande wa nkono nriro wako†.” 38 Insa akijibu: “Umwe anta camulebela amwijiwa.
Mukidiri kunywa kikombe ca ninywa omi au mukidiri koziwa kamba vyanoziwe omi‡?”
39 Ewo wakinjibu: “Aye, tikidiri!” Basi, Insa akiwambira: “Mukuja kunywa kikombe
caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi nomwe mukuja koziwa. 40 Fala kwikala upande
wa nkono-nriro au nkono-sonto wangu sumi namuru kwikaza ila wakwikaziwa wa-
tengezeriwe kwikala.” 41 Wanafunzi wengine kumi ware pawejiwe cawakilebela, waki-
wakimwira Yakobu na Yahaya. 42 Basi, Insa akiweta wanafunzi ware, akiwambira: “Umwe
mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi wawatawala wanu kwanguvu, na wakulungwa
wawo ndi walavya ámuri zakuwatuma. 43 Falakini kati yenu umwe, sivyaviri javyo.
Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa ntumisi wenu. 44 Na kati yenu asaka kuwa awe
wakwanza siti awe ntwana wa piya-mwe. 45 Konta na Binadamu wa Binguni novyo, aajire
kutumikiriwa ila kaja kutumika na kupereka mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu
wengi.”

Insa amponesa munu sawona

46 Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake pamoja na junudi ya wanu
wengi wawenye. Pawalawire Yeriko, nzimola munu sawona wakwitiwa Bartimeu (mana
ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya njira. 47 Paasikire kuwa Insa nNazareti ndi
ari kupita, iye akanza kukuwa: “Insa mwana wa Daudi, niwonere utungu!” 48 Wengi
wakimwambira anyamare. Fala iye akizidi kukuwa pakulu-pakulu: “Mwana wa Daudi,
niwonere utungu!” 49 Insa paansikire, iye akimira, akamba: “Mwiteni aje kuno.” Basi,
ewo wakimwita kipofu ire, wakimwambira: “Iwa radi! Lamuka, kwankwitiwa.” 50 Kipofu
Bartimeu ire akivula vazi rake akefya pansi, akilamuka akuka ka Insa. 51 Insa akindairi:
“Uwe usaka nukutende mwaja?” Iye akamba: “He, mwanlimu! Nisaka niludire kuwona!”
52 Insa akimwambira: “Uka! Kwamini kwako kukuponesa!” Kwa mpunde noure, akiludira
kuwona tena, neye akikola kunfulata noire njira ire.

11

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

1 Insa pamoja na wanafunzi wake wari karibu ya Yerusalemu, pepi ya Betifage na
Betaniya pamwango wa Mizaituni, iye akiwatuma wanafunzi wawiri, 2 akiwambira javi:
“Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika, munsingana buru afungiriwe pamuti, tangu
saanapandiwa na munu. Munfungure, muje nawo kuno. 3 Ikiwa munu kakudairini camu-
tenda-ci kinani, mwambireni kuwa Mwenye ndi ari kunsakula, anludisa sambi-pa.” 4 Ewo
wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja karibu ya nryango, wakinfungula.
5 Wanu wengine wemire nopare wakiwadairi: “Mbana mwankunfungula buru-yo?” 6 Ewo
wakiwajibu kamba vyawatumiwe na Insa, wakiwasa wakuka vyawo. 7 Ikisa, wanafunzi
ware wakintwala buru ire wakuka naye ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru

† **10:37** Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihi mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora. ‡ **10:38** “Kunywa kikombe” mana ake kukubali kutabikira kinu caufulata na mana a “koziwa” ndi kukubali kufwira kinu caufulata.

ire, na iye akimpanda. 8 Wanu wengi wawenye wakitandika mavazi awo munjira mure,
na wengine wakitandika makuti a mitende awakisinja a mmamasamba. 9 Walongorere
mbere na wakiwafulata wakimba pakulu-pakulu:

"Hozana!* Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra Mola!
10 Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,
ufalume wa babu yetu Daudi!
Hozana mbingu ya mwinsho!"
11 Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu. Bandi ya kutunza sana-sana vinu
vire piya, akilawa, na kwa kuwa juwa riswa futi, akuka Betaniya na wanafunzi kumi na
wawiri ware.

Insa alani nfigu saupa

12 Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala. 13 Ari baidi kawona nfigu,
uri na masamba nyanyama. Akuka karibu awone kamba viwapo visumo, fala aasingane
kinu ila masamba tu basi, kamana wakati-wo aikiwa mirongo ya figu. 14 Nakulawa iye
akisowerera muti ure akamba: "Mwanzo wa rero mpaka milele, asiwepo arya kisumo
cako!" Na vyaasowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

15 Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wanu
wacuruzi na wajire kuuza wakiwa nkati mure. Akipindula-pindulanga meza za wanu
wakikakanya mizuruku, na viti vya wanu wacuruzi wa mapomba. 16 Amwasire anta
munu mmoja kutwala kinu ca biashara nNyumba Takatifu mure. 17 Ikisa Insa akanza
kuwafunda, akiwambira javi: "Vyandikiwa kuwa, 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa Nyumba
ya duwa ka wanu wa mataifa piya', sinovyo? Falakini mupindula mutenda kuwa jonga ra
wevi!"
18 Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakinsikira, wakimopa,
wakanza kupanga namuna za kumulaya. Wakimopa konta wanu vikiwajibu pakulu
vyakiwafunda vire. 19 Paifikire jironi, Insa na wanafunzi ware wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

20 Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe na mizipe. 21 Peduru
akikumbukira akimwambira Insa javi: "Mwanlimu! Ona, nfigu waulanire ure
umiliya nfululu!" 22 Basi, Insa akiwajibu, akamba: "Ntumainini Mwenyezimungu!
23 Nukwambirani kweli asowerera onse ewu mwango-wu kwamba, 'Siwuka, urefye
mbahari!' bila kuwa na dana mmoyo, fala akamini casowera-co cikuna, novyo na ápata.
24 Ndimana nukwambirani kila camulebela kwa duwa conse, tumainini kuwa múpata, na
cikuwa cenu. 25 Na pamulebela duwa, mukiwa na ngorofi na munu, kwanza nswamiini
ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo akuswamiini madambi yenu". 26 †

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

27 Sambi, wakija tena Yerusalemu. Insa paakenenda nNyumba Takatifu, waku-
lungwa wa dini, na wanlimu wa shariya, pamoja na wazee wakinjira kusowera naye.
28 Wakindairi: "Evi vyautenda-vi kwankutenda kwa mamulaka a nani? Au nani akupere
mamulaka a kutenda evi vinu-vi?" 29 Insa akiwambira: "Omi nukudairini kinu kimoja-ci.
Mukinijibu, nukwambirani anipere mamulaka a kutenda vyanitenda-vi. 30 Yahaya akoza
na mamulaka a nani? A binguni au a wanadamu? Aya nijibuni!" 31 Wakikaidiyana
watupu, wakamba: "Tikamba 'a binguni', iye akwamba: 'Sambi mbena amumwaminire?'
32 Na tikamba 'alawa ka wanadamu' ", kusema kweli, awamarize cawakiwaza kamana
wakiwopa wanu konta piya wakintula Yahaya kuwa nabii wakweli. 33 Wakinjibu Insa,
wakamba: "Atijiwa." Basi Insa akiwambira: "Wala omi sukwambirani anipa mamulaka
a kutenda vyanitenda-vi."

12

Kinyume ca warimi wabaya

1 Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:

"Ákiwapo mwananlume mmoja kâvyala uva. Akijengera sereka akizunguriza, na ak-
isimba mahala pakuminyira uva zire, na akijenga nnara. Ikisa masamba are akiwemisira
warimi wamojawapo, akilawa akuka inti nyengine. 2 Paafikire mavuno, kantuma
ntumisi wake ka warimi kure akapewe visumo vyake. 3 Fala warimi ware wankola
ntumisi ire, wamwibiya, wakintuwisa akiludi makono-waka. 4 Na tena akimpereka

---

* **11:9** "Hozana" mana ake: "Tivushe!" † **11:26** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwaswamii wenzenu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

ntumisi mwengine, na iye wakimpanja nkiswa, wakintukana-tukananga. [5] Akimpereka
mwengine, ewo wakimulaya. Na wengine tena wengi wawenye wâtumiwe wakibiiwa au
wakiulaiwa. [6] Akibaki munu mmoja tu basi, mwanawe wakumpenda pakulu. Mwinshoni
akimpereka noire, akidaniza javi: 'Nikimpereka mwanangu-yu wamwishimu.' [7] Fala
warimi ware wakambirana watupu wakamba: 'Eyu ndi mwana aja kuriti! Tukeni timulaye, mali-ya tiriti ofwe.' [8] Basi wakinkola, wakimulaya, wakimwefya nyuma ya mpaka
wa masamba are. [9] Sambi, mwenye masamba are atenda mwaja? Iye akuja mwanyewe,
awolaya piya warimi-wo, na masamba-wo awemisira wanu wengine. [10] Amufyomire novi
nkati ya Mandiko? Kuwa javi:

'Riwe rawakatare wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.
[11] Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!' "

[12] Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunge Insa fala wakopa junudi ya wanu;
kweli, wereriwa kuwa ewo ndi warimi wabaya mana a ewu usowezi wa kinyume-wu.
Basi, wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

[13] Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatuma Mafarizeu wamojawapo na wa kinya
Herodi wakapate kunkoresa kwa usowezi. [14] Nakufika ka Insa, wamwambira javi:
"Mwanlimu, tikwijiwa kuwa kwa múkweli, aakuyeri munu kamana aunang'aniza munu
caari. Kusema kweli kwankufunda njira ya Mwenyezimungu. Iwapo haki kunripa nsoko
Kaisari* au aipo? Tijuzi au atijuzi kunripa?" [15] Fala iye kwa kwijiwa unafiki wawo,
kawambira javi: "Mbana mwankuniyerera? Njoni nawo jarajara moja niwone." [16] Wakija
nawo. Iye akiwambira: "Uso-wu na mandishi-ya vyanani?" Ewo wakijibu: "Vya Kaisari."
[17] Na Insa akiwambira: "Basi, vya Kaisari, mpeni Kaisari, na vya Mwenyezimungu, mpeni
Mwenyezimungu!" Ewo wakintajabu pakulu futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

[18] Ikisa, wakija Masaduseu, wenye kusema kuwa akupo kufufuka wafwi suku ya kiyama.
Wakindairi javi: [19] "Mwanlimu, Musa katandikira kuwa ikiwa munu kafwa nduye,
kamwasa nkawake sapongore naye, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo apongore naye
alunge rikolo ra mufwi-yo. [20] Sambi, wákiwapo wana saba. Mwana ntanzi kâlomba, kafwa
aawasire wana. [21] Nduye anfulate akinlomba nankweli ire, na iye novyo kafwa aapongore
naye. Kinu kimoja noco cinkuna mwana watatu, [22] mpaka mwana wasaba. Kusema kweli,
wana wo-saba wafwa sawapongore naye. Mwinsho, na muka ire neye akifwa. [23] Ona,
suku ya kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena, aja kuwa nlumake ndi wepi? Konta piya
wo-saba wanlomba muka mmoja noyo!"
[24] Insa akiwajibu: "Umwe mukosa kwa kutowa kwijiwa Mandiko wala uwezo wa
Mwenyezimungu, sikweli? [25] Kamana pawaja kufufuka wafwi, awaja kulomba wala kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni. [26] Fala kuhusu wafwi waja kufufuriwa,
amufyomire nkitabu ca Musa† kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu vyaasowere
naye akamba: 'Omi ndi Mwenyezimungu wa Iburahima, na wa Izaki, na wa Yankubu.'
[27] Basi, iye ndi Nlungu wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi. Ndimana, umwe
muteseka pakulu!"

Ámuri bora pakulu

[28] Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana, kwa kuwona kuwa kawajibu
sana, akidairi javi: "Ámuri bora pakulu ndi yepi?" [29] Insa akinjibu: "Ámuri bora pakulu
ndiyi: 'Sikirizani, wanu wa Iziraeli! Mola Mwenyezimungu wetu ndi Mola mmoja tu
basi. [30] Mpende Mola Nlungu wako kwa myoyo wako piya, na roho yako piya, na ankili
zako piya, na nguvu zako piya.' [31] Na yapiri bora pakulu ndiyi: 'Mpende mwenziwo
kamba vyauripenda mwanyewe.' Aipo tena ámuri bora pakulu ya kupunda ezi mbiri-zi!"
[32] Mwanlimu wa shariya akamba: "Vyema, mwanlimu! Kusowera kweli pawambire kuwa
Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine. [33] Na tijuzi timpende kwa myoyo piya, kwa ankili
piya, kwa nguvu piya, na tijuzi tiwapende majirani kamba vyatiripenda ofwe wanyewe.
Ndi bora pakulu koliko kulavya kafara piya zamuriwe nkati ya shariya." [34] Insa kejiwa
kuwa mwananlume ire kereriwa vyema, ndimana akimwambira: "Uwe auri baidi ya
ufalume wa Mwenyezimungu." Mwanzo wa noparepare, aawerepo tena wakushubutu
kundairi kinu.

---

* **12:14** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma. † **12:26** Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Iburahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

35 Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takatifu, kadairi javi: “Wanlimu wa
shariya wambaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? 36 Daudi mwanyewe kwa uwezo wa
Roho Takatifu kaamba: ‘Mola kamwambira Mwenye wangu: “Ikala upande wangu wa
nkono nriro mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako.” ’ 37 Ona, ikiwa
Daudi kamwita ‘Mwenye’, sambi akuwa ujukulu wake mwaja?” Basi wanu wengi wakiwa
radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

38 Insa akizidi kuwafunda wanu, akamba: “More-moreni na wanlimu wa shariya!
Ewo kuwajibu kupita wakenenda wavarire anzu ulu-ulu‡, na kukomaziwa ka inshima
pakulu mmaluwanja. 39 Watondola kwikala mahala bora mmasinagoga na mmajambo.
40 Visitoshe, wakapira§ mmanyumba a manankweli. Ikisa, wakenekeza kufisa ubaya
wawo julu ya kutenda duwa nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi.”

Swadaka ya nankweli masikini

41 Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu mbere ya uralu wa kupereka
swadaka. Iye akiwatunza wanu ware vyawapereka nzuruku pauralu pare. Matajiri
wengi wakipereka nzuruku mwingi-mwingi. 42 Ikisa, akija nankweli mmoja masikini,
akipereka jarajara mbiri, nzuruku aba javi. 43 Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira:
“Nukwambirani kweli kuwa nankweli masikini ire kapereka nzuruku mwingi koliko piya
wanu wengine. 44 Konta ewo wapereka turuka yawabakire nawo. Fala iye, na usikini
wake, kapereka piya cawere nawo, ankiba yake yakurya.”

13

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi wake mmoja akimwambira:
“Mwanlimu! Ngawona mawe-ya na manyumba-ya vyaari makulu-makulu!” 2 Insa
akimwambira: “Uwe uwona manyumba makulu-makulu-ya? Kusema kweli, aribaki-pa
anta riwe rimoja julu ya riwe saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

3 Sambi Insa ekare pamwango wa Mizaituni mbere ya Nyumba Takatifu, Peduru na
Yakobu na Yahaya pamoja na Andere wakisowera naye kiriziu, wakindairi: 4 “Tambire,
evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka kutimiziwa, alama yake ndi yepi?” 5 Insa akanza
kuwajibu: “Onani asukuteseni munu! 6 Kwa zina rangu omi, wengi wakuja kwamba:
‘Omi ndi Almasihi’, na wengi wakiwatesa. 7 Pamusaka kusikira vita na matisho a vita,
musisusuke. Siti vikune novyo, fala siyo kuwa ifika suku ya Kiyama. 8 Kamana kabila
moja ikuja kutenda vita na kabila nyenziwe, na ufalume mmoja ukuja kushambuliyana na
ufalume mwengine. Cikuja kuwepo kitikansi mahala mumojawapo, na njala. Evyo vinu-
vyo ndi mwanzo wa malwazo akupongola.*”

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

9 “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana wakuperekani mbere ya tiribunali,
na nkati ya masinagoga mukuja kwibiwa. Mukuja kulongoperiwa mbere ya magu-
virinadoru na mafalume kwa sababu yakunifulata omi, muwe mashahidi mbere yawo.
10 Savinakuna piya-vyo, ibidi kwanza Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa piya.
11 Wakati wawasaka kukuperekani mmakono mwa mafalume, musishugulike na ca-
musaka kwamba. Kila usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani nowo.
Kamana sumwe musowera, asowera ndi Roho Takatifu. 12 Nowo wakati-wo, munu
ampereka nduye akaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja kuwazungunukira
wawa zawo, kuwolaisa. 13 Na mukuja kukimisa mbere ya wanu piya kwa sababu ya zina
rangu. Fala mwenye kuhitamili mpaka mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

14 “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyóma onse ereriwe sana-sana),
basi waYudeya wajuzi watuwirire kumyango, 15 na ári patarado asisuke wala asingire
nnyumba mwake kulavya kinu. 16 Na ári masamba, asiludire ukaya kutwala anta zubãu
yake. 17 Dambi nozo suku-zo ka waka wamimba na wakujijisa. 18 Lebelani duwa ipate evi

‡ **12:38** Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawanu íkiwa alama ya kuridãi pakulu. § **12:40** “Kukapira” ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuwewira manankweli. * **13:8** Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya.

vinu-vi visikune mirongo ya baridi†, 19 konta nozo suku-zo zikuja kuwepo tabu zakofya
pakulu sazinalawirira tangu Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka sambi-pa, sazija
kuwepo tena. 20 Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo suku-zo, ásivushiwe munu
anta mmoja. Fala, kwa sababu ya watomoriwe waawatondore iye, Mwenyezimungu
kapungula nozo suku-zo. 21 Ikisa, ikiwa munu kakwambirani: 'Mmoneni, Almasihi
ndiyu-pa', au 'Almasihi kawa pare', musikubali! 22 Konta wakuja kulawirira maAlmasihi
sawari wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda alama za maajuza akutajabisa
ipate wakenekeze kuwatesa, ikikidirika, anta na wanu watomoriwe na Mwenyezimungu
nnewo. 23 Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni savinamba kukuna piya vinu!"

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

24 Insa akizidi kusowera: "Fala bandi ya ezo suku za tabu-zo, juwa rifungiwa kuk-
winukala na mwezi auwala. 25 Julu zikugwa nondwa, na viyumbe vya nguvu vya
mbinguni vikuja kutetema. 26 Ikisa, piya wanu wammona Binadamu wa Binguni akisuka
mmawingu na uwezo nkulu na utukufu. 27 Na iye awapereka malaika wawajumanise
wanu waawatondore wa membe nne za ulumwengu nzima-wu‡."

Muwe tayari suku ya Kiyama

28 Insa akiwambira: "Rifundeni ngano ya nfano wa mmongo§. Vitambi vikisipuka
vikarika, mukwijiwa kuwa kinja ciwa karibu. 29 Nomwe ndi novyo, mukiwona vikikuna
novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuludi Almasihi uwa karibu. 30 Nukwambirani kweli kuwa
visaka kuwa vyonse, acipita eci kizazi-ci savikunire evyo vinu-vyo piya. 31 Bingu na ardhi
vyanawo mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!"

Aapo munu ejiwa suku ya kuludi Almasihi

32 "Sambi, kuhusu suku-yo au ora-yo, aapo ejiwa; wala malaika wa mbinguni wala
Mwana awejiwa, ila Baba ndi ejiwa. 33 More-more, rinang'anizireni kamana amwijiwa
nowo wakati-wo! 34 Ndi kamba nlume asafirire; sanamba kulawa ukaya, iye kawapa ámuri
watumisi wake kazi yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri nakola wa nryango,
annang'anizire kuludi kwake. 35 Basi, muwe tayari! Umwe amwijiwa suku ya kuludi
mwanyewe nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri au subuu. 36 Musiriziuke
kukusinganani mularire, pasaka kuja salaize. 37 Vyanukwambirani-vi, nankuwambira
wanu piya: 'Rinang'anizireni!' "

14

Mpango wa kumulaya Insa

1 Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento*.
Walongozi wa dini pamoja na wandishi wakisakula namuna ya kuntesa Insa ipate
wankore wamulaye. 2 Fala wakambirana watupu: "Wakati-wo aifãi kutenda javyo kwa
sababu ya ngigiri wa wanu†."

Insa apakiwa mafuta akunuwira

3 Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani camagundula, kekala ákirya, akija
mwanamuka mmoja, asukure numba ngema ya mafuta akunuwira sana, akuuziwa beyi
gali futi. Akifungula kiziwiro, akimmiminira Insa nkiswa. 4 Noparepare wanu wengine
wakimiwa pakulu sana, wakamba: "Konta ya kinani mwanamuka-yu kwaribu sheru ya
beyi gali-yi? 5 Nanga iuzanyiwa jarajara‡ miya natu, nzuruku-wo wapewe masikini."
Wakinduguda pakulu futi mwanamuka ire. 6 Fala Insa, akiwambira: "Mwaseni mwana-
muka-yu salama, musinkimwise. Iye katenda vyema kwangu omi. 7 Kamana masikini
daima wawa pamoja namwe, pamusaka ponse muwasaidiya. Fala omi amuwa nami
daima. 8 Iye katenda cawere nawo, kalongoza fúti kunipaka mwiri wangu mafuta aku-
niwira nikazikiwe. 9 Omi nukwambirani kweli, duniya-yi piya paisaka kwereziwa Habari
Ngema ponse, vikuja kwereziwa vyaatendire mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe."

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

10 Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri, koka ka wakulungwa
wa dini ampereke Insa. 11 Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa tamaa ya
kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema ya kumpereka Insa.

---

† **13:18** Wakati-wo, mirongo ya baridi Iziraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula. ‡ **13:27** Kigeregu: "mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho". § **13:28** Kigeregu: "nfigu". * **14:1** Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza. † **14:2** Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga. ‡ **14:5** Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

12 Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento, (suku ya Mayahudi
yawakilavyanga kafara), wanafunzi wake wandairi javi: "Ndepi pausaka tikakutengezere
jambo ra Pashukwa urye?" 13 Basi, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwalaizira javi:
"Ukani kaya ire; munsingana mwananlume mmoja asukure nringi wa maji. Munfulate
noyo, 14 na nyumba yasaka kwingira, mumwambire mwenye nyumba-yo javi: 'Mwanlimu
katumiza kudairi kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka kutendera Pashukwa na wana-
funzi wangu ndi wepi?' 15 Iye akoloterani nsana nkulu pagorofa, na vinu piya visakikana.
Basi, titengezereni nomo jambo ra Pashukwa." 16 Sambi, wanafunzi wakuka kukaya
kure, wakisingana piya kamba Insa vyawambire, newo wakitengeza jambo ra Pashukwa
nomure.
17 Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri. 18 Na pawarinamire pameza
wakirya, Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-mwe,
mmojawapo anitendera husuma." 19 Ewo wakiuzunika pakulu futi, mmoja-mmoja akanza
kundairi: "Unamba omi? Sinovyo?" 20 Insa akiwajibu: "Kati ya kumi na wawiri-mwe, ari
kutovyezera nkate nfinga nnomi mmojawapo. 21 Kamana, Binadamu wa Binguni akuka
kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu wakuwa julu yake, Binadamu
atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari anatowa kupongoriwa!"
22 Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwapa, akamba: "Twalani,
ewu ndi mwiri wangu." 23 Ikisa akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru, akiwapa,
piya wakinywa nocire. 24 Ikisa akiwambira: "Eyi ndi damu yangu alama ya miyadi ya
kupatana, itawanyike ka wanu wengi. 25 Nukwambirani kweli kuwa vinyu sishubutu
kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume wa Mwenyezimungu."
26 Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa, wakilawa, wakuka mpaka kumwango wa Mizaituni.

Insa anlaizira Peduru

27 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: "Piya-mwe mukuja kunitipuka. Kamana
Mandiko akwamba:
'Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!'
28 Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongorera Galileya." 29 Ila Peduru akimwambira:
"Anta piya wakutipuke fala omi sishubutu kukutipuka!" 30 Insa akimwambira: "Ona,
Peduru! Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko saanawika mara
mbiri, unikana mara natu." 31 Fala Peduru akikenekezera akamba: "Anta painibidi kufwa
pamoja nowe, sishubutu kukukana." Na piya wakamba novyo.

Insa alebela duwa Getisemani

32 Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi wake javi:
"Ikalani nopa, kuno nikilebela duwa." 33 Akiwasukula Peduru, Yakobu pamoja na Yahaya.
Insa akanza kufazaika pakulu na umwijala uzuni, 34 akiwambira: "Moyo wangu ukafilika
pakulu karibu ya kufwa. Ikalani nopa muninang'anizire." 35 Iye akuka mbere aba,
akigwira pansi, akilebela duwa kuwa ikikidirika, tabu ire ilaviwe wakati noure. 36 Akamba
javi: "Baba wangu§, kwako uwe piya vikidirika. Tenda fadili, nilavye eci kikombe ca
tabu-ci. Visikune vyanisaka ila vyausaka uwe." 37 Ikisa akiludira ka wanafunzi wake,
fala kawasingana wakilala. Basi akimwambira Ansumani Peduru: "Mwaja, Ansumani?
Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira ora mmoja tu basi? 38 Rinang'anizireni na lebela
duwa ipate musiyereriwe. Moyo uwa tayari, ila mwiri ndi mwepepe." 39 Ikisa Insa
akitanuka tena, akuka akilebela duwa, akiludira kwamba usemi mmoja nowo. 40 Ikisa ak-
iludi mara nyengine, akiwasingana wanafunzi wakilala, konta maso awaremera usingizi,
awakijiwa anta cakunjibu. 41 Insa akija mara yatatu, akiwambira javi: "Mungari mukilala
kupumula? Toshekani! Ufika wakati: Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa
wamádambi. 42 Lamukani, tuke vyetu. Onani, asaka kunitendera husuma kafika futi."

Insa aperekiwa mmakono mwa maaduwi

43 Kwa mpunde noure, Insa kuno akisowera, akifika Yuda, mwanafunzi mmoja nkati ya
kumi na wawiri. Kalongozana na wanu wengi wasukula maupanga na mipweke. Akilawa
ka wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya pamoja na wazee. 44 Na ire akintendera
husuma kâsikizana nawo eyi alama-yi: "Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni,
muke naye munrimbise." 45 Ewo nakufika kawenye, Yuda akimukira Insa, akimwambira:
"Mwanlimu!" Noparepare akimpa beju. 46 Ikisa, wengine ware wakinkola makono,
wakinfunga. 47 Fala munu mmoja kati ya noware akisolola upanga, akinduru ntumisi
mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rake. 48 Insa akiwadairi wanu
ware javi: "Omi niwa kisomi? Sababuni kunijira na maupanga na mipweke kunifunga?

§ **14:36** Kigeregu: "Abba, Baba" kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu.

49 Daima-zi tíkiwa onse nNyumba Takatifu nikifunda, fala amunifungire. Evi vyankukuna
ipate vitimiziwe vyaandikiwe mMandiko.” 50 Noparepare wanafunzi piya nakumwasa,
wakintira.
51 Na nnemba mmoja* akinfulata Insa nyuma yake. Iye kavala ntunda mwiri wanzu,
wakinkola. 52 Iye akasa nguwo yaavarire, akituwa diki rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

53 Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa wakulungwa wa dini; na wak-
ijumana wakulungwa wa dini, na wazee pamoja na wanlimu wa shariya. 54 Peduru
akinfulata Insa aba-aba mpaka pengire panryango wa luwani ra nyumba ya nkulu wa
wakulungwa wa dini. Iye kekala pamoja na watumisi akota moto. 55 Walongozi wakulu
wa dini na wanu wengine wa Baraza ya Milandu, wákisakula ushahidi wakumpa makosa
Insa ipate wahukumu kifo, fala awapatire. 56 Kamana wengi wakereza ushahidi wa
ulongo na ushahidi wawo auwaringanire. 57 Wengine wakilamuka, wakilavya ushahidi
wa ulongo, wakamba: 58 “Ofwe tinsikira akamba javi: ‘Omi nidangula Nyumba Takatifu
ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa suku natu, níjenga nyengine, saijengiwe na
makono a wanadamu.’ ” 59 Wala javyo, ushahidi wawo auwaringanire. 60 Ikisa nkulu wa
wakulungwa wa dini akimira kati-kati, akindairi Insa, akamba: “Vinu vyawakubunira-vi,
aujibu kinu kimojawapo? Wambani?” 61 Fala iye akinyamala, aajibire kinu. Basi,
nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: “Uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyé
kusifiwa?” 62 Insa akijibu: “Ndi nomi. Mukuja kummona Binadamu wa Binguni ekare
nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ikisa akija mmawingu a binguni.” 63 Nkulu wa waku-
lungwa wa dini akipapula anzu yake, akamba: “Ushahidini watisakula tena? 64 Musikira
kukufuru kwake! Epa muwazaja?” Basi piya wanu ware wakilamula ahukumiwe kifo.
65 Noparepare, wengine wakanza kunsunira na wakinfinika kumaso, wakimwibiya kuno
wakimwambira: “Aya, bushuru!” na watumisi novyo wampokerera na malatuma.

Peduru ankana Insa

66 Sambi, Peduru kékala pansi nluwani. Akija mwanamuka mukazi wa nkulu wa
wakulungwa wa dini, 67 akimmona Peduru akota moto, akimmanyira akimwambira:
“Uwe úkiwa pamoja na Insa nNazareti!” 68 Fala iye akikana akamba: “Sijiwa wala
sereriwa vyawamba-vyo.” Akilawira panja akingira nkitala. † 69 Mukazi ire nakum-
mona, tena akiwambira wakiwa nopare ware: “Eyu novyo nkonjo wawo mmoja.”
70 Falakini iye akinkana mara nyengine tena. Nakupita wakati aba, wákiwa nopare ware
wakimwambira Peduru javi: “Kweli-kwelini uwe nkonjo wenu mmoja, kamana uwe
novyo kuwa nGalileya.” 71 Fala iye akanza kunlani kuno akilapira akamba: “Simwijiwa-mi
mwananlume wamumwamba-yo.” 72 Mpunde sinkulu, kokoriko akiwika mara ya piri.
Kwa mpunde noure, Peduru akikumbukira vyambiriwe na Insa javi: “Saanawika kokoriko
mara mbiri, uwe ukuja kunikana mara natu.” Iye akikola kuwaza akanza kurira.

15

Insa mbere ya Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa dini na wazee na wanlimu
wa shariya, pamoja na piya wanu wa Baraza ya Milandu ipate wanuwiye vyawasaka
kuntenda Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala, wakuka wakimpereka ka Pilatu. 2 Pilatu
akindairi Insa javi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akijibu akamba: “Uwe-po
kusema futi.” 3 Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi vyawenye. 4 Pilatu
akindairi tena akamba: “Uwe aujibu kinu? Ona! Vyengapi vyawakubunira!” 5 Fala Insa
aajibire kinu, mpaka Pilatu akitajabu.
6 Sambi, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula nfunga mmoja wawakinlebela
onse. 7 Ákiwepo nfungwa mmoja akitiwa Baraba. Iye ákiwa nkati ya wafungwa wabishi
wôlaye. 8 Ikifika junudi ya wanu ware, wakinlebela Pilatu atende kamba vyaikiwa tabiya
yake. 9 Basi, Pilatu akiwadairi: “Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?” 10 Kamana
akijiwa kuwa wakulungwa wa dini wampereka Insa konta ya kuntendera wiyana. 11 Fala
wakulungwa ware wawashongezera wanu wanlebele Pilatu kuwa anfungure Baraba.
12 Sambi, Pilatu akiwajibu tena akiwambira javi: “Camusaka nukutendereni eyo wa-
mumwita nfalume wa Mayahudi-yo ndi cepi?” 13 Wanu wakikuwa tena: “Ngomezereni!”
14 Falakini Pilatu akiwadairi: “Noyu catendire cakunyata ndi cepi?” Ewo wakikuwa tena:
“Ngomezereni!” 15 Basi, Pilatu kwa kusaka kutenda viwajibu wanu ware, akiwafungurira

* **14:51** Munu-yu dalili Maruku mwanyewe. † **14:68** [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a
mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida.

Baraba. Ikisa akitumiza Insa acapiwe viboko, mwinsho akiwagabizi masurudadu wakan-
gomezere.

Masurudadu wanshupa Insa

16 Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya kifalume, nyumba itendiwe
kuwa ya kulamula milandu[*], wakilarikana kipinga ca masurudadu piya. 17 Wakinvaza
Insa vazi ra rangi ya njambalãu, na wakitenda ata ya muti wa miwa, wakinvaza
nkiswa. 18 Ikisa, wakinkomaza kwa kunkejeli: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!”
19 Ewo wakimpanja na mpweke nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora mbere yake
wakimwabudu. 20 Pawesire kunshupa, wakinvula kapa ra rangi ya njambalãu rire,
wakinvaza nguwo zake; ikisa wakintwala, wakúka naye wakagomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

21 Sambi, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani wa Kireni, wawaye Alishandere
na Rufo, akipita akilawa masamba, wakinlazimisha asukure nsalaba[†]. 22 Wakintwala Insa
mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana ake “Kongolo ra Kiswa”. 23 Wakimpa vinyu
yakusanganyiwa na kinywaji ca kusambala, fala iye aanyuwere. 24 Ikisa wakingomezera
pansalaba, na wakawanyirana nguwo zake. Wâtenda kura wejiwe kila munu baraka yake
casaka kutwala. 25 Wakati wawangomezere íkiwa novi ora ya subuu[‡]. 26 Na mandiko
a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: “NFALUME WA MAYAHUDI”. 27 Na pamoja
naye wakigomezeriwa wevi wawiri, mmoja nkono nriro na mwengine nkono sonto. 28 [§]
29 Wanu wákipita mahala pare wákinsowerera masowezi akufuru, kuno wakintikinyira
kiswa, wakamba: “He, adangula Nyumba Takatifu na ajenga upya muda wa suku natu!
30 Basi, rivushe, wisuke pansalaba-po!” 31 Walongozi wakulu wa dini pamoja na wanlimu
wa shariya newo novyo wakinshupa Insa, wakambirana watupu: “Kawavusha wenziwe
fala iye mwanyewe aakidiri kurivusha! 32 Almasihi, nfalume wa Mayahudi, esuke
sambi-pa pansalaba-po tiwone na tikubali.” Anta na wagomezeriwe nawo ware, newo
novyo wakintukana.

Kufwa ka Insa

33 Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita ora natu. 34 Paifikire alhanswiri,
Insa akikuwa, akamba: “Elohi, Elohi, lama sabakitani?”, mana ake “Nlungu wangu,
Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?” 35 Wanu wengine nopare, pawasikire, wakamba:
“Mmoneni, kankumwita Aliyasi.” 36 Munu mmoja akituwa, akilovya shiponja nvinagiri,
akisomeka mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba: “Mwaseni, timmone kamba
Aliyasi-yo akuja kunlavya!” 37 Fala Insa akirama, akisa roho. 38 Na pazira ya Nyumba
Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka pansi. 39 Nkulungwa wa kipinga ca
masurudadu emire mbere yake, pawonire namuna vyaafwire, akamba: “Kweli-kwelini
eyu mwananlume-yu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!”
40 Wákiwapo novyo wanawaka wêkala baidi wakiwona. Kati yawo ákiwapo Mariyamu
Madalena, na Mariyamu (mamaye Yakobu ntoto na nyenyeye wakwitiwa Yose), pamoja na
Salome. 41 Ewa wákiwa waka wamoja Insa pakenenda Galileya wakinfulatanga wakipita
wakinsaidiya, na wengine wengi wampereka mpaka Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa

42 Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku ya sabadu, 43 akija Yusufu
kwawo Arimataya. Iye ákiwa mwananlume wakwinshimika pakulu, ákiwa mBaraza ya
Milandu. Neye novyo akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. Akirimba moyo, akuka
ka Pilatu, akinlebela mwiri wa Insa ure. 44 Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, akitajabu
pakulu. Ndimana akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca masurudadu, akindairi
kuwa kafwa mida? 45 Pasoweriwa na nkulungwa wa kipinga ca masurudadu kuwa Insa
kafwa, Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. 46 Yusufu akiuza kafani, akilavya
maiti wa Insa akikafini. Ikisa akuka akizika nkaburi risivu njonga. Akipiringisa riwe
rikulu, akiziwa panryango wa kaburi rire. 47 Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu
mamaye Yose, wakitunza mahala pazikiwe Insa pare.

16

Kufufuka ka Insa

[*] **15:16** Kigeregu: “Paitóriyu”. [†] **15:21** Îmbidi kusukula konta Insa aáwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. [‡] **15:25** Kigeregu: “ora natu”. [§] **15:28** Aya-yi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitimiziwa Mandiko amba: “Iye katuriwa nkonjo wa madainfu.”] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

1 Paipitire suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na Mariyamu mamaye Yakobu, pamoja
na Salome wakuka wakiuza mafuta akunuwira wakapake maiti a Insa. 2 Pakucere
subuu namapema, juwa nero rikilawa, suku yakwanza ya sumana*, ewo wakija kukaburi
kure. 3 Munjira mure wakambirana watupu javi: “Epa oka kutavya kupiringisa riwe
rituriwe panryango wa kaburi rire nani?” 4 Nakunang'aniza mbere, wawona riwe rire
ripiringisiwa, nero ríkiwa rikulu pakulu futi. 5 Basi, wakingira nkaburi mure. Wammona
nnemba mmoja ekare upande wa nkono nriro, kavala mavazi melupa vú, wakisusuka
pakulu futi. 6 Fala iye akiwambira javi: “Musisusuke! Mwankunsakula Insa nNazareti
agomezeriwe pansalaba ire. Iye kafufuka ka wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala
pawanturire-po. 7 Epa ukani, mukawambire wanafunzi wake pamoja na Peduru, kuwa
iye katangurira Galileya. Umwe mukuka kunsingana noko mummona, kamba iye
vyâkwambireni.” 8 Wanawaka ware walawa nkaburi mure, wakituwa, kuno wakitetema.
Washanga pakulu futi, wala awamwereze munu kinu kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka†

9 [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yakwanza ya sumana‡. Iye kanza kun-
lawirira Mariyamu Madalena, âtuwisiwe mashetwani saba. 10 Ware wakiwanga pamoja na
Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu akuka akiwambira. 11 Ewo, pawansikire
kuwa Insa kawa hai na iye kammona, awankubalire.
12 Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri, ari na sura nyengine. Ewo
walongozana munjira wakuka nvitongojo. 13 Ewo nakulawa wakuka wakiwambira
wengine, anta newo novyo awakubalire.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

14 Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja warinamire pameza
wakirya. Akiwasutumu kutowa kwamini kwawo na ugumu wa myoyo yawo kamana
awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufuriwa. 15 Ikisa akiwambira javi:
“Enendani duniya nzima-yi, mupite mukereza Habari Ngema-yi kwa kila munu mu-
lumwengu-mu piya. 16 Mwenye kwamini na akoziwa, avushiwa. Fala munu akatala
kwamini, ahukumiwa. 17 Na wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa
zina rangu omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipya, 18 wankola nyoka,
na wakunywa kinywaji cisaka kuwa conse ca kusambala awawengiwa. Na walwere
wakiwatula makono, wapona.”
19 Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa akipanda mbinguni, akikala
nkono nriro wa Mwenyezimungu. 20 wo nakulawa pare wakipita wakereza kila upande,
na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitikizira usowezi julu ya alama zikifulata.]

* **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri. † **16:8** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. ‡ **16:9** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

Habari Ngema yereze Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

1 Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi yakutunga waraka
kuhusu mwaha wa vire vitimiziwe kati yetu, 2 sawa-sawa vyawatereze mashahidi na wa-
tumisi wa usemi wawawonire tangu mwanzo. 3 Na kwa kuwa omi suku nyingi nikitunza
mwaha-wu, niwona kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, 4 ipate
kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

5 Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini wakwitiwa
Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna. 6 Zagariya
na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyezimungu, ewo wátimiza bila
ukosa shuruti na ámuri piya za Mola. 7 Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na
wo-wawiri woluvala pakulu futi.

8 Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini mbere ya Mwenyezimungu*, ifika
suku ya kutumika kundi rake. 9 Kwa kufulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa kura
akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani. 10 Sambi,
wanu wengi piya wakilebela duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.
11 Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola, kamwimira upande
wa nkono nriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga lubani. 12 Zagariya nakummona,
akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. 13 Fala laika ire akimwambira javi: "Usope kinu,
Zagariya! Konta Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako Zabeli akupongorera
mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya. 14 Na ukuja kuwa radi pakulu na kuriwona,
na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa kwake. 15 Kamana iye akuja
kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali.
Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo mwa mamaye. 16 Iye waIziraeli wengi
akuja kuwaludisira ka Mwenye Nvushi, Nlungu wawo. 17 Iye akuja kulongorera mbere
yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo ya kuuwáwa iwaludire wana
wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye shariya. Kwa javyo, antengezere
Mwenye Nvushi umati uwe tayari."
18 Basi Zagariya akindairi laika ire: "Nukwijiwa kuwa kweli mwaja? Omi nuluvala na
nkawangu novyo kapongoriwa mida na midada."
19 Laika ire kanjibu javi: "Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya Mwenyezimungu. Ni-
tumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi. 20 Ona, kwa kuwa aukubali usowezi
wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi unyamala nduu, nukwambira
kweli-kwelini ausowera mpaka pavisaka kukuna." 21 Wanu ware wakinrindira Zagariya,
wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa. 22 Mwinsho palawire
mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo kibubu, newo wereriwa
kuwa îmwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora nNyumba Takatifu mwaakiwa mure.
Na iye akizidi kuwa bubu.
23 Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. 24 Pazipitire suku
zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja.
25 Zabeli akisowera, akamba: "Mola kanitenda javi suku yaanitendere fadili ipate alavye
aibu yangu mbere ya wanu."

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

26 Sambi, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu akinpereka laika
Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya, 27 akasowere na mwari apofiwe
na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa nfalume Daudi. Mwari-yo akitiwa

* **1:8** NNyumba Takatifu.

Mariyamu. 28 Laika akinfika, akimwambira javi: “Salama! Uwe kujanliiwa pakulu sana!
Mola kawa pamoja nawe!”
29 Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi kimoyomoyo,
akamba: “Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?” 30 Basi, laika ire akimwambira:

“Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!
31 Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.
32 Iye akuja kuwa munu bora pakulu,
na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.
Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.
33 Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu† kwa milele,
na ufalume wake aauna mwinsho.”

34 Mariyamu akindairi laika ire: “Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!”
35 Laika ire akinjibu, akamba:
“Roho Takatifu akwisukira,
na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.
Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu,
akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu‡.
36 Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala.
Akitíwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.
37 Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi.”
38 Basi, Mariyamu akamba: “Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola. Vikune kamba
vyaunambire-vyo.” Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

39 Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande mmoja uri myango
kaya ya Yudeya, 40 akingira nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari na Zabeli.
41 Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari, mwanawe mmatumbo mure
katupa, na Zabeli kamwijala Roho Takatifu. 42 Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

“Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!
Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!
43 Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?
44 Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,
mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!
45 Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!”

Rimbo ra Mariyamu

46 Sambi, Mariyamu akamba:
“Moyo wangu unkurisa Mola!
47 Roho yangu iwa radi
kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.
48 Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.
Kweli, mwanzo wa sambi-pa,
vizazi piya wanita wakujanliiwa,
49 kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!
Takatifu ndi zina rake!
50 Rehema yake izidi vizazi ka vizazi
ka wenye kumopa.
51 Kâtenda uwezo na nkono wake!
Kâwatawanya waridãi kati ya mawazo a myoyo yawo.
52 Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,
kâwakweza wenye kurinyenyekeya.
53 Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,
matajiri kâwatuwisa makono waka.
54 Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake
julu ya kukumbukira huruma yake,
55 kamba tamaa yawapere wababu zetu,

† **1:33** “Ujukulu wa Yankubu” mana ake “wanu wa Iziraeli”. ‡ **1:35** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

Iburahima na ujukulu wake mpaka milele.”
56 Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa akiludira kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

57 Sambi, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampongola mwana nlume.
58 Majirani na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kantendera huruma pakulu
Zabeli, wafurahi naye pakulu sana.
59 Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto ire. Wasaka kumwita zina
ra wawaye, Zagariya, 60 fala mamaye akijibu, akamba: “Anta, zina rake Yahaya.” 61 Ewo
wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja wakwitiwa ero zina-ro!” 62 Newo
wakindairi kibubu wawaye mwana ire zina rakisaka etiwe. 63 Zagariya akilebela kipande
ca kibawo kitoto, akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki wakushanga
wawenye. 64 Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake rikisowera,
akinsifu Mwenyezimungu. 65 Majirani wakisusuka na vyawawonire vire. Kaya piya za
upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa habari za evi vinu vikunire-vi. 66 Na piya
wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: “Noyu mwana-yu akuja kuwa nani?
Kamana nkono wa Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

67 Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru
javi:
68 “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli,
kamana kawawona na kawavusha wanu wake.
69 Iye katilamusira Nvushi wa uwezo§, ujukulu wa ntumisi wake Daudi,
70 kamba vyaasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.
71 Katilamusira eyu Nvushi-yu
ativushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.
72 Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,
na kukumbukira tamaa yake takatifu,
73 kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.
74 Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,
75 kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.
76 Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,
kamana ulongorera mbere ya Mwenye
untengezere njira yake,
77 wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
julu ya kuswamiiwa dambi zawo.
78 Nlungu wetu atenda javyo
kwa sababu ya wema wa huruma yake.
Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,
79 tiwamwarikire wari pakisi,
wekala kinviri ca kifo,
ilongoze maulu etu njira ya usalama.”
80 Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka
suku ya kurolota kwake mbere ya waIziraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

1 Nozire suku zire, ílawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakambiriwa wanu piya kila upande
wandikiwe mazina awo wawalangiwe. 2 (Eyi ndi íwere mara yakwanza kuwalangiwa
wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa Siriya.) 3 Wanu piya kila mmoja ákuka
kuryandikisa kaya yawo yapongoriwe. 4 Sambi, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya
Nazareti, akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu, kwa kuwa ndi
rikiwa rikolo rake, 5 ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka wampofire ncumba
wake, wakati-wo ari na mimba.

§ **1:69** Kigeregu: “lunyanga ra kuvusha”. * **2:1** “Kaisari” mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma.

6 Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu. 7 Basi, akimpon-
gola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira ngamela konta
nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo akufikira.

Malaika na wasunga

8 Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga† wakiwasunga makondoo
awo usiku. 9 Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa Mola
ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. 10 Laika ire akiwambira javi: "Musope! Omi
nukwerezani Habari Ngema yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. 11 Rero,
kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. 12 Eyi ndi
alama yenu: munsingana toto kazingiriziwa munguwo, katandikiriwa ngamela."
13 Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo‡ wa malaika wengi waku-
lawa binguni. Piya wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba javi:
14 "Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho!
Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!"
15 Malaika ware pawalawire wakúka mbinguni, ikisa wasunga ware wakambirana
watupu: "Tukeni Betlehemu, tikawone mambo ákunire, aari kutijiwisa Mola."
16 Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na Yusufu pamoja
na toto ire atandikiriwe ngamela. 17 Bandi ya kummona, wasunga ware wakikola
kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu toto ire. 18 Wanu piya wasikire watajabu
vyawakambiriwa na wasunga ware. 19 Mariyamu vyaakisikira vire piya akitaya nkiswa,
na kila mara akikumbukira mmoyo mwake. 20 Wasunga ware wakiludi, wakintukuza
na wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawawonire, vikuna
sawa-sawa kamba vyawereziwe.
21 Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita zina ra Insa, zina raâsemire laika
kábula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

22 Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo kamba vyairi shariya ya Musa,
Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalemu, wakanture mbere ya Mola, 23 kamba
vyailazimu shariya ya Mola javi: "Kila mwana nlume ntanzi kupongoriwa ajuzi awe
takatifu ka Mola!" 24 Na wakilavya kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: "Wanjiwa
wawiri muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba."
25 Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga mwananlume mmoja wak-
witiwa Simiyoni. Noyu mwananlume-yu ákiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyez-
imungu. Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na kamwijala Roho Takatifu. 26 Na Roho
Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. 27 Kwa
kulongoziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye
na mamaye Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya
yawo vyaapongoriwe mwana ire, 28 Simiyoni akinsukula toto ire mmakono, akintukuza
Mwenyezimungu, akamba:

29 "Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa,
epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!
30 Konta maso angu awona kuvusha kwako,
31 kauwatengezere mbere ya wanu piya.
32 Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi,
na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli."

33 Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera Simiyoni kuhusu Insa. 34 Ikisa,
Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi:
"Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusa wanu wengi Iziraeli.
Na iwe alama ya kukaidi wanu,
35 ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi.
Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo."

36 Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli wa rikolo
ra Aseri. Iye kôluvala pakulu. Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake akifwa.
37 Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye aakilawa Nnyumba Takatifu,
akambudu julu ya kufunga na kulebela duwa usiku na nsana. 38 Ana kalawirira noure
wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye novyo akanza kuntukuza

† **2:8** Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng'ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po. ‡ **2:13** Kigeregu: "toropa".

Mwenyezimungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira kuvushiwa ka
Yerusalemu.
39 Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo wakiludira kwawo
Galileya mpaka Nazareti kawakikala. 40 Kisimana ire akikula na akikomala, na umwijala
wijiwifu. Na fadili ya Mwenyezimungu ikiwa pamoja naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

41 Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu kujambo ra Pashukwa. 42 Insa
paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko kamba vyaikiwa tabiya yawo.
43 Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala njira wakiludira ukaya. Nnemba
Insa akibaki Yerusalemu nokure, fala wawaze sawejiwe. 44 Ewo wakidaniza kuwa
kalongozana na nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita wakinsakula
mwa wajamaa zawo na wanu wakuwejiwa. 45 Pawatowire kunsingana, wakiludi wakuka
Yerusalemu, kupita wakinsakula. 46 Bandi ya suku natu wansingana nNyumba Takatifu,
kekala pamoja na wanlimu, akiwasikiriza vyawakamba na vyengine akiwadairi. 47 Piya
wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu ake. 48 Wawaze ware pawammonire,
wabaki wanshangire, sambi mamaye akimwambira javi: “Mwanangu, mbana kutitenda
javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu tankukusakula nowe.”
49 Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijiwa kuwa nijuzi nishugulukire mwaha wa
Baba?” 50 Fala ewo awereriwe vyaambire vire. 51 Iye pamoja na wawaze wakiteremuka,
wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye piya vire akitula sana-sana
mmoyo mwake. 52 Basi, Insa akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa
na fadili za Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

Kazi ya Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

1 Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati Pontiyu Pilatu
wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduye Herodi ari
nfalume wa inti za Itureya na Tarakoniti, Lisaniya ari nfalume wa Abileni, 2 na Anasi
na Kayafa wari wakulu wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa Mwenyez-
imungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. 3 Iye kapita inti piya zíkiwa
nanyenje ya muto wa Yordani, akiwereza wanu, akamba javi: “Tubiyani, moziwe ipate
Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu.” 4 Evi ndi kamba vyavyandikiwe nkitabu
ca nabii Izaya javi:
“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:
‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi*,
olosani barabara yake.
5 Mirati piya ikwijala,
myango na makinga piya vyandaziwe,
mwa kupombonyoka molosiwe,
muri mawe mubambadiwe.
6 Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.’ ”
7 Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:
“Kabila ya mirába sumwe!
Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?
8 Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†
Wala musambe mmyoyo yenu: ‘Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.’
Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,
Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!
9 Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.
Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,
ukwefiwa pamoto.”
10 Wanu ware wakindairi, wakamba: “Sambi, catijuzi kutenda kinani?” 11 Yahaya
akiwajibu, akisema javi: “Ári na zubãu mbiri alavye mmoja, ampe mwenziwe saana. Ári
nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwenziwe.”
12 Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi
Yahaya: “Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?”
13 Iye akiwajibu: “Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe.”

* 3:4 Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa. † 3:8 Mana ake:
Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya.

[14] Masurudadu newo novyo wakindairi javi: “Sambi ofwe, tíjuzi titende kinani?”
Yahaya akiwajibu, akamba: “Musinyang'anye munu nzuruku, wala musinlongopere kinu. Muwe radi na nshahara wenu.”
[15] Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmyoyo yawo kuwa dalili Yahaya,
wakamba: “Fala iye si Almasihi?” [16] Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu ware piya:
“Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala akuja mwengine wanguvu pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora anta wa kunvula tamango zake. Iye akozani‡ na Roho
Takatifu pamoja na moto. [17] Iye paa iwa mmakono mwake, apate kuwandala masansi na
tirigu ature kwake-kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake, ila masansi ataya moto sauzimika.§”
[18] Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa wanu myoyo,
kuno akiwereza Habari Ngema. [19] Fala nfalume Herodi, kâsutumiwa na Yahaya kwa sababu
ya vitendo vyake na Herodiza muka wa nduye, pamoja na vitendo vyakunyata piya
vyaatendire, [20] iye akamuru Yahaya afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya akizidisa makosa ake.
[21] Sambi, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa neye novyo akoziwa. Paaki-
tenda duwa, bingu zikifunguka [22] na Roho Takatifu akimwisukira kwa nfano wakuwoneka kamba pomba. Na ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!”

Wababuze Insa
Matwaya 3:16-17

[23] Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini. Akijiwikana kamba mwana wa Yusufu.
Yusufu ákiwa mwana wa Heli,
[24] Heli mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
Lawi mwana wa Melki,
Melki mwana wa Yana,
Yana mwana wa Yusufu,
[25] Yusufu mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Amosi,
Amosi mwana wa Nahumu,
Nahumu mwana wa Eshili,
Eshili mwana wa Nagayi,
[26] Nagayi mwana wa Mahati,
Mahati mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
[27] Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,
Salatiyeli mwana wa Neri,
[28] Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
[29] Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
[30] Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,

‡ **3:16** Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § **3:17** Mana ake: “Tirigu” ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. “Masansi” ndi wanu sawasikiriza.

31 Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
32 Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
33 Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,
Adimini mwana wa Arni,
Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
34 Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
35 Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
36 Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,
37 Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
38 Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

1 Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takatifu akinlongoza
kulanga, 2 mahala kayereriwe na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo wakati-wo,
iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola njala. 3 Ibilisi kamwambira javi: "Ikiwa kuwa
Mwana wa Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate." 4 Insa akinjibu: "Mandiko
Matakatifu akwamba: 'Wanu awainshi kwa nkate basi.' "

5 Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi, akimolotera
piya ufalume wa mulumwengu. 6 Ibilisi akimwambira: "Omi nukupa utukufu wa
inti-zi piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana ewo ndi wanipereke omi, ningabizi
waninsaka. 7 Kwa javyo, piya vikuwa vyako ukinabudu." 8 Insa akinjibu javi: "Mandiko
Matakatifu akwamba: 'Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.' "

9 Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza mahala parefu pakulu pa-
Nyumba Takatifu, akimwambira javi: "Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refyere
pansi pare. 10 Kamana Mandiko akwamba: 'Mwenyezimungu awapereka malaika wake
wakukengere', 11 na 'ewo wakusukula mmakono, ipate maulu ako asilumizike na mawe.'
" 12 Insa akinjibu, akamba: "Yambiwa novyo: 'Usimyerere Mola Nlungu wako.' " 13 Basi,
Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa mpaka apate atuwa
nyengine.

Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15, 6:1-6
14 Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu nkaya mure piya
wakisowera kuhusu iye. 15 Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akatariwa na wanu wa kwawo
16 Insa kafika Nazareti, inti yâreriwe. Suku takatifu, kamba vyaikiwa tabiya yake, iye
koka nsinagoga. Akilamuka kufyoma Mandiko Takatifu. 17 Wâmpa kitabu ca nabii Izaya.
Iye nakufungula kitabu cire, kasingana mahala pakwandikiwa javi:

18 "Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa kwawo,
vipofu wawone tena,
wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
19 na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda fadili."

20 Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala. Wanu piya nsinagoga mure
wakinang'aniza rungu-rungu. 21 Ikisa akanza kuwambira javi: "Epa rero pamusikire-pa,
ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwe!" 22 Piya ware wakanza ku-
sowera vyema kuhusu Insa, wakishanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire
nkanywa mwake ure. Ewo wamba: "Eyu mwananlume-yu, simwana wa Yusufu-yu?"
23 Insa akiwambira: "Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba javi: 'Ntibabu,
riponese mwanyewe.' Kamba vyatisikire vyautendire Kafarnaumu, tenda novyo emu
muinti mwaupongoriwe-mu!" 24 Na akizidi kusema: "Nukwambirani kweli kuwa aapo
nabii anta mmoja wakupokerериwa sana muinti mwaapongoriwe.
25 Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka mitatu na nusu,
wákiwapo mananankweli wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. 26 Fala Aliyasi
aaperekiwe ka manankweli-wo anta mmoja, ila ka nankweli wa inti nyengine, akikalanga
Sarepta ya Sidoni*. 27 Novyo Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha, wákiwapo wanu wengi
wawenye wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi
Naamani wa Siriya†." 28 Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure wakimiwa
pakulu futi. 29 Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya ire. Wakinlongoza mpaka
pamwango paijengiwe kaya ire, wakinsukumira pansi. 30 Fala Insa akiwapita kati-kati,
akuka vyake.

Munu wa mashetwani
31 Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure akifundanga
suku takatifu za sabadu‡. 32 Wanu wakisikira vyaakifunda Insa vire wakishanga, kamana
akisowera na mamulaka.
33 Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza kukuwa
na shauti ulu, akamba: 34 "Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani? Sambi, kuja epa
utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe na Mwenyezimungu!" 35 Fala
Insa akinsutumu shetwani ire, akamba: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!" Shetwani
ire akingwisa munu ire, akinlawa bila kuntenda kinu kibaya. 36 Wanu piya wakishanga
pakulu, wakambirana watupu: "Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka
mamulaka na uwezo, newo walawa!" 37 Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani piya
za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi
38 Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe Ansumani ari
nlwere homa pakulu futi. Wanu wakinlebela Insa amponese. 39 Basi, Insa akimwinamira
karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawa. Kwa mpunde noure, iye akila-
muka, akanza kuwaudumu.
40 Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse wakiwatwala
wakija nawo ka Insa. Iye akintula makono pakiswa kila mmoja, akiwaponesa. 41 Novyo
mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa, wakamba: "Uwe Mwana wa
Mwenyezimungu!" Fala Insa kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa kuwa
iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga

* **4:26** Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. † **4:27** Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli. ‡ **4:31** "Suku takatifu za sabadu" Jumamosi.

42 Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala mahala kiriziu.
Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona, wakintafadali
asiwase. 43 Fala Insa akiwajibu: "Omi nijuzi nuke makaya mengine novyo, nikereze habari
ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda."
44 Na iye akereza mmasinagoga a Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa

1 Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wâkinyana
wansikire usemi wa Mwenyezimungu. 2 Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure.
Wavuvi wêsuka, wakosa nyavu zawo. 3 Mwenyé ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa
akingira, ikisa akinlebela tena avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala
nomure mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.
4 Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: "Sambi, twala
ngalawa-yi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi." 5 Ansumani
akinjibu: "Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire kinu! Fala kwa kuwa uwe
kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi." 6 Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa
inswi nyingi zawenye, mpaka nyavu zawo zíre zikanza kurundumuka! 7 Wakiwapa
alama wenziwawo wákiwa mungalawa nyengine woke wakawavye. Kweli, ewo wakuka
wakiwavya. Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki aba javi kutota!
8 Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa, akamba:
"Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu." 9 Kamana iye kâshanga
pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zíkiwa nyingi. 10 Wenziwe
Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga
pakulu futi.
Insa akimwambira Ansumani, akamba: "Usope! Mwanzo wa sambi-pa mpaka mbere,
uwakoresa* wanu!" 11 Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zawo zire. Mpunde
noure, wakasa vinu piya, wakinfulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

12 Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu anyakatuka magun-
dula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: "Mwenye,
ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi."
13 Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: "Nisaka, uwe swafi!" Mpunde noure,
magundula are akimpakatika. 14 Insa akinlaizira, akamba: "Usangupe kumwambira
munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa kwa
uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu." 15 Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera.
Ndimana wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wapate kuponesiwa ulwere
wawo. 16 Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

17 Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na wanlimu wa shariya
wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya pamoja na
Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa úkiwa na Insa. 18 Noparepare,
wakija wanu na kitewe wansukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paakiwa Insa,
19 fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi wakikwera papala, wakibomola
tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka kati-kati ya wanu mbere ya Insa.
20 Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: "Rafiki yangu, madambi ako aswamiiwa!"
21 Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika: "Noyu
mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi Mwenyezimungu tu
basi?"
22 Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: "Mbena mwankulalamika mmyoyo mwenu?
23 Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, 'Madambi ako aswamiiwa' au kwamba, 'Lamuka,
enenda'? 24 Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka mu-
lumwengu-mu kuswamii madambi, nukoloterani." Basi, Insa akimwambira kitewe ire:
"Uwe nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke vyako kwenu."
25 Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka, akisukula
caatandikiriwe cire, akuka kwawo, kuno akinsifu Mwenyezimungu. 26 Wanu piya
watajabu, wantukuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: "Rero tiwona mambo
a matajabisa!"

* **5:10** "Uwakoresa" mana ake epa "uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu".

Lawi akwitiwa anfulate Insa

27 Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akiripisanga nsoko. Iye
akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira: "Nifulate!"
28 Lawi akasa vinu piya, akilawa, akinfulata Insa.
29 Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo wanu wengi
wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakirya. 30 Mafarizeu na wanlimu wawo
wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware, wakamba: "Ewa warípisi nsoko na
wamadambi-wa, mbena mwankurya na mwankunywa nawo?"
31 Insa akiwajibu, akamba: "Wakomu awansakula dotoru, ila walwere. 32 Omi sijire
kuweta wenye shariya ila wamádambi watubiye."

Kuhusu kufunga
Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

33 Wanu ware wamwambira Insa: "Wanafunzi wa Yahaya wafunganga na walebelanga
duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako wakuryanga na
wakunywanga."
34 Insa akiwajibu: "Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé harusi, umwe
muwafungisa? 35 Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé harusi alaviwa kati yawo, basi
nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga."
36 Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: "Hapana munu apapula nguwo
nyipya, kutaya kiwamba nguwo ya mida. Akitenda javyo, akwaribu nguwo nyipya, na
kiwamba-co acifãi kutaya munguwo ya mida. 37 Novyo, aapo munu ataya vinyu nyipya
nnumba za mida, konta vinyu-yo ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu ítawanyika na
numba-zo zíkwaribika. 38 Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya. 39 Hapana munu,
bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka kunywa vinyu nyipya, kamana akwamba kuwa ya
mida-yi ndi ngema pakulu."

6

Kuhusu suku ya sabadu
Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

1 Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba a mafuluwela.
Wanafunzi ware wákipita wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono, wakita-
funa. 2 Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi javi: "Mutenda vitendo savina shariya
suku ya sabadu-yi sababuni?"
3 Insa akiwajibu, akamba: "Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaamba caatendire
Daudi na wanu wake paîwakorire njala? 4 Iye kengira nnyumba ya Mwenyezimungu,
katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na myengine kawapa wenziwe. Iye
aâwere na shariya ya kutafuna, ila walongozi wa dini basi." 5 Na Insa akamba: "Binadamu
wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu."

Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

6 Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza kuwafunda wanu.
Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumufwa nkono nriro. 7 Wanlimu wa shariya
na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-sana wammone kamba amponesa suku ya
sabadu, wammonerere kitendo kimojawapo ca kukosa. 8 Fala Insa akijiwa vyawakiwaza,
akimwambira munu wakumufwa nkono ire javi: "Lamuka, wimire kati-kati-po." Munu
ire akilamuka, akimira. 9 Insa akiwambira: "Nukudairini, suku ya sabadu halali kutenda
kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu mainsha ake, au kupoteza?"
10 Bandi ya kuzungunuka kuwanang'aniza sana wanu ware piya, iye akimwambira
mwananlume ire: "Olosa nkono." Iye akolosa, nkono ure ukipona! We! 11 Fala ewo
wakikimiwa naye pakulu, wakanza kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

12 Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebela duwa. Akitenda duwa
kunlebela Mwenyezimungu usiku nzima. 13 Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake.
Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri, waawetire mawalii. Mazina awo wakitiwa
javi: 14 Ansumani Insa wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru), Yakobu,
Yahaya, Filipi, Bartolomeu, 15 Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani

---
* **6:1** Sabadu íkiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi.

wakwitiwa Zeloti†, 16 Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti, airini ajire
akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

Wanu wengi wakuponesiwa
Matwaya 4:23-25

17 Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika sana-sana,
akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu
wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a Yerusalemu, na makaya a Tiru na
a Sidoni upande wa mwani. 18 Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo.
Ware wakopepesiwa na mashetwani wáponesiwa. 19 Wanu piya wakisakula wankumbure
Insa, konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

Furaha ya kweli
Matwaya 5:1-12

20 Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa
Mwenyezimungu ndi wenu.
21 Heri umwe muri nawo njala sambi-pa
kamana mukuja kwikuta.
Heri umwe murír̃a sambi-pa kamana mukuja kuseka.
22 Heri umwe wakati wanu wawakwinani,
au wawakukatalani, au wawakutukanani,
au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya,
kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.
23 Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!
Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.
Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

24 “Mulaniwe umwe matajiri,
kamana furaha yenu mwisa kupokerera.
25 Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa,
kamana ikuja kukukolani njala.
Mulaniwe umwe museka sambi-pa
kamana mukuja kurira na kurishuku.
26 Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya,
kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwatenda
novyo minabii walongo!”

Kuwapenda maaduwi
Matwaya 5:38-48

27 “Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni maaduwi wenu,
watafitini sana wenye kukuwindani. 28 Wajanliyeni wenye kukulanini, walebeleleni
duwa wari kukutabishani. 29 Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja, mwasire novyo
rengine akwibiye. Ikiwa munu katwala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye.
30 Wakulebela onse, wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindãi kuwa akuludisire.
31 Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni novyo.
32 Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani yamurindira? Anta na wamádambi
novyo wawapenda ware wawapénda ewo. 33 Mukiwatafiti vyema wenye kukutafitini
vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watenda novyo. 34 Mukinkopesha
munu mukirindira kukuludisirani, faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha
wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe. 35 Ila wapendeni maaduwi wenu,
watendeni vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo, mupokerera
thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye atenda meema anta ka wanu
sawashukuru na wabaya. 36 Muwe na huruma kamba Baba wenu vyaari na huruma.”

Musiwalaumu wenzenu
Matwaya 5:7,48

37 “Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe amushubutu
kuhukumiwa. Waswamiini wenzenu, nomwe muswamiiwa. 38 Merani, nomwe novyo

† **6:15** Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, cakutikinyiriwa, cakupakatika, mupewa
pakulu pawenye. Kamana kipimo camupimira ndi kipimo camuludisiriwa noco."
39 Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: "Sawawona watupu wakorerana
nkongojo? Wo-wawiri awagwirira mpondo? 40 Aapo anta mwanafunzi mmojawapo
wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi wakufyoma sana anlanda mwanlimu
wake.
41 Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa kushugulikira kibawo
ciri mmaso mwako‡? 42 Umwambira nduyo: 'Nduyangu njo kuno, inga nukusaidiye
nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.' Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri
mmaso mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone sana-
sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye."

Muti na visumo vyawo
Matwaya 7:4-5, 12:33-35

43 "Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata newo novyo aupa
visumo vyema. 44 Kamana kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu azisumiwa
mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiriwiri. 45 Munu mwema akuwa na meema
mengi mmoyo mwake, ndimana alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya,
alavya mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre mmoyo.§"

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu
Matwaya 7:24-27

46 "Munita: 'Mwenye! Mwenye!' fala amutenda canamba omi, sababuni? 47 Kila
ája kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani an-
landire. 48 Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba pansi pakwica, akipanga mawe
a aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala
aitikinyike, konta ijengiwa sana. 49 Fala ire asikire usemi wangu akitowa kufulata, kalan-
dana na munu ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu
wa maji a muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na ipondomoka
nfululu!"

7

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

1 Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu. 2 Noko ákiwapo
nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu
futi. Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura kufwa. 3 Surudadu ire pasikire vikisoweriwa
kuhusu Insa, kawatuma wakulungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke
akamponese ntumisi wake. 4 Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba: "Eyo
mwananlume-yo ájuzi kusaidiiwa, 5 kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi kweli
iye katijengera sinagoga yetu!"
6 Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire, surudadu ire akiwa-
tuma marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire: "Mwenye,
usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja kwinama lupenu rangu kwingira. 7 Kwa
javyo, omi sikidaniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu basi, ntumisi
wangu-yu ápona. 8 Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza.
Nanawo novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja 'uka', neye alawa
akuka. Nimwambira mwengine 'njo kuno', iye akuja. Na nimwambira ntumisi wangu
'tenda-ci', iye atenda."
9 Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira wakinfulata ware, akiwambira:
"Nukwambirani kuwa tangu sinansingana anta mmoja kati ya wanu waIziraeli wa
kwamini pakulu kamba eyu!" 10 Nakufika ukaya, watumiwe ware wansingana ntumisi
ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

11 Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu. Kalongozana
na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. 12 Insa paafikire karibu ya kaya ire,
ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu basi wa mamaye, na
iye ákiwa nankweli. Wanu wengi wawenye wakimpereka kuka kuzika. 13 Mwenye
pammonire nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: "Usirire."
14 Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira.
Insa akamba: "Nnemba, nankukwambira, lamuka!" 15 Neye âfwire ire akikala, akanza

‡ **6:41** Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo! § **6:45** Ona Matwaya 12:35.

kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa mamaye. 16 Piya ware ukiwapata
wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba: "Kati yetu kalawirira nabii nkulu!" Ikisa
wakamba: "Mwenyezimungu kawanang'aniza wanu wake!" 17 Habari kuhusu vyaâtendire
Insa zikenera piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 11:2-6

18 Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wawo kuhusu piya vinu
vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, 19 akiwatuma kuka kusowera na
Mwenye, wandairi javi: "Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*, au titumaini kunrindira
mwengine?"
20 Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: "Yahaya mwenyé Koza katituma kuno
tije tukudairi: 'Uwe ndi ire akirindiwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?' "
21 Wakati noure, Insa kawaponesa wanu wengi wawenye wakulwaziwa na ulwere
jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawaponesa novyo vipofu wengi wawenye,
ewo wakanza kuwona. 22 Ndimana, Insa akiwajibu wanafunzi wa Yahaya ware,
akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu
wankuwona, wanu wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa,
sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini† wankwereziwa Habari
Ngema. 23 Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya kunziwiya kuzidi ku-
namini."

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

24 Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu ware kuhusu
Yahaya, akamba: "Mwananlume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wamummonire
kuwa mwepepe kamba bambati, rakutikinyika na mepo-yo? 25 Noko muka kuwona
kinani? Muka kummona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa mavazi
meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga. 26 Sambi, muka
kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii. 27 Yahaya
ndi noyo asemiwa mMandiko‡ kuwa:

'Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.'

28 Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu
wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyez-
imungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!"
29 Warípisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire, kwa kuwa
wôziwa na Yahaya, wakikisha kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki. 30 Ila Mafarizeu na
wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo wakatala vyaasaka Mwenyez-
imungu wawo.
31 Insa akamba tena: "Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise na nani? Wanlanda nani?
32 Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana javi:

'Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!'

33 Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate wala aanywa vinyu, umwe
mukwamba: 'Iye kanawo jini.' 34 Sambi, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na
akunywanga, umwe mukwamba: 'Mmoneni, nryaji na nnywaji-yu, rafiki wa warípisi
nsoko na wamádambi-yu.' 35 Wijiwifu wa Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na
piya wenye kufulata nowo wijiwifu-wo.§"

Insa answamii mwanamuka madambi ake

36 Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana Insa akuka kun-
yumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikala kurya. 37 Ona, ákiwapo nkaya-mo mwanamuka
mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa kekala kurya kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa
akuka noko. Akisukula numba ngema sana yaâtayire mafuta akunuwira. 38 Nakufika,
akikokora nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovya na masozi

* **7:19** Almasihi. Ona sura ya 3:15-17. † **7:22** "Wamasikini" mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini. ‡ **7:27** Ona Malakiya 3:1. § **7:35** Kigeregu: "Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya."

ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara, akimpa beju, kuno
akintawanyira mafuta akunuwira are.
39 Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, akisowera kimoy-
omoyo akamba: “Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwanamukani
ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!”
40 Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: “Ansumani, ciwapo kinu canisaka kukwambira.”
Iye akijibu: “Sema, Mwanlimu.”
41 Insa akintambira javi: “Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na munu mmoja.
Mmoja akiwiriwa jarajara* miya ntanu za parata, na mwengine amusini.
42 Wo-wawiri
anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwanyewe
akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswamiire ire ndi wepi?”
43 Ansumani akijibu, akamba: “Niwona kuwa ire aswamiiwe pakulu ire.” Insa
akamba: “Kweli, kuwaza sana.”
44 Ikisa Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira
Ansumani: “Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji
nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na
nywiri zake.
45 Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu
beju mmaulu.
46 Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira
mmaulu.
47 Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiiwa
kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamiiwa aba, akolota kupenda aba.”
48 Ikisa Insa akimwambira mwanamuka ire: “Madambi ako aswamiiwa.”
49 Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: “Eyu
mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?”
50 Insa akimwambira mwanamuka ire: “Kwamini kwako kukuvusha. Uka vyako kwa
salama!”

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

1 Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri
ware.
2 Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani
na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena âtuwisiwe mashetwani
saba.
3 Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi
wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa
pamoja na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari
Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

4 Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye
akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi:
5 “Safari mmoja kalawa nvyari mmoja
kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa,
na nyuni zidodola piya.
6 Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa
kanawo napanapa ya maji.
7 Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja na minyani ya
miwa, fala miwa ire ikinya.
8 Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu
ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja.” Mwinsho kaamba kwa shauti ulu: “Basi, ári
na masikiro a kusikira, asikire!”

Sababu ya kusowera kinyume
Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

9 Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire mana ake.
10 Iye akiwajibu:
“Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine niwa-
sowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone, anta wasikire wasereriwe.
11 Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyezimungu.
12 Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu. Ikisa
akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe.
13 Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu,
wapokerera kwa radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba wakubali, fala
wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata.
14 Mbeyu igwirire mmiwa ikolota wanu
wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a mainsha na utajiri
na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa javyo, awapa visumo vyakutokota.
15 Mbeyu igwirire munsanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari, watula

* **7:41** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

habari-yo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho wakupa visumo kwa sababu ya imani
yawo."

Sikirani sana-sana
Maruku 4:21-25

16 "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula mwivungu. Ila
atula mahala pakuwa engira nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. 17 Kamana acipo
kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini sacijiwikana na kusikirika panja. 18 Basi,
tunzani namuna vyamusikira. Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa. Saana,
mpaka na aba caari nawo, akuja kupokeriwa."

Insa na jamaa zake
Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

19 Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa, fala awakikidiri kunfika karibu
konta wanu wákiwa wengi. 20 Akambiriwa Insa: "Ona, mamayo na wanduzo wemira panja
pare, wasaka wasowere nawe." 21 Fala iye akiwajibu, akamba: "Mama na wanduzangu ndi
wasikira habari ya Mwenyezimungu na kufulata."

Insa anyamaza mepo
Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

22 Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira: "Tukeni
ng'ambu nyengine ya tanda." Basi ewo, wakilawa pare. 23 Pawakiloka, Insa akiritandikira,
akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntanda mure, mungalawa mukijala
maji, nusura kuzama. 24 Ewo wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: "Mwanlimu,
mwanlimu, tankuzama!"

Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anyamare. Kwa
mpunde noure, mepo na maluwimbi vikinyamala, mmaji mure mukitenda shuwari
dembwe. 25 Ikisa Insa akiwadairi: "Kwamini kwenu ndi kwepi?"

Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: "Noyu mwananlume-yu nani,
wakuwa akwamuru mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?"

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani
Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

26 Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi*, ng'ambu nyengine ya
tanda ra Galileya. 27 Insa pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja wa nkaya
mure. Mwananlume ire akimilikiwa na mashetwani. Suku nyingi zawenye akenenda diki,
aakilalanga nnyumba, akikalanga kumakaburi. 28 Nakummona Insa ire, akikuwa pakulu,
akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: "Mbana kwankunandibu, Insa, Mwana wa
Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebela usinopepese!" 29 Kamana Insa kâmwamuru jini ire
alawe mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire kâmmiliki munu ire suku nyingi.
Wanu wakinfunga na alucema na unyolo, wakinnang'anizira, fala iye akivunja-vunjanga
piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akintuwisira kulanga.)

30 Basi, Insa kandairi: "Zina rako nani?" Iye akijibu: "Junudi" konta mashetwani wengi
wâmwingira mmwiri mwake. 31 Mashetwani ware wakizidi kunlebela Insa asiwamuru
ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho. 32 Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi
zawenye zikirisiwa mmwango. Mashetwani ware wakinlebela Insa awase wakawengire
nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira. 33 Mashetwani ware wakinlawa mwananlume
ire, wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zikicubukira ntanda,
zikizama nomo.

34 Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira, wakuka kaya íkiwa karibu
ya mmamasamba, wakereza vikunire vire. 35 Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona
vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire, ewo wammona ekare karibu ya maulu
a Insa, kavala nguwo zake, na ankili zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki na wofi.
36 Ware wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna vyaaponesiwe
munu âkiwa na mashetwani ire.

37 Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebela Insa kuwa alawe kwawo oke vyake,
kamana piya wákiwa na wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi.
38 Mwananlume wawânlawire mashetwani ire kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa
akinludisa, akamba: 39 "Ludira kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu."
Basi, iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaatenderiwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa
Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

---

* **8:26** Noyo inti-yo wákiwa wanu Sawari-Mayahudi.

40 Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakinrindira.
41 Sambi, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, ákiwa nkulungwa wa sinagoga. Yairu
nakufika, akinsujudira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke kwake, 42 kamana ákiwa
nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu ya myaka kumi na miwiri, ákiwa nlwere
pakulu, karibu kufwa.

Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.

43 Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka
kumi na miwiri†, fala iye ákiwa saanaponesiwa na munu mmojawapo. 44 Iye akinfika
karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake. Kwa mpunde noure,
damu ikinlawa ire ikinyamala. 45 Insa akidairi: "Anikumbure nani?" Pawakanire wanu
ware piya, Peduru akamba: "Mwanlimu, piya wanu wakukinya, wankukusukuma kuno-
na-kuno!" 46 Fala Insa akamba: "Anta, kawapo mmojawapo anikumbure kasidi, kamana
nifahamu uwezo ukinilawa." 47 Mwanamuka ire, kwa kuwona kuwa aifãi kurifisa, akija
akitetema akirefya pansi mbere yake, akisema mbere ya wanu piya sababu yankum-
burire, na namuna vyaaponesiwe kwa noure mpunde ure. 48 Basi, Insa akimwambira:
"Nunu, kwamini kwako kukuvusha, uka salama."

Insa anzilibusa mwari wakufwa

49 Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga,
akamba: "Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!" 50 Fala Insa
nakunsikira javire, kamwambira Yairu: "Usope kinu! Ila tumaini tu basi, mwanawo
avuka!" 51 Insa paafikire kunyumba ya Yairu, nnyumba mure aamwasire munu kwingira
ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze mwari ire. 52 Piya wanu wakirira na
wakirishuku kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: "Musirire! Aafwire, ila kankulala!"
53 Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. 54 Basi, Insa akinkola nkono wake,
akimwita akamba: "Mwari, lamuka!" 55 Kweli, ukinludira uhai wake. Kwa mpunde noure
akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya. 56 Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu
wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu vikunire vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema
Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

1 Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na mamu-
laka julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. 2 Na akiwatuma walawe wapite
wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa walwere. 3 Iye kawambira:
"Musirisukuze anta kinu munjira: wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruku
wala nguwo nyengine zakwaluriza. 4 Nyumba yamusaka kwingira, ikalani nomo mpaka
kulawa kwenu. 5 Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni vunvu
mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo." 6 Basi, ewo wakilawa wakipita kaya anta
kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila upande.

Kukafilika ka Herodi
Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

7 Sambi, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akikafilika pakulu kwa
kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya kafufuriwa ka wafwi. 8 Wengine wakwamba
kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine wa mida
kafufuriwa ka wafwi. 9 Herodi akamba: "Yahaya nintupula kiswa. Sambi, munu
wanisikira akunisha vinu-yo, nani?" Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu
Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

10 Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa iye akiwat-
wala, wakilawa yeka yawo mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. 11 Junudi ya wanu pawejiwe
kokire Insa kure, wakinfulata. Iye nakuwapokerera, akisowera kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu, na ware wakisakula kupona, kawaponesa. 12 Parikitita juwa, kumi na
wawiri ware wakuka, wakimwambira: "Layana nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya
na mmamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala patiri-pa
panundu!"

13 Fala iye akiwambira javi: "Wapeni umwe-po warye!"

---

† **8:43** Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: "vinu vyake piya késa kupóteza kuwapa watabibu".

Ewo wakamba: "Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri, sairi tuke
tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya." 14 Kamana wákiwapo kiyasi ca wanawalume alufu
ntanu.
Insa akiwambira wanafunzi ware: "Wanu-wo wambireni wekare amusini-amusini."
15 Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-bunga. 16 Insa, nakutwala mikate
mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu cakurya
cire. Ikisa akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware. 17 Newo piya
wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire vire, vikijala
vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

18 Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande wákiwapo wanafunzi ware. Iye aki-
wadairi, akamba: "Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?" 19 Ewo wakijibu, wakamba:
"Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenyé Koza. Fala wengine wakwamba kuwa
Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa."
20 Iye akiwadairi tena: "Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?"
Peduru akijibu, akamba: "Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!" 21 Insa kwa
kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1

22 Ikisa Insa akamba: "Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu, akatariwe na
wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku ya tatu
afufuriwe ka wafwi." 23 Ikisa kawambira wanu piya: "Munu mmojawapo asaka kuni-
fulata omi onse, arikatare mwanyewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate.
24 Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake kwa sababu
yangu omi, avusha. 25 Munu kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au kwaribu mainsha
ake, faidani? 26 Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezi wangu, Binadamu
wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika matakatifu, iye novyo
akuja kuriwonera haya naye. 27 Fala nukwambirani kweli kuwa, epa wawapo wanu
wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa Mwenyezimungu."

Insa awoniwa umwijare utukufu

28 Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya,
pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa. 29 Paakilebela duwa pare, uso
wake ure utaduka, nguwo zíkiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-ng'ani-ng'ani. 30 Ona,
wákilawirira wanawalume wawiri wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi,
31 wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo cake vyaakuka
kutimiza Yerusalemu.
32 Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona utukufu wa
Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware wemire. 33 Musa na Aliyasi,
nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: "Mwanlimu, vyema tiwe nopa! Tíjenga vitala
vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi." Iye aakijiwa anta caamba!
34 Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo paringire wingu rire ukiwapata
wofi pakulu. 35 Muwingu mure ikisikirikana shauti ikamba: "Eyu ndi mwanangu wanin-
tondore, nsikirizeni iye!" 36 Nakusowera shauti ire, Insa kawoniwa yeka yake. Wanafunzi
ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire anta munu vyawawonire vire.

Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27

37 Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana na wanu wengi wawenye.
38 Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno akamba: "Mwanlimu, tenda
fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo mmoja noyu tu basi! 39 Kawapo jini
ári kunkola, mpunde nowo annyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka anlawa makovu
nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawa! 40 Niwatafadali pakulu futi wanafunzi
wako wantuwise jini-yu, fala awakidirire!"
41 Insa akijibu, akamba: "Ha, kizazi sacamini na cakusiyanika! Nikwikala namwe
nukukuhitamilini mpaka rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo." 42 Nnemba ire nakufika
karibu yake, jini ire akimwefya pansi, akimpata mwanajulu. Fala Insa akinsutumu jini ire,
akimponesa nnemba ire, ikisa akingabizi wawaye. 43 Na wanu piya wakishanga dwaraa
uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye akiwambira wana-
funzi wake javi: 44 “Sikirizani sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati
karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu.” 45 Fala ewo awejiwe ewu usemi-wu, mana
ake wafisiwa, ipate wasereriwe. Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora
Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

46 Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari bora. 47 Insa kwa
kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye, 48 akiwambira
javi: “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisimana-yu kwa zina rangu, kanipokerera omi.
Na anipokérera omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu umwe, mwenyé
kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!”

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe
Maruku 9:38-40

49 Yahaya kaamba: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashet-
wani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!”
50 Fala Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa upande
wenu.”

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

51 Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso kuka Yerusalemu.
52 Akiwatuma mashikarakanzi wamojawapo walongorere. Ewo wakingira kaya ya
waSamariya wantengezere. 53 Fala wenye kaya awasakire kumpokerera, konta Insa
katwakali kuka Yerusalemu*. 54 Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona javire,
wamwambira: “Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni tiwapoteze wanu-wa?”
55 Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu. 56 Basi, wakilawa wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

57 Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: “Omi nukufulata kauka
konse.” 58 Insa akinjibu: “Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu, fala
Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira kupumula.”
59 Ikisa, akimwambira munu mwengine: “Uwe nifulate!”
Fala iye akamba: “Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa.” 60 Insa akinjibu: “Wase
wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyezimungu.”
61 Akilawa munu mwengine akamba: “Mwenye, omi nisaka nukufulate. Ila kwanza
nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu.” 62 Insa akinjibu: “Munu anza kutenda matuto,
akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

1 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini na wawiri,
akiwapereka wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure.
2 Akiwambira javi: “Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba.* Kwa javyo, ntafadalini
Mwenyé mavuno awatume wakazi pa mavuno ake.† 3 Ukani! Onani, nankukutumani
kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. 4 Musirisukuze poci wala nkoba wala tamango.
Na munjira musidairiyane nawo wanu habari. 5 Nyumba yamusaka kwingira yonse, kinu
cakwanza ambani javi: ‘Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!’ 6 Akiwapo nnyumba-mo
munu wa salama, salama yenu íbaki neye. Akitowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. 7 Noyo
nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani conse. Kamana múkazi kanawo
haki ya nshahara wake. Musisamesame nyumba anta nyumba. 8 Kaya yamwingira
yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse. 9 Noko walwere waponeseni,
wambireni: ‘Ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu!’ 10 Fala mukingira nkaya
mojawapo, ikiwa wanu awakupokerereni, mukilawira mbarabara za kaya-yo, ambani
javi: 11 ‘Anta vunvu ra nkaya mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-
sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu.‡’ 12 Nukwambirani
kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!”

* **9:53** Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo. * **10:2** Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. † **10:2** Mana ake: Nlebeleni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema. ‡ **10:11** Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa.

Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24

13 “Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a uwezo
atendíwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenye kaya-zo nanga watubiya
madambi awo mida na midada, nanga wekala pansi wavala nguwo nzito na kuripaka rivu
nkiswa. 14 Suku ya Kiyama, umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na Sidoni. 15 Na uwe
Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa binguni? Anta, uwe ukwisusiwa,
úperekiwa Kuzimu!”
16 Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: “Munu akusikirizani umwe anisikiriza
omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, ankatala anipereke
omi.”

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

17 Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi, wakimwambira Insa javi:
“Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!” 18 Insa akiwajibu: “Aye,
omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa kamba kumensa. 19 Onani,
omi núkupangani mamulaka a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a
kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukuduruni.
20 Fala novyo-sivyo, musifurahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila furahini kwa
kuwa mazina enu andikiwa binguni.”

Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye
Matwaya 11:25-27; 13:16-17

21 Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu, akamba: “Ha,
Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuza konta kuwafisa evi vinu-vi wejiwifu
na werevu, kuwolotera watoto§. Aye, Baba, nukutukuza kwa kuwa evi ndi vyausaka
kutenda kwa rehema yako. 22 Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa
Mwana sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa Mwana asaka
kuwafafanurira.”
23 Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi: “Heri maso awóna
vinu vyamuri kuwona umwe! 24 Kamana nukwambirani kuwa minabii na mafalume
wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire
vyamuri kusikira, fala awasikire.”

Ámuri bora

25 Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka kumyerera
Insa, akamba: “Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?”
26 Iye akinjibu: “Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereriwaja?” 27 Iye akinjibu,
akamba: “Mpende Mola, Nlungu wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na
nguvu zako piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe
mwanyewe.” 28 Insa akamba: “Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi.”

Kinyume ca nSamariya mwema

29 Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana akindairi Insa:
“Mwenzangu ndi wepi?” 30 Insa akinjibu, akamba javi:
“Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akiteremukira Yeriko. Munjira mure
wakinlawirira wevi, wakimwiwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo, wakimwasa
karibu ya kufwa. 31 Vikuna noire njira ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire,
akinnyemera upande mwengine. 32 Akija novyo nopare mwananlume akikolanga kazi
nNyumba Takatifu*. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine. 33 Ikisa
akija nSamariya† mmoja, akipita na safari yake, akinsingana. Iye nakummona munu ire,
kantendera huruma pakulu. 34 Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya
mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake mwanyewe, akuka nawo mpaka kun-
yumba ya wayeni, akinsunga nomure. 35 Subuu yake, akitwala jarajara mbiri za parata,
akimpa mwanyewe nyumba ire, akimwambira javi: ‘Nsunge-yu. Na vinu vyausaka
kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.’ 36 Sambi, uwonaja? Kati ya wanu watatu
ware, mwenziwe mwananlume alawiriwe na wevi ire ndi wepi?” 37 Iye akijibu: “Ántendere
huruma ire.”
Na Insa akimwambira: “Basi katende sawa-sawa novyo.”

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

§ **10:21** “Watoto” mana ake epa ndi “wanu wakurinyenyekeya”. * **10:32** Kigeregu: “nLawi”. † **10:33** WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

38 Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yawo. Insa paafikire kaya moja,
mwanamuka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba mwake. 39 Marta ákiwa
nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye Insa kumaulu, ansikire vyaa-
funda. 40 Fala Marta akishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye
vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, avikuyeri nduyangu kunasa
nikikola kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye.” 41 Fala Mwenye akinjibu: “Ha, nunu
Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, autengemana. 42 Fala cisakikana pakulu kinu
kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja rema, nero fungu-ro aalaviwa.”

11

Insa afunda kulebela duwa
Matwaya 6:9-13; 7:7-11

1 Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire, mwanafunzi
wake mmoja akimwambira: “Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaawa-
fundire wanafunzi wake.”
2 Insa akiwambira: “Mukilebela duwa, ambani javi:
Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.
3 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
4 Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.
Usitase kutingira ushetwani.”
5 Ikisa akiwambira:
“Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku kati-kati,
kamwambira: ‘Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu. 6 Rafiki yangu kaja
kanifikira nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.’ 7 Na iye nyumba-nyumba
nomo akijibu, akamba: ‘Usinandibu! Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda
tankulala. Silamuka kuja kukupa.’ 8 Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa kuwa
rafiki yake, fala ammwandibu kunlebela, alamuka akumpa piya vyaasakula. 9 Na omi
nukwambirani javi:
Lebelani, mupewa;
sakulani, mupata;
lombani hodi, mufunguruririwa.
10 Kamana álebela onse, apewa;
ásakula apata;
na álomba hodi afunguruririwa.
11 Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe inswi, kasa kumpa inswi kampa
nyoka? 12 Au alebeliwa rĩ, kampa kilumaombo? 13 Onani, umwe wabaya mukwijiwa
kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa
Roho Takatifu wenye kunlebela!”

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

14 Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini ire nakunlawa, bubu
ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu futi. 15 Fala wamojawapo wakamba:
“Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani.” 16 Wengine
wakisakula wamyerere Insa, ndimana wakinlebela atende alama mmojawapo ya binguni.
17 Fala Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: “Piya ufalume wakwawanyika
wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana wanyewe-ka-wanyewe,
ufujika. 18 Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwanyewe, ufalume wake-wo ukwikala
mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi niwatuwisa mashetwani.
19 Ikiwa niwatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani?
Kwa javyo, ewo ndi waja kukulamulani. 20 Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani na cala
ca Mwenyezimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume wa Mwenyezimungu. 21 Munu
wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga nyumba yake, vyombo vyake
visalimika. 22 Fala akilawirira mwengine wakunzaidi nguvu koliko iye, anshambuliya,
ankidiri, sulaha zake zatumainire akwawanya, vinu vyaanyanganye-vyo.* 23 Munu saari
pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya.”

* **11:22** Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu.

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45
24 Insa akizidi kusowera, akamba: "Jini, paanlawa munu, apita mahala mwakumiliya,
kusakula pumuzi. Akitowa kupata, akwamba: 'Niludira nyumba† yangu yanilawire'.
25 Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana. 26 Basi, awokira mashetwani
saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake
ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza."

Furaha kamili
27 Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu:
"Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!" 28 Fala iye akinjibu: "Heri pakulu
wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na kufulata."

Insa alama ya Mwenyezimungu
Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12
29 Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: "Ha! Eci kizazi-ci, kizazi
kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu. 30 Kamana,
kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa Binguni akuwa alama
ka wanu wa eci kizazi-ci. 31 Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu
wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu yawo‡, kamana kasafiri kulawa inti ya baidi, asikire
wijiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Selemani! 32 Na
suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula
hukumu, konta waNenive watubiya pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo
munu bora pakulu koliko Inusu!"

Nuru ya mwiri
Matwaya 5:15; 6:22-23
33 Insa kawambira: "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na tamboru.
Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate wawone nlangaza. 34 Kandiyeru ya
mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa nuru. Fala ikiwa
riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi.§ 35 Ndimana, rikengere ipate nuru yauri
nawo-yo isiwe kisi.* 36 Kwa javyo, ikiwa mwiri wako piya wanawo nuru, bila mahala
pamojawapo kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge vyaukumwarikira na nlangaza
wake.†"

Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40
37 Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake wakarye. Basi, iye akingira
nnyumba mure, akikala akirya. 38 Nfarizeu ire, nakummona Insa akirya sanamba ku-
nawa‡, katajabu pakulu. 39 Mwenye Insa akiwambira: "Umwe Mafarizeu mushugulikira
pakulu kosa panja ya kikombe na finga, fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na ubaya.
40 Wanu wajinga sumwe! Atendire vya panja siatendire noyo vya nkati? 41 Basi, vinu vya
nfinga, perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.
42 Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa kuminyu, alvadosi, na
kila nnyani mojawapo wakuriwa§, fala umwe mufezeyi shariya na kumpenda Mwenyez-
imungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa vyengine-vyo. 43 Umwe Mafarizeu,
mulaniwe! Kukwajibuni kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na
inshima pamupita mukenenda mmanjira. 44 Umwe, mulaniwe! Muwa kamba makaburi
akusira sawoneka. Wanu wakwenenda julu yawo sawejiwa!*"
45 Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: "Mwanlimu, pawambire
javyo-po, kutitukana!" 46 Insa akijibu: "Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe novyo!
Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala umwe amukumbula mizigo-yo na cala
cenu anta kimoja! 47 Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii wolaiwe na
wababu zenu. 48 Kwa javyo, muwa mashahidi, mwankwitikizira vitendo vyawatendire

---

† **11:24** Epa, "nyumba" mana ake "munu". ‡ **11:31** Kigeregu: "Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci." § **11:34** Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * **11:35** Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa. † **11:36** Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. ‡ **11:38** Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. § **11:42** Mana ake: "vinu vitoto vyenu". * **11:44** Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu.

wababu zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambi umwe mwankujengera makaburi
awo! 49 Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu† ukwamba javi:

‘Niwapereka minabii na mawalii,
fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!’

50 Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii waulaiwe
tangu kumbiwa ka ulumwengu. 51 Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli
mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara na Mahala Patakatifu.
Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci cijibu.
52 Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfungulo wa wijiwifu. Umwe
wanyewe amwingire‡, na wári kusaka kwingira, mwankuwaziwiya.”
53 Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wakimiwa naye
pakulu futi, wakanza kumwandibu ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. 54 Ewo
wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

12

Kumbuso kuhusu unafiki
Matwaya 10:26-27
1 Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka wengine wakiluwatana watupu.
Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi: “More-moreni na furumento ya Ma-
farizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo. 2 Hapana cakufinikiwa sacifafanuriwa, na caku-
fisiwa sacijiwikana. 3 Kwa javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikana juwa rikiwala.
Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa umambi.”

Nani watijuzi kumopa?
Matwaya 10:8-31
4 Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musiwope wanu
wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine tena. 5 Fala nankukukum-
busani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi ya kuulaya, kumpereka
munu Jahanamu! Nukwambirani kweli, eyu mopeni!”
6 Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyo-sivyo, aariwariwa
anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. 7 Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa, piya
ziwalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!”

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu
Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20
8 “Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata
omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyez-
imungu. 9 Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukaniwa novyo mbere ya malaika
wa Mwenyezimungu. 10 Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé
kukufurira Roho Takatifu* ashubutu kuswamiiwa.
11 Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamu-
laka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema.
12 Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufundani usowezi vyamujuzi
kwamba.”

Ajali ya kuwa tajiri
13 Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: “Mwanlimu, mwambire nduyangu awanye
irati yetu anipe fungu rangu.” 14 Fala Insa akinjibu: “Uwe mwanadamu, nani aniturire
kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?” 15 Ikisa Insa akiwambira wanu ware:
“Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya
kuwa nawo vinu vingi.” 16 Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: “Ákiwapo mwanan-
lume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi. 17 Tajiri ire akanza kuwaza
javi: ‘Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula vyakurya vyangu-vi!’ 18 Basi akamba
javi: ‘Nitenda javi! Nukuka kudangula vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu.
Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu vyengine. 19 Ikisa, nirambira kimoyomoyo: “Uwe,
kwanawo vyakurya vingi komakoma vyauturire myaka mingi yawenye. Sambi, pumula,
irya, inywa, na tenda radi!” ’ 20 Fala Mwenyezimungu kamwambira javi: ‘Kubanga! Usiku
wa rero-wu Nzulairi asakula moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?’

† 11:49 Au: “ire etiwa ‘Wijiwifu wa Mwenyezimungu’ ”. ‡ 11:52 Mana ake: “amwingire ufalume wa Mwenyez-
imungu”. * 12:10 Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

” 21 Insa akimariza: “Ndi vyaviri novyo, munu arikusanyira mwanyewe siyo tajiri ka
Mwenyezimungu.”

Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34

22 Insa kawambira wanafunzi wake: “Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na
mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala. 23 Kamana mainsha
bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya mavazi. 24 Wanang'anizeni mabaruku:
sawavyala wala sawavuna, wala sawariturira nyumba wala nkikuti. Novyo-sivyo,
Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko nyuni! 25 Nani
kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?† 26 Basi sambi,
ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani kushugulikira kuhusu vikulu-
vikulu? 27 Nanang'anizani maluwa namuna vyaakula: aakola kazi wala aapakasa, fala
nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya aavarire kamba luwa
rimojawapo! 28 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa
makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, muri na kumwamini aba!
29 Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musiwe na wasi-wasi. 30 Makafiri piya mu-
lumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala Baba wenu akwijiwa kuwa musakula. 31 Kwasa
javyo, sakulani ufalume wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.
32 Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu kawa radi
pakulu kukupani ufalume wake.‡ 33 Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo muwape
masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho. Eko aapo mwivi
wakwiwa, wala uswa wakwaribu. 34 Konta paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!”

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

35 Insa akamba tena: “Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda wakurimba, na
kandiyeru zenu zikorere. 36 Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi
kusherehe ya harusi, ipate akija akibiya nryango, kwa mpunde noure, wanfungurire.
37 Heri watumisi wakuwa mwenye nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nuk-
wambirani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya. 38 Ikiwa kaja zamu yapiri
au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi wakutenda javyo!
39 Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba akwijiwa wakati wakuja mwivi,
singari kamwasa akipapatula nyumba yake. 40 Basi, muwe tayari novyo kamana wakati
samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni.”
41 Peduru akinjibu Insa: “Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu ofwe basi,
au ka wanu piya?” 42 Mwenye akijibu: “Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa
mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape poso na wakati wake,
nani? 43 Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda
javyo. 44 Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya.
45 Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo mwake javi: ‘Mwenye wangu kankukawa kuja’,
ndimana akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka
kurewa. 46 Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakinrindira na wakati
sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu sawamini. 47 Kweli,
ntumisi wakwijiwa nafsi ya mwenye wake ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja
kwibiiwa pakulu. 48 Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda kinu cakujuzi
kuhukumiwa, akuja kwibiwa aba. Basi, mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi
kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi.”

Kwawanyana ka wanu
Matwaya 10:34-36

49 Insa akiwambira: “Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere futi.
50 Nijuzi noziwe§, niuzunika pakulu mpaka vitimiziwe. 51 Mudaniza kuwa nija niwape
wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwatenze kwawanyana.
52 Kamana mwanzo wa sambi-pa, wanu watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabis-
hana na wawiri, na wawiri wabishana na watatu. 53 Wakwawanyana: wawa abishana
na mwana, mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka, mwana muka
abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na nkwewe.”

---

† **12:25** Kigeregu dalili mana ake ndi javi: “Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?” ‡ **12:32** Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo. § **12:50** Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatariwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu.

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo
Matwaya 16:2-3; 5:25-26

54 Insa akiwambira umati ure tena: “Mukiwona mawingu akilamuka upande wa maga-
ribi, mpunde nowo mukwamba: ‘Ikunya nvula.’ Na vikuna novyo. 55 Mukiwona ikivuma
mepo ya kashikazi*, mukwamba: ‘Kukuja kuvujusa.’ Na vikuna novyo. 56 Manafiki
sumwe! Mukwijiwa kwereza mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu
wakati-wu mutowaja kutambula?”

Salama kati ya wanu wakukosana

57 Insa akizidi kusowera, akamba: “Sababuni umwe kutowa kulamula viri na shariya?
58 Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha wenu wise
salama muri munjira. Tenda javyo, asije kukufikisa ka nlamuri, na iye akupereke ka
mwandishi akutware akutaye nkalaboshu. 59 Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire
nzuruku piya!”

13

Munu ajúzi kutubiya

1 Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo wamwambira Insa kuwa Pilatu
katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na kafara yawo ewo. 2 Insa
akiwadairi: “Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo wákiwa wamádambi pakulu kuwa-
punda waGalileya wengine, ndimana watabika javyo? 3 Nukwambirani awawere! Fala
mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. 4 Au ware kumi na wanane uwag-
wirire nnara wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi pakulu
kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu? 5 Nukwambirani awawere! Fala
mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya.”

Nfigu saupa visumo

6 Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja âvyarire
nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala aasingane
anta kisumo kimoja. 7 Akimwambira ntumisi wake javi: ‘Sikiriza! Muda wa myaka
mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja
muti-wu! Waribirani rutuba pansi-pa?’ 8 Ntumisi ire akijibu, akamba: ‘Mwenye, asani
muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba.
9 Mwaka usaka kuja-wo, ukipa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere, músinja.’ ”

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

10 Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. 11 Ákiwepo nomo mwana-
muka mmoja ákiwa nlwere, akimilikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala muda wa myaka
kumi na minane. Întumba minyongo, aakikidiri kwinuka. 12 Insa pammonire, kamwita,
akimwambira javi: “Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!” 13 Iye akintula makono, na
mpunde noure, mwanamuka ire akoloka, akanza kuntukuza Mwenyezimungu!
14 Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa kâmponesa
mwanamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi: “Sumana iwa nawo suku
sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi, fala musije suku ya sabadu.”
15 Ikisa Mwenye akinjibu akamba: “Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe
au buru wake pafukutu, kuka kunnywesa maji, ingawa suku takatifu? 16 Sambi eyu
mwana muka wa Iburahima-yu kâfungíwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi
kufunguriwa alucema-zi suku ya sabadu?” 17 Nakusowera vinu-vi, piya wakinsutumu
ware wakiriwonera haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

18 Ikisa Insa akiwadairi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? Kinani
canisaka kulandanisa? 19 Ulandana na mbeyu ya mostarda† yaavyala munu mmasamba
mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye, na nyuni wajenga vitundu nvitambi
mwawo-mo.”
20 Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana
na kinani? 21 Uwa kamba furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na vipimo
vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya.”

---

* **12:55** Kigeregu: “mepo wa upande wa suheli”. * **13:10** Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba. † **13:19** Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

Njira yakuka kumainsha a milele
Matwaya 7:13-14; 21-23

22 Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu, mmakaya makulu na matoto
ákipita akiwafunda wanu. 23 Munu mmoja akindairi: "Mwenye, wanu wavushiwa ndi
aba?"

Iye akiwajibu: 24 "Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana nukwambi-
rani kuwa wengi wakuja kusakula kwingira fala awaja kukidiri. 25 Mwanyewe
nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, mukibaki mwimire panja mukibisha
nryango-wo kuno mukamba: 'Mwenye, tifungurire', iye akukujibuni akwambirani javi:
'Sukwijiwani kamulawa.' 26 Ikisa, mukwanza kwamba: 'Ofwe tikiryanga na tikinywanga
nawe pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.' 27 Fala iye akuja kwamba: 'Nuk-
wambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa vitendo vibaya-
mwe!' 28 Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamummona Iburahima na
Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya muufalume wa Mwenyezimungu fala umwe
mukwefyeriwa panja. 29 Basi, wanu wakuja kulawa malawira-juwa, maswera-juwa,
kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya muufalume wa Mwenyezimungu‡. 30 Ndi
kweli, wawapo wanu wari mwinsho§ waja kuwa watanzi*, na wawapo watanzi waja
kuwa wa mwinsho†."

Insa awonera utungu Yerusalemu
Matwaya 23:37-39

31 Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakimwambira
javi: "Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!" 32 Insa akiwajibu:
"Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na
nankuwaponesa wanu rero na makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifikisa
mwinsho. 33 Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo,
kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu. 34 Yerusalemu, Yerusalemu!
Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nyingi zawenye
nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawe mumbawa,
fala amusakire! 35 Sambi, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani kweli kuwa
amuniwona tena mpaka pamusaka kwamba: 'Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!' "

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

1 Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu
kurya, ewo wakintunza sana-sana. 2 Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja
akíwa na matende mmaulu na mmakono. 3 Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na
Mafarizeu javi: "Halali kumponesa munu suku ya sabadu* au siyo halali?" 4 Ewo
wakinyamala. Basi, Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke
vyake. 5 Ikisa akiwambira: "Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake
kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?" 6 Na
kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

7 Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora,
kawambira nkinyume akamba: 8 "Ikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe ya
harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya uwe, 9 na mwenyé jambo
akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira javi: 'Mpitise-po mwenye-yu ekare!' Basi ukuja
kuwona haya kwikala nyuma ya wanu. 10 Fala ukarifiwa kujambo, ukuka, ikala nyuma.
Kwa javyo, akija akwaríƒire onse, akwambira: 'Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.'
Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire nawo-wo. 11 Konta kila
mwenyé kurisifu mwanyewe akuja kukejeliwa, na munu wa kurinyenyekeya, asifiwa."

Mera saurindira kumeriwa

12 Ikisa Insa akimwambira amwarífire ire: "Ukiwarifu wanu kuka kurya nawo au
kutenda nawo sherehe, usiwarifu marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako wala
majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, wariripire vyautendire uwe. 13 Ila, uki-
tenda jambo, warifu masikini, wanu wakubadilika, wakutumbela, na vipofu. 14 Ujanliiwa

‡ **13:29** "Ufalume wa Mwenyezimungu" mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume.
§ **13:30** "Wanu wári mwinsho" mana ake "wanu wafezeyiwa". * **13:30** "Watanzi" mana ake "wanu kusifiwa".
† **13:30** "Kuwa wa mwinsho" mana ake "wakukejeliwa". * **14:3** Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka wenye
ukamilifu."
15 Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikire javire, kamwambira
Insa javi: "Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyezimungu!" 16 Fala iye akinjibu
javi: "Ákiwepo mwananlume mmoja kâtengeza jambo rikulu futi, akiwarifu wanu wengi
wawenye. 17 Paufikire wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire warifíwe
ware javi: 'Njoni, vinu piya viwa tayari.' 18 Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza
kulebela nswamaa. Wakwanza akimwambira: 'Omi niuza uweru, nijuzi nikawone,
nukulebela uniswamii.' 19 Mwengine akamba: 'Omi niuza ng'ombe mbiri-mbiri joshi
ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebela uniswamii.' 20 Mwengine ire akamba: 'Nilomba
sambi, ndimana sija!' 21 Ntumisi ire akiludi, akija akimwambira mwenye wake vyaam-
biriwe vire. Mwenye wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire javi:
'Lawa upesi-upesi, uke mmabarabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu
wakubadilika, vipofu, pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.'
22 Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanyewe javi: 'Mwenye, nitenda piya kamba
vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.' 23 Basi, mwanyewe ire akimwambira
ntumisi wake: 'Lawa uke mmabarabara na mmipaka, uwashurutise wanu waje wengire
ipate nyumba yangu ijare. 24 Nukwambirani kweli kuwa ware warifíwe ware, anta
mojawapo aaja kuyeza aba cakurya cangu!' "

Cimbídi mwanafunzi
Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50
25 Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, akiwambira: 26 "Munu
ája kwangu, ikiwa aanipenda pakulu† koliko wawaye, mamaye, nkawake, wanawe, wan-
duze, walumbuze, anta na mainsha ake mwanyewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu.
27 Saasukula nsalaba wake mwanyewe akinifulata omi, iye aawa mwanafunzi wangu.
28 Nkati yenu, munu akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikala, atenda isabu awone
kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera nyumba-yo, sinovyo? 29 Akasa kutenda
javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu wawóna, piya wanseka.
30 Wakwamba javi: 'Mwananlume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!'
31 Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume mwenziwe, kwanza
akwikala kuwaza kamba masurudadu wake alufu kumi wanawo uwezo wakuwashinda
masurudadu alufu shirini wari kuja kutenda naye vita. Sikweli? 32 Ikiwa aana uwezo,
iye anta ekare baidi, atumiza kulebela watende miyadi ya kupatana kwa usalama. 33 Kati
yenu umwe piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi wangu."

Wanafunzi sawaudumu nfululu
34 "Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani? 35 Aufãi kinu
muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu.‡ Ári na masikiro a kusikira,
asikire!"

15

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa
Matwaya 18:12-14
1 Sambi, warípisi nsoko na wamádambi piya wakinfika karibu wansikire vyaasowera.
2 Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu, wakamba:
"Eyu awapokerera wanu wamádambi na akurya nawo!"
3 Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: 4 "Tulani kuwa munu mmoja kati
ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli kuwa iye awasa tuswini
na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula mpaka ammone asíke ire? 5 Akimmona,
ansukula mmaweya, kuno akitenda radi. 6 Nakufika ukaya, aweta majirani wake pamoja
na marafiki zake, awambira: 'Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu ásike
ire, nimmona.' 7 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi binguni kwa
sababu ya mmadambi mmoja wakutubiya koliko wenye kutenda shariya tuswini na kenda
sawana haja ya kutubiya."

Radi ya jarajara yasíke ikilokotiwa
8 Insa kawasowerera kinyume cengine: "Tulani kuwa mwanamuka mmoja akuwa nawo
jarajara* kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza kandiyeru,
aafyãira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka awone? 9 Akiwona, akuka kuweta

† 14:26 Kigeregu watumira "amwinda" fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye.
‡ 14:35 Mana ake: Umwe íkiwa aamunitumika nfululu, amufãi kinu. * 15:8 Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

marafiki zake pamoja na majirani wake, awambira javi: 'Tendani radi pamoja nomi
konta ire jarajara inasike ire, niwona.' 10 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni,
iwapo radi pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja
wakutubiya."

Radi ya kuludi ka mwana asíke

11 Ikisa Insa akamba:
"Ákiwapo mwananlume mmoja akíwa na wana wawiri. 12 Kifindi† ire akinlebelela
wawaye: 'Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.' Basi wawaye ire akawanya vinu
vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake. 13 Azipitire suku nyingi, kifindi ire
akikusanya vinu vyake vire piya, akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu
piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. 14 Paamarize kutumira nzuruku
ure piya, noire inti ire ikija njala nyingi futi, akanza kusakula cakurya. 15 Ndimana, akuka
akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire. Iye akimpereka masamba kwake
kurisa nguluwe. 16 Basi mwana ire akihitari kulokota songolo zawakasa wanguluwe zire
akirya. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.
17 Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: 'Nyumba ya baba, wakazi wen-
gapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na njala!
18 Nilawa nukuka ka baba. Nikifika nimwambira javi: "Baba, nikosera binguni na nikosa
mbere yenu. 19 Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere
kamba mukazi wenu mmojawapo!" '
20 Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa
wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika
na akimpa beju. 21 Mwana ire akimwambira: 'Baba, nikosera binguni na nikosa mbere
yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu.' 22 Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake:
'Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete mmakono
mwake na tamango mmaulu. 23 Na njoni nawo ng'ombe wakunenepa noyo, munsinje.
Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! 24 Kamana mwanangu-yu kâfwa futi, epa kavuka.
Kâsika, epa sambi kawoneka!' Newo wakanza kutenda sherehe ire.
25 Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári karibu na
ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. 26 Nakufika, akimwita ntumisi mmoja, akindairi: 'Ciku-
nire kinani?' 27 Ntumisi ire akimwambira javi: 'Nduyo kaludi, sambi wawayo kansinja
ng'ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawe ári nkomu.' 28 Paasikire javire,
mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana,
wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire. 29 Fala iye akinjibu wawaye,
akamba: 'Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu sinamba kukatala ámuri
zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja, nikitenda sherehe na marafiki
zangu! 30 Fala sambi kafika mwanenu aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira
ng'ombe wakunenepa pakulu noyo!' 31 Wawa ire akamba: 'Mwanangu, uwe daima kuwa
nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako. 32 Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi, konta
nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambi kawoneka!' "

16

Kinyume ca amiri njanja

1 Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri,
ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: 'Amiri wako-yo mali ako atumi-
ranga caputu.' 2 Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: 'Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi
kinani? Ereza vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.' 3 Amiri ire
akiriwazira iye mwanyewe: 'Epa sambi, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya
kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya. 4 Sambi, nijiwa vyanisaka
kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanyumba mwawo.'
5 Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake. Wakwanza
akimwambira javi: 'Mwenye wangu akuwira kadirini?' 6 Iye akijibu: 'Vipimiro miya vya
mafuta.' Iye akimwambira: 'Twala waraka yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike amusini.'
7 Ikisa, akindairi mwengine ire: 'Uwe, uwiriwa kadirini?' Iye akijibu: 'Maguniya miya a
tirigu.' Amiri ire akimwambira: 'Twala waraka yako-yi, wandike tamanini.'
8 Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire kwa kuwa katenda ankili ya
maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu vya
mulumwengu-mu koliko wana wa nuru* wajanja kuhusu vinu vya ulumwengu usaka

† **15:12** "Kifindi" mana ake "mwana wakwisiriza". * **16:8** "Wana wa nuru" mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu.

kuja. 9 Na nukwambirani javi: Tumirani mali a mulumwengu-mu† muwapate marafiki,
ipate pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a milele.
10 Mwaminífu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu. Nkósi shariya
wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya. 11 Ikiwa amuri waminifu wa mali
a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali a kweli? 12 Na ikiwa amwaminika na
mali za munu mwengine, nani asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?
13 Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye
mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine anke-
jeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali.‡"

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

14 Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu, wakinkejeli
Insa. 15 Insa akiwambira: "Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu,
fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu vyawakurisa wanadamu, ndi
haramu mbere ya Mwenyezimungu.
16 Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo
wa nopo yankwereziwa Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na piya
wakikukulula kwingira§. 17 Fala raisi bingu na ardhi kwisa, koliko kufujika kipande
kimoja kitoto ca Taureti.
18 Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka mwengine kankuzinga. Na kila
mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, neye novyo kankuzinga."

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

19 Insa akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi ya
njambalãu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe. 20 Ákiwapo
novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, kâturiwa panryango wa tajiri ire. Mwiri wake
piya úkiwa na buba. 21 Iye kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa sini ya meza
paakirya tajiri ire. Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-lamba buba ire. 22 Mwinshoni,
masikini ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri ire neye
novyo akifwa, akizikiwa, 23 akiperekiwa Kuzimu, noko akitabika pakulu futi. Nakulamusa
uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi futi. 24 Basi, tajiri ire akinkuwira
Iburahima, akamba: 'Baba Iburahima, niwonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno,
mwinsho ya cala cake-co acoveke mmaji, aje anidonosere palulimi-pa. Nankutabika
pakulu na malulimi a moto!' 25 Fala Iburahima akimwambira: 'Mwanangu, kumbukira
kuwa kupokerera vinu vyako vyema kati ya mainsha ako, na Lazaru novyo kapokerera
vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankunyamaziwa, uwe kwankutabika. 26 Visitoshe,
riwapo pondo rikulu rititanusa umwe nofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno kuja
eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko kuja kwetu kuno!' 27 Tajiri ire akamba: 'Basi,
nukulebelani baba, ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. 28 Nanawo wanduzangu watanu
ukaya-ko, oke akawambire wasije kufika epa mahala patabu-pa.' 29 Fala Iburahima
akinjibu: 'Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na minabii wengine.
Wawasikirize nowo.' 30 Tajiri ire akamba: 'Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya
wafwi inawa akuka mpaka noko, ewo nanga watubiya.' 31 Iburahima akijibu: 'Ikiwa ewo
awasaka kunsikiriza Musa pamoja na minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo
aazungunusa mawazo awo.' "

17

Dambi na nswamaa
Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

1 Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Daima munu vinkuna vinu vya kunkosesa, fala
alaniwe ire akosésa! 2 Ndi fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu rakuremera,
efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmojawapo. 3 More-moreni umwe
wanyewe! Ikiwa nduyo kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. 4 Anta iye paakukosa
mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela nswamaa, ujuzi
unswamii."

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

† 16:9 Kigeregu: "mali bila shariya". ‡ 16:13 Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu. § 16:16 Au: "piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu".

5 Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: “Tongeze kwamini kwetu!” 6 Mwenye
akamba: “Munawa nawo kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga
musowerera muti nkulu-wu: ‘Siuka, ukarisomeke mbahari!’, newo nanga ukusikirizani!”

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

7 “Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba au wakusunga
mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa, wikare urye?
Aumwambira javyo futi! 8 Ila umwambira: ‘Tengeza cakurya nirye. Vala mavazi-yo, uni-
udumu nirye, ninywere maji. Ikisa, nowe urye, unywe maji.’ Sinovyo? 9 Atakunshukuru
ntumisi-yo kwa kuwa katenda vyaatumiwe? 10 Nomwe novyo, mukisa kutenda piya
vyamutumiwe, mwambe: ‘Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa. Titimiza kutenda
vitibidire tu basi.’ ”

Insa awaponesa wacamagundula kumi

11 Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya. 12 Pengire kaya
mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira, wámwimira, baidi aba. Wakikuwa
wakamba: 13 “Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!” 14 Insa akiwanang'aniza, akamba:
“Ukani, mukarolote ka walongozi wa dini.” Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!

15 Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa nokure, kuno
akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu. 16 Akingwirira Insa mmaulu, akinshukuru.
Ona, noyo ákiwa nSamariya. 17 Basi Insa akinjibu: “Omi siwaswafire wanu kumi?
Sambi, kenda wandepi? 18 Mbena awawoneka-pa wakiludi waje wampe Mwenyezimungu
utukufu wake? Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!” 19 Na Insa akimwambira mwanan-
lume ire: “Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako kukuvusha.”

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41

20 Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: “Ufalume wa Mwenyezimungu ukuja kufika
rini?”

Insa akiwajibu: “Ufalume wa Mwenyezimungu auja na alama yakuwoneka. 21 Wala
amwamba: ‘Ndiwu-pa’ wala ‘Ndi ure pare’ kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa kati
yenu.”

22 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja kufika wakati wamuja kusakula
kuwona suku mojawapo ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona. 23 Wakuja kuk-
wambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’ Fala musilawire panja wala
musiwafulate. 24 Konta kamba kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika upande moja
mpaka mwengine, ndi vyaari Binadamu kwa suku yake. 25 Fala kwanza, ilazimu iye
atabike vinu vingi, na akatariwe na wanu wa eci kizazi-ci. 26 Kamba vyavikunire suku za
Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni. 27 Wanu wakirya, wakinywa,
wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire Nnu nsafina, akija mwanalukaya
akiwapoteza piya.* 28 Kwa namuna mmoja novyo kamba vyavikunire suku za Loti:
wakirya na wakinywa, wakiuza na wakiuzanya, wakivyala na wakijenga, 29 fala suku
yaalawire Loti Sodoma, moto na unga vikisuka julu kamba nvula, vikiwapoteza wanu
piya. 30 Kwa namuna mmoja noyo ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa Binguni yaaja
kufafanuriwa.† 31 Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke kwingira nnyumba mwake
kulavya vinu vyake. Na ája kuwa masamba, aaja kuwayi kuludira ukaya. 32 Kumbukirani
cinkunire muka wa Loti‡. 33 Munu asaka kusunga mainsha ake, mwinsho apoteza. Fala
munu apoteza mainsha ake§, ásunga ukomu wake-wo. 34 Nukwambirani kuwa noyo
suku-yo usiku, wakuwapo wawiri wakulala kinanda kimoja, mmoja atwariwa, mwengine
akwasiwa. 35 Wakuwapo wanawaka wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa
mwengine akwasiwa.” 36 * 37 Basi wanafunzi ware wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”

Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana marembo.†”

---

* **17:27** Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † **17:30** Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ **17:32** Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § **17:33** “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi ya Mwenyezimungu. * **17:36** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.] † **17:37** Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

18

Faida ya kutenda duwa daima

1 Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume kimoja cakuwa daima wájuzi
watende duwa daima, wasisokeziwe. 2 Iye akamba: “Kaya mmoja ákiwapo mwenyé
kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu wala aakimwinshimu munu asaka kuwa
onse. 3 Noyo kaya-yo, ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga ka mwenyé kulamula
ire, akimwambira: ‘Nipe shariya yakunisaidiya na aduwi wangu.’ 4 Upita muda, mwenyé
kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera kimoyomoyo, akamba: ‘Ingawa
simopa Mwenyezimungu wala simwinshimu munu, 5 fala, kwa kuwa nankweli-yu asinipe
kazi daima-zi, basi nukumpa shariya yake ipate asije kunisokeza.’ ” 6 Mwenye akamba:
“Sikirizani vyaasemire ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire. 7 Novyo, Mwenyez-
imungu aawalamula kwa shariya wawatondore iye, wenye kunlalamikira iye usiku na
nsana? Atakukawa kuwasaidiya? 8 Nukwambirani kuwa iye awapatisa shariya yawo
upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu wa Binguni, itakuwa awasingana
mulumwengu-mu wanu wakumwamini iye?”

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

9 Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamojawapo wakiritula
kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi: 10 “Wanawalume
wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu,
mwengine ákiripisanga nsoko. 11 Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi:
‘Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu
wengine: wanyang'anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba cakúripisa nsoko ire.
12 Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.’ 13 Fala
cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri kufungula kunang'aniza julu. Ila
ákiribiya pakifuwa kuno akamba: ‘Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu, omi niwa
mmadambi!’ ” 14 Insa akimariza akamba: “Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu
kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire aakikishiwe. Ka-
mana kila mwenyé kurikweza mwanyewe akwisusiwa, ila arisúsa mwanyewe akweziwa.”

Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16

15 Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa ipate awakum-
bure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola kuwasu-
tumu. 16 Fala Insa akiweta kuno akiwambira: “Waseni wasimana-wo waje kwangu
omi! Musiwakataze! Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi wawo.
17 Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa namuna ya
kisimana visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira.”

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye
Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

18 Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: “Mwanlimu mwema, nitende kinani ipate
niriti mainsha a milele?” 19 Insa akimwambira: “Kunita mwema sababuni? Aapo mwema,
ila Mwenyezimungu tu basi! 20 Uwe ukwijiwa ámuri-zi: ‘Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme
ushahidi wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.’ ” 21 Iye akamba: “Ezi ámuri-zi
piya ndi zanifulata tangu niri nnemba.” 22 Nakusikira javire, Insa akimwambira: “Ila
cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo, nzuruku-wo uwatongere
masikini. Kwa javyo, uriturira mali mbinguni. Ikisa uje unifulate.” 23 Fala mwananlume
ire paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika pakulu konta ákiwa tajiri nkulu.

24 Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire, akamba: “Virigariga wenye
mali kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. 25 Ndi kweli, raisi ngamiya kupenya
kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” 26 Wanu
wakisikira ware, wakindairi Insa: “Kwa javyo, avushiwa ndi wepi?*” 27 Fala iye akijibu:
“Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu.”

28 Peduru akimwambira Insa: “Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukufulata uwe.” 29 Iye
akiwambira: “Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake, nkawake,
wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume wa Mwenyezimungu, 30 saapokerera
maripo mara nyingi zawenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata mainsha
a milele.”

---

* **18:26** Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanliiwa na Mwenyez-
imungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa?

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake
Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

31 Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi: "Sikirizani!
Tankuka Yerusalemu, koóka kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Bi-
nadamu wa Binguni. 32 Kamana iye akuka kuperekiwa mmakono mwa Sawari-
Mayahudi†, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa mata. 33 Nakwisa kuncapa, wamulaya,
fala suku ya tatu, iye afufuka." 34 Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire
wafisiwa, awakereriwa vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya
Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

35 Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje ya njira,
akilebela zimola. 36 Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, akiwadairi: "Kinu-ci
kinani?" 37 Wakimwambira: "Insa wa Nazareti ndi ári kupita." 38 Ndimana kipofu ire
akanza kukuwa: "Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!" 39 Walongorere ware
wakinsutumu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: "Mwana
wa Daudi, nitendere huruma!" 40 Insa akimira, akitumiza waje nawo munu ire. Paajire
karibu, Insa akindairi: 41 "Usaka nukutende mwaja?"
Iye akijibu: "Mwenye, nisaka niludire kuwona." 42 Insa akamba: "Ludira kuwona!
Kwamini kwako kukuvusha." 43 Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, akinfulata Insa
kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu Mwenyez-
imungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

1 Insa kengira Yeriko, akipita akenenda. 2 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa
Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri. 3 Iye ákisakula ammone Insa
na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi
pakulu. 4 Kwa javyo, akituwa mbere, akikwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa
tayari kupita noire njira ire.
5 Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira javi: "Zakeu,
isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba mwako." 6 Ndimana akisuka upesi-upesi,
akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana. 7 Junudi ya wanu ware
pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: "Iye kengira mwa mmadambi mure
ndi mwafikire!" 8 Zakeu akimira, akimwambira Mwenye: "Ona, Mwenye, nilavya nusu
ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira mara
nne." 9 Insa akimwambira javi: "Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka kwa sababu eyu novyo
ujukulu wa Iburahima*. 10 Kamana Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na kunvusha
ire asíke."

Mukipewa kinu tumirani sana-sana
Matwaya 25:14-30

11 Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume cengine konta
ákiwa karibu kufika Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume wa Mwenyez-
imungu ulawirira kwa mpunde noure. 12 Basi, iye akamba: "Ákiwapo mwananlume
mmoja bora pakulu. Iye kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe
kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi. 13 Kábula ya kulawa, kaweta wakazi wake
kumi, kila mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu†, akiwambira: 'Curuzirani
nzuruku-wu mpaka omi niludi.' 14 Fala wanu wa muinti mwake wakimwina. Ndi-
mana, wakiwatuma wanu nyuma yake wakaseme javi: 'Eyo mwananlume-yo atinsaka
kutitawala.' 15 Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti ire, akiludi. Akitumiza kuweta
wákazi noware waâwasire nzuruku ware, ipate ejiwe faida yaapatire kila mmoja, kwa
biyashara yawakitenda. 16 Akifika mukazi wakwanza ire, akamba: 'Mwenye, omi nipatira
faida mara kumi kwa nzuruku wamunipere.' 17 Nfalume ire akamba: 'Vyema pakulu
sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa kinu kitoto, ukuja kupata
mamulaka julu ya makaya kumi.' 18 Ikisa akija amiri wapiri ire, akamba: 'Mwenye, kwa
nzuruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.' 19 Nfalume ire akimwambira novyo:
'Uwe ukuja kupata mamulaka julu ya makaya matanu.' 20 Akija novyo mwengine, akamba:
'Mwenye, nzuruku wenu ndiwu, nifindika munguwo nikitula, 21 konta nikopa. Uwe kuwa

† **18:32** Kigeregu: "mataifa". * **19:9** Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima. † **19:13** Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu.

munu mmoja ngumu, ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.’ 22 Nfalume
ire akijibu: ‘Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya usowezi wako mwanyewe.
Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu
sanirimire? 23 Sambi mbena nzuruku wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi
pakuludi nanga nisingana nzuruku wangu pamoja na faida yake.’ 24 Ikisa nfalume ire
akiwambira wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: ‘Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu,
mumpe apatíre faida mara kumi ire.’ 25 Ewo wakimwambira: ‘Mwenye, iye kanawo
futi jarajara kumi!’ 26 Nfalume ire akiwajibu: ‘Nukwambirani kuwa mwenyé kuwa
nawo apewa pakulu, fala saana, caari nawo noco anyang'anyiwa. 27 Sambi, maaduwi
sawakisaka kuwa omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere
yangu!’ ”

Insa akwingira Yerusalemu

Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

28 Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu. 29 Paafikire karibu
ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa akiwatuma
wanafunzi wawiri, 30 akiwambira javi: “Ukani kaya íri mbere ire. Mukifika, munsingana
buru kafungiriwa, iye tangu aanamba kupandiwa na munu mmojawapo. Nfungureni,
muje naye kuno. 31 Ikiwa munu kakudairini kuwa: ‘Munfungurirani?’, mwambireni
javi: ‘Mwenye ndi ári kunsakula.’ ” 32 Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana kamba
vyaâwambire novire. 33 Nakunfungula buru ire, wanyewe wakiwadairi: “Mbena mankun-
fungula buru-yo?” 34 Ewo wakijibu: “Mwenye Insa ndi ári kunsakula.” 35 Ikisa, wakin-
longoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zawo julu ya buru ire wakimpandisa Insa.
36 Ikisa munjira mwakipita Insa, wanu ware wakitandika nguwo zawo.‡ 37 Pawafikire
karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa Mizaituni, wanu piya wa kundi
ra wanafunzi watenda radi, wakintukuza Mwenyezimungu kwa shauti ulu-ulu kwa piya
vitendo vya uwezo vyawakiwona.§ 38 Ewo wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,
na julu pakulu uwe-po utukufu!”

39 Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware, wamwambira javi:
“Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!” 40 Iye akijibu: “Onani, ewa wakinyamala,
mawe akwanza kutamba!”
41 Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza kurira,
42 akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija na usalama! Ila
sambi-pa kufisiwa mmaso mwako usiwone! 43 Kamana zikuja kukufikira suku maaduwi
wako wakujengera ngulu zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande,
44 wapita wakugwisira pansi pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta
rimoja kubaki julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu
kukuvusha.*”

Insa aswafi Nyumba Takatifu

Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

45 Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi, 46 akiwambira javi:
“Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe nyumba-yi
mutenda kuwa jonga ra wevi†.”
47 Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa wa dini, wanlimu
wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna yakumpoteza
Insa. 48 Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya watengemana pakulu kunsikiriza.

20

Mamulaka a Insa adairiwa

Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

1 Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema nNyumba Takatifu,
wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na walongozi,

‡ **19:36** Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume. § **19:37** Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. * **19:44** Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyezimungu kuja kuwavusha. † **19:46** Ona Izaya 56:7; Yeremiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya.

2 wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi vinu-vi kwankutenda na mamulaka a
nani? Eya mamulaka-ya akupere nani?” 3 Insa akiwajibu, akamba: “Sambi, nomi novyo
nukudairini kinu. Nambireni: 4 Yahaya paakiwoza wanu, akitenda javyo kwa mamulaka
a Mwenyezimungu au a wanadamu?” 5 Ewo wakingira kukaidiyana, wakamba: “Tikinjibu
kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’
6 Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya watipanja na mawe, konta wakikubali
kuwa Yahaya nabii wakweli.” 7 Basi, mwinshoni wakinjibu javi: “Atijiwa.” 8 Insa akijibu:
“Basi, nomi novyo sukwambirani mwanyewe mamulaka anitendesa evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya
Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

9 Sambi, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: “Mwananlume mmoja
kavyala muti wake wakupa uva, akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa akisafiri suku
nyingi zawenye. 10 Paufikire wakati wa kutokota uva, iye kantuma ntumisi ka warimi kure
ipate wakampe fungu ra mwenye wake ire. Fala warimi ware wakimwibiya, wakinludisa
makono-waka. 11 Ikisa, mwanyewe masamba ire akintuma ntumisi mwengine, neye
novyo wakimwibiya, wakimwanziri, wakinludisa makono-waka. 12 Mwanyewe masamba
ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo novyo wakinlumiza, wakintuwisa.
13 Basi, mwanyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo akamba: ‘Sambi, nisaka
kutendaja? Hã, nijiwa! Nimpereka mwanangu wanimpenda pakulu. Dalili wakuka
kumwinshimu!’ 14 Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wakisowera watupu-
watupu: ‘Epa kankuja mwenyé haki yakuriti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe
yetu ofwe!’ 15 Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakimulaya.”
Ikisa Insa akiwadairi: “Mwenyé masamba ire warimi ware awatendaja? 16 Iye akuja,
awapoteza warimi-wo, na masamba-yo awemisira wanu wengine.”

Wanu ware pawasikire javire, wamba: “Visikune javyo!*” 17 Fala iye kawanang'aniza
wanu ware rungu-rungu, ikisa kawadairi javi: “Sambi eya Mandiko-ya javi:

‘Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu’, mana ake kinani?†”
18 Insa akizidi kusowera:

“Agwiríra onse eri riwe-ri
akuwa kipande-kipande.
Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
asaika-saikanga atenda ufu.‡”

Insa awajibu na wijiwifu maaduwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

19 Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume cire, wakisaka
wanfunge Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutumu ewo-po§,
fala wakiwopa wanu ware.
20 Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza Insa sana-sana.
Ewo wawapereka wapererezi wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli. Wakisakula
wammonerere kamba iye asowera kinu cakunkoresa ipate wampereke ka guvinadoru,
mwenyé uwezo na mamulaka. 21 Ndimana wakindairi, wakamba: “Mwanlimu, tukwijiwa
kuwa piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aulamula kwa kunang'aniza munu
caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu. 22 Sambi, tambire kinu kimoja:
Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari*?” 23 Fala Insa nakwijiwa ujanja wawo ure,
akiwambira: 24 “Nolotereni jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?”
Ewo wakijibu: “Vya Kaisari.” 25 Iye akiwambira: “Basi, vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari.
Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu.” 26 Kweli, awapatire mbere ya wanu
kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake are, wakinyamala
vii.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka
Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

---

* **20:16** Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † **20:17** Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. ‡ **20:18** Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya. § **20:19** Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. * **20:22** Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

27 Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo
kufufuka ka wafwi. 28 Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, Musa katandikira eya
mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye
marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga
rikolo. 29 Sambi, wákiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzi kalomba,
kafwa saapongore naye mwana. 30 Nduye wapiri, 31 na watatu, neyo novyo wantwala
muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba awapon-
gore naye wana, wafwa. 32 Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. 33 Basi,
suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana wo-saba ware
wanlomba muka mmoja noire!"
34 Insa akiwajibu: "Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. 35 Fala waturiwe ubora
kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulom-
biwa. 36 Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana wa
Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. 37 Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi
wakuja kufufuriwa, anta na Musa† wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti
ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra 'Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.'‡
38 Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya
wawa hai." 39 Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: "Mwanlimu,
kusowera sana!" 40 Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37

41 Ikisa Insa akiwadairi: "Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi?
42 Kamana Daudi mwanyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi§:

'Mola kamwambira Mwenye wangu*:
Ikala nkono nriro wangu†
43 mpaka niwature maaduwi wako
wawe sini kamba gogo rakwirika maulu ako.'

44 Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita 'Mwenye', namunani vyaawa upande wa ujukulu
wake?‡"

Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

45 Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, akiwambira javi:
46 "More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda wavarire sana-
sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja. Watondola kwikala mahala mwa swifa
nsinagoga na mmajambo. 47 Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na watendanga
siyasa yakulebela duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!"

21

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka
Maruku 12:41-44

1 Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri wakasa nzuruku nkashoti ya
swadaka. 2 Ikisa akimmona nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara mbiri za
nzuruku aba. 3 Basi, Insa akamba: "Nukwambirani kweli kuwa eyu nankweli masikini-yu
kataya nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine-wo. 4 Konta ewo na utajiri wawo
mwingi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati
ya mainsha ake."

Insa asowera kuhusu suku zambere

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu
Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

5 Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitawiziwe na
mawe meema-meema pamoja na mapambo a kutuziriwa, Insa akamba javi: 6 "Evi vinu-vi

---

† **20:37** Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu. ‡ **20:37** Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya. § **20:42** Ona Zaburi 110:1. * **20:42** "Mwenye wangu" Almasihi. † **20:42** "Nkono nriro" mahala paswifa. ‡ **20:44** Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita 'Mwenye', ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu. Arija kubaki anta riwe rimoja
julu ya riwe renziwe." 7 Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, vinu-vyo vikuja kukuna
rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?" 8 Iye akijibu: "More-
more, asukuteseni munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye, waja kwa zina
rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi' na 'Wakati ufíka!' Musiwafulate! 9 Na pamusikira
kuhusu vita na mapinduzi, musope! Evyo siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa
mpunde nowo."

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

10 Ikisa akiwambira: "Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume utenderana vita
na ufalume mwenziwe. 11 Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi na
njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu vyakofya, na julu-ko alama ulu-ulu
za matajabisa. 12 Fala kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa. Mukuja
kuperekiwa mmasinagoga kulamuriwa, na kwefyeriwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa
mbere ya mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. 13 Eyo ndi isaka kuwa
nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. 14 Basi, musifazaike na namuna vyamusaka
kurikotola, 15 kamana omi mwanyewe nukuja kukupani usemi wa wijiwifu, wakuwa anta
aduwi wenu mmoja aaja kukidiri kukukayidini. 16 Umwe mukuja kupoteziwa anta julu
ya wawa zenu, wanduzenu, jamaa wengine-po, na marafiki zenu. Na wanu wamojawapo
kati yenu, ewo wakuja kuwolaya. 17 Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu ya zina
rangu. 18 Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu aipoteya. 19 Basi, kwa sababu ya
kuvumirira kwenu, roho zenu zívushiwa."

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu
Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

20 "Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na masurudadu, mwijiwe kuwa
ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. 21 Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya watuwirire
mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa mmamasamba wasingire nkaya.
22 Kamana nozo suku-zo zikuja kuwa suku za hukumu, pavisaka kutimiziwa piya
vibushuriwe mMandiko Matakatifu. 23 Dambi wanawaka suku-zo wája kuwa na mimba,
na wakujíjisa wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyingi zawenye muinti-mo.
Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. 24 Wengi wakuja kuulaiwa na upanga, na
wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti piya. Na Yerusalemu ikuja
kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka wakati wa Sawari-Mayahudi pausaka
kutimiziwa."

Insa asowera kuhusu kuja kwake
Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

25 Insa kaamba novyo: "Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja na za nondwa.
Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafilika na shauti ya kitukulu na
maluwimbi akofya. 26 Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu kwa kinu cisaka kuja mu-
lumwengu-mu, mpaka nguvu zawo ziwesa. Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika.
27 Ikisa, ewo wakuja kummona Binadamu wa Binguni akija na wingu, na uwezo na
utukufu pakulu. 28 Basi, wakati wazisaka kukuna ezo alama-zo, inukani, lamusani viswa
vyenu, konta kuvuka kwenu kukuwa karibu!"

29 Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume akamba: "Tunzani mimongo†
na miti myengine. 30 Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya
kinja iwa karibu-karibu. 31 Kwa namuna mmoja noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi,
mwijiwe kuwa ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. 32 Nukwambirani kweli kuwa
eci kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. 33 Bingu na ardhi vilainika, fala usemi
wangu aushubutu kulainika."

34 Insa akizidi kusowera: "More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na cakurya wala
cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a rero-ya. Ritengezeni sana-
sana ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula kamba nambo. 35 Kamana noyo suku-yo
iwajira wanu piya duniya-yi. 36 Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe
nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere ya Binadamu wa
Binguni."

37 Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala rikiswa juwa,
ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni. 38 Na kila subuu namapema, wanu piya
wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

---

* **21:24** Kigeregu: "mataifa". † **21:29** Kigeregu: "nfigu".

22

Mipango wa kusakula kumulaya Insa
Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

1 Sambi, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitayiwe furumento, jambo
rakwitiwa Pashukwa*. 2 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakisakula
namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta wakiwopa wanu.
3 Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo kati ya mawalii
kumi na wawiri wa Insa. 4 Yuda akilawa akuka akiwonana nawo wakulungwa wa dini
na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna ya kumpereka mmakono
mwawo. 5 Ewo wakitenda radi pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku. 6 Basi, Yuda
akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumpereka Insa sawapo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa
Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

7 Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento, ikibidi asinjiwe kondoo wa
Pashukwa awe kafara. 8 Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba: "Ukani
mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa, tirye pamoja." 9 Ewo wakindairi:
"Usaka tikakutengezere nyumbani?" 10 Iye akiwajibu: "Onani, pamusaka kwingira
Yerusalemu, munsingana mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate noyo nyumba
yaasaka kwingira-yo. 11 Mwanyewe nyumba-yo, mumwambire javi: 'Mwanlimu katu-
miza kukudairi javi: "Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire, nirye Jambo ra
Pashukwa na wanafunzi wangu." ' 12 Iye akoloterani nsana nkulu sana kugorofa-ko, na
piya visakikana. Mukatengeze noko jambo retu-ro." 13 Ewo nakuka, wasingana kamba
vyaawambire, wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

14 Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na mawalii wake. 15 Iye
akiwambira: "Vinajibu pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, saninatabika.
16 Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana
a Pashukwa akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu." 17 Ikisa Insa akitwala
kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: "Twalani, mumerane watupu. 18 Kamana
nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike ufalume wa Mwenyez-
imungu." 19 Ikisa akitwala nkate mmoja, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware,
akamba: "Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu wanipereka kwa kukupendeleyani. Tendani
novi kwa kunikumbukira omi." 20 Pesire kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba: "Eyi
vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipya ya Mwenyezimungu, ikwakikishiwa julu ya damu
yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe." 21 Na akamba tena: "Onani, pameza-pa kawapo
munu mmoja asaka kunizungunuka, kunipereka ka maaduwi wangu. 22 Ndi kweli kuwa
Binadamu wa Binguni ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe
mwananlume asaka kunizungunuka!" 23 Basi, wanafunzi ware wakanza kudairiyana
watupu: "Patiri-pa nani ája kutenda kinu kamba-co?"

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

24 Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu ári bora pakulu
nkati yawo. 25 Kwa javyo, Insa akiwambira: "Mafalume wa mataifa wawatawala wanu
watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yawo viwajibu kwitiwa javi: 'wenye fadili'.
26 Fala kati yenu, sijavyo. Ila munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza
awe kamba awudúmu. 27 Sambi ári bora pakulu ndi wepi? Árya pameza, au awaúdumu
wenziwe? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa maúdumu.
28 Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyereriwa kukinipatanga. 29 Ndi
ntamana, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume, 30 ipate murye
na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe mukuja kwikala viti vya
ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli."

Insa ankumbusa Peduru
Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

31 Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: "Ansumani! Ansumani! Wona, Shetwani
kalebela pakulu ipate akuyerereni piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa. 32 Fala omi
nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini omi. Na uwe, pausaka kuludira
kwangu omi, warimbise myoyo wanduzo." 33 Peduru akinjibu: "Mwenye, omi niwa tayari
kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe." 34 Insa kamwambira: "Ona Peduru, rero
kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa."

* **22:1** Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

35 Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: "Panukutumireni kupita mukitangaza
Habari Ngema bila poci wala nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?"
Ewo wakijibu: "Acipo!" 36 Ikisa akiwambira: "Fala sambi, ári na poci, arisukuze, na ári na
nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu yake auze. 37 Kamana ibidi vitimiziwe
vibushuriwe kuhusu omi:
'Wantenda kamba dainfu.'
Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa." 38 Ewo
wakimwambira: "Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri."
Neye akiwambira: "Atosha."

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni
Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

39 Sambi, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaíkiwa tabiya yake.
Wanafunzi wake, newo novyo wakinfulata. 40 Nakufika kure, Insa akiwambira: "Lebelani
duwa musije kushetwaniwa." 41 Ikisa Insa akiwatanuka wanafunzi wake ware kitambo ca
mima talatini, akikokora malundi, akilebela duwa, akamba: 42 "Baba, ikiwa usaka, kaneka
ya tabu-yi† initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila vyausaka uwe." 43 Kwa
javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza nguvu. 44 Kwa kuwa kakafi-
lika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-pakulu, mpaka luvuju rake ríkiwa kamba damu
rikisulurira pansi. 45 Pesire duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake. Kawasingana
wakilala, kwa kuwa wáuzunika. 46 Basi, akiwambira javi: "Mbena mwankulala usingizi?
Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa."

Insa afungiwa
Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

47 Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wakwitiwa Yuda ire,
ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa ankomaze
kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake. 48 Fala Insa akimwambira: "Yuda,
utumira alama ya urafiki kunzungunuka Binadamu wa Binguni?" 49 Wanafunzi wengine
wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira Insa: "Mwenye,
tiwashambuliye na upanga?" 50 Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi mmoja wa nkulu
wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriro. 51 Fala Insa nakuwajibu kaamba:
"Hee, musitende javyo!" Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa.
52 Ikisa, Insa akiwambira wakulungwa wa dini, na wakulungwa wa mapulisiya wa
Nyumba Takatifu, pamoja na walongozi wokire kunfunga ware, akamba: "Mwaja? Omi
niwa kisomi wakunijirira na mapanga na mipweke kunifunga sababuni? 53 Daima-zi
nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu
wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!"

Peduru ankana Insa
Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

54 Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa waku-
lungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba. 55 Wakikoreza moto nluwani,
wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu ware. 56 Njakazi mmoja kammona
Peduru ekare pakilanga-langa pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: "Eyu
mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!" 57 Fala iye akikana, akamba: "Nunu, omi iye
simwijiwa!" 58 Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona, akamba: "Nnowe
novyo ndi mmoja wawo!"
Fala Peduru akijibu: "Mwenye, omi siri!" 59 Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu
mwengine, akinkenekezera: "Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye,
kamana neyu novyo nGalileya!" 60 Fala Peduru akijibu: "Uwe mwananlume-we, causow-
era-co, omi sijiwa anta aba javi!" Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko aki-
wika. 61 Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira
vyaâmbire Mwenye vire kuwa: "Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara natu."
62 Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

63 Sambi, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno wakimwibiya.
64 Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: "Kubushuru! Nseme munu ári kukwibiya!" 65 Na
wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

† **22:42** Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu
Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

66 Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja.
Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo,
wakamba: 67 "Tambire, uwe ndi Almasihi?"

Fala iye akiwajibu: "Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. 68 Na ikiwa nuku-
dairini kinu, umwe amunijibu! 69 Fala mwanzo wa sambi-pa, Binadamu wa Binguni akuja
kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo."

70 Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: "Sambi, uwe kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu?"

Iye akiwajibu: "Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu."

71 Ikisa wakamba: "Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe
tinsikira na kanywa yake!"

23

Insa mbere ya Pilatu
Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

1 Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. 2 Wakanza kunlongopera,
wakamba: "Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa wanu wetu,
na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi,
Nfalume." 3 Pilatu akindairi: "Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?"

Insa akinjibu, akamba: "Uwe ndi uri kwamba." 4 Ikisa Pilatu akiwambira waku-
lungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: "Siwona kosa rimojawapo ra mwanan-
lume-yu." 5 Fala ewo wakikenekezera, kwamba: "Iye kankuwashonga wanu, apite
akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya mpaka epa!"

Insa mbere ya Herodi

6 Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: "Ha! Noyo mwananlume-yo nGalileya?" 7 Ewo
wakijibu: "Aye!" Pilatu, pejíwe kuwa mwenyé mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka
Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalemu nokure. 8 Herodi nakummona
Insa kawa radi pakulu futi, kamana zipita suku nyingi zawenye akinsakula ammone, kwa
kuwa ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona alama yake mojawapo
yaatendire. 9 Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala iye aanjibire anta
kinu kimoja. 10 Wákiwapo noparepare wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya
wakinlongopera Insa pakulu. 11 Na Herodi novyo ákiwepo nopo na masurudadu wake
wakanza kunkejeli Insa kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume, ikisa
wakimpereka tena ka Pilatu. 12 Noire suku ire, Herodi na Pilatu wakanza kuwa munu na
rafiki yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa
Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

13 Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa wengine pamoja na
wanu wa nkaya mure, 14 akiwambira javi: "Umwe muja naye mwananlume-yu kwangu
omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri
kunlongopera mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanu-mwe piya, fala
onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo. 15 Anta na Herodi, neye novyo, kamana katilud-
isira nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi kuhukumiwa kifo.
16 Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake." 17 *

18 Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja, wakamba:
"Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!" 19 Baraba-yu kafungíwa kwa sababu ya
vurumãi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya munu. 20 Pilatu akisaka
kunfungula Insa, ndimana akikola kusowera tena na wanu ware. 21 Fala ewo wákizidi
kukuwa, wakamba: "Ngomezereni! Ngomezereni!" 22 Mara ya tatu Pilatu akiwadairi,
akamba: "Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa rimojawapo
rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke
vyake." 23 Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu, wakilebela kuwa Insa
agomezeriwe. Na shauti zawo zikishinda. 24 Ndimana, Pilatu akamuru vitendiwe kamba
vyawari kunlebela novire. 25 Basi, kamba ewo vyawanlebele, ire ataíwe nkalaboshu kwa
sababu ya vurumãi na kuulaya ire, iye akinfungula. Akintwala Insa, akiwagabizi wanu
ware watende viwajibu.

* **23:17** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.]

Insa agomezeriwa pansalaba
Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27
26 Sambi, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wakwitiwa Ansumani,
ákiwa nKireni†, akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza nsalaba wa Insa mmaweya, akin-
fulata Insa. 27 Wákiwapo novyo wanu wengi wawenye wakinfulata Insa, na wanawaka
wakinririra na úwengira úzuni. 28 Insa akizungunuka, akiwambira: "Umwe wanawaka
wa Yerusalemu, musinirirире omi basi. Ila riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu.
29 Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:
'Heri wanawaka sawana wana,
matumbo saanamba kwimita,
mawere tangu saanamba kujijisa!'
30 Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: 'Mwango, tigwirire!' na walebela
mwala: 'Mwala, tifise!‡' 31 Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi zikumiliya
watendaja?§"
32 Wâtwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa. 33 Pawafikire mahala
pakwitiwa "Kongolo ra kiswa", noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri,
mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa nkono nriro. 34 Insa akamba:
"Baba, waswamii kamana awejiwa cawatenda!" Na masurudadu ware wakitenda kura
kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.
35 Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang'aniza. Fala wakulungwa wakanza
kunshupa Insa, wakamba: "Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwanyewe,
ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe na Mwenyezimungu!" 36 Masurudadu
ware newo novyo wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri* kukanywa,
37 wakimwambira javi: "Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwanyewe!"
38 Julu ya nsalaba cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: "EYU NDI NFALUME WA
MAYAHUDI."†
39 Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba: "Uwe auri
Almasihi? Rivushe uwe mwanyewe, nofwe utivushe!" 40 Fala kisomi mwengine ire
akinjibu, akamba javi: "Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa kuwa kuhukumiwa kwenu
kumoja? 41 Upande wetu, iwapo haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire,
kwa sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta kinu ki-
moja cakunyata!" 42 Ikisa akamba tena: "Insa, nikumbukire pausaka kwingira muufalume
wako." 43 Insa akinjibu: "Nukwambira kweli kuwa rero-vi ukuwa nomi mpeponi."

Kufwa ka Insa
Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30
44 Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa lulemba.
45 Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. 46 Ikisa Insa
akikuwa na shauti ulu, akamba: "Baba, roho yangu nankukugabizi mmakono mwako."
Pesire kusowera javire, akifwa.
47 Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintukuza Mwenyezimungu,
akamba: "Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!" 48 Na piya wanu
wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire vire, wákiribiya pakifuwa kuno
wakiludira mmakwawo. 49 Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka
wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa
Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42
50 Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema na kamilifu
kati ya Baraza ya Milandu. 51 Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi.
Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa wengine vire. Akirindira
ufalume wa Mwenyezimungu. 52 Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebela maiti a Insa.‡

† **23:26** Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika. ‡ **23:30** Ona Hozeya 10:8. § **23:31** Kwa nfano: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, munu saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba.
* **23:36** Vinagiri ndi íkiwa vinyu ya wanu masikini, acíkiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunnywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa. † **23:38** Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviwajibire javyo. ‡ **23:52** Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa.

53 Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika njonga rikoporiwe, ríkiwa
saarinamba kuzikiwa munu§. 54 Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera
wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi. 55 Wanawaka wâjire pamoja
neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake vyaazikiwe.
56 Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza sheru pamoja na balsamu. Na
suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

1 Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana*, wanawaka ware
watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi. 2 Nakufika kure, riwe rituriwe
pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. 3 Basi, wengira njonga mure, fala mwiri wa
Mwenye Insa awasingane. 4 Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, simpunde nkulu
wanawalume wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa vú! 5 Wanawaka
ware wakisusuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware wakiwadairi javi: “Mbana
munsakula ka wafwi munu hai? 6 Iye aapo-mu, kafufuka! Amukumbukira vyaâkwambireni
Galileya? 7 Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi aperekiwe
mmakono mwa wamádambi wangomezere, na suku ya tatu afufuke?” 8 Newo wakikum-
bukira usemi wake ure. 9 Basi, wakilawa nkaburi mure, wakiludira kawákiwa mawalii
kumi na mmoja kure pamoja na wenziwawo, wakiwambira piya vikunire. 10 Kweli,
wanawaka ware wákiwa Mariyamu Madalena, Zuwana, Mariyamu mamaye Yakobu, na
wengine tena. Ewo wakiwambira mawalii ware vikunire vire, 11 fala mawalii ware
awaminire. Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyauzozo. 12 †

Vikunire munjira yakuka Emau
Matwaya 16:12-13

13 Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja yakwitiwa Emau,
kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalemu. 14 Munjira, wakipita wakipakanira
kuhusu vikunire vire piya. 15 Wakati wawakipakanira kuno wakikaidiyana, Insa
mwanyewe akilawirira munjira mure, akifunga nawo nkonjo. 16 Fala ewo wafungiwa
maso, awakimmanyira kuwa ndiye. 17 Insa akiwadairi: “Mwankupita, mukipakanira
kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye. 18 Ikisa mmoja wakwitiwa Keleopa
akimwambira: “Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire Yerusalemu suku
za mwinsho-zi?”

19 Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akitendanga maajuza a
kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. 20 Fala
wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine wampereka kuhukumiwa
kifo, iye kagomezeriwa pansalaba. 21 Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola
Iziraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. 22 Visitoshe,
wanawaka wamojawapo wa kipinga cetu watisususa. Subuu namapema pawokire kuk-
aburi, 23 awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona malaika wawereza
kuwa Insa kawapo hai! 24 Wengine wákiwa pamoja nofwe, wakuka kukaburi noko, wak-
isingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka novire. Fala iye awammonire.”
25 Insa akiwambira javi: “Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya
vyawambire minabii! 26 Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi atabike ikisa engire nkati
ya utukufu wake?” 27 Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka vitabu vya minabii
wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

28 Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda, 29 fala ewo wak-
intafadali, wakamba: “Ikala nofwe konta juwa riswa fúti.” Basi, akingira akikala nawo.
30 Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwawanyira.
31 Mpunde sinkulu, wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakimmanyira. Neye
akilainika!

§ **23:53** Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuzi kutumira. * **24:1** “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri. † **24:12** Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.]

[32] Wakambirana watupu: "Iye paakisowera nofwe munjira mure kuno akitifafanurira
Mandiko, myoyo yetu ikitibiya shindo pakifuwa, sinovyo?" [33] Kwa mpunde noure wakil-
amuka, wakiludira Yerusalemu, wakiwasingana mawalii kumi na mmoja na wengine-po
wajumane pamoja. [34] Pawafikire, wo-wawiri wakamba: "Ndi kweli Mwenye kafufuka!
Iye kânlawirira Peduru‡!" [35] Ikisa ewo wakiwereza viwakunire munjira mure. Wakamba:
"Insa timmanyira wakati wameyire nkate."

Insa awalawirira wanafunzi wake

Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

[36] Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo, akiwambira: "Salama iwe
namwe!" [37] Fala ewo wasusuka, wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniza kuwa
nsoka. [38] Iye akiwambira: "Mbana mususuka? Sababuni kuwa na dana mmoyo mwenu?
[39] Ninang'anizeni mmakono mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nomi-nomini.
Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala makongolo, kamba vyamuniwona
vyaniri nawo omi-vi." [40] Nakusowera javire, kawolotera mmakono na mmaulu. [41] Ingawa
awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu! Basi Insa akiwadairi: "Epa mwanawo
cakurya kimojawapo?" [42] Ewo wakimpa kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa. [43] Insa
akitwala, akitafuna mbere yawo.
[44] Ikisa akiwambira: "Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaandikiwe
kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi víjuzi vitimiziwe." [45] Ikisa akiwa-
fungula viswa awerere Mandiko Matakatifu, [46] na akiwambira: "Yandikiwa javi, Almasihi
akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi, [47] na kwa zina rake itangaziwe
kwa piya kabila, mwanzo wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu
waswamiiwe madambi awo. [48] Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya. [49] Visitoshe,
omi mwanyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani Yerusalemu nopa,
mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni."

Insa akweziwa mbinguni

Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

[50] Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusa
makono, akiwajanliya. [51] Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa mbin-
guni. [52] Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wári radi pakulu. [53] Mara
kwa mara wákilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

‡ **24:34** Nkigeregu Peduru akwitiwa "Ansumani".

Habari Ngema yereze
Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba "Mwana", mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawe upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sana-sana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amolota Insa kuwa Usemi wake

1 Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-yo ákiwa pamoja na Mwenyezimungu,
na Usemi noyo ákiwa Mwenyezimungu. 2 Iye tangu mwanzo ákiwa pamoja na Mwenyez-
imungu. 3 Julu ya noyo Usemi-yo, vinu piya vyumbiwa. Acipo kinu anta kimoja cumbiwe
bila Usemi. 4 Usemi noyo ndi nviriro wa mainsha, na mainsha-yo ndi nuru ya wanadamu.
5 Nuru ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinukaza panuru.
6 Sambi, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yahaya kâperekiwa na Mwenyez-
imungu. 7 Iye kâja kulavya ushahidi na kwakikisha kuhusu noyo nuru-yo ipate wanu piya
wakubali julu yake iye. 8 Yahaya siyo nuru yambiwa-yo, ila iye kâja kulavya ushahidi wa
noyo nuru-yo. 9 Nuru yakweli yakuwamwarikira wanu piya ikingira mulumwengu-mu.
10 Kweli, iye ákiwapo mulumwengu-mu, na ulumwengu-wu umbiwa kwa ajili yake, fala
wanu mulumwengu-mu awamwijiwe. 11 Iye kâjira cake, fala wanu wake iye mwanyewe
awampokerere. 12 Fala kwa piya wampokerere iye, waminire zina rake, iye kawapa haki
ya kuwa wana wa Mwenyezimungu. 13 Ewo awawere wana wa Mwenyezimungu kwa
kupongoriwa kibinadamu wala wájibu wa ceje wala nafsi ya nlume, ila Mwenyezimungu
mwanyewe ndi awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

14 Usemi* utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu ofwe. Tiwona utukufu wake,
utukufu wa mwana mmoja tu basi wa Baba, wakumwijala rehema na ukweli. 15 Yahaya
kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga akamba: "Eyu ndi noire wanikimwamba ire
kuwa: 'Ire ája bandi ya omi ndi bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu saninamba
kupongoriwa omi.' " 16 Ofwe piya tankupokerera utajiri wake nkulu, tankupokerera
neema julu ya neema. 17 Konta Taureti isusiwa julu ya mmakono mwa Musa, fala rehema
na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. 18 Tangu aapo munu ammonire Mwenyezimungu,
ila Mwenyezimungu Mwana mmoja noyo tu basi, ári pamoja na Baba wake, iye ndi
atifafanurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

19 Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa Yerusalemu wawaperekiwe kwake
iye walongozi wa dini na waLawi† kuka kundairi: "Uwe kuwa nani?" 20 Iye akitikiza
aakanire, akitikiza javi: "Omi siri Almasihi‡." 21 Ewo wakindairi: "Sambi, uwe kuwa nani?
Uwe kuwa Aliyasi§?"
Yahaya akijibu: "Iii, sumi."
Wakindairi tena: "Uwe kuwa nabii maalumu*?"
Iye akijibu: "Iii, siri." 22 Mwinsho wakamba: "Sambi, uwe kuwa nani? Tambire ipate
tikawajibu watitumire ofwe. Wambani kuhusu uwe?" 23 Iye akisema: "Omi ndi shauti íri
kukuwa nlanga ikamba:
'Olosani njira ya Mwenye† apite' kamba vyaâmbire nabii Izaya."
24 (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.) 25 Ewo wandairi tena, wamba:
"Uwe auri Almasihi wala Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi ukóza sababuni?" 26 Yahaya
akiwajibu, akamba: "Omi niwoza wanu na mmaji, fala kati yenu umwe kawapo munu

* **1:14** "Usemi" mana ake ndi Insa Almasihi. † **1:19** WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu. ‡ **1:20** Nvushi Mwenyezimungu waalaizire kumpereka. § **1:21** Ona Malakiya 4:5. * **1:21** Ona Kumbukumbu 18:15. † **1:23** "Mwenye" emu mana ake ndi Mwenye Insa.

samumwijiwa iye caari. 27 Noyo-noyoni ndi ája bandi ya omi. Kweli, mizizi ya tamango
zake, sijuzi anta kufungula‡." 28 Evi piya-vi vikuna Betaniya, ng'ambu nyengine ya muto
wa Yordani, Yahaya kaakozanga wanu.

Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

29 Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake, akamba: "Mmoneni ire ndi Kakon-
doo kalume§ ka Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja mulumwengu-mu kuwalavya wanu
madambi! 30 Eyu ndi wanikimwamba panikisowera pare nikamba: 'Bandi ya omi
akuja munu bora pakulu koliko omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!' 31 Nomimi
sikimwijiwa iye, ila omi nija, nikozanga na maji, ipate iye afafanuriwe ka wanu wa
Iziraeli."

32 Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: "Omi nimmona Roho akilawa binguni
akimwisukira iye kamba pomba vyesuka, na Roho ire akimmotera emire novirevire.
33 Omi-pa sikimwijiwa caari. Fala ire anipereke kuwoza wanu mmaji* kanambira javi:
'Wausaka kummona akimwisukira Roho akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani na Roho
Takatifu†.' 34 Omi niwona na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa Mwenyezimungu‡."

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

35 Subuu yake, Yahaya akikala tena nopare na wanafunzi wake wawiri. 36 Pammonire
Insa akipita, iye akamba: "Mmoneni! Ire ndi Kondoo wa Mwenyezimungu!" 37 Wanafunzi
wawiri ware wansikira akisowera, newo wakinfulata Insa. 38 Insa akizungunuka, kawa-
wona wakinfulata, iye akiwadairi: "Umwe musakulani?"

Ewo wakimwambira: "Rabi" (mana ake Mwanlimu), "kufikira ndepi?" 39 Iye akiwajibu:
"Tukeni mukejiwe." Basi wakilawa wakuka, wakiwona paafikire pare, wakikala naye
noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.

40 Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisowera ikisa akinfulata Insa, ákiwa
Andere, nduye Ansumani Peduru. 41 Kwa noure mpunde ure, kansakula Ansumani
nyenyeye, akimwambira: "Timmona Almasihi!" ("Almasihi" mana ake "ire atawaziwe
na Mwenyezimungu kwa namuna maalumu".) 42 Akintwala Ansumani akuka naye ka
Insa. Insa akinnang'aniza, akamba: "Uwe ukwitiwa Ansumani, mwana wa Yahaya. Fala
mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa" (kufasuli isema Peduru§).

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

43 Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye akimmona Filipi, akimwambira:
"Nifulate!" 44 Filipi kâpongoriwa kaya ya Betisaida, kwawo novyo Andere na Peduru.
45 Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona, akimwambira javi: "Timmona noire
wansemire Musa nTaureti, kamba vyawandike novyo minabii wengine. Tinsingana Insa
nNazareti, mwana wa Yusufu." 46 Akilawa Nataniyeli akamba: "Nazareti? Udaniza kuwa
Nazareti cilawirira kinu cema?"

Filipi akamba: "Njo ummone!" 47 Insa paammonire Nataniyeli akija, akamba,
akimwamba iye: "Eyo ája-yo ndi muIziraeli wakweli, saari njanja!" 48 Nataniyeli akindairi:
"Kunijiwa ndepi?"

Insa akinjibu, akamba: "Filipi saanamba kukwita, omi nukuwona panviri wa nfigu."
49 Basi Nataniyeli akimwambira: "Mwanlimu*, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu!
Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!" 50 Insa akindairi, akamba: "Kukubali kwa
kuwa omi namba nukuwona tangu uri panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona vinu
vikulu-vikulu vyakupunda evi!" 51 Insa akizidi kusema tena: "Nukwambirani kweli kuwa
mukuja kuwona bingu íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera, wengine
wakisuka†, wakintumika Binadamu wa Binguni."

2

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

---

‡ **1:27** Kufungula mizizi ya tamango íkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanlimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanlimu wake. § **1:29** Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. "Kakondoo kalume" ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka. * **1:33** "Kuwoza wanu mmaji" mana ake kuwatiwiza mmaji. † **1:33** "Kukoza na Roho Takatifu" mana ake Roho-yo kumwijala nfululu. ‡ **1:34** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. § **1:42** Mana a "Peduru" ndi "riwe". * **1:49** Kigeregu: "Rabi". † **1:51** Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoni Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa.

1 Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya, ikitendiwa sherehe ya harusi. Na
ákiwapo nopo mamaye Insa. 2 Insa neye kârifiwa pamoja na wanafunzi wake. 3 Paisire
vinyu, mamaye kamwambira mwanawe javi: "Epa, vinyu aipo, isa!" 4 Iye akinjibu:
"Mama, mbana munambira javyo? Wakati wangu wakutenda vinu-vyo aunafika!"
5 Noparepare, mamaye ire akiweta wamaudumu, akiwambira: "Iye caasaka kukwambi-
rani noco, tendani noco."
6 Sambi, íturiwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila nvulo ukingira maji kiyasi ca
lituru miya. Mivulo-yo wakitúmira Mayahudi wakati wa kutawada wawe swafi. 7 Insa
akiwambira maudumu ware javi: "Eyi mivulo-yi ijazani maji." Newo wakijaza mpaka
pakanywa. 8 Ikisa akiwambira: "Sambi, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri." Ewo
wakiteka, wakuka wakimpa.
9 Amiri wa jambo ire akiyeza maji âtadusiwe vinyu are, fala ejiwe kawatekire maji are.
(Ila maudumu ware wakijiwa konta ndi watekire.) Noparepare, amiri wa jambo ire
akitumiza kumwita mwenye harusi, 10 akimwambira: "Wanu piya wazowerera kwanza
kuudumu vinyu ngema, ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa vinyu sairevya-yi. Fala
umwe mutula vinyu ngema mpaka sambi-pa!"
11 Insa katenda eyi alama ya maajuza akwanza-ya kaya ya Kanaa porovinsiya ya
Galileya. Kwa javyo ndi vyolote utukufu wake, ndimana wanafunzi wake wakinkubali.
12 Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wanduze, pamoja na wanafunzi wake,
wakiteremukira kaya ya Kafarnaumu, wakikala noko fala awekare suku nyingi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

13 Suku ya Pashukwa íkiwa karibu-karibu, suku ya sherehe ya Mayahudi, ndimana Insa
kâkwera Yerusalemu. 14 Akiwasingana wanu nluwani nNyumba Takatifu* wakiúzanya
ng'ombe, makondoo, na mapomba, na wengine wekáre mmameza wakikakanya mizu-
ruku†. 15 Iye akitwala nzizi akipikisa nkwaju, akiwatuwisa wanu piya nluwani mure,
pamoja na makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya wanu wakikakanya ware akefya coro-
coro-coro, na meza zawo akipindula pindu-pindu-pindu. 16 Akiwambira wanu waki-
uzanya mapomba ware javi: "Umwe, evi vinu-vi aya lavyani-pa! Nyumba ya Baba-yi
mutwakalija kutenda bazari‡?"
17 Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe Mandiko Matakatifu§ kuwa javi:
"Wivu wautendera Nyumba yako uwa kamba moto vyaunoca." 18 Sambi, Mayahudi
wandairi, wamba: "Uwe uri na mamulaka yakutenda evi vinu-vi, ukolota alamani?"
19 Insa akiwajibu, akamba: "Dangulani Nyumba Takatifu-yi, kwa muda wa suku natu
nilamusa!" 20 Kwa javyo Mayahudi wakinjibu: "Eyi Nyumba-yi ijengiwa myaka arubaini
na sita. Uwe kwa muda wa suku natu basi ulamusaja?" 21 Fala iye akamba mwiri wake
mwanyewe.* 22 Ndimana, paafufuke ka wafwi, wanafunzi wake wakumbukira kuwa iye
kâsema novi, basi wakikubali Mandiko Matakatifu† pamoja na usemi waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

23 Insa paakiwa Yerusalemu kusherehe ya Pashukwa, wanu wengi wankubali iye‡, kwa
kuwona alama za maajuza zaakitendanga iye. 24 Fala Insa mwanyewe ewo aawakubalire,
konta piya wanu akiwejiwa. 25 Aakinsakula munu wakumwámbira ewo cawawaza, konta
iye akijiwa sana-sana mawazo a mwanadamu.

3

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

1 Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu, iye ndi ákiwa nlongozi
mmoja wa Mayahudi*. 2 Kwa suku moja usiku, koka ka Insa, akimwambira: "Mwan-
limu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu kuperekiwa na Mwenyezimungu. Kamana
aapo akidiri kutenda alama za maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo aári upande wa
Mwenyezimungu." 3 Insa akinjibu akimwambira javi: "Nukwambira kweli-kwelini kuwa
ikiwa munu aapongoriwe mara yapiri†, aawona futi ufalume wa Mwenyezimungu."

---

* **2:14** Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu. † **2:14** Ikisakikana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wakisakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara. ‡ **2:16** Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala pâturiwe kuntukuza Mwenyezimungu wanu Sawari-Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. § **2:17** Ona Zaburi 69:9. * **2:21** Mana ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka. Kwa javyo ndi kulamusa upya nyumba ya mwiri wake. † **2:22** Zaburi 69:9 kambiriwa aya 2:17 julu. ‡ **2:23** Kigeregu: "Wanu wengi wakubali zina rake." * **3:1** Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu. † **3:3** Kigeregu: au "aapongoriwe binguni".

4 Nikodemu akindairi: “Munu ari nkulu, aludira kupongoriwa mwaja? Vikidirika ku-
ludira mmatumbo mwa mamaye apongoriwe tena?” 5 Insa akinjibu: “Nukwambira
kweli kuwa munu sáapongoriwe kwa maji na kwa Roho wa Mwenyezimungu, iye engira
muufalume wa Mwenyezimungu. 6 Apongóriwe na mwiri ndi mwiri, na apongóriwe
na Roho wa Mwenyezimungu ndi roho. 7 Uwe usishange vyanukwambire kuwa ibidi
mupongoriwe mara yapiri. 8 Mepo ivungira kaisaka konse, na shauti yake usikira, fala
awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna moja noyo munu wakupongóriwa
julu ya Roho wa Mwenyezimungu‡.” 9 Nikodemu akindairi, akamba: “Vinu kamba-vyo
viwaja?” 10 Insa akinjibu akimwambira javi: “Uwe kuwa mwanlimu nkulu wa waIziraeli.
Evi vinu-vi aavikwerera sababuni? 11 Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa tikwereza,
na vyatiwonire tankulavya ushahidi, fala ushahidi wetu umwe amukubali. 12 Ikiwa
nukwambirani vinu vikuna mulumwengu-mu amunikubali, futi nukukwambirani vya
binguni mukubalija? 13 Aapo akweríre kuka binguni sairi Binadamu wa Binguni§ esúke
kulawa binguni. 14 Kamba Musa vyanlamuse nyoka nlanga*, na visakikana novyo
kulamusiwa Binadamu, 15 ipate kila mwenyé kumwamini onse apate mainsha a milele.†
16 Kamana Mwenyezimungu kawapenda wanu mulumwengu javi: kawagabizi Mwanawe
mmoja noyo tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini asipoteye nfululu fala awe na mainsha
a milele. 17 Konta Mwenyezimungu aampereke Mwanawe mulumwengu-mu kuwalamula
hukumu wanu, ila kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye. 18 Amwámini
aalumuriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi, konta aamini caari
Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu‡. 19 Na javi ndi namuna vyakujire kulamuriwa
hukumu, kwa kuwa ija nuru mulumwengu-mu, fala wanu wapenda pakulu kisi koliko
nuru konta vitendo vyawo vya ubaya. 20 Kamana kila munu aténda vitendo vya ubaya
inkima nuru, na aaja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo vyake. 21 Fala ire aténda vitendo
vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa vitendo vyake kankutenda julu ya
Mwenyezimungu.”

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

22 Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya. Akikala nawo
nokure, akozanga wanu. 23 Yahaya novyo akozanga wanu Ainoni karibu ya Salemu, konta
noko ákiwapo maji mengi. Wákijanga wanu, wakoziwa. 24 Epo Yahaya saanamba kufungiwa
nkalaboshu.

25 Sambi, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana kuhusu
kutawada. 26 Ewo wakija ka Yahaya, wakimwambira: “Mwanlimu, ire waúkiwa nawo
ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukílavya ushahidi wake ire, iye kankoza
wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!” 27 Yahaya akijibu, akamba: “Hapana munu
apáta kinu sesusiriwe kulawa binguni. 28 Anta nomwe-mwe muwa mashahidi wangu
vyanambire omi: ‘Omi siri Almasihi, ila ndi niperekiwe kábula ya kuja iye.’ 29 Ári na
mwari-harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi arípo epa, na ansikíra
akuwa radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa javyo, radi yangu itímu.§
30 Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu upunguke.”

Alawíre binguni atipa mainsha meema

31 Yahaya akizidi kusema, akamba: “Alawíre julu binguni ndi bora koliko piya. Munu wa
mulumwengu-mu wa mulumwengu nomu, na asowera kiulumwengu. Alawíre binguni
ndi bora koliko piya. 32 Asikíre na awoníre evyo kankulavya ushahidi, fala hapana akubali
ushahidi wake. 33 Novyo-sivyo, mwenyé kukubali ushahidi wake akwakikisha kuwa
Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. 34 Konta aperékiwe na Mwenyezimungu asowera
usemi wa Mwenyezimungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. 35 Baba ampenda
Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake. 36 Ankubali Mwanawe onse kanawo
mainsha a milele. Fala saansikiriza Mwanawe onse aapata mainsha, ila nyongo ya
Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye.”

4

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

1 Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wâsikira kuwa iye kankoza wanu wengi na
ákiwa nawo wanafunzi zaida ya Yahaya, 2 (ingawa Insa mwanyewe siakoza, ila wakoza

---

‡ **3:8** Ona novyo Yahaya 1:13. § **3:13** Insa epa akiramba iye mwanyewe. * **3:14** Ona Isabu 21:9. † **3:15** Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa pansalaba. ‡ **3:18** Kigeregu: “aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu”. § **3:29** Mana ake: Insa ndi mwenye harusi, mwari harusi ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusi ndi Yahaya mwenyé Koza.

ndi wanafunzi wake), 3 iye akilawa Yudeya, akiludira tena Galileya. 4 Ikimbidi apite
Samariya. 5 Basi, akija ire mpaka kaya moja ya Samariya yakwitiwa Sikari, karibu na
uweru Yankubu wampere mwanawe Yusufu. 6 Noparepare úkiwepo nrimbu waasimbire
Yankubu. Ndimana, Insa kwa kuwa kasokera na safari yake, akikala panrimbu nopare.
Nowo wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.
7 Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya kuteka maji. Insa akimwambira:
“Nunu, nimereni maji ninywe.” 8 (Epo iri wanafunzi wake woka kaya ulu kuuza cakurya.)
9 Mwanamuka nSamariya ire akinjibu: “Umwe muwa Yahudi, omi niwa nSamariya.
Munilebelaja maji a kunywa?” (Akisema javyo kamana Mayahudi na waSamariya
awakipatana.) 10 Insa akinjibu, akimwambira javi: “Kamba ukijiwa uwezo wa Mwenyez-
imungu, na ari kukulebela maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka kunlebela, na iye nanga
kakupa maji a mainsha ako.” 11 Iye akimwambira: “Mwenye, umwe amuna ndoo, na
nrimbu-wu wica pakulu. Sambi maji akunipa mainsha-yo, musaka kupata ndepi? 12 Ewu
nrimbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga iye na wanawe pamoja na mifuwo
yake. Sambi, uwe kunzaidi iye?” 13 Insa akinjibu, akamba: “Eya maji-ya anywa onse
iludira kunkola nyotwa tena. 14 Fala munu akinywa maji animpa omi, ainludira futi
kunkola nyotwa kwa milele. Kwasa javyo, maji animpa omi, kwake iye antadukira kuwa
nviriro wakubububuka mainsha a milele.” 15 Mwanamuka ire akimwambira: “Mwenye,
nimere noyo maji-yo ipate isinikore nyotwa tena, wala nisije epa tena kuteka maji!”
16 Insa akimwambira: “Uka ukamwite nlumako, muje onse.” 17 Mwanamuka ire akinjibu,
akamba: “Omi sina nlume.”
Insa akimwitikizira: “Kusowera sana kwamba: ‘Omi sina nlume’. 18 Kwa kuwa úkiwa
nawo walume watanu. Na nlume waúri nawo sambi-yo siyo nlumako. Epo kusowera kweli
yako!” 19 Mwanamuka ire akimwambira Insa: “Mwenye, omi niwona kuwa uwe kuwa
nabii! 20 WaSamariya wababu zetu, pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala umwe
Mayahudi mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi Yerusalemu.” 21 Insa
akimwambira: “Nunu, namini omi vyanukwambira-vi: ukuja kufika wakati wakuwa
ewu mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu Baba. 22 Umwe waSamariya
mumwabudu nlungu samumwijiwa. Ila ofwe Mayahudi Nlungu watimwábudu timwijiwa,
konta kuvushiwa kulawa ka Mayahudi. 23 Fala wakati wankufika, na kweli epa ufika futi,
ware wamwábudu ka ukweli wamwabudu Baba kwa roho, wakifulata ukweli. Kamana
Baba nowo ndi wawasakula wamwabúdu iye. 24 Mwenyezimungu ndi roho. Basi wenye
kuntukuza iye wajuzi wantukuze kwa roho, wakifulata ukweli.” 25 Mwanamuka ire
akilawa akamba: “Omi nukwijiwa kuwa Almasihi akuja. Na akija, atambira vinu piya.”
26 Basi Insa akisema: “Omi-pa ndi noyo-noyoni, omi niri kusowera nawe-mi.”
27 Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi, washanga kunsingana Insa
akipakanira na mwanamuka ire. Falakini anta mmoja andairire: “Usakulani-pa?” wala
“Mbana kwankusowera naye?” 28 Ikisa, mwanamuka ire akasa nkanfu wake ure nopare,
akiludira ukaya, akuka akiwereza wanu: 29 “Tukeni mukammone munu anifafanurire
piya vyanitendire. Fala noire si Almasihi?” 30 Basi wanu ware wakilawa nkaya mure,
wakuka mpaka kaakiwa Insa kure.
31 Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinlebela Insa: “Mwanlimu, iryani
ciwa conse-ci.” 32 Fala iye kawambira: “Omi nirya cakurya umwe samwijiwa.” 33 Kwa
javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana watupu: “Fala aapo ajire nawo cakurya
akimpa?” 34 Insa akiwambira: “Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyez-
imungu anipereke, na kutimiza canitumiwe kutenda. 35 Umwe musoweranga javi: ‘Ibaki
tena myezi mine kufika wakati wa mavuno’, sinovyo? Fala omi nukwambirani: fungulani
maso, munang'anize mmamasamba-mo konta mbeyu piya zitokota, zisaka kuvuniwa.*
36 Mwenyé kuvuna kapata nshahara wake futi, na akusánya visumo apata mainsha a
milele. Kwa namuna-yi, nvyari pamoja na nrimi piya watenderana radi. 37 Konta ewu
usowezi-wu wakweli: ‘Mmoja ndi avyála na mwengine ndi avúna.’ 38 Omi nukuperekani
umwe muvune camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi, umwe mwankufaika
ewo cawanzire kutenda.”
39 WaSamariya wengi wakikálanga kaya ulu ire wankubali Insa julu ya ushahidi
wereze mwanamuka ure akamba javi: “Iye kanifafanurira omi piya vyanitendire!”
40 WaSamariya pawajire, wakintafadali kuwa wekare nawo. Basi Insa akikala nawo suku
mbiri. 41 Na wengi wawenye tena wankubali Insa julu ya usemi wake iye mwanyewe.
42 Ewo mwanamuka ire wakimwambira javi: “Ataminire kwa sababu vyausowere uwe
basi, kamana nofwe wanyewe tinsikira. Epa tijiwa kuwa eyu kweli-kwelini ndi Nvushi wa
mulumwengu-mu.”

* **4:35** Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

43 Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira Galileya. 44 (Kusema
kweli, Insa mwanyewe kâlavya ushahidi wakuwa aapo nabii anta mmoja wakwinshimiwa
kwawo.) 45 Paafikire Galileya, waGalileya wampokerera sana-sana, kamana wâwona piya
vyaatendire Yerusalemu pasherehe ya Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

46 Sambi, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya Galileya, kaya yaâtaduse maji
akitenda vinyu. Kaya nyengine, Kafarnaumu, ákiwapo nkolakazi maalumu wa nfalume,
mwanawe ákiwa nlwere. 47 Nkolakazi ire, paasikire kuwa Insa kalawa Yudeya kafika
Galileya, akipita akinsakula. Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba: "Tuke
ukamponese mwanangu, iye kawa karibu kufwa!" 48 Insa akimwambira javi: "Ikiwa
amuwonire alama na maajuza, amushubutu futi kukubali." 49 Nkolakazi ire akijibu:
"Mwenye, tuke onse sambi-pa, mwanangu saanamba kufwa." 50 Insa akimwambira:
"Uka, mwanawo-yo apona!" Mwananlume ire akikubali usowezi wa Insa ure, ak-
iludira kwawo. 51 Munjira paakiteremukira kwawo, akisimanana na watumisi wake
wakimwinza, wakimwambira wakamba: "Mwanenu kapona, kawa hai!" 52 Iye kawadairi:
"Mwanangu kapona wakatini?"
Ewo wakinjibu: "Ijana, 'uma ora', homa ndi paimpitire." 53 Wawa ire kejiwa kuwa kweli-
kwelini mwanawe kapona noure wakati wambiriwe na Insa ure akamba javi: "Mwanawo
kapona!" Kwa javyo, iye pamoja na wajamaa zake piya wakimwamini Insa. 54 Na eyi iwa
ndi mara yapiri Insa yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya akija Galileya.

5

Alama yatatu yolota vyaári Insa: amponesa kitewe

1 Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akikwera akuka Yerusalemu. 2 Sambi,
Yerusalemu nokurekure, karibu ya nryango wakwitiwa "Nryango wa Makondoo", íkiwapo
tanki nkiebraniya wakita "Betizata", noyo íkiwa na vitololo vitanu. 3 Nkati ya evyo vitololo-
vyo, wákiwapo wanu wengi walwere: wanu sawawona na wakuremala na vitewe. 4 *
5 Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala myaka talatini na minane. 6 Insa paammonire
aritandikire pansi, na kwa kwijiwa kuwa ákiwapo kure myaka mingi yawenye, kandairi:
"Usaka upone?" 7 Nlwere ire akinjibu: "Mwenye, maji-ya paaguburiwa, sina anta munu
wakunauni kuningiza ntanki-mu. Panikenekeza kwingira ponse, mwengine arefya omi
saninamba." 8 Insa akimwambira: "Lamuka! Sukula nanga yako-yo, wenende!" 9 Kwa
mpunde noure, mwananlume ire akipona, akitwala nanga yake ire, akenenda mwanyewe
gidi-gidi-gidi.
Suku yaakunire eya maajuza-ya íkiwa sabadu†. 10 Ndimana walongozi wa Mayahudi
wakimwambira mwananlume aponesiwe ire: "Uwe, rero suku ya sabadu! Siyo shariya
kusukula nanga yako-yo." 11 Fala iye akiwajibu: "Mwananlume aniponese omi ndi
vyaanambire, iye kanambira: 'Sukula nanga yako-yo, wenende.' " 12 Ewo wakindairi:
"Noyo akwambire: 'Sukula nanga yako wenende-yo', nani?" 13 Mwananlume aponesiwe
ire aamwijiwe mununi, kamana Insa kalainika, kamana noparepare wákiwapo wanu
wengi wawenye. 14 Airini Insa akisimanana naye tena noire munu ire kuluwani ra
Nyumba Takatifu, akimwambira: "Wona, uwe kupona! Usikore tena dambi ipate
cisukukune kinu cakofya pakulu!" 15 Ikisa akilawa mwananlume ire, akanza kuwambira
walongozi wa Mayahudi: "Insa ndi aniponese." 16 Ndimana Mayahudi wakanza kunlum-
bata Insa kwa kuwa kâtenda evi vinu-vi suku ya sabadu. 17 Fala Insa akiwajibu, akamba:
"Mpaka rero Baba wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo nankukola kazi‡."
18 Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa Mayahudi warimbisa mpango
wakunsakula wamulaye. Aiwere kwa sababu ya kutupa shariya ya suku ya sabadu noyo
tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kâmba Mwenyezimungu ndi wawaye-wawayeni.
Kwa namuna-yi, akiritula kuwa sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mamulaka ake akumpa mwanawe Insa

19 Insa akikola kuwajibu akamba: "Omi nukwambirani kweli kuwa Mwana aatenda
kinu cakuwaza mwanyewe ila atenda caammonire wawaye akitenda. Kamana Baba
caatenda conse, Mwana neye atenda noco. 20 Kweli, Baba ampenda Mwanawe na piya
vinu vyaatenda, amolotera. Visitoshe, vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda evi
akuja kumolotera ipate piya-mwe mutajabu. 21 Kamba Baba vyawalámusa wafwi kuwapa
mainsha, Mwanawe novyo akumpa mainsha waansaka onse. 22 Kusema kweli, Baba

* 5:4 Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. † 5:9 Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu
awakijuzi kukola kazi. ‡ 5:17 Kwa namuna-yo, Insa aritula kuwa iye ákiwa Mwenyezimungu mwanyewe, ákiwa nawo
haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawe, 23 ipate wanu piya wansifu
Mwanawe kamba vyawansifu Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawe, novyo kankukatala
kunsifu Baba ampereke iye.
24 Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse na amwámini anipereke omi,
kanawo mainsha a milele. Iye oka kulamuriwa, ila katupa kifo, kengira futi mmainsha a
milele.
25 Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati, na ufika futi, wafwi wakuja
kusikira shauti ya Mwana wa Mwenyezimungu, na wája kusikira-wo wainshi. 26 Kamana,
kamba Baba vyaári nawo mainsha iye mwanyewe, iye novyo kampa mainsha Mwanawe
awe nawo iye mwanyewe. 27 Na kampa Mwanawe mamulaka a kulamula konta iye ndi
Binadamu wa Binguni.
28 Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati wakuwa piya wari mmak-
aburi wasikira shauti yake, 29 na wakuja kulawa. Watendire meema wafufuriwa wawe na
mainsha, na watendire mabaya wafufuriwa wakahukumiwe."

Ushahidi kuhusu Insa

30 "Omi sitenda kinu mwanyewe. Nilamula kamba vyanisikira. Kulamula kwangu ndi
ka shariya, konta sitenda vyanisaka omi, ila vyaasaka ire anipereke omi. 31 Nikilavya
ushahidi kuhusu omi mwanyewe, ushahidi wangu auna faida. 32 Fala kawapo mwengine
alávya ushahidi kuhusu caniri omi. Nukwijiwa kuwa ushahidi walavya kuhusu omi-wo
ndi kweli. 33 Umwe muwapereka wanu ka Yahaya kukudairirani, na iye kalavya
ushahidi kuhusu ukweli. 34 Kweli, omi sipokerera ushahidi wa wanadamu, ila evi
vinu-vi nukwambirani ipate muvushiwe. 35 Yahaya-yo ákiwaka kamba mwenge vyauwaka
ukimwarika. Umwe nlangaza wake mutendera radi muda aba tu basi. 36 Fala ushahidi
wangu nkulu koliko wa Yahaya, kamana vinu Baba vyanamurire kutenda, novyo-novyoni
ndi vyanitenda, vikolota ushahidi kuwa niperekiwa na Baba. 37 Baba anipereke omi, neye-
neyeni alavyanga ushahidi kuhusu omi. Shauti yake tangu amunamba kunsikira, wala
umbo wake amunammona. 38 Usemi wake auri pamoja nomwe kamana amunkubali
wampereke iye. 39 Mandiko Matakatifu mutunza sana-sana konta mudaniza kuwa
nkati yawo mupata mainsha a milele. Noyo Mandiko-yo alavya ushahidi kuhusu omi!
40 Fala narero, amusaka kuja kwangu omi kupata mainsha. 41 Sipokerera kutukuziwa ka
wanadamu. 42 Fala nukwijiwa namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna pendo ra Mwenyez-
imungu. 43 Omi nija mulumwengu-mu kwa zina ra Baba wangu, fala amunipokerere. Ila
akija mwengine wakulavya ushahidi wake mwanyewe, iye mumpokerera. 44 Umwe íri
mupokerera kusifiyana watupu, amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi,
mukubalija?
45 Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba. Kawapo wakuka kukwerezani
umwe ka Baba, ndi Musa, wamuntumaini umwe. 46 Munankubali Musa, nnomi nanga
munikubali, kamana kandika kuhusu omi. 47 Fala ikiwa vyaandike Musa amukubali, futi
usemi wangu mukubalija?"

6

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuvwisa cakurya ciwatosha wanu

1 Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya Tanda ra Galileya, zina
rengine ra tanda-ro Tiberiya. 2 Wanu wengi wakinfulata konta wâwona alama zake za
maajuza zakuwaponesa walwere. 3 Insa akikwera pamwango, akikala nopo na wanafunzi
wake. 4 Pashukwa, suku ya sherehe ya Mayahudi, íkiwa karibu. 5 Insa kwefya maso,
kawona kundi ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi Filipi: "Cakurya
cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza ndepi?" 6 Kandairi javyo kwa kunyerera tu
basi, kamana caakisaka kutenda, akijiwa mwanyewe. 7 Filipi akinjibu: "Jarajara miyateni
za parata aziuza mikate yakuwatosha, anta kila munu apate kipande kimoja-kimoja."
8 Mwanafunzi wake mmoja wakwitiwa Andere, nyenyeye Ansumani Peduru, akamba:
9 "Ona, kawapo-pa nnemba mmoja ári nawo mikate mitanu ya tirigu na inswi mbiri.
Fala viwatosha wanu wengi kamba-wa?" 10 Insa akiwambira wanafunzi wake ware javi:
"Wambireni wanu-wo wekare." Nopare mahala pare íkiwapo minyani mingi, basi piya
ware wakikala bunga-bunga-bunga. Jumula ya wanu ware kuwawalanga wanawalume tu
basi wákiwa alufu ntanu. 11 Basi Insa akitwala mikate ire, akinshukuru Mwenyezimungu,
ikisa akanza kuwatongera wanu wekare ware. Inswi zire novyo akiwatongera, wakipata
kamba vyawakisaka. 12 Bandi ya kwikuta piya wanu ware, Insa akiwambira wanafunzi
wake ware, akamba: "Vipande vibakire-vyo, lokoterani pamoja tuke, anta kipande
kimoja cisipoteye." 13 Basi ewo wakilokotera vipande vya mikate mitanu vyawâtafune
wanu vikibaki vire, vikijala vikalala kumi na viwiri. 14 Wanu ware, pawawonire alama

yaatendire Insa ire, wakamba: “Kweli-kwelini, nabii akirindiriwa kuja mulumwengu-mu
ndi noyu!” 15 Insa kejiwa kuwa wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze kuwa
nfalume. Ndimana akilawa tena yeka yake, akiludira kumwango.

Alama yatanu yolota vyaári Insa: akwenenda julu ya maji

16 Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira kutanda. 17 Wakingira
mungalawa, wakilokera Kafarnaumu. Juwa riswa kunja kwinukala pi, na Insa akiwa
saanamba kuja pawákiwa pare. 18 Ntanda mure mutimbuka kwa kuwa ikivunga mepo
nyingi ti-ti-ti. 19 Wanafunzi ware, pawakivuta magasiya kitambo ca kilometuru ntanu au
sita, noparepare wammona Insa akija akenenda julu ya maji, akifika karibu ya ngalawa
ire! Ewo wakisusuka! 20 Fala Insa akiwambira: “Ndumi! Musope kinu!” 21 Basi,
wakisaka kumpokerera mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona wári nlufuko
kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

22 Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda ire, wawona kuwa ibaki
ngalawa moja tu basi. Ewo wejiwa kuwa mungalawa mure Insa eengire nawo pamoja
na wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo. 23 Mahala pawâtafune wanu mikate
bandi ya Insa kushukuru pare, karibu pake zikija ngalawa nyengine za Tiberiya. 24 Wanu
ware, pawejiwe kuwa Insa na wanafunzi wake awapo pare, wakingira mmangalawa
mwawo, wakuka Kafarnaumu kunsakula Insa.
25 Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire, wakindairi: “Mwanlimu, epa kufika
rini?” 26 Insa akiwajibu, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa munisakula siyo kwa
kuwa muwona alama mojawapo, ila kwa kuwa mutafuna mikate mwikuta. 27 Musikore
kazi kwa anzima ya cakurya camwéfya kunundu, ila shugulikirani cakurya cukupani
mainsha a milele, caakupani Binadamu wa Binguni. Kamana ndi noyo-noyoni apewe na
Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha.” 28 Ikisa wanu ware wakindairi: “Tikitenda
kazi za Mwenyezimungu, tíjuzi titende kinani?” 29 Insa akiwajibu, akamba: “Kazi za
Mwenyezimungu ndi javi: munkubali waampereke iye.” 30 Kwa javyo, wandairi: “Alama
yautenda tiwone tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani? 31 Babu zetu wârya nlanga
mikate yakwitiwa manã. Kamba vyavyândikiwe mMandiko*: ‘Iye mikate ya mbinguni
kawapa warye.’ ” 32 Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli kuwa akupereni
mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu ndi akupani mikate yakweli ya mbinguni.
33 Kamana cakurya ca Mwenyezimungu ndi ire esuke binguni, awápa mainsha wanu
wa mulumwengu.” 34 Wamwambira: “Mwenye, noyo mikate-yo, tipe daima!” 35 Insa
akiwambira: “Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu omi, ainkola njala tena. Munu
anikúbali, ainkola nyotwa tena. 36 Fala omi nukwambirani kuwa muniwona, novyo-sivyo
amukubali. 37 Piya wanigabizire Baba wakuja kunifulata, na ája kwangu onse, simwefya
panja. 38 Kamana nisuka kulawa binguni sijire kutenda vyanisaka omi mwanyewe ila
vyaasaka anipereke omi. 39 Vyaasaka ire anipereke omi ndi javi: kuwa piya waanipere iye,
wasipoteye anta mmoja, suku ya mwinsho niwafufure. 40 Kamana vyaasaka Baba wangu
ndi kuwa ammóna Mwana, akinkubali iye, akuwa na mainsha a milele. Suku ya mwinsho
nomi ninfufula awe hai kwa milele.”
41 Ndimana Mayahudi wamojawapo† wakanza kunduguda konta kâsema javi: “Omi ndi
nkate wisuke binguni.” 42 Ewo wakamba: “Eyu sinoyu Insa, mwana wa Yusufu, wawaye
na mamaye nikamba timwijiwa? Sambi akwamba, ‘Nisuka kulawa binguni’, namunani?”
43 Insa akiwajibu: “Asani kuduguda watupu! 44 Aapo munu ája kwangu omi bila kuvutiwa
na Baba anipereke omi. Noyo munu-yo ninfufula suku ya mwinsho. 45 Nabii mmoja‡
kândika javi: ‘Piya wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi kweli kuwa piya wenye
kunsikiriza Baba na warifunda kwake, wakuja kwangu omi. 46 Kusema kweli, aapo
munu ammonire Baba sairi ire alawire ka Mwenyezimungu, ndi ammonire Baba. 47 Omi
nukwambirani kweli kuwa mwenyé kwamini kanawo mainsha a milele. 48 Omi ndi nkate
wa mainsha. 49 Wababu zenu wârya manã nlanga, wafwa nfululu. 50 Eyi ndi mikate isuke
mbinguni ipate munu asaka kuwa onse akirya, asifwe. 51 Nomi-nomini ndi mikate ya
mainsha isuke mbinguni. Munu mmojawapo akirya noyi mikate-yi, ainshi milele. Mikate
yanukupani wanu wa mulumwengu kuwa mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu.”
52 Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu, wakamba: “Eyu munu-yu
vyaatipa mwiri wake tikirya, namunani?” 53 Kwa javyo, Insa akiwambira: “Omi nuk-
wambirani kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu wa Binguni wala amunywere damu
yake§, amuwa na mainsha nkati yenu. 54 Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu

* **6:31** Ona Zaburi 78:24, 105:40. † **6:41** “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa.
‡ **6:45** Ona Izaya 54:13. § **6:53** Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake.

yangu kanawo mainsha a milele, omi ninfufula suku ya mwinsho. 55 Kamana mwiri
wangu ndi mikate yakweli, damu yangu ndi kinywaji cakweli. 56 Mwenyé kurya mwiri
wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi nilungana naye. 57 Kamba
Baba vyaári hai anipereke omi, nomi niwa hai kwa ajili ya Baba, ndi novyo anírya omi,
akuwa na uhai julu yangu omi. 58 Sambi, eyi ndi mikate isuke mbinguni. Siyo kamba
mikate yawarire wababu zenu ikisa wakifwa. Ila ire árya eyi mikate-yi onse akuwa na
mainsha a milele."
59 Vinu-vi ndi vyaasowere paakiwafunda wanu nsinagoga* ya Kafarnaumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

60 Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure, wakamba: "Kusikira ewu usemi-wu
urigariga. Epa, asikíre vyaambire-vi, nani?" 61 Insa kejiwa mwanyewe kuwa wana-
funzi wake wankuduguda kuhusu vyaasowere vire, ndimana akiwambira javi: "Usemi
wangu-wu ukutipusani? 62 Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera kuludira
kaákiwa mida? 63 Ampa munu mainsha ndi Roho, mwiri aufãi kinu. Usemi wanuk-
wambireni umwe ndi roho na ndi mainsha. 64 Fala kati yenu wawapo wamojawapo
sawakubali." (Insa kasowera javyo kamana kawejiwa tangu mida sawakubali, na kamwi-
jiwa nani ája kunzungunuka kumpereka ka maaduwi.) 65 Iye akizidi kuwambira akamba:
"Ndimana, nukwambirani kuwa aapo munu ája kwangu omi iye saamuriwe na Baba."
66 Kwa sababu ya kusowera javyo, wanafunzi wake wengi wakiludira nyuma, awanfulate
iye tena. 67 Ndimana Insa akiwadairi mawalii kumi na wawiri ware: "Nomwe novyo,
musaka muke vyenu?" 68 Ansumani Peduru akinjibu: "Mwenye, tikuka ka nani? Uwe ndi
úri nawo masemo wakuwapa wanu mainsha a milele. 69 Ofwe sambi tukwamini, tikwijiwa
kuwa uwe ndi Ntakatifu wa Mwenyezimungu." 70 Insa akiwajibu: "Umwe kumi na wawiri-
mwe, nikamba omi ndi nukutondoreni? Fala kati yenu alawirira mmoja akuwa shetwani!"
71 Iye akimwamba Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. Kamana Yuda, ingawa ákiwa
munkonjo wa ware kumi na wawiri ware, fala kanzungunuka.

7

Insa paSherehe ya Vitala

1 Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Aasakire tena kwenenda makaya a Yudeya
konta wakulungwa wa Mayahudi wakinsakula wamulaye. 2 Ífika karibu suku ya jambo
ra Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. 3 Ndimana wanduze Insa ware wamwambira:
"Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wanafunzi wako newo novyo wakawone maajuza a uten-
danga-yo. 4 Kamana munu akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo vyake vyaatenda.
Ukitenda vinu-vi, rolote baina." 5 Wasema javi konta wanduze Insa awakinkubali. 6 Insa
akiwambira: "Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu umwe-po daima uwa tayari.
7 Wanu wa mulumwengu-mu umwe awakwinani, ila omi wanina, kwa sababu nilavya
ushahidi kuwa vitendo vyawo vya ubaya. 8 Umwe kwerani muke kusherehe. Omi suka
kusherehe-ko konta wakati wangu aunafika nfululu." 9 Nakuwambira javire, iye akibaki
Galileya nokure.
10 Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure, neye novyo akikwera akuka.
Ila okire baina, kóka kwa kurifisafisa. 11 Ndimana Mayahudi wakinsakula pasherehe
pare, wakamba: "Ari, iye noyo kawa ndepi?" 12 Noparepare wanu wengi wateta kuhusu
Insa. Wengine wakamba: "Iye munu mwema" fala wengine wakamba: "Siyo munu
mwema, kankuwatesa wanu." 13 Fala awerepo munu wakusowera baina kuhusu iye konta
wakiwopa wakulungwa wa Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

14 Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuNyumba Takatifu, akanza kuwa-
funda wanu. 15 Kwa javyo, Mayahudi wakitajabu wakamba: "Eyu mwananlume-yu
kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?" 16 Insa akiwajibu, akamba: "Kufunda
kanifunda siko kwangu omi, ila ndi kufunda ka ire anipereke omi. 17 Munu mmojawapo
akisaka atende vyaasaka Mwenyezimungu, basi akwijiwa kuwa eku kufunda-ku ka
Mwenyezimungu au nankusowera kwa mamulaka angu mwanyewe. 18 Asowéra kwa
mamulaka ake mwanyewe asakula kurisifu mwanyewe. Fala ire asakúla kuwa wanu
wansifu ampereke iye onse, akupo kukosa kweli kwake, iye ndi mwenyé ukweli.
19 Musa kakupani Taureti yakufulata, sinovyo? Fala piya-mwe aapo aténda vyaisaka
Taureti. Musakula kunulaya sababuni?" 20 Junudi ya wanu ire ikijibu: "Uwe kuwa na
shetwani! Asakula kukuulaya nani?" 21 Insa akiwajibu, akamba: "Omi nitenda maajuza
mamoja na piya-mwe mushanga vyanitendire. 22 Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya ya

* **6:59** "Sinagoga" mana ake ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

itani. (Kusema kweli, eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu zenu.) Umwe mwana nlume
muntaya itani anta iwe suku ya sabadu.* 23 Onani, dalili ndi suku ya sabadu mwananlume
yaataiwa itani isifujike shuruti ya Musa. Ndimana, munikimwira kwa kumponesa munu
mwiri nfululu suku ya sabadu sababuni? 24 Musilamure kwa kunang'anizana kumaso, ila
lamulani kwa shariya."

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

25 Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalemu wakamba: "Mwananlume wawári
kunsakula kumulaya-yu, sinoyu-yu? 26 Mmoneni, iye kankusowera baina wala
awamwambira kinu! Itakuwa wakulungwa wamwijiwa ka ukweli kuwa iye Almasihi?
27 Fala ofwe eyu tikwijiwa kwawo. Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa kwawo!"
28 Kwa javyo Insa, paakiwafunda wanu nNyumba Takatifu, kasowera na shauti ulu,
akamba: "Umwe munijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa kwa kusaka
omi mwanyewe. Ila anipereke omi ndi mwenyé ukweli, iye umwe amumwijiwa. 29 Fala
omi nimwijiwa konta nilawa upande wake, iye ndi anipereke." 30 Basi ewo wayerera
kunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta wakati wake úkiwa saunafika. 31 Novyo-sivyo,
wanu wengi ware wankubali, wakamba: "Akija Almasihi, atakutenda alama ulu-ulu
zakupunda zaatenda eyu mwananlume-yu?"

Insa akwamba kuwa akuka vyake

32 Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu kuhusu Insa. Ndimana,
ewo pamoja na wakulungwa wa dini wawapereka minduna wakanfunge. 33 Noparepare
Insa akamba: "Nanawo suku aba futi namwe, ikisa nukuka ka ire anipereke. 34 Mukuja
kunisakula fala amuja kunipata. Mahala kanisaka kuwa omi, umwe amukidiri kuja."
35 Wakulungwa wa Mayahudi wakanza kudairiyana watupu: "Noyu mwananlume-yu,
ndepi kaasaka kuka ofwe tikisokerera kummona? Apunda makaya etu akuka inti za
Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi? 36 Paasowera, 'Mukuja ku-
nisakula fala amuja kunipata', mana ake kinani? Na 'Mahala kaniri omi, umwe amukidiri
kuja', manani?"

Insa awapa wanu maji a mainsha

37 Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa kémira, akisowera na shauti
ulu-ulu, akamba: "Ikiwa kawapo wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi, anywe. 38 Mwenyé
kunikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu, 'Nroho yake ibubuka miviriro
ya maji a mainsha.' " 39 Iye akamba javi kuhusu Roho wa Mwenyezimungu, kwa ware
wenye kunkubali iye waja kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo, Roho Takatifu ákiwa
saanamba kuwesukira, konta Insa ákiwa saanamba kutukuziwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

40 Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu usemi-wu, wakamba: "Kweli-
kwelini, eyu mwananlume-yu ndi nabii watikinrindira!" 41 Wengine wakamba: "Eyu
ndi Almasihi." Fala wengine wadairi: "Almasihi atakulawirira Galileya? 42 Mandiko
Matakatifu† akwamba kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi, sinovyo? Akwamba kuwa
akuja kupongoriwa inti Betlehemu kwawo Daudi, sikweli?" 43 Kwa javyo, kukilawirira
kwawanyikana wanu ware kwa sababu ya Insa. 44 Noparepare wengine wakisakula
wanfunge, fala aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.
45 Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu. Wakulungwa
wawadairi minduna ware: "Umwe amujire nawo mwananlume ire sababuni?" 46 Ware
minduna ware wakamba: "Vyaasowere iye tangu anamba kusowera munu javire!" 47 Basi,
Mafarizeu ware wakiwajibu: "Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa? 48 Anta mmoja nkati
ya wakulungwa ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire? 49 Ewu umati-wu awijiwa
shariya za Musa! Ewo walaniwa!" 50 Nfarizeu mmoja nopare wakwitiwa Nikodemu,
âsimanane na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi: 51 "Shariya yetu isema kuwa
atijuzi kunlamula munu satinamba kunsikira ushahidi wake, tikijiwa caakosire." 52 Ewo
wakijibu: "Epa sambi, nowe novyo kuwa nGalileya? Unafyoma nanga kuwonerera kuwa
nabii mmojawapo wakulawa Galileya aukijuzi kunrindira." 53 ‡[Basi wakitawanyikana,
kila mmoja akuka kwake.

8

1 Fala Insa akuka kuMwango wa Mizaituni.

Mwanamuka mmoja afungiwa kwa sababu ya uzinzi

* **7:22** Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa. † **7:42** Ona Mika 5:2.
‡ **7:53** Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11.

2 Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu piya wákija naye, iye akikala nawo,
akikola kuwafunda. 3 Wanlimu wa shariya pamoja na Mafarizeu waja nawo mwanamuka
ásinganiwe akizinga. Nakufika, wakimwimisa mbere ya wanu, 4 wakindairi Insa: "Mwan-
limu, eyu mwanamuka-yu kakoriwa akizinga. 5 Kwa shariya yetu ofwe, Musa kâtamuru
wanu kamba ewa tiwapanje na mawe. Sambi uwe, ukwamba mwaja?" 6 Wakindairi
javi wamyerere ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa akinama, akanza kuremba
pansi na cala. 7 Ikisa, kwa kuwa wakizidi kundairi-dairi, iye akilamuka, akiwambira:
"Pamuri-pa, munu saanakola dambi tangu, noyo anze kulokota riwe ampanje." 8 Mara
tena akinama, akizidi kuremba pansi pare. 9 Fala ware pawasikire javire, wakilawa
mmoja-mmoja, ino-ino-ino-ino bila ncocoro. Wanzire kulawa ndi wazee. Insa wakimwasa
nopare, na mwanamuka ire emire novire mbere yake. 10 Iye akilamuka, akindairi: "Nunu,
ewo wandepi? Aabakire-pa anta mmoja wakusaka kukulaumu?" 11 Akinjibu: "Mwenye,
aapo-pa munu anta mmoja." Na Insa akimwambira: "Nomi novyo sukulamula hukumu.
Uka vyako, usikore dambi tena."]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

12 Sambi, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na wanu, akiwambira: "Omi
ndi nuru ya mulumwengu-mu. Mwenyé kunifulata omi aashubutu kwenenda nkisi, ila
apata nuru yakumpa mainsha." 13 Kwa javyo, Mafarizeu wakimwambira: "Epa sambi,
uwe kwankulavya ushahidi wako uwe mwanyewe, fala ushahidi wako-wo siwo bora
wakutumainiwa!" 14 Insa akiwajibu, akamba: "Ingawa nilavya ushahidi wangu omi
mwanyewe, fala ushahidi wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala kanuka
nukwijiwa. 15 Umwe mulamula namuna ya kibinadamu. Omi sinlamula munu. 16 Anta
panilamula, kulamula kwangu ka shariya kamana omi silamula yeka yangu, nilamula
pamoja na Baba anipereke omi. 17 Anta nkati ya shariya yenu* yandikiwa kuwa, ikiwa
mashahidi wawiri wasema kinu kimoja noco, cawamba-co cakweli. 18 Omi nilavya
ushahidi wangu omi mwanyewe. Baba anipereke-yo alavya novyo ushahidi wangu omi."
19 Kwa javyo, wakindairi: "Wawayo uwe kawa ndepi?"

Insa akijibu: "Umwe amunijiwa omi caniri na amumwijiwa Baba wangu. Munanijiwa,
nanga mumwijiwa novyo Baba wangu." 20 Insa kasowera evi piya-vi ári nNyumba Takatifu
akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga kashoti ya swadaka ya Mwenyezimungu. Fala
aapo anfungire, konta úkiwa saunafika wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

21 Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: "Omi nukuka vyangu, umwe mukuja
kunisakula, fala mukufwa na dambi zenu†. Umwe amufika kanuka omi." 22 Ndimana
Mayahudi wakambirana: "Iye akwamba kuwa ofwe atifika kooka iye-po. Iye vyamba-vi
asaka kurulaya?" 23 Insa akiwambira, akamba: "Umwe mulawa pansi-pa fala omi
nilawa julu mbinguni. Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu, omi siri wa mu-
lumwengu-mu. 24 Omi nukukwambirani kuwa mukufwa na dambi zenu, konta ikiwa
amukubali kuwa omi ndi noyo-noyoni‡, mukuja kufwa na dambi zenu." 25 Kwa javyo, ewo
wakindairi: "Uwe kuwa nani?"

Insa akiwajibu: "Omi ndi noyo wanukwambireni tangu mwanzo. 26 Viwapo vinu
vingi vyawenye vyaníri nawo vyakukuhusuni umwe kukwambirani, na kukulamulani.
Fala anipéreke omi ndi mwenyé ukweli. Vyaninsikire iye ndi vyanukwambirani mu-
lumwengu-mu." 27 Ewo awereriwe kuwa Insa akisowera kuhusu Baba. 28 Kwa javyo,
Insa akiwambira: "Umwe pamusaka kumwimisa pansalaba Binadamu wa Binguni, basi
ndi pamusaka kwijiwa omi caniri. Mukwijiwa kuwa omi Binadamu, na sitenda kinu kwa
mamulaka yangu, ila nisowera vyaanifundire Baba tu basi. 29 Anipéreke-yo kawa pamoja
nomi. Iye aanasire yeka, kamana omi daima nitendanga vyakumwajibu iye." 30 Wanu
wengi pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Iburahima na mwana wa Ibilisi

31 Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire ware: "Umwe, ikiwa mutenda
vyanukwambireni, kweli-kwelini mukuwa wanafunzi wangu. 32 Umwe mukuja kwijiwa
ukweli, na ukweli-wo nowo umwe ukunusuruni." 33 Ewo wakinjibu: "Ofwe tiwa ujukulu
wa Iburahima, tangu atinamba kuwa watwana wa munu. Kutisowerera kuwa tisakula
kunusuriwa sababuni?" 34 Insa akiwajibu: "Nukwambirani kweli kuwa piya wenye
kukola dambi wakuwa watwana wa dambi noyo. 35 Ntwana aana pake kwa milele, fala
mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele. 36 Ndimana ikiwa Mwana akukunusuruni,

---

* **8:17** "Shariya yenu" ndi Taureti. † **8:21** Mana ake: amuswamiiwe kwa kutowa kutubiya. ‡ **8:24** Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, "Omi niwa." Ona Kulawa 3:14.

kweli-kwelini munusurika. 37 Omi nukwijiwa kuwa muwa ujukulu wa Iburahima. Novyo-
sivyo, musaka munulaye, konta usemi wangu amutula mmyoyo mwenu.
38 Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe mutenda vyamunsikire wawa
yenu.” 39 Ewo wakinjibu, wakamba: “Ofwe wawa yetu Iburahima.”
Insa akiwambira: “Umwe, munawa wana wa Iburahima, nanga mufulata
vyaákitendanga Iburahima. 40 Fala umwe musaka munulaye, omi níri kukwambirani
ukweli waninsikire Mwenyezimungu. Iburahima aatendire javyo. 41 Umwe
mwankutenda vitendo vya wawa yenu.”
Ewo wakimwambira: “Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo wawa mmoja tu basi,
Mwenyezimungu!” 42 Insa akiwambira: “Inawa Mwenyezimungu Baba wenu, umwe
nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyezimungu, niwa epa. Sirijisire
omi mwanyewe, ila iye ndi anipereke. 43 Umwe amwereriwa vyanukwambirani-vi,
sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibuni kufulata usemi wangu. 44 Umwe wawa yenu
ndi Ibilisi, na umwe vikwajibuni kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo
kisomi, enendera njira ya ukweli, konta ukweli wawenye aana. Ibilisi paalongopa, atenda
vitendo vya tabiya yake, kamana iye nlongo, ndi wawa wa walongo. 45 Fala omi, kwa kuwa
nukwambirani kweli, umwe amunikubali. 46 Pamuri-po, nani akidiri kwakikisha kuwa
nanawo dambi? Ikiwa nankukwambirani ukweli, umwe amunikubali sababuni? 47 Ári ka
Mwenyezimungu onse, asikiriza caasema Mwenyezimungu. Sababu umwe amusikiriza
ndi kwa kuwa ámuri ka Mwenyezimungu.”

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

48 Mayahudi wakinjibu, wakamba: “Atina haki yakukwambira kuwa uwe kuwa
nSamariya, na kwanawo shetwani?” 49 Insa akijibu: “Omi sina shetwani ila ninsifu Baba
wangu, umwe amunisifu. 50 Wala omi sisakula kuritukuza omi mwanyewe. Kawapo
mwengine asakula kutukuziwa kwangu omi, iye ndi mwenyé kulámula. 51 Omi nuk-
wambirani kweli: munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.” 52 Mayahudi
wakimwambira javi: “Sambi tikwijiwa kuwa uwe kwanawo shetwani! Iburahima kafwa
na minabii wafwa, fala uwe ukwamba, ‘Munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza
kifo.’ 53 Uwe auri bora wakunzaidi baba wetu Iburahima afwire? Minabii novyo wafwa.
Sambi uwe uritula kuwa nani?” 54 Insa akijibu: “Ikiwa omi niritukuza mwanyewe,
utukufu wangu aufãi kinu. Anitúkuza omi ndi Baba, noyo wamwámba kuwa ndi Mwenyez-
imungu wenu-yo. 55 Fala umwe iye amumwijiwa, ila omi nimwijiwa. Omi nikamba
simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe. Falakini omi kweli-kwelini nimwijiwa, na
usemi wake nifulata. 56 Baba wenu Iburahima kafurahi konta kejiwa kuwa nukuja.
Iye kawona na kawa radi.” 57 Kwa kusema javyo, Mayahudi ware wakimwambira javi:
“Uwe aunatimu myaka amusini. Iburahima-yo kûmmona?” 58 Insa akiwajibu: “Omi
nukwambirani kweli: kábula yakupongoriwa Iburahima, omi niwapo.” 59 Basi wakilokota
mawe kusaka kumpanja, fala Insa akirifisa, akilawa nNyumba Takatifu mure.

9

Alama yasita yolote vyaári Insa: amponesa munu sawona

1 Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupongoriwa kwake. 2 Wanafunzi wake
wakindairi: “Mwanlimu, mwananlume-yu kapongoriwa sawona kwa sababu ya dambi
zake au za wawaze?” 3 Insa akiwajibu: “Eyu kutowa kuwona kuno siyo kwa sababu ya
dambi zake wala za wawaze, ila ipate julu yake viwoneke vyaatenda Mwenyezimungu.
4 Ofwe tijuzi tikore kazi za ire anitumire nsana nowu. Ukuja usiku saukidirika kukoriwa
kazi. 5 Paniri-po mulumwengu-pa, omi ndi nuru ya mulumwengu-mu.” 6 Nakwisa
kusema javire, akisunira pansi, akivulula nsanga ure na mata, akimpaka* mwananlume
ire mmaso, 7 akimwambira javi: “Uka, ukataye kumaso tanki ulu ya Siloamu.” (Zina
ra Siloamu mana ake “kaperekiwa”.) Basi, mwananlume ire akuka, akitaya kumaso,
akiludira ukaya wakuwona wawenye ngwee.
8 Kwa javyo, majirani wake wákimmonanga vyaákiwa, pamoja na wanu wákimmonanga
akipita akilebela zimola, wakamba: “Eyu sinoyu-yu mwananlume ákikalanga akilebela
zimola-yu?” 9 Wanu wengine wakamba: “Aye, ndi noyu.” Fala wengine wakamba: “Siye!
Eyu kalandana naye tu basi.” Iye akizidi kwamba: “Ndi nomi.” 10 Kwa javyo, ewo
wakindairi: “Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja? Uwonaja?” 11 Iye akijibu: “Mwanan-
lume wakwitiwa Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka mmaso-mu, akinambira
javi: ‘Uka ukataye kumaso Siloamu.’ Nomi nukuka, nikowa, nikanza kuwona!” 12 Ewo
wakindairi: “Noyo mwananlume-yo kawa ndepi?”

* **9:6** Kigeregu: “akintawaza”.

Iye akijibu: “Sijiwa.”
13 Ikisa ewo wakintwala mwananlume saâkiwona ire, wakuka naye ka Mafarizeu.
14 Kusema kweli, suku Insa yaâvulure nsanga na mata, akimponesa mwananlume saaki-
wona ire, íkiwa suku ya sabadu. 15 Kwa javyo, Mafarizeu ware newo novyo wakindairi tena
namuna vyaaponesiwe awone. Iye akiwambira: “Iye kavulula nsanga na mata, akinipaka
mmaso-mu, ikisa nikitaya kumaso, nikanza kuwona ngwee.” 16 Mafarizeu wamojawapo
wakamba: “Eyu munu-yu aaperekiwe na Mwenyezimungu, kamana aafulata shariya
ya sabadu.” Fala wengine wadairi: “Munu mmadambi atendaja maajuza kamba-ya?”
Noparepare wakawanyana. 17 Ndimana Mafarizeu ware wakindairi saakiwona ire mara
nyengine tena: “Kwa kuwa kakufungula maso ako, kuhusu iye waambani?”
Iye akijibu: “Iye nabii.”
18 Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa aakiwona tangu kupongoriwa
kwake, akiludira kuwona, mpaka wakiwetisa wawaze mwananlume aponesiwe ire.
19 Nakufika wawaze, ewo wakiwadairi: “Eyu mwanenu wamwamba kapongoriwa
sawona-yu? Epa sambi kanza kuwona mwaja?” 20 Wawaze ware wakijibu, wakamba:
“Tikwijiwa kuwa eyu mwanetu, na kâpongoriwa sawona. 21 Fala vyenende akanza kuwona
atijiwa, wala atimwijiwa munu mmojawapo amponese. Iye munu nzima wawenye,
ndairini mwanyewe, akisaka akujibuni!” 22 (Wawaze ware wasowera javire kwa sababu
yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi, kamana wakulungwa ware wâsikizana kuwa wan-
tuwise ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo asáka kuwambira wenziwe kuwa Insa
Almasihi.) 23 Ndimana wawaze ware wajibu javi: “Iye munu nzima, ndairini mwanyewe!”
24 Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume saakiwona ire,
wakimwambira: “Kwa kutukuziwa Mwenyezimungu, sema kweli yako! Ofwe tikwijiwa
kuwa eyo munu-yo mmadambi.” 25 Akijibu: “Kamba iye mmadambi omi sijiwa. Canijiwe
omi kinu kimoja: ingawa síkiwona, fala sambi nankuwona!” 26 Ewo wakindairi: “Iye
kakutenda kinani? Kakuponesa mwaja?” 27 Iye akiwajibu: “Omi nûkwambirani futi,
fala umwe amusikire. Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe novyo musaka muwe
wanafunzi wake?” 28 Ewo wakintukana cwaa, wakamba: “Epa, uwe kuwa mwanafunzi
wake, fala ofwe tiwa wanafunzi wa Musa! 29 Ofwe catijiwe ndi kuwa Mwenyezimungu
kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu, atimwijiwa anta upande waalawirire!”
30 Mwananlume ire akiwajibu, akamba: “Mama! Mbana vishangisa! Umwe amwijiwa
kalawirira, fala iye omi kaniponesa. 31 Tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza
wamádambi, fala awasikiriza wenye kumwishimu, watimiza vyaasaka iye. 32 Tangu
mwanzo wa ulumwengu, hapana manziro kasikirikana kuwa munu mmojawapo
kamponesa munu waâkupongoriwa sawona. 33 Inawa eyu munu-yu aajire kulawa ka
Mwenyezimungu, aangari kutenda kinu kamba-ci.” 34 Ewo wakinjibu: “Uwe kuwa
mmadambi nfululu! Sambi, uyerera kutifunda ofwe mwaja?” Noparepare wakintuwisa
wakinlavira panja ya sinagoga ire.
35 Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akinsingana mwananlume ire, akindairi:
“Uwe, unkubali Binadamu wa Binguni?” 36 Mwananlume ire akijibu, akamba: “Noyo nani,
Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!” 37 Insa akimwambira: “Uwe kummona, ndi noyu-
noyuni wauri kusowera naye sambi-pa-yu!” 38 †[Iye akamba: “Mwenye, nukwamini!”
Naye akimwabudu. 39 Insa akimwambira:] “Omi nija mulumwengu-mu niwalamure
wanu. Nija ipate vipofu wawone, na wawona wawe vipofu.” 40 Mafarizeu wengine
waákiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire, wakindairi: “Epa, ikuwa ofwe novyo
tiwa vipofu, nikamba?” 41 Insa akiwajibu: “Inawa umwe muwa vipofu, amungari kuwa na
wamádambi! Fala kwa kuwa mukwamba ‘Tiwona’, salani na madambi yenu.”

10

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema
1 Insa kazidi kusowera, akamba: “Omi nukwambirani kweli. Akwéra sereka ya makon-
doo onse, kwasa kupita panryango, noyo-noyoni mwivi na nnyang'anyi. 2 Fala apíta
panryango onse, ndi nsunga wa makondoo. 3 Kwake iye nakola wa panryango wa sereka
ndi afungúla nryango. Makondoo wamanyira shauti yake. Aweta makondoo mazina awo,
newo awasungira panja. 4 Bandi yakuwalavira piya panja, iye alongorera. Makondoo
wanfulata konta wamanyira shauti yake. 5 Munu sawamwijiwa awanfulata ila wantira,
konta awamanyira shauti za wanu sawawejiwa.” 6 Insa wanu ware kawasowerera eci
kinyume-ci, fala ewo awereriwe mana ake vyawambiriwe vire.
7 Kwa javyo, Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli. Omi ndi nryango ka
makondoo. 8 Piya walongorere kábula ya omi wevi na wanyang'anyi, na makondoo

† **9:38** Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi.

awawasikirize. 9 Omi ndi nryango. Anipíta akingira julu yangu omi onse, avushiwa.
Kanawo mahala pakutumaini.* 10 Mwivi aaja sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudangula.
Omi nija ipate wawe na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye."
11 Insa akizidi kusowera, akamba: "Omi niwa Nsunga mwema. Nsunga mwema
apereka mainsha ake afwe kwa ajili ya makondoo wake. 12 Nsunga wakupokeresiwa,
nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga wa kweli. Ndimana, akimmona
mmwinzi akija, atuwa, awasa makondoo. Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja, wengine
watawanyikana. 13 Kwa kuwa nsunga wakupokeresiwa aawashugulikira makondoo.
14 Omi niwa Nsunga mwema. Niwejiwa makondoo wangu, newo omi wanijiwa, 15 kamba
Baba vyanijiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka mainsha angu nifwe kwa ajili ya
makondoo wangu. 16 Nanawo makondoo wengine sawapo eci kitundu-ci, newo novyo
nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti yangu. Kwa javyo, uwapo nfuwo moja
na nsunga mmoja. 17 Baba anipenda kwa kuwa nipereka mainsha angu nifwe, niludire
kutwala tena. 18 Hapana alávya mainsha angu, ila omi niripereka mwanyewe nifwe.
Nanawo mamulaka a kupereka, na nanawo mamulaka a kupewa kupokerera tena. Ndi
vyanilaiziwe na Baba wangu."
19 Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana nkati ya Mayahudi kwa sababu
ya nowu usemi-wu. 20 Wengi wakamba: "Iye kapatiwa na shetwani, kangamiya! Noyu
munsikiriza sababuni?" 21 Wengine wakamba: "Usemi-wu siwo wa munu wakumilikiwa
na shetwani. Shetwani amponesa munu sawona?"

Insa na Baba kinu kimoja

22 Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra Nyumba Takatifu†. Úkiwa wakati wa
baridi. 23 Insa akipita akenenda nlupenu ra Nyumba Takatifu, lupenu-ro rikitiwa "Lupenu
ra Selemani". 24 Mayahudi wakijumana wakinzunguriza wakindairi: "Uwe kwankutan-
gaisha mpaka rini? Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihi, au auri?" 25 Insa akiwajibu:
"Omi nûkwambirani futi fala amusaka kukubali. Kazi zanitenda omi kwa zina ra Baba
zikolota ushahidi caniri omi. 26 Fala umwe amukubali konta ámuri makondoo wangu.
27 Makondoo wangu wasikira shauti yangu. Omi niwejiwa, newo wanifulata. 28 Omi
niwapa mainsha a milele, awapoteya tena. Hapana akidíri kunipokonyola mmakono
mwangu. 29 Baba wangu anipére ewo ndi bora pakulu kupunda piya. Hapana akidíri
kumpokonyola Baba mmakono mwake." 30 Omi na Baba tiwa kinu kimoja.
31 Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe wampanje. 32 Insa akiwambira:
"Omi nukoloterani kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo yamusaka kunipanjira
ndi yepi?" 33 Mayahudi wakinjibu: "Atisaka kukupanja kwa sababu ya meema yaut-
endire, ila kwa namuna zako zakukufuru! Konta uwe kuwa mwanadamu, fala uritula
kuwa Mwenyezimungu!" 34 Insa akiwajibu: "Yandikiwa nkati ya shariya yenu‡ kuwa
Mwenyezimungu kâmba javi: 'Umwe muwa milungu.' Sikweli? 35 Iye kaweta 'milungu'
ware wapokerere habari za Mwenyezimungu, (na Mandiko aapinduka). 36 Kwa javyo, ire
atawáziwe na Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye kankukufuru kwa
sababu nukwamba: 'Niwa Mwana wa Mwenyezimungu'. Mwaja? 37 Ikiwa sitenda kazi
za Baba, musinikubali. 38 Fala ikiwa nankutenda kazi za Baba, anta musinikubali omi-pa,
kubalini kwa kazi zanitenda, ipate mwijiwe na mwereriwe sana-sana kuwa nilungana na
Baba na Baba kalungana nami."
39 Kwa mara nyengine tena wayerera kunfunga, fala iye akiwapolonyoka mmakono
mwawo. 40 Iye akuka vyake tena, akiloka muto wa Yordani, akuka mpaka mahala paânzire
Yahaya koza, akikala nopare. 41 Wanu wengi wawenye wakija kwake iye, wakamba:
"Yahaya aatendire alama anta mamoja, fala piya vyaambire kuhusu eyu mwananlume-yu
vyakweli!" 42 Basi nokurekure, wanu wengi wawenye wankubali Insa.

11

Alama yasaba yolota vyaári Insa: anfufula Lazaru ka wafwi

1 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Lazaru ákiwa nlwere. Iye kwawo kúkiwa Be-
taniya, kaya yawákikalanga Mariyamu na Marta nduye. 2 Mariyamu noire âmmiminire sheru
Mwenye, ânfutire mmaulu na nywiri zake ire, nlumbuwe wakwitiwa Lazaru ndi ákiwa
nlwere. 3 Basi walumbuze ware watumiza kumwambira Insa: "Mwenye, waumpenda
uwe-yo kuno umpata ulwere." 4 Fala Insa paasikire javire, akamba: "Ewo ulwere-wo
mwinsho wake siyo kufwa ila wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya ulwere-wo
atukuziwe Mwana wa Mwenyezimungu."

* 10:9 Kigeregu: "Akwingira, alawa, na apata cakurya." † 10:22 Jambo-ri anzima yake íkiwa kukumbukira suku
yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya. ‡ 10:34 Ona Zaburi 82:6.

5 Sambi, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye pamoja na nlumbwawo Lazaru.
6 Kwa javyo, paasikire habari yakuwa Lazaru nlwere, Insa akikala tena suku mbiri kaákiwa
nokure. 7 Ikisa akiwambira wanafunzi wake: “Tukeni tiludire tena Yudeya.” 8 Wanafunzi
ware wakimwambira: “We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-nozizi noko wákisaka
kukupanja na mawe, sambi uludira kuka tena noko mwaja?” 9 Insa akiwajibu: “Kutwa
iwa nawo ora kumi na mbiri, sikweli? Mwenyé kwenenda nsana aakwakula, konta awona
nuru íri kumwarika mulumwengu-mu. 10 Fala mwenyé kwenenda usiku akwakula konta
aana nuru.” 11 Bandi yakusowera evyo vinu-vyo, akiwambira: “Rafiki yetu Lazaru kalala,
fala omi nukuka nikanlamuse.” 12 Wanafunzi wake wakinjibu: “Mwenye, ikiwa kankulala
basi, anusurika.” 13 Kusema kweli, usowezi wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa,
fala wanafunzi wake ware wakidaniza kuwa asowera kuhusu kulala usingizi tu basi.
14 Ndimana, Insa akiwambira baina, akamba: “Lazaru kafwa. 15 Fala kwa ajili yenu umwe,
niwa radi kuwa eko kaári-ko atiri pamoja, ipate mwamini. Ila epa, tukeni tikammone.”
16 Basi Tamimu (atapiriwe zina ra “Masa”) akiwambira wanafunzi wenziwe: “Tukeni
novyo, tikafwe naye pamoja.”
17 Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga, zipitire suku nne tangu
kuzikiwa kwake. 18 Betaniya kúkiwa karibu ya Yerusalemu, kitambo ca kilometuru natu.
19 Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta kuwani matanga a nlumbwawo. 20 Kwa
javyo Marta, paasikire kuwa Insa kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala Mariyamu
kabaki ukaya. 21 Marta, paasimanane na Insa, kamwambira: “Mwenye, unawepo, nlumb-
wangu angari kufwa. 22 Fala omi nukwijiwa kuwa caulebela conse ka Mwenyezimungu,
iye akupa.” 23 Insa akimwambira: “Nlumbuwo-yo afufuka hai.” 24 Marta akinjibu:
“Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai pawaja kufufuka wanu suku ya mwinsho wa
ulumwengu.” 25 Insa akimwambira: “Omi ndi kufufuka kawenye na mainsha. Anta
munu-yo afwe, akinikubali omi, ainshi. 26 Wenye piya kuinshi kuno wakinikubali omi,
kweli-kwelini awafwa tena. Uwe ukubali javyo?” 27 Iye akinjibu: “Aye Mwenye, omi
nikubali kuwa uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu, ire ája mulumwengu-mu.”
28 Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye Mariyamu. Akimwambira
kiriziu: “Mwanlimu ire kawapo, kankukwita!” 29 Mariyamu nakusikira javire, akilamuka
upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.
30 Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa nopare pawasimanane na
Marta pare. 31 Kwa javyo, Mayahudi wakinyamaza Mariyamu nnyumba mure ware,
pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-upesi, wakinfulata. Ewo wakidaniza kuwa
kankuka kukaburi kurira. 32 Mariyamu nakufika paákiwa Insa pare, nakummona, ak-
ingwirira mmaulu akamba: “Mwenye, unawepo nlumbwangu angari kufwa.” 33 Insa
nakummona Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimpereka ware newo novyo wakirira*,
iye akikafilika pakulu nkati ya roho yake, akiwawonera utungu, 34 akamba: “Maiti-yo
mutula ndepi?”
Ewo wakimwambira: “Mwenye, tuke ukawone.” 35 Insa akimpakatika masozi pakata-
pakata-pakata. 36 Kwa javyo, Mayahudi wakanza kwambirana watupu: “Mmoneni
namuna vyaakimpenda!” 37 Fala wengine wakambirana watupu: “Níkamba noyu-yu ndi
amponese munu sawona ire. Epa itakuwa angari kutenda kinu kimojawapo Lazaru
asifwe?”
38 Ikisa Insa kwa mara nyengine tena akiuzunika, akuka mpaka kukaburi. Noro
kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo riwe rikulu riziwiriwa panryango. 39 Insa akiwatuma
wanu wamojawapo nopare: “Lavyani riwe-ri.”
Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: “Mwenye, iye anuha kituti pé, konta
tangu akizikiwa rero suku nne.” 40 Insa akimwambira: “Omi sukwambire kuwa uki-
namini, ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?” 41 Basi, wakipiringisira panja riwe
rire. Insa akinang'aniza julu binguni, akamba: “Baba, nukushukuru konta kunisikira.
42 Omi nukwijiwa kuwa daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu wengi wári epa-wa
nisowera, ipate wakubali kuwa uwe ndi unipereke.” 43 Bandi yakusowera javire, Insa
akikuwa pakulu, akita: “Lazaru! Lawira panja-pa!” 44 Âfwire ire akilawira panja,
akafiniwe na vipande vya kafani mmaulu na mmakono, pamoja na kafani yaavaziwe
kumaso. Insa akiwambira: “Mpambureni, mumwase oke!”

Mpango wa kumulaya Insa

45 Ndimana, Mayahudi wengi wâjire ka Mariyamu, wawona vinu vyaatendire Insa vire,
newo wakinkubali. 46 Fala wengine ware woka ka Mafarizeu, wawereza vyaakunishe
Insa vire. 47 Kwa javyo wakulungwa wa dini na Mafarizeu ware wakijumana Baraza ya

* **11:33** Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu.

Milandu†, wakidairi: “Epa titende mwaja? Kamana mwananlume-yu kankutenda alama
nyingi za maajuza! 48 Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya wanu wankubali. Mwinsho,
waRoma wadangula Nyumba yetu Takatifu na watifuja inti yetu-yi!” 49 Fala mmoja
wawo wakwitiwa Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini,
akiwambira: “Umwe amweririwa kinu cisaka kuwa conse! 50 Amuwona kuwa ndi vyema
kwenu umwe kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu, koliko kudanguka inti nzima?”
51 Kayafa vyaasowere vire aákidanizira, fala kwa kuwa noure mwaka ure ákiwa nkulu wa
wakulungwa wa dini, iye kabushuru kuwa Insa akufwa kwa faida ya kabila ya Mayahudi.
52 Visitoshe, aafwa kwa faida ya Mayahudi tu basi fala ipate awajumulanise piya wana
wa Mwenyezimungu watawanyikane, wawe kinu kimoja. 53 Basi, mwanzo wa noire suku
ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda mpango wakumulaya Insa. 54 Ndimana Insa
aákenenda akiriwonesa na Mayahudi, ila kalawa akukirira upande mmoja karibu ya langa,
kaya yakwitiwa Efraimu. Akikala noko pamoja na wanafunzi wake.
55 Sambi, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu. Wanu wengi walawa nozire
inti zire, wakikwera wakuka Yerusalemu ipate wakaswafiwe kábula ya Pashukwa. 56 Ewo
wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu wákiwepo nNyumba Takatifu mure: “Muwon-
aja? Iye aaja kusherehe kuno?” 57 Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja na
Mafarizeu wâwatuma wanu, wakiwambira javi: “Munu mmojawapo akijíwa paari Insa, aje
atambire tikanfunge.”

12

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

1 Suku sita kábula ya sherehe yakwitiwa Pashukwa, Insa akija Betaniya kaákikalanga
Lazaru, noire mwananlume afufuriwe na Insa ka wafwi ire. 2 Kwa javyo wantengezera
Insa cakurya maalumu. Marta akiwaudumu, Lazaru neye ákiwa pamoja na wanu wekare
warinamire pansi nawo Insa wakirya ware. 3 Basi, Mariyamu akitwala numba ya
nusu lituru ya sheru mmoja gali sana ya maluwa maalumu a kunuwira. Sheru ire
akimmiminira Insa mmaulu na akinfuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure piya
mukinuwira sheru dindeee. 4 Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja wawo nkati ya wana-
funzi wa Insa, (mwinshoni ajire akinzungunuka, akimpereka ka maaduwi), iye akamba:
5 “Eyi sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya jarajara miya natu* wakipewa masikini.
Sababuni?” 6 Iye cimwambise javyo, aiwere sababu ya kuwashugulikira masikini, ila
kwa kuwa ákiwa mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa wanafunzi wenziwe,
na wakati mwengine ákiwanga akitendera mashuguli ake. 7 Insa akijibu: “Mwaseni,
caatendire-co ndi kutengeza ka mazishi angu. 8 Daima-zi masikini muwa pamoja nawo,
falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

9 Mayahudi wengi pawejiwe kuwa Insa kawa kure, wakilawa wakuka noko. Ewo
awokire kummona Insa basi, fala woka kummona novyo Lazaru, ire âfufuriwe na Insa
ka wafwi. 10 Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda mpango na Lazaru ire novyo
wamulaye, 11 konta kwa sababu ya maajuza ankunire Lazaru, Mayahudi wengi wakilawa
ndaraja mwawo wakinkubali Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

12 Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa, wasikira kuwa Insa kankuja
Yerusalemu. 13 Kwa javyo, wakisinja makuti a mitende, wakisukula, wakilawa, wakipita
wakimmwinza, kuno wakibiya kilulu lu-lu-lu wakamba:
“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola,
nfalume wa Iziraeli!”
14 Insa akinsingana kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna kamba vyayândikiwe:

15 “Usope, mwana wa Ziyoni†.
Onani, nfalume wenu kankuja,
ampandire kaburu katoto!”

16 Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe mana ake. Fala bandi ya Insa
kutwariwa kukisiwa binguni, ewo wakumbukira kuwa evi vinu-vi vyaândikiwa kuhusu iye,
na novyo-novyoni ndi vyaawankunishe iye. 17 Wanu wâkiwa pamoja na Insa pawakimwita
Lazaru kukaburi, akinfufula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi kuhusu iye.

† **11:47** “Baraza” mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi. * **12:5** Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima. † **12:15** “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu.

18 Wanu wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama ire, ndimana walawa kuka
kummona Insa. 19 Kwa javyo, Mafarizeu wakambirana watupu: "Epa, atiri kukidiri
kutenda kinu tena. Onani ulumwengu nzima-wu wankufulata neye!"

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wansakula Insa

20 Sambi, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya Pashukwa, wákiwapo Sawari-
Mayahudi wamojawapo. 21 Ewo wakimukira Filipi wa Betisaida ya Galileya, wakinlebela
javi: "Mwenye, tisakula tiwonane naye Insa." 22 Filipi akuka akimwambira Andere
vyawalebele vire, wo-wawiri wakuka wakimwambira Insa. 23 Insa akiwajibu, akamba:
"Epa ufika wakati wakutukuziwa‡ Binadamu wa Binguni. 24 Nukwambirani kweli, mbeyu
ikitowa kufifiriwa pansi ikifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikififiriwa ikifwa, ikupa
visumo vingi vyawenye. 25 Mwenyé kupenda mainsha ake, apoteza mainsha-yo. Munu
saapenda mainsha ake mulumwengu-mu, mainsha-yo ariturira milele. 26 Ikiwa munu
mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi anifulate omi. Mahala paniwa omi, ntumisi wangu
akuwa nopo. Mwenyé kunitumika onse, na Baba wangu neye ansifu."

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

27 Insa akizidi kuwambira: "Epa sambi roho yangu iuzunika, nambe mwaja? Nambe:
'Baba, ninusuru ewu wakati-wu'? Noci ndi canijirire ewu wakati-wu. 28 Baba, olota
utukufu wa zina rako!"

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi: "Omi nîtukuza, na nizidi kutukuza
tena." 29 Wanu wákiwapo nopare ware, pawasikire noire shauti ire, wengine wakamba:
"Eko kudidima!" Wengine wakamba: "Eyo laika kasowera naye." 30 Insa akiwambira:
"Eyi shauti-yi aisikirikane kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. 31 Epa sambi ufika wakati
wakulamuriwa ulumwengu-wu. Nfalume wa mulumwengu-mu§ akwefyeriwa panja
sambi-pa. 32 Omi, panisaka kulamusiwa* pansalaba julu ya ardhi, niwavuta wanu piya
waje kwangu." 33 Iye kasowera javyo kolota namuna ya kifo cikija kunsingana.

34 Wanu ware wakinjibu: "Shariya zetu zisema kuwa Almasihi ainshi milele. Uwe
ukwamba kuwa Binadamu ibidi alamusiwe pansalaba. Mwaja? Noyo Binadamu-yo
nani?" 35 Insa akiwajibu: "Kwa wakati ntoto, iwapo nuru kati yenu. Enendani pamuri
na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni. Ire enénda pakisi onse ejiwa koka. 36 Pamuri
na nuru-pa, aminini nuru-yo nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa nuru." Insa pesire
kusowera javire, akilawa akuka akirifisa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

37 Ingawa akitenda alama nyingi mbere yawo, fala ewo wankuzidi kutowa kunkubali.
38 Vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire nabii Izaya† akamba javi:

"Mola, akubalire habari zetu nani?
Uwezo wa Mola‡ kafafanuririwa nani?"

39 Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kamana Izaya kereza mahala pengine§:

40 "Ewo wafungiwa maso awo ipate wasiwone,
watenziwa myoyo yawo kuwa migumu ipate wasereriwe.
Siwere javyo,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa" amba ndi Mola.

41 Izaya* kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na kasowera kuhusu iye.
42 Novyo-sivyo, ingawa walawirira wakulungwa wa Mayahudi wengi wakunkubali Insa.
Fala awakisema baina kwa kuwa wakiwopa Mafarizeu wasiwatuwise ndaraja ra sinagoga.
43 Kusema kweli, wakipendeleya kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na Mwenyez-
imungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

44 Ikisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: "Anikúbali omi onse, asinikubali
omi basi, na ankubali novyo anipereke omi-yo. 45 Aniwóna omi onse, ammona novyo
anipereke omi. 46 Omi nija kuwa nuru ya mulumwengu-mu ipate piya anikúbali onse
asikare nkisi. 47 Ikiwa munu mmojawapo kasikira habari zangu, akitowa kufulata, omi
sinlamula. Kamana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila nija kuwavusha.

---

‡ **12:23** Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake. § **12:31** "Nfalume wa mulumwengu-mu" ndi Ibilisi. * **12:32** "Kulamusiwa" julu ya kugomezeriwa. † **12:38** Ona Izaya 53:1. ‡ **12:38** Kigeregu: "makono a Mola". § **12:39** Ona Izaya 6:10. * **12:41** Ona Izaya 6:1-3.

48 Anikátala onse akitowa kupokerera usemi wangu, kawapo mwenyé kunlamula iye.
Usemi wanisowere, nowo ndi usaka kunlamula suku ya Kiyama. 49 Kamana omi sisowere
kwa mamulaka angu mwanyewe, ila Baba anipereke ndi anamúru canamba na canereza.
50 Na omi nukwijiwa kuwa ámuri yake ndi itipa mainsha a milele. Basi, Baba canambira
omi, noco ndi canisowera."

13

Insa awosa maulu wanafunzi wake

1 Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa kuwa uwa karibu wakati wak-
wasa ulumwengu-wu kuka ka Baba wake. Iye kâwapenda wanafunzi mulumwengu-mu, na
kawapenda mpaka mwinsho. 2 Usiku paakirya, Ibilisi kâgilibu futi moyo wa Yuda, mwana
wa Ansumani Shikariyoti, kummwazira Insa kunzungunuka. 3 Insa ákijiwa kuwa Baba
wake vinu piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa kuwa kalawa ka Mwenyezimungu,
na aludira ka Mwenyezimungu noko. 4 Ndimana pawakirya pare akilamuka, akivula anzu
yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno*, 5 akimiminira maji mbasiya, akanza kuwosa
maulu wanafunzi wake, akiwafuta na nkumi warizingirize ure.

6 Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi: "Mwenye, maulu angu munosa?"
7 Insa akinjibu, akamba: "Uwe eci canukutenda-ci awereriwa sambi-pa, ila airini ukuja
kwereriwa." 8 Peduru akinjibu: "Iii! Anta suku moja umwe amunosa omi maulu!"

Insa akinjibu: "Kamba sukosire, basi aúri mwanafunzi wangu.†" 9 Ndimana, Ansumani
Peduru akinlebela akamba: "Kwa javyo, Mwenye, musinose maulu basi, nose novyo
mmakono na nkiswa." 10 Insa akinjibu: "Owire onse acibakire kinu cengine awe swafi ila
ose maulu tu basi. Umwe piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi." 11 Kamana akimwijiwa
munu asaka kunzungunuka, ndimana akamba: "Amuri swafi piya."

12 Pesire kuwosa maulu awo, akitwala anzu yake akivala, akikala, akiwadairi: "Umwe
canukutendireni sambi-pa-ci, mwijiwa mana ake? 13 Umwe munita 'Mwanlimu' na
'Mwenye'. Muwa nawo shariya konta ndi caniri. 14 Basi, ikiwa omi niwa Mwanlimu
na Mwenye wenu, nukoseni maulu, na umwe noyo mujuzi mosane maulu watupu.‡
15 Kamana omi nukoloterani nfano. Kamba vyanitendire omi, na umwe mutende novyo.
16 Omi nukwambirani kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda ubora mwenye
wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire iye. 17 Ikiwa mukwijiwa kuwa ndi
javyo, na mukifulata novyo-novyoni, heri kwenu umwe!

18 Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwejiwa sana-sana waniwatondore. Fala
Mandiko§ ajuzi kutimiziwa vyaamba: 'Munu atafune nkate wangu kanipindukira*.' 19 Evi
nukwambirani sambi-pa savinamba kukuna, ipate pavija kukuna, mukubali kuwa omi
nanawo zina ra Mwenyezimungu†. 20 Nukwambirani kweli kuwa ampokérera wanim-
pereka onse, kanipokerera omi, na novyo anipokérera omi onse kampokerera anipereke
omi."

Insa akwijiwa savinakuna kuwa aperekiwa ka maaduwi

21 Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafilika pakulu roho yake, akitangaza
baina, akamba: "Omi nukwambirani kweli kuwa umwe mmojawapo anizungunuka."
22 Wanafunzi wake ware wanza kunang'anizana watupu, awakereriwa munu waári
kumwamba. 23 Upande wa Insa kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda
pakulu, kenamira upande wa Insa. 24 Kwa javyo, Ansumani Peduru akintendera alama
andairi Insa mununi waari kumwamba. 25 Basi mwanafunzi ire akimwinamira pakifuwa
Insa, akindairi: "Mwenye, ndi wepi-pa?" 26 Insa akijibu: "Ndi noyo wanisaka kutwala
nkate nikitoweza munsuzi nikimpa." Basi akimeya nkate, akitoweza munsuzi, akimpa
Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. 27 Bandi yakupokerera nkate ure, Shetwani
akimwingira. Sambi Insa akimwambira: "Causaka kutenda conse, tenda upesi." 28 Fala
wenziwe wékare nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire javire. 29 Kwa
kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku wa wanafunzi, wengine wakidaniza kuwa Insa
kantuma Yuda kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au kantuma akawape masikini
kinu kimojawapo. 30 Yuda nakupokerera nkate ure, kwa mpunde noure akilawa. Nepo
úkiwa usiku.

---

* **13:4** "Nkiuno" ndi nfano wa ntwana. † **13:8** Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalaba) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake. ‡ **13:14** Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwenziwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwenziwe. Ona 15:13. § **13:18** Ona Zaburi 41:9. * **13:18** Kigeregu: "kalamusa kinyung'unyu cake", mana ake "nténda meema maripo ake moto". † **13:19** Kigeregu: "mukubali kuwa 'Omi ndiye'. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu."

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipya

31 Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: “Epa sambi katukuziwa Binadamu wa Bin-
guni. Na julu yake, Mwenyezimungu apata kutukuziwa. 32 Ikiwa Mwenyezimungu
katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza‡, na antukuza kwa mpunde
noure. 33 Wanangu, omi niwa pamoja namwe suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula,
fala nukwambirani kamba vyaniwambire Mayahudi: ‘Kanuka omi, umwe amufika.§’
34 Nankukupani ámuri nyipya: pendanani, munu na mwenziwe. Kwa namuna kamba
omi vyanukupendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwenziwe. 35 Basi umwe,
mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi wangu wakwijiwikana na wanu piya.”
36 Ansumani Peduru kandairi Insa: “Mwenye, ukuka ndepi?” Insa akinjibu: “Kanuka-ko,
umwe-po amunifulata sambi-pa, fala airini munifulata.” 37 Peduru akindairi: “Mwenye,
canitowa kukufulata sambi-pa kinani? Omi niwa tayari kupereka mainsha angu kwa
sababu yako!” 38 Insa akinjibu: “Mainsha ako upereka kwa sababu yangu omi? Nuk-
wambira kweli kuwa aawika kokoriko saunikanire mara natu.”

14

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

1 Insa kawambira wanafunzi wake: “Musiuzunike mmyoyo yenu! Mwaminini
Mwenyezimungu na munamini nomi novyo. 2 Ka Baba awápo mamburo mengi awenye.
Singari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafitirani mamburo. 3 Ikiwa nuka nukukutafiti-
rani mamburo, niludi, nukuja kukutwalani ipate panuka kwikala omi, nomwe mukekare
nopo. 4 Umwe mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko.” 5 Tamimu kandairi: “Mwenye,
ofwe atijiwa kauka. Sambi, tikwijiwa njira ya mahala kauka-ko mwaja?” 6 Insa akinjibu
javi: “Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka Baba sairi julu yangu omi. 7 Ikiwa
munijiwa omi, mukuja kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo wa sambi-pa, mumwijiwa na
mummona.”

8 Filipi akimwambira Insa: “Mwenye, tolotere Baba wawenye-yo tu, vititosha.” 9 Insa
akiwajibu: “Filipi, omi niwa pamoja namwe suku nyingi zawenye. Aunijiwa? Aniwónire
onse kammona Baba. Sambi mwambaja: ‘Tolotere Baba’? 10 Amwamini kuwa nilungana
na Baba, na Baba kalungana nami? Usemi wanukwambirani-wu, sisowera kwa mamu-
laka angu mwanyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi anitendesa kazi zake. 11 Kubalini
kuwa omi nilungana na Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa javyo, kubalini kwa
sababu ya kazi zanitenda zawenye. 12 Nukwambirani kweli kuwa mwenyé kunikubali omi
onse, atenda novyo piya vyanitenda omi. Kusema kweli, atenda vyakupunda evi, konta
omi nankuka ka Baba. 13 Camulebela kwa zina rangu conse, nukutenderani noco ipate
Baba atukuziwe julu ya Mwana. 14 Mukinilebela* kinu kimojawapo kwa zina rangu, omi
nukutenderani.”

Tamaa ya Roho Takatifu

15 Insa akizidi kusowera: “Mukinipenda, mufulata ámuri zangu. 16 Nomi nukuja
kunlebela Baba, na iye akwisusirani Mmashauri mwengine, muwe naye daima milele.
17 Iye ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mulumwengu-mu awakidiri kumpokerera,
konta awammona wala awamwijiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja nomwe na
akuwa nnomwe.

18 Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu umwe. 19 Ubaki wakati aba,
wanu wa mulumwengu-mu awaniwona tena, ila umwe omi muniwona. Kwa kuwa omi
nankuinshi, nomwe novyo mukuja kuinshi. 20 Noyo suku-yo ndi yamusaka kwijiwa kuwa
omi nilungana na Baba, umwe mulungana nomi, na omi nilungana nomwe. 21 Ejíwa
ámuri zangu kuno akifulata ndi anipenda omi. Anipénda omi apendiwa na Baba wangu,
nomi novyo nimpenda, nirifafanula mbere yake.” 22 Yuda (sairi ire Yuda Shikariyoti ire)
akidairi akamba: “Mwenye, utifafanurira ofwe tu basi, uwasa wanu wa mulumwengu,
mwaja?” 23 Insa akinjibu akamba: “Anipénda onse afulata usemi wangu. Noyo munu-yo
Baba wangu ampenda. Nomi na Baba timwisukira, tiinshi naye pamoja. 24 Sanipenda omi
onse aafulata usemi wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila wa Baba anipereke
omi.

25 Vyanisowera-vi nukwambirani patiwanga onse omi nnomwe. 26 Fala Mmashauri,
Roho Takatifu, asaka kuperekiwa na Baba kwa zina rangu, iye akuja kukufundani vinu
piya, akukumbusirani vinu piya vyanukwambireni. 27 Nukwasirani salama. Salama
yangu nukupani umwe. Sukupani kamba ulumwengu vyaumpa munu salama. Musi-
fazaike mmyoyo mwenu wala musope kinu. 28 Umwe musikira vyanukwambireni kuwa

‡ **13:32** “Antukuza” mana ake epa akolota utukufu wake. § **13:33** Ona 7:33-34. * **14:14** Au: “Mukilebela”.

nukuka, ikisa nukuja kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa radi pakulu, konta
nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi omi. 29 Epa sambi, nukwambirani
evi savinamba kukuna, ipate vikija vikikuna, muje mukubali. 30 Wala sisowere namwe
tena vinu vingi, konta mwenyé kutawala ulumwengu-wu† kankuja. Iye aana uwezo
mmojawapo julu yangu, 31 fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate wanu wa mu-
lumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba. Basi epa lamukani, tuke vyetu."

15

Insa ndi nzabibu wakweli

1 Insa kaamba: "Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba wangu ndi nrimi. 2 Piya vitambi
vyangu savípa, iye alavya. Piya vitambi vyakupa, iye asinja vyakumiliya ipate vizidi
kuupa sana. 3 Epa sambi, umwe muwa swafi, kwa sababu ya usemi wanukwambireni.
4 Lunganani nami, na omi nilungane namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe
sacilungane na muti, na umwe ndi novyo. Ikiwa amulungane nomi, amupa. 5 Omi ndi
nzabibu, umwe muwa vitambi. Ire alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo akupa
visumo vingi, kamana bila omi amukidiri kutenda kinu. 6 Ikiwa munu aalungane nami,
iye akwefiwa kunundu kamba kitambi, akumiliya. Ikisa vitambi vikusanyiwa, vikwefiwa
pamoto, vilungula. 7 Umwe mukikala nkati yangu na mukitula usemi wangu, mulebela
camusaka conse, cikukuna noco. 8 Kwa namuna-yi Baba wangu atukuziwa, julu ya umwe
visumo vingi vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa wanafunzi wangu. 9 Kamba
vyaanitendire Baba wangu, na omi ndi vyanukupendireni novyo. Ikalani na pendo rangu.
10 Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo rangu, kamba omi vyanifulata ámuri
za Baba wangu, nikikala nkati ya pendo rake. 11 Evi vinu-vi nukwambirani ipate radi
yangu iwe nkati yenu, na radi yenu-yo itimu nfululu.

12 Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwenziwe kamba vyanukupendireni.
13 Aapo munu wakuwa nawo pendo pakulu koliko wakupereka mainsha ake kwa ajili
ya marafiki zake. 14 Umwe mukitenda vyanukwamuruni omi, mukuwa marafiki zangu.
15 Sukwitani tena watumisi, konta ntumisi ejiwa caatenda mwenye wake. Ila, nukwitani
marafiki zangu, kamana piya vyaanambira Baba wangu, nomwe nukwambirani. 16 Umwe
amunitondore omi, ila omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke muwe kamba
vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare daima, ipate camunlebela Baba conse,
kwa zina rangu, iye akupeni. 17 Eci ndi canukwamuruni: mupendane munu na mwen-
ziwe."

Kwina ka wanu wa mulumwengu

18 "Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa wanza kunina omi. 19 Munawa
wa mulumwengu-mu, wanu wa mulumwengu-mu nanga wakupendani kamba wenzi-
wawo. Fala kwa kuwa amuri wa mulumwengu-mu ila nukutondolani mulumwengu,
ndimana wakwinani. 20 Kumbukirani vyanukwambireni: aapo ntumisi anta mmoja bora
koliko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata omi, nomwe novyo wakulumbatani. Ikiwa
wafulata vyanifunda omi, wafulata novyo vyamufunda umwe. 21 Evyo vitendo-vyo ewo
wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta awamwijiwa anipereke omi. 22 Inawa sijire
nikiwambira, awangari kuwa na dambi. Fala sambi ewo awana namuna yakujibu kuhusu
dambi zawo. 23 Anína omi onse, na Baba wangu amwina novyo. 24 Ikiwa mbere yawo
sitendire vinu vyakutajabisa vyakuwa tangu anátenda munu mwengine, ewo awangari
kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona vyanitendire, novyo-sivyo wanina omi
pamoja na Baba wangu. 25 Falakini evi vikijuzi vikune ipate vitimiziwe vyaândikiwe nkati
ya shariya* yawo javi:
'Waniwinda bila sababu.'

26 Fala paasaka kuja kwenu Mmashauri, wanisaka kukuperekerani kulawa ka Baba,
Roho ya ukweli† kulawa ka Baba, iye akuja kulavya ushahidi kuhusu caniri omi. 27 Nomwe
novyo, lavyani ushahidi konta múkiwa nomi tangu mwanzo."

16

1 "Omi piya-vi nukwambirani ipate musije kunitipuka. 2 Umwe mukuja kutuwisiwa
mmasinagoga. Kwa ukweli, ukuja kufika wakati wakuwa mwenyé kukuulayani adanizira
kuwa kankuntumika Mwenyezimungu. 3 Wakuja kutenda javyo konta awamwijiwe
Baba wala omi awanijiwa. 4 Fala omi nukwambirani piya-vi ipate wakanza kulawirira,
mukumbukire kuwa ndi noci cákitambiranga."

---

† **14:30** "Mwenyé kutawala ulumwengu-wu" ndi Ibilisi. * **15:25** Ona Zaburi 35:19, 69:4. † **15:26** Ona 14:17.

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: “Umwe pamwanzire kunifulata, vinu-vi sukwambireni
konta omi níkiwa nomwe. 5 Fala epa sambi nankuka ka ire anipéreke omi. Kati yenu
aapo anta mmoja-pa wakunidairi: ‘Kwankuka ndepi?’ 6 Fala kwa kuwa nukwambirani
javi, myoyo yenu ijala uzuni. 7 Novyo-sivyo nukwambirani kweli, vyema kwenu umwe
nilawe. Kamana, ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukirani. Ila omi nukuka vyangu,
iye nukuperekerani. 8 Iye paasaka kwisuka, akuja kuwakubalisa wanu wa mulumwengu
kuhusu ukweli wa mambo a dambi, na a shariya, na a hukumu: 9 kuhusu dambi konta
awanikubali omi; 10 kuhusu shariya konta omi nukuka ka Baba*, umwe amuniwona tena;
11 na kuhusu kuhukumu konta ataware mulumwengu-mu, iye kesa kuhukumiwa futi.

12 Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa sambi-pa amuhitamili kusikiriza.
13 Ila Roho wa ukweli paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani mwereriwe ukweli piya.
Iye aaja kusowera kwa mamulaka ake mwanyewe, ila vyaaja kusikira, akuja kusowera,
na kukwerezani vinu víja kukuna. 14 Iye omi akuja kunitukuza, kamana akuja kupokerera
cangu omi, akukwerezani umwe. 15 Piya vyaári nawo Baba, vyangu omi. Ndimana namba
kuwa Roho Takatifu akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe.”

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

16 Ikisa Insa akamba: “Kwa muda ntoto javi, amuniwona tena. Ikisa kwa muda ntoto†,
muniwona tena.” 17 Wanafunzi wake wengine wakanza kudairiyana watupu: “Noci
catambira-ci kinani? ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto, muniwona
tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka ka Baba’, mana ake kinani?” 18 Kwa javyo, wakamba:
“Pambire ‘muda ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” 19 Insa kejiwa kuwa
ewo wasaka wandairi, ndimana akiwambira: “Umwe mwankudairiyana watupu konta
namba: ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona tena.’ Sinovyo?
20 Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kurishuku, fala wanu mulumwengu-mu
wakuwa radi. Umwe muuzunika, fala kuuzunika kwenu kukuja kuwa radi yenu.
21 Mwanamuka akiwa kulupenu auzunika konta ufíka wakati wake wakutabika. Fala
akimpongola mwanawe, aakumbukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa sababu
kampongola mwana mulumwengu-mu. 22 Ndi kamba umwe novyo: epa sambi muwa
nawo uzuni, fala nukuja kukuwonani tena, na mukuja kuwa radi pakulu mmyoyo mwenu.
Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. 23 Noyo suku-yo, aisakikana kunidairi kinu.
Omi nukwambirani kweli kuwa piya vyamunlebela Baba kwa zina rangu, iye akupani.
24 Mpaka sambi-pa, amunamba kunlebela anta kinu kwa zina rangu. Lebelani mupata,
ipate radi yenu itimu nfululu.

25 Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku karibu, nukwasa kuk-
wambirani namuna-yo, ila nukwambirani baina kuhusu Baba. 26 Noyo suku-yo, mukuja
kunlebela kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka kukulebelelani ka Baba kwa fadili
yenu, 27 kamana Baba mwanyewe akupendani, kwa kuwa munipenda na mukubali kuwa
omi nilawa ka Mwenyezimungu. 28 Omi nilawa ka Baba, nija mulumwengu-mu. Sambi-pa,
nukwasa ulumwengu-wu, niludira ka Baba.”

29 Wanafunzi wake wakimwambira: “Epa sambi kwankutambira baina, aúri kutambira
kwa mifano. 30 Sambi tukwijiwa kuwa vinu piya ukwijiwa, aunsakula munu kukudairi
kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini kuwa uwe kulawa ka Mwenyezimungu.” 31 Insa
akiwajibu: “Epa sambi mwankwamini? 32 Sikirizani! Ikuja kufika suku, na epa ifika futi,
piya-mwe mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-kwake, munasa yeka yangu. Fala
omi siri yeka, konta Baba kawa pamoja nami. 33 Evi vinu-vi nukwambirani ipate, kwa
kuwa mulungana nomi, muwe na salama. Mulumwengu-mu muwa nawo mashaka, fala
rimbisani myoyo yenu. Omi nishinda mulumwengu-mu!”

17

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

1 Insa, pesire kusowera javire, akinang'aniza julu, akamba:

“Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate Mwanawo akutukuze uwe,
2 kwa kuwa kungabizi iye mamulaka julu ya wanu piya, awape mainsha a milele kwa
ware piya waungabizire. 3 Mainsha a milele ndi-ya javi: wakwijiwe uwe, Nlungu mmoja
tu basi wa ukweli, na wamwijiwe ire waumpéreke, Insa Almasihi. 4 Omi nukutukuza

* **16:10** Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota kuwa wanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya.

† **16:16** Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

mulumwengu-mu, nitimiza kazi zaunamurire kutenda. [5] Basi Baba, pauri nopo, nitukuze
na utukufu wanîwere nawo pamoja nawe kábula ya kumba duniya."

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

[6] Insa kazidi kutenda duwa, akamba:
"Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi, niwolotera kweli-kwelini uwe cauri.
Ewo wákiwa wako, ukinigabizi omi, na ewo wankufulata usemi wako. [7] Epa sambi
ewo wakwijiwa kuwa piya vyaunipere vilawa mmakono mwako. [8] Kamana habari
zaunambire omi, niwambira, newo wapokerera. Ewo walawirira kwijiwa kwa ukweli
kuwa nilawa kwako, wakubali kuwa uwe ndi unipereke omi. [9] Omi niwalebelela duwa
ewo. Siwalebelela wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire konta ewo
ndi wako. [10] Vyangu omi piya, vyako uwe, na vyako, vyangu omi. Ndimana nitukuziwa
julu yawo. [11] Omi siri wa mulumwengu ila ewo wawa mulumwengu-mu, omi nankuja
kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa zina rako waunipere omi-wa, ipate wawe
na niya mmoja, kamba ofwe vyatíri na niya mmoja. [12] Paníkiwa pamoja newo, omi ewo
nikiwasunga kwa zina rako raunipere omi. Omi niwasunga, na anta mmoja aapoteye
saíri ire* ândikiriwe kupoteya. Evi vikuna ipate vitimu vyaândikiwe mMandiko Matakatifu†.
[13] Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu, niwambira javi ipate radi
ya níri nawo ewo itimu nfululu. [14] Omi niwereza wanafunzi wangu usemi wako. Wanu
wa mulumwengu wawena, konta wanafunzi-wo siwo wa mulumwengu-mu kamba omi
novyo vyanitowire kuwa wa mulumwengu-mu. [15] Omi sukulebela kuwa ewo uwalavye
mulumwengu-mu, fala nukulebela uwakengere mmakono mwa Mbaya‡.
[16] Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa
mulumwengu-mu. [17] Julu ya ukweli wa usemi wako, uwatenze utakatifu kukutumika.
[18] Kamba uwe vyaunipereke omi mulumwengu, nomi ndi vyaniwapereke mulumwengu.
[19] Kwa faida yawo, omi nirigabizi mmakono mwako kukutumika, ipate newo novyo
warigabizi mmakono mwako kukutumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfulata

[20] Insa akizidi kutenda duwa, akamba:
"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela novyo ware wája kunamini
kwa sababu ya usemi wawo. [21] Niwalebelela ipate piya wawe nawo umoja, kamba uwe
Baba vyaulungane nomi, na omi vyanilungane nawe, newo novyo walungane nofwe ipate
wanu wa mulumwengu-mu wakubali kuwa uwe ndi unipereke. [22] Utukufu waunipere
omi ndi utukufu waniwapere ewo, ipate wawe na umoja kamba ofwe vyatíri na umoja,
[23] omi nilungana nawo na uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo ipate ewo wawe na
umoja nfululu munu na mwenziwe, wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa uwe ndi
unipereke, na wejiwe kuwa uwapenda wafulati wangu kamba vyaunipenda omi. [24] Baba,
ware waunigabizire omi, nisaka mahala paniwa omi, newo wawe nopo pamoja nomi,
wawone utukufu wangu waunigabizire, konta uwe kunipenda saunomba duniya. [25] Baba
mwenyé shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu awakwijiwa, fala omi nukwijiwa, na
ewo wakwijiwa kuwa uwe ndi unipereke. [26] Omi nîwejiwisa zina rako na nizidi kuwejiwisa,
ipate pendo raunipendire omi riwe nkati yawo, na omi niwe nkati yawo."

18

Kufungiwa ka Insa

[1] Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wanafunzi wake, akiloka nrati
wa Kedorini, akuka ng'ambu nyengine kaíkiwapo bushtani. Insa na wanafunzi wake
wakingira nomure. [2] Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka akimpereka Insa, akijiwa
mahala pare, konta Insa na wanafunzi wake wákijumananga nopare. [3] Kwa javyo, Yuda ak-
ilongoza kipinga kimoja ca masurudadu pamoja na minduna waperékiwe na wakulungwa
wa dini na Mafarizeu, akuka pabushtani nopare. Ewo wakisukula myenge na kandiyeru
pamoja na sulaha. [4] Insa, kwa kuwa akijiwa piya visaka kukuna, wanjirire ware akilawa
akiwadairi: "Mwankusakula nani?" [5] Ewo wakinjibu: "Insa nNazareti."
Insa akiwambira: "Ndumi." Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka Insa, ákiwapo
nopare. [6] Paawámbire "Ndumi", ewo waludira kinyumanyuma, wakigwa pansi pi-pi-pi.
[7] Kwa javyo, Insa akiwadairi tena upya: "Mwankunsakula nani?"
Ewo wakamba: "Insa nNazareti." [8] Insa akijibu: "Omi nukwambirani kuwa ndumi.
Ikiwa mwankunisakula omi, ewa waseni woke vyawo." [9] Insa kasowera javire ipate
utimiziwe usemi wasowere iye akamba: "Wanu waunipere kuwasunga-wa awanamba

* **17:12** "Ire" mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. † **17:12** Ona Zaburi 41:9. ‡ **17:15** "Mbaya" ndi Ibilisi.

kunipoteya anta mmoja." 10 Ansumani Peduru ákiwa nawo upanga, akisolola, akinduru
ntumisi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono nriro. (Noyo
ntumisi-yo zina rake akitiwa Malukuzi.) 11 Basi Insa akimwambira Peduru: "Upanga
wako-wo tula paúkiwa! Udaniza kuwa omi síri tayari kutabika nipate kutimiza vyaasaka
Baba wangu?*"

12 Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na minduna waperékiwe na Mayahudi
ware wakinkola Insa, wakinfunga. 13 Kwanza wakinlongoza mpaka ka Anasi nkwewe
Kayafa. Nowo mwaka-wo Kayafa ndi awere nkulu wa wakulungwa wa dini. 14 Kayafa-yo
ndi ânzire kuwambira wakulungwa wa Mayahudi kuwa: "Vyema kufwa munu mmoja kwa
faida ya wanu wengi."

Kukana ka Peduru

15 Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi mwengine akinfulata novyo. Kwa
kuwa mwanafunzi ire akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini, iye akingira pamoja
na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini ire. 16 Fala Peduru
kabaki panja, karibu ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine akijiwiwa na nkulu
wa wakulungwa wa dini ire akuka akisowera na mwari amiri wa panryango, akimpitisa
Peduru. 17 Mwari ire panryango pare akindairi Peduru: "Uwe novyo aúri mwanafunzi wa
eyu mwananlume-yu?" Iye akamba: "Iii, siíri!" 18 Wakati-wo ikizizima baridi pakulu futi,
ndimana watumisi ware pamoja na minduna wâwesa moto wakizunguriza kota wemire.
Basi, Peduru neye novyo ákiwapo nopare kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

19 Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi Insa kuhusu wana-
funzi wake na kuhusu kufunda kwake. 20 Insa akinjibu: "Omi níkiwambiranga bila
kuwafisa wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi níkiwafundanga mmasinagoga pamoja na
nNyumba Takatifu mwawakijumana Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu ca
siiri. 21 Basi, munidairi sababuni? Wadairini wanu wânisikire, ewo ndi wejiwa canambire."
22 Insa pesire kwamba javire, nduna ákiwa karibu naye akimwibiya kuno akamba: "Arri!
Uwe unjibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?" 23 Insa akinjibu: "Ikiwa nisowera
caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowere caputu. Fala ikiwa nisowera sana, kunibiya
sababuni?" 24 Basi, Anasi akamuru kuwa Insa afungiwe makono novire, aperekiwe ka
Kayafa nkulu wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

25 Basi sambi, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu wengine wakindairi: "Uwe
kuwa kundi ra wanafunzi wake, aúri?"

Iye akikana, akamba: "Omi siíri!" 26 Ntumisi mmoja wa nkulu wa walongozi wa
dini ákiwa nopare. Iye ákiwa jamaa wa mwananlume âsinjiwe sikiro na Peduru ire. Iye
akimwambira Peduru, akamba: "Omi nukuwona úri na Insa kubushtani, sinowe?" 27 Basi,
mara nyengine tena, Peduru akikana. Kwa mpunde noure, galu akiwika.

Insa mbere ya Pilatu

28 Pakucere subuu namapema, wakintwala Insa nnyumba mwa Kayafa, wakuka
naye kunyumba ya kifalume yaákikalanga guvinadoru. Fala awengire nnyumba mure
konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wakisaka kurya cakurya ca sherehe ya
Pashukwa. 29 Ndimana, Pilatu akilawira panja, akamba: "Kinu kibaya camummwene
akitenda eyu mwananlume-yu ndi cepi?" 30 Ewo wakinjibu, wakimwambira javi: "Inawa
eyu aatendire kitendo kibaya, ofwe atingari kuja naye kwako." 31 Pilatu akiwajibu: "Basi,
ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya yenu."

Mayahudi wakinjibu: "Ofwe atina mamulaka a kumulaya munu." 32 Evi vikuna ipate
vitimiziwe vyaasemire Insa kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

33 Sambi, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume ire, akimwita Insa, akindairi: "Uwe
kuwa nfalume wa Mayahudi?" 34 Insa akijibu: "Vyaunidairi-vi uwe ndi úri kuwaza, au
wawapo wakwambire kinu kimojawapo kuhusu omi?" 35 Pilatu akijibu: "Udaniza kuwa
omi niwa Yahudi? Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po ndi wanu wako nowo pamoja
na wakulungwa wa dini. Uwe kukosa kinani?" 36 Insa akamba: "Ufalume wangu siwo wa
ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa ewu ulumwengu-wu, watumisi wangu
nanga watenda vita, wasinipereke mmakono mwa Mayahudi. Fala ufalume wangu siwo
wa ulumwengu-wu-pa." 37 Ikisa Pilatu akindairi: "Sambi, epa kuwa nfalume?"

* **18:11** Kigeregu: "Sinywa kikombe canimpa Baba?"

Insa akijibu: "Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume. Omi nipongoriwa na nija
mulumwengu-mu ipate nilavye ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye ukweli wasikiriza
canamba omi." 38 Pilatu akindairi: "Ukweli kinani?"

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya, akuka ka Mayahudi, aki-
wambira: "Eyu simonerera anta kosa rimojawapo. 39 Fala kwa tabiya yenu ndi kuwa,
wakati wa Pashukwa, ninfungulanga nfungwa mmoja. Sambi, musaka nukufungurireni
nfalume wa Mayahudi?" 40 Wakikola kunyangula tena, wakamba: "Iii, usitifungurire iye!
Nfungure Baraba!" Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

19

Insa agomezeriwa

1 Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko. 2 Masurudadu wakitwala
mpombwe, wakitenda kamba lemba, wakinvaza nkiswa. Wakinvaza novyo kapa ra
rangi ra njambalãu. 3 Wakinjira wakunshupa javi: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!"
Wakikola kumwefya malatuma. 4 Mara nyengine tena, Pilatu akilawira panja, akiwambira
Mayahudi: "Sikirizani, omi nukuja naye epa mbere yenu, ipate mwijiwe kuwa simmonire
kuwa na kosa rimojawapo." 5 Kwa javyo, Insa wakija naye panja pare, avaziwe lemba ra
miwa na kapa ra rangi ya njambalãu rire. Pilatu akiwambira: "Mwananlume-yo ndiyu!"

6 Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakummona, wakanza kuntambira kuno
wakamba: "Ngomezereni! Ngomezereni!"

Pilatu akiwajibu: "Ntwareni umwe-po, mungomezere. Simmonire kuwa na kosa
rimojawapo." 7 Mayahudi wakinjibu wakamba: "Tanawo shariya, na noyo shariya-yo
isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa Mwana wa Mwenyezimungu." 8 Pilatu
nakusikira usowezi ure, ukimwingira wofi pakulu. 9 Iye akingira tena nnyumba ya
kifalume, akindairi Insa: "Uwe kwenu ndepi?" Fala Insa aanjibire kinu. 10 Ndimana
Pilatu akimwambira: "Ukatala kusowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka
a kukufungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansalaba?" 11 Insa akijibu:
"Uwe aungari kuwa nawo mamulaka julu yangu omi sawisusiriwe na Mwenyezimungu.
Ndimana anigabizire mmakono mwako ndi akorire dambi pakulu."

12 Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula namuna yakunfungula, fala Mayahudi
wakizidi kuntambira: "Uwe ukinfungula eyo mwananlume-yo, auwa rafiki wa Kaisari.
Kila munu aritula kuwa nfalume abishana na Kaisari." 13 Kwa javyo, Pilatu paasikire
javire, akinlavira panja Insa ire, akikala kiti ca nfalume wakulamula shariya, mahala
pakujengiwa sana-sana na mawe pakwitiwa "Pansi pajengiwe na Mawe". (Kwa luga ya
kiebraniya, mahala pare pakwitiwa "Gabata".) 14 Ikituwirira kiyasi ca aduhuri, suku wanu
yawakiritengeza subuu yake wapitise Pashukwa*. Pilatu akiwambira Mayahudi: "Mmo-
neni nfalume wenu-yu!" 15 Ewo wakikuwa: "Nlavyeni-po! Nlavyeni-po! Ngomezereni!"

Pilatu akiwadairi: "Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?"

Wakulungwa wa dini wakijibu: "Atina nfalume mwengine tena, nfalume wetu Kaisari
tu basi!" 16 Basi, Pilatu akiwagabizi Insa mmakono mwawo wakangomezere wanyewe.
Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.

17 Iye asukure mwanyewe nsalaba wake, akilawa akuka mahala pakwitiwa "Kongolo ra
kiswa" (kwa luga ya kiebraniya pakwitiwa "Gologota".) 18 Ndi mahala pawangomezere
nopo. Wawagomezera novyo wanu wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno, Insa wakintula
kati. 19 Pilatu akitumiza kutengeziwa kibawo cakwandikiwa cikigomezeriwa pansalaba
pare julu, kibawo-co candikiwa javi: "INSA NNAZARETI, NFALUME WA MAYAHUDI."
20 Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo caandikiwe-co, kamana paagomezeriwe
Insa pákiwa karibu ya kaya. Noco kibawo-co caandikiwa luga za kiaramaiku, kiroma,
pamoja na kigeregu. 21 Wakulungwa wa dini wa Mayahudi wakimwambira Pilatu:
"Usandike 'Nfalume wa Mayahudi', ila andika kuwa mwananlume-yu akisema javi: 'Omi
niwa nfalume wa Mayahudi'. " 22 Pilatu akijibu: "Canandike noco, nandika."

23 Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba, wakitwala nguwo zake,
wakawanyirana mafungu mane, fungu rimoja kila surudadu. Na anzu yake wakitongana
novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye saisoniwe, 24 ewo wakambirana
watupu: "Tisipapure. Tukeni titende kura, tiwone waisaka kungwirira." Evi vikuna
ipate atimu Mandiko† asema javi: "Nguwo yangu wawanyirana watuputupu, anzu yangu
watendera kura." Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunishe.

* **19:14** Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu. † **19:24** Ona Zaburi 22:18.

25 Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo mamaye Insa, nduye mamaye,
Mariyamu muka wa Keleopa, pamoja na Mariyamu wa Magadala. 26 Insa, paawawónire
mamaye na mwanafunzi waakimpenda pakulu wari karibu naye, akimwambira mamaye
ire javi: “Mama, sambi mwanawo ndiyo.” 27 Ikisa akimwambira mwanafunzi ire: “Ona,
sambi mamayo ndiyo.” Mwanzo wa noure wakati ure, mwanafunzi ire akimpokerera
kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

28 Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyaakijuzi kutenda vitimiziwa, akamba
javi: “Inikola nyotwa!” (Piya vikuna ipate atimiziwe Mandiko Matakatifu‡.) 29 Noparepare
íturiwa numba yakwijala ya vinyu yakusanganyiwa na maji. Basi wakitwala shiponja,
wakilovya nvinyu mure, wakisomeka mmuti wakwitiwa isopo§, wakintula kukanywa.
30 Basi, paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: “Piya nitimiza!” Ikisa akinamisa kiswa,
akipereka roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

31 Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takatifu ya sabadu. Wakulungwa
wa Mayahudi avikiwajibu maiti are kwikala pansalaba nopare mpaka sabadu, kwa kuwa
sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakinlebela Pilatu awamuru wawavunje maulu
wanu wâgomezeriwe pansalaba ware, wawalavye pare. 32 Basi, masurudadu wakuka
wakinvunja maulu munu wakwanza ire, ikisa wakintenda novire mwengine ire, ware
wâgomezeriwe na Insa ware. 33 Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye kafwa futi,
ndimana awanvunjire maulu. 34 Kwasa javire, surudadu mmoja na nkuki wake, akinsoma
Insa mumbavu. Kwa mpunde noure, akanza kulawa damu na maji. 35 Áwonire onse kâlavya
ushahidi, na ushahidi waâlavire uwa wakweli. Iye akwijiwa kuwa kankusema kweli,
ipate umwe mukubali. 36 Kamana evi vinu-vi vikuna ipate atimu Mandiko Matakatifu*
vyaasema kuwa:
“Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa.”
37 Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatifu ukwamba:
“Wanu wakuja kunnang'aniza wawansomire-yo.”

Kuzikiwa ka Insa

38 Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanlebela Pilatu alavye maiti a Insa.
Yusufu ákinfulata Insa fala kisiiri-siiri, konta ákiwopa wakulungwa wa Mayahudi. Pilatu
akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya maiti a Insa are. 39 Sambi Nikodemu, ôkire
mida kummona Insa usiku ire, neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira a miti
yakusanganyiwa, kiyasi ca kilu talatini. 40 Basi, ewa wanawalume wawiri-wa watwala
maiti a Insa are, wakikafini munkuto wa kafani ya linyu, wakisasanyira mafuta ya
kunuwira are. Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula ya kuzika. 41 Sambi,
mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo karibu bushtani. Mbushtani-mo ríkiwapo kaburi
ripya, ríkiwa saanazikiwa munu. 42 Basi, kwa kuwa íkiwa suku yakuritengeza Mayahudi
kwa suku takatifu ya sabadu, na kwa kuwa kaburi rire ríkiwa karibu, maiti a Insa are
wakitula nomure.

20

Insa afufuka ka wafwi

1 Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu wa Magadala akipwesera
namapema kukaburi, kunja kwinukare pi. Nakufika, kasingana riwe ripiringisiriwa panja
ya kaburi. 2 Kwa javyo, akipita akituwa mpaka ka Ansumani Peduru na mwanafunzi
mwengine, ire ákipendiwanga pakulu na Insa ire, akiwambira: “Watwala maiti a Mwenye
nkaburi mure, atijiwa pawaturire!” 3 Ndimana Peduru pamoja na mwanafunzi mwengine
ire wakilawa, wakuka kukaburi nokure. 4 Wo-wawiri wakipita wakituwa pamoja, fala
mwenziwe ire akituwa pakulu, akimpunda Peduru, ákiwa iye ntanzi kufika. 5 Nakufika
kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. 6 Ikisa Ansumani Peduru akinfulata
nyuma yake ire. Nakufika akingira nkaburi mure, akiwona kafani ire pansi nopare,
7 pamoja na lemba raâkongiwe Insa nkiswa. Lemba rire ariwere pamoja na kafani
yaâkafiniwe ire, ríkiwa upande mwengine rakushokotiwa novire. 8 Ikisa mwanafunzi
mwengine ânzire kufika ire, neye novyo akingira nomure. Iye nakuwona, akamini. 9 Kwa

‡ **19:28** “Mandiko Matakatifu” epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21. § **19:29** Wakati wa Nyumba Takatifu Yerusalemu, “isopo” ikiwa alama ya uvushi. * **19:36** Kulawa 12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi 34:20.

nowo wakati-wo, ewo wákiwa sawanamba kwereriwa Mandiko* vyaamba kuwa iye ibidi
afufuriwe ka wafwi.
10 Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

11 Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira. Kuno akirira, kazungunuka
kanang'aniza nkaburi mure, 12 kawawona malaika wawiri wekare. Ewo wavala mavazi
melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmoja kekala kukiswa, wapiri kumaulu.
13 Ewo wakindairi: “Nunu, urirani?”
Iye akijibu: “Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa kawaturire.” 14 Bandi yakusowera
javire, iye akizungunuka, kammona Insa emire, fala iye aammanyire. 15 Insa akindairi:
“Nunu, urirani? Kwankunsakula nani?”
Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani, ndimana akamba: “Mwenye,
ikiwa ndi mutwarire maiti-ya-mu, nambireni pamuturire, omi nikatware.” 16 Insa
akimwambira: “Mariyamu!” Mwanamuka ire akizungunuka, akimwambira nkiebraniya:
“Raboni!” (Mana ake: “Mwanlimu”.) 17 Insa akimwambira: “Usinikumbure, kamana
sinamba kukwera kuka ka Baba. Ila uka mpaka ka wanduzangu†, ukawambire kuwa
nikwera kuka ka Baba wangu, nomwe novyo Baba wenu, ka Nlungu wangu, nomwe
novyo Nlungu wenu.” 18 Basi, Mariyamu wa Magadala akuka akiwereza wanafunzi ware
akamba: “Umwe, nimmona Mwenye!” Na akiwereza vyaambiriwe vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalemu

19 Kwa noire suku ya Jumapiri‡ ire lulemba, wanafunzi wajumulana. Warifungira
miryango ti kamana wawopa wakulungwa wa Mayahudi. Kwa mpunde noure, Insa
akingira akimira kati-kati yawo, akiwambira: “Salama iwe namwe!” 20 Bandi yak-
wamba javire, kawolotera mmakono na mumbavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa radi
pakulu sana kwa kummona Mwenye. 21 Insa akiwambira tena: “Salama iwe namwe!
Namuna mmoja noyo kamba Baba vyaanipereke, omi novyo nukuperekani umwe.”
22 Nakwisa kwamba javire, akiwawesezera akiwambira: “Mpokerereni Roho Takatifu.
23 Mukiwaswamii wanu dambi zawo, newo waswamiiwa. Mukitowa kuwaswamii, newo
awaswamiiwa.”

Insa na Tamimu

24 Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa “Masa”) mwanafunzi mmoja nkati ya kumi
na wawiri ware, iye âwerepo paâjire Insa. 25 Kwa javyo, wanafunzi wengine ware ndi
wakimwambira: “Ofwe timmona Mwenye!” Fala iye akiwambira: “Kamba siwonire
vilaso vya misumari mmakono mwake, na kamba sinkumbure javi na cala cangu
mwâkigomezeriwa, na kamba simpamire mumbavu na makono angu, sishubutu kukubali.”
26 Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana tena nnyumba, na Tamimu ire
ákiwapo munkonjo nomo. Miryango wâfungiriwa ti-ti-ti, fala Insa kengira, akimira kati-kati
yawo, akamba: “Salama iwe namwe!” 27 Ikisa akimwambira Tamimu: “Njo naco kuno cala
cako-co, uwone canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako. Asa kudanizira-ko,
kubali!” 28 Tamimu akinjibu: “Mwenye wangu, Nlungu wangu!” 29 Insa akimwambira:
“Uwe ukubali kwa kuwa kuniwona? Heri ka ware sawaniwona fala wangari kukubali.”
30 Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine mbere ya wanafunzi sazandikiwe
nkitabu-mu, 31 fala evi vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa
Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata mainsha julu ya mamulaka a zina rake.

21

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

1 Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wanafunzi wake lufuko ra Tanda ra
Tiberiya. Vikuna javi: 2 Wekala pamoja Ansumani Peduru, Tamimu (wakwitiwa “Masa”),
Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya, wana wa Zebedeyu, pamoja na wanafunzi wengine
wawiri. 3 Ansumani Peduru akiwambira wenziwe ware: “Nankuka kuvuwa.”
Ewo wakamba: “Ofwe tukufulata tikakwavye.” Wakilawa wakiripakira mungalawa
wakuka. Wavuwa usiku nzima, awapatire kinu.
4 Pakucere subuu, Insa ákiwa nlufuko, fala wanafunzi ware awakimmanyira. 5 Insa
akiwadairi: “Wanangu, amumpatire inswi anta mmoja?”
Ewo wakijibu: “Iii, atipatire kinu.” 6 Iye akiwambira: “Tayani nyavu-zo upande
wa nkono nriro-wo, mupata.” Basi, wakitenda novire, awakidirire kuvuta nyavu zire,

---

* **20:9** Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nIzaya 53:10-12. Ona novyo Inusu 1:17. † **20:17** Mana ake ndi wanafunzi. ‡ **20:19** Kigeregu: “suku yakwanza ya sumana”.

konta zikoreka inswi nyingi futi. 7 Kwa javyo, mwanafunzi ákipendiwa pakulu na Insa
ire akimwambira Peduru: "Ire Mwenye!" Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa
Mwenye, akivala nguwo zake sana-sana (konta kâvala nguwo za mwani), akirefya mba-
hari. 8 Wanafunzi wengine ware wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta nyavu
zire na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa kiyasi ca pima miya.

9 Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto na inswi pajulu. Íkiwapo
novyo mikate. 10 Insa akiwambira: "Njoni nazo inswi aba zamuvuwire sambi-pa-zo."
11 Kwa javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa mure, akivutira nyavu zire kungulu.
Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu piya zíkiwa inswi miya na amusini na natu. Ingawa
zikoreka inswi nyingi, fala nyavu zire azipapuke. 12 Insa akiwambira: "Njoni murye."
Aalawirire anta mwanafunzi mmojawapo wakutwakali kundairi: "Uwe nani?" Wakijiwa
kuwa ndi Mwenye wawenye. 13 Insa akija akitwala nkate ure, akiwapa. Na inswi zire
novyo akiwapa. 14 Bandi ya kufufuriwa ka wafwi, Insa akiwalawirira mara ka mara
wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

15 Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: "Ansumani, mwana wa Yahaya,
unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu watoto-wa." 16 Mara yapiri Insa
akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Wasunge makondoo wangu." 17 Mara yatatu Insa akindairi:
"Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, "Unipenda?" Basi akinjibu: "Mwenye,
uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu. 18 Nukwambira kweli: paukiwa
nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala pausaka kuluvala, ukolosa
makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo, akukisa kautowa kusaka." 19 (Insa
kasowera javire ipate amwambire Peduru namuna vyaaja kufwa kuno akinsifu Mwenyez-
imungu.) Bandi yakusowera javire, iye akimwambira: "Nifulate!"

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu

20 Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja akipendiwa
pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi ârinamire upande wa mumbavu wa Insa pawekare
piya wakirya, ádairire javi: "Mwenye, asaka kukuzungunuka ndi wepi?" 21 Peduru pam-
monire mwanafunzi ire, akindairi Insa: "Mwenye, sambi eyu mwananlume-yu, cisaka
kunkuna kinani?" 22 Insa akijibu: "Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri
kinani? Uwe nifulate tu basi!" 23 Eya masowerero-ya enera kati ya wanafunzi, ewo
wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire kuwa aafwa, ila kaamba:
"Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani?"

24 Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi.
Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wakweli.

25 Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinu-vyo vyandikiwa
kimoja-kimoja, niwona kuwa duniya isiwepo ando yakutula vitabu vikisaka kwandikiwa-
vyo.

Vitendo
vya Roho Takatifu

Mwanzo

Eci kitabu-ci cílunga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiri kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunfulata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nyingi zawenye inti baidi-baidi.

Kitabu ca "Vitendo" cukolota namuna mawalii vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca "Vitendo" candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

1 Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike kuhusu Insa piya vyaanzire
kutenda na kufunda, 2 mpaka suku yaakweziwe mbinguni bandi ya kuwamuru mawalii
wake wâwatondore, julu ya Roho Takatifu. 3 Bandi ya tabu zake, Insa ákirolotanga
mbere yawo, julu ya kutenda vinu vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa iye kawa hai.
Kawalawirira muda wa suku arubaini, na akisowera nawo kuhusu ufalume wa Mwenyez-
imungu. 4 Paajumane nawo, kawalaizira javi: "Musilawe Yerusalemu, murindire tamaa ya
Baba yamunisikire omi. 5 Kwa kuwa kweli Yahaya koza* na maji, fala umwe suku karibu
mukuja koziwa na Roho Takatifu†."
6 Sambi, ewo pawajumulane, wanza kundairi, wakamba: "Mwenye, nowo wakati-wo
ndi pausaka kuludisiriwa ufalume Iziraeli?" 7 Iye akiwajibu: "Visukuyerini kwijiwa
suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka ake mwanyewe. 8 Fala paasaka
kukwingirani Roho Takatifu, mupewa uwezo na mukuwa mashahidi wangu, mwanzo wa
Yerusalemu na Yudeya piya pamoja na Samariya na mpaka kaisirize duniya."
9 Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza javi, na wingu rikinfinika.
10 Pawakinang'aniza julu rungu-rungu novire wakimmona iye akikweziwa, mpunde
noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa vú, 11 wakiwadairi: "Umwe, wanu wa-
Galileya, mbana munang'aniza julu rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire akikweziwa
mbere yenu akuka binguni, iye aludi kamba vyamummwene akuka binguni novyo."
12 Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare, wakiludira Yerusalemu.
Mwango-wo ukitiwa Mizaituni, uwa karibu na Yerusalemu, kitambo ca kilometuru moja.
13 Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera mpaka julu pansana nyumba yawarindire:
Peduru, Yahaya, Yakobu, Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya, Yakobu mwana
wa Alufeu, Ansumani Zeloti‡ pamoja na Yuda mwana wa Yakobu§. 14 Piya ware
wákijumananga wakitenda duwa pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye Insa, na
wanduze Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

15 Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware, jumula ya wanu wákiwa kiyasi
ca miya na shirini, 16 akisema: "Jamaa zangu, ajuzi atimiziwe Mandiko vyaâsowera Roho
Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu awalongoze wanadamu wanfunge Insa.
17 Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra eyi kazi-yi." 18 (Na maripo apatire
bila shariya, nzuruku wake uziwa uweru. Noparepare akisomoka akigwirira pansi,
mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo ukisolololokera panja. 19 Vikunire vire, wanu
wa Yerusalemu piya wakipata kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure ukitiwa
"Akeldama", mana ake "uweru wa damu".)
20 Peduru akizidi kusowera, akamba javi: "Kamana kitabu ca Zaburi* caândikiwa javi:
'Nyumba yake isamiwe, asiwepo wakwikala.'
Ikisa tena cikwamba:
'Munu mwengine ekare kiti cake.'
21 Kwa javyo, tíjuzi tintondore mwananlume mmojawapo âwere nafwe wakati piya
watiinshire na Mwenye Insa, 22 tangu paanzire koza Yahaya mpaka suku yaatwariwe Insa
binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa kufufuka kwake."

---

* **1:5** Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmaji. † **1:5** "Koziwa" mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu kati ya mainsha. ‡ **1:13** Wazeloti cíkiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudiye kuwashinda waRoma. § **1:13** "Mwana wa Yakobu" au "nduye Yakobu". * **1:20** Ona Zaburi 69:25; 109:8.

[23] Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu akitiwa Barisaba akijiwikana
kwa zina ra Zushutu†. [24] Ikisa wakilebela duwa, wakamba: "Mwenye, uwe ndi wijiwa
myoyo ya piya-wa. Basi, kati ya ewa wawiri-wa, tolotere wauntondore mmojawapo,
[25] ipate tikore naye kazi za uwalii, zaasire Yuda akuka mahala pake paanjuzire iye
mwanyewe." [26] Basi wakitenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye akisanganyiwa na
mawalii kumi na mmoja ware.

2

Kwisuka ka Roho Takatifu

[1] Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakijumulana. [2] Kwa mpunde noure,
ikisikirikana shauti kulawa binguni, kamba vyaivuma mepo nyingi kanguvu. We! Mepo
ijala nnyumba mwawekare mure fo! [3] Na vikilawirira vinu vyakulanda malulimi a moto
akawanyika, akiwesukira kila mmoja. [4] Piya ikiwejala Roho Takatifu, wakanza kusowera
luga nyengine, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu

[5] Yerusalemu wákiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu, waki-
lawirira kila inti za ulumwengu. [6] Paasikirikane namalove wa shauti za wanu, wanu
wajire ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa kuwa kila mmoja akisikira kwa luga
yake yaapongoreriwe.
[7] Ewo washanga na watajabu, wakamba: "Paa, namunani? Wanu-wa piya waGalileya,
sinovyo? [8] Sambi, iwa mwaja? Ofwe kwa kila mmoja asikiraja kwa luga yake yaapon-
goreriwe? [9] Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti, Medi, Elamu, Mezopotamiya, Yudeya,
Kapadokiya, Pontu, Aziya, [10] Furujiya, Panfiliya, Miswiri, upande wa Libiya karibu ya kaya
ya Kireni, pamoja na wayeni wakulawa Roma. [11] Mayahudi na wengine wakubali dini ya
kiyahudi, wengine walawa Kereta, na wengine walawa Arabiya. Piya-fwe tisikira kwa kila
moja luga yake, ewo wakisowera vinu vikulu vyaajabu vyaakunishe Mwenyezimungu.
Mwaja?" [12] Piya washanga na watajabu, wakidairiyana watupu: "Noci kinu-ci, mana ake
kinani?" [13] Fala wengine wakiwakejeli, wakamba: "Ware warewa!"

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti

[14] Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja ware, na kwa shauti ulu
akamba: "Umwe Mayahudi na piya muri kwikala Yerusalemu, vijiwikane kwenu. Tengani
masikiro-yo musikire canisowera. [15] Ewa wanu-wa awarewire, kamba umwe vyamuri
kudanizira kamana eyi novi ora, ingari namapema! [16] Kwasa javyo, evi ndi vire visemiwe
julu ya nabii Yoweli:

[17] 'Mwenyezimungu kasema javi*:
Vikuja kukuna suku za mwinsho,
Roho yangu niwatawanyira wanu piya nroho zawo.
Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru,
wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni,
na wakulungwa wakuja kulota.
[18] Kweli-kwelini, watwana wangu, waka na walume,
nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira,
newo wakuja kubushuru.
[19] Nikolota mambo a matajabisa julu binguni,
na pansi muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto,
na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!
[20] Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyũ kamba damu,
kábula sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.
[21] Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa.' "

[22] Peduru akizidi kusowera, akamba: "Umwe waIziraeli, sikirizani ewu usowezi-wu:
Insa nNazareti ákiwa mwananlume akikishiwe na Mwenyezimungu mbere yenu, kwa
maajuza, matajabisa, na alama zaakunishe Mwenyezimungu julu yake kati yenu umwe,
kamba vyamwijiwe. [23] Eyu munu-yu, kwa sababu ya mpango kamili wakusudiye
Mwenyezimungu na wijiwifu wake tangu mida, kaperekiwa mmakono mwa wanu
sawana shariya wangomezera pansalaba. Iye mumulaya. [24] Fala Mwenyezimungu
kansisimusa na kanlavya malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye. [25] Kamana
Daudi† kâsema kuhusu iye:
'Daima nimmona Mola mbere yangu.

---

† **1:23** "Zushutu" mana ake "shariya". * **2:17** Ona Yoweli 2:28-32. † **2:25** Ona Zaburi 16:8-11.

Kawa upande wa nkono nriro wangu,
ndimana sitikinyika.
26 Kwa javyo, moyo wangu uwa radi
lulimi rangu rifurahi,
visitoshe mwiri wangu untumaini,
27 kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu,
aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.
28 Unolotera njira za mainsha.
Utakunijaza radi kwa kuwa pamoja nami.'
29 Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani kuhusu wawa yetu nkulu Daudi.
Kweli, iye kafwa, kazikiwa, na kaburi rake riwa pamoja nafwe mpaka rero-vi. 30 Iye
ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu kânlapira‡ kuwa, nkati ya ujukulu wake,
mmojawapo akuja kwikala kiti cake ca ufalume. 31 Ndimana Daudi kâsowera kuhusu
kufufuka ka Almasihi, sakunamba kukuna.§ Iye kaamba kuwa aasiwe Kuzimu wala mwiri
wake auvundire.
32 Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kanfufula. Ofwe piya tiwa mashahidi kuwa kweli.
33 Kwa kuwa iye kâkweziwa, kekaziwa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, na
kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira evi vyamuri kuwona-vi na
vyamuri kusikira-vi. 34 Kamana Daudi aapandire binguni, fala iye kâsema* javi:
'Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
35 mpaka niwatende maaduwi wako
wawe sini, kamba gogo rakwirika maulu ako.'
36 Ndimana waIziraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu Insa wamûgomezere pansal-
aba-yu, Mwenyezimungu kantula kuwa Mwenye na kantula kuwa Almasihi." 37 Wanu
ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo, wakindairi Peduru pamoja na
mawalii wengine ware: "Jamaa zangu, epa titende mwaja?"
38 Peduru akiwajibu: "Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa zina ra Insa Almasihi, ipate
dambi zenu ziswamiiwe. Na umwe mupokerera tamaa ya Roho Takatifu. 39 Kamana
eyi tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanenu, na piya wari baidi naye†, kwa piya wenye
kwitiwa na Mola, Nlungu wetu."
40 Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwingi wawenye na akiwarimbisa
myoyo, akamba: "Muvushiwe nkati ya eci kizazi kibaya-ci." 41 Basi, wakubalire usowezi
wake, woziwa noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya wenye kunfulata Insa
yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

42 Ewo watengemana kufulata kufunda ka mawalii ware, kuno wakiinshi na umoja
wakupendana, wakitenda Jambo ra Kumbukumbu, na wakilebela duwa pamoja.
43 Mawalii ware wákitenda mambo a matajabisa na alama nyingi, ndimana wanu piya
uwengira wofi. 44 Piya wamwaminire Insa wákiwa pamoja na vinu vyawo wakitumira ka
upamoja. 45 Wákiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawákiwa nawo, wakawanyirana
kwa kila munu na aja yake. 46 Suku daima wákitengemana kwa moyo mmoja paluwanja
ra Nyumba Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana Jambo ra Kumbukumbu
na furaha, ka moyo radi. 47 Wakintukuza Mwenyezimungu, na wakisifiwa na wanu piya.
Basi, kila suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija kuvushiwa.

3

Kuponesiwa ka munu wakuremala

1 Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya wakikwera nNyumba Takatifu.
2 Na ákiwapo mwananlume mmoja wakuremala kipongorero. Ákisukuriwanga, ákituriwa
panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa "Nryango Mwema" akiwalebela zimola wanu
wakingira nluwani ra Nyumba Takatifu mure. 3 Nakuwawona Peduru na Yahaya wari
karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye akiwalebela wammere zimola. 4 Peduru
akinang'aniza rungu-rungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba: "Tinang'anize!" 5 Basi, iye
akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa yakupokerera kinu kwawo. 6 Fala Peduru
akamba: "Omi sina parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa zina ra Insa nNazareti,
lamuka enenda!" 7 Nakunkola nkono nriro, akinlamusa. Kwa mpunde noure, maulu ake

‡ **2:30** Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11. § **2:31** Ona Zaburi 16:10. * **2:34** Ona Zaburi 110:1. † **2:39** "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

mmaluwata, akipata nguvu. 8 Upesi-upesi akimira, akanza kwenenda. Akingira nawo
nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akintukuza Mwenyezimungu.
9 Basi wanu piya wammona akenenda akintukuza Mwenyezimungu, 10 na wamanyira
kuwa ndi noire ákikalanga paNryango Mwema wa Nyumba Takatifu, ákilebelanga zimola ire.
Ndimana washanga na viwatikinisa vinkunire iye vire, manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

11 Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na Yahaya, wanu piya waki-
watuwirira ewo kapamoja mahala pakwitiwa “Lupenu ra Selemani”, wakitajabu pakulu
futi. 12 Peduru nakuwona javire, akiwambira wanu ware: “WaIziraeli wenzangu, mbena
vyukushangishani kuwona evi? Mbana mutilavira maso ofwe kamba ndi timwenendese
iye kwa uwezo wetu au ibada yetu? 13 Nlungu wa Iburahima na wa Izaki na wa
Yankubu, Nlungu wa babu zetu, kantukuza ntumisi wake, Insa. Noyo-noyoni umwe
wamumpereke aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa kalangela kunfungula.
14 Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé shariya, munlebela akufungurireni kisomi,
15 na mumulaya mwenyé kuwa nviriro wa uhai. Ila Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi,
na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.
16 Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wamummona na wamumwi-
jiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi rimpatise nguvu. Kwamini kwake kuja julu ya Insa ndi
cimponese nfululu mbere yenu.
17 Basi sambi, jamaa zangu, omi nukwijiwa kuwa mûtenda kwa kutikina, kamba
vyawâtenda novyo mafalume wenu. 18 Fala iwa novyo-novyoni Mwenyezimungu
vyaâsowere tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Almasihi wake ajuzi atabike, ndi
vyaatimize namuna-yo. 19 Basi, tubiyani muludi, ipate madambi enu aswamiiwe, 20 na
mupate wakati wakupumuzika kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye akugabizini
Almasihi Insa wamutuririwe tangu mida. 21 Iye ibidi ekare binguni mpaka wakati
wakuludira vinu piya upya, kamba vyaasowere Mwenyezimungu tangu mida julu ya
minabii watakatifu. 22 Kusema kweli, Musa kâsema javi:
‘Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.
Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.
23 Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo,
apoteziwa ndaraja ra umati.’
24 Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka ware wajire nyuma yake,
wereza viri kukuna ezi suku-zi. 25 Umwe ndi ujukulu wa minabii na wa miyadi yaku-
patana yaturire Mwenyezimungu na wababu zenu, kâmwambira Iburahima javi: ‘Julu
ya ujukulu wako, zijanliiwa piya kabila ziri mulumwengu-mu.’ 26 Ndimana Mwenyez-
imungu, paanfufure ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate akujanliyeni ajili
ya kukutanusani, kila mmoja ase kukola dambi.”

4

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

1 Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, wakiwalawirira walongozi wengine
wa dini, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, pamoja na Masaduseu wengine.
2 Ewa wakifazaika pakulu futi konta mawalii ware wakiwafunda wanu na wakiwereza
kuwa kuwapo kufufuka ka kifo, julu ya Insa. 3 Ndimana wawakola wakiwafunga, waki-
wataya nkalaboshu mpaka subuu, konta juwa riswa. 4 Fala wengi wâsikire usowezi-wo
wakubali. Isabu ya wanawalume wankubalire wakifika kiyasi ca alufu ntanu.
5 Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoja na wazee na wanlimu wa shariya
wakijumana Yerusalemu. 6 Ákiwapo novyo Anasi, nkulu wa wakulungwa wa dini, Kayafa,
Yahaya, Alishandere, na piya wengine wawere jamaa za nkulu wa wakulungwa wa dini.*
7 Wakitumiza kuweta Peduru na Yahaya, wakiwemisa kati yawo, wakanza kuwadairi:
“Mupata uwezoni au kwa zina ra nani vyamutendire-vi?”
8 Basi, Peduru wakumwijala Roho Takatifu, akiwajibu: “Umwe mafalume wenye inti
pamoja na wazee, 9 ikiwa rero mwankutidairi kuhusu meema atendiwe kitewe-yu na
musakula mwijiwe nani amponese, 10 bakini mukijiwa umwe pamoja na piya wanu wa
Iziraeli, kuwa eyu mwananlume ári mbere yenu-yu kapona nfululu kwa zina ra Insa
nNazareti, Almasihi. Noire wamûngomezere pansalaba ire, Mwenyezimungu akinfufula
ka wafwi. 11 Insa ndi ire asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:

---

* **4:6** Anasi, nkwewe Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma.

'Riwe ramukatare umwe wajengi,
mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.'
12 Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana aripo zina rengine sini ya
binguni, rapewe mwanadamu, wakuwa ibidi ativushe ofwe."
13 Sambi, wakulungwa ware, pawawawonire kurimba moyo Peduru na Yahaya, na
pawejiwe kuwa wákiwa wanu sawafyomire na sawasilimuke, ewo washanga na wawa-
manyira kuwa wakenendanga na Insa. 14 Fala pawammonire mwananlume aponesiwe ire
ari pamoja nawo, awakidirire kufungula kanywa julu yawo. 15 Basi sambi, wakiwamuru
walawe nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki wakikaidiyana watupu,
16 wakamba: "Tiwatende mwaja nowa wanu-wa? Kamana wanu piya wa Yerusalemu
wakwijiwa kuwa eya maajuza-ya ewo ndi watendire, na ofwe atina vyakukaniza. 17 Epa,
kwa kusakula habari-zi zisisikirikane ka wanu piya, tíjuzi tiwatishe wasisowere na munu
asáka kuwa onse tena kuhusu noro zina-ro." 18 Basi, wakitumiza kuweta tena, wakiwa-
muru kuwa wasisowere na wasifunde tena kwa zina ra Insa.
19 Falakini Peduru pamoja na Yahaya wakijibu, wakiwambira javi: "Lamulani umwe
wanyewe. Cakweli ndi cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tikusikirizeni umwe au
Mwenyezimungu? 20 Konta ofwe aitibidi kunyamala, tíjuzi pakulu tisowere baina cati-
wonire na catisikire." 21 Basi, wakulungwa ware wakingira kuwopepesa tena, mwinsho
wakiwafungula wakiwasa. Awawonire shariya ya kuwahukumu, konta piya wanu wak-
intukuza Mwenyezimungu kwa vinu vîkunire vire. 22 Kamana, ire mwananlume ankunire
maajuza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa kupunda myaka arubaini.

Peduru na Yahaya na wenye kwamini wajumana kulebela duwa

23 Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenziwawo ware, wakiwereza piya
vyawâmbiriwe na wakulungwa wa dini pamoja na wazee. 24 Ewo nakusikira, wakilebela
duwa pamoja ka Mwenyezimungu, wakamba: "Mola Nkulu, uwe ndi umbire bingu, ardhi,
bahari, pamoja na viyumbe piya viri nkati yake. 25 Uwe kusowera kwa Roho Takatifu julu
ya babu yetu Daudi†, ntumisi wako, ukamba:
'Mbana Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?
Mbana wanu wankupanga vinu savina kazi?
26 Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza,
wenye mamulaka wajumana,
wabishane na Mola pamoja na Waantawaze‡ iye.'
27 Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyu Pilatu wajumana na Sawari-Mayahudi
pamoja na wanu wa Iziraeli, kubishana na Insa, ntumisi wako takatifu wauntawaze.
28 Ewo wajumana watende piya vyaupangire tangu mida kuwa vijuzi vikune. Kupanga
javyo kwa sababu ya uwezo wako na kamba vyausakire. 29 Basi sambi, Mola, ona kutisha
kwawo, walavye wofi nfululu watumisi wako wereze habari zako. 30 Tenda javyo kuno
ukolosa nkono wako ipate uponese, na tenda alama na matajabisa kwa zina ra Insa,
ntumisi wako takatifu."
31 Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare patenda kitikansi. Piya akiwen-
gira Roho Takatifu, wakanza kwereza habari za Mwenyezimungu bila wofi.
32 Kwa nkonjo wa ware waminire ware, piya wákiwa na mawazo mamoja na nafsi
moja. Áwerepo anta munu mmoja wakwamba kuwa evi vinu-vi vyangu omi, ila piya vinu
vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo. 33 Kwa uwezo nkulu, mawalii wákilavya ushahidi wa
kufufuka ka Mwenye Insa. Na rehema nyingi íkiwesukira wanu ware piya. 34 Kamana noure
nkonjo wa wenye kwamini ure, áwerepo wakusakula kinu, kutowa kupata. Wákiwa na
masamba au manyumba onse wakiuzanya, nzuruku ure wákijanga, 35 wákiwagabizi mawalii
mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu, kwa kila mmoja ákipata caasakula.
36 Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya Lawi, kâpongoriwa kisirwa
ca Kiporo. Mawalii wántapira zina ra Barinaba, mana ake "mwenyé kutaya niya". 37 Kwa
kuwa Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba, iye kauzanya, ikisa nzuruku akija nawo, aki-
wagabizi mawalii mmakono mwawo.

5

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

1 Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na nkawake Safira wôzanya amana
yawo, 2 fala Ananiya, kasikizana na nkawake, nzuruku ure fungu rimoja akiriturira
pambari, mwengine akiwagabizi mmakono mawalii.

† **4:25** Ona Zaburi 2:1-2. ‡ **4:26** "Waantawaze" ndi Almasihi.

[3] Sambi, Peduru akindairi: “Ananiya, sababuni kumwasa Ibilisi kukidiri moyo wako
kuntesa Roho Takatifu, kulavya nzuruku mwengine kuriturira pambari? [4] Kábula
saunauzanya, kanzi-yo aiwere yako? Na bandi ya kuzanya, nzuruku-wo auwere wako?
Sambi, kinani cukuwazise mmoyo mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka wanadamu,
kulongopa ka Mwenyezimungu!”
[5] Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akigwa rã, wakufwa wawenye. Na piya wasikire
vîkunire vire uwapata wofi pakulu futi. [6] Noparepare, wakija wanemba wakintwala,
wakinkafini, wakinsukula wakuka wakinzika.
[7] Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa cinkunire nlumake. [8] Peduru
akindairi: “Nganambire, ewu ndi nzuruku wamuzanye amana yenu?” Iye akijibu: “Aye,
ndi nowu.” [9] Peduru akimwambira: “Sababuni uwe na nlumako kusikizana kuntenvya
Roho wa Mwenyezimungu? Basi, wanemba wanzikire nlumako ndi ware panryango pare.
Nowe novyo wákusukula.” [10] Kwa mpunde noure, akingwira Peduru mmaulu rã, wakufwa
wawenye. Wanemba ware pawengire wansingana wakufwa. Noparepare wakinsukula,
wakuka wakinzika upande wa nlumake. [11] Basi, wanu wa jamati*, na ware wasikire eyi
habari-yi ware, piya uwapata wofi pakulu pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

[12] Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu ya makono a mawalii.
Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani na niya mmoja. [13] Wanu wengine awakitwakali
kuringiza nowo nkonjo wawo-wo, fala wakiwasifu. [14] Kwa kila mara, nkonjo wa ware
wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka, waka na walume wengi. [15] Kwa javyo, wanu
wakija nawo walwere nvinanda na mmashila panja pare, ipate akipita Peduru, nanga
kinviri cake ciwafinike walwere wamojawapo. [16] Wanu wengine tena wa kaya jirani za
Yerusalemu wakija nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

[17] Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere nawo pamoja kati ya nkonjo
wa Masaduseu, ukiwengira wiyana. [18] Ndimana wakiwafunga mawalii ware, wakiwataya
nkalaboshu ya wafungwa piya. [19] Fala usiku, laika wa Mola kafungula miryango ya kala-
boshu ire, akiwalavira panja, akiwambira: [20] “Ukani kuNyumba Takatifu, mukawereze
wanu habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” [21] Ewo nakusikira javire, pakucere wakuka
wakingira nNyumba Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.
Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na ware waákiwa nawo. Ewo
wakiwarifu wanu wa Baraza ya Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli.
Ikisa wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo mawalii ware. [22] Fala
minduna ware, pawafikire kukalaboshu kure, awawasingane. Basi wakiludi, wakija,
wakijibu: [23] “Katukire kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe ti, na maamiri
wekare panryango nopo. Fala patifungure, nkati atinsingane anta munu mmoja.”
[24] Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na wakulungwa wa dini, pawasikire
javire, wafazaika mama! Vikuna-vi ndi vyepi? [25] Kwa mpunde noure, akifika munu
mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wamuwataire nkalaboshu mure ware,
wemira nNyumba Takatifu, wankuwafunda wanu!” [26] Basi, nkulungwa wa minduna wa
Nyumba Takatifu, akuka pamoja na minduna kuwatwala mawalii ware. Fala wawatwala
bila kuwatendera nguvu, konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.
[27] Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere. Nkulu wa wakulungwa wa
dini akiwadairi, [28] akamba: “Ofwe atukukatazeni kufunda kuhusu eri zina-ri, fala kweli-
kwelini umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalemu kufunda kwenu, na musaka
mutipatise lawama na damu ya noyu munu-yu!” [29] Peduru na mawalii wenziwe wakijibu:
“Tíjuzi tinsikirize Mwenyezimungu koliko wanadamu. [30] Nlungu wa babu zetu kanfufula
Insa wamûmulaye mukingomezera pansalaba. [31] Fala noyu, Mwenyezimungu kanlamusa
upande wake wa nkono nriro awe Nlongozi na Nvushi, ipate iye Mwenyezimungu
waIziraeli awatubise na awaswamii dambi zawo. [32] Ofwe tiwa mashahidi wa evi vinu-vi,
na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi Roho Mwenyezimungu wawapa piya
wenye kunsikiriza iye.”
[33] Wanu ware, pawasikire javire, wakimiwa pakulu futi, wakisaka wawolaye. [34] Falakini
munkonjo wa Baraza ya Milandu mure, mwanlimu mmoja wa Taureti, Nfarizeu wak-
witiwa Gamaliyeli, wakwinshimiwa na wanu piya, akamuru kuwa wanawalume ware
walaviriwe panja wakati aba. Ikisa, akiwambira, [35] akamba: “Wenzangu waIziraeli,
more-moreni na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka kuwatenda-vyo. [36] Suku za
nyuma, kâlawirira mwananlume mmoja wakwitiwa Tehuda, akiritula kuwa munu bora.

* **5:11** “Jamati” mana ake ndi nkonjo wa wenye kunfulata Insa.

Iye kâwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwinsho kâulaiwa, na wanu wakinfulata ware
wakitawanyikana piya, nkonjo ure ukifujika. 37 Airini, suku zakwandikiwa marikolo,
akija akilawirira Yuda, nGalileya. Iye novyo kâkidiri kuwapata wanu wengi wawenye
wakunfulata, fala neye novyo kôlaiwa, na wakinfúlata piya wâtawanyikana. 38 Basi, nukule-
belani javi: ritanuseni na ewa wanu-wa, waseni woke kwa salama, konta ikiwa ewu
mpango-wu ulawa ka munu, ufujika. 39 Falakini ikiwa ulawa ka Mwenyezimungu, umwe
amukidiri kufuja, musije kuwoniwa kamba mubishana na Mwenyezimungu."
Na ewo wakikubali vyaambire Gamaliyeli vire. 40 Sambi wakiweta mawalii, wakiwa-
capisa, wakiwakataza kuwa wasisowere tena zina ra Insa rire, na wakiwafungula. 41 Kwa
javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza ya Milandu mure walawa na moyo radi, konta
Mwenyezimungu kawatula ubora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.
42 Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mmamanyumba, awakasa kufunda
na kwereza kuwa Insa Almasihi.

6

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

1 Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi wa Insa, íkiwapo dugudugu
nkati ya Mayahudi wakusowera kigeregu na ware wakusowera kiebraniya. Ware
wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli wawo awanang'aniziwa sana
pacitongiwa cakurya kila suku. 2 Ndimana mawalii kumi na wawiri wawajumanisa
piya wanafunzi wa Insa, wakiwambira: "Sivyo vyema ofwe kwasa kufunda usemi wa
Mwenyezimungu, kupita tikihudumu mmameza. 3 Kwa javyo, kati ya wanduzetu-wa,
watondoreni wanu saba wakuwa nawo ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na fahamu
ipate tiwagabizi eyi kazi-yi. 4 Ila ofwe tishugulikire kulebela duwa na kufunda usemi wa
Mwenyezimungu."
5 Piya ware uwajibu usowezi ure. Wakintondola Shitefanu, wakolota kwamini pakulu
na wakumwijala Roho Takatifu. Wakiwatondola tena Filipi, Porokoro, Nikanori, Timoni,
Parmena, pamoja na Nikolayu wa Antiyokiya, akubalire dini ya kiyahudi. 6 Wanu ware
wakolotiwa mbere ya mawalii, wakilebeleliwa duwa, na wakituriwa makono.
7 Basi sambi usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi Yerusalemu
ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

8 Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa makulu-makulu
na alama mbere ya wanu. 9 Fala wakizuka wanu wamojawapo wa sinagoga ikitiwa "Ya
wenye uhuru". Wákiwa Mayahudi wa Kireni na Aleshandriya, na wengine wa Kilikiya na
Aziya. Ewo wakanza kukaidiyana na Shitefanu. 10 Falakini ewo awakikidiri kunshinda
wijiwifu tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.
11 Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: "Tinsikira akikufuru ka Musa pamoja
na Mwenyezimungu." 12 Wakiwashongezera wanu ware, wazee, na wanlimu wa
shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola, wakinlongoza kuBaraza ya Milandu ya
Mayahudi. 13 Noparepare, wakiwemisa mashahidi walongo wakisema: "Eyu mwanan-
lume-yu aasa kukufurira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. 14 Konta tinsikira akisema
kuwa Insa nNazareti-yo adangula mahala-pa na apindula tabiya zaatasire Musa." 15 Na
piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza rungu-rungu, wammona uso
wake ure kuwa kamba wa laika.

7

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

1 Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: "Uwe, kweli-kwelini ndi
novyo?" 2 Iye akijibu: "Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawawa, sikirizani!
Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Iburahima paákiwa Mezopotamiya,
saanasamira kwikala Harani, 3 kâmwambira javi: 'Lawa inti yako, wase jamaa zako, uke inti
yanisaka kukolotera yonse.' 4 Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo, akuka akiinshi
Harani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu kansamisira Iburahima
eyi inti yamuri kwikala umwe sambi-yi. 5 Mwenyezimungu ampere Iburahima kuriti,
anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye kâmpa tamaa ya kumpa inti-yi iye iwe yake-
yakeni pamoja na ujukulu wake, ingawa âwere nawo mwana. 6 Mwenyezimungu akamba
kuwa ujukulu wake wakuja kuwa wamalamboni wakwikala inti ya wanu wengine, wawe
watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka miya nne. 7 Tena Mwenyezimungu akamba:
'Inti yawasaka kutendiwa utwana-yo, niwahukumu. Ikisa, bandi ya evyo, wasama,
wakuja kunitukuza omi epa mahala-pa.' 8 Mwinsho akimpa miyadi ya kupatana julu

ya itani. Kwa javyo, paampongore Izaki, akintaya itani suku yanane yawenye. Izaki
akimpongola Yankubu, na Yankubu akiwapongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu
wakulu.
9 Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo Yusufu, wamuzanya akuka inti
ya Miswiri. Fala Mwenyezimungu ákiwa pamoja neye. 10 Iye akinlavya tafauti zake piya,
akimpa fadili na wijiwifu mbere ya Firyauna, nfalume wa Miswiri. Ndimana Firyauna
akintawaza kuwa waziri wake Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.
11 Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, ikiwataya wanu mashaka makulu futi.
Anta babu zetu awakipata cakurya. 12 Fala Yakobu, paasikire kuwa Miswiri iwapo tirigu,
kawatuma wanawe, wababu zetu, safari yakwanza. 13 Pawokire safari yapiri, Yusufu
karijiwisa mbere ya wanyenyeze, na Firyauna akipata kuwejiwa jamaa zake Yusufu.
14 Yusufu akitumiza kumwita Yakobu wawaye na jamaa zake piya, isabu ya wanu sabini
na watanu. 15 Basi Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa pamoja na wababu
zetu. 16 Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi, kawazikiwe kaburi râuzire Iburahima kwa
isabu ya parata na wakinya Emori Sikemi kure.
17 Wakati paufikire karibu, Mwenyezimungu katimiza tamaa yaâmpere Iburahima,
kabila yetu Miswiri ikizidi kongezeka pakulu. 18 Sambi Miswiri kure katawala nfalume
mwengine sakimwijiwa Yusufu. 19 Eyu kawatenvya jamaa zetu, kawatabisha babu zetu
julu ya kuwalazimisha wawase panja wasimana watoto wasiinshi.
20 Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa mwema sana. Kareriwa
myezi mitatu nnyumba ya wawaze, 21 na paasiwe toto ire, mwana wa Firyauna akinlokota,
akinrera kamba mwanawe. 22 Musa kafundiwa wijiwifu piya wa Miswiri, na kawa
mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.
23 Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza kuka kuwawona jamaa zake,
waIziraeli. 24 Paammonire muIziraeli mmoja akitabishiwa, iye akimwingirira, akiriripira
kwa ire akitabishiwa ire, akinduru mMiswiri ire. 25 Musa akiwaza kuwa wanduze
waIziraeli wakwereriwa kuwa Mwenyezimungu awanusuru julu yake iye, fala aw-
ereriwe. 26 Subuu yake akiwalawirira waIziraeli wamojawapo wakumana. Akiyerera
kuwapatanisa, akiwambira: ‘He! Umwe muwa munu na nduye, mbena musausana
watupu?’ 27 Fala munu akintabisha mwenziwe ire, akintanuka Musa, akimwambira:
‘Uwe, akutawaze kuwa nkulungwa wetu waakutilamula nani? 28 Usaka unulaye novyo
kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?’ 29 Nakusikira javire, Musa akitira, akuka inti ya
Midiyani kamba mmalamboni. Nokurekure akiwapongola wana wawiri.
30 Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi, kamwisukira laika na
malulimi a moto, akikorera pafukutu. 31 Musa akishanga kwa ruhuya imwisukire ire,
nakusengereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya Mola, ikamba: 32 ‘Omi ndi Nlungu wa
kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.’ Musa akanza kutetema,
anta kunang'aniza aakishubutu. 33 Mola akimwambira: ‘Vula viratu vya mmaulu mwako-
vyo, konta mahala pauri-po patakatifu. 34 Niwonanga mashaka makulu awatabishiwa
wanu wangu wari Miswiri, nisikiranga kiriro cawo. Ndimana nisuka niwafungure.
Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire Miswiri.’
35 Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandairire javi: ‘Nani akutawaze kuwa nku-
lungwa na mwenyé kulamula?’, noyo noyoni, Mwenyezimungu kampereka kuwa nku-
lungwa na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukutu ire. 36 Na noyo noyoni ndi awalavire
wanu Miswiri, pesire kutenda matajabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari Nyeundu,
na nlanga, muda wa myaka arubaini. 37 Noyo noyoni ndi Musa awambire waIziraeli
javi: ‘Mwenyezimungu anzusha nkati ya wanu wake nabii wenu kamba vyanizushire
omi.’ 38 Noyu ndi ire ákiwa pamoja nawo waIziraeli wajumane nlanga. Iye ndi awere
shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu kumwango wa Sinayi kure. Iye ndi
apokerere usemi hai, akitipa ofwe.
39 Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa, wankatala. Mmyoyo yawo, wakisaka
kuludira Miswiri, 40 wakimwambira Aruna*: ‘Titendere maswanamu wakutilongoza. Ka-
mana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiwa cinkunire.’ 41 Newo wakintenda swanamu, nfano
wa ng'ombe ntoto. Ikisa, wakintendera kafara swanamu ire, na wakinsheherekera pakulu
kinu cawantendire na makono awo. 42 Basi, Mwenyezimungu akiwatanuka, akiwasa
wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe nkitabu ca minabii†, cisema javi:
‘Onani, waIziraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, munilavira omi kafara yenu na
swadaka? 43 He! Kwasa kutenda javyo, musukula ema ya Moleki‡, na nondwa ya swanamu
Rafani, mifano yamutendire wanyewe mupate kwambudu. Sikweli?

* **7:40** Aruna ákiwa nduye Musa. † **7:42** Ona Amosi 5:25-27. ‡ **7:43** Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa waKanaa.

Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.'
44 Wababu zetu wákiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi, íjengiwa kamba Mwenyezimungu
vyamwamurire Musa kujenga, kwa kufulata nfano waawonire. 45 Wababu zetu wapoker-
era noire Ema ire, na wasukula pawalawire na Yoshwa kuriti inti-yi. Mwenyezimungu
yaawatuwisire mataifa mengine mbere ya wababu zetu. Na Ema ire ikibaki nokure
mpaka wakati wa Daudi. 46 Iye karehemiwa na Mwenyezimungu, kanlebela nafasi
ya kuwatafitira waIziraeli mamburo awo§. 47 Falakini, ajire akijenga nyumba-yo ndi
Selemani. 48 Ka ukweli, Mwenye Nkulu ekala nyumba zakujenga wanadamu. Kamba
vyêreze nabii mmoja*, akamba javi: 49 'Binguni ndi kiti cangu, ardhi ndi yanirika maulu
angu.
Ndi nyumbani yamusaka kunijengela? (amba ndi Mola).
Au mahalani panisaka kupumula?
50 Sumi na nkono wangu mwanyewe nitendire piya vinu-vi?' "
51 Shitefanu mwinsho akamba javi: "Umwe muwa wabishi, amukeketiwe myoyo yenu
na murimba masikiro†. Daima munkatala Roho Takatifu, kamba vyawákinkatalanga
wababu zenu. 52 Nabiini salumbatiwe na babu zenu? Ewo wawolaya mitume wákerezanga
mida habari ya kwisuka ka Mwenyé shariya‡. Sambi, na umwe ndi novyo: munzun-
gunuka, mumulaya iye. 53 Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya ilawire ijire na
malaika. Novyo-sivyo, umwe amutumire noyo shariya-yo."

Vyaafwire Shitefanu

54 Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma mmyoyo mwawo, wakinta-
funira meno. 55 Fala iye kamwijala Roho Takatifu, kanang'aniza binguni, kawona nuru
ya utukufu wa Mwenyezimungu, na kammona Insa emire upande wa nkono nriro wa
Mwenyezimungu. 56 Neye akisema: "Onani! Nankuwona binguni wanzu, na Binadamu
wa Binguni kemira upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu!"
57 Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro, wakimwirukira piya kwa niya mmoja.
58 Wakintuwisira panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na mawe. Mashahidi wakinvula
nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono nnemba wakwitiwa Saulu.
59 Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu akilebela duwa, akamba: "Mwenye
Insa, pokerera roho yangu." 60 Ikisa akikokora, akifula uto, akamba: "Mola, usiwahukumu
kwa eyi dambi-yi!" Pesire kusema javire, akifwa.

8

1 Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenye kwamini

Noire suku ire, jamati* Yerusalemu akanza kuwapata mashaka a kulumbatiwa pakulu.
Piya wakitawanyikana inti za Yudeya na Samariya, ila mawalii awatirire Yerusalemu
kure. 2 Wanu mamuminu wanzika Shitefanu na wanririra pakulu futi. 3 Fala Saulu akifuja
jamati ire, akingira nyumba anta nyumba, akiwasukuma waka na walume, akiwatayisa
nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

4 Sambi, watawanyikane ware wapita wakereza Habari Ngema. 5 Filipi neye akitere-
mukira kaya moja ya Samariya, nokurekure akiwereza wanu kuhusu Almasihi. 6 Wanu
wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisowera, wakinsikiriza kwa niya mmoja kuno
wakiwona alama zaakitenda. 7 Kamana wanu wengi wakupatiwa na mashetwani, waki-
somoka kuno wakituwisiwa mashetwani ware. Na vitewe pamoja na wakútumbela wengi
wakiponesiwa. 8 Kwa javyo, nkaya mure íkiwapo radi pakulu futi.
9 Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani, mida âkitenda vitendo
vya usawi, ákiwatajabisanga waSamariya. Iye akiritula ubora. 10 Piya wenye kaya ire
kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba: "Eyu munu-yu kanawo uwezo
wa Mwenyezimungu, kanawo uwezo Nkulu." 11 Ewo wakinsikiriza konta suku nyingi
zawenye ákiwatajabisa na vitendo vya usawi. 12 Fala pawankubalire Filipi vyaakereza
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa, waka
kamba walume. 13 Anta na Ansumani novyo iye mwanyewe kakubali. Bandi ya koziwa,
ákenendanga na Filipi. Iye, kwa kuwona alama na matajabisa makulu ákitendanga are,
akitajabu.

§ **7:46** Kigeregu: "nyumba ya Yakobu". * **7:48** Ona Izaya 66:1-2. † **7:51** Kigeregu: "Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu", mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ‡ **7:52** "Mwenyé shariya" mana ake Insa Almasihi. * **8:1** "Jamati" mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi.

14 Mawalii Yerusalemu, pawasikire kuwa waSamariya wakubali usemi wa Mwenyez-
imungu, wakiwapereka noko Peduru na Yahaya. 15 Pawafikire, wawalebelela duwa ipate
wampokerere Roho Takatifu. 16 Konta noure wakati ure, ákiwa saanamwisukira munu
anta mmoja. Ila ewo woziwa kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. 17 Basi, wakiwatula
makono, newo wakimpokerera Roho Takatifu.
18 Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takatifu julu ya kuturiwa makono
na mawalii ware, neye akiwamera nzuruku, akamba: 19 "Nnomi novyo nipeni noyo
mamulaka-yo, ipate wanintula makono onse, ampokerere Roho Takatifu." 20 Fala Peduru
akimwambira: "Upoteya uwe pamoja na nzuruku wako-wo mwanyewe! Kuwaza kuwa
ruhuya ya Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku? 21 Uwe auna fungu wala upande
kati ya eyi kazi-yi kamana moyo wako auri sana mbere ya Mwenyezimungu! 22 Basi,
tubiya mabaya ako-yo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulangele mmoyo mwako-co.
23 Kamana niwona kuwa kwanawo nyongo ya wiyana pakulu, na kuwa nkati ya kifungo ca
ubaya." 24 Ansumani akiwajibu, akamba: "Umwe-po nilebeleleni ka Mola ipate cisinikune
kimojawapo vyamusowere-vyo."
25 Peduru na Yahaya, pawesire kulavya ushahidi na kwereza usemi wa Mola, wakiludira
Yerusalemu. Pawakiludi, wakereza Habari Ngema makaya mengi a waSamariya.
26 Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba: "Lawa uke upande wa suheli,
utware njira ya kuteremukira Yerusalemu ukukirira Gaza." Noyo njira-yo yalanga. 27 Basi
Filipi akilawa akuka. Paakuka akisimanana naye mwananlume cande wa Etiyopiya, ákiwa
ntumisi nkulu wa Kandasi†, Rainya wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-yo ndi agabiziwe
piya kazi za mizuruku. Iye kôka Yerusalemu kuntukuza Mwenyezimungu. 28 Paásimanane
nawo-po ákiludira kwawo. Kekala munkukuta mwake, akifyoma kitabu ca nabii Izaya.
29 Roho Takatifu kamwambira Filipi: "Sengereza karibu ya nkukuta ure pare, ukasikire
nowe." 30 Filipi akituwa akisengereza pankukuta pare, akinsikira nTiyopiya ire akifyoma
kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi: "Mwaja? Camufyoma-ci, mwankwereriwa?"
31 Amiri ire akinjibu: "Nereriwaja saneleweshiwe?" Kwa javire, iye akimwambira Filipi,
akamba: "Kwera munkukuta-mu, tikare onse."
32 Usowezi takatifu‡ wawenye waákifyoma ndiwu, ukwamba javi:
"Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,
novyo-novyoni neye aambure kanywa yake.
33 Kwa kurinyenyekeya kwake, wantuwa shariya.
Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake
konta uhai wake ulaviwa mulumwengu-mu."
34 Amiri ire akindairi Filipi: "Nukulebela, evi vyaamba nabii-vi kankumwamba nani?
Kankuramba mwanyewe au munu mwengine mmojawapo?" 35 Basi Filipi akanza kusow-
era, na mwanzo wa noya Mandiko Takatifu-ya, akimwereza habari ya Insa.
36 Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire akamba: "Are pare maji! Cikataza
omi koziwa kinani?" 37 § 38 Basi, amiri ire akimisisa nkukuta ure, wakisuka wo-wawiri,
wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare. 39 Pawalawire mmaji mure, Roho wa
Mola akinlainisa Filipi, na amiri ire awere wakummona tena. Basi, akitwala njira akuka
vyake ka moyo radi! 40 Filipi akiwoniwa Azoto, akipita akereza Habari Ngema kaya ulu-ulu
zire piya mpaka akifika Kaisariya.

9

Insa amwita Saulu anfulate

1 Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi wa Mwenye Insa. Akimukira
nkulu wa wakulungwa wa dini, 2 kunlebela waraka ya kuka Damashiku akolote mmasi-
nagoga, ipate akiwasingana walume au waka wenye kufulata Njira ya Insa, awafunge,
oke nawo Yerusalemu. 3 Fala iye paakuka vikinkuna ari karibu ya Damashiku, kwa
gafula ikinzunguriza nuru ya kulawa binguni. 4 Noparepare akigwa, akisikira shauti
ikimwambira: "Saulu, Saulu, mbana unilumbata?" 5 Iye akidairi: "Uwe nani, Mwenye?"
Shauti ire ikinjibu: "Omi Insa waunlumbatanga-yo. 6 Fala lamuka, uke ire kaya ire, eko
ukwambiriwa caukujuzi kutenda."
7 Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira wakinyamala, wakisikira
shauti fala awakimmona munu wawenye. Mashala! 8 Saulu akilamuka pansi pare,

† **8:27** "Kandasi" mana ake "Rainya". ‡ **8:32** Ona Izaya 53:7-8. § **8:37** Mandiko mengine a mida eyi aya-yi aipo. [Filipi akinjibu: "Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza." Na iye akinjibu: "Nukwamini kuwa Insa Almasihi Mwana wa Mwenyezimungu."]

na ingawa maso ake kafungula, fala aákiwona kinu. Ndimana, ewo wakinkola nkono,
wakimukisa Damashiku. 9 Iye kekala suku natu saawona. Nozo suku-zo, aataire
pakanywa cakurya wala maji.
10 Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wakwitiwa Ananiya, imwisukira
ruhuya ya Mwenye Insa, shauti ikimwita: “Ananiya!” Iye akijibu: “Labeka, Mwenye.”
11 Mwenye Insa akimwambira: “Ritengeze, uke barabara yakwitiwa Koloka. Ukafike
nyumba ya Yuda, ukandairishe mwananlume wa Tarusu wakwitiwa Saulu. Ka ukweli,
iye kankulebela duwa. 12 Imwisukira ruhuya, neye kammona mwananlume wakwitiwa
Ananiya akingira akintula makono, akinlebelela aludire kuwona.” 13 Ananiya akijibu:
“Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wakisowera kuhusu noyo mwanan-
lume-yo na ubaya mwingi iye awatendanga wanu wako watakatifu Yerusalemu-ko. 14 Na
epa iye kanawo mamulaka a wakulungwa wa dini a kuwafunga piya wenye kwambudu
zina rako.” 15 Fala Mwenye kamwambira: “Uka, konta noyo mwananlume-yo nintondola
nintumire awereze zina rangu Sawari-Mayahudi, mafalume, pamoja na waIziraeli. 16 Omi
mwanyewe nimolotera Saulu mashaka akija kunkuna kwa ajili yangu.”
17 Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula makono, akamba: “Nduyangu
Saulu, Mwenye kanituma kwako, Insa mwanyewe akulawírire munjira-yo, ipate uludire
kuwona na akwijare Roho Takatifu.” 18 Kwa mpunde noure, vigwa vinu mmaso mwa Saulu
vyakulanda mamba a inswi. Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka akuka akoziwa.
19 Pesire kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi wa Insa kwa muda wa suku
aba. 20 Kwa wakati noure, akuka mmasinagoga a Mayahudi, akanza kwereza kuhusu Insa,
kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu. 21 Piya wakinsikira, wakitajabu, wakamba:
“Sinoyu mwananlume akiwalumbata wambudu zina ra Insa Yerusalemu kure-yu? Sicin-
jisire epa noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa dini?” 22 Fala Saulu kila mara ak-
izidi kwijaziwa uwezo. Iye akiwatikinisa Mayahudi wakikala Damashiku kwa kuwejiwisa
kuwa Insa ndi Almasihi.
23 Zipita suku nyingi zawenye, 24 Mayahudi wakisikizana kumulaya, fala iye kaweji-
wirira mipango yawo. Ikisa tena, Mayahudi wakisonderanga mmiryango ya kaya, usiku
na nsana, ipate wammone Saulu wamulaye. 25 Ndimana, wanafunzi wake wakintwala
usiku, wakimpenyeza pakitololo ca kipama, wakinteremusa.*
26 Saulu paafikire Yerusalemu, kayerera kusanganyika na wanafunzi wa Insa. Fala
piya ware wakimopa, awakamini kuwa iye kweli-kwelini mwanafunzi. 27 Fala Barinaba
akintwala, akimpereka ka mawalii. Akiwereza namuna Saulu vyaâmonire Mwenye Insa
munjira, âkisowera naye. Na kawereza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye Insa bila
wofi Damashiku. 28 Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja Yerusalemu, ákiwa na uhuru
wa kwingira na kulawa kati yawo, ákiwereza kuhusu Insa bila wofi. 29 Iye ákisoweranga
na ákikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala ewo wakisakula namuna ya
kumulaya. 30 Pawasikire, wanduze wenye kwamini wakintwala Saulu, wakuka naye
Kaisariya, nokurekure wakimpereka Tarusu.
31 Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya zíkiwa nawo usalama na
zikirimba. Zíkirijenga na inshima za Mola na kwa nguvu za Roho Takatifu, zikizidi
kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

32 Peduru ákenendanga kila upande, koka novyo kuwawona watakatifu wakikala Lida.
33 Noko akisimanana na mwananlume mmoja wakwitiwa Aineya, ákiwa kitewe, mainsha
ake ákiwa a pakinanda muda wa myaka minane. 34 Peduru akimwambira: “Aineya,
Insa Almasihi akuponesa! Lamuka, tandika kinanda cako.” Neye, kwa mpunde noure,
akilamuka. 35 Wanu piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni wammona, newo
wamwamini Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

36 Kaya ulu ya Yafa ákiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita Tabita. (Zina nkigeregu
akitiwa Dorka.) Noyo mwanamuka-yo ákitendanga vitendo vyema na ákilavyanga zaka.
37 Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya kumosa, maiti wakitula kuk-
isusi kugorofa. 38 Kwa kuwa Yafa kúkiwa karibu na Lida, wanafunzi pawasikire kuwa
Peduru kawa Lida, wamperekera wanawalume wawiri kuntafadali javi: “Njo kwetu kuno,
usikawe.”

* **9:25** Ona 2 waKorintiyu 11:33.

39 Kwa javyo, Peduru akilawa, akilongozana nawo. Nakufika, wakimpereka kugorofa
nkisusi. Piya manankweli wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na wakimolotera
anzu na nguwo zaákisonanga Dorka ári hai. 40 Peduru wanu ware piya akiwalavira
panja, akikokora, akilebela duwa. Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire, akamba:
"Tabita, lamuka!" Iye akifungula maso ake, nakummona Peduru, akikala. Mama!
41 Peduru akinkola nkono, akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye kwamini ware
pamoja na manankweli, akiwolotera nkomu wawenye dodola.
42 Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari zikunire zire, na wengi
wakinkubali Mwenye Insa. 43 Na Peduru kainshi suku nyingi zawenye Yafa kure nnyumba
ya mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake íkiwa nsuwa-sambala.

10

Habari Ngema iwafika wanu Sawari-Mayahudi

Koroneliyu amwisukira laika

1 Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja ákitiwa Koroneliyu, ákiwa nfalume wa kundi
ra masurudadu rikitiwa "Kundi ra Italiya". 2 Iye akimwajibu mambo a Mwenyezimungu,
na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja na jamaa zake piya. Iye ákilavyanga zaka
pakulu, na daima ákilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. 3 Kwa suku moja, wakati wa
alhanswiri, imwisukira ruhuya, kammona sana-sana laika wa Mwenyezimungu akin-
jira akimwita: "Koroneliyu!" 4 We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-rungu,
wakushanga wawenye, akindairi: "Kinani mwenye?"
Laika ire akinjibu: "Duwa yako pamoja na zaka yaulavyanga ifika ka Mwenyezimungu
akumbukire tamaa zake. 5 Epa sambi, wapereke wanawalume woke mpaka Yafa, wakant-
ware mwananlume wakwitiwa Ansumani, atapiriwe zina ra Peduru. 6 Eyu munu-yu
kafikira ka mwananlume wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyumba yake iwa
nanyenje ya mwani."
7 Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta watumisi wake wawiri na
surudadu mmoja muminu kati ya ware wákiwa pakazi yake. 8 Akikola kuwereza piya,
akiwatuma kuka Yafa.

Peduru imwisukira ruhuya

9 Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa, Peduru akikwera pajulu ya
nyumba kulebela duwa. Íkiwa kiyasi ca aduhuri. 10 Ikinkola njala, akisakula kurya.
Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuya. 11 Kawona bingu iri wanzu, cikija kinu
cakulanda nguwo ulu ifungiwe malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi. 12 Nkati-mo
wákiwapo kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu wakurikweta pansi
pamoja na nyuni za julu. 13 Basi iye akisikira shauti, ikamba: "Lamuka Peduru, sinja,
urye." 14 Peduru akamba: "Sishubutu, Mwenye! Kamana tangu sinarya kinyafu wala
caharamu." 15 Kwa mara nyengine tena, shauti ire ikimwambira javi: "Usite haramu kinu
caahalalishe Mwenyezimungu." 16 Evi vikuna mara natu. Kwa mpunde noure, nguwo ire
ikiludisiriwa binguni.
17 Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire ire, wanu watumiwe
na Koroneliyu ware wêmira panryango, wakidairi nyumba ya Ansumani. 18 Wakita,
wakidairi: "Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira nomu?" 19 Peduru
paakiwaza mana a ruhuya ire, Roho Takatifu akimwambira javi: "Ona, wanu watatu
wajire-wo wakusakula. 20 Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo, usiwe na dana, konta
omi ndi niwatumire." 21 Kwa javyo, Peduru akisuka, akiwambira wanu ware: "Omi
ndi munu wawenye wamúri kunsakula-yo, epa cikujisireni kinani?" 22 Ewo wakinjibu:
"Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume wa kundi ra masurudadu. Iye mwenyé shariya,
amopa Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu pakulu sana. Iye kamuriwa na laika
takatifu atumize kukwita uke kwake, ipate akakusikire usowezi wako." 23 Basi Peduru
akiwakaribisha wakingira, wakifikira nopare. Subuu yake iye akilawa, akilongozana
nawo, pamoja na wenziwe wamojawapo wa Yafa wakimpereka.
24 Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye kekala ákiwarindira. Iye kâwalarika
jamaa zake na marafiki zake wa pamoyo. 25 Sambi, Peduru pengire, Koroneliyu nakum-
mona, akingwirira mmaulu kuntukuza. 26 Fala Peduru akinlamusa, akimwambira:
"Imira! Omi novyo niwa mwanadamu!" 27 Peduru nakusowera naye, kengira pansana,
kawasingana wanu wengi wajumana, 28 akikola kuwambira: "Umwe mukwijiwa kuwa
Yahudi aajuzi kusanganyika au kuwandikana naye munu Saari-Yahudi. Fala Mwenyez-
imungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu wala haramu. 29 Ndimana panitiwe, nija
epa ka moyo radi. Kwa javyo, munitira kinani?"

[30] Koroneliyu akinjibu: "Bandi ya suku nne, nowu wakati wa alhanswiri-wu, nikilebela
duwa nnyumba mwangu-mu. Kwa mpunde nimmona munu kemira mbere yangu, kavala
mavazi melupa akumensa-mensa, [31] akinambira: 'Koroneliyu, isikiriwa duwa yako-yo
pamoja na zaka yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere ya Mwenyezimungu. [32] Kwa
javyo, ntume munu Yafa akantware Ansumani atapiriwe zina ra Peduru. Iye kafikira
nyumba ya Ansumani, nsuwaji sambala, akwikala nanyenje ya mwani.' [33] Ndimana,
nitumiza kukwita upesi-upesi, na uwe kutenda sana kuja. Epa sambi piya tijumana nopa
mbere ya Mwenyezimungu kusikira piya vyaakwamurire Mola."

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

[34] Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: "Ka ukweli, nereriwa kuwa Mwenyez-
imungu wanu piya awatafiti sawa-sawa. [35] Wanu wa kabila mojawapo wakumópa
na wakuténda shariya, iye awapokerera. [36] Mukwijiwa habari Mwenyezimungu za-
waperekere waIziraeli, kupata kuwereza usalama julu ya Insa Almasihi. Iye ndi Mwenye
wa wanu piya. [37] Umwe mukwijiwa vinu vikunire inti ya Yudeya piya, mwanzo wa
Galileya, bandi ya koza kakerezanga Yahaya. [38] Mukwijiwa kuhusu Insa nNazareti
namuna Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu na vyaampere uwezo. Muk-
wijiwa kuwa iye kenenda kila upande, akiwatenda wanu vyema, na akiwaponesa piya
wenye kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu ákiwa pamoja naye.
[39] Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za Mayahudi na Yerusalemu.
Ikisa tena ewo wamûlaya, wangomezera pamuti. [40] Fala suka ya tatu, Mwenyezimungu
munu-yu kanfufula na kamolota baina awoniwe, [41] siyo kuwa wammona wanu piya, ila
kawoniwa na mashahidi watondoriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na tinywere
naye, bandi ya iye kufufuka ka wafwi. [42] Iye katilaizira tiwereze wanu, tilavye ushahidi
kuwa iye ndi ire atomoriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula wari hai
na wafwire. [43] Piya minabii walavya ushahidi kuhusu noyu, wamba kuwa piya wenye
kumwamini onse wapata kuswamiiwa madambi, kwa zina rake."

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

[44] Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwesukira piya wanu wakisikira
usowezi ware. [45] Mayahudi makamilifu wampereke Peduru ware, watajabu pakulu
sana konta Roho Takatifu kawamiminira* novyo wanu Sawari-Mayahudi. [46] Kamana
wawasikira wakisowera luga sazijiwikana, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa
Peduru akijibu, [47] akamba: "Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu kamba ofwe.
Akataza maji koziwa ewo nani?" [48] Ikisa Peduru akamuru wakoziwe kwa zina ra Insa
Almasihi. Mwinsho, wakinlebela Peduru wekare naye muda wa suku aba.

11

Peduru akwereza jamati ya Yerusalemu habari zikunire

[1] Sambi, mawalii na wenye kwamini inti ya Yudeya piya wasikira kuwa wanu Sawari-
Mayahudi wakubali usemi wa Mwenyezimungu. [2] Peduru, paafikire Yerusalemu, akisutu-
miwa na wenziwe ware wataiwe itani ware. [3] Ewo wakamba: "Uwe kwingira nyumba ya
wanu sawatayiwe itani, ikisa tena kurya nawo pamoja!" [4] Fala Peduru akanza kuwambira
vyavifulatane, akamba: [5] "Omi níkiwa kaya ulu ya Yafa níkilebela duwa. Noparepare,
inisukira ruhuya. Niwona kinu karibu yangu cakulanda nguwo ulu ikilawa binguni,
yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare. [6] Panikinang'aniza sana, nkati
mwake niwawona manyama wa maulu mane, nyama za nundu, wadudu wakurikweta
pansi, pamoja na nyuni za julu. [7] Ikisa nisikira novyo shauti ikinambira: 'Lamuka Peduru,
usinje, urye!' [8] Nikilawa omi nikijibu: 'Sishubutu, Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca
haramu.' [9] Shauti ya mbinguni ire ikinambira tena javi: 'Usite haramu kinu caahalalishe
Mwenyezimungu.' [10] Evi vinikuna mara natu, ikisa nguwo ire ikiludisiriwa binguni.
[11] Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka nyumba yanifikire ire. Ewo
wakilawa Kaisariya wâtumiwa kwangu omi. [12] Roho wa Mwenyezimungu kanambira
nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi. Tikilon-
gozana na wanduzangu sita ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire. [13] Basi
iye akanza kutereza namuna vyaammonire laika pakaya pake, emire akamba: 'Watume
wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru. [14] Iye akwambira usowezi wakukuvusha uwe
pamoja na jamaa zako.' [15] Pananzire kusowera nawo, akiwesukira Roho Takatifu, kamba
vyaanzire kutisukira ofwe. [16] Na nikumbukira vyaasemire Mwenye Insa kuwa: 'Ndi kweli
kuwa Yahaya koza na maji, fala umwe mukuja koziwa na Roho Takatifu*.' [17] Sambi,

* **10:45** Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya. * **11:16** "Koziwa na Roho Takatifu" mana ake ndi kwijaziwa na Roho Takatifu.

ikiwa Mwenyezimungu kawapa wanu ware uwezo mmoja kamba vyatipere ofwe novyo,
patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi nani wakubishana na Mwenyezimungu?"
18 Ewo pawasikire usowezi-wu wakitengemana, wakintukuza Mwenyezimungu,
wakamba: "Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu kawapa kutubiya†,
wapate mainsha a milele."

Jamati ya Antiyokiya

19 Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa kulawirire bandi
ya kufwa Shitefanu. Wengine wakuka inti ya Foinikiya, wengine Kiporo, na wengine
Antiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa, ila wakiwereza Mayahudi tu basi. 20 Fala
wengine wa Kiporo na wa Kireni woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera novyo
na wanu Sawari-Mayahudi, wakiwereza kuhusu Mwenye Insa. 21 Na uwezo wa Mola‡
úkiwa pamoja newo. Wanu wengi wakinkubali Mwenye Insa.
22 Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalemu, newo wakintuma Barinaba oke An-
tiyokiya. 23 Barinaba paafikire nakuwona neema ya Mwenyezimungu kawa radi,
na kawarimbisa myoyo piya ware walungane na Mwenye wawe na niya ya mmoyo.
24 Kamana Barinaba ákiwa munu mwema, wakumwijala Roho Takatifu na waminifu. Na
wakongezeka wanu wengi wawenye upande wa Mwenye Insa.
25 Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula Saulu. 26 Nakunsingana,
akinsukula mpaka Antiyokiya. Wakijumana nokurekure mwaka nzima pamoja na jamati
ya Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu wengi wawenye. Na Antiyokiya kure, wanafunzi
ndi kawanzire kwitiwa "wafulati wa Insa".
27 Kwa nozire suku zire, minabii wengine wâlawa Yerusalemu wakuka Antiyokiya.
28 Katika kundi rawo, munu mmoja wakwitiwa Agabu akilamuka, na kwa uwezo wa Roho
Takatifu akiwambira: "Ikuja njala ulu futi ulumwengu nzima-wu." (Eyo njala-yo kweli-
kwelini ikija ikilawirira wakati wa Klaudiyu§.) 29 Basi wanafunzi wakinuwiya kuwa-
saidiya wenziwawo wakiinshingi Yudeya, kila mmoja kacanga cawere nawo. 30 Newo
wakitenda novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa Barinaba pamoja
na Saulu.

12

Wenye kwamini walumbatiwa

1 Kwa nowo wakati-wo, nfalume Herodi akitumiza kuwatabisha wanu wamojawapo
wa jamati kwa kutumira makono awo. 2 Iye kamulaya na upanga Yakobu nduye Ya-
haya. 3 Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru novyo akinfunga. (Evyo vikuna
wakati wa jambo ra Mayahudi ra "Mikate saina furumento"). 4 Nakunkola akintaya
nkalaboshu, akingabizi mmakono mwa vipinga vine vya masurudadu wane-wane wakipi-
tisana. Mpango wake úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa. 5 Kwa
javyo, Peduru akifungiwa nkalaboshu, kuno jamati ikinlebelela duwa mpunde-mpunde
ka Mwenyezimungu.

Kufunguriwa ka Peduru

6 Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu, noire suku ire usiku wake
Peduru kâlala kati-kati ya masurudadu wawiri, afungiwe na alucema kuno na kuno.
Wákiwepo masurudadu wengine wêkala panryango wa kalaboshu ire. 7 Mpunde noure
akimwisukira laika wa Mola, nkalaboshu mure ikijala nuru mukilangala vu! Laika
akintikinya weya Peduru akinlamusa, akimwambira javi: "Lamuka upesi!" Unyolo ure
ukinvurika makono mure ukigwa, iyaii! 8 Laika ire akimwambira javi: "Vala ukanda
na viratu vyako." Peduru akitenda novire. Laika ire akamba tena: "Vala koti rako
mmaweya-mo, unifulate." 9 Iye akilawa akinfulata, sejiwa kuwa vyakweli vyaakikunisha
laika ire, akitula kamba ári kulota. 10 Ewo, bandi yakumpunda surudadu wakwanza na
wapiri, wakifika panryango wa cuma wakulawira nkaya. Ukifunguka wanyewe, newo
wakilawa, wakidanira mbarabara. Kwa mpunde noure, laika ire akilainika.
11 Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire, akamba: "Sambi ndi panijiwe
kweli-kwelini kuwa Mola kampereka laika wake, kaninusuru mmakono mwa Herodi na
piya vyawalangele kunitenda Mayahudi."

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

12 Paakiwaza javire, Peduru akifika kwawo Mariyamu, mamaye Yahaya ákitiwanga kwa
zina rengine Maruku. Noko ndi kawajumane wanu wengi wakinlebelela duwa. 13 Peduru
nakufika, akibiya nryango wa kubalakãu. Ntumisi wakwitiwa Roza akilamuka akuka

† **11:18** "Kutubiya" epa mana ake ndi "nafasi ya kutubiya". ‡ **11:21** Kigeregu: "nkono wa Mola," mana ake "uwezo wa Mola". § **11:28** Kalaudiyu ákiwa nfalume wa waRoma.

kwitika hodi ikilombiwa ire. 14 Paamanyire kuwa shauti ya Peduru, akitenda radi pakulu
sana, akasa kufungula nryango, akituwirira pansana, akereza akamba: “Umwe! Peduru
ndi ari kulomba hodi.” 15 Fala ewo wamwambira, wamba: “Uwe kunamava.” Fala iye
akakikisha kanguvu: “Kweli!” Sambi ewo wakinjibu: “Siyo iye, laika wake.” 16 Basi sambi,
Peduru akizidi kwibiya nryango ure kim-kim-kim! Mwinsho, pawafungure wammona
Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi! 17 Iye akiwatendera alama na makono ipate
wanyamare. Sambi, akikola kuwereza namuna Mola vyaanlavire nkalaboshu. Ikisa
akiwambira: “Ezi habari-zi mwerezeni Yakobu na wajamaa wengine.” Nakulawa, akuka
upande mwengine.
18 Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu sana. Awakijiwa cinkunire
Peduru. 19 Herodi akitumiza asakuriwe Peduru. Paatowire kuwoneka, akiwadairi ma-
surudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho, Herodi akilawa Yudeya, akuka akikala
Kaisariya suku aba.

Kifo ca nfalume Herodi

20 Sambi, Herodi kakimiyana nawo pakulu wanu wa Tiru na wa Sidoni. Basi ewo waki-
jumana wakuka wakisowera naye. Ewo wanza kunfika Balashitu, nkolakazi maalumu wa
nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa wakinlebela Herodi wapatane naye kwa usalama
konta ewo inti ya Herodi nokure ndi kawakukanga wakipata vyakurya. 21 Suku Herodi
yaâturire kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a kifalume, akikala pakiti cake,
akanza kuwapa habari mbere yawo. 22 Basi wanu wakibiya kilulu. Lu-lu-lu! Wakamba:
“Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!” 23 Kwa noure mpunde ure, laika wa Mola
akimwibiya Herodi, konta aampere utukufu Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa,
akiriwa na nvunyo.
24 Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera. 25 Barinaba na
Saulu, pawatimize kazi zawo, wakiludira Yerusalemu kure, wânsukula Yahaya wakwitiwa
Maruku.

13

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

1 Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wákiwapo minabii na wanlimu*. Kati ya ewo, wákiwapo
Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiwa “Mwerufi”), Lukiyu nKireni, Manaheni (rafiki
yake nfalume Herodi tangu usimana wawo) pamoja na Saulu. 2 Suku moja, pawákitenda
ibada ya Mwenye pamoja na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: “Walavyeni
sambi-pa Barinaba na Saulu wawe wangu omi, watende kazi maalumu yaniwetire.” 3 Basi,
pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

4 Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekiwa na Roho Takatifu, wakilawa
wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela mpaka Kiporo.
5 Nakufika Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyezimungu mmasinagoga a
Mayahudi. Wákiwa pamoja na Yahaya akiwasaidiya.
6 Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure wansingana Yahudi
mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo na nsawi. 7 Iye ákiwa pamoja na
nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu aki-
warifu Barinaba na Saulu konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu. 8 Falakini
Elima (ndi vyaakitiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu.
Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.
9 Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho Takatifu, akin-
nang'aniza nsawi ire rungu-rungu, akimwambira javi: 10 “Uwe kuwa mwana wa Ibilisi!
Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa aduwi wa shariya piya. Ukwasa rini
kuzungunusa njira za kweli za Mwenye Insa? 11 Epa sambi, nkono wa Mwenye ubishana
nowe. Ukuwa kipofu, kwa muda mojawapo auja kuwona juwa.” Kwa mpunde noure,
Elima kumaso kukimwinukala pi. Akizungunuka-zungunuka kunsakula munu ankore
nkono, ankongoje. 12 Basi nfalume ire nakuwona vikunire vire, kamini, na katajabu
mafundiro a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwereza Habari Ngema inti ya Pisidiya

13 Paulu na wenziwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka Perga ya Panfiliya. Nokurekure,
Yahaya akiwasa, akiludira Yerusalemu. 14 Ewo wakizidi kusafiri, wakilawa Perga, wakuka

* **13:1** Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwafunda wanu kuhusu Mandiko.

mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku ya sabadu wakingira nsinagoga, wakikala.
15 Ikisa zikifyomiwa shariya za Musa na mandiko a minabii wengine-po. Nakisa waku-
lungwa wa sinagoga wakiwakaribisha Paulu na Barinaba, wakiwambira: "Wanduzangu,
ári na usowezi wakuwahurumiya wanu-wa onse, ereze." 16 Sambi, Paulu akilamuka,
akolosa nkono, akisema: "Wenzangu waIziraeli na umwe muri kumopa Mwenyezimungu:
sikirizani sana-sana. 17 Nlungu wa umati waIziraeli-wu kawatondola babu zetu na kawat-
ula ubora pawákikalanga kiyeni inti ya Miswiri. Kwa nkono wake wa uwezo, kawalamusa
kawalavya noyo inti-yo. 18 Iye pawákiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka arubaini.
19 Na bandi ya kupoteza kabila saba inti ya Kanaa, iye kawapa wanu wake kuriti inti
yawo, 20 kiyasi ca myaka miya nne na amusini†. Ikisa akiwagabizi mafalume wanguvu
mpaka paataware nabii Samuweli. 21 Basi sambi, wanu ware wâlebela wapewe nfalume,
na Mwenyezimungu akiwapa Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo
ra Benjami. Iye kamiliki myaka arubaini. 22 Nakunlavya Saulu, akintawaza Daudi kuwa
nfalume wawo. Kuhusu Daudi, Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba javi:
'Nimmonerera Daudi, mwana wa Yese.
Iye nomi moyo wetu mmoja,
iye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.'
23 Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu kawaperekera waIziraeli
Nvushi, Insa, kamba iye vyaâwapere tamaa‡. 24 Kábula ya kuja Insa, Yahaya kâwereza futi
wanu piya wa Iziraeli kuwa watubiye dambi zawo, woziwe. 25 Karibu ya kumariza kazi
zake, Yahaya kawambira wanu javi: 'Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri
Almasihi, ila iye akuja bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri bora kufungula mizizi ya
viratu vyake.' "
26 Paulu akizidi kusowera: "Jamaa zangu, ujukulu wa Iburahima na umwe muri kumopa
Mwenyezimungu, ijiwani kuwa usemi wakutivusha tiperekeriwa nófwe. 27 Kamana
wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye mamulaka awamwijiwe Insa wala awejiwe
vyawákifundanga minabii vyawakifyomanga kila sabadu. Pawanhukumire kifo, watimiza
novyo-novyoni. 28 Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kunhukumu Insa kifo, fala
wanlebela Pilatu kuwa aulaiwe. 29 Na pawesire kutimiza piya vyavyândikiwe kuhusu iye,
wanlavya pansalaba§, wanzika nkaburi. 30 Falakini Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi.
31 Suku nyingi zawenye, kawalawirira ware wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu.
Na nowo sambi-pa ndi mashahidi wake mbere ya wanu wa Iziraeli.
32 Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa yawâpewe wababu zetu, 33 noyo
tamaa-yo Mwenyezimungu katimiza kwetu ofwe, ujukulu wawo, kwa kunfufula Insa.
Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri*:

'Uwe kuwa mwanangu,
mwanzo wa rero omi niwa wawayo.'
34 Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa, Mwenyezimungu kakikisha kuwa
mwiri wake aushubutu kuvunda. Iye kasema javi†:

'Nukutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili zanîmpere Daudi.'

35 Ndimana mahala pengine‡ iye kaamba javi:

'Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.' "

36 Paulu kasema tena: "Kusema kweli, Daudi kafwa§ bandi ya kutumika vyanuwiye
Mwenyezimungu kati ya kizazi cake. Nakisa iye kazikiwa pawazikiwe wababuze, na
kavunda. 37 Fala mwiri wa ire* afufuriwe na Mwenyezimungu, aavundire. 38 Kwa javyo,
jamaa zangu, ijiwani kuwa julu ya noyu-yu, mwankwereziwa habari ya kuswamiiwa
madambi enu. Julu yake iye, piya wenye kumwamini wavushiwa. 39 Kusema kweli,
ewo awavushiwa julu ya shariya ya Musa. 40 Basi, more-moreni visukukuneni kamba
vyawandike minabii†, wakamba:

41 'Onani umwe, wenye kukejeli!
Mususuka, na mupoteya,

---

† **13:20** Myaka miya nne pawákiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawákiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). ‡ **13:23** Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53. § **13:29** Kigeregu: "muti". * **13:33** Ona Zaburi 2:7. † **13:34** Ona Izaya 55:3. ‡ **13:35** Ona Zaburi 16:10. § **13:36** Kiebraniya: "kalala". * **13:37** "Ire" epa ndi Insa. † **13:40** Ona Habakuki 1:5.

konta suku ndi suku nukutenderani kinu,
umwe amushubutu kukubali,
anta pawepo munu wakukwerezani.' "

42 Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware wakiwatafadali, wakamba: "Sabadu
ija-yo, musikose kutereza tena nowu usowezi-wu." 43 Pawesire kutawanyikana pasi-
nagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu wengine waminire dini ya kiyahudi,
wanfulata Paulu na Barinaba. Ewo wakisowera nawo, wakiwataya niya iwazidise kuwa
nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

44 Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu, wanu wengi nkaya mure wajumana
kusikira habari za Mwenyezimungu. 45 Mayahudi, pawawawonire wanu kuwa wengi,
wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu kuno wakikufuru. 46 Fala Paulu na
Barinaba, kwanguvu wakiwambira: "Iwa lazima usemi wa Mwenyezimungu kwanza
mwambiriwe umwe. Falakini kwa kuwa mukatala na mukolota kuwa amujuzi kuwa na
mainsha a milele‡, basi, tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. 47 Kamana Mola
ndi vyaatamurire javyo§:

'Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.' "

48 Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi na watukuza usemi wa
Mwenyezimungu. Basi wakubalire ndi ware watondoriwe wawe na mainsha a milele.
49 Na usemi wa Mola ukereziwa inti ire piya.
50 Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamuminu wa vyewo vikulu-vikulu
pamoja na walume wakwinshimika wa nkaya mure, wakanza kuwabugudi Paulu na
Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yawo. 51 Basi, mawalii ware wakiripumuna
vunvu mmaulu mwawo*, wakuka Ikoniyu. 52 Na wanafunzi ikiwejala radi pakulu futi
pamoja na Roho Takatifu.

14

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

1 Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka wengira nsinagoga ya Mayahudi,
wasowera kwa namuna yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware Sawari-Mayahudi
wakamini. 2 Fala Mayahudi sawakamini ware wawashongezera na wakimwisa roho za
ware Sawari-Mayahudi ipate wakimiyane nawo wanduzawo waminire ware. 3 Kwa javyo,
Paulu na Barinaba wekala nokure suku nyingi zawenye. Ewo wákisoweranga habari ya
Mwenye Insa bila kuropereza, na wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa neema yake. Na
Insa akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na matajabisa awakitenda julu ya
makono awo. 4 Wanu nkaya mure wakawanyika bandi mbiri: wengine wakiwapendeleya
Mayahudi, wengine wakiwapendeleya mawalii. 5 Basi, Sawari-Mayahudi wamojawapo na
Mayahudi pamoja na wakulungwa wawo, wakanza kuwatabisha na kuwapanja na mawe.
6 Ndimana, Paulu na Barinaba pawejiwe, wakitirira Lishitera na Deribi, makaya a inti za
Likawoniya, na inti nyengine jirani. 7 Nokurekure wakerezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

8 Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero, tangu ákiwa saanamba kwe-
nenda. 9 Noire kitewe ire kansikira Paulu akisowera. Paulu akinang'aniza rungu-rungu,
akiwona kuwa akwamini kuponesiwa, 10 ndimana akimwambira na shauti ulu-ulu:
"Lamuka, wimire sana-sana!" Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.
11 Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza kutamba kwa luga ya Lika-
woniya, wakipaza wakamba: "Milungu itisukira, nfano wa wanadamu!" 12 Barinaba
wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita nlungu Herimeyu, konta Paulu ndi ak-
isowera. 13 Nlongozi wa dini ya Zeyu ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka
panryango pare, kaja nawo ng'ombe na maluwa. Iye na junudi ya wanu ware wakisaka
kutenda kafara ya manyama.

‡ **13:46** Au: "kwa kuwa mukatala na murilamula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele". Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wákiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitoshe, Sawari-Mayahudi awákiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukweli. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. § **13:47** Ona Izaya 49:6. * **13:51** Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu.

14 Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula mavazi awo*, wawatuwirira
wanu ware, wakiwambira na shauti ulu-ulu, wakamba: 15 “Wanduzangu! Eci camu-
tenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba nomwe! Tiwa epa tukwerezeni ipate
mwase evi vinu savina mana-vi, muludire upande wa Nlungu hai ombire bingu, ardhi,
bahari, pamoja na piya viripo nkati yake. 16 Vizazi vipitire, Mwenyezimungu kâsa mataifa
piya wafulate njira zawo wanyewe. 17 Fala aasire kolota ushahidi wake kuhusu vitendo
vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka nvula kulawa binguni na mavuno a kila mbeyu
na mirongo yake, akupani cakurya camusaka, na akwijaza radi myoyo yenu.” 18 Ingawa
mawalii ware wasema javire, fala wákiwa nawo tafauti yakuwakataza kutenda kafara
yawo.
19 Ikisa, wakija Mayahudi wamojawapo kulawa Antiyokiya na Ikoniyu. Wakiwashet-
wani wanu ware, wakikola kumpanja Paulu na mawe, na wakinkwekwetera panja ya kaya
ire, wakidaniza kuwa kafwa. 20 Fala wanafunzi pawanzungurize Paulu, iye kalamuka,
kengira tena nkaya nomure. Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

21 Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na bandi ya kuwapata wanafunzi
wengi, waludira tena Lishitera, Ikoniyu, na Antiyokiya. 22 Wakipita wakiwarimbisa
myoyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu wabaki wakamini. Wakiwahurumiya javi:
“Piya tíri kuwamini tíjuzi tikune mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu.”
23 Mawalii ware wakipita kila jamati, wakiwatondola wakulungwa wa jamati zire. Bandi
yakulebela duwa na kufunga, ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.
24 Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya Panfiliya. 25 Bandi yakuwereza
wanu wa Perga usemi wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya. 26 Ikisa wakiripakira
mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe duwa wapate rehema ya Mwenyez-
imungu watende kazi yawatimize. 27 Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwajumanisa
wenye jamati, wakanza kuwambira piya vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo, na
wakiwambira Mwenyezimungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-Mayahudi newo
wamini. 28 Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku nyingi zawenye.

15

Mwaha wa itani

1 Sambi, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka Antiyokiya, wakiwafunda wenye
kwamini javi: “Umwe, ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema tabiya ya Musa, amu-
vushiwa.” 2 Paulu na Barinaba wakanza kubishana na kukaidiyana nawo wanu ware
pakulu. Basi, vikilamuriwa kuwa wo-wawiri walawe na wanu wamojawapo woke
Yerusalemu, ukasoweriwe ewu mwaha-wu na mawalii pamoja na wakulungwa wa jamati.
3 Kwa javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na Samariya, wakereza sana
piya viwakunire wanu Sawari-Mayahudi vyawamwaminire Mwenyezimungu. Habari
zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini ware. 4 Pawafikire Yerusalemu,
ewo wapokereriwa sana-sana na jamati na mawalii pamoja na wakulungwa. Ewo
wakiwambira vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo.
5 Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wákiwa nkonjo wa Mafarizeu, walamuka,
wakamba: “Lazima wataiwe itani na walazimishiwe kufulata shariya za Taureti.”
6 Mawalii na wakulungwa ware wakijumana kushauriyana noure mwaha ure.
7 Pawesire kukaidiyana pakulu, Peduru akilamuka akiwambira javi: “Jamaa! Umwe
mukwijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola kati yenu ipate Sawari-
Mayahudi wasikire julu yangu Habari Ngema na wakubali. 8 Mwenyezimungu, Mwenyé
kwijiwa myoyo piya, kakikisha kuwa awakubali Sawari-Mayahudi julu ya kuwapa newo
novyo Roho Takatifu, kamba vyatipere ofwe. 9 Iye asiyanise kinu kati yetu ofwe newo,
kawaswafi myoyo yawo julu ya kwamini. 10 Kwa javyo, mbena mumyerera Mwenyez-
imungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa wababu zetu awakidirire wala ofwe
atikidiri, sababuni? 11 Kwasa javyo, ofwe-pa tukwamini kuwa tivushiwa julu ya rehema
ya Mwenye Insa, kamba vyawavushiwe ewo novyo.”
12 Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Wakiwasikiriza Barinaba na Paulu wak-
ereza kuhusu alama na matajabisa atendire Mwenyezimungu julu yawo kati ya ware
Sawari-Mayahudi. 13 Pawesire kusowera, Yakobu akijibu, akamba: “Jamaa, nisikirizeni
omi. 14 Ansumani* kankutereza namuna Mwenyezimungu vyaanzire kutunza mataifa
ipate kati yawo awatondore wanu wawe upande wa zina rake. 15 Evi ndi sawa-sawa
kamba masemo a minabii, vyaamba javi:

* **14:14** Kupapula mavazi íkiwa alama ya kukimiwa. * **15:14** Ansumani ndi zina rengine ra Peduru.

[16] 'Bandi ya evyo, omi niludi.
Nyumba† ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.
Vipama vibomoke-vyo nilamusa, nijenga tena upya,
[17] ipate wanu wabakire wansakure Mola,
na Sawari-Mayahudi piya
wakuwa zina rangu ritajiwa julu yawo,
newo novyo wansakure.
Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi
[18] vinu vijiwikane tangu mida.' "

[19] Yakobu akizidi kusowera, akamba: "Ndimana omi niwona kuwa tisiwatabishe
Sawari-Mayahudi wari kuja ka Mwenyezimungu-wa. [20] Vitosha kuwandikira kuwambira
wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, wasinywe
damu, na wasiwe na lukware. [21] Kamana tangu-tangu vizazi vya mida, kila kaya wawapo
ware wereza shariya za Musa, zifyomiwanga mmasinagoga kila sabadu."

Kuhusu kulangiwa ka wenye kwamini Sawari-Mayahudi

[22] Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa jamati wawona kuwa vyema
wawatondore wanawalume wamojawapo kati yawo wawapereke Antiyokiya, woke na
Paulu pamoja na Barinaba. Na wakitondoriwa Yuda (atapiriwe zina rengine Barisaba)
na Sila, wawere wakulungwa wa jamati ire. [23] Ewo wakandika waraka na makono awo
wakamba javi:

"Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu, tukuperekerani salamu wenye
kwamini Samuri-Mayahudi, muri kuinshi Antiyokiya, Siriya na Kilikiya. [24] Kwa kuwa
tisikira kuwa wanawalume wamojawapo munkonjo mwetu-mu, wataya tafauti myoyo
yenu, (ingawa atiwapere mamulaka akutenda javyo), [25] tiwona kuwa vyema (kwa
kuwa tisikizana kwa niya moja) tiwatondore maámiri, tiwatume kwenu umwe. Ewo
tankuwapereka pamoja na wapendani wetu Barinaba na Paulu, [26] wanu watula hatari
mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi. [27] Kwa javyo,
tiwapereka Yuda na Sila, ewo wanyewe wakwambirani novyo novyoni. [28] Kamana
tiwaza kuwa vyema upande wa Roho Takatifu pamoja nofwe kuwa hapana tena nzigo
nkulu wakukulazimishani, saviri novi visakikana-vi: [29] Mukatare vyakutenderiwa kafara
maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe damu na musiwe na lukware.
Mukinarira piya-vi, mutenda vyema. Salamu zenu nyingi sana."

[30] Sambi, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira Antiyokiya. Nakufika kure, waki-
wajumanisa wenye kwamini ware, wakiwagabizi waraka ire. [31] Ewo pawesire kufyoma
waraka ire, masemo are awataya radi pakulu sana. [32] Yuda na Sila, kwa kuwa wákiwa
minabii, wakereza masemo mengi a kuwahurumiya wenye kwamini, kuwataya nguvu
roho zawo. [33] Bandi yakwikala nokure suku aba, wakilayana nawo wenye kwamini
kwa salama, wakiwapereka kawatumiwe kure. [34] ‡ [35] Ila Paulu na Barinaba wakibaki
Antiyokiya. Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda na wakereza
usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

[36] Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira Barinaba: "Tuke tiludire tena
tipite tikiwawona jamaa zetu piya wa makaya atipitire tikereza Habari Ngema za Mwenye.
Tikawawone vyawari kwenenda." [37] Barinaba vikimwajibu amwarifu Yahaya ákitiwa kwa
zina rengine Maruku woke onse. [38] Fala Paulu kawona kuwa ewo-po awajuzi kunsukula,
konta kâwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesa. [39] Basi, wakikola kubishana watupu
pakulu futi mpaka wakisapukana kila mmoja. Barinaba akintwala Maruku, wakilokera
Kiporo. [40] Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka vyawo, bandi ya wenye kwamini
kuwalebelela duwa wapate rehema za Mola. [41] Iye akipita Siriya na Kilikiya, akiwataya
nguvu jamaa wa jamati.

16

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

[1] Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko ákiwapo mwanafunzi mmoja ak-
itiwa Timotiyu, mwana wa mwanamuka Yahudi mwenyé kwamini, ila wawaye ákiwa
nGeregu. [2] Wenye kwamini wa Lishitera na Ikoniyu wakilavyanga ushahidi wakunsifu
Timotiyu. [3] Paulu akisaka ansukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani konta Mayahudi

† **15:16** Kigeregu: "ema". ‡ **15:34** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikala nokure.]

wákikalanga upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye aawere Yahudi. 4 Pawákipitanga
mmakaya makulu mure, wakereza shuruti zawanuwiye mawalii pamoja na wakulungwa
wa Yerusalemu ipate watimize. 5 Kwa javyo, jamati zikitaiwa nguvu nkati ya kwamini, na
zíkongezeka kila suku.

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

6 Paulu na Sila wakipita makaya a Furujiya na Galata. Roho Takatifu aâwasire kwereza
habari za Mwenyezimungu Aziya. 7 Pawafikire mpaka wa Misiya, wakenekeza kwingira
Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka. 8 Basi, wakitambala Misiya, wakuka Torowa.
9 Usiku, Paulu ikimwisukira ruhuya, kammona munu wa Makedoniya emire, akintafadali
akamba: "Uje Makedoniya, utavye!" 10 Bandi ya Paulu kuwona javire, kwa mpunde noure,
tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa Mwenyezimungu ndi atitire kuka
noko, tikawereze Habari Ngema.
11 Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka Samotaraki.
Subuu yake tikingiza Neyapoli. 12 Ikisa tikuka mpaka Filipi, kaya ulu ya porovinsiya ya
Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo itawariwa na waRoma. 13 Sabadu tikipita
panryango wa kaya ire tikilawira panja, tikuka nanyenje ya muto, patikidanizira kuwa
mahala pawatendanga ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane
nopare. 14 Kati yawo, ákiwapo mwanamuka mmoja wakuntukuza Mwenyezimungu,
wakwitiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanyanga nguwo maalumu za rangi ya njam-
balãu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini vyaakamba Paulu
vire. 15 Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake, katitafadali, akamba javi: "Ikiwa
mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya Mola, tukeni kwangu, mukekare." Akanza
kutikenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

16 Sambi, patikuka mahala pakulebela duwa, noparepare katilawirira mwari mmoja
wakumilikiwa na jini* akilauzanga sengere. Ákipatanga faida ya nzuruku mwingi akiwapa
watwa wake. 17 Mwari ire akinfulata Paulu pamoja nofwe kuno akikuwa, akamba: "Ewa
wanawalume-wa watumwa wa Mwenyezimungu Nkulu! Ewo wankukwerezani njira ya
kuvushiwa!"
18 Ákikuwanga suku nyingi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzungunukira, akin-
sowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa zina ra Insa Almasihi, nlawe
munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.
19 Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo ire, wakinkola
Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere ya mafalume. 20 Pawakiwapereka
ka wenye kulamula, wakamba: "Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu
wa nkaya-mu! 21 Wankwereza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kufu-
lata, kwa kuwa tiwa waRoma." 22 Basi wanu wakilamuka kaupamoja wakiwokira, na
wenye kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu, wakamuru wacapiwe na bakora.
23 Pewesire kuwacapa pakulu pawenye, ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira
amiri wa nkalaboshu awasunge sana. 24 Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya nkisusi,
akiwafunga maulu na unyolo akiwafungira pagogo.
25 Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebela duwa, kuno wakimba nyimbo za kunsifu
Mwenyezimungu. Wafungwa wenziwawo wakiwasikiriza. 26 Kwa mpunde noure, ardhi
yanza kutetema pakulu, aluserusu ya kalaboshu ikibomoka, miryango piya ikifunguka, na
unyolo piya ukiwavurika.
27 Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire miryango ya kalaboshu ire iri wanzu,
akivuta upanga kusaka kurulaya, konta akidaniza kuwa wafungwa ware watira. 28 Fala
Paulu akinkuwira, akamba: "Usirulaye! Ofwe piya tiwapo nomu!" 29 Basi amiri ire
akitisa kandiyeru, akituwa akingira nkalaboshu mure kuno akitetema, akigwa mbere ya
Paulu na Sila. 30 Ikisa akiwalavira panja, akiwadairi: "Mamwenye, kupata kuvushiwa,
nijuzi nitende kinani?" 31 Ewo wakinjibu: "Mwamini Mwenye Insa, uvuka uwe pamoja
na jamaa zako." 32 Basi wakimwereza usemi wa Mwenyezimungu amiri ire pamoja na
piya wakiinshi nawo pakaya pake. 33 Iye usiku-usiku noure, akiwatwala Paulu na Sila,
akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde noure, akoziwa iye pamoja na jamaa zake piya.
34 Ikisa, akiwatwala akuka nawo kwake, akiwapa cakurya. Iye pamoja na jamaa zake piya
watenda radi pakulu sana, kwa kuwa wamwamini Mwenyezimungu.
35 Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masupai wawambira javi: "Kawafun-
gureni wanawalume ware." 36 Basi amiri wa kalaboshu ire akimwambira Paulu ewu
usemi-wu javi: "Wenye kulamula watumiza nukufungureni, basi lawani, muke kwa

* **16:16** Kigeregu: "shetwani wa nyonga".

salama.” 37 Fala Paulu akiwajibu: “Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatilamure vijuzi,
ingawa nofwe tiwa waRoma! Ikisa watitaya nkalaboshu, sambi wasaka watituwise kisiiri-
siiri? Javyo sivyo! Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, watifungure-mu!” 38 Masupai
ware wakuka wakiwambira habari zire wenye kulamula. Pawejiwe kuwa ewa waRoma,
wasusuka. 39 Ewo wakija, wakiwatafadali, ikisa wakiwafungula, wakiwalebela walawe
nkaya mure. 40 Pawalawire nkalaboshu mure, ewo woka mpaka nyumba ya Lidiya.
Nokurekure wakiwonana na wenye kwamini. Bandi ya kuwataya niya, wakilawa wakuka
vyawo.

17

Paulu na wenziwe walumbatiwa Tesalonika

1 Paulu na Sila, bandi ya kupita Anfipoli na Ampoloniya, wafika Tesalonika. Noko
íkiwapo sinagoga ya Mayahudi. 2 Paulu sabadu natu akuka kusinagoga noko, kamba
vyaiwere tabiya yake. Iye akanza kowolotera uhakika wa Mandiko Matakatifu. 3 Iye
akifunula akiwelewesha sana kuwa Almasihi akijuzi atabike, ikisa afufuke ka wafwi.
Tena akiwambira: “Eyu Insa wanukwambirani umwe-yu ndi Almasihi.” 4 Basi Mayahudi
wengine wakiwakubalisa, wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo, Sawari-Mayahudi
wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu pamoja na wanawaka wengi
mabora wakisanganyika nawo.

5 Fala Mayahudi wakiwatendera wiyana, wawajumanisa wanawalume wabaya sawana
rai, wakiwomanisa nkaya mure. Ikisa wakibisha nyumba ya Yasoni, wakiwasakula Paulu
na Sila ipate wawapereke mbere ya wanu ware. 6 Fala kwa kuwa awawasingane, ewo
wakinvuta Yasoni na wenye kwamini wengine, wakiwapereka ka mafalume wa kaya ire,
kuno wakikuwa javi: “Wapindulanga ulumwengu ware ndiwa-pa. 7 Yasoni kawapa malazi
kwake. Ewa piya-wa vyawatenda-vi wankutupa shariya za Kaisari, konta wankwamba
kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa Insa.” 8 Wanu ware pamoja na mafalume
wa nkaya mure, pawasikire vinu-vi, wakifazaika. 9 Nakupokerera ushuru wa Yasoni
pamoja na wenziwe, mafalume ware wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wâkubali utuba wa Paulu

10 Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware wawatwala wo-wawiri Paulu na
Sila wawapereka Bereya. Nakufika kure, wakuka sinagoga ya Mayahudi. 11 Mayahudi wa
Bereya werevuka koliko wanu wa Tesalonika, kwa kuwa wapokerera habari zire ka moyo
radi pakulu. Daima wákifyoma sana Mandiko Matakatifu ipate wawone kuwa vyawakam-
biriwa na Paulu vire vyakweli. 12 Kwa javyo, wengi kati yawo wakamini. Wákiwa
wanawaka mabora wa Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume wengi wawenye.

13 Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu kankwereza novyo habari za
Mwenyezimungu Bereya, newo novyo wakuka noko, wakiwataya wanu shonge, waki-
wafazaisa. 14 Ndimana kwa mpunde noure, wenye kwamini ware wampereka Paulu
mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu wakibaki Bereya nokure. 15 Wampéreke Paulu ware
wanfikisa mpaka Atena. Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka kumwambira Sila na
Timotiyu kuwa woke upesi-upesi noko, ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

16 Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure, kakafilika kwa kuwona nkaya mure
kwijala maswanamu. 17 Ndimana nsinagoga akiwolotera uhakika Mayahudi pamoja na
Sawari-Mayahudi wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu. Na suku daima ákisoweranga
na wanu mbazari. 18 Wanlimu wengine wakwijiwikana kuwa wataalamu Waepikureyu
na Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: “Munu njinga-yu
kankusaka kwamba kinani?” Wengine wakamba: “Kawa kamba munu wakupita akereza
milungu ya inti za wamalamboni.” Wakamba javire konta iye akiwereza habari kuhusu
Insa na kufufuka kwake.

19 Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu, wakindairi: “Habari
nyipya zaufunda-zi zakinani? 20 Kamana vinu vyauri kutambira-vi vyankutishangisa.
Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?” 21 Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu
wa inti nyengine wákikalanga nokure, awakishugulika na kinu cengine, sairi kupakanira
habari za sambi.

22 Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: “Umwe wanu wa Atena, niwona
kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini. 23 Kamana panikipita nizungunuka niwa-
wona maswanamu milungu yenu yamutukuzanga. Ninsingana novyo swanamu mmoja
wakwandikiwa javi: ‘Ka nlungu sejiwikana.’ Basi sambi, nlungu wamumwabudu-yu bila
kumwijiwa, ndi noyo-noyoni waniri kukwerezani omi.

24 Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi Mwenye wa bingu
na ardhi. Iye ekala nyumba takatifu zakujengiwa na makono a wanu. 25 Iye aasakula
kuudumiwa na makono a wanadamu, konta iye acipo casakula. Kweli, iye ndi awapa
uhai piya wanu na kupumuzika na vinu piya. 26 Iye komba, kwa kiyumbe mmoja, kila
kabila ya wanu wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati na mpaka wakwikala, 27 ipate
wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa kumpamapama wansingane.
Kusema kweli, iye aari baidi nofwe kila mmoja. 28 Kamba vyaasemire munu mmoja,
akamba:
‘Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.’
Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:
‘Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.’
29 Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbe vya Mwenyezimungu, avitifãi tisiwaze kuwa Nlungu
alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwajiwa na kutendiwa na fundi
mwanadamu mmojawapo. 30 Wakati wanu wawakintikina, Mwenyezimungu avikimmw-
eri. Fala epa sambi, kankuwatuma wanu piya kila mahala watubiye. 31 Konta katula
suku yakuwalamula wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu wantondore. Na
iye kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi.”
32 Sambi, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu wengine wakinshupa, wengine
wamba: “Kuhusu ewu mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe novyo tena.” 33 Basi, Paulu
akilawa kati yawo, akuka vyake. 34 Fala wanu wengine wanlunga nkono Paulu, wakubali.
Kati yawo ákiwapo Diyoniziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja wakwitiwa
Damari, na wengine-po tena.

18

Paulu afika Korintiyu

1 Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu. 2 Paafikire Korintiyu kure,
kansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Akila, kâpongoriwa Pontu. Akila na nkawake Pirisila
wâja kulawa Italiya kwa suku aba, konta nfalume Kalaudiyu kâmuru kuwa Mayahudi
piya walawe Roma kure. Paulu koka kwawo kuwawona, 3 na kwa kuwa kazi yawo íkiwa
mmoja, iye akiinshi nopare wakikola kazi pamoja, kazi ya kusona ema. 4 Kila sabadu, iye
akiwolotera ukweli kusinagoga, akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-Mayahudi.
5 Sila na Timotiyu, pawateremuke kulawa Makedoniya, Paulu kashugulika na Habari
Ngema, akilavya ushahidi mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi Almasihi. 6 Fala pawak-
intukana na wakinsowerera kufuru, iye akisasanya nguwo zake*, akiwambira: “Damu
yenu iwe julu yenu. Omi sina lawama nkati yenu. Mwanzo wa sambi-pa, nukuka ka wanu
Sawari-Mayahudi.”
7 Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume mmoja wakwitiwa Titu
Zushutu, munu mmoja ákintukuzanga Mwenyezimungu. Nyumba yake ilungana na sina-
goga. 8 Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na jamaa zake piya, wâmwamini Mwenye
Insa. Na wanu wengi waKorintiyu pawasikire, newo novyo wakamini na wakoziwa.
9 Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye akimwambira, akamba javi:
“Usope! Zidi kwereza, usinyamare, 10 kwa kuwa omi niwa pamoja nawe. Aapo atenda vita
nnowe kukutenda kinu kibaya, konta nanawo wanu wengi wawenye eyi kaya-yi.” 11 Basi,
iye kekala mwaka mmoja na nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.
12 Fala Galiyu paákiwa nfalume wa Akaya, wakilawa Mayahudi kwa niya mmoja
wakikola kubishana na Paulu, ewo wampereka kuNyumba ya Milandu, 13 wakamba: “Eyu
mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze Mwenyezimungu kwa namuna sairi
ya shariya.” 14 Paulu ári tayari kusowera, Galiyu kawambira Mayahudi ware kamba:
“Inawa mwanawo makosa mamojiwapo au anakunisha vinu vyakofya, nanga inilazimu
nukusikirizeni vyamunereza-vi. 15 Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa kukaidiyana kuhusu
masemo na mazina na vinu vya shariya zenu, lamulanani watupu. Omi sisaka kuwa
mwenyé kulamula vinu kamba-vyo.” 16 Na akiwatuwisa nNyumba ya Milandu mure.
17 Ikisa, wanu ware piya wakinkola Soshiteni, amiri wa sinagoga ire, newo wakanza
kumwibiya nopare mbere ya Nyumba ya Milandu ire. Fala Galiyu avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

18 Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa akilayana na wanduze wa jamati,
akingira mbatela, akiloka akuka Siriya, koka pamoja na Pirisila na Akila. Kaya ya
Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize nadiri yake. 19 Paulu akifika Efezu, akiwasa
Pirisila na Akila. Iye mwanyewe akuka akingira nsinagoga, akanza kuwolotera uhakika

* **18:6** Kusasanya nguwo íkiwa alama yakuwakatarira wanu ware.

Mayahudi nomure. 20 Ewo wanlebela ekare nawo tena muda aba, fala Paulu akamba
anta. 21 Novyo-sivyo, paawalaire akiwambira: "Mwenyezimungu akinijanliya, nukuja
tena kwenu umwe." Akilawa Efezu, akilokera ng'ambu nyengine.
22 Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalemu, akidairiyana nawo habari wenye jamati.
Ikisa, akiteremukira Antiyokiya. 23 Bandi ya kwikala nokure suku aba, akilawa akuka
vyake. Akipita makaya a Galata na Furujiya, kupita akiwahurumiya wanafunzi piya.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

24 Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Aleshandriya wakwitiwa Apolu, akifika Efezu.
Iye akereza sana-sana, akijiwa pakulu Mandiko Matakatifu. 25 Iye kâfundiwa sana njira
ya Mwenye. Akisowera na juhudi kuno akifunda na ukweli habari ya Insa, ingawa
akijiwa koza kaakifundanga Yahaya tu basi. 26 Iye akanza kusowera nsinagoga bila wofi.
Pawasikire, Pirisila na Akila wakintwala, wakanfunde pakulu sana njira ya Mwenyez-
imungu.
27 Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini wakimuhurumiya, waki-
wandikira wanafunzi wa noko kuwalebela wampokerere sana. Apolu paafikire Akaya,
kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya rehema. 28 Iye akiwakidiri baina
Mayahudi kwa uwezo, na kwakikisha julu ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

19

Paulu afika Efezu

1 Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima, akifika mpaka Efezu.
Nokurekure, akiwasingana wamojawapo wenye kumwamini Insa, 2 akiwadairi: "Umwe
pamukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?" Ewo wakinjibu: "Ofwe wala atijiwa kuwa
kawapo Roho Takatifu!" 3 Paulu akiwadairi tena: "Sambi, umwe moziwa kinamunani?"
Ewo wakinjibu: "Kwa namuna ya koza Yahaya." 4 Basi Paulu akiwambira: "Koza kakoza
Yahaya kukiwa ka kutubiya wanu. Iye kâwambira wanu kuwa wajuzi wamwamini eyo
asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa." 5 Bandi yakusikira javire, ewo wakoziwa
kwa zina ra Mwenye Insa. 6 Na Paulu, paawaturire makono, kawesukira Roho Takat-
ifu, wakanza kusowera luga sazijiwikana na kubushuru. 7 Ewo piya wákiwa kiyasi ca
wanawalume kumi na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

8 Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda wa myezi mitatu. Ákisoweranga
nawo, kusakula kuwahimu kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. 9 Fala wengine wákiwa
wabishi, awakikubali, na wakisowera caputu mbere ya wanu kuhusu Njira ya Insa*,
ndimana Paulu akiwatanuka. Kwasa javyo, suku daima-zi, iye ákijumananga na wanafunzi
pansana nkulu, mahala paakifundanga mwananlume wakwitiwa Turanu. Iye akisow-
eranga nawo, akiwolotera uhakika. 10 Eci cikikuna muda wa myaka miwiri mpaka wanu
piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi ware, wasikira habari kuhusu Mwenye
Insa.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

11 Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, akitenda maajuza akupunda kiyasi.
12 Ifika mpaka kutwariwa lemba na anzu yake wakiponeseriwa walwere julu ya kukum-
bula, kweli newo wakipona na mashetwani wakiwalawa.
13 Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wákipitanga kaya anta kaya, wákiyerera kule-
bela kwa zina ra Mwenye Insa wawatuwise mashetwani walwere. Ewo wákiwambira
mashetwani javi: "Nukutuwisa kwa zina ra Insa, noyo waari kuntangaza Paulu-yo."
14 Wamojawapo wákitendanga javyo-wo wákiwa wana saba wa Yahudi mmoja wakwitiwa
Sikeva. Iye ákiwa nkulungwa wa dini. 15 Shetwani kawajibu javi: "Insa nimwijiwa,
Paulu ninfahamu. Fala umwe wanani?" 16 Ikisa, mwananlume ákiwa na mashetwani ire
ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda. Basi, piya wakilawa nnyumba
mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.
17 Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Piya
ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa rikitukuziwa pakulu. 18 Wengi
wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo vyawo vibaya vyawatendanga. 19 Wengi
wákitendanga vitendo vya usawi ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto mbere

* **19:9** "Njira ya Insa" isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake.

ya piya wanu. Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu amusini za
jarajara za parata. 20 Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na úkiwa na nguvu.

Vurumãi ulu Efezu

21 Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, kanuwiya apite
Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalemu. Iye akamba: "Bandi yakuka Yerusalemu,
inilazimu nuke novyo Roma." 22 Basi, akiwatuma Makedoniya wasimana wake wawiri,
Timotiyu na Erashitu. Iye akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.

23 Noure wakati ure, ikilawirira vurumãi ulu futi, kwa sababu ya Njira ya Insa. 24 Ákiwapo
urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure vitoto vya parata vya nfano wa
nyumba ya Aritema†. Kwa eyi kazi-yi, wákipatiranga faida ya nzuruku mwingi wawenye.
25 Iye akiwajumanisa mafundi wákitendanga noire kazi ire, akiwambira:
"Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-yi.
26 Mwankusikira na mwankuwona vyaatenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu nopa
basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye kankuwakubalisa wanu wengi wawenye,
akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu wakuwajiwa na binadamu siyo
milungu ya kweli. 27 Kwa javyo, kazi yetu aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu
awaja kutukuza tena nyumba ya nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake, waari
kutukuziwa na piya wanu wa Aziya na duniya nzima."
28 Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba: "Asifiwe
Aritema, nkulu wa waEfezu!" 29 Umani ure wenera kaya ire piya. Wanu nkonjo nzima
wakituwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire. Wankola Gayu na Arishitariku,
waMakedoniya, wenziwe Paulu. 30 Paulu, paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu ware,
wanafunzi awamwasire. 31 Na mafalume wamojawapo wa Aziya kure, wawere marafiki
wa Paulu, wamperekera novyo habari yakunlebela asishubutu kuka kuteni kawajumane
wanu kure.
32 Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Pabanja pare
pákiwa ngorofi, wengi awakijiwa sababu iwajumanise pare. 33 Wamojawapo kati ya
wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari na cakusowera. Ndimana Mayahudi
wakinsukumira mbere ya wanu ware. Basi, Alishandere akiwatendera alama‡ na nkono
kuwapoza, konta akisaka awambire wanu ware kuwa ewa awana makosa. 34 Fala wanu
pawejiwe kuwa Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapamoja, wakamba kinu kimoja
noco kiyasi ca ora mbiri: "Asifiwe Aritema wa waEfezu!"
35 Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu ware, akiwambira javi: "Wanu
wa Efezu, nani atikina kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza nyumba ya nlungu nkulu
Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire binguni? 36 Aapo akaidi kinu-ci, basi epa nya-
malani, musitende kinu samuwazire sana-sana! 37 Kamana ewa wanu wamujire nawo-wa
awavunjire nyumba ya nlungu wala awansowerere kufuru nlungu wetu. 38 Kwa javyo,
ikiwa Demetiriyu na wakolakazi wenziwe wasaka kusema makosa a munu mmojawapo,
iwapo nafasi yakupereka ka wenye kulamula. Nyumba za kulamula ziwa wanzu, wak-
ereze noko. 39 Ikiwa wasakula kinu cengine, cakujuzi kulamuriwa kunyumba ya milandu
yawasimanananga suku maalumu. 40 Kamana vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa
kulavya vurumãi-yi. Kweli, aipo shariya mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe atina
namuna yakujibu." 41 Nakuwambira evi vinu-vi akifunga banja ire.

20

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

1 Paisire vurumãi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi. Bandi ya kuwataya niya,
iye akilayana nawo, akilawa akuka Makedoniya. 2 Bandi yakupita mahala mwaapitire,
ákiwataya niya wenye kwamini, mwinsho akuka porovinsiya ya Geresiya. 3 Kainshi nokure
myezi mitatu. Ikisa, bandi ya kuwa tayari kulokera Siriya, kejiwa kuwa Mayahudi
wankuntendera mpango wakumulaya. Ndimana akinuwiya kuludira Makedoniya.
4 Wâmpereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa Piru, kwawo Bereya, Arishitariku na
Sekundu wo-wawiri-wa waTesalonika, Gayu nDeribi, Timotiyu, pamoja na Tikiku na
Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya. 5 Ewa wanu-wa wálongorera, wakitirindira Torowa.
6 Bandi yakwisa sherehe ya Pashukwa, tikiripakira kisiko ca Filipi, tenenda safari ya muda
wa suku ntanu, tikifika Torowa kawákiwa kure. Tikala sumana nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

† 19:24 Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka. ‡ 19:33 "Alama" epa ndi alama
ya kuwalebela wanyamare.

7 Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra Kumbukumbu tikirya
mikate. Paulu akikola kusowera nawo wenye kwamini. Kwa kuwa ákiwa na mpango
wakulawa subuu yake, iye akizidi kuwereza mpaka usiku kati-kati. 8 Sambi, zíkiwapo
kandiyeru nyingi zikikorera pansana pajulu ya gorofa patijumane pare. 9 Nnemba mmoja
wakwitiwa Eutiku kékala pajanela. Noparepare akisokera pakulu, ukimpata usingizi
mwingi vutu, kwa kuwa Paulu akisowera pakulu. Usingizi ukinkidiri, akisomoka akigwa
rã mahala baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye. 10 Basi Paulu neye akisuka,
akimwinyamira patumbo, akimpatika, akamba: “Musiuzunike, eyu angari nawo uhai!”
11 Ikisa Paulu akiludira tena pansana kugorofa nokure, akimeya nkate, akitafuna pamoja
na wenye kwamini ware. Bandi ya kupakanira nawo mpaka alufajiri, Paulu akilawa,
akuka vyake. 12 Noparepare nnemba ire wakimpereka kwawo ári nkomu dodola. Ewo
wakiludi wari radi pakulu sana.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

13 Sambi ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pafungu kaya ya Asu, konta
noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi vyatísikizane javyo kamana niya yake íkiwa kupita
ya nrima. 14 Paulu patisimanane kaya ya Asu, tikimpokerera akingira mbatela, tikisafiri
mpaka Mituleni. 15 Basi tikilawa pare, mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu.
Tenenda kutwa nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena tikifika Miletu. 16 Paulu
kânuwiya asipite Efezu kwa kuwa asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na upesi ikimbidi
afike Yerusalemu sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

17 Sambi Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu kuwarifu wakulungwa wa jamati
waje wawonane naye. 18 Pawajire, Paulu kawambira javi: “Umwe mukwijiwa vyavi-
were tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa suku daima tíkiwa onse. 19 Daima nintu-
mika Mwenye na unyenyekevu na masozi, pamoja na kuyereriwa na tabu zawaniku-
nishe Mayahudi vyawakinitabisha. 20 Panukukwerezangani Habari Ngema, kukufun-
dani wanzu-wanzu nikipita nyumba anta nyumba, omi hapana canasire kukwambi-
rani upande wa vinu vya faida. 21 Nikilavya ushahidi kuwereza Mayahudi na Sawari-
Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini Insa, Mwenye wetu.

22 Epa sambi, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi vyaniri kuka Yerusalemu, sijiwa
cuka kunikuna. 23 Ila Roho Takatifu caanijiwise ndi kuwa kaya ulu-ulu piya kalaboshu na
kulumbatiwa piya vinirindira omi. 24 Falakini omi mainsha angu siyo faida kwangu omi.
Kikulu kwangu omi nitimize kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi kuhusu
rehema ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema.

25 Epa sambi, omi nukwijiwa kuwa umwe piya wanipitire nukukwerezani ufalume wa
Mwenyezimungu-mwe, amuwona tena uso wangu. 26 Ndimana, kwa suku ya rero-yi,
nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenye kwasika kati yenu umwe piya, 27 kamana omi
saasire kukwerezani ngano piya za upande wa Mwenyezimungu.

28 Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya wenye kwamini, kwa kuwa
Roho Takatifu ndi ikuturireni umwe kuwa maamiri. Muwe wasunga wa jamati ya
Mwenyezimungu, jamati yaapatire julu ya damu ya Mwanawe. 29 Nukwijiwa kuwa
nikilawa-pa, wakwingira wanu kusakula kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda
miwinzi yakutonya vyaiwaduru makondoo. 30 Na nkati yenu nomwe-mwe, walawirira
wamojawapo wakufunda ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate
ewo. 31 Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire kuwa, muda wa myaka mitatu
usiku na nsana, omi sasire kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira.

32 Sambi, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu na kwa usemi wa rehema
zake, zíri na uwezo wakurimbisa roho zenu, mwinsho mupewa irati yawatuririwe
watakatifu piya.

33 Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala nguwo. 34 Anta umwe wanyewe
mukwijiwa kuwa nikola kazi na makono angu mwanyewe ipate omi na wenzangu tipate
catisakula. 35 Kwa namuna-zi piya, nukoloterani kuwa julu ya kukola kazi nyingi javi,
itibidi kuwavya wenye tafauti zawo. Kumbukirani usowezi wa Mwenye Insa paasemire
javi: ‘Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.’ ”

Paulu alayana na marafiki zake

36 Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na wenye kwamini ware piya,
wakilebela duwa. 37 Piya akiwetika masozi bu-bu-bu-bu, wakimwirukira Paulu pasingo,

wakimpa beju*. 38 Ewo wauzunika pakulu futi, kwa kuwa kâwambira javi: “Amuwona uso
wangu tena.” Ikisa wakinsafiriza mpaka kubatela.

21

Paulu akuka Yerusalemu

1 Patisire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri na batela moja ka moja mpaka
tikifika Kosi. Subuu yake tikitaya nanga kisiko ca Rodi. Nakupunda pare, tikuka mpaka
Patara. 2 Patisingane batela rakuka Foinikiya, tikiripakira tikuka mbere ya safari yetu.
3 Tipita karibu ya Kiporo, tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka Siriya. Tisoza kisiko
ca Tiru, tikisuka konta batela rire rikipakula vinu nopare. 4 Noyo kaya-yo, tiwasingana
wenye kwamini wamojawapo, tikikala nawo sumana mmoja. Ewo, wakamuriwa kwa
uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu kuwa asuke Yerusalemu. 5 Wakati
watimarize suku zetu, tikilawa tikuka na safari yetu. Wenye kwamini piya pamoja na
waka wawo na wana wawo, wakitisafiriza mpaka mwinsho ya kaya ire. Basi, nakufika
mwani tikikokora, tikinlebela Mwenyezimungu. 6 Noparepare tikilayana, ikisa tikingira
mbatela, ewo wakiludira kukaya.
7 Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tikifika Tolemayi. Noparepare tikidairiyana nawo
habari wenye kwamini, tikikala nawo kutwa nzima. 8 Subuu yake, tikilawa tikifika
Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi, mwenyé kwereza Habari Ngema za Insa, tikikala
naye. Iye ákiwa nkati ya nkonjo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watumike shuguli
za nzuruku wa jamati.* 9 Iye ákiwa na wana wane wári sawalombiwe, newo wákiwa
minabii.
10 Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nyingi zawenye, akija nabii mmoja kulawa
Yudeya, zina rake Agabu. 11 Akifika karibu yetu, akitwala sinturãu† ya Paulu, akirifunga
mmakono na mmaulu, akamba: “Roho Takatifu ikwamba kuwa mwanyewe ukanda-wu
akifika Yerusalemu, Mayahudi wanfunga novi-vi javi, ikisa wampereka mmakono mwa
wanu Sawari-Mayahudi.” 12 Patisikire javire, ofwe na wenye kwamini wengine wa
nokure, tintafadali Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. 13 Paulu akijibu: “Umwe
camurira kinani? Mbana mwankunivunja nguvu mmoyo mwangu sababuni? Kamana
omi sikufungiwa basi, anta paiwa nukuka kufwa Yerusalemu, omi niwa tayari novyo kwa
sababu ya Mwenye Insa.” 14 Kwa kuwa atinkidirire kunkubalisa kuwa asuke, tikimwasa
ikisa tikamba: “Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu.”
15 Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza, tikikwera tikuka Yerusalemu.
16 Wanafunzi wamojawapo wa Kaisariya watipereka, wakija nawo mpaka nnyumba
ya mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwawo Kiporo, mwanafunzi wa mida watifikire
kwake. 17 Patifikire Yerusalemu, wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu futi.

Safari ya ane ya Paulu

18 Subuu yake, Paulu akilawa pamoja nofwe, tikuka mpaka ka Yakobu kummona. Piya
wakulungwa wa jamati wajumana noko. 19 Paulu, bandi yakudairiyana nawo habari,
akiwereza kimoja-kimoja Mwenyezimungu vyaawakunishe wanu Sawari-Mayahudi julu
yake iye. 20 Wasikire ware wakintukuza Mwenyezimungu, ikisa wakimwambira Paulu
wakamba: “Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka maalufu wankwamini, fala novyo-
sivyo wangari wakifulata nfululu Taureti. 21 Ewo wambiriwa kuhusu uwe-po, kuwa
kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa wanu Sawari-Mayahudi wasi-
fulate Taureti, wasiwataye itani wana wawo wala wasenendere tabiya zetu.
22 Sambi titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelini watakusikira kuwa uwe kuja. 23 Fadari
tenda vyatisaka kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo wanawalume wane wasaka
walavye nadiri yawo yawaturire ka Mwenyezimungu. 24 Watware wikare nawo pajambo
rawo ra ibada ya kuswafiwa, na uwaripire wamyoriwe nywiri. Javyo wanu-wa-pa piya
watakwijiwa kuwa ulongo vyawari kukusowerera-vyo, wakwamba kwankufulata na
kwankutimiza Taureti.
25 Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware, ofwe tiwandikira futi waraka ti-
wamuru javi: ‘Musirye vyakutenderiwa kafara milungu ya maswanamu, wala musinywe
damu, wala vyakupotiwa, wala musiwe na lukware.’ ”

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

26 Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na subuu yake, bandi ya kuswafiwa
pamoja newo, iye akingira nawo nNyumba Takatifu. Iye koka kuwambira baina ku-
timiziwa ka suku zakuswafiwa zire, na kafara inlazimire kulavya kila mmoja.

* **20:37** Nkati ya kabila ire, kupana beju íkiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana. * **21:8** Ona 6:1-8. † **21:11** “Sinturãu” mana ake “ukanda”.

[27] Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamojawapo wa Aziya nakummona
Paulu nNyumba Takatifu mure, wakiwashongezera wanu piya, wakinkola. [28] Ewo
wakikuwa wakamba: “WaIziraeli, tangupireni! Eyu ndi mwananlume abishana na wanu
wetu, na shariya yetu, pamoja na mahala-pa‡. Kankupita akiwafunda wanu kila upande.
Kwasa javyo, kawengiza Nnyumba-mu wanu Sawari Mayahudi, kataya haramu mahala
patakatifu-pa.” [29] (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya mure ári na Torofimu,
muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi amwingize nNyumba Takatifu.)
[30] Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa wengi-wengi. Wakinkola
Paulu, wakinsukumira panja ya Nyumba Takatifu. Kwa mpunde noure, wakifunga
miryango yawo ti! [31] Pawakiwazisana namuna zakumuulaya Paulu, nkulungwa wa
masurudadu wa waRoma akipata habari kuwa Yerusalemu piya ilawa girita. [32] Kwa
mpunde noure, iye akiwatwala masurudadu pamoja na wakulungwa wawo, akisika
akituwirira nokure. Ewo, pawammonire nkulungwa ire akija pamoja na masurudadu,
wakasa kumwibiya Paulu. [33] Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu, akitumiza
afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: “Eyu munu-yu nani? Na kakosa kinani?”
[34] Wanu ware wakanza kunyangula, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine.
Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana cikunire kwa sababu ya ngigiri ure kuwa mwingi.
Basi akiwamuru masurudadu wantware Paulu wakantaye nfurtaleza. [35] Pawafikire
pashikada ya kwingirira nkati, masurudadu iwabidi wankore mmaweya wankweze,
konta wanu wakitenda ngigiri pakulu. [36] Kusema kweli, wanu wengi wakija nyuma
wakikuwa wakamba: “Mulayeni, mulayeni!”

Utuba wa Paulu

[37] Masurudadu wari tayari kuntaya Paulu mufurtaleza, iye kandairi nkulungwa ire:
“Iwapo nafasi ya kukwambira kinu?”
Nkulungwa ire akinjibu: “Uwe usowera kigeregu? [38] Uwe sinowe-we mMiswiri
sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi ukiwatwala visomi alufu nne ukiwalongoza ku-
langa-we?” [39] Paulu akinjibu: “Omi ndi kweli niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu iri
Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali nipe riusa nisowere na wanu-wa.” [40] Kwa
kuwa nkulungwa ire kampa riusa, Paulu akimira pashikada na akilamusa nkono, alama
ya kuwanyamaza wanu ware. Pawanyamare, akanza kusowera kiebraniya, akamba javi:

22

[1] “Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa! Sambi kwa kurikengera
kwangu, nisikirizeni canisaka kukwambirani-ci.” [2] Pawansikire akisowera kiebraniya,
wakizidi kutegemana wansikire. Basi Paulu akikola kuwambira javi: [3] “Omi niwa Yahudi,
nipongoriwa Tarusu ya Kilikiya, fala nireriwa nkaya nomu, mmakono mwa Gamaliyeli.
Nireriwa vyakurigariga futi kamba shariya yawákifulatanga wababu zetu. Daima nisakula
namuna yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu piya, kamba vyamuri kutenda
piya-mwe rero. [4] Omi nikiwalumbatanga wanu wákifulatanga noyi Njira ya Insa-yi mpaka
kuwolaya. Niwafunga na niwataya nkalaboshu, walume pamoja na waka, [5] kamba
novyo nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya Baraza ya Milandu vyawalavya ushahidi
kuhusu omi. Visitoshe nipokerera waraka zawo zawawaperekere Mayahudi wakikalanga
Damashiku. Eko nuka nikiwakola wafulati wa Insa, nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu
kuno wahukumiwe.”
[6] Vinikuna javi: “Nukuka na safari yangu karibu ya Damashiku, kiyasi ca aduhuri, gafula
niwona kinu cakulangala vú, cikilawa binguni cikinizunguriza piya-mi. [7] Noparepare
nikigwirira pansi, nikisikira shauti ikinambira: ‘Saulu, Saulu, mbana unilumbata?’ [8] Omi
nikidairi: ‘Uwe nani, Mwenye?’
Shauti ire ikinambira: ‘Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.’ [9] Wenzangu wani-
longozane nawo wákiwa upande mwengine, wawona sana-sana nlangaza ure, fala shauti
ikinisoweza ire awereriwe. [10] Basi omi nikidairi: ‘Mwenye! Nitende mwaja?’
Mwenye Insa akijibu: ‘Lamuka, uke Damashiku. Noko ukuka kwambiriwa piya vinu
vyawamuriwe kutenda.’ [11] Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya nlangaza ure kuniseka-
seka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.
[12] Noko ákiwapo mwananlume wakwitiwa Ananiya, iye ákiwa munu wakumwajibu vinu
vya Mwenyezimungu, ákifulatanga Taureti pakulu sana, na piya Mayahudi wa Damashiku
wakinsifu. [13] Iye akija akinifika karibu, akinambira akamba: ‘Nduyangu Saulu, ludira
kuwona tena.’ Kweli na omi, kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza kuwona tena.
[14] Basi Ananiya akinambira: ‘Nlungu wa wababu zetu kakutondola uwe wijiwe nafsi yake,
ummone Mwenyé shariya, na unsikire mwanyewe akisowera na kanywa yake. [15] Konta

‡ **21:28** “Mahala-pa” ndi Nyumba Takatifu.

uwe ukuwa shahidi wake mbere ya wanu piya, kuwereza vyausikire na vyauwonire.
16 Epa sambi mbana kwankukawa? Lamuka ukoziwe, uswafiwe dambi zako, ukitaja zina
rake.' "
17 Paulu akisema tena javi: "Wakati waniludire Yerusalemu, panikilebela duwa
nNyumba Takatifu, inisukira ruhuya. 18 Nimmona Mwenye Insa, iye akinambira javi:
'Lawa upesi Yerusalemu konta ewa wanu-wa awakubali causema kuhusu omi.' 19 Nikijibu:
'Mwenye, ewo wakwijiwa sana-sana kuwa omi níkipitanga mmasinagoga níkiwafunga na
níkiwebiya wanu wakukwamini. 20 Na wanu pawâkimulaya Shitefanu akerezánga habari
zako, nomi novyo níkiwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co. Wanu wakimu-
laya-wo omi ndi nisukure nguwo zawo.' 21 Fala Mwenye akinambira: 'Lawa uke, konta
omi nukutuma baidi, ka wanu Sawari-Mayahudi.' "
22 Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake wa mwinsho. Noparepare
ewo wakanza kukuwa kwa shauti ulu: "Eyu aulaiwe! Asiinshi tena-pa!" 23 Wakikuwa,
wakipapula nguwo zawo kuno wakilavya vunvu, 24 ndimana nkulungwa wa masurudadu
akiwamuru wantaye Paulu nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka aseme
wanu ware cawakinkuwira javire. 25 Wakati wawakinfunga Paulu, iye kandairi nfalume
wa kundi ra masurudadu ákiwa karibu yake javi: "Iwapo shariya yakumwibiya munu
wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?" 26 Nfalume wa kundi ra masurudadu,
paasikire javire, akuka akimwambira nkulungwa wa masurudadu: "Epa usaka kuten-
daja? Eyu mwananlume-yu muRoma!" 27 Nkulungwa wa masurudadu ire akinfika karibu
Paulu, akindairi: "Kweli uwe kuwa muRoma?" Paulu akinjibu: "Aye, niwa muRoma."
28 Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: "Nomi nipoteza nzuruku mwingi futi niwe
muRoma." Paulu akinjibu: "Basi, omi niwa muRoma wakupongoreriwa." 29 Kwa mpunde
noure, wanu wawere tayari kumwibiya ware wakintanuka. Nkulungwa wa masurudadu
ire, pejiwe kuwa Paulu muRoma, umwingira wofi konta kâmuru afungiwe na unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

30 Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula kwijiwa kweli-kwelini Paulu
caawakosere Mayahudi, akinfungula unyolo ure. Ikisa akamuru wajumane wakulungwa
wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza kutwariwa Paulu, akimolota mbere yawo.

23

1 Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza ya Milandu ire, akamba: "Ja-
maa zangu, nankuinshi saunisusuka moyo mbere ya Mwenyezimungu mpaka rero."
2 Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwamuru wakíwa karibu na Paulu ire
wamwibiye kukanywa. 3 Kwa javyo, Paulu akimwambira Ananiya: "Mwenyezimungu
akuja kukuhukumu, eko kusitawi ka panja basi! Kwikala-po unilamure vyaisaka
shariya, sambi uwambiraja wanu kunibiya bila shariya?" 4 Wakíwa karibu na Paulu ire,
wakimwambira: "Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini ya Mwenyezimungu kwankun-
tukana?" 5 Paulu akijibu: "Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu wa wakulungwa wa dini.
Kamana yandikiwa: 'Nfalume wa inti yenu usintukane.' "
6 Paulu, kwa kuwa kêjiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca Mafarizeu na
wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza mure: "Jamaa zangu, omi
níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja
kufufuka, nankurindira kulamuriwa."
7 Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu wakanza kukaidiyana, wenye
kulamula wakawanyana makundi mawiri. 8 (Kamana Masaduseu awákikubali kuwa wafwi
wafufuka, wala kuwa malaika wawapo, wala awakikubali kuwa roho ziwapo. Falakini
Mafarizeu piya vyo vitatu-vyo wákikubali.) 9 Ikisa, ikilawirira girita ulu futi. Wandiki wa
kundi ra Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi kanguvu, wakamba: "Atimmonerera kosa
rimojawapo munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au laika, nani ejiwa?"
10 Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka nkulungwa wa masurudadu kengira kumop-
ereza Paulu asije kupanguriwa kipande-kipande. Ndimana akiwatuma masurudadu
wanlavye pare kanguvu, wanludisire kufurtaleza.
11 Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu, akimwambira: "Usiwe na wofi!
Kulavya ushahidi wangu epa Yerusalemu, na ibidi uke Roma ukalavye ushahidi novyo."

Mpango wa kumulaya Paulu

12 Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza mpango wakunlumbata
Paulu. Walapira kuwa awarya wala awanywa sawamulaye Paulu. 13 Wákiwa zaida ya
wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo. 14 Ewo wakiwafika karibu wakulungwa wa
dini pamoja na wazee, wakiwambira: "Ofwe tilapira kuwa atirya kinu mpaka timulaye
Paulu. 15 Epa sambi, umwe pamoja na Baraza ya Milandu, mwambireni nkulungwa wa

masurudadu atumize waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundairi sana-sana mwaha
wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tayari kumulaya."
16 Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango mbaya ure, akinyemerera
akingira nfurtaleza mure, akintetera Paulu. 17 Paulu akimwita nfalume mmoja wa
kundi ra masurudadu, akimwambira: "Ntware nnemba-yu umpereke ka nkulungwa wa
masurudadu, ciwapo casaka kuka kumwambira." 18 Kwa javyo iye akimpereka nnemba
ire ka nkulungwa wawo masurudadu, akamba: "Nfungwa Paulu kanita, akinilebela
nimpereke nnemba-yu kwako kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimojawapo caasaka
kukwambira."
19 Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba ire, akuka naye kunyenje,
akindairi: "Kinani causaka kunambira?" 20 Iye akijibu: "Mafalume wa Mayahudi wasik-
izana makeshamungu wakulebele umpereke Paulu kuBaraza ya Milandu, watende kamba
wasaka kundairidairi kuhusu mwaha wake. 21 Uwe wasukukidiri, konta ewo, wawa zaida
ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire Paulu wamuulaye. Piya walapa kuwa
awarya wala awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa tayari kutenda javyo wakirindira
uwape majibu." 22 Basi nkulungwa ire akinlaizira javi: "Usimwambire munu mwengine
vyaunambire-vi." Ikisa akimwambira nnemba ire: "Uka vyako."

Paulu aperekiwa ka guvinadoru Felishi

23 Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume wawiri wa kundi ra masurudadu,
akiwambira: "Watengezeni masurudadu miyateni, wacamakavalu sabini, na wamikuki
miyateni, woke Kaisariya. Muwe tayari, mulawe rero-vi, novi ora ya usiku. 24 Ntengezeni
novyo kavalu ampande Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka guvinadoru Felishi."
25 Na kamperekera waraka yakusema javi:
26 "Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa, guvinadoru Felishi. Nuku-
perekera salamu. 27 Mayahudi kuno wanfunga mwananlume-yu, wasaka kumulaya, fala
nuka noko na masurudadu wangu kunvusha, panijiwe kuwa muRoma. 28 Omi nikisakula
nijiwe sana-sana sababu yakosire, ndimana nikimpereka ka wakulungwa wa Mayahudi,
Baraza ya Milandu. 29 Epa nijiwa kuwa ewo wanlongopera kuwa aakifulata shariya
zawo. Aakosire kinu cakuwa afungiwa au kuulaiwa. 30 Panambiriwe kuwa Mayahudi
wamojawapo wampangira mabaya akusaka kumulaya, ndi paniwazire kukuperekera
kwa mpunde nowu. Na ware wammonerere ukosa, niwambira waje noko wereze mbere
yako."
31 Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nkulungwa wawo, wakintwala
Paulu usiku-usiku mpaka Antipatiriya. 32 Subuu yake, wacamakavalu wakizidi na safari
yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wakiludira kufurtaleza. 33 Nakufika Kaisariya,
waraka ire wakimpa guvinadoru, na wakimolota Paulu ire. 34 Nakufyoma waraka ire,
ikisa akindairi Paulu: "Kwenu ndepi?" Paajibiwe kuwa kwawo Kilikiya, 35 akimwambira:
"Nakisa nukusikira, nukuja kulamula pawasaka kuja wakulongopere-wo." Basi nopare-
pare akamuru akafungiriwe kunyumba ya kifalume yaâjengire Herodi.

24

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

1 Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa wa dini, na wazee wamo-
jawapo, pamoja na mwenyé kupendeleya shariya wakwitiwa Teratulu. Ewa wamwereze
guvinadoru makosa a Paulu. 2 Wakati wetiwe Paulu akifika, Teratulu akanza kwereza
makosa a Paulu, akamba javi:
"Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi kwa salama na mainsha
meema julu ya wijiwifu wa ulongozi wako, na vinu vingi vyawenye viri kulamusiwa
wafarijike wenye inti-yi. 3 Tukwakikisha na tishukuru pakulu pawenye kwa piya vyauten-
danga kila wakati na kila mahala. 4 Basi tenda fadili kwa wema wako, usikirize sana-sana
vyatisaka kukwereza-vi bila kupoteza wakati mwingi. 5 Eyu munu-yu timmonerera kuwa
ndanganyifu na nsabwanyizi nkati ya Mayahudi piya mulumwengu-mu. Visitoshe, iye ndi
nkulungwa wa kundi ra waNazareti. 6 Mpaka kafika kuyerera kufezeyi Nyumba Takatifu,
fala tikinkola tikinfunga. 7 * 8 Uwe mwanyewe ukindairi ukwijiwa kutunza ukweli kwa
makosa atimmonerere." 9 Mayahudi newo wajumana kwakikisha vyakilongoperiwa vire
kuwa vyakweli.
10 Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze kusowera, basi Paulu akamba:

* **24:7** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu, katipokera mmakono mwetu kwa nguvu zake.]

“Omi nukwijiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamulanga shariya noyi inti-yi. Ndi-
mana nirikotola mbere yako kwa kutumaini. 11 Kamba vyawijiwe mwanyewe, ukisaka
ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi na mbiri tangu nikikwera Yerusalemu
kuka kuntukuza Mwenyezimungu. 12 Mayahudi awanisingane nikikaidiyana naye munu
nNyumba Takatifu, wala awanisingane nikiwomanisa wanu nsinagoga wala mahala
paasaka kuwa ponse nkaya mure. 13 Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli
vyawasema kuwa nikosa-vi.
14 Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra Njira ya Insa, fala ewo
wakwamba kuwa kundi ra walongo. Omi nintumika Mwenyezimungu wawantukuze
wababu zetu. Nukwamini piya vyaandikiwe nTaureti na vyawandike minabii. 15 Omi
nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa
wenye shariya na ware sawana shariya wakuja kufufuka. 16 Ndimana daima vinajibu
moyo wangu usisusuke mbere ya Mwenyezimungu pamoja na wanu piya.
17 Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu nilavye zaka na nitende kafara.
18 Panikitenda javyo, nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona nNyumba Takatifu, nemo
siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye. 19 Falakini nomo, wakiwapo Mayahudi
wamojawapo wa Aziya. Ewo ndi wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa angu ikiwa
wawonerera kinu kimojawapo julu yangu omi. 20 Kuwasa ewo, ewa wari epa-wa, wereze
kamba waniwonerera kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula. 21 Ila canifahamu
omi, panikiwa kati yawo nitenda kinu kimoja. Omi nisema na shauti ulu-ulu, namba:
‘Umwe rero munilamula, kwa sababu nukwamini kuwa wafwi wafufuka.’ ”
22 Felishi, kwa kuwa iye mwanyewe akijiwa sana-sana Njira ya Insa ire, akifuja kulamula
kure akamba: “Epa, silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka kulamula.” 23 Noparepare
akimwambira nfalume wa masurudadu, akamba: “Kanture Paulu nkalaboshu, ila umpe
nafasi aba, asikazike na marafiki zake wakija kunsaidiya, usiwakataze.”

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

24 Bandi yakupita suku nyingi zawenye, Felishi pamoja na nkawake Durusira, Yahudi,
watumiza kumwita Paulu. Iye akiwereza kuhusu kumwamini Insa Almasihi, ewo wak-
isikira. 25 Paulu paakolota uhakika kuhusu mambo a shariya, vyaakidiri munu kukaidi
moyo wake, na kuhusu suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusuka, akijibu akamba:
“Epa lawa kwanza. Nikipata nafasi suku nyengine, nukwitisa!” 26 Felishi akirindira
kuwa Paulu akumpa ciwa conse†, ndimana akimwita akisowera naye mpunde-mpunde.
27 Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu akitawaziwa kuwa guvinadoru kiti ca Felishi.
Kwa kuwa Felishi akiwapendeleya Mayahudi, Felishi paalawire kamwasa Paulu nkala-
boshu nomure.

25

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

1 Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu akilawa Kaisariya kure, akik-
wera akuka Yerusalemu. 2 Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja na wakulungwa wa
Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a Paulu. Wakinlebela, 3 awatendere
fadili amwitise Paulu aje Yerusalemu kure, ewo wakiritengeza wamwikarire munjira
wamulaye. 4 Fala Feshitu akiwajibu javi: “Paulu ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta
omi mwanyewe nukuka noko suku karibu. 5 Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo
cakunyata, wakulungwa wenu wanifulate wakaseme caakosire.”
6 Feshitu kekala nawo Yerusalemu kure kiyasi ca suku nane wala azipundire suku kumi,
ikisa akisuka akuka Kaisariya. Subuu yake pekare kiti cake kati ya wenye kulamula,
akitumiza kumwita Paulu. 7 Paafikire Paulu, Mayahudi wajire kulawa Yerusalemu ware
wakinzunguriza, wakanza kumbunira vitendo vingi vyawenye vyakofya, fala vitendo-vyo
awakikidiri kwakikisha. 8 Sambi, Paulu kwa kurikotola, akamba: “Omi sikosere shariya
ya Mayahudi wala shariya ya Nyumba Takatifu, wala shariya ya Kaisari.” 9 Basi Feshitu,
kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi Paulu: “Usaka uke Yerusalemu mwaha-wu
nikakulamure noko?” 10 Fala Paulu akijibu, akamba: “Epa nimira mbere ya wenye
kulamula wa Kaisari, mahala panijuzi kulamuriwa. Mayahudi siwatendire kinu ca ubaya
anta kimoja, kamba vyawijiwe. 11 Ikiwa kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo yakujuzi
kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa. Fala ikiwa vyawanisowerera-vi sivyo vyakweli, aapo
wakujuzi kunipereka mmakono mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari* akanilamure!”
12 Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akinjibu Paulu: “Kulebela ka
Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!”

† **24:26** Kigeregu: “nzuruku”. * **25:11** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

13 Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya kuwonana na Feshitu nfalume
wakwitiwa Agiripa na nlumbuwe Berenika. 14 Kwa kuwa wékala noparepare suku aba,
Feshitu akimwereza nfalume ire habari za Paulu, akamba: "Kawapo-pa mwananlume
mmoja kasiwa na Felishi, kawa nkalaboshu kafungiwa. 15 Panukire Yerusalemu, waku-
lungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebela
nimhukumu noyo mwananlume-yo. 16 Omi niwambira kuwa siyo tabiya ya waRoma
kumhukumu mwenyé ukosa saari mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya
kujibu vyaalongoperiwe.

17 Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza wakati. Pakucere subuu, nikala
kiti cangu cakulamula shariya, na nikitumiza kutwariwa mwananlume-yo. 18 Kuhusu iye,
pawalamuke wenye kunlongopera ware, acipo cawasemire vyanikidanizira omi kuwa
katenda kinu kibaya. 19 Ila wâmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu dini yawo, na kuhusu
munu mmoja wakwitiwa Insa, afwire fala Paulu akwamba kawapo hai. 20 Kwa kuwa
omi sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana nindairi kamba asaka
kuka Yerusalemu akalamuriwe noko mwaha-wu. 21 Fala Paulu, kwa kuwa kalebela ekare
akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na nfalume nkulu wa Roma, namuru
namba: 'Nsungeni, mpaka panisaka kumpereka ka Kaisari.' "

22 Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: "Omi vikinajibu ninsikire
mwanyewe noyo mwananlume-yo."

Feshitu akinjibu: "Unsikira makeshamungu."

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlumbuwe Berenika

23 Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika wakifika na fahari zawo, wakingira
pansana nkulu pamoja na wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine
mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wakija nawo Paulu. 24 Feshitu akamba:
"Nfalume Agiripa na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwankumona eyu
mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi piya wankaya-mu, na wa Yerusalemu,
kuno wakilalamika kuwa iye asiinshi tena-yu. 25 Fala omi simmonerere kinu camana
caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa kalebela akalamuriwe na nfalume
nkulu wa Roma, namuru kumpereka. 26 Fala omi sina kinu maalumu cakumwandikira
nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere yenu, pakulu-pakulu mbere
yako uwe, nfalume Agiripa, ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa, nipate cakwandika.
27 Kamana aviswii kumpereka nfungwa bila kwereza sana-sana makosa ake."

26

1 Agiripa kamwambira Paulu: "Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako."

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:

2 "Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa na Mayahudi, niwa radi kuwa
mbere yako rero kurikotola. 3 Visitoshe, niwa radi kwa kuwa ukwijiwa piya kuhusu
tabiya na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili kunisikiriza canisaka
kusowera-ci.

4 Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati ya kabila yangu na Yerusalemu,
wakwijiwa sana-sana piya Mayahudi. 5 Ewo wanijiwa tangu mida, wakisaka kwakikisha
kuwa, kwa kufulata shuruti za kaumu ya dini yetu, niinshi kamba Nfarizeu. 6 Epa
sambi, kwa kuwa nirindira tamaa ya Mwenyezimungu yaawapere wababu zetu, niwa
epa nankulamuriwa. 7 Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na marikolo etu kumi na
mawiri, kuntumika na niya Mwenyezimungu usiku na nsana. Ndi kuhusu noyo tamaa-yo,
nfalume wangu, kuwa nankulongoperiwa na Mayahudi. 8 Umwe muwaza kuwa virigariga
Mwenyezimungu kuwafufula wafwi, sababuni?

9 Anta na nomimi novyo, nîwona kuwa inibidi kutenda vinu vingi vyakubishana na
zina ra Insa nNazareti. 10 Ndi vyanikunishe novyo Yerusalemu. Panikipewa mamulaka
na wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu, nikiwataya nkalaboshu nikiwafunga.
Na pawakiulaiwa, omi nikipendeleya. 11 Masinagoga mengi, mara nyingi zawenye,
niwatubisa, niwashurutisa kukufuru. Niwashupa na niwalumbata anta na inti nyengine
za baidi."

12 Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa wakulungwa wa dini, noyi niya-yi ndi
initenzire kuka Damashiku. 13 Nfalume wangu, úkiwa wakati wa aduri, munjira niwona
nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa, ikinuru nanyenje yangu na piya wanisafirire
nawo. 14 Noparepare piya-fwe nakugwira pansi, nisikira shauti ikisowera kiebraniya,
ikamba: "Saulu, Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase kubishana na wema wako!" 15 Nomi
nikidairi: "Uwe nani, Mwenye?"

Mwenye akinijibu: "Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo! 16 Lamuka, wimire na
maulu ako. Kamana noci ndi canukulawirire ipate nukuture kuwa ntumisi na ushahidi
wangu, wa evi vinu vyanukolotere-vi na vyanisaka kukolotera mbere. 17 Nukuvusha
kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, ka wanu waniri kukutuma, 18 ipate uwafungure
maso awo, waludi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo wa Ibilisi waje ka
Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswamiiwa dambi zawo na wapokerera irati yawo kati ya
wanu watakatifiwe julu ya kunamini omi.
19 Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya ya binguni. 20 Nanza kuw-
ereza wanu wa Damashiku, waYerusalemu, inti za Yudeya, pamoja na Sawari-Mayahudi.
Piya-wo niwereza watubiye, waludire upande wa Mwenyezimungu, watende vitendo
vyakolota kutubiya kwawo. 21 Kwa sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi wakinikola niri
nNyumba Takatifu, wakisakula kunulaya. 22 Basi, kwa kuwa nipata kunusuriwa na
Mwenyezimungu, niwapo mpaka rero nankulavya ushahidi ka ntoto na nkulu, bila
kongeza vinu, vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna. 23 Nankulavya
ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe ntanzi kufufuka kati ya wafwi, ipate habari
ya nuru yereziwe ka Mayahudi na wanu Sawari-Mayahudi."
24 Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa na shauti ulu-ulu: "Uwe Paulu
kubanga! Kufyoma pakulu kukubangisa na kukubadili!" 25 Fala Paulu akijibu: "Mwen-
shimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi wa kweli na wa ankili kamili.
26 Kamana nfalume wangu akwijiwa sana-sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri kusowera
mbere ya nfalume wangu bila wofi. Nanawo uhakika kuwa hapana kinu cakunfisa
iye. Kusema kweli, avikunire mahala pakufisika. 27 Nfalume wangu Agiripa, uwakubali
minabii? Nukwijiwa kuwa uwakubali!" 28 Basi Agiripa kamwambira Paulu: "Kwa
wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa Insa?" 29 Paulu akijibu akamba: "Ninlebela
Mwenyezimungu kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi fala na piya wari kunisikira rero
wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi vyuma-vi!"
30 Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru, Berenika, na piya ware wákiwa
pamoja nawo. 31 Pawalawire, wakambirana watupu, wakamba: "Eyu mwanan-
lume-yu aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi kufungiwa." 32 Basi, Agiripa
akimwambira Feshitu: "Mwananlume-yu nanga kafunguriwa sambi-pa paiwa âlebele
kulamuriwa na Kaisari!"

27

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma
1 Payamuriwe kuwa tíjuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wafungwa wengine akigabiziwa
Juliyu, nkulungwa wa masurudadu maalumu wa Kaisari. 2 Tikingira mbatela ra mwanan-
lume wakwitiwa Adiramitu, batela síro rikuka visiko vya Aziya. Kwa javyo tikilawa,
tikisafiri na mwenye wakwitiwa Arishitariku, mMakedoniya kwawo Tesalonika.
3 Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana, kampa riusa kuka ka marafiki
zake ipate apewe vyaakisakula. 4 Noparepare tikuka mbere na safari yetu mpaka sini ya
kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho. 5 Nakutupula bahari ya Kilikiya na Panfiliya,
tikifika Mira, kaya ya Lisiya. 6 Pakisiko pare, nfalume wa kundi ra masurudadu kasingana
batela ra Aleshandriya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo. 7 Tenenda more-more suku
nyingi zawenye, na kwa tafauti nyingi, tikifika karibu ya Nidu. Na, kwa kuwa úkiwa
mbisho, tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi ya Salamona. 8 Na tafauti nyingi
zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika mahala pamoja pakwitiwa "Kisiko Cema", karibu na
nopo íkiwepo kaya yakwitiwa Laseya.
9 Kwa kuwa zîpita suku nyingi zawenye (kusema kweli, ûpita wakati wakufunga
Mayahudi*), ndimana zíkiwapo tafauti zakofya kati ya safari. Kwa javyo, Paulu akiwakum-
busa, akiwambira javi: 10 "Jamaa, nankuwona kuwa iwapo hasara na kupoteyiwa kwingi,
aipoteya mizigo na batela-ri basi, na mainsha etu novyo." 11 Fala nfalume wa kundi
ra masurudadu ire kasikiriza vyaambiriwe na nawoda pamoja na mwanyewe batela
ire, koliko kunsikiriza Paulu vyaasowere. 12 Pakisiko pare apawerepo mahala pema
pakwikala wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza kuwa tíkijuzi titweke tuke
na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya, ipate tikekare noko wakati wa baridi.
Foinikiya kisiko ca Kereta, cikala sana, cíkiwa na upande wakukashikazi na wakukusi.

Mepo nyingi ivuma mbahari
13 Kanza kuvuma kusi aba-aba, wanawalume ware wakidaniza kuwa haja yawo wa-
timiza, wakivuta nanga wakilawa, wakitambala na lufuko ra Kereta. 14 Falakini, kwa

* **27:9** Wâfunga kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi, akilawirira na kisirwa. 15 Ulani ire
kavuma batela rikanza kubengwa. Kwa kuwa akukikidirika kubisha, tikasa batela rire,
rikiveverusiwa na mepo. 16 Tikisafiri kuno tikiribanza na kisirwa kitoto cakwitiwa Kauda.
Ingawa na mashaka, fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. 17 Nakukweza wakifungira
mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakopereza kupwerera mmavula a lufuko ra Libiya.
Basi wakitula matanga, wakasa batela rire rikiveveruka na mepo.
18 Kwa kuwa maluwimbi akitibiya pakulu-pakulu, subuu yake wakanza kwefya mizigo
mbahari. 19 Suku yatatu, na makono awo wanyewe, vyombo vya mbatela mure wakanza
kwefya mmaji. 20 Anta juwa wala nondwa avikiwoneka suku nyingi zawenye, na rikiti-
salamukira gaibu, mwinsho ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.
21 Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndimana Paulu kemira kati-kati,
akiwambira: "Ikibidi, jamaa zangu, munisikirize omi noparepare, musilawe Kereta kure,
kukengera eyi hasara-yi na kupoteyiwa kuno. 22 Fala sambi, nukupani ankili musiuzunike,
kamana aakupoteyani munu, ila rukupoteyani batela-ri basi. 23 Kamana ijana usiku
kanisukira laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wanimwabudu omi. 24 Laika-yo
kanambira: 'Paulu, usope! Ikukubidi wimisiwe mbere ya Kaisari. Ona, Mwenyezimungu
kakugabizi mainsha a piya wauri kusafiri nawo-wa, ewo wanusurika.' 25 Ndimana jamaa
zangu, muwe radi. Kamana nintumaini Mwenyezimungu kuwa vikuwa novyo kamba
vyanambiriwe. 26 Fala itibidi tikapwerere kisirwa kimojawapo."
27 Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata makucukucu kuno na kuno bahari
ya Mediteraneya, kiyasi ca usiku kati-kati, mabahariya wa fahamu kuwa tiwa karibu
na nrima. 28 Sambi, wakefya kipimo ca maji, wakiwona kuwa awa meturu shirini.
Wakisengereza mbere, wakefya tena kipimo cire, wawona awa meturu kumi na ntanu.
29 Ewo wakopereza batela rire kuveverusiriwa pamwamba. Ndimana wakitaya nanga
nne, ikisa wakilebela duwa kuce. 30 Mabahariya wakisakula kutira mbatela mure.
Ndimana wêsusira kiboti mmaji, wakiritenza kamba woka kutaya nanga ya mbere mbatela
mure. 31 Kwa javyo, Paulu akimwambira nkulungwa na masurudadu wake: "Ikiwa
mabahariya-wa awekala mbatela-mu, basi amuvuka." 32 Ikisa, masurudadu wakitupula
mizizi yawafungire kiboti ire, wakasa cikigwirira mmaji cubuu.
33 Pakucere, Paulu akiwatafadali piya warye cakurya, akiwambira javi: "Epa zankutimu
sumana mbiri mukirindira kuno mufungire samunaluma luziki. 34 Ndimana nankuk-
wambirani iryani cakurya, kamana mukirya ndi salama yenu. Konta anta nywiri mmoja
nkiswa mwake aapo waisaka kumpoteya." 35 Nakwamba javire, akitwala nkate, ak-
ishukuru ka Mwenyezimungu mbere ya wanu piya, ikisa akimeya nkate, akanza kutafuna.
36 Piya ware ikiwengira niya, newo novyo piya wakanza kurya. 37 Jumula ya wanu mbatela
mure piya tíkiwa miyateni na sabini na sita. 38 Pawarire wakikuta, wakiveusa batela rire
kwa kutwala saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

39 Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wakwingira nkati na lufuko.
Basi wakiwaza kuka kupwereza batela rire nopare. 40 Mabahariya ware wakifungula
mizizi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi ya shukani ya batela rire.
Ikisa wakitweka tanga rikingira mepo, wakilongoza kulufuko. 41 Fala batela rire rikuka
rikipwerera pavula. Ripwerera mbere arikenenda, nyuma rikibiiwa na maluwimbi.
42 Mpango wa masurudadu ware wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera
kuwatira. 43 Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha Paulu, ndimana
akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru javi: "Wejiwa kowera onse, wanze kurefya
mbahari, woke kungulu." 44 Wengine woke na mbawo au kinu kimojawapo ca mbatela
mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama kungulu.

28

Vinkunire Paulu Melita

1 Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cikwitiwa Melita. 2 Wenye kaya wa
kisirwa cire watitafiti vyema pakulu futi. Watiwesera moto mwingi wakitikaribisha kota
kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.
3 Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde noure, kwa ntukuta wa moto ure,
akilawa nyoka nviwanzu mure, akiluma cala Paulu. 4 Wenye kaya ware, pawammonire
nyoka ire angamire ncala cake, wakanza kwambirana watupu: "Kweli-kwelini eyu
mwananlume-yu kisomi. Ingawa kakidiri kuvuka mbahari fala shariya aimwasa kuinshi
tena." 5 Fala nyoka ire akinsasanyira pamoto, iye aalumire anta mahala. 6 Wanu ware
wakidanizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure. Fala upita wakati mwingi
wawenye, wammona kuwa acinkunire kinu, wapindula mawazo, wamba: "Eyu nlungu!"

[7] Karibu noparepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa kisirwa cire, mwenye mmoja
wakwitiwa Pubiliyu. Iye katipokerera sana-sana, tíkiwa wayeni wake muda wa suku natu.
[8] Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akipulugari damu, ákilala pakinanda. Paulu akuka
akimmona, akintula nkono, nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona. [9] Bandi yakukuna
javire, piya wakiwóna kulwaza nkisirwa mure wakija ka Paulu akiwaponesa. [10] Nowo
watinshimu pakulu futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya watipa piya catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

[11] Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine rakulawa Aleshandriya.
Batela-ro ríkiwa Melita wakati wa kinja, mbere ricapariwa alama "Milungu ya masa".
[12] Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikala noko suku natu. [13] Ndi katilawire, tikuka
tikifika kaya ya Reziyu. Subuu yake akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku mbiri, tikifika
kisiko ca Potiyoli. [14] Pakisiko pare, tiwasingana wanduzetu wakitilebela tikare nawo
sumana mmoja. Javi ndi vyatenende, tikifika mpaka Roma.
[15] Wanduzetu wa Roma, pawejiwe kuwa tankuka kwawo, wakija kutiwinza. Wengine
tisimanana "Kumangisha a Apiyu" na wengine mahala pakwitiwa "Manyumba matatu a
wayeni". Paulu, pawawonire wanu ware, akinshukuru Mwenyezimungu, akizidi kuwa na
nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

[16] Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba yake yeka na surudadu mmoja
basi wakunsunga.
[17] Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu wakulungwa wa Mayahudi wa
Roma akanza kujumana nawo. Pawajumane, akiwambira: "Wanduzangu, omi sitendire
kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire tabiya ya wababu zetu. Fala Yerusalemu
niperekiwa mmakono mwa waRoma kamba nfungwa. [18] Ewo wanidairi na wakisaka
kunifungula, kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kunihukumu kifo awaniwonerere.
[19] Fala Mayahudi kwa kuwa wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka Kaisari,
ingawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na wanu wa kwetu. [20] Ndimana
nukwitani munang'anize muwone na tipakanire. Kwa sababu ya tamaa ya waIziraeli, epa
nifungiwa na unyolo wa cuma-wu."
[21] Basi ewo wakimwambira javi: "Ofwe kuhusu uwe atipokerere waraka anta moja
yakulawa Yudeya, wala aajire nduyetu mmojawapo na habari kuhusu ewu mwaha-wu,
wakukusowerera kinu kibaya. [22] Fala ofwe vikitajibu tukusikire na kanywa yako cauwaza,
konta tukwijiwa kuwa kipinga cauri-ci kila mahala cikaidiwa."
[23] Basi, wakisikizana wakitula suku. Noyo suku-yo, wanu wengi wawenye waja ka
Paulu. Mwanzo wa subuu mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi kuhusu ufalume
wa Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu Insa, kwa kutumira Taureti na
mandiko a minabii wengine. [24] Wengine wakikubalisiwa kwa vyawakereziwa vire, fala
wengine awakikubali. [25] Wakikaidiyana watupu. Sawanamba kulawa, Paulu akiwambira
kinu cengine, akamba: "Roho Takatifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu julu ya
nabii Izaya*, paambire javi:
[26] 'Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:
Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
[27] Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga wereriwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.
[28] Paulu akizidi kusowera akamba: "Basi, ijiwani kuwa eku ndi kuvuka Mwenyezimungu
kawaperekere Sawari-Mayahudi; na ewo wakuja kusikiriza." [29] †
[30] Paulu kekala myaka miwiri noire nyumba yake yaâlugariwe ire. Nomo, akiwapokerera
piya wanu wakija kummona. [31] Iye akereza habari ya ufalume wa Mwenyezimungu, na
akifunda kuhusu Mwenye Insa Almasihi, akisowera bila wofi wala aakikataziwa na munu.

* **28:25** Ona Izaya 6:9,10. † **28:29** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]

Waraka ya Paulu ka waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamádambi na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyaijuzi kumiliki mainsha etu.

Iye kawandikira eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii, wapambari wa kwereza Habari
Ngema ya Mwenyezimungu. 2 Eyi habari-yi Mwenyezimungu kâlavya tamaa mida julu ya
minabii wake mMandiko Matakatifu. 3 Habari-yi íkiwa kuhusu Mwanawe. Upande wa
kibinadamu, iye kapongoriwa nkati ya rikolo ra Daudi. 4 Upande wa roho yake, ákiwa
takatifu, iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kwa kufufuka ka wafwi.
Iye ndi Insa Almasihi, Mwenye wetu. 5 Julu yake iye ndi patipokerere rehema na uwalii
ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye, wanfulate, kwa faida ya zina rake.
6 Umwe novyo muwa kati ya wanu mwitiwe kuwa wa Insa Almasihi.
7 Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na Mwenyezimungu, mwitiwe muwe
watakatifu, rehema na usalama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba wetu na
ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Paulu kumwajibu kuka kuwawona waRoma

8 Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya Insa Almasihi, kwa umwe piya, konta
kwamini kwenu kwankwereziwa ulumwengu-wu piya. 9 Shahidi wangu ndi Mwenyez-
imungu, waniri kuntumika na roho yangu julu ya kwereza Habari Ngema ya Mwanawe,
kuwa panilebelanga duwa, nukukutajani nfululu moja. 10 Nilebela kuwa, kwa kufulata
vyaasaka Mwenyezimungu, nipate nafasi ya kuja kwenu umwe. 11 Konta vinajibu pakulu
futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu mmojawapo wakwisusiriwa
na Roho, ipate murimbisiwe. 12 Caniri kwamba ndi-ci: tirimbisane myoyo nkati ya
kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na kwangu omi. 13 Wanduzangu, vinajibu mwijiwe
kuwa nipanga mara nyingi zawenye kuja kukuwonani, fala mpaka sambi-pa sinapata
nafasi. Vinajibu niwatenze wanu wamojawapo wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu
umwe na novyo kati ya wanu wengine Sawari-Mayahudi. 14 Kusema kweli, vinilazimu
kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na wanu wa tabiya nyengine, wanu wakusilimuka na
wanu sawasilimuke. 15 Ntamana, niwa radi kuja kwenu mwikala Roma-mwe kukwerezani
Habari Ngema.
16 Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-yi konta ndi uwezo wa Mwenyez-
imungu kuwavusha piya wenye kumwamini, mwanzo wa Yahudi mpaka Saari-Yahudi.
17 Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu* ufafanuriwa nkati ya Habari Ngema, namuna
za kwamini mwanzo mpaka mwinsho. Kamba vyavyandikiwe: “Kamilifu áinshi julu ya
kwamini.”

Wabaya walamuriwa hukumu

18 Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya piya kutowa kuwepo ka
dini na kukosa ukamilifu ka wanu, julu ya kutowa ukamilifu-ko, ndi kuwatenza wanu
kufuja ukweli. 19 Kamana ukweli kuhusu Mwenyezimungu ufafanuriwa kati yawo, kwa
kuwa Mwenyezimungu kawafafanurira. 20 Tangu kumbiwa ulumwengu, namuna zake
saziwoneka, kwa nfano uwezo wake sauna mwinsho na unlungu wake, vyeleweka na
vijiwikana sana-sana julu ya vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi ewo awana shariya
yakolota. 21 Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala awantukuze kamba
Nlungu wawo wala awanshukurire. Kwasa javyo, wanza kufikiri mawazo saana mana,

* **1:17** “Ukamilifu wa Mwenyezimungu” mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

na myoyo yawo iwazizima, ikingíziwa nkisi. 22 Waritula kuwa wejiwifu kumbe mazozo.
23 Wasa kumwambudu Mwenyezimungu saabadilika, wapindula wambudu maswanamu
a wanu wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a manyoka.
24 Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwájibu myoyo yawo, vitendo vya
ucafu, watebeni miri yawo wanyewe. 25 Iye awatenda javyo konta wapindula ukweli wa
Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo, wamwabudu na wantumika kiyumbe, wasa
kumwambudu Mwenyé kumba wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.
26 Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo vyawo vyakuwajibu vyakuwa-
tenza aibu. Anta na wanawaka wapindula namuna yawajuzi kuloriwa na walume wawo,
wanza kulolana wanawaka watupu. 27 Namuna mmoja noyo, walume wasa kuwalola
sana waka wawo, yanza kuwalunguza myoyo kwajibiwa pakulu na walume wenziwawo.
Walume watupu watenda vitendo vya aibu, ntamana nkati yawo hukumu iwajuzire kwa
makosa awo waritabisha wanyewe.
28 Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye kawasa na ankili zawo za
ubaya, watende vitendo sawajuzi kutenda. 29 Myoyo yawo ijala udainfu wa kila namuna,
kusiyanisa masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya. Kusema kweli, uwejala nfululu wiyana,
ukakatima, wivu, ulongo, na uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi, 30 wanu wakuwasow-
erera caputu wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu, majauri, wakuritenza, wakuridãi,
wakubuni vinu vibaya, na wakubishana na wawa zawo. 31 Ewo awana ankili, awana
kwamini, awampenda munu, na awana utungu. 32 Ewo wakwijiwa sana-sana shariya za
Mwenyezimungu, kuwa wanu watenda novi vitendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi
awatenda tu basi fala wawetikizira wengine watenda.

2

Walamuriwa hukumu wenye kuwalamula wenziwawo

1 Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Kamana unlaumu munu mwengine,
kumbe kwankurilaumu mwanyewe. Konta uwe kwankutenda vitendo vimoja novyo
vyaulaumu-vyo. 2 Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu, paabishana na wanu watenda
vinu-vi, hukumu yake ifulata shariya. 3 Tunza javi, uwe munu mmojawapo, uwalaumu
watenda vitendo nnowe ukitenda novyo, udaniza kuwa utakunyema hukumu ya
Mwenyezimungu? 4 Au kwankukejeli utajiri wa wema wa Mwenyezimungu, na ku-
vumirira kwake, pamoja na imani yake? Awijiwa kuwa wema wa Mwenyezimungu
ukulongoza upate kutubiya? 5 Fala uwe, kwa sababu ya ugumu wa moyo wako pamoja
na ubishi, kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwanyewe suku yakwisuka nyongo, na
suku yakolotiwa hukumu ya haki ya Mwenyezimungu.
6 Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caatendire: 7 upande mmoja,
wasakúla utukufu, inshima, na uzima julu ya kutenda vinu vyema-vyema kwa kuvumirira,
Mwenyezimungu awapa mainsha a milele. 8 Upande mwengine wafitíni na awafulata
ukweli, wafuláta kukosa haki, Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo pakulu. 9 Zije
tabu na shida kwa kila mwanadamu aténda ubaya, mwanzo wa Mayahudi na novyo
Sawari-Mayahudi, 10 ila uje utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa kila mwanadamu
aténda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi. 11 Kamana akupo
kusiyana ka wanu mbere ya Mwenyezimungu. 12 Wakorire dambi sawana shariya, newo
novyo sawana mpaka wa shariya wapoteya. Ila wakorire dambi wari na shariya, shariya
noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

13 Kamana sikuwa wasikíra shariya kuwa ndi makamilifu mbere ya Mwenyezimungu
ila ware waja kwakikishiwa ndi waténda vyaisaka shariya. 14 Kamana wanu Sawari-
Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka shariya kwa kipongorero, ingawa awana
shariya, wakolota kuwa wakwijiwa wanyewe shariya ya cema na kibaya. 15 Ewo wakolota
kuwa shuruti ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo. Fahamu zawo pamoja na ankili zawo
zilavya ushahidi. Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine ziwengirira, suku ya
Kiyama. 16 Suku-yo, kwa kufulata utuba wangu, Mwenyezimungu julu ya Almasihi Insa
alamula siiri za wanu.
17 Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na uridãi kuwa munu maalumu
mbere ya Mwenyezimungu. 18 Ukwamba kuwa ukwijiwa vyaasaka iye, na vikwajibu
vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya. 19 Ukuwa na uhakika kuwa uwakorera nkon-
gojo vipofu, na kuwa nuru ka wanu wenenda pakisi, 20 uwalongoza wenye kutikina,
kuwa mwanlimu wa wanemba, na kuwa nazo namuna za wijiwifu na ukweli nkati ya
shariya. 21 Uwe uwafunda wanu wengine, kutowa kurifunda mwanyewe sababuni?
Uwe ukwereza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja? 22 Ukwamba munu asizinge,

sambi, uwe uzingaja? Ukwamba kuwa ayukwajibu milungu ya ulongo, sambi, upitaja
ukiiwa mmanyumba a dini? 23 Uwe úridãi kwijiwa shariya, fala aufulata noyo shariya-yo,
kwankunkejeli Mwenyezimungu, sinovyo? 24 Kamana Mandiko akwamba javi:

"Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-Mayahudi kwa sababu zenu umwe."

25 Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya. Fala ikiwa kuwa nvunji wa
shariya, ukuwa kamba sawingire itani. 26 Ikiwa wanu sawengire itani ndi wafuláta
shariya, awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani? 27 Ntamana wanu sawengire itani
watimíza shariya, ewo wakulaumu kwa kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa yawenye
na kwingira itani, fala aufulata shariya. 28 Kamana iye siyo Yahudi wa vitendo vya panja
tu basi. Itani sikinu, ila kitendo ca panja ca mmwiri tu basi. 29 Fala iye Yahudi* nkati ya
roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa Mwenyezimungu, siyo julu ya
shariya yakwandikiwa. Iye swifa zake sizo za wanadamu ila za Mwenyezimungu.

3

1 Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani, cipatikana kinani? 2 Aye, ziwapo
faida nyingi. Faida ya kwanza ndi kuwa Mayahudi wagabiziwa usemi wa Mwenyez-
imungu mwanyewe. 3 Iwaja? Mayahudi wamojawapo wakitowa kwamini, kutowa kauli
kwawo, Mwenyezimungu afuja kauli yake? 4 Isiwe javyo, ila ingawa kila mwanadamu
nlongo, fala Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. Kamana mMandiko* vyandikiwa javi:

"Wakikishiwe nkati ya usemi wako,
ushinde pauja kulamuriwa."

5 Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu wa Mwenyezimungu, tam-
bani tena? Tikwamba Mwenyezimungu sikamilifu paatihukumu na nyongo yake? (Nisow-
era kamba vyawasowera wanadamu.) 6 Kusema kweli, sivyo! Ikiwa javyo, Mwenyez-
imungu ulumwengu-wu alamulaja? 7 Fala ikiwa ulongo wangu ukolota pakulu ukweli
wake ipate iye atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi? 8 Mbana atamba
(kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tikwamba): "Titende vitendo vibaya ipate vije
vitendo vyema, sinovyo?" Kuhukumiwa kwawo ka haki.

Walamuriwa hukumu wanu piya

9 Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu koliko wengine? Anta!
Tibainisha futi kuwa wanu piya, Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi, wamilikiwa na
dambi. 10 Mandiko Matakatifu† akwamba:

"Aapo munu kamilifu, anta mmoja.
11 Aapo anta munu mmoja wakwereriwa sana.
Aapo munu antaja Mwenyezimungu.
12 Piya wanu wanloza minyongo,
waridanganya awafãi kinu.
Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.
13 Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu.‡
Kwa malulimi awo walongopa.
Mivumbu yawo ílawa sumu ya nyoka wakofya.§
14 Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa.*
15 Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu.†
16 Menenzi awo auwaribifu na ausikini.
17 Awejiwa njira ya usalama.‡
18 Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba.§"

19 Sambi, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wakwambiriwa ware wenendera
shariya ipate kanywa zawo zinyamare, na piya wanu mulumwengu-mu wajuzi kunjibu
Mwenyezimungu. 20 Kamana kwa vitendo vya shariya aapo munu anta mmoja aja
kwakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa
kuwa kanawo madambi.

Almasihi atwala hukumu zetu

* **2:29** "Yahudi" epa mana ake "swifa". * **3:4** Ona Zaburi 51:4. † **3:10** Ona Zaburi 14:1-3. ‡ **3:13** Ona Zaburi 5:9. § **3:13** Ona Zaburi 140:3. * **3:14** Ona Zaburi 10:7. † **3:15** Ona Izaya 59:7. ‡ **3:17** Ona Izaya 59:8. § **3:18** Ona Zaburi 36:1.

21 Fala sambi, ukamilifu wa Mwenyezimungu* ubainisha namuna nyengine sairi ya
kufulata shariya (ingawa shariya pamoja na mandiko a minabii vilavya ushahidi kuhusu
ukamilifu-wo). 22 Ukamilifu wa Mwenyezimungu uwa julu ya kauli ya Insa Almasihi, kwa
piya wenye kumwamini. Kati ya wanu akupo kusiyana, 23 konta wanu piya wakola dambi
na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. 24 Wanu piya wakikishiwa kwa rehema
yake bila maripo, julu ya komboriwa na Insa Almasihi. 25 Mwenyezimungu wantondore
kuwa awe kafara yakupatanisa julu ya damu yake ka ware wenye kuntumaini, iwa
ipate olote ukamilifu wake. Mida, kwa sababu ya imani yake, iye akitowa kuhukumu
madambi a munu akorire. 26 Epa sambi, Mwenyezimungu kantondola Insa kuwa kafara
yakupatanisa ipate wakati-wu olote ukamilifu wake, kuwa iye ndi mwenyé shariya na
wakumwakikisha ire antumaini Insa.
27 Kwa javyo, tiridãi sababuni? Kuridãi akupo. Kwa shariyani? Kwa shariya ya vitendo?
Anta, kwa sababu ya kwamini. 28 Konta tijiwa kuwa munu ápatana na Mwenyezimungu
julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya kutimiza shariya. 29 Mwenyezimungu Nlungu wa
Mayahudi tu basi? Níkamba Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi kweli, wawo
na Sawari-Mayahudi newo novyo! 30 Kamana Nlungu ndi mmoja, na iye antenza munu
kupatana naye julu ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. 31 Kwa javyo tifuja
shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na shariya, neyo tukwakikisha.

4

Nfano wa kwamini wa Iburahima
1 Kwa javyo, kuhusu Iburahima, wawa wa mataifa etu kibinadamu, iye kapata kinani?
2 Kamana ikiwa kakikishiwa julu ya vitendo vyake, kanawo haki ya kuridãi, ila aawa nawo
haki-yo mbere ya Mwenyezimungu! 3 Kamana Mandiko akwamba javi:

"Iburahima kamwamini Mwenyezimungu,
ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu."

4 Sambi, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila deni. 5 Na munu saatumaini
kazi yaatenda ila antumaini ire amwakikisha mbaya, kwamini kwake ndi kuntenza
iye awe kamilifu. 6 Kwa namuna moja noyo, Daudi kuhusu heri ya munu wakuwa
Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu bila kwisabu vitendo vyaatendire,* kaamba:

7 "Heri wenye kuswamiiwa makosa awo,
ware wafutiwe madambi awo!
8 Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!"

9 Sambi, noyi heri-yi itakuwa ya wenye kwingira itani tu basi, au na ya wanu sawengire
newo novyo? Kamana tikwamba kuwa Iburahima kesabiwa kuwa kamilifu kwa sababu
ya kwamini kwake. 10 Kesabiwa rini? Iwa esire kutaiwa itani, au saanamba? Iwa
saanamba, ila saanataiwa itani! 11 Kusema kweli, iye kapokerera alama ya itani, iwe kipaji
cakuwa mwenyé haki kwa sababu ya kwamini kwake, na evyo vikuna saanataiwa itani.
Vikuna javyo, ipate awe wawa wa wanu piya wamwamini Mwenyezimungu sawengire
itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu. 12 Na iye ndi wawa wa ware wengire itani, fala
siwengire itani tu basi ila newo novyo wari kulondoza kwamini ka babu yetu Iburahima
kábula saanataiwa itani.
13 Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire Iburahima pamoja na
ujukulu wake kupokerera tamaa ya kuwa akúja kuriti ulumwengu-wu, ila kwa sababu
ákiwa mwenyé haki julu ya kwamini kwake. 14 Kwa kuwa, ikiwa wafulati shariya ndi
wariti, basi kwamini akufãi na tamaa ifujika. 15 Kamana shariya ikuja na nyongo, fala
mahala saipo shariya, kukosa akupo.
16 Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema, na kuhusu
tamaa-yo, piya ujukulu wa Iburahima wawe na uhakika. Siware wafulata shariya basi,
fala na wari na kwamini ka Iburahima, wawa yetu piya-fwe. 17 Kamba vyavyandikiwe:
"Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyingi."
Iburahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na mwenyé kumba
savikiwepo. 18 Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo tamaa, novyo-sivyo katumaini
na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa kabila nyingi zawenye, kamba vyaisemiwe†:
"Ujukulu wako ukuja kuwa mwingi." 19 Iburahima aasokeziwe nkati ya kwamini kwake,
ingawa akirinang'aniza mwiri wake wîsa (kwa kuwa hirimu yake íkiwa kiyasi ca myaka

* **3:21** Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki. * **4:6** Ona Zaburi 32:1-2. † **4:18** Ona Mwanzo 15:5.

miya), na tumbo ra Sara rîfunga. [20] Novyo-sivyo, iye aasire niya ya kutumaini tamaa ya
Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno akinsifu Mwenyezimungu,
[21] konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyezimungu tamaa yaalavire, ákiwa nawo uwezo
wakutimiza novyo. [22] Ntamana, Iburahima "kesabiwa kuwa kamilifu". [23] Usemi ukwamba
"kesabiwa kuwa kamilifu", aamwamba iye tu basi, [24] ila wandikiwa novyo kwa faida
yetu ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu kamana tintumaini ire anfufure Insa
ka wafwi, Mwenye wetu. [25] Insa-yu aperekiwe kufwa kwa sababu ya madambi etu, na
afufuriwe ipate takikishiwe.

5

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

[1] Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na Mwenyezimungu
julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. [2] Julu ya kuntumaini Insa, tanawo uwezo wakupata
rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli, tifurahi kwa kuwa tirindira kuwona utukufu wa
Mwenyezimungu.

[3] Visitoshe, tifurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu zitifunda kuhita-
mili. [4] Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na namuna yakusakikana
ititaya tamaa. [5] Na eyi tamaa-yi aititenza aibu, konta pendo ra Mwenyezimungu rijala
mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu watipewe ofwe.

[6] Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili ya makafiri.
[7] Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu, virigariga pakulu. Dalili,
munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema. [8] Fala Mwenyezimungu kolota pendo rake
kwetu ofwe, kamana Almasihi kafwa kwa ajili yetu ofwe patíkiwa wamádambi. [9] Ntamana,
kwa kuwa takikishiwa na Mwenyezimungu julu ya damu ya Almasihi, kuzidi pakulu iye
akuja kutivusha nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu. [10] Kamana, kwa kuwa tipatanisiwa
naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maaduwi wake, vizidi futi patipatanisiwe-pa, tikuja
kuvushiwa julu ya mainsha ake. [11] Visitoshe, tifurahi novyo ka Mwenyezimungu julu ya
Insa Almasihi, Mwenye wetu, konta julu yake, tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

[12] Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mulumwengu-mu, na kwa javyo cingira
kifo novyo. Ikisa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola dambi. [13] Kusema kweli,
sainamba kuwepo shariya, dambi ikiwapo mulumwengu-mu. Fala, kwa kuwa aiwerepo
shariya, dambi-yo aikiwalangiwa. [14] Novyo-sivyo, kifo cîtawala wanu piya tangu wakati wa
Adamu mpaka wakati wa Musa, anta na ware sawakorire dambi kamba vyaatupire kauli
Adamu. Adamu nfano wa namuna mmojawapo wa munu akirindiriwa kuja*.

[15] Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa wa Adamu. Kamana kwa kukosa
munu mmoja† wafwa wanu wengi. Fala kwa rehema ya Mwenyezimungu na ya munu
mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema yake, wengezeka wanu wengi wakujanli-
iwa. [16] Novyo, kuwapo kusiyana kuwonekana nkati ya neema na dambi ya munu mmoja.
Konta kulaumiwa kufulata ukosa mmoja ujire na hukumu, fala neema yesusiriwe munu
ifuláta makosa mengi ajire na uhakika. [17] Kamana, ikiwa kukosa ka munu mmoja, kifo
citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi pakulu ware wapokerere rehema pakulu-
pakulu na neema ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati ya mainsha julu ya munu
mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.

[18] Sambi, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na hukumu ka wanu piya, ndi
sawa-sawa novyo kitendo kimoja ca kukamilika cikuja na uhakika pamoja na mainsha ka
wanu piya. [19] Kamana, kamba ubishi wa munu mmoja vyawaturiwe wengi kuwa wenye
ukosa, ndi sawa-sawa novyo kwa kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja kuturiwa
kuwa wenye ukamilifu. [20] Shariya ija ipate yolote sana-sana ukosa wa kutupa shariya.
Fala paizidire dambi, izidi kwijala rehema, [21] ipate, kamba vyaitaware dambi nkati ya kifo,
na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu, tipate mainsha a
milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

6

Mwinsho wa uwezo wa dambi

[1] Sambi, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi, ipate rehema yongezeke? [2] Anta!
Ofwe tifwire dambi, tizidija kuinshi na dambi tena? [3] Au mutikina kuwa piya-fwe toziwa
tilungane na Insa Almasihi, toziwa tilungane novyo na kifo cake? [4] Kamana tizikiwa

* **5:14** "Munu akirindiriwa kuja" ndi Almasihi. † **5:15** "Munu mmoja" ndi Adamu.

pamoja naye julu ya kutoza nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi nkifo julu ya
utukufu wa Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.
5 Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi sawa-sawa novyo nkati ya kufufu-
riwa kwake, nofwe tifufuriwa. 6 Tijiwe javi, kuwa umunu wetu watíkiwa mida ugomez-
eriwa pansalaba pamoja neye ipate ufujike mwiri wetu wa dambi, tisiwe tena watwana
wa dambi. 7 Kamana mmojawapo afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati ya uwezo
wa dambi. 8 Na ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini kuwa novyo tiinshi naye. 9 Tukwijiwa
kuwa Almasihi kafufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri tena. 10 Paafwire,
kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa dambi ushindiwa kwa milele. Na sambi,
nkati ya uhai wake, kankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu. 11 Kwa javyo, nnomwe
novyo ritureni wanyewe kamba mufwire, uwezo wa dambi ushindiwe, fala kwa kuwa
mulungana na Almasihi Insa, mwankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.
12 Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusikiriza wájibu wenu wa vitendo
vibaya. 13 Musipereke vifingo vya mwiri wenu kudambi, kutenda vinu savina shariya.
Ila, riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu wakulawa nkifo ipate muinshi ka
ukweli. Riperekeni vifingo vya mwiri wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka Mwenyez-
imungu. 14 Kamana dambi aikukidirini, konta amutawariwa na shariya, muinshi julu ya
rehema ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

15 Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini yakumilikiwa na shariya ila
timilikiwa na rehema? Anta! 16 Amwijiwa kuwa mukiripereka ka munu kuntumika
na mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana wamuntumika mukinsikiriza noyo?
Anta iwe musikiriza dambi mwinsho íja na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyezimungu,
mwinsho ája na uhakika. 17 Fala shukuruni ka Mwenyezimungu! Ingawa mida múkiwa
watwana wa dambi, fala sambi musikiriza kwa myoyo yenu ngano zamugabiziwe. 18 Basi,
momboriwa mmakono mwa dambi, mulawirira kuwa watwana wa njira ya uhakika.
19 Omi nisowera kwa kutumira nfano wa kibinadamu konta ankili zenu aba. Umwe
mida mupereka vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafu na udainfu pakulu. Epa sambi,
riperekeni vifingo vyenu viwe watwana wa njira ya haki ipate muwe watakatifu.
20 Pamúkiwa watwana wa dambi, múkiwa na uhuru amukifulata njira ya haki.
21 Faidani yamupatire nowo wakati-wo? Mukitenda vitendo vyamuriwonera haya ku-
tenda sambi-pa, na mwinsho yawo novyo vitendo-vyo ndi kifo! 22 Fala sambi, kwa kuwa
momboriwa nkati ya uwezo wa dambi, mulawirira kuwa watwana wa Mwenyezimungu,
mupata faida yenu ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a milele. 23 Konta
nshahara wa dambi ndi kifo, fala kitendo ca neema ya Mwenyezimungu ndi mainsha a
milele julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu.

7

Amuwa tena wafungwa wa shariya

1 Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu, kuwa shariya yanawo uwezo
julu ya munu ari hai tu basi? 2 Kwa nfano, mwanamuka wakulombiwa, alungana naye
nlumake nkati ya shariya. Fala ikiwa nlume-yo kafwa, mwanamuka akuwa na uhuru wa
noyi shariya ya ndowa-yi. 3 Ndi ntamana, akilombiwa na nlume mwengine nlumake ari
hai, iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na uhuru nkati ya shariya, na
akilombiwa na nlume mwengine, aawa nzinzi.
4 Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe novyo mufwira shariya, ipate
muwe wa mwengine, ire afufuriwe nkifo, muntendere Mwenyezimungu vitendo vyema.
5 Kamana patikiwa na hali ya kibinadamu, shariya íkisalamula wájibu mbaya mmwiri
mwetu ipate tikore dambi, na mwinsho yawo ndi kifo. 6 Fala sambi tomboriwa nkati ya
shariya konta tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa namuna ya mida ya shariya
yandikiwe, ila kwa namuna nyipya ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

7 Sambi, tikwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta, sivyo-javyo! Kusema kweli,
singari kwijiwa dambi sairi julu ya shariya. Singari kwijiwa kuperereza saisemire shariya
kuwa: “Usiperereze”. 8 Fala dambi ítwala nafasi julu ya ámuri-yo inisalamurira kila
namuna yakuperereza. Kamana, inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa na uwezo.
9 Wakati-wo omi nikiinshingi bila shariya, fala panijiwe ámuri, dambi yanza kuwepo julu
yangu omi, nomi nikifwa. 10 Basi ámuri íkijuzi kuja nawo mainsha kwangu, falakini inijisira
kifo. 11 Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo initesa, basi ámuri-yo inulaya. 12 Kwa
javyo, shariya kinu takatifu, na ámuri kinu takatifu, kamilifu, na cema.

13 Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli, sivyo! Ila dambi itumira kinu
cema kunisalamurira kifo, ipate dambi iwoneke sana-sana kuwa dambi, na julu ya ámuri
izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

14 Tikwijiwa kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa kibinadamu, epa niuzanyiwa
niwa ntwana wa kutumikira dambi. 15 Kamana vyanitenda sereriwa: vitendo vyanisaka
kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima, novyo ndi vyanitenda. 16 Canitowa kusaka
kutenda, nítenda, ntamana omi nikwitikizira kuwa shariya ngema. 17 Fala sambi, sumi
mwanyewe niri kutenda ila dambi iri nkati yangu. 18 Nukwijiwa kuwa hapana kinu cema
cisaka kuwa conse kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo wájibu wakutenda cema,
fala wájibu-wo sitenda. 19 Konta meema anisaka kutenda sitenda, fala ubaya sanisaka
kutenda, nankuzidi kutenda. 20 Basi, omi nikitenda kinu sanisakula kutenda, mana ake
ndi kuwa sumi nitenda, ila dambi iri nkati yangu ndi itenda.
21 Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya: panisakula kutenda meema,
kitendo kibaya ciwa mbere yangu. 22 Kamana inajibu shariya ya Mwenyezimungu nkati
ya mmoyo mwangu, 23 fala nankuwona uwezo wa shariya nyengine iri nvifingo vyangu.
Ewo uwezo-wo ubishana na shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa wa uwezo
wa dambi iri nvifingo vyangu. 24 Mama! Omi ndi mununi wakuwa na uzuni-mi! Nani
anivusha nkati ya ewu mwiri unipereka kukifo-wu? 25 He! Ninshukuru Mwenyezimungu
kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.
Basi nomimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa shariya ya
Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu, nitumika uwezo wa dambi.

8

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na Almasihi Insa. 2 Kamana uwezo wa
shariya ya Roho wa mainsha nkati ya Almasihi Insa ukombola nkati ya uwezo* wa dambi
na wa kifo. 3 Kinu cakurigariga pakulu upande wa shariya kwa sababu ya kuveya ka hali
ya kibinadamu, kinu-co Mwenyezimungu katenda pampereke Mwanawe mwanyewe, na
mwiri wakulandana na wa binadamu wa madambi†. Na kuhusu dambi, Mwenyezimungu
kahukumu dambi ya binadamu, 4 ipate shuruti kamili ya shariya itimiziwe kwetu ofwe,
ofwe atifulata wájibu mbaya watipongoreriwe fala tinfulata Roho wa Mwenyezimungu.
5 Kamana ware waínshi na wájibu wa kibinadamu‡ washugulikira vitendo vya kibinadamu,
fala waínshi na Roho washugulikira vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu.
6 Namuna zakuwaza za kibinadamu kifo, ila kunshugulikira Roho Takatifu ndi mainsha
na usalama. 7 Kamana namuna zakuwaza za kibinadamu zibishana na Mwenyezimungu,
konta azifulata shariya za Mwenyezimungu, kusema kweli azikidiri kufulata. 8 Wanu wari
nkati ya hali ya kibinadamu awakidiri kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.
9 Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila mwankulongoziwa na Roho wa
Mwenyezimungu, ikiwa kweli-kwelini Roho wa Mwenyezimungu muwa naye mmyoyo
mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa Almasihi mmoyo mwake, siyo wake iye. 10 Ila
ikiwa Almasihi kawa mmyoyo mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu ya dambi,
fala Roho wa Mwenyezimungu akupani mainsha kwa kuwa mwakikishiwa. 11 Ikiwa Roho
wa Mwenyezimungu anfufure Insa ka wafwi kawa mmyoyo mwenu, noyo akuja kukupani
mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake iripo mmyoyo mwenu.
12 Basi, wanduzangu, ofwe tidãiwa, fala sikibinadamu, tisiinshi kibinadamu. 13 Kamana
ikiwa muinshi kibinadamu, mwinsho wenu mukufwa. Fala ikiwa mukulaya vitendo vya
kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu, mukuja kuinshi. 14 Kamana piya walongóziwa
na Roho wa Mwenyezimungu, ewo wana wa Mwenyezimungu. 15 Kamana amupokerere
roho yakukutenzani kuwa watwana muludire kutetema kamba mida, ila mumpokerera
Roho Takatifu akutendani kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana titamuka kwita
“Abba, Baba”. 16 Kusema kweli, Roho Takatifu mwanyewe alavya ushahidi pamoja na
roho zetu kuwa tiwa wana wa Mwenyezimungu. 17 Na kwa kuwa tiwa wanawe, tanawo
novyo haki ya kuriti: upande mmoja, tanawo haki kuriti ka Mwenyezimungu. Upande
mwengine, tanawo haki ya kuriti pamoja na Almasihi, kamana tikitabika naye, tukuja
kutukuziwa novyo pamoja naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

* **8:2** Kigeregu: “uwezo” weta “shariya”. † **8:3** Ila iye, Insa, aakosa. ‡ **8:5** Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya wapereka munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo.

18 Basi sambi, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu azijuzi kuringanisiwa na
utukufu usaka kuja watija koloteriwa ofwe. 19 Kamana viyumbe piya wankurindira
na hamu pakulu wakati wawaja kufafanuririwa wana wa Mwenyezimungu. 20 Konta
viyumbe piya vituriwe vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka ka
ire aturire. Iye katenda javyo kwa tamaa 21 yakuwa viyumbe vikuja komboriwa, visiwe
tena vitwana vyakuvunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa Mwenyezimungu.
22 Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya viwankurama na viwankutabika na malwazo a
kupongola mpaka sambi-pa. 23 Na sivyo viyumbe basi. Ofwe wanyewe vyatiwa nawo Roho
Takatifu kamba visumo vyakwanza, nofwe novyo wanyewe tankurama patiwarindira
na hamu pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe nfululu. 24 Kamana
tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo. Ona, kinu cakuwoneka sico ca tamaa. Kinu ciri
kuwoneka, munu awaja na tamaa? 25 Falakini kinu satiwona, eco ndi catiwa na tamaa,
tirindira ka kuvumirira.

26 Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiya. Kamana atinéjiwa vyatijuzi
kutenda duwa, fala Roho Takatifu mwanyewe átilebelela ka Mwenyezimungu kwa namuna
saikidirika kwereza. 27 Na ire atúnza ciri nkati ya roho piya§ akwijiwa caawaza Roho
Takatifu, konta iye áwalebelela watakatifu kamba vyaasaka Mwenyezimungu.

28 Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenye kumpenda Mwenyezimungu, piya vinu-vi vikwe-
nendera kuwema ka ware wetiwe watimize mpango wake. 29 Konta wawéjiwe tangu
mwanzo iye kâwatondola wanlande Mwanawe ipate Mwanawe awe ntanzi kati ya wanduze
wengi wawenye. 30 Ware watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu kaweta. Ware
wawetire, iye kawakikisha, na ware wawakíkishe, iye kawawanyira utukufu wake.

Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu

31 Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyezimungu kawa upande wetu,
akidiri kutilumbata nani? 32 Mwenyezimungu aatituwire Mwanawe wawenye, ila
kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya. Kwa javyo, namunani vyaatowa kutipa
neye novyo piya vinu?

33 Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki yakuwawonerera makosa nani?
Mwenyezimungu ndi mwenyé kumwakikisha munu. 34 Mwenyé kuhukumu nani? Al-
masihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa ka wafwi, na iye kekala upande wa nkono
nriro wa Mwenyezimungu, novyo iye ndi atilebelela. 35 Atitanusa nani nkati ya pendo ra
Almasihi? Kutabika, tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari au upanga? 36 Anta! Kamba
vyaandikiwe*:

"Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zi piya,
titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa kusinjiwa."

37 Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu ya ire atipendire ofwe.
38 Kamana omi nanawo hakika kuwa wala kifo wala uhai, wala malaika wala wenye
mamulaka, wala mashuguli yetu a rero wala a makeso, wala wenye uwezo, 39 wala viripo
julu au sini, wala kiyumbe cengine kimojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya pendo ra
Mwenyezimungu, rolote julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

9

Utungu wa Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silongopa. Fahamu yangu julu ya
Roho Takatifu ilavya ushahidi pamoja nomi. 2 Nisowera kweli panisowera kuwa mmoyo
mwangu unijala uzuni nkulu na kulwaziwa sakuna mwinsho. 3 Kamana vinilwaza mpaka
vikinajibu nilaniwe ndaraja ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware wa kabila yetu
moja, 4 niwamba waIziraeli. Ewo waturiwa kuwa wana wa Mwenyezimungu, wawona
utukufu wake, wapokerera miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti, wapewa nafasi ya
kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. 5 Nkati yawo wákiwa wababu zawo, na mmoja
wawo nkabila yawo ndi Almasihi, Nlungu ari julu ya mambo piya. Iye Almasihi asifiwe
milele! Aamina.

6 Sambi, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Kamana sikuwa piya ware wa
Iziraeli kibinadamu, waIziraeli wakweli, 7 wala sikuwa piya wa rikolo ra Iburahima
ujukulu wake. Konta Mandiko akwamba: "Wajukuluwo zina rawo ndi riwalangiwa julu
ya Izaki." 8 Kinu-ci mana ake ndi kuwa wana wapongoriwe kibinadamu siwo wana

§ **8:27** "Ire atúnza ciri nkati ya roho piya" ndi Mwenyezimungu. * **8:36** Ona Zaburi 44:22.

wa Mwenyezimungu ila wana wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi wawalangiwa
kuwa ujukulu. 9 Konta tamaa isema javi:
"Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja,
na Sara ampongola mwana mmoja nlume."
10 Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite wanawe na nlume mmoja, Izaki
baba wetu. 11 Anta wanawe sawanapongoriwa, wala sawanatenda cema wala kibaya,
Mwenyezimungu kantondola mwana mmoja ipate vyaalangele Mwenyezimungu kuhusu
kutondola kwake kwendeleye, siyo kwa vitendo fala awepo wakwita, 12 iye kam-
biriwa javi: "Mwana ntanzi akuja kuntumika wa mwinsho." 13 Kamba vyavyandikiwe
mMandiko: "Yankubu nimpenda, Ezau nimwina*."
14 Sambi tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya? Anta siyo javyo! 15 Kamana
kamwambira Musa javi†:
"Nintendera huruma waninsaka onse,
nimmonera utungu anajibu onse."
16 Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda ila vikuna kwa uwezo wa mwenyé
kutendera huruma, Mwenyezimungu tu basi. 17 Javi ndi vyaasowere Mwenyezimungu
mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa Miswiri:
"Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe nolote uwezo wangu,
na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya."
18 Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula kuwa ngumu waansaka.
19 Umwe nanga munidairi javi: "Sababuni iye kuwapa wanu ukosa? Kamana akidíri
kubishana na vyaasaka iye nani?" 20 Fala uwe binadamu, kuwa nani wakunsutumu
Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi afiyange kwamba: "Sababuni ku-
nifiyanga javi?" 21 Munu wakufiyanga, akitwala utope akifiyanga nringi wapambari,
na utope mmoja nowo akifiyanga nringi mwengine wakutumiriwa pakaya, aana ma-
mulaka a kutenda javyo? 22 Sikuwa Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake na
kwijiwisa uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu miringi yejaze nyongo
yake, yaatengeze kwaribiwa, 23 ipate ejiwise novyo utajiri wa utukufu wake ka miringi
yejaze huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake. 24 Miringi-yo ndufwe
titondoriwe na Mwenyezimungu. Atitondoriwe nkati ya Mayahudi tu basi, fala nkati
ya Sawari-Mayahudi newo novyo. 25 Kamba Mwenyezimungu vyaambire julu ya nabii
Ozeya‡, akamba javi:
"Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu;
niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu."
26 Novyo:
"Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: 'Umwe amuri umati wangu',
mahala-po ewo wakuja kwitiwa 'wana wa Mwenyezimungu hai.' "
27 Izaya nneye kankukuwa kuhusu Iziraeli, akwamba§:
"Ingawa ujukulu wa Iziraeli mwingi
kamba misanga ya mwani,
fala aba javi ndi waja kuvushiwa."
28 Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na atimiza nfululu. 29 Kamba tangu
mida vyaâsemire Izaya, akamba:
"Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu* anta aba,
nanga tiwa kamba Sodoma,
nanga tilanda Gomora."

Iziraeli na Habari Ngema

30 Sambi, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani? Tikwamba kuwa Sawari-Mayahudi
awakisakula ukamilifu, wakipata, fala vikuna julu ya kuntumaini Mwenyezimungu.
31 Upande mwengine, Mayahudi wakisakula ukamilifu julu ya kufulata shariya, fala
awapatire. 32 Konta ya kinani? Konta namuna zawo azíkiwa julu ya kwamini ila zíkiwa julu
ya vitendo vyawo. Wakwakula riwe rakukwakuriwa, 33 kamba vyayandikiwe†:
"Ona, nankutula Ziyoni‡ riwe rawaja kukwakula,
riwe risaka kuwagwisa.§
Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya."

---

* **9:13** "Nimwina" epa mana ake "omi ninkatala". † **9:15** Ona Kulawa 33:19. ‡ **9:25** Ona Ozeya 1:10. § **9:27** Ona Izaya 10:22-23. * **9:29** Kigeregu: "mbeyu". † **9:33** Ona Izaya 8:14; 28:16. ‡ **9:33** "Ziyoni" mana ake "Yerusalemu". § **9:33** "Riwe risaka kugwawisa" mana ake Mwenye Insa.

10

1 Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na niwanlebelela ka Mwenyezimungu
Mayahudi wavushiwe. 2 Omi niwa shahidi kuhusu ewo kuwa wanawo hamu pakulu na
Mwenyezimungu, fala noyo hamu-yo airi nkati ya kumwijiwa. 3 Kamana awejiwa ukamil-
ifu ulawa ka Mwenyezimungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu wawo wanyewe. Kwa
javyo, awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka Mwenyezimungu. 4 Kamana Almasihi
ndi kusudi ya shariya, impa ukamilifu kila mwenyé kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

5 Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kufulata shariya. Kaamba javi:
“Mwenyé kufulata ámuri za shariya, áinshi julu yake.” 6 Fala ukamilifu julu ya kumwamini
Mwenyezimungu ukwamba: “Usambe mmoyo mwako: ‘Asáka kukwera mbinguni nani?’
” Kwamba javyo, Almasihi umwisusa. 7 “Wala: ‘Asáka kwisukira mahala ka wafwi nani?’ ”
Konta eco Almasihi kunlamusa ka wafwi. 8 Musa kankwamba kinani? Iye akwamba javi:
“Usemi uwa karibu yako,
nkanywa mwako na mmoyo mwako.”
(Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini Mwenyezimungu.) 9 Kamana
ukisowera na kanywa yako kuwa Insa ndi Mwenye, na ukamini mmoyo mwako kuwa
Mwenyezimungu kanfufula nkifo, ukuja kuvushiwa. 10 Kamana mmoyo munu akamini,
apata kwakikishiwa. Julu ya kusema na kanywa yake, apata kuvushiwa. 11 Konta Mandiko
akwamba javi:
“Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpata aibu.”
12 Akupo kusiyana nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Mwenye mmoja ndi Mwenye
wa wanu piya, na iye ndi mwenyé utajiri ka piya wenye kunlebela. 13 Kamana “Munu
asaka kuwa onse anlébela Mwenye akuja kuvushiwa.”
14 Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na wamwaminija sawanasikira
akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwereza Habari Ngema? 15 Na wanu
wokaja kwereza sawaperekiwe? Kamba vyandikiwe Mandiko Matakatifu:
“Namuna vyasitawire maulu a ware wapita wakereza Habari Ngema.”
16 Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema. Kamana Izaya kasema javi:
“Mola, amíni habari zetu nani?”
17 Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na kusikira Habari-yo ikuja nkati ya
kwereza kuhusu Almasihi.
18 Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema kweli, wasikira. Mandiko
awenye akwamba*:
“Shauti zawo zenera ardhi piya,
usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu.”
19 Nukwamba, itakuwa wanu wa Iziraeli awereriwe? Aye, wereriwa. Cakwanza, julu ya
Musa†, Mwenyezimungu kaamba javi:
“Omi nukushongani muwatendere wiyana wanu sawari wa taifa.
Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani.”
20 Julu ya Izaya‡, Mwenyezimungu karikomarisa, kaamba javi:
“Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula,
nirolota ka wanu sawakinidairi.”
21 Fala ka Iziraeli, Mwenyezimungu kaamba javi:
“Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo,
fala ewo awanisikiriza, wanikaidi.”

11

Mwenyezimungu awakatala waIziraeli piya

1 Sambi, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake kawakatala? Anta! Omi mwanyewe
niwa muIziraeli, ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra Benjami. 2 Mwenyezimungu
aawakatare wanu wake wawatondore tangu mwanzo. Au amukumbukira vyaamba
Mandiko Matakatifu kuhusu Aliyasi, namuna vyanlalamikira Mwenyezimungu kuhusu
wanu wa Iziraeli? 3 Iye kaamba javi:
“Mola, ewo minabii wako wawolaya,
mauralu ako a kafara wadangula.
Ila wanasa omi tu basi yeka yangu,
na wanisakula nomi novyo wanulaye.”
4 Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Akwamba:

* **10:18** Ona Zaburi 19:4. † **10:19** Ona Kumbukumbu 32:21. ‡ **10:20** Ona Izaya 65:1.

“Niriturira omi mwanyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!”
5 Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu aba futi, watondoriwe kwa
rehema ya Mwenyezimungu. 6 Kutondoriwa-ko kuwa julu ya rehema, aiwere kwa sababu
ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema yakupatikana julu ya vitendo siyo rehema.
7 Sambi tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi, kinu-co awapatire. Ila wanu waton-
doriwe ndi wapatire. Wengine-wo wataiwa myoyo migumu. 8 Kamba vyaamba Mandiko*:
“Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi,
maso sawona, na masikiro sasikira,
mpaka rero-vi.”
9 Daudi neye novyo kasema javi†:
“Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.
10 Kuwenukare kumaso wasiwone,
iwatumbe miyongo yawo suku piya-zi.”

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

11 Kwa javyo, nídairi tena: Mayahudi wakwakula, wagwe milele? Sivyo javyo! Ila kwa
kuwa ewo wakosa, kuvushiwa kuja kwa ajili ya wanu Sawari-Mayahudi, kuwataye wivu
Mayahudi. 12 Basi, ikiwa ukosa wawo uwatenza wanu mulumwengu-mu kupata utajiri,
na kupunguka kwawo ndi utajiri wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu ulawirira
Mayahudi pawasaka kuludira ka Mwenyezimungu!
13 Epa nankukwambirani umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa kuwa omi niwa walii wa wanu
Sawari-Mayahudi, nintukuza Mwenyezimungu kwa kazi yanipere. 14 Konta, kwa namuna
mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa kabila yangu wawe na wivu, niwavushe wamo-
jawapo. 15 Kamana, ikiwa kutuwisiwa kwawo ndi sababu ya wanu wa mulumwengu-mu
kupatana na Mwenyezimungu, vikuja kukuna mwaja wakikubaliwa? Ndi kamba kulu-
disiriwa uhai bandi ya kufwa, sinovyo? 16 Ikiwa mikate yakwanza kociwa takatifu, na
ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti takatifu, na vitambi nevyo takatifu.‡
17 Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti§, na uwe kitambi ca nzaituni wa
nnundu cikilunganisiwa nawo, cisanganyika na mizipe ya nzaituni mwema, cipata unoni
wake*, 18 basi usiridãi julu ya vitambi visinjiwe vire. Ukiridãi, kumbukira kuwa uwe
siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi ukwitamili uwe. 19 Dalili ukwamba: “Visinjiwa
vitambi ipate nilunganisiwe omi.” 20 Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-vyo visinjiwa
kwa sababu yakutowa kumwamini Mwenyezimungu. Na uwe koloka kwa sababu ya
kwamini. Usiwaze kuridãi, ila wopesiwe. 21 Kamana Mwenyezimungu, ikiwa aasire
vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.
22 Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu: upande mmoja, iye nkali
ka ware wagwire, upande mwengine, iye akutenda meema, ukizidi kuinshi nkati ya
wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja kusinjiwa. 23 Mayahudi novyo, wakiludira
kumwamini Mwenyezimungu, ewo walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu kanawo
uwezo wakuwaludisira kuwalunganisa. 24 Kamana uwe ndi kamba kitambi cakusinjiwa
munzaituni kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni wakuvyariwa ingawa sico
kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo wawenye?

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

25 Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musiwaze kuwa mwa
wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamojawapo myoyo yawo ilawirira
kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-Mayahudi Mwenyezimungu waapangire ku-
vushiwa, wavushiwe. 26 Kwa javyo, piya Iziraeli ikuja kuvushiwa, kamba vyavyandikiwe†:
“Nvushi akuja kulawa Ziyoni‡,
akuja kulavya ubaya wa waIziraeli§.
27 Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo.”
28 Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maaduwi wa Mwenyezimungu kwa
faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola, ewo wapendiwa pakulu
kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zawo. 29 Kamana Mwenyezimungu aapindula

---

* **11:8** Ona Kumbukumbu 29:4. † **11:9** Ona Zaburi 69:22-23. ‡ **11:16** Mana ake: Kwa kuwa Iburahima pamoja na wababu zetu wengine wákiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu. § **11:17** Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilaviwa. * **11:17** Mana ake: umwe mukuja kupokerera baraka zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Iburahima pamoja na wanawe. † **11:26** Ona Izaya 27:9; 59:20-21. ‡ **11:26** “Ziyoni” mana ake “Yerusalemu”. § **11:26** Kigeregu: “Yankubu”.

mawazo ake kuhusu wanu wawatondola na uwezo maalumu awajanliya. 30 Mida umwe
amukinsikirizanga Mwenyezimungu, fala sambi-pa moloteriwa huruma kwa sababu ya
ubishi wawo. 31 Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambi-pa awansikiriza Mwenyez-
imungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo sambi-pa woloteriwe
huruma. 32 Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu piya, Mwenyezimungu awatula kamba
wafungwa ipate awolotere wanu piya huruma yake.
33 He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri nyingi fahamu zake
na wijiwifu wake! Nani afafánula vyaalamula iye? Nani eréríwa mipango yake? 34 Kamba
vyaasema Mandiko*:
"Nani ejíwa ankili za Mola?
Nani akidiri kunlanga iye?
35 Mununi ampere kinu Mwenyezimungu
kwa kuwa ajuzi kuripiwa?"
36 Konta piya vílawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye. Mwenyezimungu
apewe utukufu wa milele! Aamina.

12

Mainsha a kuntumika Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma ya Mwenyezimungu, nukutafadalini
mwiri wenu-wo mupereke nfululu ka Mwenyezimungu, uwe kafara hai na takatifu,
kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako ya kweli. 2 Musiinshi vyawainshi wanu
wa mulumwengu-mu, ila mwaseni Mwenyezimungu akupindureni ankili zenu muwe
na mawazo mapya. Tendani javyo ipate mwijiwe vyaasaka Mwenyezimungu, vyema,
vyakwajibisa, na vyakukamilika.
3 Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nukulaizirani umwe kila mmoja: musiri-
wone pakulu kupunda camuri-co. Ila kila mmoja awaze kunyenyekeya mwanyewe kwa
namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaantongera kila mmoja. 4 Kamana kamba
mwiri mmoja vyauri nawo vifingo vingi, fala vifingo-vyo piya avitenda kazi moja, 5 ndi
sawa-sawa nofwe: tiwa wengi, fala kwa kuwa tilungana na Almasihi, tiwa mwiri mmoja,
na kila mmoja kifingo ka mwenziwe. 6 Mwenyezimungu, julu ya rehema yake, katipa
neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru, atende kwa kufulata kiyasi ca
kwamini kwake. 7 Apéwe uwezo wakutumika, atumike. Ikiwa wakufunda, afunde.
8 Apéwe uwezo wakuwarimbisa myoyo wenziwe, basi awarimbise myoyo. Apéwe uwezo
wakumera, amere asiwe na coyo. Apéwe uwezo wakuwalongoza wenziwe, awalongoze
kwa juhudi. Apéwe uwezo wakuwolotera wanu huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenye kwamini

9 Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni, rimbisani kutenda meema.
10 Pendanani munu na mwenziwe kwa pendo ra unduyu, na mwinshimiyane kwa juhudi.
11 Tenderani juhudi kazi, musiwe wafuko. Ntumikeni Mwenye kwa roho ya kukulun-
guzani. 12 Nkati ya tamaa, furahini. Nkati ya tabu, vumirirani. Na nkati ya duwa, zidini
kulebela. 13 Wasaidiyeni wenye kwamini. Na wayeni wapokerereni na jitiyadi.
14 Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu awabariki. Lebelani wajanliiwe,
musiwalani. 15 Wenzenu wari kufurahi, furahini nawo. Wenzenu wari kurira, rirani
nawo. 16 Munu na mwenziwe, mutafitiyane kwa namuna moja noyo. Musiriture ubora,
ila pamulongoziwa murinyenyekeye. Musiriwone kuwa wejiwifu umwe wanyewe!
17 Musiripirirane na munu awa onse, ubaya ka ubaya. Tendani wanu vyawawona piya
kuwa vyema. 18 Camukidiri umwe wanyewe, tenderani juhudi muinshi salama na wanu
piya. 19 Wapendani wangu, musishupane watupu ila mwasireni nyongo Mwenyezimungu
atende shariya.
Konta yandikiwa javi*:
"Omi ndi mwenyé maripo a ubaya.
Omi ndi nija kuripa, amba ndi Mola."
20 Fala,
"Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya.
Ikinkola nyotwa, mpe maji.
Ukintenda javyo,
aduwi wako kuntula makala a moto patumela,
alama ya kuntenza aya."†
21 Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

---

* **11:34** Ona Izaya 40:13. * **12:19** Ona Kumbukumbu 32:35. † **12:20** Ona Usowezi 25:21-22.

13

Kusikiriza mamulaka
[1] Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume, konta aangari kuwepo mamulaka
a ufalume bila Mwenyezimungu. Piya wenye mamulaka, iye ndi awaturire. [2] Basi, wanu
wakukatala mamulaka a ufalume wawankubishana na kauli ya Mwenyezimungu. Na
ware wabishana naye, wakuja kuhukumiwa. [3] Kusema kweli, mafalume awawataya wofi
waténda meema, ila wawataya wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope wenye mamulaka?
Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. [4] Kamana mwenyé mamulaka antumikira
Mwenyezimungu kwa wema wako uwe. Fala, ukitenda ubaya, ukuwa mofi, konta
iye aakusukurira bakora* bure-bureni. Kamana iye ndi ntumisi wa Mwenyezimungu
wakunshupa na wakunlavira nyongo aténda ubaya. [5] Ntamana, ibidi kuwasikiriza wenye
mamulaka, siyo kwa kunyema nyongo ya Mwenyezimungu tu basi, fala novyo ipate
fahamu zako zitengemane.
[6] Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo watumisi wa Mwenyezimungu,
washugulikira kazi-yo suku daima. [7] Nripeni kila mmoja camujuzi kunripa: nripeni nsoko
munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni ncango munu wamujuzi kumpa ncango, mopeni
wamujuzi kumopa, na nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu
[8] Musiwiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta ampénda munu mwengine, atimiza piya
ámuri ziri nkati ya shariya. [9] Kamana ámuri-zo zikwamba, “Usizinge”, “Usiulaye”, “Usiwe”,
“Usiperereze”, na ámuri vyaziri piya, zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu basi: “Mpende
mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.” [10] Munu ampénda mwenziwe aantenda
ubaya. Kwa javyo, kuwa na pendo ndi kutimiza shariya.
[11] Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati wakusisimuka. Kamana
epa sambi kuvuka kwetu kuwa karibu pakulu koliko patanzire kunkubali Insa. [12] Usiku
wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo vya kisi, ila tivare sulaha za panlangaza.
[13] Tiinshi kwa namuna ngema kamba wanu wari kuinshi nsana juwa rikiwala. Musipite
mmajambo a kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge, wala musitende kitendo
kimojawapo ca ceje. Musumane, wala musiwatendere wiyana wenzenu. [14] Kwasa evyo,
rikengereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Musisakure kurinafusi wájibu wenu
mbaya wa kibinadamu.

14

Musiwalaumu wenzenu
[1] Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereni, wala musiwakaidi mawazo awo.
[2] Munu mmojawapo akwamini kuwa kanawo haki ya kurya kila namuna ya cakurya,
fala wakwamíni aba akurya unde na masamba tu basi. [3] Munu árya cakurya kimojawapo
asikejeli cakurya saarya. Na saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu wakurya
piya vinu, konta Mwenyezimungu kawapokerera nowo wanu-wo. [4] Uwe nani wakusaka
kunlaumu ntumisi wa munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka au kwinama mbere ya
mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta Mwenye Insa akidiri kumolosa. [5] Munu
mmojawapo awaza kuwa iwapo suku bora pakulu koliko suku nyengine, fala munu
mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sikirizani, kila munu oloke na mawoni ake.
[6] Atúla kuwa iwapo suku maalumu atenda novyo ansifu Mwenye. Na árya vyakurya piya,
akurya ka kunsifu Mwenye, konta anshukuru Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo
watenda javyo ajili ya kunsifu Mwenye, na wanshukuru Mwenyezimungu. [7] Kamana
kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake mwanyewe, wala aapo afwa kwa nafsi yake
mwanyewe. [8] Ikiwa tankuinshi, tiinshi kunsifu Mwenye. Ikiwa tukufwa, tukufwa kunsifu
Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi au tifwe, tiwa wa Mwenye. [9] Kamana kwa sababu ya
noco, Almasihi kâfwa na kaludira kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na wari hai.
[10] Sambi, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na uwe, sababuni kunkejeli nduyo?
Kamana ofwe piya tukuja kujibu mbere ya Mwenyezimungu tilamuriwe. [11] Konta
vyandikiwa*:
“Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,
wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!”
[12] Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

* **13:4** Kigeregu: “upanga, alama ya kuulaya”. * **14:11** Ona Izaya 45:23.

13 Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo, kila mmoja alamure asintende mwenziwe
kinu cakunkosesa au cakunkoresa dambi. 14 Omi nukwijiwa, visitoshe nukwakikishiwa
na Mwenye Insa, kuwa acipo cakuriharamisha wanyewe. Fala, ikiwa munu awaza
kimojawapo kuwa haramu, kweli-kwelini cikuwa haramu kwake. 15 Kamana, ikiwa
nduyo abugudika kwa sababu ya cakurya caúrya, auri kumpenda. Usase cakurya cako
kuntenza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi kâfwa. 16 Basi, musiwase wanu
kusowerera caputu kitendo cenu cema. 17 Kamana ufalume wa Mwenyezimungu siwo
kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama pamoja na radi kati ya Roho Takatifu.
18 Antumíka Almasihi kwa namuna-yi, iye akwajibisa ka Mwenyezimungu na akubaliwa
na wanadamu. 19 Basi, tukeni tisakure vinu vyakutipa usalama, na vyakujengana.
20 Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kweli-kwelini vinu piya
halali kurya, fala cinyáta ndi munu kurya kinu cakunkosesa. 21 Vyema kutowa kurya
nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo cakuntenza nduyo kunkosesa.
22 Kwamini kauri nawo, zidi kuwa nawo mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu. Heri
ire saarihukumu mwanyewe kwa kinu caari kuyeza. 23 Fala, munu árya akidanizira,
ahukumiwa, konta aarya ka kwamini. Basi, kila citendiwa bila kwamini ndi dambi.

15

Tenda vyakuwajibu wenziwo

1 Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuveya ka ware sawana nguvu. Tisenendere
vyakutajibu ofwe wanyewe. 2 Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe kwa
wema, apate kunjenga. 3 Kamana anta Almasihi aatendire vyakumwajibu iye mwanyewe.
Ila kamba vyavyandikiwe*:
"Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi."
4 Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate julu ya imani na kurimbisiwa
myoyo vyatipewe mMandiko, tiwe na tamaa. 5 Mwenyezimungu, mwenyé imani na
mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamoja pamunfulata Almasihi Insa, 6 ipate
kwa shauti moja muntukuze Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
7 Basi sambi, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe karibishanani ipate atukuziwe
Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

8 Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi wa Mayahudi†, olote kuwa
Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu zawo.
9 Almasihi kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wantukuze
Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe‡:
"Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rako!"
10 Akamba tena§:
"Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake."
11 Na tena javi*:
"Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi,
wantukuze wanu wa mataifa piya!"
12 Tena nabii Izaya† kaamba:
"Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yese‡,
iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.
Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye."
13 Basi sambi, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi pamoja na usalama piya, julu
ya kumwamini iye, ipate tamaa yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

14 Wanduzangu, omi mwanyewe nanawo uhakika kuhusu umwe, kuwa ukwijalani
wema pamoja na wijiwifu piya, na mukidiri kulangana. 15 Kwa sababu ya rehema
zaanipere Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vimojawapo ipate
nukukumbuseni. 16 Nipewa rehema-zo niwe shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu
Sawari-Mayahudi. Nituriwa kuwa ntumisi maalumu wakwereza habari ya Mwenyez-
imungu kamba nlongozi wa dini ipate Sawari-Mayahudi wawe kafara yakwajibisa ka
Mwenyezimungu, wakuswafiwa na Roho Takatifu. 17 Basi, kwa kuwa nilungana na
Almasihi Insa, omi niridãi nkati ya kazi yangu yakuntumika Mwenyezimungu. 18 Sitwakali

---

* **15:3** Ona Zaburi 69:9. † **15:8** Kigeregu: "(wanu wa) itani". ‡ **15:9** Ona Zaburi 18:49. § **15:10** Ona Kumbukumbu 32:43. * **15:11** Ona Zaburi 117:1. † **15:12** Ona Izaya 11:10. ‡ **15:12** "Nzipe wa rikolo ra Yese" mana ake Insa Almasihi.

kusowera kinu sairi cire caatendire Almasihi julu yangu omi kuwatwala wanu Sawari-
Mayahudi wansikirize Mwenyezimungu. Evi vikuna julu ya usemi wangu na vitendo
vyangu, 19 julu ya uwezo wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo wa Roho Takatifu.
Kwa javyo, nereza nfululu Habari Ngema za Almasihi, mwanzo wa Yerusalemu mpaka inti
ya Ilíriko. 20 Kweli-kwelini, anzima yangu daima íkiwa yakwereza Habari Ngema mahala
mwaritowire kusikirika zina ra Almasihi, ipate nisijenge julu ya aluserusu zijengiwe na
wanu wengine. 21 Ila kamba vyaandikiwe§:
"Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.
Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kwereriwa!"

Paulu akuka kuwona Roma

22 Ndimana, mara nyingi zawenye sikipata nafasi ya kuja kukuwonani. 23 Epa sambi,
kwa kuwa sina mahala tena pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa kuwa tangu mida nilangela
kuja kukuwonani, 24 nanawo tamaa yakupita kwenu nukuwoneni, panisaka kuka Shipa-
nya. Tikisa kutenda radi ya kuwonana wakati aba, vikinajibu munipereke Shipanya-ko.
25 Fala sambi-pa nankuka Yerusalemu, nikawaudumu wenye kwamini. 26 Konta wafulati
wa Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema wacange wawaperekere wakosofu
wenye kwamini wa Yerusalemu. 27 Wawaza vyema kutenda javyo. Kweli-kwelini,
ewo Sawari-Mayahudi wákiwa na deni na nowo wanu wa Yerusalemu-wo. Basi, kwa
kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa na mambo a kiroho a Mayahudi, newo iwabidi
wawahudumu kwa vinu vyawari nawo. 28 Kwa javyo, nikimariza shuguli-yi, nikiwagabizi
sana ewu nsada-wu*, nílawa nukuka Shipanya, na noyo safari-yo, ndi yanija kukuwonani.
29 Nukwijiwa kuwa nikija, julu yangu omi Almasihi akujanliyani nfululu.
30 Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Almasihi, na kwa sababu ya
pendo ratipewe na Roho Takatifu, nukutafadalini mutende vita pamoja nomi julu yaku-
nilebelela ka Mwenyezimungu, 31 ipate anivushe mmakono mwa wabishi wari Yudeya.
Munilebelele duwa novyo ipate kazi yangu yanuka kutenda Yerusalemu ikakubaliwe na
wenye kwamini. 32 Basi, Mwenyezimungu anijanliye, nije kwenu kwa radi, na nipate
kupumuzika pamoja nomwe. 33 Mwenyezimungu mwenyé usalama awe pamoja nomwe
piya. Aamina.

16

Salamu

1 Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutumika njamati ya Kenkereya,
2 ipate mumpokerere vyema kwa zina ra Mwenye, kamba vyawajuzi kutenda wenye
kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaja kusakula kwenu umwe, kamana kawasaidiya
wanu wengi wawenye, anta nomi kanisaidiya.
3 Salamu zawo Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja nomi kuntumika Almasihi
Insa. 4 Kusema kweli, ewo watwakali mainsha awo wanyewe ipate wanivushe omi. Omi
niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati piya za wanu Sawari-Mayahudi ziwashukuru.
5 Salamu zawo novyo wenye kwamini wasimanananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi awere nfulati ntanzi wa Almasihi*
mporovinsiya ya Aziya. 6 Salamu zake Mariyamu, akorire kazi pakulu kwa faida yenu
umwe. 7 Salamu zawo Andoroniku pamoja na Juniya, jamaa zangu wa kwetu kumoja,
wákiwa wenzangu nkalaboshu. Ewo wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati ya mawalii.
Ewo wankubali Almasihi omi saninamba kunkubali. 8 Salamu zake Ampiliyatu, mpendani
wangu nkulu nkati ya mainsha yetu upande wa Mwenye Insa. 9 Salamu zake Urubanu,
mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpendani wangu, Sitaku. 10 Salamu
zake Apele, olote kwaminika mbere ya wafulati wa Almasihi. Na salamu zawo jamaa wa
Arishitobulu. 11 Salamu zake Herodiyana jamaa yangu, pamoja na wenye kwamini jamaa
zake Narikisi. 12 Salamu zawo Turufena pamoja na Turufosa wantumikanga Mwenye,
na mpendani wangu Perisi, akorire kazi pakulu kwa Mwenye. 13 Salamu zake Rufo
atondoriwe na Mwenye awe wake. Na salamu zake mamaye Rufo, wanintendire kuwa
mama. 14 Salamu zawo Asunkiritu, Feligoni, Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na
piya wafulati wa Insa wari pamoja nomwe. 15 Niwaperekera salamu novyo ka Filologu,
Juliya, Nereya na nunuye, Olumpa, pamoja na piya wenye kwamini wari pamoja nawo.
16 Musalimiyane kwa alama takatifu yakolota pendo ra Insa†. Piya jamati za Almasihi
wakuperekerani salamu.

§ **15:21** Ona Izaya 52:15. * **15:28** Kigeregu: "nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci." * **16:5** Kigeregu: "kisumo cakwanza". † **16:16** Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana "beju".

Vyakulaiza

17 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawatenza wanu kwawanyana na
kuwadanganya nkati ya inlimu yamurifundire umwe, watanukeni. 18 Kamana wanu
kamba ewo awantumika Mwenye wetu, Almasihi, ila waritumika ewo wanyewe. Julu
ya kusowera usowezi mwema nkijanja, wawatesa wanu sawana ankili. 19 Wanu piya
wakwijiwa kuwa umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa radi kwa sababu zenu
umwe. Novyo-sivyo, vinajibu muwe wejiwifu mufulate wema, fala mutikine kutenda
vitendo vibaya. 20 Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa mpunde nowo, ansapa Ibilisi
mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye wetu, Insa, iwe pamoja namwe.
21 Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekerani salamu. Jamaa zangu wa kwetu
kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na Sosipateri, newo novyo wakuperekerani salamu.
22 Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nukuperekani salamu kwa zina ra Mwenye
Insa.
23 Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu pamoja na jamati ijumananga
nnyumba mwake. Erashitu, mwenyé kupokerera nzuruku wa kaya ulu, neye novyo
akuperekerani salamu, pamoja na nduyetu Kwarutu. 24 ‡

Mwenyezimungu atukuziwe

25 Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakikishani nkati ya kwamini
kwenu, kwa namuna vyaisema Habari Ngema yangu na vyereze Insa Almasihi. Iye
akoloseni kwa kufulata siiri ifisiwe tangu mwanzo fala sambi ifafanúriwa. 26 Siiri-yo
ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii, ikwijiwikana ka kabila piya, kwa kufulata vyaalaz-
imishe Mwenyezimungu wa milele, ipate wantumaini na wanfulate. 27 Mwenyezimungu
ndi Mwenyé wijiwifu mmoja tu basi. Iye, julu ya Insa Almasihi, atukuziwe kwa milele!
Aamina.

‡ **16:24** Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

Waraka 1 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo vya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenye kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kupendana munu na mwenziwe, julu ya piya kila kimója.

Paulu kandika eyi waraka-yi Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyez-
imungu. Omi na nduyetu Soshiteni 2 tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wa jamati ya
Mwenyezimungu mwikala Korintiyu, muswafíwe julu ya Almasihi Insa. Umwe mwitiwa
watakatifu pamoja na piya wanu wa kila upande wari kwita zina ra Insa Almasihi,
Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye wawo na wetu. 3 Mwenyezimungu, Baba wetu, pamoja
na Mwenye wetu, Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru

4 Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake yakujanliyeni julu ya Almasihi
Insa. 5 Kamana mutajirisiwa kwa vinu piya julu ya iye, kwa piya usowezi na piya wijiwifu,
6 konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi ukolosiwa kati yenu umwe. 7 Kwa javyo, ayuku-
towani neema ya uwezo isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula ka Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 8 Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka mwinsho, bila kusutumiwa
makosa, suku ulu paasaka kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. 9 Mwenyezimungu
mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na Mwanawe, Insa Almasihi,
Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

10 Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ipate muwe
nawo mawazo mamoja, kusiwepo kwawanyana kati yenu, ila mulungane, ankili zenu
ziwe moja, na mawoni enu awe mamoja. 11 Wanduzangu, jamaa zake Kolowi wanipa
habari zenu, kuwa kati yenu uwapo umani. 12 Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba
“Omi ninfulata Paulu”, mwengine “Omi ninfulata Apolu”, mwengine “Omi ninfulata
Peduru[*]”, na mwengine “Omi ninfulata Almasihi”. 13 Itakuwa Almasihi-yo kawanyika?
Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba níkiwa omi Paulu? Au wamojawapo
kati yenu woziwa kwa zina ra Paulu? 14 Nishukuru kuwa nkati yenu simozire munu anta
mmoja, ila nimoza Kirispu na Gayu, 15 ipate asiwepo munu wakwamba kuwa moziwa kwa
zina rangu. 16 (Nikumbukira kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu, fala sikumbukira
kuwa nimoza munu mwengine tena.) 17 Konta Almasihi aanitumire kupita nikoza wanu,
ila kwereza Habari Ngema, sanitumira usowezi wa wijiwifu, ipate nisilavye faida ya
uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

Mana a nsalaba wa Almasihi

18 Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari za uzozo ka wari kwasika.
Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa, ezi ndi habari za uwezo wa Mwenyezimungu. 19 Kamana
kamba vyavyandikiwe:
“Nifuja wijiwifu wa wejiwifu,
na kwereriwa ka werevu, nikatala!”
20 Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya? Wandepi wakuwajibu kukaidi
vinu vya ezi enzi-zi? Mwenyezimungu wijiwifu wa mulumwengu-mu aaturire uzozo?
21 Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyezimungu, wanu awakidirire kumwijiwa julu ya
wijiwifu wawo. Kwasa javyo, Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri kwereza,
kuwavusha wenye kumwamini. 22 Mayahudi wasaka wawone alama, Sawari-Mayahudi
wasakula wijiwifu, 23 fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe. Habari-zi ka Mayahudi
matukano, na ka Sawari-Mayahudi uzozo. 24 Novyo-sivyo, kwa ware wetiwe na Mwenyez-
imungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Almasihi ndi uwezo nkulu wa Mwenyezimungu
na ndi wijiwifu wa Mwenyezimungu. 25 Konta uzozo wa Mwenyezimungu ndi wijiwifu

[*] **1:12** Kigeregu: “Sefa”.

nkulu koliko wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka Mwenyezimungu ndi nguvu ulu koliko
nguvu za wanadamu.
26 Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitiwe: amuwere wengi wejiwifu
kamba vyawawaza wanu mulumwengu. Wengi amuwere wenye uwezo, wala wengi
amuwere mabora. 27 Fala Mwenyezimungu katondola vya uzozo vya mulumwengu-mu,
ipate wejiwifu awatenze aya. Na Mwenyezimungu katondola savina nguvu, ipate atenze
aya vya nguvu. 28 Mwenyezimungu katondola vyakurinyenyekeya mulumwengu-mu na
vyakukejeliwa, vinu savifãi, ipate vyakufãi afuje. 29 Kwa javyo, asiwepo wa kuridãi mbere
ya Mwenyezimungu. 30 Iye ndi nviriro wa mainsha enu mupatana na Almasihi Insa.
Mwenyezimungu antenza Almasihi awe wijiwifu wetu, ukamilifu wetu, uswafi wetu, na
komboka kwetu. 31 Kwa javyo, kamba vyavyandikiwe:
“Mwenyé kuridãi,
ajuzi aridãi kwa sababu ya Mwenye.”

2

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba
1 Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya Mwenyezimungu, situmire usowezi
wakurigariga wala wa wijiwifu. 2 Kamana ninuwiya kuwa, kati yenu, sifunda kinu
cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansalaba. 3 Níkiwa namwe kamba munu
wakuveya, wakunijala wofi, nikitetema pakulu. 4 Utuba wangu na namuna zangu
zakufunda, aziwere za masemo a kutikinisa na a werevu, ila za kolota uwezo wa Roho
wa Mwenyezimungu, 5 ipate umwe musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini
uwezo wa Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu
6 Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu. Fala wijiwifu-wo siwo
wa mulumwengu-mu, wala wa mafalume wa mulumwengu-mu, wakuwa suku karibu
wapoteya. 7 Wijiwifu wa Mwenyezimungu watisowera-wu uwa kamba siiri yakufisiwa,
ipangiwa na Mwenyezimungu tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe. 8 Ewu wijiwifu-wu
aapo nfalume mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera. Unawerera, awangari
kungomezera pansalaba Mwenye wetu ntukufu. 9 Kamba vyavyandikiwe*:
“Anta riso arinawona, wala sikiro arinasikira
na mmoyo mwa mwanadamu avinengira,
mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda.”
10 Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu ya Roho wake. Roho-yo atunza
mambo piya, mpaka siiri ulu za Mwenyezimungu. 11 Kamana nani ejiwa mambo a
munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake? Namuna moja novyo, aapo ejiwa mambo
a Mwenyezimungu sairi Roho wa Mwenyezimungu. 12 Na ofwe atimpokerera roho ya mu-
lumwengu-mu, ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate tijiwe mambo atipere bure
Mwenyezimungu. 13 Panukwambirani eya mambo-ya, sisowera masemo akufundiwa na
wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo akufundiwa na Roho wa Mwenyezimungu.
Nifafanula ukweli wa Roho mbere ya wenye kuwa nawo Roho wa Mwenyezimungu.
14 Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapokerera mambo akuja na
Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri kufahamu, konta eya mambo-ya akweleweka julu
ya Roho wa Mwenyezimungu. 15 Ire ari na Roho Takatifu akwelewa mambo-ya piya, fala
eleweshiwa na munu asaka kuwa onse. Kamba vyaamba Mandiko:
16 “Nani akidiri kufahamu ankili za Mwenye?
Nani akidiri kunlanga?”
Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

3

Kwawanyana njamati
1 Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu wakumilikiwa na Roho wa
Mwenyezimungu, ila nisowera namwe kamba wanu wa kibinadamu, wasimana upande
wa Almasihi. 2 Nukupani maziwa kunywa, sukupereni cakurya cakukamata, konta
wakati-wo amukiwa na uwezo. Na mpaka sambi-pa amuna uwezo, 3 konta mungari
kumilikiwa na wájibu wa kibinadamu. Kwa kuwa mwankutenderana wiyana na
mwankukaidiyana, amolota kuwa mwankuinshi kibinadamu na mufulata namuna za
wanu wa mulumwengu-mu? 4 Kamana munu mmojawapo paamba: “Omi ninfu-
lata Paulu”, na mwengine akwamba: “Omi ninfulata Apolu”, amuwa wanu wa mu-
lumwengu-mu?

* **2:9** Ona Izaya 64:4.

5 Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo watumisi wakuwa umwe
mwamini julu yawo. Ofwe kila mmoja atumika kazi yaapewe na Mwenye. 6 Omi nivyala,
Apolu katairira maji, fala Mwenyezimungu ndi akurise. 7 Kwa javyo, siyo bora avyála wala
atairíra maji; ila bora ndi ire akurísa mbeyu, Mwenyezimungu. 8 Avyála na atairíra maji
wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake kwa kadiri ya kazi yake mwanyewe.
9 Kamana ofwe pamoja tankunkorera kazi Mwenyezimungu. Umwe ndi masamba aríma
Mwenyezimungu.

Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu. 10 Mwenyezimungu kanipa
rehema ulu kuwa fundi mwijiwifu wakujenga, ntamana nijenga aluserusu, mwengine
ajénga julu yake. Kila mmoja atunze namuna vyakujenga julu ya aluserusu-yo. 11 Konta
aipo aluserusu nyengine munu yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo ndi
Insa Almasihi. 12 Wengine, pakujenga julu ya aluserusu, watumira oru, parata, mawe
akung'anira, mbawo, minyani, au makuti. 13 Fala suku ya Kiyama, kazi yaakorire kila
munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo, ifafanuriwa na moto. Namuna ya kazi ya
kila munu, moto-wo ndi uja kupima. 14 Kipama caajengire munu-co cikikala, munu-yo
apata thawabu. 15 Fala kipama-co cikilungula, munu-yo apata hasara. Novyo-sivyo, iye
akuja kuvushiwa, fala akuwa kamba munu wakunusurika pamoto.

16 Amwijiwa kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na Roho wa Mwenyez-
imungu kekala nkati yenu? 17 Ikiwa munu mmojawapo anyausa nyumba takatifu ya
Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu andangula. Kamana nyumba ya Mwenyez-
imungu takatifu, na nyumba yawenye ndumwe!

18 Asiwepo wakuritesa mwanyewe! Ikiwa mmojawapo kati yenu ariwona kuwa mwi-
jiwifu mulumwengu-mu, ariture kuwa zozo, ipate awe mwijiwifu. 19 Konta werevu wa
mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe*:
“Munu aritula kuwa mwerevu,
nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa.”
20 Yandikiwa† tena javi:
“Mwenye akwijiwa mawazo a werevu,
akwijiwa kuwa aafãi kinu.”
21 Basi sambi, asiwepo wakuridãi kuhusu munu mmojawapo. Kusema kweli, piya vyenu
umwe: 22 Paulu, Apolu, Peduru‡, ulumwengu-wu, mainsha na kifo, viripo na víja kuwepo,
piya vyenu umwe, 23 na umwe wa Almasihi, na Almasihi wa Mwenyezimungu.

4

Kazi ya mawalii

1 Basi sambi, titureni kamba watumisi wa Almasihi, na maamiri wa mipango ya siiri
za Mwenyezimungu. 2 Sambi, munu agabiziwe kuwa amiri isakikana awe mwaminifu.
3 Kwangu omi, aviniyeri kunilamula umwe au tiribunali ya wanadamu. Anta omi
mwanyewe sirilamula. 4 Siwonerera kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha.
Anilámula ndi Mwenye Insa. 5 Basi, musiwalamure wanu saunafika wakati maalumu,
waaja kulamula Mwenye. Iye akúja kumwarika piya virifisire pakisi, na cailangele myoyo
ya wanu afisula. Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

6 Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano wa kukusaidiyani, ipate julu
yetu murifunde mana a usemi wandikiwe javi: “Musipundise vyavyandikiwe.” Mukiri-
funda, amuja kuridãi kwa kumpendeleya mmoja koliko mwenziwe. 7 Nani akutula ubora
koliko wenziwo? Kinani cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi ukipewa, sababuni
kuridãi kamba saupewe?

8 Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe kukusaidiyani! Vinajibu
mutaware ka ukweli ipate ofwe nnomwe titaware! 9 Konta niwona kuwa ofwe mawalii
Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma, kamba wafungwa wa vita wakuhuku-
miwa kifo. Tituriwa kamba misezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere ya malaika
pamoja na wanu. 10 Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe mwawejiwifu ka Almasihi! Ofwe
tiveya, umwe muwa nawo nguvu! Mukwinshimiwa, ofwe atiinshimiwa. 11 Mpaka
sambi-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibiiwa, na atina mekazi maalumu.
12 Tisokera kukola kazi na makono etu wanyewe. Patitukaniwa, tiwabariki. Patilumbat-
iwa, tivumirira. 13 Patisowereriwa caputu, tijibu satina nyongo. Tiwoniwa kamba vizolo
vya mulumwengu-mu. Mpaka sambi-pa, tiwa takataka nkati ya vinu piya.

14 Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba wanangu wanukupendani,
kwa kukudumani. 15 Anta paiwa kuwa mwanawo alufu ka maalufu wakukufundani

* **3:19** Ona Aiuba 5:13. † **3:20** Ona Zaburi 94:11. ‡ **3:22** Kigeregu: “Sefa”.

kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu basi. Kamana julu ya Almasihi Insa,
panukwerezeni Habari Ngema, omi niwa wawa yenu. 16 Basi nukutafadalini, nifulatizeni
omi. 17 Kwa sababu ya javyo, nukuperekerani Timotiyu. Eyo mwanangu mpendani
wangu, ndi kamilifu ka Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyaniinshi nkati ya
Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. 18 Sambi, kwa kuwa nikawa kuja kukuwonani,
wamojawapo kati yenu wankuridãi pakulu. 19 Fala omi níkuja suku karibu, akisaka
Mwenye. Basi, níkuja kuwawona ewo wanu wakuridãi-wo kamba wanawo usowezi basi
au wanawo uwezo. 20 Konta ufalume wa Mwenyezimungu siwo mwaha wa usowezi ila
uwezo. 21 Sambi, umwe muhitari mwaja? Musaka nije na nkwaju nukucapeni, au nije na
pendo pamoja na roho ya umuminu?

5

Lukware njamati

1 Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo lukware, na lukware ribaya pakulu,
anta saritendiwa na makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo munu njamati ari kuzinga na
muka wa wawaye. 2 Na umwe mwankuridãi. Mbana amusikitika? Mbana amuntuwisa
kati yenu eyo munu ari kutenda javyo-yo? 3 Siri pamoja namwe javi-ka-javi, fala niwa
pamoja namwe nroho. Kamba vyanikisaka kuwa pamoja namwe, ninlamula futi ire
atendire kitendo-co. 4 Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu Insa, na roho yangu iwa eko
pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa nomwe, 5 mperekeni eyo munu-yo mmakono
mwa Ibilisi. Tendani javyo ipate mainsha ake a kibinadamu afujike, roho yake ivushiwe
suku ya kuludi Mwenye.

6 Kuridãi kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento aba ufu mwingi ilovodarisa?*
7 Basi, efyani kunundu furumento† ya mida-yo ipate muwe ufu wakukandiwa mupya,
konta kweli-kwelini amusanganyike na dambi.‡ Kamana kalaviwa kafara futi Kondoo
wetu wa Pashukwa, Almasihi. 8 Kwa javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri fala siyo na
furumento ya mida, wala sairi na furumento ya udainfu na ubaya. Ila tisherekeye na
mikate bila furumento ya kuwa swafi na ya ukweli.

9 Nûkwandikirani nkati ya waraka yangu kuwa wasukuyerini wenye kutenda lukware.
10 Fala omi siwamba wanu wa lukware mulumwengu-mu, wala sawashukuru, wevi,
wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa niwamba ewo, nanga vikulazimuni mwase
ulumwengu-wu. 11 Fala sambi nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye kuritenza
kuwa wafulati wa Insa na iri hali ndi wenye lukware, sawashukuru, wenye kwambudu
maswanamu, watesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. 12 Sina haki yakuwala-
mula sawari njamati, sinovyo? Umwe amuwalamula wari njamati, novyo? 13 Falakini
sawari njamati-wo, Mwenyezimungu akuja kuwalamula. Kamba vyaamba Mandiko:
"Mbaya kati yenu, ntuwiseni."

6

Namuna ya kulamula tafauti

1 Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa Insa mwenziwe, atwakalija
kuka kulamuriwa na wanu sawanfulata Insa, kwasa kuka kulamuriwa na wenye
kwamini? 2 Amwijiwa kuwa wenye kwamini wakúja kulamula mulumwengu-mu?
Ikiwa ulumwengu-wu ulamuriwa nomwe-po, amukidiri kulamula myaha mitoto-mitoto?
3 Amwijiwa kuwa ofwe tikuja kuwalamula malaika? Futi myaha ya eya mainsha-ya!
4 Mukiwasakula wanu wa kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya, muwasakurirani
wanu sawari kinu njamati? 5 Nukwambirani javyo aibu kwenu. Ukiwepo nlandu kati
ya wenye kwamini, aapo anta munu mmoja kati yenu umwe ari na ankili ya kulamula?
6 Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali kunkashari mwenziwe, akalamuriwe na wanu
sawamini, sababuni?

7 Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co, mukolota kubonya.
Sifadali mukoseriwe? Sifadali munyang'anyiwe? 8 Kwasa javyo, muwakosera na
muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.

9 Mutikina kuwa wamádambi awariti ufalume wa Mwenyezimungu? Musitesiwe!
Wenye lukware, wala wenye kwambudu maswanamu, wazinzi, ware walolana walume
watupu au waka watupu, 10 wala wevi, wanu sawashukuru, warevi, watesi, wala walongo,
piya-wa awariti ufalume wa Mwenyezimungu. 11 Umwe wamojawapo múkitendanga novi

---

* **5:6** Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nyingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. † **5:7** "Furumento" mana ake dambi. ‡ **5:7** Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu.

vitendo-vi, fala epa sambi madambi enu aswafiwa. Mutakatifiwa* na mwakikishiwa, julu
ya zina ra Mwenye Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

12 Dalili uwe ukwamba: "Kwangu omi, piya halali." Fala siyo kuwa piya vyema kwako.
Ndi kweli, kwangu omi piya halali fala siri ntwana wa kinu. 13 Uwe ukwamba: "Cakurya
citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi rakutaiwa cakurya." Ndi kweli, fala Mwenyez-
imungu akuja kudangula vyo viwiri. Mwiri autumiriwa kwa vitendo vya lukware, ila
utumiriwa kuntumika Mwenye, na Mwenye asunga mwiri. 14 Mwenyezimungu anfufure
Mwenye, na ofwe novyo akúja kutifufula, julu ya uwezo wake. 15 Amwijiwa kuwa mwiri
wenu ndi vifingo vya mwiri wa Almasihi? Sambi, utwalaja vifingo vya Almasihi kulawirira
kuwa vifingo vya reba? Sivyo anta aba! 16 Amwijiwa kuwa munu alungana na reba,
wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja? Kamana Mandiko† akwamba:
"Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja."
17 Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho mmoja. 18 Asani lukware-ro!
Dambi nyengine iwapo saakola munu na mwiri, fala aténda lukware, akola dambi na
mmwiri wake mwanyewe. 19 Amwijiwa kuwa mwiri wenu-wo ndi nyumba takatifu
ya Roho Takatifu ari mmoyo mwenu? Roho-yo kesusiwa na Mwenyezimungu. Umwe
amurimiliki wanyewe, 20 kamana muuziwa na beyi. Basi, munsifu Mwenyezimungu na
mwiri wenu.

7

Ngano za ndowa

1 Sambi, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema mwananlume kwikala saan-
lola mwanamuka. 2 Fala, kwa sababu ya hatari ya lukware, kila mwananlume awe na
nkawake, na kila mwanamuka awe na nlumake. 3 Nlume nkawake nnyumba asinkatare,
na kwa namuna mmoja noyo, mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake. 4 Mwanamuka
aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake, na kwa namuna mmoja,
nlume aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nkawake. 5 Basi, musikiririshane,
sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya kutenda duwa. Ikisa muludire
mainsha enu, ipate Ibilisi asukushetwanini, kwa kutowa kukidiri kumiliki mwiri wenu.
6 Vyanukwambirani-vi mawoni angu, siyo shuruti. 7 Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi
samulombire, kamba omi. Fala kila munu kanawo mwanyewe uwezo maalumu wa
Mwenyezimungu: mmoja kawa nawo uwezo wa kulomba, na mwengine kawa nawo
uwezo wakutowa kulomba.
8 Sambi, niwambira sawalombire na sawalombiwe pamoja na manankweli, kuwa ndi
vyema kwikala yeka kamba omi. 9 Fala kamba awana uwezo wakuritunza, walombe au
walombiwe. Vyema kulomba au kulombiwa koliko kufwa mweke wa wájibu.
10 Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi, iláwa ka Mwenye: mwanamuka
aajuzi kunlawira nlumake. 11 Fala ikiwa muka-yo kanlawira, ekare saalombiwe au
apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo, nkawake aajuzi kumwasa.
12 Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za Mwenye: nduyetu, akiwa nawo
muka saamini, na muka-yo akikubali kwikala naye, asimwase. 13 Na mwanamuka
akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali kwikala naye, asintuwise
nlumake-yo. 14 Kamana nlume saamini, julu ya nkawake wa kwamini, aturiwa upande
wa Mwenyezimungu, na mwanamuka saamini, julu ya nlumake wa kwamini, aturiwa
upande wa Mwenyezimungu. Siwere javyo, wana wawo nanga wawa waharamu, fala
kweli-kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu. 15 Fala munu saamini, akisaka
kumwasa mwenziwe, amwase. Nfulati wa Insa ailazimu ndowa kuntenda utwana,
kamana Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka usalama. 16 Uwe muka, ukwijiwa sana-
sana kuwa nlumako aunvusha? Na uwe nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako
aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

17 Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire, vyaampere uwezo maalumu.
Kamba vyaapangire Mwenyezimungu, enende javyo. Javi ndi vyanilaizira jamati-zi piya.
18 Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama ya itani. Munu petiwe, sengire itani?
Iye asingire itani. 19 Kwingira itani sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu
bora ndi kufulata ámuri za Mwenyezimungu. 20 Kila mmoja ekare na hali yaakiwa noyo
petiwe. 21 Pawitiwe, úkiwa ntwana? Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi yakuwa na
uhuru, nafasi-yo tumira. 22 Ire etiwe na Mwenye ari ntwana, ndi mwenye uhuru mbere

* **6:11** "Mutakatifiwa" mana ake "kuturiwa kuntumika Mwenyezimungu tu basi". † **6:16** Ona Mwanzo 2:24.

ya Mwenye. Kwa namuna mmoja novyo, ire etiwe ari na uhuru, ntwana wa Almasihi.
23 Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire kuwa watwana wa wanu. 24 Basi, wanduzangu,
kila munu hali yake yaakiwa petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

25 Sambi kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nukupani mawoni angu kwa kuwa,
julu ya huruma za Mwenye, nolotiwa kuwa mwaminifu. 26 Kwa sababu ya mashuguli
a wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema munu kwikala vyaari novyo. 27 Kulomba?
Usisakure kumwasa nkawako. Aulombire? Usinsakure muka. 28 Fala ukilomba, usikore
dambi. Na muka, akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane wakuja
kuwa nawo tafauti za mainsha a mulumwengu-mu. Nomi nisaka nukukengereni nozo
tafauti-zo.
29 Wanduzangu, canisaka kukwambirani ndi javi: wakati ubakire mulumwengu-mu
aba. Ndi ntamana, walume walombire wajuzi wawe kamba sawalombire. 30 Wari
kusisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari radi wawe kamba sawari radi, wenye
kuuza wawe kamba sawana kinu mmakono mwawo, 31 na ware watumira vinu vya
mulumwengu-mu, wawe kamba sawatumira. Konta namuna vyauri ulumwengu-wu
ukuja kupita.
32 Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga ashugulika na mambo a Mwenye,
namuna za kumwajibu Mwenye. 33 Fala nlume wakulomba ashugulikira mambo a
mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake. 34 Kweli, nlume-yo akwawanyika,
avutiwa kuno na kuno.
Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a Mwenye, ipate wawe takatifu
mmwiri mwawo pamoja na roho zawo. Fala muka wakulombiwa ashugulikira mambo
a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu nlumake. 35 Nukwambirani javi kwa vyema
vyenu. Sisaka kukwinikirani kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema,
mukintumika Mwenye, musifazaike na mambo mengine.
36 Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu na ncumba wake, neko
kwankuntenza caputu, na ikiwa akwajibiwa kanguvu pakulu, ibidi walombane. Caasaka
noco, atende, aakola dambi walombane. 37 Fala ikiwa nnemba-yo koloka moyo, aavutiwa
na wájibu kanguvu, na kawa nawo mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini
ekare saalombire, basi atenda sana. 38 Kwa namuna-yi, mwenye kunlomba ncumba átenda
vyema, na saalombire, atenda vyema pakulu.
39 Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai. Fala akifwa nlumake, iye akuwa
na uhuru wa kulombiwa tena na nlume amwajibu onse, ikiwa nlume-yo kalungana na
Mwenye. 40 Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa radi pakulu akikala na hali yaari noyo.
Na niwaza kuwa vyanamba-vi, nilongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu.

8

Kwinshimu ankili za wenzenu

1 Sambi kuhusu swadaka zawalaviriwa maswanamu, tikwijiwa kuwa “piya-fwe tanawo
wijiwifu”. Wijiwifu-wu utitenza kuridãi, fala pendo rijenga. 2 Munu awáza kuwa akwijiwa
kinu kimojawapo, kusema kweli, eejiwa kamba vyakijuzi kwijiwa. 3 Fala munu ampenda
Mwenyezimungu, na iye amwijiwa munu-yo.
4 Sambi, kuhusu kutafuna nyama yakutenderiwa kafara maswanamu, tikwijiwa kweli
kuwa maswanamu awana kazi mulumwengu-mu. Aapo nlungu mwengine, Nlungu
mmoja tu basi. 5 Wawapo wetiwa milungu mbinguni au muardhi, kamba vyairipo
milungu mingi na mamwenye wengi. 6 Fala kwetu ofwe, kawapo Nlungu mmoja basi,
Baba, ombire vinu piya, na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye mmoja tu basi,
Insa Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na julu yake, ofwe tiinshi.
7 Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu. Wengine wawa nawo tabiya ya
maswanamu, ntamana mpaka sambi-pa, wawaza kuwa vyawarya ndi kafara yakupewa
maswanamu. Kwamini kwawo aba, kwa javyo wariwona kuwa awari swafi. 8 Kusema
kweli, cakurya acintenza Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya, acitipoteya kinu. Na
novyo, tikirya, atipata faida.
9 Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise mwenzenu ari na kwamini
aba. 10 Mwenziwo wa kwamini aba, akukuwona uwe mwijiwifu, ukirya cakurya nnyumba
ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye kurya kafara ya swanamu-yo? 11 Kwa
javyo, mwenziwo wa kwamini aba akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa iye nduyo
waanfwire Almasihi. 12 Pamuwakosera wenzenu na pamupoteza kwamini kwawo aba,
mwankukola dambi ka Almasihi. 13 Basi sambi, ikiwa canirya omi cinshonga mwenzangu
kukola dambi, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate nisinshonge kukola dambi.

9

Haki za walii

1 Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu? Umwe amuri kazi yangu
yaninkorere Mwenye? 2 Ingawa wengine wawaza kuwa siri walii, fala mbere ya umwe
niwa walii, kamana alama yakwakikisha kuwa omi niwa walii ndumwe, kwa kuwa
mulungana na Mwenye. 3 Kurikengera kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: 4 Atina haki
ya kurya na kunywa? 5 Atina haki ya kulongozana nawo waka wetu wa kwamini, kamba
vyawatenda mawalii wengine, na wanduze Mwenye pamoja na Peduru*? 6 Au Barinaba
nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamati, tikasa kukola kazi panja? 7 Nani
atenda kazi ya usurudadu aripa garama zake? Nrimini ataya mise saana haki ya kurya
visumo vyake? Nsungani wa mifuwo akataziwa kunywa maziwa a mifuwo yaasunga?
8 Vyanukwambirani-vi vilawa na mamulaka a kibinadamu? Au Taureti neyo isema vinu
vimoja? 9 Kamana nTaureti ya Musa† yandikiwa javi:
“Musinkataze ng'ombe kurya paakola kazi yakukukurula mafuluwela.”
Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng'ombe basi? 10 Ayandikiwe novyo kwa
ajili yetu? Aye, kamana atimbúla mmasamba, átimbula akirindira fungu rake, na avúna,
ávuna akirindira fungu rake. 11 Tikivyala mbeyu ngema nroho zenu, atina haki ya kuvuna,
kupata luziki mulumwengu-mu? 12 Ikiwa wengine wawa nawo haki ya kwazimana na
kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atikitumira noyo haki-yo, ila tihitamili piya,
ipate tisiziwiye anta aba Habari Ngema ya Almasihi. 13 Amwijiwa kuwa wakola-kazi
wa vinu takatifu, ewo wakurya vya Nyumba Takatifu? Maudumu pauralu wa kafara
wapokereranga fungu ra vinu vilaviwanga kafara, sinovyo? 14 Kwa namuna moja noyo,
Mwenye Insa kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya Habari noyo
wapokerere luziki rawo.
15 Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate nitumire
sambi-pa. Kamana nihitari nifwe koliko mmojawapo kunilavya kuridãi kwangu kwa
caniri kutenda-ci.‡ 16 Nikereza Habari Ngema, sina sababu ya kuridãi. Kusema kweli,
omi nilazimishiwa. Utungu kwangu omi nikitowa kwereza Habari Ngema! 17 Nikereza
kwa kusaka kwangu, nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi
yanigabiziwe. 18 Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema,
nikwereza bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.
19 Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula utwana, ipate niwa-
longoze wanu wengi ka Insa. 20 Paniwa na Mayahudi, nukuwa Yahudi ipate niwalongoze
ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware wafulata Taureti, nífulata Taureti noyo, ingawa kweli-
kwelini silazimishiwa kufulata Taureti-yo. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa ware
wafulata Taureti-yo. 21 Paniwa na wanu sawafulata Taureti, omi nítenda sawa-sawa
vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala nankutimiza shariya za
Almasihi. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu sawafulata Taureti. 22 Paniwa na
wanu wakuveya, níritula kuveya ipate niwalongoze ka Insa wanu wakuveya. Niripindula
namuna nyingi ka wanu piya, ipate wamojawapo niwavushe. 23 Nítenda piya-vi kwa
sababu ya Habari Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya tamaa za Habari Ngema-zi.
24 Amwijiwa kuwa, pamashindano a kutuwa, piya watuwi wakuwa nkati ya kutuwa,
fala mmoja basi ndi apáta tuzo? Basi, tuwani kwa namuna ya kuwa tuzo-ri mupate.
25 Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana, wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba. Fala
ofwe tíkola kazi tipate lemba ra milele. 26 Basi, sítuwa sananzimiya. Siri kamba munu
wakurifunda soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu. 27 Ila nirimbisa mwiri
wangu, nitende utwana, ipate bandi ya kuwereza wengine, omi mwanyewe nisikatariwe.

10

Musitukuze maswanamu

1 Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu mida.
Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere yawo, na piya wákiruka
kati-kati ya bahari. 2 Ewo wakinfulata Musa, walongoziwa na wingu na wapita kati-kati
ya bahari*. 3 Piya warya cakurya kimoja ca kiroho, 4 na piya wanywa maji a kiroho,
kamana wanywa mwala wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa Almasihi. 5 Fala
novyo-sivyo, wanu wengi kati yawo awajibise mbere ya Mwenyezimungu, ndi ntamana
makongolo awo atawanyika nlanga.

* **9:5** Kigeregu: “Sefa”. † **9:9** Ona Kumbukumbu 25:4. ‡ **9:15** Paulu kukimwajibu pakulu kukola kazi yakwereza Habari Ngema saanlebele munu luziki. * **10:2** Kigeregu: “wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari”.

6 Sambi, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu ofwe, ipate ofwe visitajibu vinu
vibaya kamba vyawatendire ewo. 7 Wala musambudu maswanamu, kamba vyawatenda
wanu wamojawapo. Konta Mandiko† akwamba:
“Wanu wekala kurya na kunywa,
ikisa walamuka kuseza.”
8 Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire lukware. Ntamana kwa suku
moja noyo, wagwa wanu alufu shirini na natu. 9 Kinu cengine, atijuzi kumyerera Mwenye,
kamba wengine vyawâmyerere, wakiulaiwa na nyoka. 10 Na musidugude kamba wanu
wengine vyawaduguda, wakiulaiwa na Nzulairi. 11 Evi vinu-vi viwakuna wababu zetu,
vyandikiwa ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati wa mwinsho-wu. 12 Basi, awáza
kuwa kooloka, aritunze sana, asigwe. 13 Kuyereriwa kamuyereriwe umwe akusiyane
na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu, aakwasani kuyereriwa kushindiwa
nguvu zenu. Mukiyereriwa, Mwenyezimungu akoloterani njira yakutengezereni ipate
mukidiri kuhitamili.
14 Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu. 15 Nankusowera na wanu werevu,
fikirini vyanisowera-vi. 16 Patikumbukira kifo ca Almasihi, tishukuru kwa kaneka ijan-
liiwe. Patinywa kaneka-yo, atiri kumerana damu ya Almasihi? Na patimeya nkate, atiri
kumerana mwiri wa Almasihi? 17 Kwa kuwa nkate ndi mmoja, mana ake ndi kuwa piya-
fwe tiwa mwiri mmoja, kamana piya-fwe tipokerera nkate mmoja nowo. 18 Wawazeni
waIziraeli upande wa kimwiri: ware watafuna nyama zakulaviwa kafara mwaja? Awari
kumerana watupu? 19 Noci mana ake kinani? Nitakwamba kafara ya swanamu kinu ca
faida? Au nitakwamba kuwa swanamu kinu ca faida? 20 Anta! Canamba ndi kuwa nozo
kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari kulaviriwa Mwenyezimungu. Omi avinajibu
umwe kumerana na mashetwani. 21 Amujuzi kunywera kaneka ya Mwenye, kuno
mukinywera kaneka ya shetwani. Amujuzi kurya pameza ya Mwenye, kuno mukirya
pameza ya shetwani. 22 Au tinshonga Mwenye awe na wivu? Tanawo nguvu za kunzaidi
iye?

Olotani inshima ka wenzenu

23 Dalili munu akwamba: “Vinu piya halali.” Fala siyo kuwa vinu piya vifãi. “Vinu piya
halali” fala siyo kuwa vinu piya vinjenga munu. 24 Munu asisakure faida yake mwanyewe,
ila asakure faida ya mwenziwe. 25 Tendani javi: nyama iuzanyiwa kubazari yonse, iryani.
Musitafiti kwijiwa cahalali wala caharamu kwa sababu ya fahamu zenu. 26 Kamana
kamba vyavyandikiwe:
“Ulumwengu na viripo piya,
mwanyewe ndi Mwenye.”
27 Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani. Piya vyamusaka kupewa
vyonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali au caharamu kwa sababu ya fahamu. 28 Fala
ikiwa munu kakwambirani: “Onani, eyi nyama-yi ilaviriwa kafara maswanamu”, basi
musirye, ipate musinkosere akwambíreni-yo, kwa sababu ya fahamu zake. 29 Siyo kwa
sababu ya fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za mwenzenu-yo. Dalili munu áwaza
javi: “Konta ya kinani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwenzangu? 30 Nikishukuru
kwa kinu canipokerera, nisutumiriwani kwa kinu canishukuru?”
31 Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, tendani piya kwa kuntukuza
Mwenyezimungu. 32 Inshini namuna ya kuwa amuwakosesa Mayahudi, wala Sawari-
Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu, 33 kamba omi novyo, kwa namuna piya,
vyanajibisa mbere ya wanu piya. Sisakula faida yangu mwanyewe, ila faida ya wanu
wengi, ipate wavushiwe.

11

1 Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfulatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

2 Nukusifuni konta piya vyanukufundireni mwankukumbukira, na inlimu yanuku-
gabizireni, mwankufulata. 3 Fala nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca kila mwananlume ndi
Almasihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na kiswa ca Almasihi ndi Mwenyez-
imungu. 4 Kila nlume wakulebela duwa au wakubushuru afiníke kiswa, akejeli kiswa
cake. 5 Fala mwanamuka wakulebela duwa au wakubushuru saarifinike lusungi nkiswa
akejeli kiswa cake. Ndi sawa-sawa kamba mwanamuka wakumyola nywiri. 6 Ikiwa
mwanamuka aasaka kurifinika lusungi, fadari amyore nywiri zake. Fala ikiwa kumyola
nywiri kuntenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa. 7 Nlume aajuzi kufinika kiswa, kwa
kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyezimungu. Fala mwanamuka ndi utukufu

† **10:7** Ona Kulawa 32:6.

wa mwananlume. 8 Kamana nlume* oombiwe kwa mwanamuka†, ila mwanamuka ndi
ombiwe kwa nlume.‡ 9 Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa ajili ya mwanamuka,
ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume. 10 Kwa javyo, mwanamuka ajuzi arifinike
nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake, konta malaika wankummona.
11 Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila wanawalume, na
wanawalume awatimu bila wanawaka. 12 Ndi kweli kuwa mwanamuka ntanzi kombiwa
na mwiri wa mwananlume, fala tangu nopo, walume piya wawankupongoriwa na
wanawaka. Basi, piya vilawa ka Mwenyezimungu. 13 Umwe wanyewe lamulani: muwona
kuwa vijuzi mwanamuka kunlebela Mwenyezimungu saarifinike lusungi? 14 Namuna
Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume, zikintambuluka nywiri
aibu, sikweli? 15 Fala mwanamuka, nywiri zake zikiwa nrefu, sikuridãi kwake? Konta
nywiri nrefu kapewa zinfinike. 16 Ikiwa munu asaka kukaidi kuhusu mambo-ya, ejiwe
kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya zitumiriwa njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

17 Sambi, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusifuni. Kusema kweli, pamujumana,
siyo kwa faida ila kwa hasara. 18 Kinu cakwanza, nankusikira kuwa pamujumana
njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande nikubali. 19 Kamana ilazimu
kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati wa Insa wakweli wejiwikane. 20 Umwe
pamujumana, wamojawapo awalanda kuwa wawa pakwawanyirana cakurya ca Jambo ra
Kumbukumbu. 21 Kamana pamurya, kila mmoja akwangupisa kurya. Wengine wabaki na
njala, wengine walawirira wakurewa. 22 Umwe amuna manyumba akurya na akunywa?
Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwatenza haya sawana? Musaka
nukwambireni kinani? Nukusifuni? Javyo sukusifuni!
23 Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyoni ndi vyanukupani umwe: kuwa
usiku waaperekiwe Insa ka maaduwi, iye katwala nkate, 24 akinshukuru Mwenyez-
imungu, akimeya, akamba: “Ewu ndi mwiri wangu, wanipereka kwa ajili yenu umwe.
Tendani novi kwa kunikumbukira.” 25 Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa kurya, iye kat-
wala kaneka, kaamba: “Eyi kaneka-yi ndi miyadi mipya, yaakikishiwe kwa damu yangu.
Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponse, tendani novi kwa kunikumbukira.” 26 Konta
kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi vinyu-yi, mwankutangaza kifo
ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.
27 Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe ya Mwenye-yi,
kwa namuna saijuzi, akorera dambi mwiri pamoja na damu ya Mwenye. 28 Kila munu
aritunze mwanyewe, ikisa atafune nkate na kaneka-yi anywe. 29 Kamana munu ak-
itafuna na akinywa saatula kuwa mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa arilamula
hukumu. 30 Kwa javyo, kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala, mpaka wengine
wakufwa. 31 Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama. 32 Patilaumiwa na
Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mulumwengu-mu. 33 Basi
wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu, warindeni wenzenu. 34 Ári na njala
onse, arye ukaya, ipate pamujumana, isukwisukireni hukumu.
Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

12

Uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka musiwe
watikinifu. 2 Mukwijiwa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna mojawapo mukubal-
isiwa, muzungunusiwa muwafulata maswanamu sawasowera. 3 Kwa javyo, nisaka
mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu ashubutu kwamba:
“Alaniwe Insa”, na hapana akidiri kwamba “Insa ndi Mwenye*” sairi julu ya Roho Takatifu.
4 Uwapo uwezo wakwisusiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja. 5 Ziwapo
namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye mmoja. 6 Ziwapo namuna
zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu ndi mmoja aténda kazi piya, julu yetu
ofwe piya.
7 Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati piya. 8 Munu
mmoja kesusiriwa julu ya Roho Takatifu, uwezo wa kusowera na werevu. Mwengine
kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na Roho mmoja noyo. 9 Mwengine ke-
susiriwa kwamini maalumu, na Roho mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo wa
kuwaponesa walwere, na Roho mmoja noyo. 10 Mwengine kesusiriwa uwezo wakutenda

* 11:8 “Nlume” ndi Adamu. † 11:8 “Mwanamuka” ndi Hawa. ‡ 11:8 Ona Mwanzo 2:21-23. * 12:3 “Insa ndi Mwenye” mana ake “atukuziwe Insa”.

maajuza, mwengine uwezo wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira Roho wa
Mwenyezimungu na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa uwezo wa kusowera luga kwa
kwisusiriwa na Roho Takatifu, mwengine kesusiriwa uwezo wa kwereza mana a luga-yo.
11 Ire aténda piya-vi ndi Roho mmoja basi, antongera uwezo kila mmoja kamba vyaasaka
mwanyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

12 Kamana, kamba mwiri vyauri mmoja, fala uwa nawo vifingo vingi, na piya vifingo-vyo
ingawa vingi vitenda kuwa mwiri mmoja nowo, ndi sawa-sawa novyo mwiri wa Almasihi.
13 Kweli-kwelini, piya-fwe na Roho mmoja noyo toziwa tiwe mwiri mmoja. Wengine-
fwe tiwa Mayahudi, wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana, wengine walung-
wana, fala piya-fwe tinywesiwa† na Roho mmoja noyo.
14 Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo vifingo vingi vyawenye.
15 Mulu ukamba: "Kwa kuwa siri nkono, siri upande wa mwiri", kweli-kwelini, ungari
upande wa mwiri. 16 Na sikiro rikamba: "Kwa kuwa siri riso, siri upande wa mwiri",
ringari upande wa mwiri. 17 Mwiri piya-wo unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa
piya sikiro, nanga kunuwiza mwaja? 18 Fala Mwenyezimungu katula vifingo mmwiri, kila
kifingo katula paasakire iye. 19 Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri nanga uwa
ndepi? 20 Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala evyo vitenda kuwa mwiri
mmoja.
21 Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: "Uwe sukusakula." Kiswa acijuzi kusowerera
maulu kwamba: "Umwe sukusakulani." 22 Kwasa javyo, vifingo vimojawapo mmwiri
vilandire kuwa vyepepe pakulu, novyo ndi visakurikana pakulu. 23 Na vire vifingo vy-
atiwaza kuwa aviinshimiwa ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo saviwoneka
baina ndi vyatitafiti kusunga pakulu. 24 Fala viwapo vifingo vyengine savisakula javyo.
Mwenyezimungu ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa namuna ya kuwa vifingo
savinshimiwa, viinshimiwe pakulu. 25 Kwa javyo, akupo kwawanyika kati ya mmwiri, ila
kifingo cisunge vyenziwe piya kwa namuna mmoja. 26 Kifingo kimoja cikitabika, vifingo
piya viwankutabika. Na kifingo kimoja cikisifiwa, vifingo piya vifurahi.
27 Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja kifingo ca mwiri.
28 Mwenyezimungu njamati kila mmoja kantula mahala pake:
cakwanza ndi mawalii,
capiri ndi minabii‡,
catatu wanlimu,
ikisa wanu wakutenda maajuza,
na wari na uwezo wakuponesa,
na wari na uwezo wakuwasaidiya wenziwawo,
na wari na uwezo wakuwalongoza wenziwawo,
pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa.
29 Piya-wo mawalii? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu? Piya-wo wanu wakutenda
maajuza? 30 Piya-wo wawa nawo uwezo wakuponesa? Piya-wo wawa nawo uwezo
wakusowera luga zakwisusiriwa? Piya-wo wakidiri kwereza mana awo? 31 Kwa javyo,
vikwajibuni kusakula uwezo maalumu pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira ngema
pakulu pawenye.

13

Pendo ndi bora

1 Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na za malaika, fala kamba sina
pendo, usowezi wangu ukuwa kamba vyaisikirikana ngoma au kuvuma ka cuma. 2 Ikiwa
nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwa siiri piya, na kuwa mwijiwifu wa vinu piya, na
niwe nawo kwamini kukulu ka kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri kinu. 3 Anta
nilavye vinu vyangu piya niwatongere masikini, na anta panilavya kafara mwiri wangu
kupereka kociwa, fala kamba sina pendo, sifãi anta kinu.
4 Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu, usiritenze wala usiridãi.
5 Pendo siwo unyamangalo, arisakula kurinafusi mwanyewe, aarangupa kukimwisa,
na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe. 6 Pendo sikufurahira ubaya ila kufurahira
ukweli. 7 Pendo kumiza vibaya piya, kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu piya,
na kuhitamili vinu piya.
8 Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kukwasiwa, anta luga zakwisusiwa
zikwisa, na anta wijiwifu ukwasiwa. 9 Basi vyatijiwa avitimire, na vyatibushuru avitimire,

† **12:13** "Tinywesiwa" mana ake epa "tijaziwa". ‡ **12:28** Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

10 fala pavisaka kuja vyakukamilika, savitimire vikwasiwa. 11 Panikiwa kisimana,
nikisoweranga kikisimana, fahamu zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga kik-
isimana. Paniwere munu nzima, nasa vinu vya kikisimana. 12 Epa sambi tankuwona
kamba nkirilolo, atirikuwona baina. Fala kwa suku yake, tukuja kuwona kumaso-kumaso.
Kamana sambi-pa nukwijiwa sacitimire, fala noyo suku-yo, nukwijiwa piya, kamba
vyanijiwiwa na Mwenyezimungu. 13 Basi, viripo ndi vinu vitatu-vi: kwamini, kutumaini,
na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

14

Luga zakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Tendani juhudi mufulate pendo, fala musase kusakula pakulu uwezo wakwisusiriwa
na Roho Takatifu, pakulu-pakulu uwezo wa kubushuru. 2 Kamana asowéra luga kwa
kwisusiriwa aasowera na wanu, ila asowera na Mwenyezimungu. Hapana asikíra, konta
asowera mambo a siiri julu ya Roho-yo. 3 Fala ire abushúru asowera kwa namuna
yakuwajenga, na kuwarimbisa myoyo yawo, na alánga awalavya uzuni. 4 Ire asowéra luga
kwa kwisusiriwa arijenga mwanyewe, fala ire abushúru, ajenga jamati. 5 Basi, vinajibu
kuwa piya-mwe musowere luga zakwisusiriwa, fala pakulu-pakulu vinajibu mubushuru.
Kusema kweli, nkulu ndi abushúru koliko asowéra luga kwa kwisusiriwa, sairi kuwa
akwereza mana ake, ipate jamati ijengiwe.

6 Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga zakwisusiriwa, nanga mupata
faidani, sairi nukusowerereni na nukufafanurireni, au na wijiwifu maalumu, au julu ya
kubushuru, au kwa kufunda inlimu? 7 Anta na vinu vyakuvuma, kwa nfano furumbãu au
kityatya, ikiwa aisikirika sana shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri kwibiiwa? 8 Kusema
kweli, ikiwa munu ebiya baramanda kwa namuna yakusikirikana sana shauti-yo, nani
asaka kuritengeza kuka kuvita? 9 Víkuna sawa-sawa pamusowera: kamba amusowera
usowezi wakweleweka, nani ejiwa camuri kusema? Ndi kamba mulavya mepo tu basi.
10 Kusema kweli, ziwapo luga nyingi zawenye zakusiyana mulumwengu-mu, fala aipo
anta moja saina mana. 11 Novyo-sivyo, sikelewa mana a luga mojawapo, ndi kamba omi
myeni ka ire anisowérera, na iye akuwa myeni kwangu omi. 12 Basi, nomwe ndi novyo.
Kwa kuwa musakula na juhudi uwezo wakwisusiriwa na Roho wa Mwenyezimungu,
sakulani mupate mwingi jamati ijengiwe.

13 Basi sambi, asowéra luga yakwisusiriwa, anlebele Mwenyezimungu ipate ereze mana
ake. 14 Konta omi, panilebela duwa na luga yakwisusiriwa, ikuwa roho yangu ndi iri
kutenda duwa, fala ankili yangu aipata faida*. 15 Sambi, vikuwa mwaja? Nitenda duwa
julu ya Roho Takatifu, na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba julu ya Roho
Takatifu, na nukwimba julu ya ankili zangu. 16 Kwasa javyo, ikiwa utukuza na luga yakwis-
usiriwa, ntikinifu akisaka kwamba “Aamina” kwa kushukuru kwako, etikiziraja? Konta
causema, ereriwa. 17 Kweli-kwelini uwe kushukuru sana, fala ntikinifu-yo aapata faida.
18 Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa nisowera luga zakwisusiriwa kukupundani
piya-mwe. 19 Fala njamati, vinajibu nisowere masemo matanu kwa ankili zangu ipate
wengine niwafunde, koliko kusowera masemo alufu ka maalufu a luga yakwisusiriwa.

20 Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya mawazo enu. Kuhusu ubaya,
musiwe na makosa kamba wasimana. Fala kuhusu namuna za kuwaza, muwe kamba
wakulungwa. 21 NTaureti† yandikiwa javi:

“Julu ya malulimi a wanu wengine,
julu ya kanywa za wayeni,
nisowera na ewa wanu-wa.
Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza”
amba ndi Mwenye.

22 Basi, kusowera luga yakwisusiriwa siyo alama ka wamwamini ila ka sawamwamini,
na kubushuru siyo ka sawamwamini ila ka wamwamini. 23 Kwa javyo, jamati piya
ikijumana na wanu piya wakisowera luga za kwisusiriwa, na wakingira sawamwamini au
watikinifu, awamba kuwa muzozoka? 24 Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira saamini
au ntikinifu, iye akuja kuriwonerera madambi ake, alamuriwa kwa piya vyaasikire.
25 Mawazo a siiri a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusujudi, kumwambudu
Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu kawa kati yenu.

Namuna zakutukuza ka umoja njamati

26 Sambi wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana, munu mmoja kanawo rimbo,
mwengine kufunda, mwengine kufafanula, mwengine luga yakwisusiriwa na Roho, na

* **14:14** Kigeregu: “visumo”. † **14:21** Ona Izaya 28:11-12.

mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyakujenga. [27] Ikiwa mmojawapo asowera luga
yakwisusiriwa, waseni wawiri au watatu wasowere, fala wasowere mmoja-mmoja. [28] Na
mwaseni mmoja afasuli mana a kila luga. Fala akitowa kuwapo wakufasuli, ewo wanyamare njamati nomo, wasowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na Mwenyezimungu.
[29] Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na vyaambiwe-vyo, wanu
wengine-wo watunze. [30] Fala akiwapo munu mwengine nopo, akisusiriwa habari ya
Mwenye, ári kwereza, anyamare. [31] Kamana piya-mwe mwanawo nafasi yakubushuru
mmoja-mmoja, ipate wanu piya warifunde na warimbisiwe kwamini kwawo. [32] Roho za
minabii zimilikiwa newo wanyewe. [33] Kamana Mwenyezimungu siyo wa umani, ila wa
salama.
[34] Kamba vyanilaizire mmajamati piya, wanawaka mmajamati wanyamare. Ewo
awasakisiwa kusowera, ila warinyeneyekeye, kamba vyaisema Taureti. [35] Fala wakiwa
nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo ukaya. Kamana mwanamuka kusowera mbere ya jamati aibu. [36] Au usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe? Au
ufika kwenu umwe tu basi? [37] Akiwapo munu adaníza kuwa nabii au anfulata Roho wa
Mwenyezimungu, ejiwe sana-sana kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti ya Mwenye.
[38] Fala ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.
[39] Basi, wanduzangu, sakulani na juhudi uwezo wa kubushuru, na musikataze luga
zakwisusiriwa. [40] Fala piya-vi tendani kwa namuna ngema bila umani.

15

Kufufuka ka Almasihi

[1] Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari Ngema yanukwerezeni,
yamupokerere mukibaki nawo, mpaka sambi-pa muloka. [2] Julu ya noyi Habari Ngema-yi
muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukwerezeni, sairi kuwa mwamini bure!
[3] Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa, kamba vyavyandikiwe
mMandiko, Almasihi kafwa kwa sababu ya madambi etu. [4] Na kamba vyavyandikiwe
mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu, kafufuka. [5] Iye kawoniwa na Peduru*, ikisa
kawoniwa na mawalii kumi na wawiri. [6] Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini,
zaida ya miya ntanu pamoja. Wengi kati yawo mpaka sambi-pa wangari hai, fala
wengine wafwa. [7] Ikisa iye kawoniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii piya.
[8] Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyaapongoriwa wakati saunafika.
[9] Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Sijuzi kwitiwa walii konta
níkilumbatanga jamati ya Mwenyezimungu. [10] Fala julu ya rehema ya Mwenyezimungu,
niwa javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi, sizo za bure. Kusema kweli, nikola
kazi pakulu koliko mawalii wengine-wo. Fala sumi mwanyewe nitendire javyo, ila rehema
zake ziri nomi. [11] Basi sambi, kamba vyanereze omi au vyawereze mawalii wengine, ezi
ndi habari zatereza, habari zamukubalire-zi.

Kufufuka ka wafwi

[12] Sambi, kwa kuwa vyankwereziwa kuwa Almasihi kafufuka nkifo, kati yenu wamojawapo wambaja kuwa hapana kufufuka ka wafwi? [13] Konta, ikiwa wafwi awaja kufufuka,
mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. [14] Na ikiwa Almasihi aafufuke, mana ake ikuwa
vyatereza vyabure, na kwamini kwenu-ko novyo kabure. [15] Visitoshe, mana ake ndi kuwa
piya-fwe tiwa mashahidi wa ulongo, konta tankulavya ushahidi kuwa Mwenyezimungu
kanfufula Almasihi. Basi, ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa wafwi awafufuka,
mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. [16] Kamana ikiwa wafwi awaja kufufuka, na
Almasihi neye novyo aafufuke. [17] Na ikiwa Almasihi aafufuke, kwamini kwenu akufãi
kinu, na umwe mungari nkati ya madambi enu. [18] Visitoshe, ikiwa Almasihi aafufuke,
wanu wafwire wakintumaini Almasihi wapoteya. [19] Ikiwa titumaini tamaa za Almasihi
kwa eya mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu koliko wanu piya.
[20] Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi kisumo kitanzi ca wafwi wája
kufufuka. [21] Basi, kwa kuwa julu ya mwananlume cija kifo, na novyo julu ya mwananlume
kuja kufufuka ka wafwi. [22] Kamana, kwa kuwa wanu piya walungane na Adamu
wakufwa, kwa namuna moja noyo, wanu piya walungane na Almasihi wapewa uhai wa
milele. [23] Fala kila mmoja afufuriwa kwa wakati wake: kisumo kitanzi cakufufuriwa
ndi Almasihi. Airini, paasaka kuludi iye, wáfufuriwa walungane na Almasihi. [24] Basi
epo ndi mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono mwa Mwenyezimungu Baba
wake, bandi yakuwapoteza mafalume piya, wenye mamulaka piya, pamoja na wenye
nguvu. [25] Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka awashinde maaduwi wake wawe

* **15:5** Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru.

sini ya kumaulu kwake. 26 Na aduwi wa mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo, kamana
vinu piya vishindiwa viwa sini ya kumaulu kwake. 27 Fala Mandiko paamba "vinu piya
vishindiwa", kusema kweli usemi wa "piya" aawalangiwa Mwenyezimungu, ashindire
vinu piya. 28 Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye Mwana novyo ashindiwa na
iye ashínda vinu piya, ipate Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.
29 Sambi, ikiwa wafwi awafufuka, ware woziwa kwa ajili ya wafwi, watendaja? Ikiwa
wafwi awafufuriwa, sababuni koziwa kwa ajili yawo? 30 Kinu cengine, mbana tankurileva
mbere ya hatari wakati piya? 31 Nankuwona kifo karibu yangu suku daima-zi. Eyi ndi
kweli, wanduzangu. Ndi kweli novyo kuwa omi niridãi kwenu umwe nkati ya umoja
wetu na Insa Almasihi Mwenye wetu. 32 Panitendire vita na waEfezu wakiwa kamba
manyamangalo, níkitenda kwa tamaa a eya mainsha-ya tu basi? Faidani? Kweli-kwelini,
ikiwa akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu mulumwengu: "Tukeni tirye na tirewe,
konta makeso tikufwa."
33 Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: "Ukenenda na wabaya wákwaribu tabiya ngema."
34 Basi, muwe na ankili vyamujuzi! Musikore dambi! Wamojawapo kati yenu awalungane
na Mwenyezimungu. Nukwambirani kuwa aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

35 Munu awaza akwamba: "Wafwi vyawaja kufufuriwa namunani? Mwiri wawo ukuja
kuwa namunani?" 36 Nisaka kunjibu munu-yo: Uwe kuwa zozo! Ukivyala mbeyu pansi,
mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa. 37 Na cauvyala-co acina mwiri uja kuwa, ila mbeyu
yakumiliya, iwe ya tirigu au mbeyu isaka kuwa yonse. 38 Fala Mwenyezimungu ataya
mwiri mbeyu-yo kamba vyaasaka, na kila mbeyu na mwiri wake maalumu. 39 Umbo piya
auri namuna moja: mmoja wa wanadamu, mwengine wa manyama, mwengine wa nyuni,
na mwengine wa inswi. 40 Uwapo novyo umbo wa bingu na umbo wa ardhi. Wema wa
umbo wa bingu usiyana na wema wa umbo wa ardhi. 41 Juwa riwa nawo wema wake,
mwezi uwa nawo wema mwengine, na nondwa ziwa nawo wema wakusiyana. Ka ukweli,
wema wa nondwa moja usiyana na wema wa nondwa nyengine.
42 Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa†, ukufwa na uvunda, fala
vyaufufuriwa, aufwa tena. 43 Mwiri uvyariwa bila inshima fala ukifufuriwa ukuwa na
utukufu. Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa ukuwa na nguvu. 44 Uvyariwa mwiri
wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa roho. Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo
mwiri wa roho. 45 Javi ndi vyavyandikiwe‡:
"Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai."
Fala Adamu wa mwinsho§ ndi roho atipa uhai. 46 Siyo kuwa mwanzo vyawisuka ndi
mwiri wa roho ila wisuka mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini ukuja mwiri wa roho.
47 Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope wa ardhi, fala mwananlume wapiri,
Almasihi, kalawa mbinguni. 48 Kamba Adamu* vyâwere nawo mwiri wa utope, na wanu
wa mulumwengu-mu† novyo. Na kamba Almasihi‡ bandi ya kufufuka vyaari nawo
mwiri wa roho, na wanu wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo. 49 Kamba
ofwe vyatinlandire binadamu vyaari wa utope, kwa namuna mmoja, tikuja kunlanda
binadamu wa binguni, Almasihi.
50 Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu avikidiri kuriti ufalume wa
Mwenyezimungu. Kinu cakuvunda acikidiri kuriti kinu sacivunda. 51 Onani, nukwambi-
rani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe tikuja kufwa, ila piya-fwe tikuja kupinduriwa,
52 kwa wakati mmoja basi, kufinya maso na kufunula, wakati waija kwibiiwa baramanda
ya mwinsho. Kamana baramanda ikuja kwibiiwa, na wafwi wakuja kufufuriwa na
mwiri sauvunda, na ofwe tikuja kupinduriwa. 53 Kamana isakikana kuwa cakuvunda
civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa. 54 Pausaka mwiri wakuvunda-wu
kuvala mwiri sauvunda, mwiri wakufwa-wu kuvala mwiri saufwa, wakita-wo ukúja
kutimiziwa usowezi wandikiwe javi:
55 "Kifo cimiziwa na ushindi.
Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?
Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?"
56 Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za dambi ndi shariya§. 57 Ila
tinshukuru Mwenyezimungu, atípa ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 58 Basi,
wanduzangu wapendani wangu, zidini koloka, musitikinyike, daima mukitenda kazi
nyingi ka Mwenye Insa, mukijiwa kuwa kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

† **15:42** "Vyauvyariwa" ndi mwiri. ‡ **15:45** Ona Mwanzo 2:7. § **15:45** "Adamu wa mwinsho" ndi Almasihi.
* **15:48** Kigeregu: "binadamu vyaari wa utope". † **15:48** Kigeregu: "wanadamu vyawari wa utope". ‡ **15:48** Kigeregu: "iye vyaalawire mbinguni". § **15:56** Citaya nguvu dambi ndi shariya.

16

Swadaka ya kuwasaidiya wenye kwamini wa Yerusalemu

1 Sambi, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekeriwe watakatifu*, kamba vyana-
murire majamati a Galata, nomwe tendani novyo. 2 Suku yakwanza ya sumana† ifíka
yonse, kila munu ature mwanyewe nnyumba nzuruku aba waapatire, ipate panisaka kuja,
mwikare wakuritengeza. 3 Nikifika, wamusaka kuwatondola onse, niwatuma pamoja na
waraka wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. 4 Na ikifãi kuwa nomi novyo nuke,
tukuka onse.

Mipango ya kuwawona wenye kwamini

5 Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana nipanga kupita kati ya Make-
doniya. 6 Dalili nukuja kwikala nnomwe wakati mmojawapo, anta wakati wa baridi uta
kunisingana noko ipate munisaidiye safari yangu kanisakula kuka konse. 7 Omi sisaka
kukuwonani na kupunda, ila nitumaini kwikala namwe wakati aba, Mwenye akijanliya.
8 Falakini nikwikala Efezu nokuno mpaka ritendiwe jambo ra Pentekoshiti. 9 Konta iwapo
nafasi nyingi yakutenda kazi ngema nokuno, ingawa wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahusu wanu wamojawapo

10 Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafitiwa vyema, kamana kamba vya
niri omi, na iye novyo kankutenda kazi ya Mwenye. 11 Kwa javyo, musimwase munu anta
mmoja kunfezeyi. Mwenendeseni salama ipate aludi anisingane, kamana nankunrindira
pamoja na wanduzangu wengine.
12 Sambi, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwoneni umwe pamoja na wenye
kwamini wengine. Fala iye aasaka kuja sambi-pa, ila akiwa na nafasi, akuja.
13 Tengemanani, olokani nkati ya kwamini, rimbani myoyo, na komalani. 14 Piya
vyamutenda, tendani na pendo.
15 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu Eshitefanu pamoja na jamaa
zake. Mukwijiwa kuwa ewo ndi wawére watanzi wakunfulata Insa‡ inti ya Akaya, newo
warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu. 16 Wasikirizeni ewo pamoja na wengine
wari kutumika na kutenda kazi javyo. 17 Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu wáfika kuno
salama Eshitefanu na Furtunatu pamoja na Akayiko. Kamana ewa wanifãi pamutowire
kuwepo umwe, 18 konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendireni umwe. Kwa
javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba ewo.
19 Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila pamoja na wenye kwamini
wajumunanga kwawo-wo, newo novyo wakuperekerani salamu nyingi. 20 Wenye
kwamini piya wakuperekerani salamu. Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi.§
21 Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu, omi Paulu. 22 Ikiwa kawapo
munu saampenda Mwenye, eyo munu-yo alaniwe. Maranata*! 23 Rehema ya Mwenye Insa
iwe namwe. 24 Nukuperekerani pendo rangu piya-mwe mulungane na Almasihi Insa.

* **16:1** "Watakatifu" ndi wenye kwamini wa Yerusalemu. † **16:2** "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri. ‡ **16:15** Kigeregu: "visumo vitanzi". § **16:20** Kigeregu: "Kukomazana na beju takatifu." * **16:22** "Maranata" nkiaramaiku mana ake: "Njo Mwenye".

Waraka 2 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-yi, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyaakintumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwanyewe.

Eyi waraka-yi (sura ya 2-5) ikwereza kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwereza mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwereza faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-yi mwaka mmoja bandi ya kwandika waraka yakwanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka Mwenyezimungu. Omi na nduyetu
Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Mwenyezimungu ya Korin-
tiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti ya Akaya.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na
salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

3 Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
Iye ndi Baba wa huruma, Nlungu atinyamaza nfululu. 4 Iye atinyamaza nkati ya tabu
zetu piya, ipate nofwe tiwanyamaze wengine wari na tabu, tiwanyamaza na kunyamaza
katinyamaziwe na Mwenyezimungu. 5 Kamana, kamba vyatintabikira pakulu Almasihi,
na ofwe novyo, julu ya Almasihi, tinyamaziwa pakulu. 6 Basi tikitabika, ndi faida yenu
ipate munyamaziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu: munyamaziwa
pamuhitamili tabu moja nozo zatiri kupata ofwe. 7 Kukutumainini kwetu koloka kwa
kuwa tikwijiwa kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika kwetu, novyo mukuja kuwa
nkati ya kunyamaziwa kwetu.
8 Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu kutabika kwetu patikiwa
porovinsiya ya Aziya. Kutabika kwetu kûzidi pakulu futi kûzaidi nguvu zetu, tîremeriwa
vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi. 9 Ofwe wanyewe tiwona kuwa tihukumiwa kifo. Fala
eci cikuna ipate tisiritumaini wanyewe ila tintumaini Mwenyezimungu ari na uwezo
wakuwaludisira wafwi uhai. 10 Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na akuja
kutivusha. Iye ndi watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha, 11 kuno mwankutisaidiya
julu ya kutilebelela duwa. Kwa namuna-yi, wengi wakuja kushukuru kwa ajili yetu, kwa
neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

12 Kamana kuridãi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa daima titenda
mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka Mwenyezimungu. Siyo kwa wijiwifu
wa kibinadamu ila julu ya rehema ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi mulumwengu-mu.
Wanu piya tíwatenda novyo, pakulu-pakulu umwe. 13 Kamana atukwandikireni vinu
vyengine sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira kuwa suku moja mukuja
kwereriwa nafwe nfululu, 14 kamba sambi-pa vyamwereriwa nafwe aba. Kwa javyo, suku
ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa ofwe tikuja kuritenza kwenu umwe,
nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.
15 Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwiya kwanza nije kwenu ipate
nukwaunini mara yapiri. 16 Vînajibu nije nukuwoneni panuka Makedoniya, na mara
nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga munipereka panuka Yudeya. 17 Javi
ndi vyanîpangire. Kwa javyo itakuwa sinuwiye sana? Au nipanga kamba wanu wa
mulumwengu-mu, wámba eci wakitenda cengine? 18 Iii, kamba Mwenyezimungu kamilifu,
usowezi wetu kwenu usiwe "aye" na "iii" kwa wakati mmoja nowo. 19 Konta Mwana wa
Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu, Sila, pamoja nomi, siyo
wa "aye" na "iii", ila daima ka iye ndi "aye". 20 Kamana piya tamaa za Mwenyezimungu
julu ya Insa ndi "aye", zitimiziwa. Ndimana, julu yake tikwamba "Aamina *" ipate
Mwenyezimungu tintukuze. 21 Na ndi Mwenyezimungu atípa ofwe na akupáni novyo

* **1:20** "Aamina" mana ake "aye".

umwe Almasihi ipate awe pondo retu rakutolosa. Iye ndi atitáwaze, 22 na katitaya alama
maalumu, kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu, kamba maripo akwanza ipate olote
kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa tamaa yakutigabizi piya vyaapangire
kwetu ofwe.
23 Sambi, omi ninlebela Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anuulaye, kuwa
siludira Korintiyu konta ninyema kukusutumuni kanguvu pakulu. 24 Avinajibu
kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu kukola kazi pamoja namwe ipate
muwe radi pakulu, kamana moloka julu ya kwamini kwenu.

2

1 Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani uzuni. 2 Avi,
ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ásaka kunipa radi sairi umwe wanukutayireni uzuni?
3 Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe uzuni na ware wajuzi kunipa radi.
Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu omi ndi yenu umwe piya. 4 Kamana nuk-
wandikirani kwa kukafilika na tabu pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi. Sikuwa
nukukimwiseni, fala ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

5 Akilawirira munu mwengine wakuniuzunisa, aaniuzunisa omi, ila, kwa namuna moja
novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-mwe. 6 Noyo hukumu yamumpere
umwe wengi-mwe itosha. 7 Kwasa javyo, ikulazimuni munswamii na munnyamaze ipate
iye isimwise tamaa. 8 Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa mungari kumpenda.
9 Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyerereni, nukuwoneni kamba musikiriza piya
vyanukufundani. 10 Camunswamii munu conse, nomi novyo ninswamii. Kamana
caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii), niswamii kwa ajili yenu, mbere ya Almasihi.
11 Titenda javyo ipate tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokereriwa vyema

12 Sambi, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi, nryango nifun-
guririwa na Mwenye. 13 Novyo-sivyo, sipatire pumuzi mmoyo mwangu kwa kutowa
kummona nduyangu, Titu. Ndimana, nîwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

14 Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngoza daima nkati ya mandamano a ushindi
wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifu kuhusu iye kamba
sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala. 15 Kamana tiwa kamba sheru yakunuwira
sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja kuvushiwa na ware
wari kwasika. 16 Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti, alama ya kifo. Ila ka
wanu wakuvushiwa, tiwa harufu ya wenye kuvushiwa sana, alama ya uhai. Nani akidiri
kutenda kinu kikulu kamba-ci? 17 Ofwe atiri kamba wengi wengine-wo wereza usemi
wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu
wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwereza ukweli kuhusu Almasihi mbere ya
Mwenyezimungu.

3

Watumisi wa miyadi mipya

1 Tankwanza upya kuritorya ofwe wanyewe? Au ofwe tisakula waraka zakuritorya
umwe au umwe musakula za kuritorya ofwe? 2 Iii! Waraka ya kutorya ndumwe wanyewe,
mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa na wanu piya. 3 Umwe mukolota
kuwa muwa waraka ya Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwe na kalamu wala wino
ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa nfano wa luwawo
rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.
4 Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere ya Mwenyezimungu. 5 Siyo
kuwa ofwe wanyewe tikidiri kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu kulawa
ka Mwenyezimungu. 6 Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe watumisi wa miyadi yake
mipya. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa Mwenyezimungu.
Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átipa uhai.

Utukufu wa miyadi mipya

7 Sambi, miyadi isíriza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu mmaluwawo a mawe-yo,
vyânza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Iziraeli awakidirire kunang'aniza uso
wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo, mwinsho utukufu ure
ukilainika. 8 Ikiwa kweli, futi miyadi ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu nkulu?
9 Kamana, ikiwa miyadi yakuwahukumu wanu îja na utukufu, futi miyadi itakikisha ofwe

aija na utukufu nkulu? [10] Kusema kweli, kitukufu kitanzi-co, sambi-pa sicitukuziwa tena
kwa sababu ya utukufu wa sambi uzidire pakulu-wu. [11] Basi, kwa kuwa miyadi ilainike íja
na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu pakulu?
[12] Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu. [13] Atiri kamba Musa, ak-
ifinikanga kumaso na lemba, ipate waIziraeli wasiwone utukufu ukipunguka. [14] Na ankili
za wanu zíkiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira íwafinika.
Eyi pazira-yi ílainika julu ya Almasihi tu basi. [15] Ndi kweli: mpaka rero, pawafyoma vitabu
vya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika mawazo awo. [16] Fala munu paaludira ka
Mwenye, eyi pazira-yi áfunuriwa. [17] Basi, Mwenye ndi Roho, na mahala paari Roho wa
Mwenye, uwapo uhuru. [18] Noyo pazira-yo tifunuririwa piya-fwe ipate tinang'anize kamba
nkirilolo utukufu wa Mola.* Ntamana tiwankupinduriwa kila mara na Roho wa Mwenye,
tolote kamili vyaari Mwenye, tizidi kolota utukufu wake.

4

Mali nkati ya vyombo vya utope

[1] Sambi, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya Mwenyezimungu, tisase
kurimbisa myoyo. [2] Fala tikatala vitendo vyakufisiwa vyakutenza aibu. Tikatala kuntesa
munu na atipindula usemi wa Mwenyezimungu. Ila tisema ukweli baina, ntamana
piya wanu wakidiri kwijiwa mmyoyo mwawo namuna yetu mbere ya Mwenyezimungu.
[3] Ikiwa habari yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari kupoteya. [4] Kuhusu ware
sawankubali Insa, Ibilisi nlungu wa mulumwengu-mu kawafinika mawazo awo. Kawa-
tenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari Ngema kuhusu Almasihi mwenyé
utukufu, olóta sawa-sawa vyaari Mwenyezimungu. [5] Kamana atiritangaza ofwe wanyewe,
ila tintangaza Almasihi Insa kuwa Mwenye wetu, na ofwe watumisi wenu kwa sababu
ya Insa. [6] Konta kamba Mwenyezimungu vyaambire “Nkati ya kisi ikorere nuru”, iye ndi
nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi citijiwisa utukufu wa Mwenyezimungu, uwoneka
mmwiri mwa Insa Almasihi.
[7] Tanawo eya mali-ya nvyombo vya utope, ipate wolotiwe uwezo ntukufu kuwa aulawa
kwetu ofwe, úlawa ka Mwenyezimungu. [8] Kila upande tíkafilika, fala atitemiwa. Tanawo
tafauti, fala aitisa tamaa, [9] tankulumbatiwa fala atitipukiwe, tigwisiriwa pansi fala
hataribiwe. [10] Daima kifo ca Insa ciwa nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu mainsha a
Insa neyo novyo awoneke. [11] Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa mbere ya kifo kwa
ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa mainsha ake novyo awoneke. [12] Kwa javyo, kifo
cítenda kazi kati yetu, fala mainsha a milele átenda kazi kati yenu umwe.
[13] Sambi, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba vyavyandikiwe: “Nimwamini
Mwenyezimungu, ndimana nisowera”, ofwe novyo tímwamini ndimana tísowera. [14] Konta
tukwijiwa kuwa noyo anfufure Mwenye wetu Insa, na ofwe novyo akúja kutifufula pamoja
naye, na pamoja nnomwe akúja kutimisa mbere yake. [15] Kamana piya-vi vikuna kwa
vyema vyenu, ipate izidi rehema ya Mwenyezimungu ka wanu wengi wawenye, na ewo
waje wanshukuru na wantukuze Mwenyezimungu.

Wájibu wakwikala na Almasihi

[16] Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri wetu wankuwa mwepepe,
roho zetu ziwankurinbisiwa suku anta suku. [17] Kamana ezi tabu noto-noto za ewu
wakati-wu zítijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu pakulu wakupunda tabu zetu. [18] Basi,
tisinang'anize vinu vyakuwoneka, ila tinang'anize vinu saviwoneka. Kamana vyaku-
woneka vípita, fala saviwoneka vya milele.

5

[1] Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa kibanda* cetu, kwetu kuno mu-
lumwengu-mu, típata nyumba yakupewa na Mwenyezimungu. Eco acijengiwe na makono
a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni.† [2] Patiwa nkati ya eci kibanda-ci
tankumira, vítajibu pakulu tisamire nyumba yetu ya mbinguni. [3] Kamana, pativaziwa
namuna yetu ya binguni, atiriwona kuwa wawaka diki. [4] Patiinshi eci kibanda-ci‡,
tikumira kwa kuwa tireméríwa. Atisakula kuvuriwa ila vitajibu tivaziwe nfululu, ipate
mwiri wetu wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. [5] Ire apangire kuwa
evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye kaakikisha kuwa eci ndi kweli julu ya kutipa
Roho wake.

---

* **3:18** Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu. * **5:1** Kigeregu: “ema”. † **5:1** Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni. ‡ **5:4** “Kibanda-ci” mana ake mwiri wetu.

[6] Kwa javyo, tírimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa patiinshi nnyumba ya ewu
mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye, [7] kamana tankuinshi siyo julu ya kuwona ila julu ya
kwamini. [8] Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa fadari tase mwiri-wu, tikainshi pamoja na
Mwenye. [9] Basi, anta tiwe karibu anta tiwe baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu
Mwenyezimungu. [10] Kamana piya-fwe vítilazimu tiwe mbere ya Baraza tilamuriwe na
Almasihi, ipate kila mmoja apokerere kwa vyaatendire na mwiri wake, anta atende
meema au mabaya.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

[11] Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye, tíwashonga wanu waludire
upande wake. Namuna yetu yakwijiwikana na Mwenyezimungu. Nírindira kuwa namuna
yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu. [12] Atiri kurisifu ofwe wanyewe mbere
yenu, ila tísaka tukupeni mana a kuridãi kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka ware
waridãi sairi kuwa cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema wapanja. [13] Kamana
tikilawirira kamba wanu wa mava, faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa wenye
ankili zetu, faida kwenu umwe. [14] Kamana pendo ra Almasihi rítilongoza, konta tíkubali
kuwa munu mmoja kafwa kwa faida ya wanu piya. Kwa javyo, wanu piya wafwa. [15] Na
iye kafwa kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi wasiinshi tena vyakuwajibu ewo
wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi vyakumwajibu ire afwire na afufuke kwa faida
yawo, Almasihi.
[16] Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibinadamu. Mida kuhusu
Almasihi níkindaniza javi§. Fala sambi simmwaza javyo! [17] Basi munu mmojawapo,
akiwa nawo umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa tena upya. Úmida ure upita,
kanza upya. [18] Eya mainsha mapya-ya alawa ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana
naye julu ya vire vyaatitendere Almasihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo tiwasaidiye
wanu wapatane naye. [19] Basi Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, kawankuwalanga wanu
wapatane naye, saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire ofwe, habari
yakupatana. [20] Kwa javyo, tiwa wanu wakwitika zina ra Almasihi, na Mwenyezimungu
kawankutituma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa ajili ya Almasihi: “Ritureni
kupatana na Mwenyezimungu!” [21] Kwa ajili yetu, Mwenyezimungu kantula Almasihi,
wakuwa tangu aakorire dambi, kuwa mmadambi nkulu, ipate julu ya umoja wetu na
Almasihi, tilawirire kuwa wanu makamilifu julu ya ukamilifu wa Mwenyezimungu.

6

[1] Sambi, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipokerere rehema ya Mwenyez-
imungu kwa namuna saifãi. [2] Konta iye akwamba:
“Paufikire wakati maalumu, omi nukusikira.
Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya.”
Onani, epa sambi ndi wakati maalumu, epa rero ndi suku yakuvushiwa.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

[3] Tisinziwiye munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu yakutumika isilaumiwe.
[4] Kwasa javyo, kwa piya vyatitenda, tankolota kuwa tankuntumika Mwenyezimungu:
tankuhitamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita tafauti za piya namuna-zi, tiibiwa,
[5] tifungiwa nkalaboshu, watilavira vurumãi, tikola kazi pakulu, tihitamili suku nyingi sati-
lala au satírya kinu. [6] Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho ya utakatifu, pamoja
na pendo rakweli. [7] Titangaza usowezi wakweli julu ya uwezo wa Mwenyezimungu,
kwa kutumira sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono nriro. [8] Tintumika
Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine watifezeyi. Wakitisowerera vibaya, wengine
vyema. Watita walongo ingawa tanawo ukweli. [9] Titafitiwa kamba wanu satijiwikana
ingawa tikwijiwikana sana-sana. Tiinshi na kifo nlukombe fala ona, tingari kuinshi.
Tihukumiwa fala atiulaiwe. [10] Tiuzunika fala daima tiwa radi. Titafitiwa kamba masikini,
fala tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafitiwa kamba satina kinu, fala tiri nawo vinu piya.*
[11] Wanduzangu waKorintiyu, tukwambirani kweli, myoyo yetu tukufungurirani.
[12] Atukufungirani myoyo, ila umwe ndi mutifungira myoyo pakulu ofwe. [13] Basi, ludisani
kwa kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba wanangu: “Tifungurireni nfululu myoyo
yenu.”

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

[14] Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani kinu ca shariya vyaciwa
pamoja na sacina shariya? Namunani vyavikidirika kuwa pamoja nuru na kisi? [15] Ndi

§ **5:16** “Níkidaniza javi” mana ake nikintula kuwa iye binadamu tu basi.

* **6:10** Ona 1 waKorintiyu 1:5.

kupatanani kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi†? Au ankubáli Insa namunani vyaalungana
na munu saankubali Insa? 16 Umojani uripo kati ya nyumba takatifu ya Mwenyezimungu
na milungu sairi ya ukweli? Kamana ofwe ndi nyumba takatifu ya Nlungu ari hai. Kamba
vyaambire Mwenyezimungu‡:
“Omi nukwikala kati yawo, na nukwenenda kati yawo.
Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.
17 Ndimana, lawani kati yawo§,
watanukeni (amba ndi Mola),
na kinu kicafu musikumbure.
Na omi nukupokererani kwa radi.
18 Basi, kwenu umwe nukuwa Baba,
na umwe kwangu omi mukuwa wanangu walume na waka (amba ndi Mola, Mwenyé
uwezo piya).”

7

1 Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi, tukeni tiriswafi wanyewe vitendo
piya vya ucafu kati ya mmwiri mwetu au nroho zetu. Titimize kuinshi namuna ya
utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunfulata Insa

2 Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapana munu watindulumire, wala watinlu-
mize, wala watimwiwire julu yakuntesa. 3 Sisowera kusakula kukulaumuni. Nukwambi-
rani tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo mwetu, anta patifwa au patiinshi pamoja.
4 Nukutumainini pakulu na niridãi pakulu kwa sababu zenu umwe. Umwe munirimbisa
moyo. Ingawa tanawo tabu nyingi, fala umwe munijaza radi!
5 Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu aupumure anta suku moja, ila
kila upande tikipata tabu: panja tikibishana, na mmyoyo mwetu ukiwepo wofi. 6 Fala
Mwenyezimungu awarímbisa myoyo wanu wakunyenyékeya, noyo ndi atirimbise myoyo
julu ya kuja ka Titu. 7 Siyo kwa sababu ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo patisikire
habari zakuwa moyo Titu munrimbisa moyo pakulu. Iye katambira kuwa musakula
kuniwona, muwa na uzuni kwa sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo kamili
pakulu kwangu omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!
8 Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida nitubu konta niwona kuwa
waraka-yo ikuuzunisani wakati aba.) 9 Epa sambi, omi niwa radi, siyo kwa kuwa muuzu-
nika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani kutubiya. Kamana muuzunika kwa na-
muna vyaapangire Mwenyezimungu, ipate musipate hasara kwa sababu ya ofwe. 10 Konta
kuuzunika kwa namuna vyaasaka Mwenyezimungu kuntenza munu kutubiya ipate
avushiwe, ewo uzuni-wo auremera. Fala kuuzunika kwa namuna ya kimulumwengu
kumpereka munu kuinfwa. 11 Tunzani sana-sana kuuzunika kwa namuna ya kumwajibu
Mwenyezimungu-ko kuja na vitendo vyema-vyema. Kujisa hamu, wájibu wakuwa wanu
samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani vinu vibaya, inshima, hamu ya kuniwona,
wájibu wa kutenda ibada, pamoja na ucilili wa kumhukumu munu atendire ubaya! Kwa
piya namuna-zi, molota kuwa muwa swafi kuhusu hali-yi. 12 Basi, vyanukwandikireni
siyo kwa faida ya munu atendire ubaya wala atendiwe ubaya, ila nukwandikirani ipate
mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe hamu yenu yamuri nawo kwetu ofwe. 13 Kwa
javyo, tirimbisiwa myoyo.
Kwasa vyamutirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa kummona Titu ari radi kwa
sababu ya umwe piya kutengemanisa roho yake. 14 Niridãi pakulu kwenu umwe, siriwon-
era haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba daima vyanukukwambirangani kweli, na
sambi vyanimwambire Titu kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa vyakweli. 15 Iye
akwajibiwa namwe pakulu paakumbukira namuna vyamunsikirize, vyamumpokerere ka
inshima na kunyenyekeya. 16 Basi, nukuwa radi pakulu konta nanawo hakika piya kwenu
umwe.

8

Kumera na moyo radi

1 Sambi, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya Mwenyezimungu ipewe ja-
mati za Makedoniya. 2 Kamana ingawa kuwapata kuyereriwa na tabu nyingi zawenye,
wawa nawo dhiki ulu, fala iwejala radi pakulu mpaka radi-yo iwatenza kumera sakuna
coyo wala mpaka. 3 Nilavya ushahidi kuwa walavya vyawawere navyo na wapundisa, na

† **6:15** Kigeregu: “Beliar”. Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. ‡ **6:16** Ona waLawi 26:12. § **6:17** “Yawo” ndi ware awankubali Insa.

wakiwapa na moyo radi. 4 Ewo watitafadali mara nyingi zawenye wapate nafasi ya swifa
ya kuwa munkonjo wa ware walavya swadaka ya kuwaperekera watakatifu*. 5 Watenda
zaida vyatikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa Mwenye, na kamba vyaiwere
nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka novyo mmakono mwetu. 6 Kwa nowu nfano
wawatendire wenzenu waMakedoniya-wu, tisaka tinlebele Titu aludire kwenu-ko ipate,
kamba vyaanzire tangu mida, atimize eyi rehema-yi kati yenu umwe novyo. 7 Umwe, kwa
kuwa ukwijalani tele-tele uwezo wa kwamini, usowezi, fahamu, juhudi piya, pamoja na
pendo rikulu rakulawa kwetu ofwe, novyo ikwijareni tele-tele noyi rehema-yi.
8 Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nísaka kuwa juhudi ya wanu wa jamati
nyengine ikutenzeni kuwamera wenzenu, mukwakikisha kuwa kupenda kwenu kakweli.
9 Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi, kuwa, kwa faida yenu,
ingawa ákiwa tajiri nkulu, karitula kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake, mulawirire
kuwa matajiri.
10 Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi vyema kuwa umwe
vyamwanzire tangu makejana kutenda, (na siyo kutenda basi, fala na kusaka kusaidiya
neko), 11 zidini kutenda vitendo vyema-vyo mpaka mwinsho, sawa-sawa na hamu
ngema noyo, mukicanga camuri nawo. 12 Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya
kucanga, kuwapa sawa-sawa na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna. 13 Isiwe
wamojawapo wanafusika, umwe mubaki makono-waka, ila ware wari nawo watonge
sawa-sawa. 14 Wakati-wu, vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu, ipate wakati
mwengine vingi vyawo vikusaidiyeni. Kwa javyo, hali yenu ikuwa sawa-sawa. 15 Kamba
vyayandikiwe†:
“Wavunire pakulu awawere na vingi,
wavunire aba awatowiwe.”

Wanu wakinsaidiya Paulu

16 Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya mmoja ya niri nawo omi
kwenu umwe. 17 Iye ketikiza catinlebele, na kwa kuwa nawo hamu pakulu, kaja kwenu
kwa kusaka kwake. 18 Timpereka pamoja neye nduyetu wakwinshimiwa njamati piya
kwa namuna vyayereza Habari Ngema. 19 Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa na
majamati kutipereka patitenda neema ya kungabizi ncango. Kazi-zi titenda kwa utukufu
wa Mwenye, na ipate tolote nafsi yetu ngema. 20 Tisaka tirinyemese asiwepo wakutisu-
tumu kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe ofwe-wu. 21 Kamana
tukwangaikira vitendo vyema, siyo mbere ya Mwenye basi, fala mbere ya wanu novyo.
22 Timpereka pamoja newo nduyetu, watimwakikishe mara nyingi zawenye kuwa na
juhudi kwa vinu vingi. Iye kawa nawo juhudi pakulu sambi-pa, kwa kuwa akutumainini
pakulu. 23 Kuhusu Titu, iye mwenzangu, ákola kazi nomi ya kukusaidiyani umwe. Kuhusu
wanduzetu wengine, ewo watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi. 24 Basi, mbere ya
jamati, olotani kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya ya kuridãi kwa sababu yenu
umwe.

9

Sababu zakumera na moyo radi

1 Sambi, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi kukwandikirani. 2 Nukwijiwa
hamu yenu vyaníridãi namwe mbere waMakedoniya, nukwamba: “Wenziwe Akaya
wákiwa tayari muda wa mwaka mmoja.” Na niya yenu iwashonga wanu wengi.
3 Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa wakikishe kuwa kuridãi kwangu kwenu umwe
kusitowe faida kwa namuna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire, muwe tayari.
4 Kamana, ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja pamoja nomi, na wakukusinganani
samuri tayari, omi nanga nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu, kwa sababu ya
kuridãi kwangu. 5 Ndimana, niwona kuwa vyema kuwalongoza ewa wanduzetu-wa, ipate
watengeze ncango wenu wamulavire tamaa. Kwa javyo, kucanga kwenu kuwe ka myoyo
radi, kusiwe ka kukenekezeriwa.
6 Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi, ávuna vingi. 7 Kila mmoja
alavye amere ikiwa kanuwiya mwanyewe, bila kurishuku wala kuduguda. Kamana
Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi. 8 Na Mwenyezimungu kanawo
uwezo wa kukwijazani neema kwa wingi, ipate daima mupate vyamusakula kwa kila
namuna, ipate nomwe muwasaidiye pakulu wenzenu kwa vitendo vyema piya. 9 Kamba
vyavyandikiwe*:
“Katonga umunu-mwema, kawapa masikini,

* **8:4** “Watakatifu” ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu. † **8:15** Ona Kulawa 16:18. * **9:9** Ona Zaburi 112:9.

ukamilifu wake auriwariwa tena."
10 Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutafuna, iye akuja kumpa na kuvisa mbeyu yenu,
na akongeza visumo vya ukamilifu wenu. 11 Ndi kweli, umwe mukuja kupewa utajiri kwa
namuna piya ipate nomwe novyo daima mumere vingi. Na kwa sababu ya ncango wenu
wawapokerera julu yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu. 12 Konta eyi kazi yakulavya
ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu basi, fala isalamula novyo kushukuriwa
pakulu Mwenyezimungu. 13 Julu ya eyi kazi, mwakikisha kuwa vyamwereze kuhusu
Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa vitendo. Kwa javyo, wanu† wantukuza
Mwenyezimungu kwa meema yenu, akolota kuwa mulungana newo pamoja na piya
wenye kwamini. 14 Na ewo wakulebelelani duwa na hamu pakulu, kwa sababu ya rehema
ulu ya Mwenyezimungu nkati yenu. 15 Ashukuriwe Mwenyezimungu kwa swadaka yake
saikidirika kwerezeka.

10

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

1 Sambi, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani na wema wa Almasihi, (omi
nilongoperiwa kuwa niwa mwepepe paniwa pamoja namwe, kumbe niwa ngumu paniwa
baidi namwe), 2 nukutafadalini kuwa panija kuwa pamoja namwe, ainilazimu kuwa
ngumu pakulu, kamba vyaniwaza kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo, wasema
kuwa tiinshi kwa kufulata namuna ya kibinadamu. 3 Ndi kweli kuwa tiinshi kibinadamu,
fala sifulata kibinadamu panitenda vita na Ibilisi. 4 Kamana sulaha zetu zatitendera vita
sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kushinda kutawala ka Ibilisi
na kugwisa mawazo ake. 5 Nozi sulaha-zi zanawo uwezo wa kushinda piya mawazo a
kuridãi alawírira julu ya kubishana na wijiwifu kuhusu Mwenyezimungu. Novyo, zanawo
uwezo wakufunga kila mawazo a binadamu ansikirize Almasihi. 6 Pakusaka kutimiziwa
kusikiriza kwenu, tukuwa tayari kuwahukumu piya sawansikiriza Mwenyezimungu.

7 Nang'anizani ciri mbere ya kumaso kwenu. Munu mmojawapo, akiwa nawo uhakika
kuwa wa Almasihi, akumbukire kuwa kamba iye vyaari wa Almasihi, na ofwe novyo tiwa
wa Almasihi. 8 Dalili niridãi pakulu kuhusu mamulaka anipewe na Mwenye Insa, wala
siriwonera haya. Mamulaka anipewe-ya siyo akukufujani ila nukupeni nguvu kati ya
kwamini kwenu. 9 Avinajibu kukopepesani julu ya waraka zangu. 10 Wanu wamojawapo
wakwamba: "Waraka zake ngumu na zishurutisa, fala iye patiwa onse, akuwa mwepepe,
na usowezi wake aufãi kinu." 11 Wanu wamba javyo-wo wejiwe kuwa, kamba vyanandike
julu ya waraka niri baidi, ndi vyanitenda sawa-sawa paniwa karibu yenu.

12 He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa namuna moja na ware waritula
ubora pakulu! Ewo walandanisana, waripima na vipimo vyawo wanyewe. Basi, awana
deretu! 13 Fala omi siridãi kupunda mpaka, ila niridãi nkati ya mipaka yaaniturire
Mwenyezimungu. Nkati ya noyo mipaka-yo, ndi kazi yanikola nomwe. 14 Atiridãi pakulu
kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti yenu, kukwerezani Habari
Ngema ya Almasihi. 15 Kwa javyo atiridãi kupunda mpaka, atiridãi na kazi yawatenda
wanu wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini kwenu, kazi yetu kati
yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. 16 Basi, tikidiri kuka kutangaza Habari Ngema inti
nyengine kwasa kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridãi na kazi yawesire kutenda wanu
wengine. 17 Kamba vyayandikiwe*:
"Munu asaka kuridãi,
aridãi na vire vyaatenda Mwenye basi."
18 Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu mwanyewe, ila ire asifiwa na Mwenye
Insa.

11

Paulu abishana na mawalii walongo

1 Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana deretu. Tafadali nihitamilini!
2 Nukuririrani wivu kamba Mwenyezimungu vyakuririrani wivu, konta umwe muwa
kamba mwari-harusi kamili waninlombese nlume mmoja basi, Almasihi. 3 Falakini nikop-
ereza kuwa, kamba Hawa vyaâteseke na nyoka julu ya ujanja wake, mawazo enu akuja
kuteseka, mukwasa njira ya kweli na swafi yakunshugulikira Almasihi. 4 Kamana ikiwa
kaja munu kukwerezani kuhusu Insa mwengine saari ire watukwerezeni, muhitamili.
Au ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho mmojawapo yakusiyana na
Roho Takatifu akwisukireni umwe, mumwihitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera

† 9:13 Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalemu wâpokerere nsada wa waKorintiyu. * 10:17 Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31.

habari nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali, muhitamili. 5 Sikirizani, omi
niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawalii walanda kuwa bora pakulu-wa! 6 Dalili
sijiwa kusowera sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu. Kwa namuna-zi piya, vinu piya
tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.
7 Panirinyenyekeye mwanyewe kukusifuni umwe, julu ya kukwerezani Habari Ngema
bure, nikola dambi? 8 Niwewira jamati nyengine*, nikitwala nshahara ipate nuku-
saidiyeni umwe. 9 Na panikiwa nomwe, parikinitowa luziki, simwandibire munu anta
mmoja. Vinu vinitowire wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniya. Kwa na-
muna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire kukuremeresani. 10 Ukweli
wa Almasihi uwa mmoyo mwangu panamba kuwa kuridãi kwangu kanukutumikirani
bure akunyamazikana piya inti za Geresiya. 11 Kwa sababuni? Itakuwa sukupendani?
Mwenyezimungu akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!
12 Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate niwasutumu wanu wakuwajibu
kuridãi wamba kuwa kazi zawo sawa-sawa na zangu-zi. 13 Nowo wanu-wo mawalii wa-
longo, watumisi wakukutesani, waritula kuwa mawalii wa Almasihi. 14 Fala avinisususa!
Anta na Ibilisi wawenye akidiri novyo kurolota kamba laika wa nuru! 15 Ndimana, sico
kinu cakunishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo novyo wáritula kuwa watumisi wa
ukamilifu. Fala mwinsho, wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo vyawo vyawatenda.

Tabu nyingi za Paulu

16 Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda munu saana deretu. Fala anta
muwaze javyo, nikubalini kamba munu saana deretu nipate aba cakuridãi. 17 Canisowera
nikiridãi nitumaini. Sisowera kwa mamulaka a Mwenye Insa, ila nísowera kamba
munu saana deretu. 18 Wengi waridãi kwa namuna ya kibinadamu, basi nomi nítenda
novyo. 19 Kusema kweli, muwahitamili wanu sawana deretu kwa radi. Mana ake
muwa werevu? 20 Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri navyo piya,
wakunyang'ányani, wakufezéyini na wakwefyáni malatuma, muwahitamili. 21 Sina nguvu
yakutenda javyo! Niswamiini!
Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridãi, (epa niludira kusowera kamba munu saana
deretu), nomi nitwakali kuridãi novyo. 22 Wakwamba kuwa ewo Waebraniya? Nomi
novyo! Kwawo ewo Iziraeli? Nomi novyo! Ewo wajukulu wa Iburahima? Nomi
novyo! 23 Ewo watumisi wa Almasihi? Omi níntumika Almasihi pakulu. (Nankusowera
kamba munu saana deretu.) Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa
mmakalaboshu mara nyingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nyingi zawenye,
na nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nyingi zawenye. 24 Nihukumiwa na Mayahudi
mara ntanu, wanicapa viboko talatini na kenda. 25 Nikonyoriwa na miti mara natu,
wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara natu, 26 kutwa nzima usiku
na nsana nasíke mbahari, na nitenda safari nyingi zawenye kuno nikitabika hatari ya
mmyuto, hatari ya wevi, hatari ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni, hatari
ya mmakaya makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu waritula kuwa
wafulati wa Insa fala sawari. 27 Nihitamili wakati wanisokere pakulu na wanikilwaziwa
pakulu. Suku nyingi sanilala usiku. Suku nyingi zawenye nikifwa njala na nyotwa, na
ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi, sikiwa nawo cakurifinika. 28 Na visitoshe,
nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa sababu ya mashuguli a piya jamati-zi. 29 Ikiwa munu
kawankutabika, nomi novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira ya kweli, omi
nikimiwa pakulu!
30 Basi, ikisakikana omi kuridãi, nukuja kuridãi kuhusu vinu vyolota kuwa omi niwa
mwepepe. 31 Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu Insa, Mwenyé kusifiwa
daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo. 32 Panikiwa Damashiku, guvinadoru
wa nfalume Areta kawamuru minduna wekare mmiryango ya kaya ipate wanikore.
33 Fala nitaiwa nkisapo, nikipenyeziwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja, javyo ndi
vyanikidirire kupolonyoka mmakono mwake.

12

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

1 Inibidi niridãi ingawa kuridãi kwangu akuna faida. Niridãi kuhusu ruhuya pamoja
na vyanoloteriwe na Mwenye Insa. 2 Nimwijiwa mwananlume mmoja*, nfulati wa

* **11:8** Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikinlazimu. Ntamana Paulu akwamba "niwewira". Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda. * **12:2** Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwanyewe.

Almasihi, myaka kumi na mine ipitire kâtwariwa akukisiwa binguni ya mwinsho bora†.
Sijiwa kuwa iye nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi
ejiwa. 3 Nukwijiwa kuwa mwananlume-yo kâtwariwa, kweli sijiwa nkati ya mmwiri
mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. 4 Iye kâtwariwa akiperekiwa
peponi, na noko kasikira vinu vya matajabisa pakulu savikidirika munu kwereza. 5 Kwa
zina ra mmoja noyo-yo niridãi, fala sisaka kuridãi kwa zina rangu omi mwanyewe, ila
niridãira wepepe wangu. 6 Kusema kweli nikisaka kuridãi, siwa munu saana deretu,
kamana nisowera kweli. Fala sitenda javyo konta sisaka kuwa munu aniwazire kinu
kupunda vyaaniwona au vyaanisikira, 7 anta nipokerere ruhuya za matajabisa. Fala
kwa ajili ya kuniziwiya kuwa nisiritenze, mmwiri mwangu nitaiwa tafauti moja kamba
mwiwa, wakuperekiwa na Ibilisi, anihukumu mpunde-mpunde. Uperekiwa kwa ajili ya
kuniziwiya nisiritenze. 8 Kuhusu eyi tafauti-yi, ninlebela Mwenye mara natu anilavye.
9 Fala iye kanijibu: "Ikutosha rehema yangu noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo
wangu útimu kukamilika kweli-kwelini." Ndimana, niwa radi niridãi kuhusu wepepe
wangu, ipate julu yangu omi uwoneke uwezo wa Almasihi. 10 Aye, kwa zina ra Almasihi,
niwa radi pakulu na wepepe wangu, matukano, kutowiwa, kulumbatiwa, pamoja na
tafauti. Kamana paniriwona kuwa mwepepe ponse, nowo wakati-wo ndi panikomala.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

11 Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi munilazimishe. Kusema kweli,
omi nikijuzi nisifiwe nomwe-po, kamana ingawa siri munu bora, sitowa kuwa kinu kati
ya ewo wetiwa "mawalii wakulu-wo". 12 Kweli-kwelini, alama ya walii itendiwa kati yenu
na imani pakulu, julu ya alama na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo vya uwezo.
13 Camuveyesiwe koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane kimoja ca kuwa omi mwanyewe
sukuremereseni kwa kunisaidiya. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

14 Sambi, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwonani. Sukuremeresani, kamana
sisakula kinu camuri naco, ila muniyeri ndumwe. Kamana wasimana awajuzi kuwaturira
vinu wawa zawo, ila wawawa ndi wajuzi wawaturire vinu wana wawo. 15 Niwa radi
kwaribu piya vyaniri navyo, anta kuraribu omi mwanyewe, kwa faida yenu. Novyo-sivyo,
ikiwa nukupendani pakulu, nipendiwa aba? 16 Kwasa javyo, omi siremere kwenu umwe.
Novyo-sivyo, wamojawapo kati yenu wadaniza kuwa niwa njanja, ndimana nankukute-
sani. 17 Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo kati ya wanu wanukuperekereni?
18 Ninlebela Titu aje akuwoneni, na nimpereka nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa
Titu-yo kakunyonyani? Sivyatiri omi na Titu na roho yetu simmoja? Na mwendo wetu
simmoja?

19 Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera mbere yenu. Fala kusema kweli, tuk-
wambirani mbere ya Mwenyezimungu, vyatitumiwe na Almasihi. Piya vyatukutenderani,
wanduzetu wapendani wetu, vyema vyenu umwe. 20 Kamana nukopereza panija kuku-
wonani-po nukusinganani na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona namuna nyengine
savikwajibuni. Nukopa kukusinganani mukumana, ukwijareni wiyana na nyongo, na
kila munu akiriwazira mwanyewe. Nukopa kukusinganani umwe mukilaumiyana au
mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo kukusinganani mukirisukula au mukumana. 21 Omi
nukofeleya panija tena-po, Nlungu wangu kuja kunitaya unyenyekevu mbere yenu umwe.
Ntamana nukuja kurira ka wengi wakorire dambi mida sawatubiye ucafu wawo, lukware
rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

13

Vyaalaizire Paulu

1 Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.

"Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa wanu wawiri au watatu."*

2 Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi wakikolanga dambi. Sambi-pa pani-
towire kuwa pamoja nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi mida pamoja na piya wanu
wengine, kuwa panija tena, siwaswamii. 3 Nitenda javyo konta musakula kwakikisha
kuwa Almasihi asowera julu yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepepe mbere yenu, ila ndi
mwenyé uwezo kati yenu. 4 Ingawa paafwire pansalaba ákiwa mwepepe, fala sambi-pa
kankuinshi julu ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana nofwe novyo tilungane naye
tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na uwezo wa Mwenyezimungu, uwezo watitumira
patiwa pamoja namwe.

† **12:2** Kigeregu: "bingu yatatu". Nowo wakati-wo wanu wakiwaza kuwa ziwapo bingu nyingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho. * **13:1** Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

5 Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-kwelini muwa wanu wa kwamini.
Rakikisheni wanyewe. Amwamini kuwa Insa Almasihi kankuinshi mmyoyo mwenu?
Sairi kuwa mukatariwa nfululu. 6 Vinajibu mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.
7 Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende kitendo kibaya anta mmoja.
Tilebela javi siyo kwa ajili ya kuwa tisifiwe, ila ipate mutende meema ingawa ilanda kuwa
tikatariwa. 8 Kamana atishubutu kutenda kinu cakubishana na ukweli, ila cakupendeleya
ukweli. 9 Kamana anta ofwe tiwe wepepe, tikuwa radi umwe murimbire novyo. Catilebela
ndi kuwa murimbise kwamini kwenu. 10 Basi, evi vinu-vi nankukwandikirani sani-
nafika eko, ipate nikija, nisisowere namwe kanguvu nakutumira mamulaka anigabizire
Mwenye, siyo kuwa akudangureni ila akujengeni.

Salamu za mwinsho

11 Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa makamilifu, rimbisanani myoyo.
Inshiini nkati ya umoja na salama munu na mwenziwe. Mukiinshi javyo, Mwenyez-
imungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.
12 Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. 13 Wenye kwamini piya wakuperekerani
salamu.
14 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyezimungu, na umoja wa Roho
Takatifu viwe namwe piya.

Waraka ya Paulu ka waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-yi kawandikira wenye kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-zi, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwere julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya wankubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyaija na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa mamulaka asaka kuwa onse a
wanadamu, ila nolotiwa na Insa Almasihi pamoja na Mwenyezimungu Baba, anfufure
Insa ka wafwi. 2 Omi pamoja na wanduzangu piya wakuno tukuperekerani salamu
umwe, wenye kwamini wa mmajamati a Galata. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja
na Mwenye Insa Almasihi, akujanliyeni rehema na salama. 4 Insa ndi ire aripereke
mwanyewe kwa sababu ya dambi zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakunyata
ya sambi-yi, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba wetu. 5 Mwenyezimungu
atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

6 Nukushangani pakulu futi kamana mukwangupa kuntipuka ire akwitireni kwa re-
hema ya Almasihi, mwankufulata Habari Ngema nyengine. 7 Kusema kweli, aipo habari
ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo wengine wankukutangaushani, wasiyanisa
vibaya Habari Ngema ya Almasihi. 8 Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo wa bin-
guni akukwerezani Habari Ngema yakusiyana na yatukwerezeni ofwe-pa, eyo munu-yo
alaniwe! 9 Kamba vyaatambire mida, na sambi-pa nukwamba tena: munu mmojawapo
akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe, alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

10 Sambi, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na Mwenyezimungu? Au nisakula
viwajibu wanadamu? Kamba níkisakula viwajibu wanadamu, singari kuwa ntumisi wa Al-
masihi. 11 Kamana, wanduzangu, nisaka mwereriwe kuwa Habari Ngema yanukwerezeni
omi siyo ya mawazo a kibinadamu. 12 Omi sambiriwe na munu asaka kuwa onse wala
sifundiwe, ila nifafanuririwa na Insa Almasihi.
13 Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata dini ya kiyahudi, kuwa
nikiwalumbata pakulu wanu wa jamati ya Mwenyezimungu, anzima yangu ikiwa ya
kufuja. 14 Níkishika dini ya kiyahudi pakulu, nîwapunda wenzangu wengi wawenye. Nkati
ya hirimu moja, níkiwa nawo hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu. 15 Fala
Mwenyezimungu, kwa rehema yake, kanitondola tangu niri mmatumbo mwa mama
na kanita nintumike. Paufikire wakati maalumu wakumwajibu, 16 iye kanifafanurira
Mwanawe ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi kuhusu Mwanawe-yo.
Pavinikunire piya-vi, sukire kulebela ankili ka binadamu, 17 wala sukire Yerusalemu
kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii omi saninamba kuwa. Ila nuka kimbere
inti ya Arabiya, ikisa nikiludira Damashiku. 18 Bandi ya myaka mitatu, nikwera nuka
mpaka Yerusalemu kummona Peduru*, nikala naye sumana mbiri. 19 Kumwasa iye,
simmonire walii mwengine sairi Yakobu, nduye Mwenye wetu. 20 Vyanukwambirani-vi,
mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa! 21 Ikisa nuka inti za Siriya na Kilikiya.
22 Makundi a wenye kunfulata Almasihi wakikalanga Yudeya wákiwa sawananijiwa munu
wawenye-mi. 23 Ila wakisikiranga basi ikambiwa: "Ire akitilumbatanga ire, sambi
kankwereza habari ya kwamini yaâkikenekeza kufuja mida." 24 Ndimana wakintukuza
Mwenyezimungu kwa sababu ya omi.

2

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

1 Bandi ya myaka kumi na mine, nikikwera tena Yerusalemu pamoja na Barinaba,
ninsukula novyo Titu. 2 Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu kânifahamisha kwa ruhuya kuwa

* **1:18** Kigeregu: "Sefa".

nikijuzi nuke. Nisowera pambari na wanu wakwijiwikana kuwa wakulungwa, niwereza
Habari Ngema yaniwerezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate nijiwe kuwa kazi yanitenda
na yanikitendanga aiwere ya bure. 3 Anta Titu mwenzangu watikiwa pamoja, ingawa
aawere Yahudi*, awanshurutise kwingira itani. 4 Novyo-sivyo, wákiwapo wenzetu walongo
waringiza kisiiri-siiri kamba manasonde munkonjo mwetu, waperereze uhuru watiri
nawo kwa kulungana na Almasihi Insa, wakisaka kutitenda tena utwana. 5 Atikubaliyane
vyawasowere anta suku moja, ipate ukweli wa Habari-yo uzidi kuwa nomwe. 6 Na
nowo wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa jamati-wo, awasakire kupindula habari
zanikerezanga zire. (Nepo nukwamba aviniyeri cawari nowo wakulungwa-wo, konta
Mwenyezimungu aalamula kwa kunnang'aniza munu.)
7 Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu kânigabizi omi kuwereza Habari
Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru kuwereza Mayahudi. 8 Konta
Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa walii ka wenye itani†, noyo-noyoni ndi
anipere uwezo niwe walii ka wanu Sawari-Mayahudi. 9 Basi, nakuwona rehema yanipewe
omi, Yakobu, Peduru‡ na Yahaya, wáwere maribwi a jamati, wakitilunga nkono, omi
pamoja na Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo ipate ofwe tiwereze Habari
Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo wakiwereza Mayahudi. 10 Ila watilaizira kinu
kimoja basi, kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

11 Fala Peduru§, paajire Antiyokiya, ninsutumu uso ka wajii kwa kuwa vyaatendire
kakosa. 12 Kamana pakwanza kâzowerera kurya nawo wenye kwamini Sawari-Mayahudi.
Fala pawafikire wanawalume wamojawapo wâtumiwe na Yakobu, akasa kurya nawo,
akiwopa ware wâmbire kuwa wanu Sawari-Mayahudi wajuzi wengire itani. 13 Mayahudi
wengine waringiza pamoja neye vitendo vya unafiki-vyo, mpaka Barinaba neye novyo
katwariwa nkati ya unafiki-wo. 14 Paniwonire kuwa awafulata kamba vyaushuruti ukweli
wa Habari Ngema, nimwambira Peduru* mbere ya wanu ware piya: "Uwe kuwa Yahudi
fala kuwa kamba Sauri-Yahudi, aufulata tabiya za kiyahudi. Sambi, uwakenekezeraja
Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"
15 Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero, atiri kamba wanu Sawari-Mayahudi
sawafulata tabiya za kiyahudi.† 16 Novyo-sivyo, tikwijiwa kuwa munu aakikishiwa
julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za kiyahudi, ila apatana naye julu ya kumwamini
Almasihi Insa. Ndimana nofwe novyo timwamini Almasihi Insa, ipate takikishiwe julu
ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya vitendo vyakutimiza Shariya-zo. Konta Mandiko‡
akwamba:
"Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya."
17 Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Almasihi. Novyo-sivyo, tiwoniwa
kuwa wamádambi. Mana ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa wamádambi? Aviwa javyo!
18 Kamana nikijenga tena upya vyanidangula§, epo kweli nikolota kuwa nikosa. 19 Kamana
kuhusu Shariya, omi niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate niinshi
nintumike Mwenyezimungu. 20 Kwa kulungana na Almasihi, nigomezeriwa naye pamoja
pansalaba. Basi siinshi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi. Mainsha angu
a sambi-pa, niinshi julu ya kuntumaini Mwana wa Mwenyezimungu, anipendire na
aripereke mainsha ake kwa ajili yangu. 21 Sifuja rehema ya Mwenyezimungu, kamana
inawa munu akwakikishiwa kwa kutimiza Shariya, basi kifo ca Almasihi acingari kuwa
na faida.

3

Shariya au kwamini

1 Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni? Mbere ya kumaso kwenu,
muwona kuwa Insa Almasihi kagomezeriwa pansalaba. 2 Nambireni kinu kimojawapo:
Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo mwenu, iwa kwa sababu mutimiza Shariya, au
kwa sababu musikira na mutumaini Habari Ngema? 3 Javyo mukuwa wajinga? Mwanza
mainsha mapya julu ya Roho Takatifu. Sambi, músaka muwe makamilifu julu ya nguvu
zenu wanyewe? 4 Mashaka akupatireni mengi awenye ikuwa akupatani bure? Ikuwa bure

---

* **2:3** Kigeregu: "áwere nGeregu". † **2:8** "Wenye itani" mana ake Mayahudi. ‡ **2:9** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. § **2:11** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. * **2:14** Kigeregu: "Sefa". † **2:15** Kigeregu: "wamádambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa kuwa awafulata Shariya za kiyahudi. ‡ **2:16** Ona Zaburi 143:2. § **2:18** Mana ake "ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya".

kweli? 5 Mwaja? Ire akupereni Roho na akutenderani maajuza, iwa kwa sababu mutimiza
Shariya au kwa kuwa musikira na mutumaini Habari Ngema?
6 Kumbukirani kuwa Iburahima “kâmwamini Mwenyezimungu, ntamana iye kesabiwa
kuwa kamilifu[*]”. 7 Ndimana, ereriwani kuwa wamwamini Mwenyezimungu, ndi “wana
wa Iburahima”. 8 Kwa myaka mingi ipitire, Mandiko ásowera savinamba kukuna kuwa
Mwenyezimungu áwakikisha wanu Sawari-Mayahudi julu ya kwamini. Ndimana Ibu-
rahima kereziwa Habari Ngema javi: “Julu yako, Sawari-Mayahudi piya[†] wájanliiwa.”
9 Basi, piya wenye kutumaini wajanliiwa kamba vyaajanliwe Iburahima atumainire.
10 Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira
kulaniwa, konta vyandikiwa javi[‡]:
“Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa.”
11 Vikwijiwikana kuwa aapo munu wakwakishiwa mbere ya Mwenyezimungu julu ya
vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba javi:
“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”
12 Fala kutimiza Shariya kusiyana na kuntumaini Mwenyezimungu. Kamba
vyavyandikiwe nShariya[§]:
“Mwenyé kufulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo.”
13 Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa kutimiza Shariya.
Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta vyandikiwa[*] javi:
“Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa.”
14 Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa Iburahima
kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipokerere julu ya kwamini.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

15 Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa mainsha a wanadamu: wanu
wakipana miyadi, aapo mwenyé mamulaka a kongeza wala kupungula kinu. 16 Basi,
Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima pamoja na njukuluwe. Mandiko aasema
“ujukulu wake” kamba mwingi, fala ásema “njukuluwe”, mmoja tu basi, ambiwa wawenye
ndi Almasihi. 17 Canisaka kukwambirani ndici: Mwenyezimungu kâtula miyadi. Itumika
myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo aifujire noyo miyadi-yo
ipate isipindure tamaa. 18 Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu ya Shariya, aiwa ipatikana julu
ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya Iburahima irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

19 Sambi, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate iwolotere wanu
makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njukuluwe ambiwe nkati ya tamaa
yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa malaika mmakono mwa shikarakanzi[†]. 20 Fala
pakumpa tamaa Iburahima, aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu
mwanyewe.[‡]
21 Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya Mwenyezimungu?
Sivyo javyo! Inawepo shariya yakukidiri kuwapa wanu mainsha a kweli, basi julu ya
kwenendera noyo shariya-yo, wanu nanga wapata ukamilifu. 22 Fala Mandiko awafunga
ulumwengu nzima watawariwe na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa julu ya
kuntumaini Insa Almasihi.
23 Fala saunafika wakati wa kuntumaini Almasihi, tîfungika na Shariya mpaka paifafa-
nuriwe kauli ya kwamini. 24 Kwa namuna-yi, Shariya itirera kutilongoza ka Almasihi,
ipate takikishiwe julu ya kwamini kwetu. 25 Fala kwa kuwa kauli ya kwamini ija futi,
atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

26 Sambi, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu ya kuntumaini Almasihi
Insa. 27 Kusema kweli, moziwe-mwe piya munvala Almasihi. 28 Akupo kusiyana kati ya
Mayahudi na Sawari-Mayahudi, wala kati ya watwana na walungwana, wala kati ya waka
na walume. Piya-mwe muwa kinu kimoja kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi Insa.
29 Na kwa kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima, na kwa javyo,
mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

---

[*] **3:6** Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. [†] **3:8** Kigeregu: “kabila piya”. [‡] **3:10** Ona Kumbukumbu 27:26. [§] **3:12** Ona waLawi 18:5. [*] **3:13** Ona Kumbukumbu 21:23. [†] **3:19** “Shikarakanzi” ndi Musa. [‡] **3:20** Kigeregu: “Awepo shikarakanzi wakati wawepo munu mmoja basi, na Mwenyezimungu ndi ari mmoja.”

4

1 Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari ntoto, atafitiwa kamba ntwana,
ingawa mali-yo akuja kuwa ake piya. 2 Ari ntoto, mali ake átafitiwa na wanu wari
kunrera mpaka wakati waturire wawaye. 3 Piya-fwe novyo, patíkiwa watoto, tíkiwa kamba
watwana tíkimilikiwanga na mashetwani wataware mulumwengu-mu. 4 Fala paufikire
wakati maalumu waâturire Mwenyezimungu, iye kampereka Mwanawe, kapongoriwa na
mwanamuka na kamilikiwa na shuruti za Shariya, 5 ipate awombore ware wamilikiwa na
Shariya, tipate kuwa wanawe wakweli. 6 Na kwa kuwa muwa wanawe, Mwenyezimungu
kesusa Roho ya Mwanawe ari mmyoyo mwetu, atitenza kuntaja “Abba”, mana ake “Baba”.
7 Kwa javyo, auri tena ntwana ila kuwa mwana. Na kwa kuwa mwana, ukuja kuriti piya
Mwenyezimungu vyaaja kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

8 Mida, samunamwijiwa Mwenyezimungu, múkiwa watwana wa milungu sairi ya uk-
weli. 9 Fala sambi, kwa kuwa mumwijiwa Mwenyezimungu, au nambe, kwa kuwa muk-
wijiwiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumika mashetwani sawakufãini
kinu? Mbana músaka kuludira tena upya kuwa watwana wawo? 10 Múfulata shuruti
kuhusu suku maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoja na myaka maalumu.
Sababuni? 11 Umwe nukoperazani! Epo kazi yanukutendereni, nifumuka bure?
12 Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta omi novyo niwa kamba
umwe. Amunamba kunitenda kitendo kibaya. 13 Mukwijiwa kuwa mida, kwa sababu
ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani Habari Ngema. 14 Na ingawa
kuwa mwiri wangu ukupani tafauti, fala amuninyanyate wala amunikatare. Kwasa javyo,
munipokerera sana-sana kamba vyamukisaka kumpokerera laika wa Mwenyezimungu
au nambe, Almasihi Insa wawenye. 15 Wakati-wo mûfurahi pakulu sana. Sambi, furaha
yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa, mukiwa nawo nafasi ya kunisaidiya,
múkiwa tayari kunisaidiya pakulu, anta paiwa kulavya maso enu kunipa. 16 Itakuwa
nilawirira kuwa aduwi wenu kwa sababu ya kukwambirani kweli?
17 Ewo wanu-wo wakutenderani juhudi muwe upande wawo[*], fala eco sico cema
kwenu umwe. Wasaka kútawanya umwe nomi ipate muwatendere juhudi ewo tu basi.
18 Vyema daima muwe na juhudi ikiwa mwankutenda meema, anta nisiwe pamoja
nomwe. 19 Wanangu, nankukutabikirani kamba mwanamuka wamimba vyaatabika
zikifika suku zakupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi ziwoneke nkati
yenu. 20 Víkinajibu tiwe pamoja sambi-pa ipate nisowere namwe kwa namuna nyengine,
sana! We! Shaka yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara[†]

21 Nambireni, umwe vikwajibuni kumilikiwa na Shariya: amusikira caisema
Shariya-yo? 22 Kamana vyandikiwa kuwa Iburahima ákiwa nawo wana wawiri: mmoja
kâpongoriwa na njakazi, mwengine na nlungwana. 23 Mwana wa njakazi kâpongoriwa
kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana wa nlungwana kâpongoriwa kwa kutimiza
tamaa ya Mwenyezimungu. 24 Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba nfano
wa kinyume: ewa waka wakolota miyadi miwiri yaturire Mwenyezimungu upande wa
wanu. Ire ampongore mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe mwango
wa Sinayi[‡]. 25 Basi, Hagari kalandana na mwango wa Sinayi inti ya Arabiya na akolota
novyo Yerusalemu yakuwoneka, vyairi ntwana wa Shariya pamoja na wanawe Mayahudi.
26 Fala Yerusalemu ya binguni siyo ya utwana. Ofwe wenye kwamini, eyo ndi mama yetu.
27 Konta vyandikiwa[§] javi:
“Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!
Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambi kanawo wana wengi wawenye koliko muka ari na nlume.”
28 Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa, nomwe muwa wana wa
tamaa. 29 Wakati-wo, mwana apongoriwe kwa mipango ya wanadamu akinlumbata ire
apongoriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu. Na noko kulumbatana-ko kungaripo
mpaka rero. 30 Fala Mandiko Matakatifu akwamba kinani? Akwamba javi[*]: “Ntuwise
njakazi-yo oke vyake pamoja na mwanawe-yo, konta mwana wa njakazi aariti cisaka

---

[*] **4:17** Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi. [†] **4:20** Ona Mwanzo 16 na 21. [‡] **4:24** Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. [§] **4:27** Ona Izaya 54:1. [*] **4:30** Ona Mwanzo 21:10.

kuwa conse pamoja na mwana wa nlungwana.” 31 Basi wanduzangu, ofwe atiri wana wa
njakazi†, fala tiwa wana wa nlungwana‡.

5

Almasihi katombola

1 Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakweli! Kwa javyo, moloke, musidikike tena
nkati ya utwana.

2 Onani, sikirizani sana-sana canukwambirani omi Paulu. Mukiripereka kutaiwa itani*,
ikuwa Almasihi aakufãini kinu. 3 Niludira tena kukulaizirani: piya wataiwa itani† wadãiwa
watimize piya vyaisaka Shariya. 4 Kati yenu, umwe musakula kwakikishiwa na Mwenyez-
imungu julu ya kutimiza Shariya, mutupula umoja wenu na Almasihi, mutula minyongo
rehema ya Mwenyezimungu. 5 Kamana, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu na julu
ya kwamini kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa yakuwa tiwe makamilifu.
6 Konta patilungana na Almasihi Insa, Mwenyezimungu avimmweri kamba tingira itani
au atingire. Ila cimmweri ndi kwamini kolotiwa julu ya pendo.

7 Umwe mukenendanga sana-sana! Sambi nani akukatazeni kufulata ukweli?
8 Mwenyezimungu aakutayireni shonge javyo, konta iye ndi akwitireni. 9 Furumento aba
javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye!‡ 10 Fala kwa kuwa tanawo umoja nkati ya Mwenye,
omi nitumaini kuwa umwe muwaza kamba omi. Neyo ari kukudanganyani-yo, anta awe
vyaawa vyonse, ahukumiwa.

11 Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwereza kuwa itani isakikana, sababuni
omi kulumbatiwa mpaka rero? Epo kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi akungari
kunkosera munu. 12 Vinajibu kuwa ware wakufazaisani julu ya kukukenekezerani kusinja
mwiri, wawe macande nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

13 Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo uhuru-wo, usiwe sososo
ya nswamaa wakufulata vitendo vyenu vibaya vya kibinadamu. Kwasa javyo, olotani
kupendana kwenu julu ya kuhudumiyana. 14 Kamana piya shuruti za Shariya zitimiziwa
julu yakufulata ámuri moja tu basi, yaamba javi: mpende mwenziwo kamba vyauripenda
uwe mwanyewe. 15 Fala ikiwa mwankwenenda kamba wanyamangalo kulumana na
kutafunirana meno, more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

16 Vyanukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takatifu, kwa javyo amutimiza
wájibu mbaya wa kibinadamu. 17 Kamana kibinadamu cibishana na Roho, na Roho
abishana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwankubishana ndimana amutenda
camukisaka kutenda. 18 Fala mukilongoziwa na Roho, amumilikiwa tena na Shariya.

19 Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi: uzinzi, ucafu, lukware, 20 kwambudu
maswanamu, usawi, uwaduwi, umani, wivu, nyongo, fitina, kwasana, kwawanyana,
21 wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na vitendo vyengine vyakulandana na novyo.
Nukulaizirani sambi-pa kamba vyanukulaizireni mida: wanu waténda vinu-vyo awengira
muufalume wa Mwenyezimungu.

22 Fala kisumo ca Roho Takatifu rilawírira pendo, furaha, salama, imani, umuminu,
wema, waminifu, 23 kurinyenyekeya na kurimiliki. Aipo anta shariya moja ya kuwalaumu
wanu wakutenda javyo. 24 Wafulati wa Almasihi Insa wagomezera futi wájibu wawo
mbaya pamoja na hamu zawo mbaya za kibinadamu. 25 Ona, tikiinshi julu ya Roho, noyo
tinfulate. 26 Basi tisiridãi, tisisalamulane, wala tisitenderane wiyana.

6

1 Wanduzangu, munu akikwakula dambi mmojawapo, umwe muri kulongoziwa na
Roho Takatifu, mumwavye aludire njira ngema. Fala tendani kwa kunyenyekeya kuno
mukiropereza, ipate musije kukwakula dambi mmoja noyo. 2 Pokezanani mizigo, kwa
javyo mútimiza shariya ya Almasihi. 3 Kamana munu akiritula kuwa bora pakulu saari,
kankuritesa mwanyewe. 4 Fala kila munu atunze vitendo vyake mwanyewe. Kamba
vyema, kanawo shariya yakuridãi, aaridãi kunlandanisa munu mwengine. 5 Kamana kila
mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanyewe.

Tendani meema

† 4:31 “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. ‡ 4:31 Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. * 5:2 “Kutaiwa itani” kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. † 5:3 Ware wasakúla kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa itani. ‡ 5:9 Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

6 Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema vyaari nawo, alavye ammere
mwanlimu wake. 7 Musiteseke! Mwenyezimungu aafezeyiwa, kamana kila mmoja
caavyála noco, ávuna noco. 8 Kamana avyála vinu vyake vya kibinadamu, ávuna uwaribifu.
Fala avyála vinu vya Roho Takatifu, ávuna mainsha a milele. 9 Ndimana tisisokeziwe
kutenda meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime moyo. 10 Basi, tikipata
nafasi, tiwatende meema wanu piya, fala pakulu-pakulu jamaa zetu nkati ya kwamini.

Mawaidhwa a mwinsho

11 Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na makono angu!
12 Wásakula kuridãi na vinu wawoniwe, wakulazimishani mwingire itani, ipate wasilum-
batiwe kwa kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi Insa. 13 Kamana anta nowo wataiwa
itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe itani ipate julu ya mwiri wenu waridãi.
14 Fala upande wangu siridãi, sairi kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu, Insa Al-
masihi. Julu yake, upande wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande wa ulumwengu,
nomi novyo nigomezeriwa. 15 Kamana kwingira itani au kutowa kwingira siyo kinu, ila
kinu ndi kuwa kiyumbe mupya. 16 Piya wari kufulata eyi kauli-yi, salama na huruma viwe
kwawo pamoja na piya Iziraeli ya Mwenyezimungu*!
17 Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta mwiri wangu uwa nawo vilaso
vyakolota kuwa omi niwa wa Insa.
18 Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujanliyeni na rehema nroho zenu.
Aamina.

* **6:16** "Iziraeli ya Mwenyezimungu" ndi wanu wa Mwenyezimungu.

Waraka ya Paulu ka waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambi kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisifiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenye kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambi iye ka upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaainshire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambi wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolote njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomore kipama ca uaduwi ukiwawanya. Iye kawajumulanisa ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenye kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-yi Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, niwandikira
eyi waraka-yi watakatifu wa Efezu*, waminífu walungane na Almasihi Insa.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye wetu, wakujanliyeni rehema na
salama.

Kujanliiwa pakulu julu ya Almasihi

3 Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye katijanliya julu ya
Almasihi na piya vinu vyema vya kiroho vyakulawa mbinguni. 4 Katijanliya kwa kuti-
tondola kábula ya kumba ulumwengu, tilungane na Almasihi tiwe watakatifu na satina
ukosa mbere yake. Kwa sababu ya kutipenda, 5 kaapangire tangu mida kakutitenda
kuwa wanawe, julu ya Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye. 6 Basi, Mwenyezimungu
asifiwe kwa rehema zake ntukufu zaatipere ofwe, julu ya ire† waampénda pakulu. 7 Kati
yake, tipata komboriwa julu ya kifo cake‡, tiswamiiwa dambi zetu kwa utajiri wa rehema
zake. 8 Kweli, Mwenyezimungu katijaza novyo piya wijiwifu na werevu, 9 katifafanurira
siiri yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa mpango wake ukuja kutimiziwa julu ya Almasihi.
10 Mpango-wo úkiwa javi: ukifika wakati maalumu, Mwenyezimungu akusanya piya viripo
mbinguni na muardhi viwe sini ya mamulaka a Almasihi, kiswa cawo.

11 Julu yake, titondoriwa tiwe irati§ ya Mwenyezimungu. Iye katitondola tangu mida
kamba vyaapangire, na vinu piya vikuna itimu nafsi yake. 12 Anzima yake ikiwa ofwe*,
tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu utukufu wake. 13 Novyo umwe† mulun-
gane na Almasihi, pamusikire usemi wa ukweli, Habari Ngema kuhusu kuvushiwa kwenu,
na pamunkubalire Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusirani Roho Takatifu waânlavire
tamaa kukupani, iwe alama ya kuwa muwa wanu wake. 14 Kwisuka ka Roho Takatifu
kutakikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu akuja kutipa irati-yo.
Wakati-wo, utukufu wake usifiwa!

Kushukuru na duwa

15 Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini Mwenye Insa na kuwa
muwapenda watakatifu piya, 16 panitenda duwa ponse, sasa kunshukuru Mwenyez-
imungu kwenu umwe na kukukumbukirani. 17 Nínlebela Mwenyezimungu, Baba ntukufu,
Nlungu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, akupeni fahamu na werevu nroho zenu‡ mukure
mukimwijiwa sana Mwenyezimungu. 18 Nínlebela Mwenyezimungu akumwarikireni
pakulu mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa yakupangireni paamwitiwe muwe
wake. Mwereriwe kuwa irati yake§ kati ya watakatifu ndi utajiri ntukufu. 19 Na

---

* **1:1** Mandiko mengine ewu usemi "wa Efezu" aupo. † **1:6** "Ire" ndi Almasihi. ‡ **1:7** Kigeregu: "damu yake". § **1:11** "Tiwe irati ya Mwenyzimungu" mana ake "tiwe wanu wake maalumu". * **1:12** "Ofwe" ndi Mayahudi. † **1:13** "Umwe" ndi wanu Samuri-Mayahudi. ‡ **1:17** Au: "akupeni Roho wa fahamu na werevu". § **1:18** "Irati yake" iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake.

mwereriwe novyo uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo sawa-sawa na 20 uwezo nkulu
Mwenyezimungu vyaâtumire paanfufure Almasihi ka wafwi, na paanturire upande wa
nkono nriro wake* mbinguni. 21 Epa sambi, enzi-zi pamoja na enzi zija mbere, piya
wenye uwezo mbinguni: wakulungwa, wenye mamulaka, viyumbe vyengine vya nguvu,
mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu yawo. 22 Mwenyezimungu katula vinu
piya kumaulu ka Insa, na kantula kuwa kiswa ca vinu piya ka jamati. 23 Jamati-yo ndi
mwiri wake, itimiza ushahidi wa Almasihi, na Almasihi atimiza vinu piya.

2

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

1 Nomwe, mida mukenenda muri maiti hai nroho zenu julu ya madambi na makosa
enu. 2 Nkati ya nozo dambi-zo, mukenendanga kamba makafiri*, mukinfulata nfalume
wa mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza Mwenyezimungu, iye ndi roho
awalongoza. 3 Ofwe novyo, satinamba kumwijiwa Mwenyezimungu, piya-fwe tikiinshingi
tikitimiza wájibu wetu wa kibinadamu, tikifulata wájibu mbaya wa mwiri na mawazo.
Tíkiwa na kibinadamu cetu kamba vyawari wanu wengine, ndimana mwinsho iwa tihuku-
miwe na nyongo ya Mwenyezimungu.

4 Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo huruma pakulu. 5 Kwa javyo
katipa mainsha mapya, tiwe hai pamoja na Almasihi. Katenda javyo ingawa madambi
etu atitenza kwenenda nroho zetu maiti-hai. Kumbukirani kuwa muvushiwa julu ya
rehema yake. 6 Kusema kweli, Mwenyezimungu katifufula pamoja na Almasihi Insa,
katíkaza pamoja naye mbinguni†, na átitenza kulungana naye, 7 ipate olote enzi za mbere
utajiri nkulu wa rehema yake. Katenda javyo julu ya wema wake kwetu ofwe tilun-
gane na Almasihi Insa. 8 Kamana rehema ya Mwenyezimungu ndi ikuvushani julu ya
kwamini kwenu. Kuvushiwa kwenu aiwere kwa vyamutendire, ila zawadi mupewa
na Mwenyezimungu. 9 Aiwere julu ya vitendo vyema, ipate asiwepo munu wa haki
yakuridãi. 10 Kamana Mwenyezimungu ndi atitendire‡, tumbiwa tena upya tilungane na
Insa Almasihi, titende vitendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

Marikolo piya ajanliiwa na Mwenyezimungu

11 Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa, Mayahudi wakwitani “wanu
sawengire itani”, kwa kuwa ewo wengira itani, (ingawa itani yawo itendiwa na makono
a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware 12 kuwa mida mûtanusiwa na Almasihi.
Kusema kweli, amúkiwa nkati ya kabila ya Iziraeli, na amúkiwa nawo fungu kati ya miyadi
iwapa wanu tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu samuna tamaa wala samumwijiwa
Mwenyezimungu.

13 Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa múkiwa baidi ya Mwenyezimungu,
sambi-pa mujisiwa karibu yake julu ya damu ya Almasihi. 14 Kamana katijisira salama,
kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi kuwa kinu kimoja tu basi. Julu ya mwiri
wake, iye kabomola kipama ca uaduwi cukukwawanyani newo. 15 Iye kafuja ámuri na
shuruti za Taureti, ipate awatende Mayahudi na Samuri-Mayahudi walawirire kuwa
kabila moja nyipya yakulungana naye, ndimana iwapo salama. 16 Pansalaba iye kafuja
uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi tiwe mwiri moja, nofwe makundi
wo-mawiri, atipatanisa ka Mwenyezimungu. 17 Almasihi kâja kukwerezani habari ya
usalama umwe múkiwa baidi naye, na ka ware wákiwa karibu naye. 18 Kamana julu yake,
makundi wo-mawiri tanawo nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu mmoja noyo.

19 Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu basi, ila muwa wenye-kaya
pamoja na watakatifu, muwa upande wa ujamaa wa Mwenyezimungu. 20 Ujamaa-wo
mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu ndi mawalii na minabii, na riwe
maalumu ndi Almasihi Insa mwanyewe. 21 Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-
sana ipate nyumba-yo ikure, iwe nyumba takatifu yakwambudiwa Mwenye. 22 Basi, kwa
sababu ya umoja wenu naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi a Roho
wa Mwenyezimungu.

3

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

* **1:20** “Nkono nriro” ndi mahala pa uwezo na inshima. * **2:2** Kigeregu: “wanu wari mulumwengu-mu”. † **2:6** Au: “mahala mwa kiroho”. ‡ **2:10** Kigeregu: “urembo mwema”.

1 Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, nifungíwe kwa kuntumika
iye kwa ajili yenu umwe Samuri-Mayahudi, nukulebelelani duwa*. 2 Niwona kuwa
musikira kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu yanigabizire omi kwa sababu ya re-
hema yake. 3 Kamba vyanukwandikireni aba, mpango wa Mwenyezimungu waâfisire,
nifafanuririwa. 4 Mukifyoma vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi kuhusu
mpango-wo Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu Almasihi. 5 Mpango-wo awafafa-
nuririwe wanu wa enzi zipitire, fala sambi-pa, julu ya Roho Takatifu, kawafafanurira
mawalii watakatifu na minabii wake. 6 Mpango-wo ndi javi: julu ya Habari Ngema, wanu
Sawari-Mayahudi walungane na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi, wawe
vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa moja newo.
7 Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi, julu ya rehema maalumu
ya Mwenyezimungu yaanigabizire pautendeke uwezo wake kwangu omi. 8 Ingawa niwa
ntoto pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala rehema-yi nipewa omi, ipate niwereze
wanu Sawari-Mayahudi kuhusu utajiri nkulu sauna kipimo ka Almasihi. 9 Novyo mpango
ûfisiwe tangu mwanzo na Mwenyezimungu, mwenyé kumba vinu piya, nitondoriwa
nifafanure kutimiziwa kwake. 10 Nijuzi nifafanure ipate mwazikala roho, wenye kutawala
na wenye mamulaka, wijiwifu jisijisi wa Mwenyezimungu, uwoneke julu ya jamati, wiji-
wikane. 11 Ewu ndi mpango Mwenyezimungu waapangire tangu mwanzo, iwa utimiziwe
julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu. 12 Kwa javyo, ofwe tilungane na Almasihi na
tintumaini iye, tanawo hakika na haki yakwingira ka Mwenyezimungu bila wofi. 13 Basi,
nukulebelani isukwiseni niya kwa sababu ya tabu zangu kwa ajili yenu. Eyi ndi faida
yenu!

Duwa yakulebela uwezo wa kiroho

14 Sambi, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu, ndi panikokora mbere ya
Baba, 15 mwenyé kutenza kuwepo kabila† piya mbinguni na muardhi. 16 Nínlebela alavye
nkati ya utajiri wa utukufu wake, akupeni uwezo julu ya Roho yake ipate mukomare
mmoyo mwenu, 17 Nínlebela kuwa, julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi awe
mmyoyo mwenu. Umwe molósiwa na murimbísiwa‡ julu ya pendo, 18 mukidiri kwereriwa,
pamoja na watakatifu piya, upana, urefu, ujunda, pamoja na kwica ka pendo rake.
19 Aye, mwijiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi arijiwiririwa, ipate zikwijareni
nfululu namuna piya za Mwenyezimungu.
20 Basi, ire akidíri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe, vinu vyakupunda vyatile-
bela au vyatiwaza, atukuziwe! 21 Atukuziwe kwa mambo aténda njamati§ na vyaatenda
julu ya Almasihi Insa, kwa enzi piya, milele ka milele! Aamina.

4

Umoja kati ya wafulati wa Insa

1 Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika Mwenye, nukutafadalini kuwa
umwe mwitiwa na Mwenyezimungu muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta
iye. 2 Kwa namuna piya, murinyenyekeye, muwe wororo, muhitamili, kwa kuvumirirana
nkati ya pendo. 3 Mutende juhudi-zi piya ipate muzidi kutengemanisa umoja wenu
vyaaturire Roho Takatifu, julu ya kurilunga na mizizi ya usalama. 4 Kamana mwiri mmoja
tu basi na Roho mmoja tu basi, kamba vyamwitiwe kati ya tamaa mmoja tu basi mupáta
wakati wamwitiwe. 5 Mwenye mmoja tu basi, tukwamini inlimu moja tu basi, koza kumoja
tu basi, 6 Nlungu mmoja tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu piya-fwe, kawa nkati ya
piya-fwe, na kankutenda mambo julu ya piya-fwe.
7 Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa namuna kamba Almasihi
vyaapimire akitisusira ofwe. 8 Kwa javyo, Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

9 Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake kinani? Mana ake ndi kuwa Almasihi
kanza kwisuka kuja mulumwengu-mu. 10 Esuke noyo ndi apandire noyo, akuka mpaka
mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate iye ejare mulumwengu-mu piya mpaka binguni.

* 3:1 Usemi wa “nukulebelelani duwa” aupo nkigeregu nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu. † 3:15 Kigeregu: “jamaa”. Paulu asowera kuhusu viyumbe piya. ‡ 3:17 “Murimbísiwa” kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. § 3:21 Ona aya ya 10. * 4:8 Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake.

11 Noyo apandire-yo† ndi awapere wanu wamojawapo uwezo maalumu wakuwa mawalii,
wengine kuwa minabii, wengine wawe wenye kwereza Habari Ngema, wengine wasunga,
na wengine wawafunde wenye kwamini. 12 Kazi zawo ewo ndi kuwatengeza sana-sana
watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate warimbise mwiri wa Almasihi mpaka
ukomare. 13 Evyo vikikuna, piya-fwe tifikirire kuwa na umoja nkati ya namuna yetu ya
kuntumaini Almasihi na ya kumyerera Mwana wa Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu
wakukomala sana-sana, sawa-sawa na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfululu namuna
piya za Almasihi. 14 Ndimana tisiwe tena kamba wasimana nkati ya kwamini kwetu, javyo
atibengwa na inlimu nyipya kamba ngalawa vyairefya na mepo, atiteseka na wajanja julu
ya mipango ya ulongo wawo. 15 Kwasa javyo, tukeni tambirane ukweli nkati ya kupendana
ipate tikure, tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Almasihi wawenye.
16 Vifingo vya mwiri piya, vikilongoziwa neye, vikilungana sana na piya malungo a vipewe,
kila kimoja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na úkomala nkati ya pendo.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

17 Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa mamulaka a Mwenye: amujuzi
kuinshi tena kamba makafiri, wawaza kwa namuna sazifãi kinu. 18 Ankili zawo ziwa nkisi.
Watanukana na mainsha awapewa na Mwenyezimungu, kwa kuwa ewo watikinifu, kwa
sababu myoyo yawo migumu. 19 Pawatenda ubaya, awawona haya, ndimana wengira
lukware, wafulata kila namuna ya ucafu, na daima wafulata wájibu mbaya.
20 Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi, amwambiriwe javyo! 21 Musikira kuhusu
iye, na mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire Insa. 22 Mufundiwa kuvula umunu
wenu wamukiwa nawo mida, wakudanganyiwa julu ya wájibu mbaya wakutenviwa.
23 Mufundiwa mumwase Mwenyezimungu kupindula mawazo enu, 24 na muvare umunu
mupya wakunfulatiza Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamilifu wa ukweli pamoja na
utakatifu.
25 Ndimana, kwasa ulongo, mwambirane kweli munu na mwenziwe, konta piya-fwe
tiwa vifingo vya mwiri moja. 26 Pamukimiwa, musase nyongo yenu kukutenzani dambi.
Na musase kuswa juwa saikwisireni nyongo yenu. 27 Kusema kweli, Ibilisi musimpe
nafasi. 28 Akiwanga onse, asiwe tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana-sana na
makono ake ipate awe nawo kinu cakuwamera wakosofu. 29 Usemi wakudángula, usilawe
pakanywa penu. Kwasa javyo, usemi wenu uwé mwema na wa faida, uwajanliye wanu
wakusikirani. 30 Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama yakuwa muwa
wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku yakuwombola wanu wake, musintaye uzuni.
31 Asani ukakatima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana caputu na wenzenu, masemo a
kutukana, pamoja na namuna nyengine piya zakutenderana ucaputu. 32 Ila tenderanani
wema munu na mwenziwe, muwonerane utungu, na muswamiiyane kamba Mwenyez-
imungu, julu ya Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5

1 Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nfulatizeni Mwenyezimungu. 2 Inshini
nkati ya pendo kwa namuna moja noyo kamba Almasihi vyatipendire ofwe. Karipereka
iye mwanyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na kafara yakunuwira pakulu sana ka
Mwenyezimungu.
3 Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu kutenda lukware, ucafu piya,
pamoja na kululuka.* Kusema kweli, musimwase munu kuwa na shariya mojawapo
yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda. 4 Na isisikirikane kati yenu hadisi
ya kunyata, wala masemo saafãi kinu, wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-
vyo avikujuzini. Kwasa javyo, masemo enu awe a kushukuru. 5 Kamana mukwijiwa
kuwa wenye kutenda lukware, ucafu, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi na
wa Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa na kwambudu milungu sairi
ya ukweli.† 6 Musimwase munu kukutenvyani na masemo saana deretu, kamana novyo
vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya Mwenyezimungu kwa wanu sawansikiriza.
7 Basi, vitendo vyawatenda wanu-wo, musiwalunge nkono!
8 Kamana mida roho zenu zíkiwa nkisi, fala sambi, kwa kulungana na Mwenye, ziwa
nnuru. Ndimana enendani kamba wanu wakuinshi panuru. 9 Konta visumo vya nuru
ndi vitendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli. 10 Sakulani kwijiwa daima vimwajibu
Mwenye. 11 Musisanganyike nvitendo savina faida vyawatenda wanu wakwenénda nkisi.
Kwasa javyo, olotani ubaya wa vitendo-vyo. 12 Kamana vitendo vyawatendire kwa siiri,

† **4:11** “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi. * **5:3** Ona waKolosayi 3:5. † **5:5** Alulúka ashugulikira caalulúkira noco.

anta kwereza vitenza aibu. [13] Fala kila kinu cakólotiwa kati ya nuru, ciwoneka, [14] kamana
nuru ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

"Uwe uri kulala, lamuka.
Uwe ufwire, fufuka.
Na Almasihi akumwarikira."

[15] Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musiinshi kamba wajinga, ila inshini
kamba werevu. [16] Pamuri nawo nafasi nopa, tumirani nafasi piya kwa namuna ngema,
konta ezi suku-zi wawapo wengi waténda ubaya. [17] Ndimana musizozoke, ila mwereriwe
vyaasaka Mwenye. [18] Vinyu musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu. Ila mwijaziwe
na Roho Takatifu, [19] kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na kaswaida zakukupani Roho
Takatifu. Imbani na ntukuzeni Mwenye na myoyo yenu. [20] Kwa zina ra Mwenye wetu, Insa
Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu Baba wetu daima kwa piya viri kukuna. [21] Kwa
kumwinshimu Almasihi, rinyenyekeyeni munu na mwenziwe.

Mainsha nkati ya ndowa

[22] Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu wanyewe kwa namuna vya-
murinyenyekeya mbere ya Mwenye. [23] Kamana nlume ndi kiswa ca muka wakulombiwa,
kamba Almasihi vyaari kiswa ca jamati. Noyo ndi Nvushi wa jamati-yo, mwiri wake.
[24] Kamba jamati vyairinyenyekeya ka Almasihi, kwa namuna mmoja noyo, waka waku-
lombiwa warinyenyekeye kwa piya ka walume wawo.
[25] Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende nkawake kamba Almasihi
vyaapendire jamati, akiripereka mwanyewe mainsha ake kwa ajili ya jamati-yo. [26] Iye
katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi wanu wake julu ya kuwoza na maji,
na julu ya usemi wa Mwenyezimungu. [27] Almasihi vikimwajibu awaswafi javyo, ipate
arolotere iye mwanyewe jamati-yo iwe ngema kamba nondwa, bila noda wala makunyare
wala ca ucafu kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. [28] Kwa namuna mmoja noyo,
walume watendíre ndowa, kila mmoja ajuzi ampende nkawake kamba vyaapenda mwiri
wake mwanyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda iye mwanyewe. [29] Sikirizani,
aapo munu wakwína mwiri wake mwanyewe, ila arisa na asunga, sawa-sawa na Insa
Almasihi vyaasunga jamati. [30] Konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri wake.

[31] "Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana na nkawake,
wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi." ‡

[32] Piya-vi ndi maajuza makulu, kurigariga kwereriwa munu, nankusowera kuhusu
Almasihi na jamati. [33] Novyo-sivyo, umwe kila mmoja ampende nkawake kamba
vyaaripenda mwanyewe, na kila mwanamuka amwinshimu nlumake.

6

Wana na wapongozi

[1] Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoreni* konta muwa wanu wa Mwenye. Eyi
ndi shariya yamujuzi kutenda.

[2] "Mwinshimu wawayo na mamayo."†

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa. [3] Na tamaa yawenye ndiyi:

"Ukiwenshimu wawayo na mamayo,
piya vinu vyautenda vikwenendera sana,
na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu."

[4] Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa, ila warereni kwa kuwaduma
na kuwafunda vyavimwajibu Mwenye.

Watwana na mamwenye

[5] Umwe watwana, mamwenye wenu wa mulumwengu-mu, wasikirizeni kwa inshima,
kwa niya moja kamba vyamunsikiriza Almasihi. [6] Sikirizani daima, kuwapo wanyewe
au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula fadili kwawo, au vyakuwajibu wanadamu.
Ila, kwa kuwa watwana wa Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka moyo piya. [7] Kolani
kazi na radi konta, kusema kweli, ámuri kuwakorera wanu, mwankunkorera kazi Mwenye.

‡ **5:31** Ona Mwanzo 2:24. * **6:1** Au: "wakurerani". † **6:2** Ona Kulawa 20:12.

8 Mukwijiwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntwana au nlungwana, akuja kupokerera
thawabu ka Mwenye kwa meema yaatendire.
9 Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafitini sana watwana wenu.
Musiwatishire hukumu. Mwijiwe kuwa, kwenu umwe anta na kwawo ewo, Mwenye
kawapo mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipimo kimoja noco.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

10 Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa uwezo wake nkulu. 11 Valani
mavazi akurikengera na pangirani sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate
moloke nkati ya mipango ya ulongo wa Ibilisi. 12 Kusema kweli, vita yetu atitenda na
wanadamu‡, ila na viyumbe sawawoneka: wenye kutawala, wenye mamulaka, wenye
nguvu wamilíki nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenye uwezo mbaya wari pazikala
roho. 13 Basi, risukuzeni sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate musishindiwe
na aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi piya-vi mukitenda, mukoloka.
14 Kwa javyo, olokani: rifungeni ukanda§ wenu nkiuno wakolota ukweli, valani kikopa
ca cuma pakifuwa cakolota ukamilifu. 15 Na mmaulu valani viratu kolota kuwa muwa
tayari kwereza Injili ya usalama. 16 Visitoshe, sukulani daima kinga rakolota kwamini
kwenu, ipate muzimise piya moto wa masonga éfya Ibilisi*. 17 Rikengereni viswa na
gula rakolota kuvushiwa kwenu, na risukuzeni upanga wa Roho Takatifu, ewo ndi usemi
wa Mwenyezimungu. 18 Tendani javyo kuno mukilebela duwa daima kwa namuna
jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu. Basi, musiriziuke na muhitamili daima nkati ya
kuwalebelela duwa watakatifu piya. 19 Nomi novyo nilebeleleni ka Mwenyezimungu,
panambula kanywa yangu, anipe usemi wake na uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa
Habari Ngema. 20 Kwa Habari Ngema-yo ndi caniwere shikarakanzi† nkifungo, fala
nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari Ngema na uhakika kamba vyanijuzi
kwereza.

Salamu za mwinsho

21 Nankukuperekerani nduyetu mpendani wetu Tikiku, mwaminifu nkulu nkati ya kazi
ya Mwenye Insa, ipate mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na vyanitenda. Iye kankuja
kukwerezani piya. 22 Nankukuperekerani kwa eyi anzima-yi, ipate mwijiwe habari
kuhusu ofwe na iye akurimbiseni myoyo yenu.
23 Basi, Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi akujanliyeni‡ salama na pendo
nkati ya kwamini. 24 Rehema iwesukire piya wenye kumpenda sakuna mwinsho Mwenye
wetu, Insa Almasihi.

‡ **6:12** Kigeregu: “nyama na damu”. § **6:14** Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita. * **6:16** Kigeregu: “Nbaya”. † **6:20** Kigeregu: “embashadori” ‡ **6:23** Kigeregu: “awajanliya wanduze”.

Waraka ya Paulu ka waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-yi Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake íkiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitumaini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vitendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tayari kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyaatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wájuzi wature kuwa baraka yawo.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, íkiwa wasaka kuvushiwa, wájuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-yo.

Waraka-yi ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

1 Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani watakatifu piya
wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasa kati yenu wari kukusungani pamoja
na wari kukuhudumuni.
2 Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujanliyeni rehema
na salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

3 Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu daima. 4 Na daima panukuten-
derani duwa ponse, nítenda duwa-yo ka moyo radi pakulu pawenye, 5 kwa kusanganyika
kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku yamwanzire kukubali mpaka rero. 6 Nanawo
hakika javyo kuwa Mwenyezimungu, anzíre kukutenderani meema, ázidi mpaka itimiziwe
suku ya kuludi Almasihi Insa. 7 Niwa nawo shariya yakukuwazani kwa radi konta daima
muwa mmoyo mwangu*. Kamana umwe piya muwa wenzangu nkati ya kazi yanigabizire
Mwenyezimungu, kwa wema wake. Mulungana pamoja nomi kolota kuwa Habari Ngema
yakweli, na mwakikisha inlimu yetu. 8 Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo
raniri naro nomwe rilawa mmoyo mwa Almasihi Insa wawenye. 9 Na nílebela javi: kuwa
pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe nawo wijiwifu wakweli, na kulamula
kwenu kukamilike, 10 ipate mwijiwe namuna yakutondola vitendo vya faida pakulu.
Kwa javyo, mukuwa swafi, amuwa na ukosa suku ya kuludi Almasihi, 11 mainsha enu
akwijala vitendo vyema† vyaatenda Insa Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na atukuziwe
Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

12 Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu vinikunire-vi visaidiya kweneza
Habari Ngema. 13 Kwa javyo, piya masurudadu wari kusunga nyumba ulu ya kifalume
pamoja na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa omi niwa nkifungo kwa kuwa ntumisi wa
Almasihi. 14 Na wenye kwamini wengi, kwa kuwona namuna zangu zanifungiwe, Mwenye
awarimbisa myoyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu bila wofi.
15 Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Almasihi kwa sababu ya kuniten-
dera wiyana na kunidanizira mabaya, fala wengine wakwereza kwa niya ngema. 16 Ewo
watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali kuwa nituriwa nolote kuwa Habari
Ngema yakweli. 17 Wengine wakwereza kuhusu Almasihi konta wanitendera wiyana,
awana niya ngema, wawaza kuwa wazidi kunisalamurira tabu paniri nkalaboshu-mu.
18 Ciduru kinani? Kinu cisakikana ndi kuwa, kwa namuna zikidirika zonse, kwa niya
ngema au yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo nukuwa radi.
Na nízidi kuwa radi, 19 konta nukwijiwa kuwa evi vinikunire-vi mwinsho nífunguriwa‡
julu ya duwa zenu na piya vyanipewe na Insa Almasihi kwa Roho wake. 20 Tamaa yangu
omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisiwepo cakunitenza haya, ila daima, kuzidi pakulu
sambi-pa, julu ya kuinshi au ya kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu wa Almasihi.

* 1:7 Au: "niwa mmyoyo mwenu". † 1:11 Kigeregu: "kisumo ca ukamilifu". ‡ 1:19 Kigeregu: "nivushiwa".

[21] Kamana kuinshi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi faida yangu! [22] Fala ikiwa julu
ya mainsha angu, nikidiri kutenda kazi ya faida pakulu, basi sijiwa canisaka kutondola:
kuzidi kuinshi au kuulaiwa? [23] Nankuvutiriwa njira zombiri: vinajibu pakulu nílawe
mulumwengu-mu nikawe na Almasihi, kamana ndi vyema pakulu. [24] Fala kuzidi kuinshi
mulumwengu-mu ndi cisakikana pakulu nukusaidiyeni umwe. [25] Niwa nawo hakika
kuhusu kinu-ci, ndimana nukwijiwa kuwa nízidi kuinshi namwe piya nukukusaidiyani
nkati ya kwamini kwenu, mupate radi pakulu. [26] Panisaka kuja tena kukuwonani, mukuja
kuridãi pakulu vyaakutendereni Almasihi Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

[27] Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata Habari Ngema ya Almasihi ipate,
nikija kukuwonani au sanipo, nisikire kuwa moloka kwa roho moja, mwankutenda juhudi
na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari Ngema. [28] Wengine pawakulumbatani, vinajibu
nisikire novyo kuwa mwasa kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo washindiwa, umwe
muwashinda, neko kushinda-ko kukuja na Mwenyezimungu. [29] Konta umwe mupéwa
ubora sairi kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika kwa ajili yake.
[30] Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa vyamuwonire vinikunire omi, nepa sambi ndi
kamba vyamuri kunisikira.

2

[1] Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani myoyo yenu, na pendo rake
rukulavyani úzuni. Novyo, piya-mwe mulungana na Roho wa Mwenyezimungu, ndimana
mutenderana wema na muwonerana utungu. [2] Basi, timizani radi yangu julu ya mawazo
mamoja, pendo rimoja, nafsi moja, pamoja na niya moja. [3] Musitende kinu cisaka
kuwa conse kwa kuripendeleya wala kwa kuridãi, ila tendani kwa kunyenyekeya julu
ya kuwasifu wenzenu pakulu koliko kurisifu wanyewe. [4] Visiwe vyakukufaini umwe
wanyewe, ila nang'anizani novyo vyakuwafãi wenzenu.

[5] Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwaza kamba vyaákiwa nawo Almasihi Insa javi:
[6] ingawa akiringana na Mwenyezimungu,
avimmwerire kutumira kwa faida yake.
[7] Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,
karipindula namuna zake karitula utwana,
kalawirira nfano wa mwanadamu,
kawoniwa kamba munu.
[8] Karinyenyekeya mwanyewe,
kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo,
kifo-co ca pansalaba.
[9] Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa,
kantula mahala pakusifiwa pakulu,
na kampa cewo bora pakulu.
[10] Katenda javyo ipate viyumbe piya vya binguni,
mulumwengu-mu,
na Kuzimu vije vikokore vyaambudu zina rake.
[11] Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!
Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

[12] Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamukisikiriza, siyo panikiwa namwe
tu basi fala pakulu panitowire kuwapo-pa, tendani juhudi piya mutimize kuvuka kwenu
na inshima pamoja na kurinyenyekeya. [13] Kamana Mwenyezimungu ndi akutenzani
kukwajibuni vyavimwajibu iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda kamba vyaasaka iye.

[14] Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana, [15] ipate musiwe na lawama wala
na kinu kumoyo, muwe wana wa Mwenyezimungu samuna noda kati ya kizazi kicafu
ca wamádambi. Nkati yawo, ng'anirani kamba nondwa mulumwengu-mu, [16] korerani
makono mawiri habari ímpa munu mainsha. Mukitenda javyo, omi nukuwa radi suku ya
kuja Almasihi kwa kuwa sitendire ushinda sauna faida. [17] Fala ikiwa damu ya kifo cangu
isanganyika julu ya kafara zenu zamutenda pamuntumaini na pamuntumika Almasihi,
omi nukuwa radi na nifurahi namwe. [18] Nnomwe novyo tendani radi, furahini pamoja
nomi!

Paulu awapereka wenziwe ka waFilipi

[19] Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu nukuperekereni Timotiyu, ipate
omi novyo niwe radi kwa kusikira habari zenu. [20] Kamana Timotiyu tu basi ndi ari
na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-kwelini. [21] Wengine piya wásakula

faida yawo ewo wanyewe, awawaza cimwajibu Almasihi Insa. 22 Fala nomwe mukwijiwa
namuna Timotiyu vyolote kuwa munu mwema, na namuna zaakorire kazi pamoja nomi
yakwereza Habari Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye. 23 Basi, panisaka
kwijiwa kinu kimojawapo kamba nifunguriwa au sifunguriwa, noyu-yu ndi wanisaka
kukuperekerani. 24 Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa nomi novyo nukuja kukuwonani suku
karibu.

25 Omi niwona kuwa ísakikana nukuperekereni novyo Epáforaditu, nduyetu wanikola
naye kazi, na waniténda naye vita yakukengera Habari Ngema. Cînitowire conse, iye ndi
wamumpere kuja kunipa. 26 Iye kanawo hamu pakulu na piya-mwe, na kashugulika konta
musikira kuwa iye ákiwa nlwere. 27 Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa, fala
Mwenyezimungu kammonera utungu, wala ammonere iye basi, nomi novyo kaniwonera
utungu ipate nisiwe na uzuni kupunda waniri nawo-wu. 28 Ndimana, nízidi kuwa na
niya ya kukuperekerani Epáforaditu ipate muwonane naye muwe radi tena, nomi uzuni
wangu únisa kwa sababu ya radi zenu. 29 Basi, kamba nduyenu ari kunfulata Mwenye,
mpokerereni kwa radi zenu piya. Wanu wari kamba iye wainshimuni, 30 konta kwa kazi
ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake nusura kufwa, ipate atimize kunisaidiya, nafasi
yamutowire kunitendera umwe.

3

Wanu namuna zawajuzi kupatana na Mwenyezimungu

1 Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, furahini. Avinibugudi kuludira
tena kukwandikirani kamba vyanûkwambireni konta ndi cukukengerani umwe.

2 More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo wawa kamba waumbwa,
wakenekeza kuwa itani ilazímu. 3 Kamana siwo ewo, ofwe ndi tipatire itani yakweli, konta
timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake, atitumaini vitendo vya mwiri, ila tíridãi kwa
kulungana na Almasihi Insa. 4 Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo vya mwiri.
Inawa munu áwaza kuwa kwanawo shariya yakutumaini vitendo vya mwiri, omi nanga
nizidi. 5 Omi nitaiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa wa kabila ya
Iziraeli*, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa ujukulu maalumu wa Waebraniya. Kuhusu
kufulata shariya ya Kiyahudi, omi níkiwa Nfarizeu†. 6 Nîtenda ibada pakulu mpaka nîfika
kuwalumbata wenye kwamini. Na kuhusu kutimiza vyaisaka shariya, hapana canitowire
kutenda.

7 Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambi-pa nitula kamba vinásike, kwa sababu
ya Almasihi. 8 Visitoshe, nitula vinu piya kamba vinasike kwa kuwa ciri na faida pakulu,
ndi kumwijiwa Almasihi Insa, Mwenye wangu. Kwa sababu yake, vinasike piya, nitula
kamba vizolo, ipate nimpate Almasihi, 9 na niwoniwe kulungana naye. Ukamilifu wangu
siyo julu ya kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi tu basi. Ire atipa ukamilifu
julu ya kwamini ndi Mwenyezimungu. 10 Ndimana, nisakula kumwijiwa Almasihi, nijiwe
uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu zake, na nilandanise kifo cake.
11 Kwa namuna isáka kuwa yonse, nírindira kuwa nukuja kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

12 Siyo kuwa nifikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza mwendo nikakore, kwa kuwa
omi novyo nikoriwa na Almasihi Insa. 13 Wanduzangu, omi situla kuwa nisa kukola
futi, fala nukwenendera kinu kimoja: sinang'aniza nyuma, nítenda juhudi kurinyulurira
mbere, nikapate ciri mbere yangu. 14 Ndimana níkaza mwendo nifikirire anzima ya
tuzo rangu. Tuzo-ro ndi kuwa Mwenyezimungu, julu ya Almasihi Insa, aníta binguni.
15 Kati yetu ofwe tikamilike nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo. Fala mukiwaza
namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani. 16 Novyo-sivyo, vyaatifahamishe
Mwenyezimungu, tukeni tifulate novyo.

17 Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni wenye kufulata nfano kamili
watukolotereni. 18 Kamana vyanukwambireni mara nyingi zawenye, nepa sambi nankuk-
wambirani tena kuno akinipakatika masozi: wawapo wengi waténda kamba maaduwi wa
nsalaba wa Almasihi‡. 19 Mwinsho wawo wakwasika, konta wáshugulika kutimiza wájibu
wawo wa ubaya§. Waridãi na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya, ewo wáwaza vinu
vya mulumwengu-mu tu basi. 20 Fala ofwe kwetu mbinguni. Noko ndi katinrindira na
hamu kuja Nvushi wetu, Mwenye Insa Almasihi. 21 Iye akuja kupindula mwiri wetu

* 3:5 "Omi niwa wa kabila ya Iziraeli" mana ake "niwa Yahudi". † 3:5 "Mafarizeu" kundi rimoja rakufulata shariya
pakulu. ‡ 3:18 Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. § 3:19 Kigeregu: "nlungu wawo ndi tumbo".

mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu ya uwezo wake ukidiri kutawala
vinu piya.

4

1 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri namwe hamu pakulu, furaha
yangu na lemba rangu, zidini koloka kwa kulungana na Mwenye, wapendani wangu.

Vyalaizire Paulu

2 Nukulebelani nunu Adiya na nunu Iliki, kwa kuntwii Mwenye Insa, muwe na
ankili moja. 3 Na uwe, mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebela uwasaidiye ewo
wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudi yakwereza Habari Ngema pamoja nami,
na Kelementi, na wenziwe wengine wari nawo mazina andikíwe mbuku ra mainsha*.
4 Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambirani tena, furahini! 5 Wema
wenu wijiwikane ka wanu piya. Kuja ka Mwenye kuwa karibu. 6 Musifazaike na kinu anta
kimoja. Ila cukutowani conse, daima tendani duwa, nlebeleni Mwenyezimungu ejiwe haja
zenu, kuno mukishukuru. 7 Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu izaídi namuna
zetu zakwereriwa, akusungani myoyo yenu na ankili zenu, kwa kuwa mulungana na
Almasihi Insa.
8 Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo-vi: vitendo vyakweli, vyakuinshimika, vya
shariya, swafi, vyakwajibisa, vyakutukuziwa, pamoja na piya vinu vyema na vire vyaku-
juzi kusifiwa. 9 Vire vyanukufundireni vyamupokerere, na vire vyamunisikire na vyamu-
niwonire nikitenda, zidini kutenda. Na Mwenyezimungu awápa wanu salama awe pamoja
namwe.

Kushukuru ka Paulu

10 Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa mwinsho muludira ku-
nipenda. Sikuwa amúkinipendanga, fala amukiwa na nafasi. 11 Vyanamba-vi samba kwa
kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na caniri nawo noco. 12 Omi nukwijiwa hali
yakwisiwa, na nukwijiwa novyo hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda namuna
ya kuwa radi kila mahala na kila hali: anta nikute au anta inikore njala, nukuwa radi.
Kuwa nawo kinu cingi au kutowa kuwa nawo, nukuwa radi. 13 Nikidiri kutenda vinu piya
julu ya ire anípa nguvu. 14 Novyo-sivyo, mutenda sana kunisaidiya panikiwa na mashaka.
15 Na umwe wanyewe waFílipi, mukwijiwa novyo kuwa pananzire kwereza Habari
Ngema panilawire Makedoniya, aiwerepo jamati nyengine ya wenzangu yakunípa newo
kupokerera ila umwe tu basi. 16 Anta paníkiwa inti ya Tesalonika, novyo muniperekera,
zaida ya mara moja, nsaada wa vinu vyanikisakula. 17 Siyo kuwa nísakula kumeriwa
vinu, fala vinajibu muzidi kongeziwa thawabu zenu. 18 Nipokerera piya vinu, nanawo
vingi vyawenye! Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa kamba swadaka
yakunuwira sana, kafara yakusakikana na yakumwajibu Mwenyezimungu. 19 Na Nlungu
wangu akupeni kila kinu camusaka conse, kwa utajiri wake ntukufu julu ya Almasihi Insa.
20 Basi, Mwenyezimungu Baba wetu atukuziwe kwa daima milele. Aamina.

Salamu za mwinsho

21 Salamu zawo piya watakatifu, walungane na Almasihi Insa. Wanduzangu wari nomi,
newo novyo wakuperekerani salamu. 22 Wakuperekerani salamu piya watakatifu, kuzidi
wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.
23 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

* **4:3** Ero buku-ro randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

Waraka ya Paulu ka waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi íkiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenye kwamini wa Kolosayi wankuntumaini Insa kanguvu. Ewo wâsikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye kâfungiwa nkalaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenye kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa inlimu sazifãi. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbe vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbe vya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi ntamana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, na mwenzangu
Timotiyu, tukwandikirani eyi waraka-yi 2 umwe, wenye kwamini wa Kolosayi, wanduzetu
makamilifu mulungane na Almasihi. Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyeni rehema
na salama.

Kushukuru ka Paulu

3 Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye
wetu Insa Almasihi, 4 konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi Insa, na watakatifu
piya muwapenda. 5 Mutenda javyo kwa tamaa yamutuririwe mbinguni, yamwanzire
kusikira julu ya usemi wakweli wa Habari Ngema 6 yukufikireni umwe. Eyo Habari-yo,
kamba vyaikula na vyaipa visumo ulumwengu nzima, na kati yenu novyo iwankukula
na iwankupa, tangu suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyezimungu, yamwereriwe
ka ukweli. 7 Eyo murifunda na Epáfora, mwenzetu mpendani wetu, ntumisi kamilifu wa
Almasihi kwa ajili yenu. 8 Novyo iye katereza kuhusu pendo renu rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenye kwamini

9 Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba kwasa kukulebelelani
duwa. Tinlebela Mwenyezimungu akwijazeni wijiwifu piya na werevu ulawa nRoho
mwake, mwereriwe nfululu vyaasaka iye, 10 ipate muinshi kamba vinjuzi kuinshi munu
alungána na Mwenye, kwa namuna vyavimwajibu iye. Namuna-yo ndi kupa visumo kwa
piya vitendo vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa Mwenyezimungu nfululu.
11 Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu piya za uwezo wa utukufu ipate muhitamili
daima na imani pamoja na radi, 12 kuno mukishukuru ka Mwenyezimungu Baba. Iye
akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakatifu wari nkati ya nuru. 13 Iye ndi atilavire
nkati ya uwezo wa kisi, akitisamisa akitingiza muufalume wa Mwanawe waampenda iye.
14 Julu ya Mwana-yo, tikomboriwa, dambi zetu ziswamiiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbe piya

15 Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka,
iye ndi ntanzi*,
kábula ya kumbiwa viyumbe piya.
16 Kamana julu ya Almasihi,
piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa,
vinu vyakuwoneka na saviwoneka,
vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu,
vyakutawala au vya mamulaka pakulu.
Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.
17 Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbe piya,
na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.
18 Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake.
Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi,
ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.
19 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa

* **1:15** Kwa javyo, ndi nriti wa Baba.

namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.
20 Na vimwajibu novyo viyumbe piya kupatanisa naye julu ya Almasihi,
julu ya damu yake itawanyike pansalaba.
Kwa javyo, viyumbe piya, mulumwengu-mu au mbinguni,
vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.

21 Nomwe novyo mida múntula minyongo Mwenyezimungu, na mukiwa maaduwi wake
julu ya vitendo vibaya vyamukiwazanga na vyamukitendanga. 22 Fala sambi, julu ya kifo
ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu katula mupatane naye, ipate muwajise mbere
yake wari watakatifu na swafi, sawana lawama. 23 Fala ibidi muzidi kutumaini, kwamini
kwenu kuwe kamba aliserusu ya nyumba yakukomala, saisakikana kukupani tamaa
nyengine koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi Habari-yi wereziwa wanu
piya mulumwengu-mu. Noyo yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenye kwamini

24 Sambi, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nankutimiza na mwiri wangu tabu
zibakire zaakitabika Almasihi. Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya jamati, mwiri wa
Almasihi. 25 Nilawirira kuwa ntumisi ka wenye kwamini, kwa kuwa Mwenyezimungu
kanigabizi kazi ya kukwerezani piya Habari za Mwenyezimungu. 26 Wakati upitire,
Mwenyezimungu kâwafisa wanu piya ngano yake fala epa sambi kankuwolotera wanu
wake watakatifu. 27 Ka watakatifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanurire utajiri wa
utukufu wa ngano-yo mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo ngano-yo ndi Almasihi ari
mmyoyo mwenu, ndimana muwa nawo tamaa yakuvuza vinu vya utukufu visáka kuja.
28 Kwa javyo, tíwereza habari ya Almasihi. Títumira wijiwifu piya kunlanga na kunfunda
kila munu ipate tinjise munu-yo mbere ya Mwenyezimungu wakutimu, kulungana na
Almasihi. 29 Kwa noyo anzima-yo, nítenda juhudi yakukola kazi na uwezo piya waanipa.
Uwezo-wo útenda kazi kanguvu nkati yangu.

2

1 Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi kanguvu zangu piya ipate
nukusaidiyeni umwe na wenye kwamini wekála Layodikeya, na wengine sawanamba
kuniwona uso ka wajii. 2 Nankukola kazi javi ipate myoyo yawo irimbisiwe, ilungane julu
ya kupendana. Kwa javyo, muwe nawo utajiri wa uhakika wakweli, ipate mwereriwe
nfululu ngano za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi. 3 Kati yake, afisiwa mali
piya a wijiwifu na werevu. 4 Evi nukwandikirani ipate musitesiwe na munu mmojawapo
na masemo a kukugilibuni. 5 Kamana ingawa mwiri wangu auri pamoja nomwe, fala
moyo wangu uwa noko. Na nukutenderani radi kwa kwijiwa kuwa múpangana vyema, na
moloka nkati ya kwamini kwenu mulungana na Almasihi.

Mana a kulungana na Almasihi

6 Ndimana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe Mwenye wenu, enendani kwa
kulungana naye. 7 Tulani mizipe yenu nkati yake, jengani mainsha enu julu yake,
kamilikani kwamini kwenu kamba vyamufundiwe, na shukuruni pakulu!
8 More-more, asukuteseni munu kukwiwirani uhuru wenu julu ya namuna zake za
mawazo, sazifãi kinu. Eyo mawazo-yo aaja na Almasihi, ila alawirira nkati ya tabiya
za wanu au mashetwani wataware mulumwengu-mu. 9 Musitesiwe konta Almasihi,
paakiwapo mulumwengu-mu, mwiri wake zimwikala ka kumwijala piya namuna za
kiMwenyezimungu. 10 Nomwe, kwa kuwa mulungana naye, akwijareni mainsha kamili,
konta iye ndi kiswa ca piya wari kutawala na wari na mamulaka.
11 Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani yawengiziwe wanu mmwiri, ila
itani yakulawa ka Almasihi*. 12 Almasihi katenda javyo wakati umwe wamoziwe. Iwa
kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini uwezo wa Mwenyezimungu anfufure
Almasihi ka wafwi, mufufuke naye novyo. 13 Mida, umwe mûfwa nkati ya tabiya zenu za
dambi, na kwa kuwa ámuri Mayahudi amufulata Shariya†. Fala sambi, kwa kulungana
na Almasihi, Mwenyezimungu kakupani mainsha mapya. Iye katiswamii piya madambi
etu, 14 kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi, ikitilaumu kwa sababu ya kutowa
kufulata Taureti. Kweli, paagomezeriwe Insa, waraka-yo Mwenyezimungu kagomezera
nopo, ndimana aina nguvu tena. 15 Pansalaba nopo, Almasihi kawashinda wari kutawala
na wari na mamulaka, kawalavya nguvu zawo piya. Kawafezeyi mbere ya viyumbe piya,
kawalongoza washindiwe nkonjo nzima.

* **2:11** Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetu uri nawo wájibu wa vitendo vya madambi. † **2:13** Kigeregu: “kwa kuwa amwingire itani ya mwiri”.

16 Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulaumuni kuhusu shuruti ya kurya
au kunywa, suku maalumu yakuntukuza Nlungu, sherehe yakuwoneka mwezi mupya,
au suku maalumu yakupumula. 17 Evyo vitendo-vyo piya víkiwa kinviri ca ukweli mpaka
paufikire ukweli, na ukweli wawenye ndi Almasihi. 18 Musimwase munu mmojawapo
kukulavyani thawabu zenu kwa kukukenekezerani kuwa murinyenyekeye savijuzi au
muwambudu malaika. Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe kwa sababu ya
kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridãi bila shariya, mawazo ake a kibinadamu, 19 kasa
kulungana na kiswa cake. Kiswa-co ndi Almasihi alongóza vifingo vya mwiri wake piya,
ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe na malungo pamoja na mizipe, mwiri ukurisiwe na
Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo
20 Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi, mwanawo uhuru kati ya mashetwani
wataware mulumwengu-mu. Sambi, mbana musikiriza shuruti za mulumwengu-mu?
Musisikirize shuruti zamba javi: 21 “Musikumbure” wala “Musirye” wala “Musitumire”.
22 Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita. Ezo ngano na inlimu za wanu.
23 Wanu walazímisha nozo shuruti-zo wáwalanda wejiwifu. Ewo wákenekeza wanyewe
vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wákolota kunyenyekeya fala sakuri
kakweli, na upande wa dini yawo, wáritabisha mwiri wawo wanyewe. Fala evyo avifãi
kinu, avinsaidiya munu kushinda wájibu wake wa kibinadamu.

3

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi
1 Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi sakulani vinu vya mbinguni,
kaari Almasihi upande wa nkono nriro* wa Mwenyezimungu. 2 Musishugulikire vinu vya
mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni. 3 Kamana mufwa, na mulungana
na Mwenyezimungu, mainsha enu afisiwa pamoja na Almasihi. 4 Almasihi ndi mainsha
etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu, nomwe novyo mukuja
kulawirira pamoja naye nkati ya utukufu wake.
5 Ndimana wájibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware, ucafu, hamu mbaya, wájibu
mbaya, na coyo, konta coyo sawa-sawa na kuwambudu maswanamu. 6 Kwa sababu
ya novyo, ikuja nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. 7 Mida noyo nyongo-yo yanza
kukwambatani, konta mukitenda novyo vitendo-vyo. 8 Fala sambi umwe, asani evyo
vitendo-vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na kusowera caputu.
9 Musitesane konta amuri camukiwa mida, amutenda tena tabiya zamukitendanga. 10 Ila
lawirirani kuwa wanu wapya, wakupinduriwa upya kila mara ipate muwe nawo wijiwifu
nfululu munlande iye akumbireni. 11 Wakati-wo, avimmweri tena Yahudi wala Saari-
Yahudi, ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke, ntwana wala nlungwana. Ila
Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi nkati ya wanu wake piya.
12 Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakatifu, na wenye kupendiwa.
Ndimana ritayeni moyo wa huruma, wema, kurinyenyekeya, wororo, na wakuvumirira.
13 Hitamiliyanani munu na mwenziwe. Ikiwa mmojawapo kakosiwa, swamiiyanani.
Kamba Mwenye vyakuswamiireni umwe, nnomwe novyo swamiini. 14 Kinu bora koliko
piya-vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu ra kulungana. 15 Asani
salama yaakupani Almasihi ikulongozeni nkati ya roho zenu konta kwa salama mwitiwa
muwe mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru. 16 Habari kuhusu Almasihi, ikwi-
jareni pakulu ipate mufundane na mudumane kwa wijiwifu piya. Mukinsifu Mwenyez-
imungu na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo za zaburi, kaswaida, na nyimbo
zakuja na Roho wa Mwenyezimungu. 17 Basi, piya vyamutenda au vyamwamba, tendani
kwa zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru Mwenyezimungu Baba wetu kwa piya
vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya
18 Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize nlumake konta evi ndi vyawajuzi
kutenda wafulati wa Mwenye. 19 Umwe walume mulombire, kila mmoja ampende
nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.
20 Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu, konta javyo ndi vyavimwa-
jibu Mwenye Insa. 21 Umwe wawawa, musiwandibu wanenu daima ipate wasiuzunike.
22 Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna mamwenye wa mulumwengu-mu.
Daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo, kolani kazi sana. Musitende kamba
wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu basi, ila na myoyo ya ukweli, ritureni kuwa

* **3:1** “Nkono nriro” ndi mahala pakusifiwa.

watumisi wakumwinshimu Mwenye Insa. 23 Kwa piya vyamutenda vyonse, musiture
kuwa mwankuntumika binadamu. Ila tendani kanguvu kamba múri kuntumika Mwenye
Insa. 24 Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka Mwenye wawenye.
Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi Mwenye Almasihi. 25 Kamana ware waténda vibaya
wakuja kuhukumiwa kwa vibaya vyawatendire. Aipo namuna yakusiyana.

4

1 Umwe mamwenye, kwa kuwa mukwijiwa kuwa nomwe novyo mwanawo Mwenye
wenu mbinguni, watafitini sana watwana wenu kwa shariya na haki.

Paulu awalanga wenye kwamini

2 Zidini kulebela duwa, mukirinang'anizira na mushukuru. 3 Nofwe novyo tilebeleleni
duwa ipate Mwenyezimungu atifungurire nryango tipite tikereza Habari yake, mpango
kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka sambi-pa. Kwa sababu yakupita nikereza, noko
ndi canifungiriwe nkalaboshu-mu. 4 Basi, lebelani duwa ipate omi nereze usemi-wo sana-
sana kamba vyanijuzi kwereza.
5 Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Almasihi. Mukipata atuwa, tumirani
kwa namuna ngema. 6 Mukipakanira na wanu, mwaha wenu unowe kamba cakurya
cakulungiwa munyu. Mwijiwe vyakunjibu kila mmoja.

Salamu za mwinsho

7 Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu piya. Iye ntumisi mwaminifu
na pamoja nomi antumikanga Mwenye. 8 Basi ndi canukuperekereni umwe Tikiku-yo
ipate mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo. 9 Onezimu, nduyetu mwaminifu,
wakupendiwa, ari munkonjo mwenu, iye pamoja na Tikiku vinu piya vikuna kuno
wákwijiwisani.
10 Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani salamu, pamoja na Maruku
nduye Barinaba. Kuhusu Maruku, musikira sana-sana vyatukulaizireni kuwa paája
kukuwonani, mumpokerere vyema. 11 Insa (wakwitiwa zina rengine Zushutu), iye
novyo akuperekerani salamu. Nkati ya Mayahudi wenye kumwamini Almasihi, ewa
watatu-wa tu basi ndi wakola kazi nomi yakwereza ufalume wa Mwenyezimungu. Ewa
ndi wanirimbisa moyo.
12 Epáfora, antúmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya nkonjo wenu, akuperekerani
salamu. Daima átenda jitiyadi yakukulebelelani duwa, ipate moloke, muwe makamilifu,
na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya Mwenyezimungu. 13 Nikwakikisha
kuwa Epáfora akushugulikirani pakulu umwe pamoja na wanu wari makaya makulu a
Layodikeya na Hiyerapori.
14 Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema wakuperekerani salamu.
15 Tiwaperekera salamu wanduzetu wa Layodikeya, nlumbwetu Ninfa, pamoja na jamati
ya wenye kwamini ijumananga nnyumba mwake.
16 Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereni wenye kwamini wa Layodikeya ipate
newo novyo wakafyome. Na waraka yaniwaperekere wanduzetu wa Layodikeya, ikija
kwenu, nomwe mufyome. 17 Na Arikipu mwambireni javi: “Tunza kazi yaugabiziwe na
Mwenye Insa utimize.”
18 Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandikirani na makono angu
mwanyewe.
Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.
Rehema iwe nomwe!

Waraka 1 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika íkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wákiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wákiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wákiwapo wanu wamojawapo wanza kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenye kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika.

Zíkiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kuludi. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu akiwambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawakijuzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

1 Omi Paulu na Sila* pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu
wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa
Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesalonika

2 Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya. Patitenda duwa, nomwe tukule-
belelani. 3 Patisowera na Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza kazi yamukorire kwa
kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda wenzenu, na namuna zamuri kuhitamili
kwa sababu ya tamaa ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 4 Kamana umwe, wanduzetu
mupendiwe na Mwenyezimungu, tukwijiwa kuwa iye kakutondolani. 5 Tukwijiwa evi
konta paifikire Habari Ngema kwenu umwe, aiwere julu ya usowezi tu basi, ila novyo julu
ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoja na uhakika piya. Mukwijiwa tabiya
zetu patikiwa pamoja, kwa fadili yenu. 6 Basi, umwe mupokerera habari na radi yakuja na
Roho Takatifu, ingawa ikujisirani tabu nyingi. Kwa javyo, umwe mufulatiza nfano wetu na
nfano wa Mwenye Insa. 7 Kwa namuna-yo, anta umwe wanyewe mulawirira kuwa nfano
mbere ya wenye kwamini piya wa Makedoniya na wa Akaya. 8 Kamana usemi kuhusu
Mwenye Insa wankuvuma ulawa kwenu mpaka ka wanu wa kila upande wa Makedoniya
na wa Akaya. Kila mahala vyankusikirikana kuwa munwamini Mwenyezimungu, kwa
javyo aisakikana ofwe kuwambira kinu. 9 Ewo wanyewe wankuzidi kusowera kuhusu
namuna ngema pakulu zamutipokerere, na namuna vyamuzungunukire ka Mwenyez-
imungu, mukitipuka milungu ya ulongo ipate muntumike Nlungu hai na wa ukweli.
10 Na nowo wankusowera namuna vyamurindira na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa
binguni†. Iye ndi Insa, afufuriwe na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé kutombola ofwe
nkati ya hukumu yakofya isaka kuja.

2

Paulu akumbukira wakati wekare Tesalonika

1 Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe kukuwonani akuwere ka bure.
2 Mukwijiwa kuwa titabika na atipata matukano kaya ya Filipi. Novyo-sivyo, Nlungu wetu
katisaidiya kukwerezani bila wofi Habari zake Ngema, ingawa wanu wengi wakibishana
nafwe. 3 Vyatukutafadalireni sivyo vya ukosa, wala vya ucafu, wala atiyerere kukuten-
vyani. 4 Kwasa javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu, tigabiziwe kwereza
Habari Ngema, tísowera kamba mashikarakanzi wake. Anzima yetu siyo yakuwajibu
wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma myoyo yetu. 5 Kamana mukwi-
jiwa kuwa atinamba kuyerera kukutenvyani julu ya kukwambirani vinu vyema-vyema
kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa marafiki zenu ipate mutipe nzuruku. Mwenyez-
imungu neye shahidi wetu. 6 Wala atisakure kusifiwa na munu mmojawapo, atisakure
kwenu umwe wala ka munu mwengine, 7 ingawa tanawo haki ya kukukenekezerani
vinu konta tiwa mawalii wa Almasihi. Fala tíkiwa pamoja namwe kwa namuna ngema,

* 1:1 Sila zina rengine Silvanu. † 1:10 Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

kamba ametoto vyawatafiti wanawe. 8 Tukupendani pakulu, ntamana tiwa radi, siyo kwa
kukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu tu basi, ila kukupani novyo mainsha etu
awenye, konta mulawirira kuwa wapendani wetu.

9 Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na tabu nyingi zawenye? Tíkikola
kazi usiku na nsana ipate, patukukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu, vy-
atikitumira isiwe garama yenu umwe. 10 Umwe wanyewe muwa mashahidi wetu, na
Mwenyezimungu neye novyo shahidi wetu, kuwa namuna yetu íkiwa takatifu, kamilifu,
na bila makosa kwenu umwe wenye kwamini. 11 Mukwijiwa kuwa kila mmoja kati
yenu tintafiti kamba wawa vyawatafiti wanawe wa kuwapongola. 12 Tukurimbisani
myoyo, tukunyamazani, na tukutafadalini, ipate muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu
walungána na Mwenyezimungu, ire akwitireni muwe upande wa utukufu muufalume
wake.

13 Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa, pamupokerera usemi wa
Mwenyezimungu wamusikire kwetu ofwe, mukubali na radi, mwakikisha kuwa auwere
usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi wa Mwenyezimungu. Kweli-kwelini ndi nowo,
uri kukola kazi kwenu umwe wenye kwamini. 14 Kamana umwe, wanduzetu, muwa-
landa ware walungane na Insa Almasihi mmajamati a Mwenyezimungu Yudeya. Konta
wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi wenziwawo, na umwe novyo múkitabika, kulum-
batiwa na wenzenu. 15 Mayahudi wamojawapo wamulaya Mwenye Insa, wawólaya
minabii, na ofwe watituwisa. Ewo awajibisa ka Mwenyezimungu na wawalumbata wanu
piya. 16 Wakenekeza kutiziwiya tisiwereze wanu Sawari-Mayahudi wasivushiwe. Kwa
javyo, wawankuzidi kongeza madambi awo. Fala mwinsho, iwagwirira hukumu ya
Mwenyezimungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

17 Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku aba (ingawa myoyo yetu daima
iwa pamoja namwe), tíkiwa nawo hamu pakulu namwe, vikitajibu pakulu tiwonane uso ka
wajii. 18 Vitajibu pakulu kuja kukuwonani. Nomimi Paulu nikenekeza kuja eko zaida ya
mara moja, fala Ibilisi katiziwiya. 19 Kusema kweli, kinani citipa tamaa na radi? Lemba
retu mbere ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi? Ndumwe-po! 20 Basi, umwe ndi
mutikurisa viswa na ndi mutitenza kuwa radi!

3

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

1 Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu, tinuwiya vyema omi na Sila
tikare yeka yetu Atena kuno, 2 timpereke Timotiyu aje akuwoneni. Iye ndi nduyetu ari
kukola kazi ya Mwenyezimungu pamoja nofwe, ya kwereza Habari Ngema ya Almasihi.
Timpereka ipate akoloseni na akurimbiseni myoyo nkati ya kwamini kwenu, 3 ipate
asiwepo wakukafílika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Kamana mukwijiwa wanyewe kuwa
ofwe wafulati wa Insa tijuzi tirindire kutabika. 4 Kamana, anta patikiwa onse kwenu-ko,
tukwambirani tangu mida kuwa tikuja kulumbatiwa, sawa-sawa kamba vyamwijiwa
vikunire. 5 Kwa javyo, panitowire kukidiri kurinda habari zenu, nukuperekerani Tim-
otiyu aje ejiwe kuhusu kwamini kwenu. Nukukoperezani kushetwaniwa na mwenyé
kuwashetwani wanu*, na kazi zetu azingari kufãi kinu.

6 Fala epa sambi Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja kuno. Kaja nawo habari ngema
ya kwamini kwenu na pendo renu. Katambira kuwa mwankutikumbukira daima na radi,
na mwanawo hamu ya kutiwona, kamba ofwe novyo. 7 Basi wanduzetu, ingawa tanawo
tafauti nyingi na titabika pakulu, habari za kuwa mwankuzidi kumwamini Mwenyez-
imungu zankutirimbisa myoyo. 8 Epa sambi, kwa kuwa tikwijiwa kuwa mungari moloke
ka Mwenye, javyo tiinshi vyema. 9 Basi, tukushukuruni pakulu ka Mwenyezimungu! Ofwe
tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu kwa sababu zenu umwe! 10 Usiku na
nsana, tinlebelela Mwenyezimungu kwa myoyo yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii,
titimize cukubakireni muzidi kumwamini Mwenyezimungu.

11 Sambi, Mwenyezimungu mwanyewe, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu Insa,
watilongoze mpaka kwenu. 12 Na Mwenye akukuriseni na akongezeni pakulu kupendana
kwenu watupu na ka wanu piya, kamba ofwe vyatukupendani umwe. 13 Kwa javyo,
pakuludi Mwenye wetu Insa na watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo yenu muwe
takatifu, bila baka, mbere ya Mwenyezimungu Baba wetu.

* **3:5** Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

4

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadalini kwa mamulaka ya Mwenye
Insa, inshini kamba vyamujuzi kuinshi kwa namuna vyatukufundireni, ipate vimwajibu
Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi tukutafadilini kuwa muzidi kuinshi
javyo pakulu pawenye. 2 Mukwijiwa ngano zatukupereni julu ya mamulaka a Mwenye
Insa. 3 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu ndi kuwa muwe takatifu javyo: murisapuse
lukware. 4 Kila mmoja atunze mwiri wake awe swafi na enshimiwe. 5 Musifulate wájibu
mbaya kamba vyawatenda ware sawanshugulikira Mwenyezimungu. 6 Musimwiwire
nduyenu nfulati wa Insa julu ya kutenda lukware, konta Mwenye ariripira ka wanu wa-
tenda javyo, kamba vyatukulaizireni kanguvu tangu-mida. 7 Kamana Mwenyezimungu
aatitire kutenda ucafu ila katita tiwe watakatifu. 8 Basi, munu akatala kufulata shuruti-zi
onse aari kunkatarira mwanadamu, ila kawankunkatarira Mwenyezimungu, mwenyé
kukwisusirani Roho wake Takatifu.

9 Sambi kuhusu kupendana munu na mwenziwe, amusakula kuwa tukwandikireni
kinu, kamana Mwenyezimungu mwanyewe kakufundani kupendana. 10 Kweli-kwelini,
muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi Makedoniya piya. Novyo-sivyo, tukutafadalini
wanduzetu muzidi kuwapenda pakulu wanduzenu-wo. 11 Tendani juhudi muinshi
salama, musitafiti mashuguli a wanu wengine, na tendani kazi mupate luziki renu, kamba
vyatukulaizireni. 12 Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere ya wanu sawanfulata Insa, na
muinshi samusakula luziki ra munu.

Kuja ka Mwenye Insa

13 Epa sambi wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu wenye kwamini wafwire, ipate
musiuzunike kamba wanu wengine sawana tamaa. 14 Kamana, kwa kuwa tikubali kuwa
Insa kafwa na kafufuka kankuinshi tena upya, tanawo uhakika kuwa piya wafwire
wakintumaini Insa, ewo novyo Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye. 15 Kwa
usemi wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi Mwenye atishubutu
kuwonana naye kábula wafwi sawanawonana naye. 16 Kamana Mwenye akwisuka kulawa
binguni, akuja iye mwanyewe paaja kukuwa akilavya ámuri, nkulungwa wa malaika awa-
tuma malaika wengine, na baramanda ya Mwenyezimungu ikwibiiwa pom-pooom. Ikisa
wafwire wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi kufufuriwa. 17 Ikisa, ofwe tíri hai
mulumwengu-mu, tibakire-fwe, Mwenyezimungu átitwala pamoja na wafwi wafufuriwe
ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu julu. Basi, tikuwa pamoja na Mwenye kwa
milele. 18 Ntamana, kwa ewu usemi-wu, rimbisanani myoyo.

5

1 Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi, wanduzetu, amusakula kuwa
tukwandikireni. 2 Konta umwe mukwijiwa sana-sana kuwa suku ya kuludi Mwenye ifíka
wanu sawarindira, kamba mwivi vyaaja usiku saarindiriwa. 3 Wakati wanu wawamba
javi: “Tankuinshi salama na tanawo cakurikengera”, basi kwa mpunde nowo, cíwesukira
kinu cakofya pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika mwanamuka wamimba.
Newo awashubutu kutira tabu zisaka kuja-zo.

4 Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinífu, ntamana noyo suku-yo aija
kukwisukirani kamba mwivi. 5 Kamana ofwe atiri upande wa usiku wala upande wa
kisi. Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande wa nsana. 6 Basi, tisiriziuke kulala
kamba vyawatenda wanu wengine, ila tirinang'anizire na tiropereze. 7 Wakati wa kulala
na wakati wanu wawapita wakirewa ndi usiku. 8 Fala kwa kuwa tiinshi nsana, tiropereze.
Tivarire kwamini na pendo kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba ca tamaa
yakuvushiwa kwetu. 9 Konta Mwenyezimungu aatitondore atikimwire, ila katitondola
tivushiwe julu ya Mwenye Insa Almasihi. 10 Iye kafwa kwa ajili yetu ipate, tiri hai au
tifwire paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye. 11 Kwa javyo, tendereranani radi na
murimbisanane myoyo, kamba kweli-kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

12 Wanduzetu, tukulebelani muwainshimu wari kutenda kazi nyingi kati yenu, waku-
longózani upande wa Mwenye, na wakudúmani makosa. 13 Wainshimuni na wapendeni
kwa nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi yawo.

Sakulani kuinshi salama munu na mwenziwe. 14 Vinu vyengine, wanduzetu,
tukutafadalini muwadume wafuko, warimbiseni myoyo wanu wa kuwesa tamaa, wasun-
geni sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhitamili wanu piya. 15 Nang'anizani
kuwa munu asáka kuwa onse asiriripire mabaya ka mabaya. Ila daima fulatani meema

munu na mwenziwe, na ka wanu piya. [16] Furahini daima, [17] musase kulebela duwa, [18] na
cukusinganani conse, shukuruni ka Mwenyezimungu.

Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mulungane na Almasihi Insa.
[19] Musitende kinu kimojawapo kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, [20] wala musikejeli usemi
wa minabii. [21] Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana, cema conse muture mmoyo.
[22] Na namuna piya za ubaya zonse, asani.

Salamu

[23] Sambi, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu usalama, akutureni kuwa watakat-
ifu nfululu. Na piya-mwe kila mmoja, roho yake, moyo wake, pamoja na mwiri wake, azidi
kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. [24] Akwitani ndi
kamilifu, iye átenda vyakupereni tamaa.

[25] Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni. [26] Komazanani sana-sana piya wenye
kwamini. [27] Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi waraka-yi wafyomereni piya
wenye kwamini. [28] Rehema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe pamoja namwe.

Waraka 2 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesalonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwawo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nyingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwawo.

Tesalonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa îja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapata wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

1 Omi Paulu, Sila*, pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye Insa Almasihi.

2 Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

3 Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu kwa umwe piya. Kusema kweli,
tanawo shariya ya kutenda javyo, konta kwamini kwenu kila mara kwankukula, na
mwankuzidi kupendana pakulu. 4 Kwa javyo, patipita mmajamati mengine a Mwenyez-
imungu, tiridãi kuhusu kuhitamili kwenu na kwamini kwenu, nkati ya piya kulumbatiwa
na tabu zamuvumirira.

5 Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tírindira kulamula ka shariya ya Mwenyez-
imungu. Kwa sababu ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangiwa kuwa na haki ya
kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli, mwankutabika kwa ajili ya nowo
ufalume-wo. 6 Kwa kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, iye awauzunisa wenye
kukuuzunisani, 7 na umwe muri kuuzunisiwa, Mwenyezimungu akupani pumuzi pamoja
nofwe, paaja Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake wanguvu. 8 Iye akuja
nkati ya malulimi a moto, áriripira nfululu ware sawankubali Mwenyezimungu na wanu
sawafulata Habari Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 9 Ewo wakuja kutabika
hukumu ya kwaribiwa milele, waturiwa baidi ya Mwenye na baidi ya utukufu wa uwezo
wake. 10 Evyo vikúja kukuna suku Mwenye yaája kupokerera utukufu ka piya watakatifu
wake. Piya wankubáli-wo wakúja kushanga ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-yo
nomwe novyo mukuja kuwa nkonjo nowo, konta mukubali ushahidi wetu.

11 Kwa anzima-yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate Nlungu wetu akutenzeni
muinshi kamba wanu wawétire iye wajuzi kuinshi. Mana ake, mutimize julu ya uwezo
wake piya vyema vyamupangire kutenda, na piya vyema vyamutenda kwa kwamini
kwenu. 12 Tilebela duwa javyo ipate zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe kwa
sababu yenu umwe, na umwe musifiwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika kwa rehema ya
Nlungu wetu na ya Mwenye Insa Almasihi.

2

Vija kukuna saunafika wakati wa kuludi Mwenye Insa

1 Sambi wanduzetu, tisaka tukwerezeni kuhusu kuludi ka Mwenye wetu Insa Almasihi
na kujumana kwetu mbere yake. 2 Tukulebelani musifazaike wala musikafilike na
ware wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifíka futi. Musiwakubali anta wambe
kuwa wapokerera kubushuru kwetu, kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo.
3 Musirase kukutesani munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta noyo suku-yo aifika
mpaka kulawirire kubishana kukulu na Mwenyezimungu. Na "munu mbishi" akúja
kufafanuriwa, ire alamuriwe kuperekiwa motoni. 4 Iye abishana na piya milungu ya wanu
na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora pakulu koliko ewo, mpaka atwala cewo ca
Mwenyezimungu nNyumba Takatifu, asema kuwa iye ndi Mwenyezimungu.

5 Amukumbukira kuwa novi ndi vyanûkwambireni panikiwa nomwe? 6 Mukwijiwa kinu
cinkatáza kuja sambi-pa, konta mbishi ire akúja kufafanuriwa ukifika wakati waaturire
Mwenyezimungu. 7 Kamana ubishi uwankuwatenza wanu ubaya, newo uwapo futi, fala

* 1:1 Sila zina rengine Silvanu.

uwapo kisiiri-siiri kwa namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu wa Mwenyezimungu.
Newo úzidi mpaka aziwíya ubishi-yo alainike. 8 Ikisa “munu mbishi” ndi paája kurolota.
Iye ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake tu basi, na akwaribiwa kwa
nlangaza úja na Mwenye Insa. 9 Kuja ka munu mbishi-yu áwoneka julu ya kazi yaatenda
Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama na maajuza a ulongo. 10 Akúja kutumira
namuna piya za ubaya awatese wanu wafulata njira ya motoni, konta wakatala kukubali
ukweli uri na nguvu yakuwavusha. 11 Ntamana, Mwenyezimungu awasa wateseke, newo
novyo wakúja kukubali ewu ulongo-wu. 12 Basi, wakúja kuhukumiwa konta awakubali
ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woloke wantumaini Mwenyezimungu

13 Fala daima tíjuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa sababu zenu, wanduzetu, muri ku-
pendiwa na Mwenye, konta Mwenyezimungu kakutondolani kuwa nkati ya wanu watanzi
kuvushiwa. Mupokerera kuvushiwa-ku julu ya Roho Takatifu akutenzani kuwa takatifu,
na julu ya kwamini ukweli. 14 Mwenyezimungu kakwitani akuvusheni julu ya Habari
Ngema yatipita tikereza, ipate muvuze nkati ya utukufu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
15 Basi sambi wanduzetu, olokani na mukorere makono mawiri vyatukufundireni ofwe
wanyewe na nkati ya waraka zetu.

16 Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehema zake, katinyamaza milele na
katipa tamaa kamili. Basi, tinlebela Mwenyezimungu pamoja na Mwenye Insa Almasihi,
17 wakunyamazeni myoyo yenu, na wakupeni nguvu kwa piya vinu vyema-vyema vyamu-
tenda na vyamwamba.

3

Paulu awalebela wenye kwamini watende duwa

1 Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari kuhusu Mwenye yangupe
kusikirikana na itukuziwe, kamba vyavikunire paifikire kwenu umwe. 2 Tilebeleleni
novyo ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na wabaya, konta siwanu piya
wamwamini Mwenyezimungu. 3 Fala kamilifu ndi Mwenye, akupani nguvu na
akukengerani mbere ya Ibilisi. 4 Mwenye ndi atiténza kukwaminini kuwa, vyatuku-
laizireni, mwankutenda na novyo muzidi kutenda. 5 Mwenye akulongozeni roho zenu
mumpende Mwenyezimungu na muhitamili kamba vyahitamilire Almasihi.

Kukola kazi lazima

6 Sambi wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a Mwenye Insa Almasihi, watanukeni
wanduzetu wekare bure, sawafulata tabiya zatiwafundire ofwe. 7 Kamana umwe mukwi-
jiwa sana-sana kuwa mujuzi mutifulatize ofwe konta patikiwa onse, atíkare bure. 8 Wala
atirire cakurya ca munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na tishugulika usiku na nsana
tikikola kazi, ipate musiremeriwe nofwe. 9 Siyo kuwa atikiwa nawo haki yakupokerera
luziki renu, fala tikisakula tukolotereni nfano mutifulatize. 10 Anta patikiwa nomwe,
tukulaizirani javi: “Saasaka kukola kazi onse, aana haki ya kurya.” 11 Kamana tankusikira
kuwa kati yenu umwe, wawapo wamojawapo wekare bure sawakola kazi, ila wápita
wakizudari vinu vya wenziwawo. 12 Ewo wanu-wo tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo,
julu ya mamulaka atípa Mwenye Insa Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi, wapate
luziki rawo wanyewe.

13 Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema. 14 Ikiwa kawapo munu akatála
kufulata shuruti zetu za eyi waraka-yi, mmoloteni na muntanuke ipate awone haya. 15 Fala
musinture kuwa aduwi wenu, ila nsutumuni kamba nduyenu.

Salamu za mwinsho

16 Mwenye mwanyewe, vyaari nviriro wa salama, daima akupeni salama yake kwa
namuna piya. Mwenye awe pamoja namwe piya.

17 Sambi, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na nkono wangu. Eyi ndi alama
nkati ya piya waraka zangu kuwa omi ndi nipereke. 18 Rehema ya Mwenye wetu, Insa
Almasihi, iwe nomwe piya.

Waraka 1 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Poluvare, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnemba fala wa juhudi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna zakuwatafiti wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenye kwamini wengine.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya Mwenyezimungu Nvushi wetu na
ka Almasihi Insa, tamaa yetu. 2 Nankukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wa kweli
nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye wetu,
wakujanliye rehema na salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

3 Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare Efezu noko ipate uwatume
wanu wamojawapo wasifunde inlimu nyengine, 4 wala wasisikirize hadisi wala kufula-
tana ka marikolo mengi a wámida, vinu vyakusalamula kukaidiyana sakuna mana, kwasa
Mwenyezimungu vyaapangire, vijiwikana ka kwamini. 5 Sambi, kukutuma-ku kusudi
yake ndi pendo rilawa mmoyo swafi na moyo sausususka na kwamini ka ukweli. 6 Evi
wanlimu walongo wamojawapo nakubonya wazungunukira masemo saana mana. 7 Ewo
viwajibu wawe wanlimu wa shariya bila kwereriwa vyawari kwamba wala vinu vyawari
kukenekezera.
8 Na tikwijiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira munu kwa shariya. 9 Tikwijiwa
javi, kuwa shariya awesusiriwe wari na shariya, ila wesusiriwa sawatenda shariya na
wabishi, makafiri na wamádambi, watafíti vitakatifu kwa namuna mbaya na sawain-
wishimu Mwenyezimungu, wenye kuwolaya wawa zawo au mama zawo au munu asaka
kuwa onse. 10 Wesusiriwa wanu wa lukware, walume na waka wakulólana watupu,
wawaténda utwana wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na wengine waténda
vinu vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema 11 asemiwe nkati ya Habari Ngema ya
utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yanigabiziwe omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

12 Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu kamana kaniwona
kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, 13 ingawa mida nikikufuru, nikiwalumbata
wenye kwamini, na níkiwa mmani. Fala niwoneriwa huruma kwa kuwa níkitenda sanamini
na nikitikina. 14 Neema ya Mwenye wetu inijala tele-tele, pamoja na kwamini na pendo ka
Almasihi Insa.
15 Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja mu-
lumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, 16 fala niwoneriwa hu-
ruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olote imani pakulu, iwe nfano ka ware wája
kunkubali iye wapate mainsha a milele. 17 Basi, asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye
saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.
18 Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini kamba vyav-
ibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo, utende vita ngema yakwereza
habari ya Insa, 19 na uzidi nkati ya kwamini pamoja na moyo sausususka. Wamo-
jawapo nowo moyo sausususka-wo wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo kamba
ngalawa ya kufulwa. 20 Nkati ya nowo, wawapo Himenayo* na Alishandere†. Ewo omi
niwagabizi mmakono mwa Ibilisi‡, wafundiwe ipate wasikufuru§.

2

Duwa na wanawaka njamati

* **1:20** Kuhusu "Himenayo", ona 2 Timotiyu 2:17-18. † **1:20** Kuhusu "Alishandere", ona 2 Timotiyu 4:14-15. ‡ **1:20** Ona 1 waKorintiyu 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. § **1:20** Ona waraka-yi 1:13.

1 Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende duwa ka
fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu wengine, na washukuru.
2 Walebeleleni mafalume na piya wenye mamulaka ipate tiwe nawo mainsha a kutengem-
ana na a usalama, kwa kutenda vyaasaka Mwenyezimungu na kwa kwiinshimiwa. 3 Duwa
kamba eyi ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu Nvushi wetu. 4 Iye
asaka kuwa piya wanu wavushiwe na walawirire kuwa wejiwifu wa ukweli. 5 Kawapo
Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé kupatanisa mmoja tu basi ari na uwezo
wa kuwalunganisa wanadamu na Mwenyezimungu, Almasihi Insa, binadamu. 6 Iye
karipereka mwanyewe awe maripo* kwa ajili ya piya wanu. Ewu ndi ushahidi kwa wakati
wake. 7 Kwa nowu ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii (silongopa,
nisema kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini kakweli ka wanu Sawari-Mayahudi.
8 Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa, walamuse makono matakatifu†,
kila mahala mwawajumana kumwabudu Mwenyezimungu, watende javi bila kukimiwa
wala kukaidiyana. 9 Novyo-novyoni, vinajibu kuwa, pawajumana wenye kwamini,
wanawaka warisitawize na mavazi akwinshimika, akuwawaiza bila kuwashonga wenzi-
wawo. Wasirisitawize kupakasa nywiri vyakuzidisa‡, wasirisitawize na oru wala bwara
wala nguwo gali kuzidisa, 10 warisitawize kamba wafulati wa Mwenyezimungu kwa
vitendo vyema.
11 Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya namuna zakurinyenyekeya.
12 Simwasa mwanamuka kufunda wala kuwa na mamulaka julu ya mwananlume, fala
ajuzi anyamare. 13 Ntanzi kumbiwa ndi Adamu, ikisa akumbiwa Hawa. 14 Âtesiwe na Ibilisi
siyo Adamu, ila mwanamuka, neye akikola dambi. 15 Novyo-sivyo, wanawaka wavushiwa
wakitenda viwalazimire, anta pawawapongola wana§, wakizidi kolota kwamini, pendo,
na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

3

Wakulungwa wa njamati

1 Kamilifu ndi usowezí-wu: munu mmojawapo akisakula kuwa nkulungwa wa jamati,
imwájibu kazi ngema. 2 Basi, nkulungwa wa jamati ájuzi asiwonereriwe ukosa: awe nlume
wa muka mmoja tu basi, aritunze iye mwanyewe, ainshi kwa werevu na kwa namuna
yakwinshimiwa na wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na wayeni pakaya pake,
na awe na wijiwifu wakufunda. 3 Asiwe nrevi, asiwe mmani, wala asajibiwe caputu
na nzuruku, fala awe na imani, na asowere na wanu sana. 4 Amiliki pakaya pake
mwanyewe sana-sana, wanawe warinyenyekeye, na jamaa piya wainshimiyane. 5 Ikiwa
munu aakidiri kutawala pakaya pake, futi njamati ya Mwenyezimungu akidirija kusunga?
6 Aajuzi kuwa nfulati wa Insa mupya ipate asiridãi, asigwirire kuhukumiwa kamba Ibilisi.
7 Basi, iye ájuzi alaviriwe ushahidi mwema mbere ya wanu wa nkaya ipate asiwonereriwe
ukosa, asikoreke nnambo ya Ibilisi.

Maudumu wa jamati

8 Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati wawe wanu wakwinshimika:
wasiwe nawo malulimi mawiri, wala wasitubiye urevi, wala wakuwajibu kupata nzuruku
sauri wa halali. 9 Wajuzi washugulikire ukweli ufafanuriwe ka kwamini na moyo swafi.
10 Basi, ewa novyo kwanza wájuzi wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa awawonereriwe
kosa.
11 Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe wanu wakwinshimika: wasiwa-
longopere wenziwawo, wasipundise kiyasi vyawatenda, na wawe waminifu wa vinu piya.
12 Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja tu basi, na ájuzi awataware
sana-sana wanawe pamoja na pakaya pake. 13 Wakiudumu vyema, wapata cewo cakwin-
shimika, na awaropereza kusowera kuhusu kwamini kwawo kuri kati ya Almasihi Insa.

Vyatitumaini vyakweli

14 Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa nawe kwa suku karibu.
15 Nukwandikira ipate nikikawa, wijiwe namuna vyawajuzi kwenenda jamaa wa
Mwenyezimungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu hai. Kamba mwamba na maribwi
vyaarimbisa nyumba, novyo-novyoni jamati-yo irimbisa ukweli.
16 Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuriwe ka wenye kwamini. Siiri-yo ndi
kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:
“Karolota kwa mwiri

* **2:6** Ona Maruku 10:45. † **2:8** Ona Zaburi 24:4. ‡ **2:9** Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri íkiwa alama ya ureba. § **2:15** Paulu akiwakaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwapongola wana.

kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,
katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu."

4

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

1 Sambi, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa kuwa ewu wakati wa mwin-
sho-wu, wálawirira wamojawapo wakwasa kwamini. Ewo wafulata roho sazina ukweli
na inlimu yakushongezeriwa na mashetwani. 2 Watenda javyo julu ya unafiki wa wanu
walongo, myoyo yawo saiwasusuka yociwe na cuma ca moto.
3 Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vimojawapo, ingawa Mwenyez-
imungu ndi ombire vyakurya-vyo. Iye vimwajibu kuwa wenye kwamini, wejiwifu wa
ukweli, warye kwa shukurani. 4 Kweli, kila kiyumbe ca Mwenyezimungu halali, acipo kinu
cijuzi kukatariwa, ila cipokereriwa na shukurani, 5 konta cihalalishiwa julu ya usemi wa
Mwenyezimungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

6 Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye kwamini, ukuwa maudumu wa
Almasihi Insa mwema, urisiwa julu ya usemi wa kwamini na inlimu ngema yauri kufulata
uwe-yo. 7 Fala ezo hadisi za kunyata na sazina faida-zo, ukatare. Urizowereze mwanyewe
kutenda ibada. 8 Ingawa kurolola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada kwanawo faida
pakulu konta kutipa tamaa ya mainsha a sambi-pa na mainsha a mbere. 9 Ewu usowezi-wu
kamilifu na újuzi ukubaliwe nfululu. 10 Ndi ntamana tikola kazi pakulu na titenda juhudi,
konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye ndi Nvushi wa wanu piya, pakulu-pakulu wenye
kuntumaini iye.
11 Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde. 12 Usimwase awaonse kufezeyi
unemba wako. Ila ka wenye kwamini, uwé nfano mwema, kati ya namuna yako
yakusowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini Mwenyezimungu, na ya uswafi wako.
13 Mpaka omi nije, vinu-vi shugulikira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo
wenye kwamini, na kuwafunda. 14 Usase uwezo maalumu wawisusiriwe. Kumbukira
kuwa uwezo-wu kupewa julu ya kubushuriwa pawakuturire makono wakulungwa wa
jamati. 15 Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufulate. Kwa javyo, kukula kwako
kolotiwa baina ka wanu piya. 16 Risunge sana mwanyewe na usunge vyauri kufunda. Zidi
kushugulikira novyo. Ukitenda javyo, urivusha uwe pamoja na wanu wari kukusikira-wo.

5

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

1 Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise moyo kamba wawayo.
Wanemba uwarimbise myoyo kamba wanduzo, 2 wanawaka wakulungwa uwarimbise
myoyo kamba wamamazo, na wári uwarimbise myoyo kamba walumbuzo, kwa uswafi
piya.

Manankweli na jamati

3 Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu mwengine wakuwasaidiya.
4 Fala nankweli mojawapo akiwa nawo wana au ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda
ibada na jamaa pakaya pawo, maripo akuwaludisira makolo, kamana eci ndi kinu cema
cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu.
5 Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakunsunga, iye tamaa yake katula
ka Mwenyezimungu. Iye ázidi kulebela na kutenda duwa usiku na nsana. 6 Fala nankweli
ainshi vimwajibu iye mwanyewe, ingawa kawa hai, nkati ya roho kafwa. 7 Na kuhusu ezi
shuruti-zi, wamuru, ipate manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na wenziwawo.
8 Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu pakaya pake, iye kankukatala
kwamini kwetu, basi kawapunda wanu sawamini.
9 Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakusaidiiwa na jamati akiwa munu wa hirimu
ya myaka sitini au zaida, akiwa muka âlombiwe na nlume mmoja tu basi*, 10 akiwa
munu alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema, akiwa munu awarerire wanawe,
akiwa munu akolotanga wema ka wayeni, akiwa munu awatumikiranga wenziwe wenye
kwamini ka kurinyenyekeya, akiwa munu awasaidiyanga wenye uzuni, na akiwa munu
akishugulikiranga piya vitendo vyema.

* 5:9 Au: "ákiwa mwaminifu ka nlumake".

[11] Kuhusu manankweli wári, uwakatare nkundi-mo, kamana pawasaka kwasa njira
ya Almasihi, viwajibu kulombiwa tena upya. [12] Wakilombiwa tena upya, wakuja
kuhukumiwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa. [13] Kuno warifunda ufuko, wapita-
pita manyumba. Visitoshe wakuwa watesi na ware wazuda, wakisowera vinu savijuzi
kusoweriwa. [14] Basi, kuhusu manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe tena upya,
wawapongore wana wawo, wamiliki sana pakaya pawo. Kweli, wasimpe mbishani wetu
wakutilaumu anta nafasi mmoja. [15] Wamojawapo wazungunuka futi, wankunfulata
Ibilisi.
[16] Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na jamaa nankweli, ansunge, awe
amiri wa nankweli-yo. Iye aajuzi kuremeresa jamati ipate jamati-yi iwasunge man-
ankweli wakweli.

Inshima ka wakulungwa

[17] Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe pakulu pawenye, kuzidi wa-
tenda juhudi ya kwereza na kufunda. [18] Kwa faida yawo, Mandiko akwamba:

“Ng'ombe asáya mafuluwela,
kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

[19] Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisikira kalongoperiwa kinu, usikubali, sazi-
lawirire kanywa za mashahidi wawiri au watatu. [20] Wakóla dambi, uwasutumu mbere
ya wenye kwamini piya ipate wope wengine-wo novyo.
[21] Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja na malaika
watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize kumaso, usimpendeleye munu.
[22] Pausaka kuntula makono kuntawaza munu awe nlongozi, usitende upesi-upesi. Uki-
tenda javyo, uringiza madambi ake. Madambi a wanu wengine usiringize, rikengere uwé
swafi.
[23] Usinywe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu ya ntumbokulu
rako na malwazo ako mara nyingi zawenye†.
[24] Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka baina sawanalamuriwa suku ya
Kiyama. Ila kuhusu wengine, madambi awo awafulata, aawoneka mpaka suku ya Kiyama.
[25] Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka baina vitendo vyema-vyema. Anta savyanzire
kuwoneka, mwinsho avifisika tena.

6

[1] Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi wenye kujuzi
kwinshimiwa nfululu ipate zina ra Mwenyezimungu na kufunda kwetu visikufuririwe.
[2] Na ware wari na mamwenye wenye kwamini, wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya kwamini
munu na nduye. Wajuzi wawatumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenye kwamini
wakuwapenda, ware wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo. [3] Wanu wamojawapo wafunda inlimu nyengine
yakusiyana, awakubali usemi mwema wa Mwenye wetu Insa Almasihi, na awakubali
kufunda vyaifulata ibada. [4] Nowa wanu-wa kuwéjala kuridãi, awereriwa na kinu anta ki-
moja. Kweli, ewo walwere wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo, watendanga ushinda.
Vinu-vyo visalamula wiyana, umani, kufuru, dana mbaya sapana shariya, [5] pamoja na
kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa na wanu wakupombonyoriwa
ankili, wakukosa ukweli, wadaniza kuwa ibada namuna ya kupata faida ya mali.
[6] Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka munu wa ibada akitenda na radi. [7] Atijire mu-
lumwengu-mu na kinu, na tikifwa, atisukula anta kinu. [8] Basi, tiwe radi, tikiwa nawo
cakurya na nguwo. [9] Fala wanu wa kuwajibu utajiri wagwirira kushetwaniwa, kukoreka
nnambo na wájibu mwingi sauna mana na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa wanu
mpaka kuwa dhiki na kuwaribu. [10] Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe wa ubaya
piya. Nzuruku-wu, wamojawapo, kwa kuwajibu pakulu wapate mwingi, wasika, wasa
kwamini, warisoma na malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

† **5:23** Dalili maji-yo aari swafi.

11 Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo, tira! Fulata shariya na
tenda ibada, fulata kwamini pamoja na pendo, fulata kuhitamili pamoja na wororo.
12 Utende ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera mainsha a milele kwa kuwa
ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya ushahidi mwema mbere ya mashahidi wengi.
13 Mbere ya Mwenyezimungu, Mwenyé mainsha ka viyumbe piya, na mbere ya Almasihi
Insa (noyo Insa-yo kâlavya ushahidi mwema mbere ya Pontiyu Pilatu), 14 mbere yawo,
nankukwamuru javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala kulaumiwa, mpaka kuludi ka
Mwenye wetu, Insa Almasihi. 15 Mwenyezimungu anludisa wakati wake watondore:
Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,
Mwenye wa mamwenye.
16 Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nnuru saiwandikika.
Aapo ammonire manziro, aapo akidiri kummona.
Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka milele! Aamina.
17 Matajiri wa sambi-wa, wamuru wasiridãi wala wasitumaini nzuruku saukawa ku-
lainika. Ila wawajuzi kuntumaini ndi Mwenyezimungu atipa piya vinu kwa wingi tivuze.
18 Wamuru watende vyema, wawe matajiri wa vitendo vyema. Wasiwe wa coyo, wawe
tayari kuwamera wengine. 19 Wariturire aliserusu ngema mbere ipate wakapate mainsha
a kweli.
20 He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri saufãi, risapuse. Usowezi
wakukaidiyana witiwa wawijiwifu sauri, risapuse. 21 Wamojawapo kwa kuwa wafulata
nowo usowezi-wo, kwamini wabonya.

Neema iwe pamoja namwe!

Waraka 2 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika
ari nkalaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho
wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki
zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu
kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri
nawo mmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu, niperekiwe
kwereza tamaa ya mainsha atiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa. 2 Nukwandikira
uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda.
Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema
na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

3 Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisusuka kamba vyawakintukuza
wababu zangu, noyo ndi waninshukuru. Ninshukuru panukukumbukira ponse pani-
tenda duwa usiku na nsana. 4 Panikumbukira masozi ako, nukuwa na hamu yakukuwona
tena inijare radi.
5 Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wiwiyo Loisi pamoja na mamayo
Unisi, na mpaka sambi-pa nanawo uhakika kuwa uwe novyo kwanawo. 6 Ntamana,
uwezo maalumu waakwisusire Mwenyezimungu panukuturire makono, nukukumbusa
urimbise nowo uwezo-wo. 7 Kamana roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya wofi, ila
ititaya uwezo, pendo, pamoja na nguvu zakuritunza ofwe wanyewe.
8 Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye wetu, wala kuhusu omi
nfungwa wake, ila kutabika pamoja nami kwa Habari Ngema, na uwezo wa Mwenyez-
imungu. 9 Mwenyezimungu ndi ativushire na ndi atitondore tiwe umati wake-wakeni.
Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu, ila kwa kupanga iye mwanyewe, na rehema yake
yaatipewe tangu milele julu ya Almasihi Insa. 10 Rehema-yo tifafanuririwa epa sambi
julu ya kulawirira Nvushi wetu, Almasihi Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu ya
Habari Ngema, kafafanula baina mainsha a milele. 11 Kwa kwereza na kufunda noyi
Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii na mwanlimu, 12 ndimana
nankutabika novyo. Fala siwona haya, konta nimwijiwa ire waniri kuntumaini, na
nanawo hakika kuwa iye kanawo uwezo wakusunga sana vire vyaanigabizire omi, mpaka
suku ya Kiyama.
13 Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli, ka kuzidi kwamini na kwa
pendo ratiri nawo kwa kuwa tilungana na Almasihi Insa. 14 Na julu ya Roho Takatifu ári
nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyaugabiziwe.
15 Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka. Munkonjo mwawo, kawapo
Figelo na Heromogeni. 16 Ila Oneziforu anirimbisanga moyo mara nyingi, na aawona haya
ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere huruma iye na jamaa zake. 17 Iye
paafikire Roma, katenda juhudi mpaka kaniwona. 18 Mwenye Insa amwase Oneziforu-yo
atenderiwe huruma na Mola suku ya Kiyama-yo. Ukwijiwa sana-sana namuna vyaanitu-
mike Efezu.

2

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

1 Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema ya Almasihi Insa. 2 Na vinu
vyausikire julu yangu omi mbere ya mashahidi wengi wawenye, novyo wagabizi wanu
wakamilifu wari nawo uwezo wakuwafunda wanu wengine.
3 Tabika pamoja nofwe kamba surudadu mwema wa Almasihi Insa. 4 Atumíka kuwa
surudadu aashugulikira na hali ya eya mainsha-ya, ipate vimwajibu ire antondore. 5 Na
novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano na mwenziwe, aatuziwa saafulate shuruti
za mashindano. 6 Na mwenyé kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupata faida ya kazi
yake. 7 Ereriwa canamba, kamana Mwenye Insa ákupa werevu wa vinu piya.
8 Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na akiwa ujukulu wa Daudi.
Javi ndi vyanereze Habari Ngema yangu omi. 9 Kwa noyo Habari-yo ndi iri kunitabisha,

nifungiwa na unyolo kamba kisomi. Fala usemi wa Mwenyezimungu aufungiwe.
10 Ndimana, kwa faida ya ware watondoriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate kuvushiwa
nkati ya Almasihi Insa pamoja na utukufu wa milele.
11 Wakwaminika ndi usemi wamba:
"Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.
12 Tikihitamili naye, titawala naye novyo,
tikinkana, naye novyo atikana.
13 Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu,
kamana aakidiri kurikana mwanyewe."

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

14 Evi vinu-vi, wenye kwamini wari pamoja nawe, wakumbuse. Na mbere ya Mwenyez-
imungu, wamuru kuwa wase kukaidiyana kuhusu masemo, konta akuna faida, kuwaribu
wenye kusikira. 15 Sakula kurolota mbere ya Mwenyezimungu kamba munu wakwajibisa,
ntumisi sariwonera haya na kazi yake, wakufunda sana-sana habari za ukweli. 16 Fala
rinyemese kukaidiyana sakuna mana, sakumwinshimu Mwenyezimungu, konta ukuja
kuwalongoza wanu kwasa kumwinshimu tena pakulu. 17 Visitoshe, kusowera kwawo
kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya. Nfano wake ndi kamba vyawakunishe
Himenayo na Fileto. 18 Ewo wasa kufulata njira yakweli, wankupita wakereza kuwa wafwi
wesa futi kufufuriwa, wakwangaisha kwamini ka wanu wamojawapo. 19 Fala aliserusu
ya ukweli wa Mwenyezimungu ibaki yoloke. Neyo yandikiwa alama javi: "Mola awejiwa
wake." Na yandikiwa tena javi: "Piya wenye kwamba kuwa wawa upande wa Mwenye
watire nfululu ubaya."
20 Nnyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya parata tu basi, fala vikuwepo
vyengine novyo vya mbawo au vya utope. Vyengine viinshimiwa, vyengine aviinshimiwa.
21 Basi, munu akiriswafi vinu vya ubaya vyanisowere-vi, akuwa kamba combo cakuin-
shimiwa, akiwa swafi, akuwa tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya kazi zake ngema-
ngema.
22 Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera, vyakutenza wájibu mbaya. Ila
uwe, pamoja na piya wenye kunlebela Mwenye Insa na moyo swafi, sakula shariya,
kwamini, pendo, pamoja na salama. 23 Ritanuse mambo a kukaidiyana kijinga na saana
mana, ukijiwa kuwa mwinsho akumanisa. 24 Ntumisi wa Mwenye Insa aajuzi kupita
akitenda umani, ila ajuzi olote wema ka wanu piya, awe na uwezo wakufunda vyema,
na olote imani. 25 Ajuzi afunde kwa namuna yakurinyenyekeya ka ware wankatala. Dalili
Mwenyezimungu awapindula watubiye, na awapa wijiwifu wa ukweli, 26 waludi wawaze
sana, wapolonyoke nnambo ya Ibilisi iwafungire tangu mida ipate watende caasaka iye.

3

Tafauti za suku za mwinsho

1 Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja kulawirira tafauti nyingi zawenye.
2 Kamana wanu wakuja kuripenda wanyewe, wapenda nzuruku, waridãi, wawakejeli
wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza wawa zawo, awashukuru, na watafiti vitakatifu
kwa namuna mbaya. 3 Ezo suku za mwinsho-zo, wanu awapendana anta na jamaa zawo
newo, na awaswamiiyana. Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awaritunza
wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema. 4 Ewo wawazungunuka wenziwawo,
watenda kinu sawawazire sana, waridãi pakulu, na viwajibu vinu vya mulumwengu-mu
pakulu koliko Mwenyezimungu. 5 Tena, wanu wa ezo suku za mwinsho-zo, waritula
kamba wanu wa dini, fala wakatala uwezo wa dini yakweli. Wanu kamba ewo, wasapuke.
6 Kamana nkati ya ewo ndi ware waringiza mmanyumba, wawatesa wanawaka wa
myoyo myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa na madambi, wamilikiwa na
wájibu mbaya, 7 na daima wafundiwa fala anta suku moja auwerera ukweli. 8 Wanlimu
wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane na ukweli, kamba wanu wakwitiwa Yane
na Yambere* vyawabishane na Musa. Ankili zawo zaribika, na kwamini kwawo siko
ka ukweli. 9 Fala nowo wanlimu-wo awendeleya suku nyingi konta wanu piya wakuja
kwijiwa uzozo wawo, kamba vyaviwakunire Yane pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu

10 Sambi, uwe kufulata sana-sana kufunda kwangu, vitendo vyangu, anzima yangu,
kwamini kwangu, kuvumirira kwangu, pendo rangu, kuhitamili kwangu, 11 kulumbatiwa
kwangu, pamoja na kutabika kwangu kunipatire inti za Antiyokiya, Ikoniyu, na Lishitera.

* **3:8** Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuza a ulongo mbere ya Musa na Firyauna.

Nilumbatiwa pakulu, fala Mwenye Insa kaninusuru mmakono mwa piya-wo. 12 Ndi
kweli kuwa piya wasaka kunfulata Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu, ewo
wakuja kulumbatiwa. 13 Ila wabaya na walongo wakwendeleya kutenda ubaya, wawatesa
wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.
14 Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe, ukiwejiwa ware waku-
fundire, 15 na ukijiwa kuwa, tangu uri ntoto, kurifunda Mandiko Matakatifu, akupa uwezo
wakupata fahamu mpaka uvushiwe, julu ya kuntumaini Almasihi Insa. 16 Mandiko piya
alawa ka Mwenyezimungu. Piya afãi atifunda ukweli, atolotera vitendo vya makosa
nkati ya mainsha etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu. 17 Kwa javyo, nfulati wa
Mwenyezimungu akamilike, awe na uwezo wakutenda piya vitendo vyema.

4

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake

1 Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu na mbere ya Almasihi Insa
ája kuwalamula wanu hai na wafwi, na kwa sababu ya kuludi kwake kuja kutawala awe
nfalume. 2 Nukutafadali wereze usemi wa Mwenyezimungu. Uwe tayari, kuwapo nafasi
au kutowa kuwapo. Wadume, wasutumu, na warimbise myoyo wanu kwa kuwafunda
sana-sana na imani. 3 Konta ukuja kufika wakati wanu wawatowa kuhitamili kusikira
inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata viwajibu ewo wanyewe, na wakuja kuwasakula
wanlimu wakuwafunda viwajibu kusikira ewo. 4 Wakuja kukatala ukweli, wafulata
masemo saana mana.
5 Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika vya ubaya, kola kazi uwereze
Habari Ngema, na timiza cewo cako.
6 Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu wakwasa duniya uwa karibu.
7 Nitenda ushinda mwema, nifika mwinsho wa mashindano a kutuwa, nibaki nikamini.
8 Epa sambi, nitengezeriwa lemba ra shariya, nituririwa na Mwenye Insa, mwenyé
kulamula shariya suku ulu ya Kiyama. Na aaniturire omi tu basi, fala áwaturira piya wanu
warindira na radi kuludi kwake.

Paulu alaizira vyakummusu Timotiyu

9 Tafadali ririmbise uje kwangu kuno upesi. 10 Kamana Dema, nakupenda vinu vya
mulumwengu-mu, kanitipuka, kalawa koka Tesalonika. Kresike koka Galata, Titu koka
Dalmatiya. 11 Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi. Paulawa kuja kuno, uje na Maruku,
konta nkati ya kazi yangu, anisaidiya pakulu. 12 Tikiku nimpereka Efezu. 13 Pauja-po,
nisukurire kapa rangu ranasire Karupu kaya ya Torowa. Usukure novyo vitabu, kuzidi
pakulu vyanandike mmasambala*.
14 Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye amhukumu kwa vitendo vyaa-
tendire. 15 More-more naye, konta kabishana na vyatimwambire piya.
16 Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aawerepo anta munu mmoja wakuni-
saidiya, piya wanitipuka. Mwenyezimungu awaswamii! 17 Falakini Mwenye Insa ákiwa
upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, piya
wasikire. Níkiwa kamba niri nkanywa mwa simba, fala iye kanivusha. 18 Mwenye akuja
kunivusha kwa vitendo vibaya piya, na anisukula sana-sana muufalume wake mbinguni.
Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

19 Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya Oneziforu, salamu zawo.
20 Erashitu kabaki Korintiyu, na Torofimu nimwasa Miletu nlwere. 21 Ririmbise uje kuno
upesi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu, Pude, Linu, Kalaudiya, pamoja na
wafulati wa Insa piya, wakuperekera salamu.
22 Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja namwe.

* **4:13** Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo “waraka-zo” zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

Waraka ya Paulu ka Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-yi Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makafiri na wengine njamati wakifunda kuwa ikisakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuzi kuinshi munu na mwenziwe na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa Almasihi ipate niwasaidiye
wanu watondoriwe na Mwenyezimungu wantumaini iye, wejiwe nfululu ukweli vyaisaka
ibada. 2 Ukweli-wu ukuja na kurindira mainsha a milele, alavire tamaa Mwenyezimungu
tangu mida, na Mwenyezimungu aalongopa. 3 Paufikire wakati maalumu, usemi wake
ufafanuriwa julu ya kwereza kwangu kanigabiziwe na Mwenyezimungu Nvushi wetu
paanitumire.
4 Nukwandikira eyi waraka-yi uwe Titu, mwanangu wakweli nkati ya kwamini kwetu
kumoja noko.
Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na
salama.

*Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati**

5 Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi zibakire noko, na uwature wa-
longozi wa jamati kila kaya. Kumbukira vyanukutumire: 6 Nlongozi wa jamati ájuzi
ainshi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja tu basi, na wanawe wawe
wenye kwamini, wasitowe inshima, na wasikire cawambiriwa. 7 Isakikana nkulungwa
wa walongozi wa jamati ainshi saasutumiwa na shariya, kwa kuwa alongoza kazi ya
Mwenyezimungu. Ntamana, asiwe munu wakuridãi, wala asiwe munu wakwangupa
kukimiwa, wala asiwe nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu wakumwajibu ku-
tumira nzuruku kwa caputu. 8 Ila noyo nkulungwa-yo ájuzi awapokerere wayeni sana-
sana, awe munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu, takatifu, na aridume
mwanyewe. 9 Ajuzi oloke na usemi kamilifu waafundiwe, ipate awarimbise wanu julu ya
inlimu yakweli, na ware wabísha ukweli, awasutumu.
10 Kusema kweli, wawapo wengi wabísha, kuzidi pakulu nkati ya "nkonjo wa kupende-
leya itani". Wakwereza vinu savina mana, na wawatenvya wenziwawo. 11 Ewo wajuzi
wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganya jamaa piya, wafunda vinu savijuzi kufunda.
Anzima yawo ndi kupata nzuruku, anta iwe kwa namuna za aibu! 12 Mpaka mmoja wawo,
nabii wa Kereta, kaamba javi:
"WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi."
13 Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu kanguvu ipate wawe nkati ya
kwamini ka ukweli, 14 newo wase kusikiriza masemo akubuniwa na Mayahudi, na wase
novyo ámuri za ware waturire minyongo ukweli. 15 Piya vinu swafi ka wanu wari swafi,
fala ka wabaya na ware sawantumaini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta mawazo awo
na fahamu zawo haramu. 16 Nowo wanlimu walongo-wo wakwamba kuwa wamwijiwa
Mwenyezimungu, fala vitendo vyawo vikolota kuwa awamwijiwa. Ewo wabaya nfululu,
awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta kimoja.

2

Kufunda inlimu yakweli

1 Fala uwe Titu, wafunde namuna yakufulata inlimu yakweli. 2 Wafunde wakulungwa
waridume wanyewe, wainshimike, waritunze wanyewe, wakomare kati ya kwamini
kwawo, na riwejare pendo na kuhitamili.
3 Wafunde novyo waka wakulungwa wanshugulikire Mwenyezimungu. Wasipite waki-
wasowerera wenziwawo caputu, wala wasiwe watwana wa kirevi. Ila, wafunde namuna
ngema, 4 wawafunde wanawaka wári kuwapenda walume wawo pamoja na wana wawo,

* **1:4** Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

5 waritunze wanyewe, wawe swafi, watafiti pakaya, wawe na moyo mwema, na wawatwii
walume wawo. Kwa javyo, awatenza aibu usemi wa Mwenyezimungu.
6 Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiritunza wanyewe.
7 Uwe mwanyewe, kwa piya-vyo, uwé nfano mbere yawo julu ya vitendo vyema. Na
paufunda, tenda bila kudanizira na vyakwinshimika, 8 nakutumira usemi wakweli ipate
asiwepo wakukusutumu. Basi, munu asaka kukukaidi onse awona haya, aawa nawo kinu
kibaya cakwamba kwetu ofwe.
9 Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na mamwenye wawo, na wawa-
tendere juhudi viwajibu. Usiwajibu usowezi wakunyata, 10 wala wasiwewire. Kwasa
javyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli kwa vinu piya, ipate inlimu ya
Mwenyezimungu, Nvushi wetu, inshimiwe pakulu.
11 Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwesukira, ija kuwavusha wanu piya. 12 Julu ya
rehema-yo, tifundiwa tase kutowa kutenda ibada pamoja na wájibu wa kibinadamu, ila ti-
inshi enzi ya rero-yi kwa shariya, tiritunze wanyewe, na tinshugulikire Mwenyezimungu.
13 Kwa javyo tirindira suku yakujanliiwa yatiri nawo tamaa, pausaka kufafanuriwa
utukufu wa Nlungu wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi Insa. 14 Iye ndi aripereke kwa
ájili yetu ofwe, ipate atombore mabaya piya na atiswafi, atiture kuwa wanu wake iye
mwanyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-vyema.
15 Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na uwasutumu, na mamulaka piya.
Usimwase anta munu kukukejeli.

3

Tayari kutenda meema piya

1 Sambi, wambire wanu wawenshimu mafalume pamoja na wenye mamulaka, wasiki-
rize, wawe tayari kutenda meema piya, 2 wasintukane munu asaka kuwa onse, warisapuse
nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na warinyenyekeye mbere ya wanu piya.
3 Kamana mida ofwe novyo atíkiwa na deretu, atikisikiriza, tîteseka, tíkiwa watwana wa
wájibu wakunyata jisijisi na vitendo vibaya vikitajibu kutenda. Ûtijala ucaputu na wiyana,
na tîkinana. 4 Fala pavitisukire wema na pendo rakwaminika ra Mwenyezimungu Nvushi
wetu, 5 iye kativusha, siyo kwa sababu ya vitendo vya shariya vyatitendire, ila kwa sababu
ya huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe upya julu ya Roho Takatifu. 6 Noyo
Roho Takatifu-yo, julu ya Insa Almasihi Nvushi wetu, Mwenyezimungu katisusira kwa
wingi. 7 Kwa kuwa tikwakikishiwa julu ya rehema ya Mwenyezimungu, tiwe wariti wa
tamaa ya mainsha a milele. 8 Ewu ndi usemi wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa
evi vinu-vi uwe ukenekezere, ipate wanu wari kuntumaini Mwenyezimungu washugulike
wazidi kutenda wema. Evi ndi vyema, vya faida ka wanu piya.
9 Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu waraka ya mazina a wababu
zawo, au kuhusu Taureti, au kwawanyana makundi, murisapuse. Vinu-vyo avina faida
wala avina mana. 10 Munu akukusalamurira umani, mwambire mara moja au mara mbiri,
na akizidi kutenda javyo, mwase. 11 Ijiwa kuwa munu kamba eyo kataiwa shonge, ázidi
kukola dambi. Kweli, karilamula hukumu mwanyewe.

Salamu za mwinsho

12 Sambi, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda fadili uje upesi Nikopoli
tiwonane, konta nilangela kwikala noko mirongo ya baridi. 13 Tenda juhudi uwasaidiye
nkati ya safari yawo Zena, mwerezi shariya, pamoja na Apolu, ipate wawe nawo piya
cawasakula conse. 14 Na wanu wetu warifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye
wenziwawo pawatowiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.
15 Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu. Tafadali, wape salamu zangu
wenye kwamini wakutipenda. Rehema iwe nomwe piya.

Waraka ya Paulu ka Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-yi ikwereza kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntwana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Viwoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanlebela ampokerere Onezimu kamba nduye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoja na Filemoni.

1 Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa nintumika Almasihi Insa. Eyi waraka-yi, omi pamoja
na nduyangu Timotiyu tukuperekera uwe Filemoni, mpendani wetu na ntumisi mwen-
zetu, 2 na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoja na nlumbwetu Afiya, na nduyetu
Arikipu aténda vita pamoja nafwe yakwereza Habari Ngema. 3 Mwenyezimungu Baba
wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.
4 Panilebela duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru Mwenyezimungu kwako uwe,
5 kwa kuwa nisikira kuwa uwapenda watakatifu piya, na kwankuntumaini Mwenye Insa.
6 Nilebela duwa kuwa uwe uzidi kuwa pamoja nofwe nkati ya kwamini kwako ipate
uje wereriwe sana-sana piya vinu vyema-vyema vyatiwa nawo* kwa kuwa tilungana na
Almasihi. 7 Nduyangu, nipata radi nyingi na moyo wangu urimba kwa sababu ya pendo
rako, konta uwarimbisa myoyo watakatifu.
8 Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakukwamuru cikulazimire kutenda,
9 fala kwa sababu ya pendo retu, nihitari nukulebele. Sambi, omi Paulu, nuluvala na
niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kuntumika Almasihi Insa, 10 nukutafadali kuhusu
mwanangu Onezimu, vyanilawirire kuwa babuye konta yakunlongoza ka Almasihi nkal-
aboshu-mu. 11 Mida, iye aakifãi† kinu kwako uwe, fala sambi áfãi pakulu kwako uwe
mpaka kwangu omi novyo. 12 Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema kweli, iye ndi
moyo wangu. 13 Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe kuno kwa sababu ya Habari
Ngema, anisaidiye ukosofu wa uwe. 14 Fala sisaka kutenda anta kinu sairi kwa kusaka
kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka kukushurutisa, ila kwa radi yako. 15 Dalili íwa
anzima ya Mwenyezimungu yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate umpokerere uwe
naye milele, 16 siyo kamba ntwana basi, ila novyo kamba nduyetu wakupendiwa. Iye omi
nimpenda pakulu, iye kazidi kupendiwa pakulu futi nowe kwa kuwa ntwana na nduyo
kati ya Mwenye.
17 Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpokerere Onezimu kwa namuna
mmoja kamba vyaukisaka kunipokerera omi. 18 Uture pambari, ikiwa kakudulumu au
ummwira kinu kimojawapo, deni-yo andika zina rangu omi. 19 Omi Paulu nankwandika
na nkono wangu mwanyewe: “Omi nukuripa.” Wala sukwambira kuwa mainsha ako
a kiroho nukuwira! 20 Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana na Mwenye, vikinajibu
unifãi‡ javi: unirimbise moyo§ kwa kuwa tinfulata Almasihi! 21 Nitumaini kuwa usikiriza,
ndimana nukwandikira. Nukwijiwa kuwa utenda vyanukulebele, na upundisa!
22 Nukulebela novyo kuwa unitengezere kisusi kimoja, konta, julu ya duwa zenu,
nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi nukuwa pamoja namwe.
23 Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakuntumika Almasihi Insa, neye
akuperekerani salamu. 24 Na wenzangu nkati ya kazi yetu, Maruku, Arishitariku, Dema,
pamoja na Luka, ewo wakuperekerani salamu.
25 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoja namwe.

* **1:6** Au: “vyatikidiri kutenda”. † **1:11** Zina ra Onezimu mana ake “aafãi kinu”. ‡ **1:20** Paulu aseza na semo “kufãi” konta “Onezimu” mana ake “kufãi”. § **1:20** Ona aya ya 7.

Waraka ka Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu.

Wandikiriwa Mayahudi wakinfulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-vi: kutenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-yi itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

1 Mida-na-midada, Mwenyezimungu kâsowera na wababu zetu mara nyingi zawenye,
kwa namuna nyingi zawenye, julu ya minabii. 2 Fala sambi, suku za mwinsho-zi, kasowera
nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na Mwenyezimungu kuwa mwenyé irati wa vinu piya,
na iye ndi ire julu yake Mwenyezimungu ombire vinu piya. 3 Mwana-yo ndi nlangaza
wa utukufu wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini vyaari Mwenyezimungu.
Vinu piya mulumwengu-mu viwankwikala kwa uwezo wa ámuri zake. Bandi yakutimiza
kazi yake yakuswafi madambi, kekala nkono-nriro wa Mwenye Nkulu mbinguni, 4 kwa
kuwa kantula kuwa bora pakulu sana zaida ya malaika, kamba zina raritire rakuwa na
mamulaka pakulu zaida ya mazina a malaika.
5 Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira laika wake mmojawapo javi*:

“Uwe kuwa mwanangu,
omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi†:

“Omi nukuja kuwa Baba wako
na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

6 Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereka Mwanawe ntanzi‡
mulumwengu-mu, kaamba§:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

7 Kuhusu malaika kaamba javi*:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo,
watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

8 Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi†:

“Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.
Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.
9 Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.
Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako,
nukumiminirani mafuta a radi
pakulu koliko wenziwo piya.”

10 Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena‡:

“Mwenye, tangu mwanzo,
uwe ndi uturire aluserusu ya duniya,
na kwa makono ako kumba bingu piya.

---

* **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. † **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ **1:6** Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § **1:6** Ona Kumbukumbu 32:43. * **1:7** Ona Zaburi 104:4. † **1:8** Ona Zaburi 45:6,7. ‡ **1:10** Ona Zaburi 102:25-27.

[11] Evyo piya-vyo vílainika, fala uwe kuwapo daima.
Avija kufãi kinu, kamba nguwo zakupapuka.
[12] Kamba zubãu ya mida, ndi vyauja kukunja,
kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.
Fala uwe ndi nowe wa daima,
kuinshi kwako akuna mwinsho."

[13] Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi§:

"Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriro-wu,
mpaka maaduwi wako niwature kumaulu kwako"?

Malaika-wo wa kinani? [14] Piya-wo siroho zintumika Mwenyezimungu na awaperekiwe
kuwasaidiya wanu waja kuvushiwa?

2

Nafasi ulu yakuvushiwa

[1] Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira ipate tisipoteye. [2] Kamana
habari zereziwe na malaika zoloka, watúpa shariya onse na wabishi wapata hukumu
iwajúzire [3] Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiyeriwa tisaka kunusurikaja na kuvushiwa
kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi kwanzire kwereziwa na Mwenye mwanyewe, ikisa
wasikire watakikisha kuwa kweli. [4] Mwenyezimungu neye novyo ázidi kwakikisha kuwa
habari-zo zakweli julu ya alama, matajabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu yakutisusira
uwezo wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyaasaka mwanyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

[5] Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala ulumwengu mupya*
watamba-wu. [6] Fala mMandiko Matakatifu mamojawapo† kalavya ushahidi javi:

"Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?
[7] Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika,
kunkonga lemba ra utukufu na inshima,
[8] kutula piya sini ya kumaulu kwake."

Sambi, payambiwa kuwa "kutula piya sini yake",
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.
Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.
[9] Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, kâturiwa utoto koliko malaika. Iye Insa ndi
ayerere kifo, julu ya rehema ya Mwenyezimungu, kwa ajili ya wanu piya. Ingawa kâturiwa
utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika ka kifo, iye kakongiwa lemba ra utukufu na
swifa!

[10] Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé vinu piya na mwenyé
kumba piya, aje nawo wafulati wengi wawe upande wa utukufu wake. Katenda javyo julu
ya kuntenza Insa, awalóngoza wanu kuwavusha, awe kamilifu julu ya kutabika. [11] Kamana
ire atakátifu, na ware watakatífiwa, walawirira ka Baba mmoja. Ndimana Insa aawona
haya kuweta "wanduzangu", [12] kamba vyayambiwe mMandiko‡:

"Níwereza baina vyautendanga uwe wanduzangu.
Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako."

[13] Mmandiko mengine, iye kaamba javi§:

"Omi níntumaini Mwenyezimungu."

Ikisa kaamba tena:

"Niwa epa, na ware Mwenyezimungu waunaminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu."

§ **1:13** Ona Zaburi 110:1. * **2:5** Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa. † **2:6** Zaburi 8:4-6. ‡ **2:12** Ona Zaburi 22:22. § **2:13** Ona Izaya 8:17.

14 Sambi, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo binadamu*, iye mwanyewe
kâlawirira kwa namuna moja ipate julu ya kifo cake, anshinde ire ári na uwezo wa kifo,
Ibilisi. 15 Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana kwa milele kwa sababu ya kopa kufwa,
Insa kawanusuru. 16 Kamana vikwijiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika, ila kâja
kusaidiya ujukulu wa Iburahima. 17 Ndimana neye akijuzi awe sawa-sawa na wanduze
kwa kila namuna, ipate awe nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwenyé huruma na
mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu, iye mwanyewe awe kafara,
ipate madambi a wanu aswamiiwe. 18 Kamana, kwa kuwa katabika julu ya kushetwaniwa,
iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware wenye kushetwaniwa.

3

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

1 Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu titiwe mbinguni, akuyerini Insa.
Iye ndi walii na nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kwereza-yi. 2 Kamba Musa vyaákiwa
mwaminifu na kazi yake nnyumba ya Mwenyezimungu*, na Insa ákiwa mwaminifu ka
Mwenyezimungu mwenyé kuntondola. 3 Musa kasifiwa, fala Insa kawoniwa kuwa ndi
wakujúzi kusifiwa pakulu zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba vyaasifiwa pakulu koliko
nyumba yawenye. 4 Kamana kila nyumba ítengeziwa na munu, ila atengéza vinu piya
Mwenyezimungu. 5 Musa ákiwa ntumisi mwaminifu nnyumba ya Mwenyezimungu piya,
kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere. 6 Fala Insa Almasihi mwaminifu kamba
mwana, amiri wa nyumba-yo. Na nyumba-yo ndufwe, ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho,
na hakika na kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

7 Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu† javi:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
8 myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami,
suku yawâniyerere nlanga.
9 Emo wababu zenu wâniyerera waniwone canikisaka kutenda,
ingawa wâwona vyaniwasaidiye muda wa myaka arubaini.
10 Ndimana níkimiwa na noco kizazi-co, nikisowera javi:
‘Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
wakatala kufulata njira zangu.’
11 Kamba vyanílapire paníkimiwe, nikamba:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

12 Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu wakuwa na moyo mbaya
wakutowa kwamini, wakulongoza kukatala kunfulata Nlungu hai. 13 Kwasa javyo, zidini
kurimbisana myoyo kila suku sambi nopa pamwitiwe-pa, ipate asilawirire nkati yenu
munu wakutaiwa moyo ngumu, wakuteseka na dambi. 14 Kamana kwamini kwetu
katiwere nawo tangu mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira kuwa wenziwe
Almasihi nkati ya kazi yake. 15 Ndi kamba vyayambiwe‡:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami.”

16 Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana naye ndi wepi? Kusema kweli,
sipiya walongoziwe na Musa kulawa Miswiri? 17 Na ware Mwenyezimungu waakimiyane
nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi? Siware wakorire dambi, wakifwira nlanga
nomo? 18 Na paalapire kuwa “awaja kwingira mahala pangu papumuzi”, waakiwamba
ndi wepi? Siware watupire kauli zake? 19 Basi, tereriwa kuwa awakidirire kwingira kwa
sababu ya kutowa kutumaini.

4

1 Kwa kuwa tanawo mpaka sambi-pa tamaa yakwingira mahala pake papumuzi, tiri-
tunze sana-sana ipate asilawirire mmoja wenu wakusokerera kwingira nopo mahala-po.

---

* **2:14** Kigeregu: “wanawo nyama na damu”. * **3:2** “Nnyumba ya Mwenyezimungu” mana ake “nkati ya Mwenyezimungu”. † **3:7** Ona Zaburi 95:7-11. ‡ **3:15** Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7.

2 Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyawereziwe ewo*, ila ewo cawasikire aci-
wafaire kinu, kwa kuwatowa umoja wa kwamini cawasikire. 3 Basi, ofwe wenye kwamini
tingira nopo mahala papumuzi-po, kamba vyaâmbire Mwenyezimungu javi†:

“Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawisire kumbiwa ulumwengu.
4 Kamana kuhusu suku yasaba, nsitari mmoja wa Mandiko‡ ukwamba javi:

“Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi zake piya.”

5 Usowezi mmoja nowo uwiriziwa tena:

“Awashubutu kwingira mahala pangu papumuzi.”

6 Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awengire kwa kutowa kusikiriza, wengine
wapewa nafasi yakwingira nopo mahala papumuzi-po. 7 Tukwijiwa kinu kamba-ci konta
Mwenyezimungu katula suku nyengine, kaamba kuwa ndi suku ya “rero” pairipo nafasi
yakwingira mahala papumuzi-po. Kwa myaka mingi ipitire, Mwenyezimungu kâsowera
julu ya Daudi, kamba vyaamba futi:

“Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu.”

8 Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala papumuzi, aikibidi Mwenyez-
imungu kusowera tena, kutula suku nyengine. 9 Kwa javyo, kamba Mwenyezimungu vyaa-
pumure suku yasaba pesire kumba ulumwengu, ingaripo nafasi ya wanu wa Mwenyez-
imungu kupumula. 10 Kamana mwenyé kwingira mahala papumuzi pa Mwenyezimungu
ápumula kazi zake sawa-sawa vyaapumure Mwenyezimungu kazi zake.
11 Basi, mahala papumuzi-po, titende juhudi tingire, ipate asiwepo wakunkuna kamba
vyaviwakunire mida, wakutowa kwingira kwa sababu ya ubishi.
12 Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na nguvu, unoréka pakulu
kupunda jambiya yakusinja kuno na kuno. Úpitirira mpaka mmoyo, ukwawanya moyo na
roho kamba jambiya vyayawanya nyama na makongolo. Ndimana usemi wa Mwenyez-
imungu úkidiri kwawanya mawazo meema na mabaya a mmoyo. 13 Aapo kiyumbe akidiri
kufisa siiri mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya viwa paweru, awona vinu piya na
maso ake. Na vitendo vyatitenda tijuzi kunjibu.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

14 Sambi, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni, Insa, Mwana
wa Mwenyezimungu§, tukeni tikore makono mawiri kwamini kwetu katereze. 15 Kamana
nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera utungu ufuko wetu, kwa kuwa kashet-
waniwa kwa namuna-zi piya kamba vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aakorire dambi. 16 Basi,
tukeni na uhakika tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate huruma na rehema
patisakula kusaidiiwa.

5

1 Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, akitawaziwa ipate
antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi yake íkiwa yakupereka kafara na
swadaka ipate wanu wafutiwe madambi awo. 2 Watikínifu na sawári makamilifu, iye
ákidiri kuwawonera utungu, kwa kuwa iye mwanyewe kaveya. 3 Kwa javyo, ájuzi apereke
kafara kwa madambi ake iye mwanyewe kamba vyaalavya kafara kwa madambi a wanu
wengine. 4 Na hapana munu wakuritawaza mwanyewe cewo cakusifiwa-ci, ila akolotiwa
na Mwenyezimungu kamba vyavínkunire Aruna.
5 Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwanyewe ubora wakuwa nku-
lungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola, akimwambira*:

“Uwe kuwa mwanangu,

* **4:2** “Ewo” ndi ware wákiwa nlanga. † **4:3** Ona Zaburi 95:11. ‡ **4:4** Ona Mwanzo 2:2. § **4:14** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. * **5:5** Ona Zaburi 2:7.

rero omi nukupongola."

6 Na mahala pengine†, akwamba tena javi:

"Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyaawere Melkizideki."

7 Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyezimungu,
mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa shauti ulu-ulu kuno akin-
lawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya kunyenyekeya kwake kutenda vyaasaka
Mwenyezimungu. 8 Ingawa ákiwa mwana, karifunda kutwii julu ya tabu zimpatire.
9 Na paatimize vinlazimire kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa piya wenye
kunfulata. 10 Na Mwenyezimungu kantula kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini, kwa
namuna moja noyo kamba vyaákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi

11 Kuhusu ewu mwaha-wu‡, tanawo vinu vingi vyawenye vyakukwerezani. Fala viri-
gariga kukwerezani konta amusaka kwereriwa. 12 Kamana, ingawa upita wakati mwingi,
mujuzi muwe wanlimu, fala munsakula munu akufundeni vinu vyakwanza vya habari za
Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali mukijuzi murye
cakurya cakukamatiwa. 13 Kamana ajúzi kunywa maziwa onse angari toto, ndi sejiwa
cema. 14 Fala cakurya cakukamatiwa ndi cankulungwa. Kwa njira ya kufundiwa, ewo
wanawo ankili yakutondola cema na kibaya.

6

1 Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere mpaka tifikirire
vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu zakufulata ngano kamba ezi:
cakwanza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntumaini Mwenyez-
imungu;
2 capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya;
catatu, kuntula munu makono;
caane, kuwafufula wanu ka wafwi;
na catanu, kulamuriwa ka milele.
3 Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, títenda.
4 Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena
upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu, wâyeza thawabu ya bin-
guni, wâpokerera Roho Takatifu pamoja na wenziwawo. 5 Wâyerera wema wa usemi
wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala
Mwenyezimungu. 6 Fala novyo-sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwaludisira
kutubiya tena, konta wankejeli baina Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera tena
mpaka warihukumu.
7 Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse. Ikiwa ardhi-yo
iruwerya miti ya kuwafãi warimi, ardhi-yo ijanliiwa na Mwenyezimungu. 8 Fala ikiwa
ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri, saifãi na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo
mwinshoni ikociwa.
9 Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe mwanawo vinu
vyema pakulu, vyakuja na kuvushiwa. 10 Kamana Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya,
akwijiwa camutenda, na namuna vyamuwapenda wenzenu kwa zina rake, pamuwa-
saidiya watakatifu, na mpaka sambi-pa mungari kutenda novyo. 11 Vitajibu pakulu
kuwa umwe-po kila mmoja olote juhudi moja mpaka mwinsho, ipate muwe na uhakika
wa tamaa yamurindira na imani. 12 Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko, ila
muwafulatize ware waríti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

13 Mwenyezimungu, paampere tamaa Iburahima, kârilapira mwanyewe kuwa atimiza
tamaa yake, konta aawerepo mwengine wakunzaidi iye. 14 Iye kaamba*:

"Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu,
nukupa ujukulu mwingi wawenye."

---

† **5:6** Ona Zaburi 110:4. ‡ **5:11** "Mwaha-wu" ndi kuwa Almasihi vyaawere nkulungwa wa dini kamba vyaákiwa Melkizideki. * **6:14** Ona Mwanzo 22:17.

15 Ndimana Iburahima, kwa kuwa akirindira na imani, tamaa ire akipata. 16 Munu
paalapa, anlapira munu wakunzaidi álavya ushahidi, na kilapo ciwalavya wanu dana.
17 Basi, Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja kuriti tamaa yake wejiwe kuwa aapin-
dula vyaasemire, ndimana tamaa-yo iye kalapira. 18 Kwa javyo, julu ya vinu viwiri†
savipinduriwa, (na novyo avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe tintuwirire iye
tirimbisiwa myoyo tikore makono mawiri tamaa ituriwe mbere yetu. 19 Eyo tamaa-yo
iwa kamba nanga ya ngalawa, ítirimbisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa yonse. Kamana
tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu ya mbinguni, ikwingira mahala patukufu
paari Mwenyezimungu. 20 Kweli, epo ndi pengire Insa, kábula ya ofwe, kwa ajili yetu.
Kamba vyaawere Melkizideki, neye novyo kalawirira kuwa nkulungwa wa dini wa daima
milele.

7

Melkizideki nlongozi wa dini

1 Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na ákiwa nlongozi wa dini akintumika
Mwenyezimungu, Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Iburahima kuvita yakuwashinda
mafalume, kasimanana naye, akinjanliya.* 2 Iburahima, vinu piya vyâapatire kuvita,
kâlavya fungu rakumi, akimpa Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana ake “nfalume wa
shariya”. Kwa kuwa ákiwa nfalume wa Salemu, zina rake ríkiwa nawo novyo mana ake
“nfalume wa usalama”. 3 Iye aawere nawo wawaye wala mamaye, wala aipo waraka ya
mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka waapongoriwe wala waafwire. Ndimana
akilandanisiwa Mwana wa Mwenyezimungu, kawa nlongozi wa dini wa milele.
4 Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta Iburahima, noyo babu yetu
nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa vinu vyaawapokere maaduwi wake kuvita. 5 Na ujukulu
wa Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa dini, watumiwe nTaureti kupokerera fungu
rakumi ra vinu vyawakipatanga wanu waIziraeli, wanduzawo, ingawa newo novyo
wákiwa ujukulu wa Iburahima. 6 Basi Melkizideki, ingawa aawere wa rikolo ra Lawi,
kâpokerera fungu rakumi ra Iburahima, na kânjanliya Iburahima, noyo âpokerere tamaa
za Mwenyezimungu-yo. 7 Hapana atikina kuwa ire ajanlíya ndi bora koliko ajanlíiwa.
8 Kwa upande wa walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi, wâpokerere fungu rakumi wákiwa
wanadamu mwinsho wafwa. Fala upande wa Melkizideki, rîpokereriwa na munu ari
hai, kamba vyaulaviwe ushahidi kuhusu iye. 9 Tanawo shariya ya kwamba anta Lawi,
akipokereranga fungu rakumi noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu ya Iburahima,
10 kwa kuwa ákiwa mmwiri mwa Iburahima babuye, paasimanane na Melkizideki.†

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

11 Sambi, îkisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi ipate wanu wa Iziraeli
wafulate shariya yawâpewe. Ináwa ulongozi-wo utimiza ukamilifu, singari kasakikana
nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba Melkizideki, sairi wa namuna ya Aruna wa
rikolo ra Lawi. 12 Paatawaziwa nlongozi mwengine wa dini, ílazimu shariya neyo novyo
ipinduriwe.‡ 13 Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu, aawere wa rikolo ra Lawi,
na nkati ya rikolo rake tangu aalawirire mmojawapo wakutumika cewo ca nlongozi wa
dini§. 14 Aapo atikina kuwa Mwenye wetu kâlawirira kurikolo ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro,
Musa aasowere kinu upande wa nlongozi wa dini.
15 Sambi tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini namuna nyengine, wakulandana
na Melkizideki. 16 Iye aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa kufulata shariya na shuruti
za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo wa mainsha ake seesa tena. 17 Kweli,
Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki.”

18 Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifãi kinu, 19 kamana Taureti
aíkikamilisha kinu. Fala sambi-pa Mwenyezimungu katisakurira tamaa ngema pakulu ipate
julu yake tiwe pamoja naye.
20 Na eyi tamaa-yi yakikishiwa kwa kilapo. Pawakitawaziwa walongozi wa dini
wengine, Mwenyezimungu aalapire, 21 fala paalawirire eyu kuwa nlongozi wa dini,
Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi†:

---

† **6:18** “Vinu viwiri” ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake. * **7:1** Ona Mwanzo 14:17-19. † **7:10** Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa. ‡ **7:12** Shariya isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini. § **7:13** Kigeregu: “uralu”. * **7:17** Ona Zaburi 110:4. † **7:21** Ona Zaburi 110:4.

"Omi Mola nîlapa, sipindula kauli yangu.
Ukuwa nlongozi wa dini wa milele."

22 Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi miyadi-yi ndi bora pakulu zaida
ya mida.
23 Visitoshe, mida wákiwapo walongozi wa dini wengi wakorire kazi fala mwinsho
wafwa, awakidirire kuzidi kukola kazi. 24 Fala Insa kankuinshi kwa milele, na kazi yake
ya ulongozi wa dini saupitisaniwa tena. 25 Kwa javyo, iye kanawo uwezo, sambi-pa mpaka
milele, wakuwavusha wanu wóka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye kankuinshi
daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.
26 Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakutitendera piya visakikana vyonse.
Iye takatifu, aana dambi anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusiwa nkati ya
madambi mulumwengu-mu akituriwa mbinguni. 27 Iye aari kamba walongozi wa dini wa
mida, wakiperekanga kafara daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufutiwa madambi
awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwawo. Fala ka Insa sijavyo! Iye, paaripereke
mwanyewe, kalavya kafara mara moja noyo tu basi kwa daima. 28 Nkati ya Taureti, wanu
sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi wa dini. Fala kauli ya kilapo,
cilapiwe bandi ya Taureti, katawaziwa Mwanawe, mwenyé kukamilika daima milele.

8

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu
1 Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini
wa namuna-yo, ekare nkono nriro wa kiti ca Mwenye Nkulu mbinguni. 2 Iye áhudumu
vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na wanadamu, ila Mola. 3 Kila
nkulungwa nkulu wa dini ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilazimu
neye awe nawo kinu kimojawapo cakupereka. 4 Insa, anawepo mulumwengu-mu, aangari
kuwa nlongozi wa dini, konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka kafara na
swadaka, kamba vyaishurutisa Taureti. 5 Kazi zawatenda ewo nfano tu basi au kinviri
ca kazi zitendiwa mbinguni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari kujenga ema ya
miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu javi: "More-more, utende sawa-sawa
kamba nfano vyawoloteriwe kumwango."
6 Fala sambi-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko wakulungwa wa dini wa mida,
kwa kuwa iye ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo
konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu. 7 Kamana miyadi ya kupatana yakwanza,
ínawa íkamilika, aikisakikana kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.
8 Fala mMandiko Matakatifu*, Mwenyezimungu áwasutumu wanu wake javi:

"Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipya ya kupatana,
na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.
9 Eyo miyadi mipya-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zawo,
paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.
Ewo awafulate kamba vyaikisaka miyadi-yo, ndimana awaniyerire,
amba ndi Mola.
10 Basi, eyo ndi miyadi yaníja kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo,
nikwandika mmyoyo mwawo.
Omi nukuwa Nlungu wawo,
newo wakuwa wanu wangu.
11 Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye,
kumwambira: 'Mwijiwe Mola',
konta piya-wo wakuja kunijiwa,
ntoto kamba nkulu.
12 Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo,
madambi awo sishubutu kukumbukira tena."

13 Mwenyezimungu paambire miyadi mipya, miyadi yakwanza katula kuwa yuluvala.
Na kinu culuvare na cisire ciwa karibu yakwasiwa kutumiriwa.

* **8:8** Ona Yeremiya 31:31-34.

9

Miyadi mipya kwa damu ya Insa
1 Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu wakijuzi wantukuze Mwenyezimungu
kwa kufulata shariya zituriwe. Na wakiwa nawo novyo mahala patakatifu mu-
lumwengu-mu, 2 Ema Takatifu ítengiwa. Ikiwa na misana miwiri. Nsana wakwanza
wakwingirira úkitiwa "Mahala Patakatifu". Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza, pamoja na
mikate takatifu*. 3 Noyo ema-yo nkati-mo ilumuriwa na pazira. Nkati ya pazira-yo, nsana
mwengine ûkitiwa "Mahala Patakatifu Pakulu". 4 Nopo ndi paukiwa uralu wakupambiwa
na oru, na "Kashoti ya Miyadi" upande piya wakupambiwa na oru. Nkashoti-mo cikiwapo
kiyungu ca oru citaiwa manã, ngombo ya Aruna yaâsipuse Mwenyezimungu, pamoja na
maluwawo mawiri a mawe ândikiwe ámuri za Mwenyezimungu. 5 Julu ya kashoti-yo,
víturiwa nfano viyumbe vya utukufu. Mbawa zawo zakukunjuka zîfinika mahala Mwenyez-
imungu pakiswamii madambi. Kuhusu novi vinu-vi, aipo nafasi sambi-pa yakwereza
piya.
6 Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini wakingiranga nsana wakwanza
wa ema† wakitenda kazi zawo. 7 Fala nsana wapiri wa ema‡, nkulu wa wakulungwa
wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira kila mwaka mara moja basi,
akisukula damu ya kafara akapereke ka Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi
ake na madambi awakorire wanu kwa sababu ya kutikina. 8 Kwa piya-vi, Roho Takatifu
átolotera kuwa, íkiwa ema ya miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira yúka
Mahala Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. 9 Piya-vi kinyume, namuna yakutifunda vinu
vya faida rero-vi. Mana ake ndi kuwa swadaka na kafara za manyama zikilaviwanga
ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya wanu wakilavyanga kafara
wawenye-wo. 10 Ezi kafara na swadaka zitendiwa-zi zishugulikira vinu vya mwiri basi,
kwa nfano, namuna ya kurya, kunywa, na zakuriswafi. Zitumika mpaka Mwenyezimungu
paasaka kutula namuna nyipya za kuinshi.
11 Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini kuwa atipe
vyema vyaajisire, iye kawa ema bora pakulu na yakukamilika kupunda ikiwepo mu-
lumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu, mana ake siyo ya mulumwengu-mu.
12 Iye, pengire mara moja tu basi kwa milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure damu ya
mbuzi wala ya ng'ombe ila kâsukula damu yake iye mwanyewe, apate kutombola milele.
13 Mida wanu wacafu miri yawo ikiswafiwa julu ya kutawanyika damu ya mbuzi au ya
ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wakociwa. 14 Kwa javyo, futi damu ya
Almasihi aizidi kutiswafi? Iye, julu ya Roho wa milele, karipereka mwanyewe kawa kafara
kamili saina baka ka Mwenyezimungu. Damu yake itiswafi myoyo yetu, tase vitendo
vitilongoza kukifo, ipate tintumike Nlungu hai.
15 Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya, ipate irati
ya milele Mwenyezimungu yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo eyi
nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa miyadi ya mida womboriwa na kifo
ca Almasihi. 16 Sambi, miyadi yakupatana yaaturire Mwenyezimungu iwa kamba waraka
yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa mwenyé kwandika-yo kuwa
kafwa. 17 Kweli, waraka yakuritisa aina faida ikiwa andike-yo angari hai, fala bandi ya
kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. 18 Ndimana ikibidi kuwa ciwepo kifo kimojawapo
ipate miyadi iwe na faida. Anta miyadi yakwanza, noyo aitumike bila kutawanyika damu.
19 Mmiyadi yakwanza, Musa pesire kuwambira wanu piya ámuri ya nTaureti, kâtumira
minyani ya husopo yakufungiwa na luzi reundu, kâtwala damu ya ng'ombe na ya mbuzi.
Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu ca Taureti pamoja na wanu piya, 20 akamba§:
"Eyi ndi damu ya miyadi yaaturire Mwenyezimungu kwenu umwe." 21 Na ema ya
miyadi-yo, pamoja na piya vinu vikitumiriwa nkati yakuntukuza Mwenyezimungu, Musa
kâsasanyira novyo damu. 22 Basi, Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe julu ya
kutawanyika damu. Na ikiwa damu aitawanyike, akupo kuswamiiwa dambi.
23 Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntukuza Mwenyezimungu viswafiwe
julu ya namuna-yi. Fala evyo mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana
vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida bora pakulu. 24 Kamana Almasihi
engire Mahala Patakatifu pakutendiwa na makono a wanadamu, engire pakulandanisiwa
nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kêngira mbinguni kawenye, mbere ya
Mwenyezimungu, kutitendera fadili ofwe. 25 Na engire kurilavya kafara mara nyingi,
kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Mahala Patakatifu Pakulu kila

---

* **9:2** Mikate takatifu ikilaviwanga swadaka ka Mwenyezimungu. † **9:6** "Nsana wakwanza wa ema" ndi "Mahala Patakatifu". ‡ **9:7** "Nsana wapiri wa ema" ndi "Mahala Patakatifu Pakulu". § **9:20** Ona Kulawa 24:8.

mwaka, na damu sairi yake. 26 Inawa javyo, Almasihi akijuzi atabike mara nyingi zawenye
tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa utimiziwa wakati wa mida, ufika wakati
wa sambi-wu, iye kolotiwa kwa kuripereka kufwa mara moja tu basi kwa milele, alavye
mizigo ya dambi. 27 Piya wanu ituriwa wafwe mara moja tu basi, ikisa waje walamuriwe
na Mwenyezimungu. 28 Kwa javyo Almasihi, neye novyo kâripereka mara moja kuwa
kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa, akúja kwisuka mulumwengu mara yapiri, fala
eyo mara-yo, anzima yake siyo kulavya dambi, ila kuwavusha wanu wari kunrindira iye.

10

1 Kwa kufulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya Mwenyezimungu kuntukuza
wakilavya kafara daima-zi kila mwaka. Fala Taureti tangu-tangu aiwere na uwezo wa
kuwaswafi wanu-wo. 2 Ináwa nowo wanu-wo kweli-kwelini waswafiwa nfululu, awangari
kurifahamu tena kuwa na madambi, ndimana singari isakikana kuludira tena kutenda
kafara, sinovyo? 3 Fala kusema kweli, nozo kafara-zo zankuwatenza wanu kukumbukira
dambi zawo kila mwaka. 4 Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi aina uwezo wa kulavya
dambi.
5 Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema ka Mwenyezimungu*:

“Ausakire kafara wala swadaka,
ila kunitengeza mwiri.
6 Azukwajibu kafara za nyama wakociwa,
wala swadaka ipate uswamii madambi.”

7 Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako,
kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

8 Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa,
wala swadaka zakulaviwa kupata kuswamiiwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti), 9 kamwambira Mwenyezimungu:
“Niwa epa kutimiza nafsi yako.” Basi, Almasihi kafuja miyadi ya mida† katula miyadi
yapiri‡. 10 Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka ya mwiri wa Insa Almasihi mara moja kwa
milele, ofwe titakatifiwa.
11 Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku ákikola kazi, ákipereka kafara
namuna moja noyo mara nyingi zawenye. 12 Falakini Almasihi kârilavya iye mwanyewe
akiripereka kuwa kafara kwa mara moja noyo tu basi, kafara-yo ífãi milele. Ikisa kekala
mahala bora pakulu, upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu.§ 13 Tangu nopo
kankurinda mpaka Mwenyezimungu awature maaduwi wake kumaulu kwake.* 14 Basi
iye, kwa kuripereka mara moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula
ukamilifu kwa milele. 15 Na kinu-ci Roho Takatifu neye katakikisha, kanza kutereza usemi
wa Mola asema javi†:

16 “Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yaníja kuwaturira ewo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo,
nikwandika nkati ya mawazo awo.”

17 Ikisa kaamba javi‡:

“Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena.”

18 Onani, madambi-yo paaswamiiwe, aisakikana tena swadaka nyengine yakufuta.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

19 Sambi, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Mahala Patakatifu Pakulu julu ya
damu ya Insa, 20 njira nyipya ya uhai katifungurira julu ya kupapula pazira paapereke

* **10:5** Ona Zaburi 40:6-8. † **10:9** Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo. ‡ **10:9** “Miyadi yapiri” ndi kafara nyipya ya Insa mwanyewe. § **10:12** Ona Zaburi 110:1. * **10:13** Ona Zaburi 110:1. † **10:15** Ona Yeremiya 31:33. ‡ **10:17** Ona Yeremiya 31:34.

mwiri wake. 21 Ndi kweli novyo kuwa tanawo nlongozi wa dini nkulu pakulu, amiri wa
nyumba ya Mwenyezimungu mbinguni. 22 Kwa javyo, tukeni tiwe karibu ya Mwenyez-
imungu na myoyo ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na myoyo yakosiwa fahamu mbaya
na miri yetu yakoziwa na maji swafi. 23 Tamaa yatereziwe, tukeni tizidi kutumaini bila
dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.
24 Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo vyema. 25 Tisitowe, kamba
tabiya za wanu wamojawapo, kuka kujumana na wenzetu kujamati. Kwasa javyo, tukeni
tirimbisane myoyo kila mara, konta mukwijiwa kuwa suku ya Kiyama iwa karibu.
26 Kamana bandi yakwereriwa ukweli sana-sana na kukubali, tikilangela kuzidi kukola
dambi, basi aipo kafara anta moja yakufãi kutiswamii madambi. 27 Ila ka wabishi,
ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi nkulu hukumu ya Mwenyezimungu na
kulungula moto mwingi wakofya. 28 Mida munu akikatala kufulata Taureti yésusiriwe
Musa, wakilawirira mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa kakosa akihukumiwa kifo,
aakiwoneriwa utungu. 29 Fikirini ndi hukumuni ulu iwapata wanu wakunkejeli Mwana
wa Mwenyezimungu! Ware sawatula ubora damu ya Insa yakwakikisha miyadi ya
kupatana iswamii dambi yake! Novyo, wakejeli damu ya miyadi itiswafire, na wafezeyi
Roho Takatifu atolotera rehema! 30 Kamana tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu nkati ya
Mandiko Matakatifu§ kaamba javi:

"Kuriripira kwangu; omi niriripirira."

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:
"Mola awalamula wanu wake."

31 Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya pakulu!
32 Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyezimungu, muhitamili tabu
nyingi zawenye. 33 Umwe kati yenu, wamojawapo watukaniwa pawanu na watabishiwa,
na wengine wakisanganyika na watabishiwe ware, newo novyo watabika. 34 Mutabika
pamoja na wafungwa, na pavitwariwe vinu vyenu piya, muhitamili hasara na furaha, kwa
kuwa mukijiwa kuwa mukuja kupata vyema pakulu vyakuwepo daima. 35 Basi, musase
kurimba moyo konta kukujisirani tuzo rikulu. 36 Kamana mujuzi muhitamili kwa imani
mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate mupokerere vire vyaakupereni tamaa. 37 Konta
mMandiko*, Mwenyezimungu akwamba:

"Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindíriwa, aakáwa.
38 Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini†.
Saanihitamili, siri radi naye."

39 Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila tíntumaini Mwenyezimungu,
ndimana tívushiwa.

11

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu
1 Sambi, "kwamini" mana ake ndi kuwa nawo uhakika wakuwa na tamaa ya vinu
saviwoneka viri vyakweli. 2 Kamana julu ya kwamini, wababu zetu wa mida wajibisa ka
Mwenyezimungu.
3 Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa julu ya usemi wa Mwenyez-
imungu, vinu vyakuwoneka vyumbiwa na kinu saciwoneka.
4 Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya Kaini, ndimana kajibisa ka
Mwenyezimungu kuwa kamilifu. Mwenyezimungu kolota kuwa kawa radi naye julu
yakupokerera kafara yake. Ingawa iye kâfwa, fala julu ya kwamini kwake, angari
akisowera.
5 Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekiwa mbinguni, iye aafwire. Hapana
munu ammonire tena konta Mwenyezimungu kantwala. Kábula yakutwariwa mu-
lumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. 6 Aashubutu munu kwajibisa ka Mwenyez-
imungu bila kuntumaini iye. Konta asakúla kuka upande wa Mwenyezimungu ájuzi
atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenye kuka upande wake.
7 Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na Mwenyezimungu kuhusu
vinu savikiwoneka vîkija kukuna mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu, kalunda
safina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo, Nnu kâlamula kuwapa

§ **10:30** Ona Kumbukumbu 32:35-36. * **10:37** Ona Habakuki 2:3. † **10:38** Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17;
waGalata 3:11.

hukumu wanu wa mulumwengu-mu. Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira julu ya
kwamini.
8 Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe kusama, kuka inti nyengine yaam-
pere tamaa Mwenyezimungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala kaakuka.
9 Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti yaâmpere tamaa Mwenyezimungu.
Iye ákikalanga muema pamoja na Izaki na Yankubu, wenye kuriti sawa-sawa cire caâwapere
tamaa Mwenyezimungu. 10 Iburahima akirindira kwikala kaya ya aliserusu yakukomala,
yaapangire na yaajengire Mwenyezimungu mwanyewe.
11 Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpongola mwana. Ingawa kôluvala
pakulu na nkawake Sara aakipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyezimungu
kamilifu, atimiza tamaa yake. 12 Kwa javyo, julu ya munu mmoja, noyo ári karibu kufwa,
ulawirira ujukulu mwingi wawenye, kafyala-kafyala kamba nondwa za mbinguni au
kamba misanga ya mwani.
13 Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu cawapewe
tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha kuwa inti ire
aiwere yawo, ila ewo wanu wakupíta mulumwengu-mu. 14 Wakiséma javyo kolota kuwa
wankusakula inti yawo wanyewe. 15 Inawa wakiwaza kuhusu inti yawâlawire, nanga
wapata nafasi kuludira noko. 16 Fala kwasa javyo, ewo wakiwa nawo hamu kufika
inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona haya kwitiwa
Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yawo.
17 Julu ya kwamini, Iburahima paayereriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawe Izaki awe
kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara mwanawe mmoja noyo tu basi, 18 ingawa
kâmbiriwa mida kuwa: “Julu ya Izaki ndi kauja kulawirira ujukulu wako.” 19 Iburahima
kamini kuwa Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta afwe. Na ka
ukweli, kinyume, ilanda kampokerera afwire futi.
20 Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawe
Yankubu na Ezau.
21 Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kábula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu
mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.
22 Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa ujukulu
wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwawo. Ndimana kâwalaizira wanawe vyawakijuzi
kutenda makongolo ake.*
23 Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa
muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya
kwamini kwawo, awopire shuruti ya nfalume.
24 Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu kwa
sababu ya kuwa njukuluwe Firyauna nfalume wa Miswiri. 25 Kwake iye kawona kuwa
vyema pakulu kutabika na wanu wa Mwenyezimungu koliko kufurahira mambo a dambi
kwa muda aba. 26 Iye akiwaza kuwa kutabika kwa kufezeyiwa kamba vyaaja kutabika
Almasihi, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta akirindira
kupata tuzo mbere.
27 Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili
kamba ari kummona Ire sawoneka†.
28 Julu ya kwamini, Musa kâwambira waIziraeli wasasanyire damu mmiryango
mwawo ipate Mwenyezimungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi wa
WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa waIziraeli.
29 Julu ya kwamini, waIziraeli wâloka Bahari Nyeundu, wapita kati-kati ya bahari
pakukama maji. Fala waMiswiri, pawakenekeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.
30 Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzunguriziwa muda wa suku saba, ûgwa.
31 Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rahabu kâwapa mamburo manasonde wa Iziraeli,
ndimana aafwire pamoja na ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.
32 Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati uniwera aba, nanga nukwambi-
rani kuhusu Gidiyoni, Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja na minabii
wengine. 33 Ewo, kwa kuwa wâmwamini Mwenyezimungu, wâwashinda mafalume wengine,
wâtimiza shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyezimungu vyaawapere tamaa.
Awawasire masimba kuwaduru, 34 wâzimisa moto mwingi wawenye, wakinusurika
mmakono mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. Ingawa wâveya, wâlawirira
kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa masurudadu wakofya mpaka wâwashinda masurudadu

* **11:22** Kâwambira kuwa suku moja waIziraeli wakúja kuludira kwawo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake.
† **11:27** “Ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu.

wa inti nyengine. 35 Wanawaka wakifwiriwa fala kwa kumwamini Mwenyezimungu
wâwapokerera wafwi wawo, wafwi-wo waludira uhai.
Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala kufunguriwa nkalaboshu,
ndimana wêbiwa mpaka kufwa. Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai wapate mainsha
meema pakulu. 36 Wengine wâtabika na matusi na kukonyoriwa, wengine wâfungiwa na
alucema na wâtaiwa nkalaboshu. 37 Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka kufwa, wengine
wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na upanga. Wengine wâkenenda wakisamasama,
wakivalanga masambala a kondoo au a mbuzi, newo wákiwa wakosofu pakulu, wak-
itabishiwa na wakopepesiwa. 38 Wanu-wo ulumwengu-wu auwajuzire. Wákipayapaya
nlanga na mmyango, wakiinshi mmajonga na mmapondo kamba wanu wakutíra.
39 Wanu ware piya, ingawa wájibisa ka Mwenyezimungu kwa kwamini kwawo, fala
novyo-sivyo, awapokerere vyawapewe tamaa. 40 Evi vikuna konta Mwenyezimungu
katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

12

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

1 Sambi, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi, tukeni tase piya vitendo
vitikataza vyatijuzi kutenda, tase dambi iri kutiziwiriza pakulu. Tukeni tituwirire kwa
kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. 2 Tukeni tizidi kunnang'aniza Insa, kulongoza
kwamini kwetu, tangu mwanzo mpaka mwinsho. Iye kahitamili kutabika pansalaba,
aimmwerire aibu, kwa sababu ya radi ituriwe mbere yake. Epa sambi kekala mahala bora
upande wa nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.
3 Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírira pakulu wamádambi wakintendera
husuma, ipate musisokere, wala isukulaweni niya. 4 Kamana vita yenu yakubishana na
dambi, amunamba kufika wakati wa kuvumirira mpaka wanu wakuulayeni. 5 Kwasa
javyo, amukumbukira usowezi urimbisa moyo? Muriwala caakwambireni Mwenyez-
imungu konta umwe muwa wanawe? Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.
Iye paakusutumu, usiuzunike.
6 Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.
Piya waawapokerera kuwa wanawe,
iye ndi wawasútumu†.”

7 Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumirirani. Mwenyezimungu akuwo-
nani kamba wanawe. Na kweli, mwanani sasutumiwa na wawaye? 8 Wasimana piya
wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni, ilanda kamba mwana wakunsingana,
ailanda kamba muwa wanawe wakweli. 9 Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu watisu-
tumu na atasa kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu wa mbinguni tipate kuinshi
vyema? 10 Wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa ngano zawo
zawawona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisutumu kwa vyema vyetu wanyewe,
ipate tiwe watakatifu tinlande iye. 11 Basi, mulumwengu-mu kila mara patisutumiwa
ponse, tíwona kuwa kitendo cakutipa uzuni, acitifuraisha mmyoyo mwetu. Fala wapatire
kusilimuka kwa kusutumiwa na Mwenyezimungu, mwinsho wápata thawabu ya kuinshi
kwa ukamilifu na usalama.
12 Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na nguvu. Rimbisani malundi
enu mepepe-wo, musiteteme! 13 Enendani njira yakoloka ipate musizidi kuremala, ila
mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

14 Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya na nshugulikireni Mola,
konta saanatenda javyo, aakidiri kummona. 15 Rikengereni musiture minyongo rehema
ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu asilawirire munu wakuwa na sumu kamba
utupa, kuwatenza wenziwe wengi kwingira haramu. 16 Rikengereni nkati yenu asilawirire
munu sharati, au kamba vyawere Ezau, saana inshima na vinu takatifu. Iye, kwa kupata
finga moja tu basi ya cakurya, kâpereka haki yake ya utanzi kupongoriwa. 17 Mukwijiwa
kuwa mwinsho kadãi haki yajanliiwe na wawaye, fala kâkataririwa. Aakidirire kupindula
vyaâtendire, ingawa kasakula haki yake kuno akinlawa masozi mengi.
18 Umwe ámuri kamba waIziraeli wâfikire karibu ya Mwango wa Sinayi ukilawa malulimi
a moto. Newo ûfinikiwa kupi na giza, kuno mepo ikivunga thi-thi, 19 baramanda ikivuma,

* 12:5 Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11. † 12:6 Ona Usowezi 3:12.

na shauti ya Mwenyezimungu îkisowera mpaka wakintafadali wakamba: "He! Atikidiri
kusikira tena usowezi wake!" 20 Ewo awâkidirire kuhitamili ámuri ya Mwenyezimungu
ikisema javi‡: "Munu au ndudu asaka kukumbula mwango ure onse apanjiwe na mawe
mpaka afwe." 21 Vîkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa noyo vîmopepesa, akamba§:
"Nankutetema, wofi!"

22 Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na Yerusalemu ya binguni, kaya
ulu yekala Mwenyezimungu hai, mahala kawari malaika laki-ka-malaki. 23 Mufika
kujamati ya wana wakwanza kupongoriwa*, mazina awo andikiwe mbuku paandikiwe
mazina a ware wóka mbinguni. Mufika karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwalamula
wanu piya. Mufika novyo karibu ya roho za wanu wa shariya walawirire sambi kuwa
makamilifu. 24 Epa, mufika karibu ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya. Mufika
karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida ya damu ya Abeli.

25 More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Kamana, ikiwa ware wakatare
kunsikiriza Musa apereke habari za Mwenyezimungu, awanusurike kuhukumiwa, futi
ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula minyongo Mwenyezimungu asowéra nofwe
binguni! 26 Wakati wa Musa, shauti ya Mwenyezimungu îtetemesa ardhi, fala sambi
Mwenyezimungu katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:

"Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo."

27 Sambi, usemi wa "tena" utolotera kuwa vinu vyumbiwe vyonse vitetemisiwa na
vilainika, ila vibaki ndi vire savitishiwa. 28 Basi, kwa kuwa tipokerera ufalume sautishiwa,
tíshukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyezimungu kwa namuna zakumwajibu iye, kwa
kumwinshimu na kumopa. 29 Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto nkali vyaupoteza.

13

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Kamba munu na nduye, zidini kupendana. 2 Musase kuwakaribisha wayeni, konta kwa
kutenda javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera malaika mmanyumba mwawo
bila kwijiwa. 3 Watendereni huruma wanu wafungiwe na muwasaidiye, onani kamba mu-
fungiwe nawo pamoja. Watendereni huruma wanu wari kutabika, tulani kamba utabika
mwiri wenu pamoja newo. 4 Wanu piya wajuzi wainshimu ndowa. Kusema kweli, muka
na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja kuwahukumu wazinzi pamoja
na masharati. 5 Vinu vyakuuziwa na nzuruku, zidini kutowa kuperereza. Vikutosheni
vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu kasema: "Sukwasa futi, wala sukutipuka."
6 Ndimana na hakika tikwamba javi*:

"Mola ndi anisaídiya, omi sopa kinu.
Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?"

7 Wakumbukireni wakulungwa wenu wâkwerezeni habari za Mwenyezimungu. Tunzani
vyawainshire na vyawafwire. Wafulatizeni kwamini kwawo. 8 Insa Almasihi ndi mmoja
noyo, ijana na rero na milele-yi. 9 Musiwasikirize wanu wafúnda inlimu nyengine jisijisi
wakupotezani njira ya ukweli. Cisáka kukupani nguvu mmyoyo myenu siyo shuruti
kuhusu camujuzi kurya. Kwa kufulata nozo shuruti-zo, tangu hapana munu apatire
faida yake. Ila cisaka kukupani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu. 10 Walongozi
wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana haki ya kurya vilaviwa
kafara yakutukuza† mahala petu pakwambudu. 11 Nkulungwa wa dini mara moja kila
mwaka‡ ákisukulanga damu ya manyama, akipereka ka Mwenyezimungu Mahala Patakat-
ifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta madambi. Fala mwiri wa nozo nyama-zo úkociwanga panja
ya kaya ulu ire. 12 Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi wanu madambi julu ya damu
yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya ulu. 13 Basi, tukeni tikawe pamoja naye panja ya kaya
ulu-yi§, tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakejeliwe iye. 14 Kamana mulumwengu-mu,
atina kaya ya milele, fala tírindira kaya yatija kuwa nawo mbere. 15 Basi, julu ya Insa, daima
tilavye kafara ka Mwenyezimungu kwa kuntukuza, kwa kwakikisha zina rake na kanywa
zetu. 16 Fala musiriware kutenda meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu
Mwenyezimungu.

‡ **12:20** Ona Kulawa 19:12-13. § **12:21** Ona Kumbukumbu 9:19. * **12:23** "Wana wakwanza kupongoriwa" ndi wenye kwamini. * **13:6** Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6. † **13:10** Ona aya 15. ‡ **13:11** Usemi wa "mara moja kila mwaka" aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo. § **13:13** Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

17 Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kufulata ámuri zawo, kamana ewo washugu-
likira daima faida zenu, wakijiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni
watende kazi kwa radi. Musiwatenze kwisa moyo, konta javyo aiwepo faida kwenu umwe.
18 Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa myoyo yetu iwa swafi, konta
tísakula kutenda meema kwa kila hali. 19 Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya,
munilebelele duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja namwe kwa suku
karibu.

Duwa ya mwinsho

20 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé usalama, anfufure ka wafwi Mwenye wetu Insa,
Nsunga nkulu wa makondoo, julu ya damu yakikisha miyadi ya milele, 21 nínlebela akupeni
piya vinu vyema-vyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyavimwajibu iye, julu ya Insa
Almasihi. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

22 Wanduzangu, nukutafadalini mupokerere ewu usowezi-wu kwa radi kamana nuk-
wandikirani kwa usemi aba. 23 Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa nkala-
boshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani, tikuja onse. 24 Salamu zawo waku-
lungwa wenu piya pamoja na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani
salamu.
25 Rehema iwe pamoja namwe piya.

Waraka ya Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-yi ífunda namuna vyawajuzi kuinshi wenye kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuripereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu.

Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andíke ndi nduye Insa, wakwitiwa Yakobu.

Salamu

1 Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye Insa Almasihi. Nankuk-
wandikirani piya wanu wa Mwenyezimungu ulumwengu nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

2 Wanduzangu, pamugwa kwa kuyerериwa namuna mojawapo, tulani kuwa kinu-co
furaha pakulu, 3 konta mukwijiwa kuwa kuyerериwa kati ya kwamini kwenu kukupani
nguvu ipate mukidiri kuhitamili. 4 Basi, asani kuhitamili kwenu kutimize anzima yake,
ipate mulawirire kuwa wenye kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.
5 Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyezimungu, awápa wanu piya kwa
radi bila kusimbula. Alebela onse, ápewa. 6 Alebele ka kwamini, saana dana anta aba javi.
Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi ra mbahari, vyaritwariwa na mepo, rikefiwa
kuno na kuno, gubu-gubu-gubu. 7 Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera kinu ka Mola,
8 konta iye kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya njira zake piya.

Mali akwisa

9 Sambi, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekeya, awe radi kwa kuwa Mwenyez-
imungu kankunsifu. 10 Mwenyé kwamini tajiri awe radi, kwa sababu Mwenyezimungu
kankuntaya kurinyenyekeya. Kusema kweli, utajiri wake ndi kamba wema wa luwa ra
nnyani vyarilainika. 11 Juwa ripanda riwala, nnyani unyala, luwa rake rikugwa na wema
wake ulainika. Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa vinu vyema

12 Heri mwenye kuhitamili paayererіwa. Kamana, bandi yakolotiwa uwaminifu, iye
akuja kupokerera lemba ra mainsha a milele, raawapere tamaa Mwenyezimungu wanu
wampenda iye. 13 Munu paashetwaniwa, asambe: “Mwenyezimungu kankunishetwani.”
Konta Mwenyezimungu aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala aanshetwani munu.
14 Fala kila munu ashetwaniwa na wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu mbaya-wo unvuta
undanganye. 15 Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola dambi. Na dambi-yo paikula,
ikwitisira infwa.
16 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke! 17 Piya vyema na vya
kukamilika visuka ka Baba, ombire piya vimwarikiro víri mbinguni. Iye aabadilika wala
aana kinviri cakuzungunuka-zungunuka anta aba. 18 Mwenyezimungu kanuwiya kutipa
mainsha mapya julu ya habari zake za ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya, iye
katitondola tiwe kamba visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

19 Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu awe mpesi kusikira, asiwe
mpesi kusowera, na asangupe kukimiwa, 20 konta kukimiwa akuntenza munu kwakik-
ishiwa na Mwenyezimungu. 21 Ndimana, lavyani piya vinu vya ucafu na ubaya pakulu
mmyoyo mwenu. Kwa namuna ya kunyenyekeya, pokererani mbeyu ya habari ya
Mwenyezimungu yakuvyarireni iye, konta eyi habari-yi iwa nawo uwezo wa kuvusha
mainsha enu.
22 Musiwe wanu wakuritenvya, wakusikira habari ya Mwenyezimungu samufulata. Ila
tendani vyaasema Mwenyezimungu. 23 Munu wakusikiriza habari za Mwenyezimungu
saafulata, ndi kamba munu wakuriwona nkirilolo. 24 Kamana áwona vyauri uso wake,
fala akasa kirilolo, kwa mpunde nowo ariwala uso wake vyauri. 25 Fala mwenyé kutunza
shariya kamili vyaimombola munu saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo
ajanliiwe nkati ya vitendo vyake.
26 Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza lulimi rake, iye aritenvya
mwanyewe, dini yake aifãi kinu. 27 Dini ngema na swafi mbere ya Mwenyezimungu, Baba
wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja na manankweli nkati ya tafauti zawo,
na kuritanusa na vitendo vibaya vya mulumwengu.

2

Musiwapendeleye wanu

1 Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Almasihi, Mwenyé utukufu, musi-
watafiti wanu kwa namuna ya kuwapendeleya. 2 Kwa nfano, wakuja wayeni wawiri
wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja kavala mete za oru na kavala kita-
jiri, mwengine masikini, kapapukiriwa. 3 Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira
javi: “Karibuni, ikalani-pa!” Ikisa mumwambira masikini ire: “Imira-po!” au “Ikala
kumaulu-ko!” 4 Mukitenda javyo, mwankuwawanya wanu, sinovyo? Mwankulawirira
kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikweli? 5 Wanduzangu wapendani
wangu, sikirizani sana-sana. Mwenyezimungu kawatondola masikini mulumwengu-mu
walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini, sinovyo? Ewo wakuja kuriti ufalume wa
Mwenyezimungu waawapere tamaa kuwapa wenye kumpenda, sikweli? 6 Novyo-sivyo,
umwe muwakejeli masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo, siwari kukutabishani na
kukuvutirani kuBaraza ya milandu? 7 Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya zina
rema ra Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?

8 Basi sambi, vyema ikiwa mufulata kweli-kwelini vyaisema shariya* ya ufalume wa
Mwenyezimungu, vyayamba javi:
“Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.”
9 Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambi. Taureti ikusutumuni kuwa umwe
ndi wakosi. 10 Mwenyé kutimiza Taureti piya, fala akibonya shuruti mmoja, ikuwa kakosa
shuruti piya za Taureti. 11 Konta noyo ambire “Usizinge”, kaamba novyo “Usiulaye”.
Ndimana, ukimulaya munu anta usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya. 12 Basi, sowerani
na tendani kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya kombola. 13 Kamana paku-
lamuriwa suku ya Kiyama, munu saantendera huruma mwenziwe, aaja kutenderiwa
huruma. Fala huruma ikuja kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufãi kinu

14 Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala olota kwa vitendo vyake, faidani?
Kwamini kwake tu basi kunvusha? 15 Ikiwa nduyetu kawa diki na daima cintowa cakurya,
16 na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: “Uka kwa salama! Uwe nawo cakuvala na
cakurya” fala aampere kinu caasakula mmwiri mwake, faida ndi yepi? 17 Kwa namuna
mmoja noyo, kwamini bila vitendo vyema, kwamini kawaka-ko akufãi kinu.
18 Munu mmojawapo akwamba: “Uwe ukolota kwamini, omi nikolota vitendo vyema.”
Nolotere vyawamini bila kolota vitendo vyema. Nomi nukolotera kwamini kwangu
julu ya vitendo vyema vyanitenda. 19 Uwe ukubali kuwa kawapo Nlungu mmoja basi?
Vyema! Fala mashetwani novyo wakubali, na watetema. 20 Uwe binadamu sauna mana!
Usaka nukolotere kuwa kwamini bila vitendo vyema akufãi kinu, sinovyo? 21 Baba wetu
Iburahima kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake, sinovyo? Kakikishiwa paanlavire
mwanawe Izaki kuwa kafara. 22 Mwankuwona-po kuwa kwamini kuja na kitendo cake
cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake kukamilika. 23 Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko
amba javi:
“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu,
ndimana kâwalangiwa kuwa mwenyé ukamilifu.”
Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”. 24 Muwona kuwa, julu ya vitendo
vyake, munu mojawapo akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini kwake tu basi. 25 Kwa
namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya vitendo vyake, sinovyo? Kawapokerera
manasonde wa Iziraeli, na kawolotera njira nyengine watira. 26 Basi, kamba mwiri sauna
roho vyaufwa, na kwamini sakuna vitendo vyema kufwa.

3

Lazima kumiliki lulimi

1 Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wanlimu wa jamati, konta ofwe tíri
kufunda-fwe tikuja kulamuriwa ka Mwenyezimungu kwa namuna ngumu. 2 Ndi kweli
kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema kweli, munu saakosa na lulimi, iye ndi
munu kamilifu, akidiri kuritunza mwiri piya. 3 Sambi, titaya vyuma vitoto nkanywa mwa
kavalu ipate atisikirize, timminike mwiri nzima. 4 Wazani novyo paketi: ingawa rikulu,
risukumiwa na mepo nyingi, fala nawoda kasáka kukisa konse, azungunusa na shukani
ritoto javi. 5 Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca mwiri kitoto javi, fala riridãi vinu vikulu-
vikulu.

---

* **2:8** Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu yawenye! 6 Na lulimi-ro riwa kamba
moto[*]: rituriwa nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu wa ubaya. Rikidiri kufuja
mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu za mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa na moto
wa motoni[†]. 7 Kamana wanu wakidiri kufuwa kila kabila ya manyama, wanyamangalo,
nyuni, wadudu wakurikweta pansi pamoja na inswi, 8 fala aapo munu akidiri kutunza
lulimi rake. Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya. 9 Julu ya lulimi retu,
tintukuza Mwenye wetu, Baba, na novyo julu ya noro, tiwalani wanu wakumbiwa kwa
nfano wa Mwenyezimungu[‡]. 10 Basi, kanywa moja noyo alawa masemo akujanliya na
akulani. Wanduzangu, kinu-ci acikijuzi kuwa javyo! 11 Nviriro mmoja aulawa maji mazizi
na maji akududurya, sikweli? 12 Wanduzangu, nnazi ukupa mapapaya? Mmangera ukupa
kazu? Sawa-sawa novyo, nviriro wa maji akududurya aavirira maji mazizi.[§]

Fahamu za kweli

13 Kati yenu, mwenyé fahamu wakwereriwa ndi wepi? Iye olote vyaatenda meema,
julu ya vitendo vya kulawa nroho yakunyenyekeya. 14 Fala múkiwa na wivu mukilwaziwa
myoyo, au múkiwa na wájibu mbaya wakupata yeka, musiridãi kuwa muwa wenye fahamu,
wala musilongope mbere ya ukweli. 15 Fahamu kamba eyo siyo ya Mwenyezimungu, ila
ya kibinadamu, ailawa ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya ushetwani. 16 Kamana mahala
pauri wivu na wájibu wakupata ka yeka, uwapo umani na ubaya wa kila namuna. 17 Fala
fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza swafi. Na noyi fahamu-yi novyo ndi
iri na usalama, wororo, tayari kusikiriza mawoni a munu mwenziwe, ndi ijare huruma
na vitendo vyema, aipendeleya, wala siyo ya unafiki. 18 Wanu wawasaídiya wenziwawo
wekare salama munu na mwenziwe, wankuvyala mbeyu ya usalama, ndimana wavuna
shariya.

4

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

1 Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi? Cisalamula siwájibu mbaya
úri kumana mmyoyo mwenu? 2 Cukwajibuni kinu samuna, ndimana mukulaya[*]. Muwa
nawo wivu, fala amupata camusakula, ndimana mutenda umani na vita. Kweli-kwelini,
amuna kwa kuwa amulebela. 3 Na mukilebela, amupewa, konta mulebela na niya mbaya.
Musakula kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu basi.
4 Umwe wazinzi! Amwijiwa kuwa mukiwa marafiki wa vinu vya mulumwengu-mu,
mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya yenu ndi ya urafiki wa vinu
vya mulumwengu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu. 5 Au muwaza kuwa Mandiko
asema bure paamba javi:
"Roho Takatifu ari mmyoyo mwetu atiririra wivu.[†]"
6 Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyaamba Mandiko:
"Wenye kuridãi Mwenyezimungu ashindana nawo,
fala wenye kurinyenyekeya awapa rehema."
7 Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshindeni Ibilisi, na iye akutirani.
8 Ritengezeni muwe karibu ya Mwenyezimungu, na iye akuwa karibu namwe umwe
wamádambi, asani kutenda ubaya[‡]. Umwe wanu wa malulimi mawiri, swafini myoyo
yenu[§]. 9 Uzunikani, tubiyani na rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiriro, radi yenu itaduke
uzuni. 10 Basi, rinyenyekeyeni mbere ya Mwenye, na iye akuja kukutulani mahala paswifa.

Musiwalaumu wenzenu

11 Wanduzangu, musiwalaumu wenzenu. Munu ansowérera caputu au anlaúmu nduye,
asowerera caputu Taureti, kankulaumu noyo Taureti-yo. Ukilaumu Taureti, auri nfulati
wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula. 12 Kawapo mmoja tu basi esuse Taureti, na ári na
haki ya kulaumu. Iye ndi ári na uwezo wakuvusha na wakudangula. Basi, uwe kuwa nani
wakunlaumu mwenziwo?

Usiritumaini mwanyewe

---

[*] **3:6** Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumiliki lulimi rake. [†] **3:6** Ibilisi. [‡] **3:9** Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu wanlande iye mwanyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwanyewe. [§] **3:12** Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata. [*] **4:2** Ona Matwaya 5:21,22. [†] **4:5** Namuna nyengine yakwereriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya. [‡] **4:8** Kigeregu: "nawani mmakono". [§] **4:8** "Swafini myoyo yenu" mana ake mwase mawazo mabaya.

13 Sikirizani, umwe mwâmba javi: “Rero au makeso, tikuka mahala kada, tikekare
mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate nzuruku mwingi.” 14 Cisaka kukukunani umwe
makeso, mukwijiwa? Mainsha enu akuwa mwaja? Kamana muwa kamba nambwe,
ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. 15 Kwasa javyo, nanga mwangibiza javi: “Mwenyez-
imungu akitijanliya, tukuwa hai, titenda kinu-kada au kinu-kada.” 16 Fala umwe muridãi
na murisukula. Evyo vitendo-vyo piya vibaya. 17 Basi, munu wakwijiwa cema caajuzi
kutenda fala akitowa kutenda, ndi dambi kwake iye.

5

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

1 Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu ya tabu zakofya zija
kukupatani. 2 Mali enu avunda, na nguwo zenu zitafuniwa na mabarada. 3 Oru na parata
yenu viwota ange. Ange-yo ikuja kuwa ushahidi wakukukaidini, ikuja kukapira mwiri
wenu kamba moto vyawoca. Suku za mwinsho-zi, muriturira mali mengi awenye. 4 Fala
sikirani! Sikirani kiriro ca wakazi wenu wakivunanga vyakurya vyenu, konta nshahara
wawo auwere wa shariya! Kiriro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. 5 Umwe nkati ya
mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya vyakukwajibuni. Múkiwa kamba
makondoo vyawarya vyawasaka, wakinenepa, sawejiwa kuwa ndi suku ya kusinjiwa.
6 Muwahukumu na muwolaya wenye shariya sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

7 Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye. Nkumbukireni nrimi
vyaarindira visumo vya faida pakulu mmasamba, avumirira mpaka kunya nvula ya
kinja na nvula ya kusi. 8 Umwe novyo vumirirani, olosani myoyo yenu, konta kuja ka
Mwenye kuwa karibu. 9 Wanduzangu, musidugudane ipate musihukumiwe. Kusema
kweli, Mwenyé kulamula shariya kafika futi panryango. 10 Fulatani nfano wa minabii*
wakisoweranga kwa zina ra Mwenye. Ewo wavumirira nkati ya tabu zawo. 11 Onani,
tiwawalanga kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira kuvumirira ka Ayuba
na mwereriwa anzima ya Mwenye upande wake iye, kuwa iye ndi mwenyé huruma na
utungu.

12 Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi wala kinu cisaka kuwa conse.
Ikiwa kweli, mwambe “aye”, na ikiwa siyo kweli, mwambe “siyo kweli”. Musilapire ipate
musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

13 Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo, alebele duwa. Kawapo munu
ári radi? Akiwapo, embe nyimbo za zaburi. 14 Kati yenu, kawapo nlwere? Akiwapo,
awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa kuno wakimpaka mafuta, kwa zina ra
Mwenye. 15 Kulebela duwa ka kwamini kumponesa nlwere-yo, Mwenye anlamusa. Na
nlwere-yo, akikola dambi mmojawapo, aswamiiwa. 16 Ndimana, erezanani dambi zenu na
lebelelanani duwa ipate muponesiwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa nawo nguvu pakulu,
kweli-kwelini ifãi. 17 Kwa nfano, Aliyasi ákiwa mwanadamu kamba nofwe, fala paalebele
duwa isinye nvula, ainyere tena mulumwengu-mu kwa muda wa myaka mitatu na myezi
sita. 18 Ikisa, kalebela duwa tena, nvula yanza kunya, na ardhi iruwerya visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

19 Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli, akiwapo munu wakunludisira
tena upya, 20 kumbukirani javi: munu ansaidiya mmadambi kumwasisa njira yake
yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo nkifo, na noyo aswamiiwa madambi
mengi.

---

* **5:10** Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

Waraka 1 ya
Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-yi wenye kwamini wakafílike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwawo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awapereke mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajanliya mbere ware wantumaini iye.

Peduru kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira eyi waraka-yi wanu watondoriwe na Mwenyezimungu, watawanyike porovinsiya za Pontu, Galata, Kapadokiya,
Aziya pamoja na Bitaniya. 2 Tangu mida anzima ya Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa ya
kukutondolani, na Roho Takatifu kâkutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na damu
ya Insa Almasihi na munsikirize.

Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

3 Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi! Kwa huruma zake
nyingi, iye katipa nroho zetu mainsha mapya ipate julu ya kufufuka ka Insa Almasihi
ka wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele, 4 na kuriti irati saifujika, saina noda
na saipoteya faida yake, ituriwe binguni iwe yenu. 5 Umwe, kwa kuwa mumwamini
Mwenyezimungu, mukengeriwa na uwezo wake mupate kuvushiwa, kuri tayari kolotiwa
suku za mwinsho. 6 Kwa javyo, ingawa dalili isakikana muuzunike suku aba kwa kutabika
jisijisi, fala tendani radi! 7 Eko kutabika-ko kukwakikisha faida ya kwamini kwenu,
vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru, ingawa ilainika, iswafiwa na moto. Kwa
namuna mmoja noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa ipate kukujisireni swifa, utukufu,
na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. 8 Ingawa iye
amummonire, fala mumpenda. Na ámuri kummona, fala mwankumwamini, na mupata
radi yakwijaziwa na utukufu, anta munu ejiwa namuna yakwereza, 9 mufurahi konta
múpata anzima ya kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.

10 Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja kupokerera umwe, wasakula
na wadairi wereriwe namuna yake. 11 Wakisaka wawonerere mana a cire cawakambiriwa na Roho ya Almasihi nkati yawo, pawakibushuru kuhusu kutabika kaakijuzi
kuvumirira Almasihi, na utukufu ukija kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatini na
nani wavisaka kunkuna. 12 Wafafanuririwa kuwa mambo-yo aakuna ewo wari hai, ila
wakati watiri ofwe-wu! Na sambi-pa noyo habari-yo mwereziwa umwe, julu ya ware
wakukwerezani Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu aperekiwe kulawa binguni.
Vija kukuna-vyo, anta malaika newo viwajibu kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

13 Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni wanyewe, na muzidi
kutumaini nfululu tamaa ya rehema zamusaka kupewa, suku yaasaka koolotiwa Insa
Almasihi mulumwengu-mu. 14 Muwe kamba wasimana wasikiriza, musifulate wájibu
wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu. 15 Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni
vyaari takatifu, nomwe novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamutenda. 16 Konta
vyandikiwa javi:

"Muwe takatifu konta omi niwa takatifu."

17 Pamulebela duwa, mwankumwita "Baba" ire alamúla sannang'aniza munu caari, ila
alamula kwa vitendo vya kila munu. Kwa javyo, pamwikala mulumwengu-mu kamba
wayeni, inshini kwa namuna yakumwinshimu. 18 Mukwijiwa kuwa momboriwa nkati
ya mainsha safãi amuritire ka wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu vyakulainika
kamba parata au oru, 19 ila julu ya beyi ya faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa
kamba kondoo saana baka wala saabadilike. 20 Iye katondoriwa atimize eyi anzima-yi
tangu ulumwengu saunombiwa, fala tarehe za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida yenu.

21 Julu yake, umwe mumwamini Mwenyezimungu, anfufure iye nkifo na antukuze, ipate
kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka Mwenyezimungu.
22 Sambi, kwa kuwa umwe* muswafiwa julu ya kufulata ukweli, mwankupendana
kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini kupendana kwa niya na ka myoyo swafi. 23 Mupendane
javyo kwa kuwa mupongoriwa tena upya, siyo julu ya mbeyu yakulainika ila kwa mbeyu
sailainika, julu ya usemi wa Mwenyezimungu uínshi na uri na ukweli daima. 24 Kamba
vyavyandikiwe javi:
"Wanu piya wawa kamba minyani,
ubóra wa munu upunguka upesi kamba wema wa luwa rakuvalaluka.
Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,
25 fala usemi wa Mola ukwikala milele."
Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema yamwereziwe umwe.

2

1 Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo, unafiki, wivu, na kufezeyi ka kila
namuna piya, 2 akwajibuni maziwa* kamili, kamba watoto wakupongoriwa sambi. Kwa
javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa. 3 Mwakikisha futi kuwa Mwenye Insa ndi
wema, sinovyo?

Almasihi ndi riwe maalumu

4 Almasihi ndi riwe hai, kâkatariwa na wanu, fala kanawo faida pakulu mbere ya
Mwenyezimungu antondore iye. Pamunfika karibu yake, 5 umwe wanyewe muwe
kamba mawe hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho Takatifu ipate muwe walongozi
watakatifu wa dini, mupereke kafara za kiroho zakumwajibu Mwenyezimungu, kwa cire
caatendire Insa Almasihi. 6 Kamana Mandiko akwamba javi:
"Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalemu†,
bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya nyumba.
Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya."
7 Kwenu umwe wenye kwamini, ero riwe-ro‡ ra faida pakulu. Fala ka ware sawamini,
"Riwe rawakatare wajengi
ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba."
8 Na:
"Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo,
riwe risáka kuwagwisa wanu."
Ewo wákwakula konta awasikiriza usemi wa Mwenyezimungu, ewo watuririwa viwakune
javyo.
9 Fala umwe ndi kabila itondoriwe, ufalume wa walongozi wa dini, taifa takatifu, wanu
watondoriwe wawe wa Mwenyezimungu mwanyewe, ipate mwereze wema nkulu wa ire
akwitireni mulawe nkisi, mwingire nnuru yake ya matajabisa.
10 "Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwa umati wa Mwenyezimungu.
Mida amuwonire huruma ya Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwona huruma yake."
11 Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita mulumwengu-mu, tanukani
wájibu mbaya wa kibinadamu, uténda vita na myoyo yenu-yo. 12 Inshini kwa namuna
ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, ingawa wakulongoperani kuwa
mwankutenda vibaya, wakúja kuwona meema amutenda, na Mwenyezimungu paaja
kulamula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kuwasikirizira wenye mamulaka

13 Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenye mamulaka wa mulumwengu-mu, Nkulu
wa wafalume 14 na wafalume watoto, kawapéreka iye kuwahukumu wabaya na kuwasifu
wenye kutenda meema. 15 Kamana javi ndi vyavimwajibu Mwenyezimungu, kuwa
vitendo vyenu vyema-vyema viwanyamaza wajinga sawejiwa cawamba. 16 Inshini nkati
ya uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila inshini kamba watumisi wa
Mwenyezimungu. 17 Wainshimuni wanu piya, wapendeni wanduzenu wenye kwamini,
mopeni Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume nkulu.

Nfano wa tabu za Almasihi

18 Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa inshima pakulu, sairi ware
wenye imani waténda meema basi, fala na wagumu newo novyo. 19 Mwenyezimungu

* 1:22 Kigeregu: "roho zenu". * 2:2 "Maziwa" epa mana ake inlimu. † 2:6 Kigeregu: "Ziyoni". ‡ 2:7 Riwe-ro rikolota Insa.

akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mutabika kwa sababu ya ku-
fulata njira ya Mwenyezimungu. 20 Mukihitamili pamuhukumiwa kwa sababu ya ku-
tenda dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya kutenda meema na kuhitamili,
Mwenyezimungu akusifuni. 21 Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi katabika
kwa kukupendeleyani umwe, kakupani nfano ipate mufulate njira zake. 22 "Iye aakorire
dambi anta mmoja,
wala nkanywa mwake aulawire ulongo."
23 Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa, aantishire munu, ila
akiripereka ka Mwenyezimungu, mwenyé kulamula shariya. 24 Insa iye mwanyewe
kahitamili dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire dambi, tiinshi tiwe
makamilifu. Julu ya vijaraa vyake, mupata kupona. 25 Mida mukenendanga kamba
makondoo wakwasika, fala sambi muludira ka Nsunga wenu, mwenyé kusunga roho
zenu.

3

Manunu na mamwenye

1 Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii nlumake, anta awe saasikiriza
Habari Ngema. Ndimana, aisakikana umwe kwamba kinu, ila kwa namuna yenu ya
kuinshi iwatenze kutumaini, 2 pawakuwonani mukitenda vitendo vya uswafi na vya
inshima. 3 Musishugulikire wema wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-sana, au
kuvala vifure vya oru au nguwo ngema-ngema. 4 Kwasa javyo, wema wenu ulawe mmyoyo
yenu, usiwoneke panja. Ewo wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo ya kurinyenyekeya
na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere ya Mwenyezimungu. 5 Kamana
mida manunu watakatifu wakintumáini Mwenyezimungu wema-wo wakiriwaiza, julu ya
kukubali mamulaka a walume wawo. 6 Kamba kwa nfano, Sara akintwii nlumake Ibu-
rahima, akimwita mwenye. Umwe muwa wanawe wakati wamutenda meema, samopa
kinu ciwa conse cakofya.

7 Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti nkawake kwa namuna ngema.
Ingawa iye kaveya koliko uwe nlume-we, mwinshimu, konta iye kapewa novyo mainsha
mapya na Mwenyezimungu. Tendani javyo ipate duwa yenu musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

8 Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimoja noco, muwonerane utungu, mupendane,
muwe na amo, na munyenyekeyane nkati ya mawazo enu. 9 Musiripirirane mabaya
ka mabaya, wala matukano ka matukano. Kwasa javyo, wabarikini, kamana eco ndi
camwitiriwe, ipate mubarikiwe. 10 Kamana:
"Asáka kuwa na mainsha meema
na kummwera suku ngema,
aziwiye lulimi rake risisowere caputu,
wala kanywa yake isisowere ulongo.
11 Basi, arisapuse mabaya, atende meema,
akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.
12 Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu,
masikiro ake awa wanzu kusikiriza cawalebela.
Fala uso wa Mola ubishana na wenye kutenda ubaya."

13 Sambi, mukisakula kwa juhudi kutenda meema, nani akukutendani ubaya? 14 Fala
anta paiwa mwankutabika kwa sababu ya kutenda meema, mujanliiwa. Basi, musiwope
wala musikafilike. 15 Kwasa javyo, mmyoyo mwenu ntureni kuwa takatifu Almasihi,
Mwenye wenu. Na akiwapo munu wakukudairini kuhusu sababu yamuri nawo tamaa,
daima muwe tayari kunjibu. 16 Fala njibuni kwa namuna ya kurinyenyekeya na inshima,
na myoyo yenu isikose mbere ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu wankukusowererani
mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi, ewo
wáwona haya. 17 Kamana vyema kutabika kwa sababu ya kutenda meema (ikiwa nafsi ya
Mwenyezimungu) koliko kutabika kwa sababu ya kutenda mabaya.

18 Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu ya dambi zenu, mara moja
noyo tu basi kwa daima. Iye kamilifu, fala kafwa kwa ajili ya ware sawari makamilifu
ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye kaulaiwa mwiri wake fala kafufuriwa julu
ya Roho Takatifu. 19 Basi, iye akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, 20 ware wákiwa
wabishi mida, enzi za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na imani iri Nnu kankulunda
safina. Nsafina-mo, wanu nane tu basi ndi wâvushiwe pesire kupita mwanalukaya wakofya
ire. 21 Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyezimungu. Epa muvushiwa julu
ya kufufuriwa ka Insa Almasihi, na koza ndi alama ya kutubiya kwenu. Ire ozíwe

aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na fahamu swafi mbere ya
Mwenyezimungu. 22 Epa sambi, Insa Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa nkono
nriro wa Mwenyezimungu*. Noko malaika, wenye mamulaka, pamoja na wenye nguvu
iye wajuzi wantwii.

4

Kupinduriwa ka mainsha

1 Sambi, kwa kuwa Almasihi kâtabika mwiri wake, nomwe novyo ririmbiseni mawazo
mamoja nowo. Kamana atabíka mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, kama-
riza dambi zake. 2 Kwa javyo, wakati umbákire mulumwengu-mu, iye aainshi akifulata
vitendo vibaya vya kibinadamu, ila átenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. 3 Mida
wakati mwingi mukipitanga mukitenda kamba vyawatendanga wanu sawamwijiwa
Mwenyezimungu: mutenda vitendo vya lukware, mufulata wájibu mbaya, murya na
munywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuza milungu ya ulongo, kitendo cakofya.
4 Ewo washanga pakulu futi konta sambi amufulata vitendo vibaya vyawatenda ewo, na
wakutukanani. 5 Fala ewo wájuzi wajibu ka Mwenyezimungu, ire óka kuwalamula wanu
piya, wafwire na wari hai. 6 Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema wereziwa anta na
wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari Mwenyezimungu), ingawa mwiri wawo
upokerera hukumu yakufwa yawatabika wanu piya.
7 Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi muridume wanyewe na
murinang'anizire, ipate mulebele duwa. 8 Visitoshe, zidini kupendana, konta pendo rifuta
dambi nyingi. 9 Mupane malazi bila kudugudana. 10 Kamba kila mmoja vyaapokerere
uwezo maalumu, atumire sana-sana kuwatumika wenziwe, awe ntumisi mwema wa
uwezo jisijisi wa Mwenyezimungu. 11 Asowéra, asowere usemi waapewa kwereza na
Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu ya Insa Al-
masihi. Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

12 Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu a kuyereriwa, musikafilike
kamba cukukunireni kinu cakutajabisa. 13 Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika
kuntabikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka kufafanuriwa utukufu wake mu-
lumwengu-mu, umwe novyo mufurahi ka radi pakulu. 14 Ikiwa mutukaniwa kwa sababu
ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho wa utukufu na wa Mwenyezimungu
apumula julu yenu. 15 Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya kuulaya, kwiwa, ku-
tenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha a wanu wengine, 16 ila ikiwa mwankutabika
kwa sababu ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo, ntukuzeni Mwenyezimungu, kwa
kuwa mukwijiwikana kwa zina rake. 17 Konta wakati wakulamuriwa wanu uwa karibu,
na waja kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana* wa Mwenyezimungu. Na ikiwa ofwe
wafulati wa Insa tilamuriwa, sambi ware sawakubali Habari Ngema ya Mwenyezimungu,
mwinsho wawo ndi wepi? 18 Na,
"Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa,
sambi wabaya na wamádambi, cíja kuwakuna kinani?"
19 Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata vimwajibu Mwenyezimungu,
waripereke mmakono mwa Mwenyezimungu mwenye kauli awombire, kuno wakizidi
kutenda meema.

5

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

1 Sambi, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba umwe, niwa shahidi wakutabika
ka Almasihi, na nukuwa upande wa utukufu pausaka kufafanuriwa. Kwa javyo, nkati
yenu umwe walongozi nukutafadilini javi: 2 Sungani nfuwo wa Mwenyezimungu* uri
kati yenu, sairi kwa kuwalazimisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyezimungu,
sairi kwa anzima yakupata faida ila kwa anzima yakweli yakuwasaidiya wanu wengine
3 Musiwalongoze wanu wamugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe mifano myema
kwa wanu wenu wakusungani. 4 Basi, akifika Nkulu wa wasunga, Insa Almasihi, mupok-
erera lemba ra utukufu, sarisa tena kung'anira kwake. 5 Kwa namuna mmoja noyo, umwe
wanemba, kubalini mamulaka a walongozi wenu. Piya muvare unyenyekevu, konta
Mandiko akwamba javi:
"Mwenyezimungu abishana na wanu wakurídãi,

* 3:22 "Nkono nriro wa Mwenyezimungu" ndi mahala bora pakulu. * 4:17 Kigeregu: "jamaa". * 5:2 Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu.

fala awarehemu wanu wakurinyenyekeya."
6 Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa Mwenyezimungu, ipate ka wakati
wake maalumu waaturire, aje akusifuni. 7 Ngabizini tafauti zenu, konta akusungani.
8 Muwe tayari na murinang'anizire konta aduwi wenu, Ibilisi, kawankukulumbatani
nanyenje kamba simba vyaturuma, akisakula kunkola munu ankapire. 9 Ririmbiseni ku-
bishana naye, moloke na kwamini kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati wengine
watawanyike mulumwengu-mu wawankutabika kamba vyamuri kutabika umwe. 10 Na
bandi ya kutabika wakati aba, Nlungu mwenyé rehema piya, waakwítani muwe upande
wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana kwenu na Almasihi, ákukamilíshani,
ákwakikishani, ákupani nguvu na ákutengemanisani. 11 Iye ndi mwenyé uwezo piya daima
milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

12 Sila†, nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya kukwandikirani eyi waraka
noto javi-yi. Nisaka nukurimbiseni myoyo yenu na nukwakikisheni kuwa eyi ndi rehema
yakweli ya Mwenyezimungu. Noyi rehema-yi ikoloseni! 13 Wenye kwamini Babiloniya‡,
watondoriwe pamoja nomwe, wakuperekerani salamu. Maruku, mwanangu julu ya
kwamini, iye novyo akuperekerani salamu. 14 Mukomazane kwa alama yakolota pendo§.
Salama iwe pamoja namwe piya mulungane na Almasihi.

† **5:12** Sila zina rengine Silvanu. ‡ **5:13** "Babiloniya" mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. § **5:14** Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi "beju".

Waraka 2 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-yi nkalaboshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwinsho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenye kwamini.

Salamu

1 Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-yi niwaperekera
piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vyataminire. Kwamini-ko tipata julu
ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi Insa Almasihi.
2 Rehema na salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu pamoja na Insa,
Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenye kwamini

3 Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye katipa piya vyatisakula
ipate tiinshi mainsha akumwajibu Mwenyezimungu. Tipata julu ya kumwijiwa ire
atítire kupokerera utukufu wake pamoja na wema wake mwanyewe. 4 Kwa namuna-yi,
Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida pakulu na ya matajabisa, ipate julu yawo mu-
lawirire kuwa na namuna za Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa uwaribifu wa
mulumwengu-mu, ushongiwa julu ya wájibu wa dambi. 5 Ndimana, tumirani nguvu zenu
piya musanganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, 6 wijiwifu na kurimiliki, kurim-
iliki na kuhitamili; kuhitamili na namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu, 7 namuna ya
kumwajibu Mwenyezimungu na kupendana, na kupendana musanganye na kuwapenda
wanu piya. 8 Kamana namuna-zi, mukiwa nawo nezo zikizidi kukula kati ya mainsha
enu, zukutenzani kuwa wijiwifu wenu wa kumwijiwa Mwenye Insa Almasihi auwepo
bila visumo ila kukuja na faida. 9 Kamana ware sawatenda vitendo vya faida-vyo, ewo
awawona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu mida kâwaswafi madambi
awo.
10 Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya mwakikishe kuwa kweli-kwelini
mwitiwa na mutondoriwa na Mwenyezimungu. Mukitenda javyo, amushubutu kwasa
kwamini kwenu. 11 Kamana kwa namuna-yo, uwapo nryango nkulu wakufunguririwa
sana ipate mwingire muufalume wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi
wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

12 Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi daima, ingawa mukwijiwa
futi na mukwakikishiwa nkati ya ukweli wamupokerere. 13 Níwaza kuwa níjuzi nukukum-
buseni, wakati waniripo mulumwengu-mu, 14 konta, kamba vyaanolotere Mwenye wetu
Insa Almasihi, nukwijiwa kuwa suku karibu eya mainsha-ya nukwasa. 15 Na nítenda
juhudi piya ipate, bandi yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi vinu-vi mukum-
bukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

16 Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, na kuludi kwake,
sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja, ila tereza ubora wake nkulu kwa kuwa tîwona na maso
etu wanyewe. 17 Kamana iye paapokerere swifa na utukufu ka Mwenyezimungu Baba
wake, ofwe tikiwapo. Paasikire shauti ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:
“Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu.
Niwa radi naye pakulu”,
18 ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-yo kulawa mbinguni. Tisikira kamana pamwango
takatifu, tíkiwa onse na Insa.
19 Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari zereziwe na minabii.
Habari-zo vyema mutengemane konta ndi kamba nuru vyaimwarika pamahala pak-
winukala. Ikusaidiyani mpaka suku yakuja Almasihi, na nuru yake ikuja kumwarika
ngwê mmyoyo mwenu kamba ng'andu. 20 Kinu bora pakulu, ijiwani kuwa piya
vibushuriwe mMandiko avilawire nkiswa mwa nabii mmojawapo. 21 Kamana avipo

vibushuriwe kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu ndi awalongoze wanadamu kusowera usemi ulawire ka Mwenyezimungu.

2

Wanlimu walongo

1 Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu, kamba vyawaja kulawirira
wanlimu walongo kati yenu umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-siiri inlimu zakufuja,
mpaka wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo, waritisira upesi kwaribiwa. 2 Wanu
wengi wakuja kufulata namuna zawo za lukware, na kwa sababu zawo, wanu wakuja
kusowerera caputu njira yakweli. 3 Ewo wanlimu walongo-wo, kwa kuwa wasaka wapate
nzuruku mwingi, wakuja wapate faida kwa usowezi wa ulongo. Fala tangu mida hukumu
yawo ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.
4 Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu aawasire kupolonyoka, ila
kawapereka motoni, akiwasa wafungiwe ngiza mpaka suku ya Kiyama. 5 Novyo, aawasire
kupolonyoka wanu wa mida paawaperekere mwanalukaya sawamopa Mwenyezimungu
mulumwengu-mu. (Ndi kweli kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu njira ya shariya,
pamoja na wanu saba). 6 Na kahukumu novyo makaya makulu a Sodoma na Gomora.
Katadusa rivu na kalamula hukumu*. Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyaaja
kuwatenda piya wanu ware sawamopa. 7 Upande mwengine, Mwenyezimungu kanvusha
Loti, mwenyé shariya, katabíka kwa sababu ya vitendo vya ucaputu vya wanu wabaya.
8 (Kamana Loti âkiwa munu wa shariya, fala kila suku kazunguriziwa na wabaya. Iye
kâkafilika pakulu kwa sababu ya vitendo vibaya vyaakisikira na vyaakiwona.) 9 Basi, ndi
kweli kuwa Mola akwijiwa namuna yakuwavusha nkati ya kuyereriwa ware wamwin-
shimu, na yakuwaturira hukumu sawana shariya suku ya Kiyama. 10 Kuzidi pakulu,
akuja kuwahukumu ware wafulata wájibu wawo wa ubaya wa kibinadamu, na wakejeli
mamulaka.
Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridãi na waritenza. Awawenshimu viyumbe vya
utukufu mbinguni, ila wakufuru. 11 Anta malaika, nowo wari na nguvu pakulu na uwezo
kuwapunda nowo, awasowera mbere ya Mwenye, usemi wacaputu wakubishana na
novyo viyumbe-vyo. 12 Fala ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafulata wájibu
wawo wa kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na waulaiwe. Wakufuru kuhusu mwaha
wawatíkina. Basi, kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo, newo novyo wakuja
kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. 13 Ewo watabika na ubaya ndi nshahara wa
ubaya wawo. Viwajibu kufulata wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo noda
na vilaso†, viwajibu kukutesani‡ kumbe wakuja mmajambo enu a sherehe. 14 Mmaso
mwawo uwejala uzinzi na awatosheka kukola dambi. Viwajibu kuwatesa na kuwakoresa
wanu sawakamilike, myoyo yawo izowerera wájibu wa vinu. Ewo wanu-wo walaniwa!
15 Wasapuka njira ngema, wasika. Wafulata njira ya mwananlume wakwitiwa Balamu§,
mwana wa Bewori, kumwajibire kupata nzuruku kwa vitendo vibaya. 16 Balamu kasutu-
miwa kwa dambi yake mwanyewe. Buru saanasowera, kâsowera na shauti kamba munu,
na uzozo wa nabii-yo uziwiiwa.
17 Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrimbu sauna maji, au kamba mawingu
akiveverusiriwa baidi na mepo*. Ewo Mwenyezimungu kawaturira mamburo awo
pagiza, pakwinukala pí†. 18 Kamana warisifu wanyewe na masemo seleweka. Watumira
wájibu mbaya wa kibinadamu ipate wawatese wawakorese ware wakuwa kwa suku aba
wâwatira ware waínshi vibaya. 19 Wawapa tamaa ya uhuru, filihali ewo wanyewe watwana
wa tabiya zakudangula. Kamana kinu ciri kunkidiri munu, iye ntwana wa noco kinu-co.
20 Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi
wetu, anusurika na vibaya mulumwengu-mu. Fala ikiwa aringiza tena upya novyo
vitendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu pakulu kupunda pakwanza.
21 Fadari munu-yo anatowa kwijiwa njira ya ukamilifu, koliko kwijiwa ikisa kukatala ámuri
takatifu yaapewe. 22 Munu kamba eyu atimiza usowezi wakweli wamba javi: “Umbwa
kaludira kurya matapisi ake mwanyewe.” Na atimiza novyo usowezi mwengine wamba:
“Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaula ntopetope.”

3

Kuludi ka Mwenye Insa

---

* **2:6** “Kalamula hukumu” kuwa isiludire kujengiwa tena upya. † **2:13** Ona 3:14. ‡ **2:13** Ona 12. § **2:15** Ona Isabu 22:21-35. * **2:17** Awatenda kamba vyawajuzi kutenda. Ona Yuda 12. † **2:17** Ona Yuda 13.

1 Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandikirani. Wo-wawiri, nisakula
nukulamuseni ankili zenu ngema mukumbukire, 2 ipate mukumbukire vyawambire mida
minabii takatifu, na ámuri za Mwenye wetu, Nvushi, zaalazimishe julu ya mawalii wenu.
3 Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho, wakuja kulawirira wanu wamo-
jawapo wakufezeyi ukweli, wafulata piya wájibu wawo wa dambi. 4 Wakwamba javi:
“Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba? Sambi, kawa ndepi? Tangu wakati wa
babu zetu, mwanzo wa duniya, vinu vingari vikenenda namuna moja noyo!” 5 Ewo
wanuwiya kukatala kuwa tangu mida Mwenyezimungu komba bingu, na kwa ámuri yake,
iye kawanya duniya na maji, katula ardhi yakumiliya julu ya maji. 6 Ikisa maji-yo iye
katumira kudangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu. 7 Fala julu ya
ámuri moja noyo, bingu na ardhi virípo sambi-pa vituriwa, ipate viteketeziwe na moto wa
suku ya Kiyama. Wakati-wo wanu wabaya wakuka kwaribiwa nfululu.
8 Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya Mwenye, suku moja ndi kamba
myaka alufu, na myaka alufu ndi kamba suku moja. 9 Kusema kweli, Mwenye aakawa
kutimiza tamaa zake kamba vyawawaza wanu wengine. Anta, iye akoloterani imani
yake, avimwajibu kuwa munu mmojawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya watubiye.
10 Fala suku yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo kukuja kudidima pakulu
futi, bingu ilainika, na mwezi* piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoja na vitendo vikúna
muardhi, piya viwoneka†.
11 Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora pakulu kuinshi namuna takat-
ifu vyaakumwajibu Mwenyezimungu, sinovyo? 12 Noyo suku ya Mwenyezimungu-yo,
murindire na radi, tendani juhudi ifike upesi. Kwa sababu ya kuja ka noyo suku-yo, bingu
ikorera ifujika, na mwezi piya vikuja kociwa visuluka. 13 Fala kamba Mwenyezimungu
vyaatipere tamaa, tírindira bingu nyipya na ardhi nyipya, mahala mwakutendiwa vinu
piya kwa shariya.
14 Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi murindira, rimbani kwa nguvu zenu
piya ipate iye akusinganeni muwe na salama naye, bila noda wala kilaso. 15 Na imani
ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire
nduyetu, mpendani wetu Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe, vyaakwandikireni.
16 Piya waraka zaandike kuhusu ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa
muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga kwelewa. Watikínifu na wanu
sawakamilike, vinu-vyo wazungunusa wakwereriwa caputu ipate waripoteze, kamba
vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko Matakatifu.
17 Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo vinu-vyo mwijiwa futi, ri-
nang'anizireni ipate musitesiwe kwa makosa a wanu sapana shariya, kwasa koloka
kwenu. 18 Fala zidini kukula nkati ya rehema na wijiwifu wa Insa Almasihi, Mwenye wetu
na Nvushi wetu.

Iye apewe utukufu, sambi-pa na kwa milele. Aamina.

* 3:10 Au: “vinu”. † 3:10 Au: “vikolotiwa ipate vilamuriwe”.

Waraka 1 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenye kunfulata Insa, na ikwereza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu karitenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-yi kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

1 Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu mwanzo. Tînsíkira, tîmmona
na maso etu, tînshuhudiya, na tînkola na makono etu. 2 Noyo mainsha-yo olótiwa. Timmona,
ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani kuwa iye ndi Mwenyé mainsha wa milele, ákiwa na
Baba na toloteriwa ofwe. 3 Vyatîmmonire na vyatînsikire, tukukwerezani umwe novyo ipate
nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu uwa na Baba pamoja na Insa Almasihi,
Mwanawe. 4 Na ezi habari-zi tukwandikirani ipate radi yetu* itimiziwe.

Enenda nnuru

5 Sambi, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani umwe, kuwa Mwenyezimungu
ndi nuru. Nkati yake kisi anta aba acishubutu kuwepo. 6 Tikámba kuwa tanawo umoja
naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa, atiténda ukweli. 7 Fala ikiwa tikwenenda panuru,
kamba iye vyaari panuru, tikuwa nawo umoja watupu, na damu ya Insa Mwanawe ítiswafi
madambi piya.

8 Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo nkati yetu. 9 Fala ikiwa tikweréza
dambi zetu, iye mwaminifu na mwenyé shariya, átiswamii madambi etu, na átiswafi nkati
ya vitendo vibaya piya. 10 Fala tikámba kuwa atinakola dambi, sawa-sawa na kwamba iye
nlongo, usemi wake aupo mmoyo mwetu.

2

1 Wasimana wangu, ezi habari-zi nukwandikirani ipate musikore dambi. Fala ikiwa
munu mmojawapo akola dambi, tanawo wakutimírira mbere ya Baba, Insa Almasihi,
Nkamilifu. 2 Iye ndi kafara iripa kwa madambi etu, na siyo kafara kwa madambi etu basi,
fala kwa madambi a wanu wa mulumwengu-mu piya.

3 Na alama itolótera kuwa timwijíwa iye ndi kuwa tifulata ámuri zake. 4 Munu akamba:
"Nímwijíwa" fala safulata ámuri zake, munu-yo nlongo, ukweli aupo mmoyo mwake.
5 Fala afuláta usemi wake, nkati yake pendo ra Mwenyezimungu riwankukamilika kweli-
kwelini. Kitendo colóta kuwa tilungana naye ndici: 6 mwenyé kwamba kuwa alungana
naye, inlazimu enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

Ámuri nyipya

7 Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-yi siyo nyipya, fala ámuri ya mida, ya
tangu mwanzo. Eyi ámuri ya mida ndi habari yamusikire. 8 Novyo-sivyo, vyanukwandiki-
rani-vi ámuri nyipya, vyauri ukweli kwake iye na kwenu umwe, konta kisi caankwisa, nuru
yakweli ilangaza futi.

9 Munu amba: "Nankwenenda na nuru", iri amwina nduye, narero kankwenenda nkisi.
10 Ampénda nduye akuwa nnuru, na mmoyo mwake aciwepo cakunkwakurisa. 11 Fala
ire amwína nduye abaki nkisi, kankwenenda nkisi, eejiwa kooka konta kisi cimwinúkaza
kumaso.

12 Umwe wasimana wangu, nukwandikirani
konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.
13 Umwe wawáwa, nukwandikirani
konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.
Nukwandikirani umwe, wanemba,
konta munshinda Ibilisi*.
14 Umwe wasimana wangu,

---

* **1:4** Au: "yenu". * **2:13** Kigeregu: "Mbaya".

nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.
Umwe wawáwa, nukwandikirani,
konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.
Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala,
usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya†.

Usukwajibuni ulumwengu

15 Usukwajibuni ulumwengu wala virípo mulumwengu. Íkiwa munu mmojawapo umwa-
jibu ulumwengu, eyo munu-yo aampenda Baba. 16 Konta piya virípo mulumwengu-mu,
vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa maso mawoni, na maritenzi a vinu vya mu-
lumwengu-mu, avilawa ka Baba, vilawa mulumwengu nómu. 17 Ewu ulumwengu-wu
pamoja na vitendo vyake vibaya vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire aténda nafsi ya
Mwenyezimungu áinshi milele.

Musitesiwe

18 Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vyamusikire kuwa akúja aduwi
wa Almasihi, sambi wankulawirira maaduwi wa Almasihi wengi wawenye. Ndimana
tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. 19 Maaduwi-wo waláwa kati yetu, fala awawere
kweli-kwelini wa daraja yetu. Kamana kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabaki
nofwe. Falakini ewo watasa ipate vijiwikane kuwa anta mmoja awere wa daraja yetu.
20 Fala umwe, Ntakatifu kakumiminirani Roho Takatifu, na piya-mwe mukwijiwa ukweli.
21 Sukwandikirani kwa kuwa mútikina ukweli, ila nukwandikirani kwa kuwa mukwijiwa
ukweli, na mukwijiwa kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo. 22 Nlongo nani? Nlongo ndi ire
akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána Baba pamoja na Mwanawe, noyo ndi aduwi
wa Almasihi. 23 Piya ankana Mwana onse ndi sawalungana novyo na Baba. Fala mwenyé
kumwakikisha Mwana kalungana na Baba novyo.
24 Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa umwe mutula mmoyo
habari zamusikíre tangu mwanzo, mukuwa pamoja na Mwana na Baba novyo. 25 Na
tamaa yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele! 26 Nukwandikirani ezi habari-zi kuhusu
ware wasakúla kukutesani. 27 Fala umwe-po, Roho Takatifu waakumiminíreni Insa-yo
mubaki naye daima, ndimana amusakula kufundiwa kinu kimojawapo na munu. Ila Roho
Takatifu wamumiminiriwe-yo akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko siko ka
ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

28 Sambi, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye, ipate paasaka kuja, isitipate
aibu mbere yake, ila tiwe nawo uhakika. 29 Kamba vyamwijiwa kuwa iye kamilifu,
mwijiwe kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu onse, mwana‡ wa Mwenyezimungu.

3

1 Ngatunzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka ofwe kupata kwitiwa wana
wa Mwenyezimungu! Na kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawe! Ndimana wanu mu-
lumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa. 2 Wapendani wangu, sambi tiwa wana
wa Mwenyezimungu. Catisaka kuwa acinarolota, fala tukwijiwa kuwa Insa paasaka kuja,
tilandana naye, konta tímmona iye vyaari. 3 Na kila mwenyé kutumaini onse tamaa-yi,
áriswafi, kamba iye vyaari swafi.
4 Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyezimungu. Dambi ndi kutupa
shariya mojawapo. 5 Mukwijiwa kuwa iye kâja atilavye dambi. Neye aana dambi.
6 Kila mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila mwenyé kuzidi kukola dambi
aanamba kummona wala kumwijiwa.
7 Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda ukamilifu ndi kamilifu, kamba
iye vyaari kamilifu. 8 Aténda tabiya ya kukola dambi wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake
tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo, Mwana wa Mwenyezimungu* karolota ipate afuje
vitendo vya Ibilisi. 9 Kila mwenyé kupongoriwa upya na Mwenyezimungu onse aatenda
tabiya ya kukola dambi, konta mbeyu† yake iwa kati yake. Iye aazidi kukola dambi, konta
kapongoriwa upya na Mwenyezimungu. 10 Kwa namuna-yi ndi patijiwa kusiyana kuripo
nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa Ibilisi: saatenda ukamilifu na saampenda
nduye onse, neye novyo siyo wa Mwenyezimungu.

---

† **2:14** "Mbaya" mana ake Ibilisi. ‡ **2:29** Kigeregu: "kapongoriwa". * **3:8** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:9** Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

11 Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipendane. 12 Tisinlande Kaini âpatiwe
na Ibilisi, akimuulaya nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta vitendo vyake víkiwa vibaya fala
vya nduye víkiwa vya ukamilifu.
13 Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wakukwinani, musishange.
14 Ofwe tukwijiwa kuwa tisa kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati ya mainsha, konta
tiwapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari nkifo. 15 Mwenyé kumwina nduye
ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa aapo kisomi anta mmoja wakuwa nawo mainsha a milele.
16 Javyo ndi patijiwa mana a pendo: Insa Almasihi kapereka mainsha ake kwa ajili yetu.
Ndimana nofwe novyo tíjuzi tipereke mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu. 17 Fala ikiwa
munu kanawo mali, na kankummona nduye cintowa kinu, fala anfungira wajii, pendo ra
Mwenyezimungu akuwa nawo mwaja? 18 Basi, wasimana wangu, tisimpende munu na
masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo na ukweli. 19 Javyo ndi patijiwa
kuwa tiwa wanu wa kweli, na mbere ya Mwenyezimungu myoyo yetu itengemana.
20 Kamana myoyo paitilaumu ponse, tijiwe kuwa Mwenyezimungu ndi nkulu zaida ya
myoyo, iye akwijiwa vinu piya.
21 Wapendani wangu, íkiwa myoyo yetu aitilaumu, tanawo uhakika mbere ya Mwenyez-
imungu. 22 Catinlébela conse típata kwake iye, konta tifulata ámuri zake na títenda vimwa-
jibu. 23 Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali Mwanawe, Insa Almasihi, na kupendana
kamba vyaatamúrire. 24 Mwenye kufulata ámuri zake, kalungana na Mwenyezimungu, na
Mwenyezimungu kalungana neye. Neci ndi citijiwisa kuwa iye kalungana nofwe: julu ya
Roho Takatifu waatipere.

4

More-more na wanlimu walongo

1 Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfunda kwa Roho wa Mwenyez-
imungu, fala kwanza watunzeni nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa wa Mwenyezimungu
au siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira minabii wengi walongo. 2 Umwe
mumwijiwa Roho wa Mwenyezimungu kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa
Insa Almasihi kaja kibinadamu, wanu-wo wa Mwenyezimungu. 3 Fala piya roho za
wanu zinkána Insa, wanu-wo siwo wa Mwenyezimungu. Roho zawo za uaduwi ka
Almasihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwi-yo ikúja kulawirira, nepa iwapo futi
mulumwengu nomu.
4 Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu, mwisa kuwashinda
maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu* ndi ari na uwezo pakulu koliko ire arípo
mulumwengu-mu. 5 Ewo wanu wa mulumwengu-mu, ndimana wásowera mambo
a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu wásikiriza. 6 Ofwe tiwa wanu wa
Mwenyezimungu. Amwijíwa Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande wa
Mwenyezimungu aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

7 Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana kulawa ka Mwenyezimungu. Apénda
ndi mwana wa Mwenyezimungu na ndi amwijiwa Mwenyezimungu. 8 Saapenda aamwi-
jiwa Mwenyezimungu konta Mwenyezimungu ndi pendo. 9 Javi Mwenyezimungu ndi
vyolote pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu kampereka mulumwengu Mwanawe
mmoja tu basi ipate tiinshi julu yake iye. 10 Pendo riwoneka javi: siyo kwa kuwa
ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa iye ndi atipendire ofwe, kâmpereka
Mwanawe awe kafara yakutipatanisa naye kwa madambi etu. 11 Wapendani wangu,
kamba Mwenyezimungu vyaatipenda, nofwe novyo tíjuzi tipendane. 12 Manziro, aapo
ammónire Mwenyezimungu. Tikipendana, Mwenyezimungu alungana nofwe, na pendo
rake ritimiziwa kati yetu.
13 Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana nofwe javi: kwa kuwa katipa ofwe
Roho wake. 14 Nofwe timmona na timwakikisha kuwa Baba kâmpereka Mwanawe awe
Nvushi wa mulumwengu-mu. 15 Mwenyé kwakikisha kuwa Insa Mwana wa Mwenyez-
imungu, Mwenyezimungu kawa nkati yake, na iye kawa nkati ya Mwenyezimungu.
16 Tukwijiwa na titumaini pendo raatipenda Mwenyezimungu. Mwenyezimungu ndi
pendo. Munu asaka kuwa onse ari nkati ya pendo kawa nkati ya Mwenyezimungu, na
Mwenyezimungu kawa nkati yake. 17 Kwa javyo, pendo ritimiziwa kati yetu, ipate tiwe
nawo uhakika suku ya Kiyama. Ndi javyo konta kamba vyaari Almasihi, nofwe tiwa
novyo mulumwengu-mu. 18 Aupo wofi nkati ya pendo, fala pendo kamilifu rikwefya

* **4:4** “Arípo nkati yenu” ndi Roho wa Mwenyezimungu.

wofi kunundu. Konta wofi úlungana na hukumu, na mofi onse, pendo rake arinamba
kukamilika. 19 Ofwe típenda konta Mwenyezimungu ndi ntanzi kutipenda. 20 Ikiwa munu
kaamba: "Nímpenda Mwenyezimungu", fala amwina nduye, eyo munu-yo nlongo. Avi iye
nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu saammona? 21 Na tanawo eyi
ámuri-yi yaatipa ofwe javi: ampénda Mwenyezimungu, ajuzi ampende nduye novyo.

5

Ushinda julu ya ulumwengu

1 Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana wa Mwenyezimungu, na piya wenye
kumpenda Baba, wáwapenda novyo wanawe. 2 Tukwijiwa kuwa tiwapenda wana wa
Mwenyezimungu javi: tikimpenda Mwenyezimungu na tikifulata ámuri zake. 3 Kamana
eyi ndi namuna yolota kuwa timpenda Mwenyezimungu: tifulata ámuri zake. Na
ámuri zake sizo zakurigariga. 4 Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyezimungu
washinda ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo wakushinda ulumwengu-wu: kwamini
kwetu. 5 Ashínda ulumwengu-wu ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa Mwana wa
Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

6 Insa Almasihi ndi olotiwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu julu ya kooziwa na maji,
na julu ya damu itawanyike pansalaba. Iye oolotiwe kwa maji tu basi, ila kolotiwa kwa
maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu ndi amwakíkisha, konta Roho-yo ndi ari na
ukweli. 7 Viwapo vinu vitatu vilavya ushahidi: 8 roho, maji na damu*. Vyo vitatu-vi
piya vilavya ushahidi moja. 9 Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu, itibidi tikubali
ushahidi wa Mwenyezimungu uri na faida pakulu. Kamana ewu ndi ushahidi waalavire
Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. 10 Mwenyé kunkubali Mwana wa Mwenyez-
imungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo mwake. Saankubali Mwenyezimungu onse
ámmona ulongo, konta aakubali ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe.
11 Ushahidi wawenye ndiwu: Mwenyezimungu katipa mainsha a milele, na eyo main-
sha-yo ndi kati ya Mwanawe. 12 Ári nkati ya Mwana kanawo mainsha a milele. Saari nkati
ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a milele.

13 Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana wa Mwenyezimungu-mwe,
ipate mwijiwe kuwa muwa nawo mainsha a milele. 14 Uhakika watiri nawo mbere ya
Mwenyezimungu ndiwu, kuwa tikinlebela kinu sawa-sawa vyavimwajibu, iye atisikira.
15 Visitoshe, tangu patijiwe kuwa catinlébela conse atisikira, tukwijiwa kuwa vyatinlebela,
tipata.

16 Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo, iye anlebelele ka Mwenyez-
imungu, na Mwenyezimungu akumpa mainsha. Nukwamba kuhusu ware wakóla dambi
saiwetisira kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo, siyo dambi-yo yanisema kuwa walebele-
leni ka Mwenyezimungu. 17 Piya vitendo vya ubaya vyonse vya madambi. Ila novyo-sivyo,
awapo madambi saamwitisira munu kifo.

18 Tukwijiwa kuwa kila munu apongoriwe upya na Mwenyezimungu onse aazidi kukola
dambi, ila asungiwa na ire apongóriwe na Mwenyezimungu†, Mbaya‡ aakidiri kunkum-
bula. 19 Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyezimungu, na ulumwengu nzima-wu umilikiwa
na Ibilisi. 20 Tukwijiwa novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja, katipa fahamu
ipate timwijiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana naye Mwenyé ukweli, Mwana wa
Mwenyezimungu, Insa Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa mainsha a milele.
21 Wasimana wangu, more-more milungu sairi yakweli!

---

* **5:8** Mandiko mengine asema: "Baba, Nsemi, na Roho Takatifu" fala mandiko meema asema "roho, maji, na damu".

† **5:18** "Ire apongóriwe na Mwenyezimungu" ndi Insa. ‡ **5:18** "Mbaya" ndi Ibilisi.

Waraka 2 ya Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-yi mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenye kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitabu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-yi iye akumbusa novyo kuwa wenye kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwawo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umoja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

1 Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-yi nankuwandikira wanu wa jamati
itondoriwe na Mwenyezimungu* waniwapenda kweli-kwelini. Sumi basi nukupendani
fala piya wenye kwijiwa ukweli, newo novyo wakupendani, 2 konta ukweli uwa nkati yetu
sambi-pa, na úzidi kuwa nafwe daima milele.
3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi Mwanawe, watijanliye rehema
na salama na watiwonere utungu, nkati ya ukweli pamoja na pendo.
4 Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati ya jamati† yenu wakufulata
ukweli, kamba vyaatamurire Mwenyezimungu Baba wetu. 5 Sambi nukulebela mama‡,
sikuwa eyi ámuri-yi nyipya, ila ndi ámuri yatipokerere tangu mwanzo, kuwa tipendane.
6 Na kupendana ndiku, kufulata ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu
mwanzo, ámuri yake ndi-yi: mupendane.
7 Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera ulumwengu nzima-wu. Ewo
awakubali kuwa Insa Almasihi kêsuka mulumwengu-mu kamba mwanadamu. Munu
afúnda javyo kankuwatenvya wanu, ndi aduwi wa Almasihi. 8 Rinang'anizireni
cusukupoteyeni camukorere§ kazi pakulu, ila mupokerere thawabu yenu kamili. 9 Munu
ongéza vyaafundire Almasihi, aafulata kufunda kwake, munu-yo aalungana na Mwenyez-
imungu. Fala munu afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja na Mwana*.
10 Akíja munu kwenu akitowa kukufundani inlimu-yi, mmanyumba mwenu musimpok-
erere wala musiyeriwe naye. 11 Kamana munu ayeriwa na munu-yo anlunga nkono
vitendo vyake vibaya.
12 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala sisaka kukwambi-
rani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kukuwonani, nisowere namwe uso-ka-
wajii, ipate radi yetu itimiziwe.
13 Wenye kwamini wa jamati ya kuno†, newo novyo watondoriwa na Mwenyezimungu,
wakuperekerani salamu.

---

* **1:1** Kigeregu: “mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe”. † **1:4** Kigeregu: “wana”. ‡ **1:5** Kigeregu: “mwanamuka apendiwa”. § **1:8** Au: “catikorere”. * **1:9** Mwenyezimungu pamoja na Insa. † **1:13** Kigeregu: “wana wa nlumbuwo”.

Waraka 3 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisanganya neye Yahaya mwanyewe.

Eyi waraka-yi ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwenziwe, na watunze vyema.

1 Omi, nkulungwa wa jamati, nankukwandikira eyi waraka-yi mpendani wangu Gayu,
wanukupenda kwa ukweli.
2 Mpendani wangu, ninlebela Mwenyezimungu kuwa piya vyukwenendere sana, na
uwe nkomu kamba vyauri nkomu nkati ya roho yako. 3 Niwa radi pakulu panisikire
ushahidi wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa ungari nkati ya ukweli, kwankuzidi
kufulata ukweli. 4 Cinitenzire radi pakulu ndi kusikira kuwa wanangu wangari wakiinshi
wakifulata ukweli.
5 Mpendani wangu, pauwasunga wanduzo wenye kwamini ingawa auwejiwa, kwanku-
tenda vyema. 6 Ewo walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu vitendo vyako vya pendo
vyauwolotere. Kwankutenda vyema kuwasaidiya nkati ya safari zawo kwa namuna
zakumwajibu Mwenyezimungu. 7 Kamana watenda safari kwa ajili ya zina ra Almasihi, na
awakubali kinu ca wanu sawari upande wa Mwenyezimungu. 8 Ndimana, ewa wanu-wa
ofwe itibidi tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi zawo zakwereza ukweli.
9 Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu mwaha-wu, fala Diyoterefi,
kwa kuwa aritula kuwa mbere wa wanu piya, aakubali mamulaka angu. 10 Kwa javyo,
nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya ubaya vyaatisowerera ofwe. Iye aawa radi
kutenda javyo basi, ndimana akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware wasáka
kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.
11 Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fulatiza meema. Aténda meema, wa
Mwenyezimungu. Aténda ubaya, aamwijiwa* Mwenyezimungu. 12 Kuhusu Demetiriyu,
wanu piya wansowerera meema, na ukweli ukolota kuwa iye kankutenda vyema. Kuhusu
iye, nofwe novyo timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu wakweli.
13 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala sisaka kukwambira nkati ya
waraka. 14 Ila nirindíra suku karibu kuwonana nawe, basi tisowera uso-ka-wajii.
15 Salama iwe nawe! Kuno marafiki wakuperekera salamu. Salamu marafiki zetu, kila
mmoja.

* **1:11** Kigeregu: “aammwene”.

Waraka ya
Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya.

Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

1 Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu. Eyi waraka-yi niwandikira piya
wetíwe, wapendíwe na Mwenyezimungu Baba, na wasungiwa na Insa Almasihi. 2 Huruma,
salama, na pendo viwe namwe kwa wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

3 Wapendani wangu, níkiwa nawo juhudi ya kukwandikirani kuhusu kuvuka katiri nawo
piya-fwe. Fala sambi niwona kuwa isakikana pakulu nukwandikireni murimbe mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara moja kwa daima watakatifu. 4 Kamana
wanu wamojawapo sawakubali waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu mida kuwa wakuja kutenda javyo, ndimana wahukumiwa.) Ewo wakwamba kuwa rehema ya Mwenyezimungu itasa kuinshi na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo Mwenye wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.
5 Sambi, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijiwa sana-sana, kuwa Mola akuja kuwahukumu wanu sawantumaini iye. Kumbukirani kuwa mida iye kâwombola umati inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakintumaini. 6 Na malaika watupire mipaka
ya mamulaka wanyewe, watipuka mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga milele nkisi, warinde mpaka suku ya Kiyama. 7 Wakumbukireni novyo wanu wa makaya a
Sodoma na Gomora na makaya jirani. Kwa namuna mmoja, wâtendire kila namuna ya lukware, wâfulata wájibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa na moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.
8 Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba kuwa iwesukira ruhuya, ndimana
wankutenda lukware, wankuwakejeli wenye mamulaka, na wankuwakufurira viyumbe
vya binguni. 9 Fala anta Mikayilu noyo, nkulungwa wa malaika, paakikaidiyana na
Ibilisi kuhusu mwiri wa Musa[*], iye aanlongopere kwa kukufuru, ila kaamba: "Mola
akuhukumu!" 10 Fala ewa wanu-wa wákufurira vinu sawejiwa. Wawa kamba manyama
sawana ankili, mwinsho wápoteziwa konta wáfulata vyawawónanga.
11 Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini[†], na washugulukira kukosa kamba
Balamu[‡], watenda kinu cisaka kuwa conse wapate faida. Wapoteziwa kamba ware
wabishane na Kora[§]. 12 Ewa wanu-wa, pawajumana namwe kurya nkati ya pendo ra
Mwenye, awawa na inshima, warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mbahari.[*]
Ewo mawingu saana nvula, akuveverusiwa na mepo.[†] Ewo miti saipa visumo mirongo
yawo, mizipe yawo ifufuriwa, ndimana wafwa mara mbiri. 13 Wawa kamba maluwimbi
makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo. Wawa kamba nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo ndi kisi ca milele.
14 Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu, zipita tarehe saba bandi ya
Adamu) kabushuru. Iye kaamba:
"Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takatifu, alufu ka maalufu.
15 Iye akuja kuwalamula wanu piya.
Akuja kuwahukumu wabaya kwa piya vitendo vyawo vibaya
vyawatendire kwa namuna mbaya,
na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola
wawasowere wamádambi wabaya ware."
16 Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata wájibu mbaya,
usaka kuwa onse. Wasowera wakiridãi baina, wawapendeleya wenziwawo wapate faida yawo tu basi.

Muwe waminifu

---

[*] **1:9** Mikayilu akisaka ejiwe kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. [†] **1:11** Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. [‡] **1:11** Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. [§] **1:11** Ona Isabu 16:1-3, 31-35. [*] **1:12** Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili "baka mmwiri". [†] **1:12** Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

[17] Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze mawalii wa Mwenye Insa,
Almasihi. [18] Ewo waamba mida kuwa suku za mwinsho-zi, wawapo wanu wakukejeli,
wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada. [19] Ndi nowo wakushongezerani
mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi.
[20] Fala umwe wapendani wangu, zidini kujenga mainsha enu julu ya kwamini kwenu
takatifu kukulu, zidini kulebela duwa mulongoziwe na Roho Takatifu. [21] Ikalani nkati ya
pendo ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa Almasihi, mupate
mainsha a milele.

[22] Wengine wari na dana ya kwamini, watendereni huruma. [23] Wengine wavusheni,
kwa kuwalavya pamoto. Wengine muwawonere huruma fala roperezeni asukupateni
madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vyolotiwa kwa nguwo zawo za mabaka a
lukware.

[24] Basi sambi, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka kukolotani na
radi ulu samuna noda mbere ya utukufu wake, [25] ka Mwenyezimungu mmoja noyo tu basi,
Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye wetu, apewe utukufu, ubora, uwezo, pamoja
na mamulaka, mwanzo wa mida na midada, sambi-pa, na daima milele! Aamina.

Ufunuri
ka Yahaya

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekeriwa wenye kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa "Ufunuri" ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo kulaizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuya nyingi zawenye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyingi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika "Ufunuri" kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

1 Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyezimungu kuwolotera watumisi
wake vinu viri karibu kukuna. Insa kejiwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika wake
kuka kumwambira Yahaya, ntumisi wake. 2 Yahaya kalavya ushahidi kwa piya vyawonire:
usemi wa Mwenyezimungu na usemi wa Insa Almasihi.
3 Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo a unabii-ya, na vyandikiwe-vyo
watula mmoyo, kamana wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

4 Omi Yahaya. Eyi waraka-yi nikwandikira jamati saba za Aziya*.
Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama!
Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu.
Roho Takatifu ndi Roho kamili†, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.
5 Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire kufufuka nkifo, na ndi nkulu wa piya
mafalume wa mulumwengu-mu.
Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati ya madambi etu julu ya
kutawanya damu yake. 6 Iye katitula ofwe tiwe umati wa walongozi wa dini wakuntumika
Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu daima milele! Iye atawala
daima milele!
7 Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja kummona, anta na ware
wansomire. Na wanu wa marikolo piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Javyo ndi
vyavija kukuna. Aamina!
8 Mola Mwenyezimungu akwamba javi: "Omi ndi Alufa na Omega‡." Iye ndi Nlungu wa
rero, wa ijana, na wa makeshamungu, Mwenyé uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

9 Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu, ufalume, pamoja na kuhitamili,
kwa sababu ya umoja wetu wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari za
Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa, niperekiwa kisirwa cakwitiwa Pátimo. 10 Suku
moja, suku takatifu§, Roho wa Mwenyezimungu kanisukira, na nisikira nyuma yangu
shauti ulu ikivuma kamba baramanda, 11 ikamba javi: "Vyausaka kuwona-vyo, andika
kanshokoto, upereke ezi jamati saba-zi: Efezu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira, Saridi,
Filadelifiya pamoja na Layodikeya."
12 Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire. Nakuzungunuka, niwona
vinara saba vya kandiyeru za oru. 13 Na kati ya vinara-vyo, ákiwapo munu wa umbo wa
mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni. Kavala anzu nrefu, na karifunga ukanda
wa oru pakifuwa. 14 Kiswa cake na nywiri zake zíkiwa nyelupa vu kamba pamba au
bafuta, na maso ake akikorera kamba malulimi a moto. 15 Maulu ake aking'anira kamba
shaba yakwipikiwa pamoto, na shauti yake íkiwa ulu kamba vyavuna maluwimbi makulu-
makulu vyausa mwamba. 16 Nnkono nriro wake kasukula nondwa saba. Nkanywa mwake
mukilawa upanga wakunoriwa kuno-na-kuno, na uso wake uking'anira kamba nsana
kirungu-rungu ca juwa.

---

* **1:4** Wakati-wo Aziya íkiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turukiya. † **1:4** Kigeregu yandikiwa "roho saba", fala isabu yasaba mMandiko mana ake "kamili". ‡ **1:8** "Alufu na Omega" mana ake "ntanzi na wamwinsho". § **1:10** "Suku takatifu" ndi Jumapiri.

17 Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa nkukuzimu. Fala iye kanitula
nkono nriro, akinambira: “Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa mwinsho, 18 ndi ire ari
hai. Nifwa, fala sambi nankuinshi milele. Omi nanawo mamulaka* julu ya kifo na julu
ya Kuzimu. 19 Kwa javyo, andika vyauwonire, vyaviri sambi-pa, na vija kukuna bandi ya
evi. 20 Eya ndi mana a siiri ya nondwa saba zauwonire upande wangu wa nkono nriro, na
mana a siiri ya vinara saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba, na vinara
saba ndi jamati saba-zo.”

2

Waraka ziperekiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

1 Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:
Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriro, ire enenda kati ya vinara saba
vya oru.
2 Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili kwako. Nukwijiwa kuwa
auwavumirira wabaya, uwatunza wanu waritula kuwa mawalii fala sawari, na uwa-
wonerera kuwa walongo. 3 Unitabikira na imani, na aikwisire niya yako kwa sababu
ya zina rangu. Kweli, ausokerere, 4 fala ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda kamba
pakwanza. 5 Kumbukira vyaukenendanga sana na sambi-pa vyawisirize kugwa. Tubiya
uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza. Ukitowa kutubiya, nukuja kwako uwe, nilavya
uralu wako mahala pauri-po. 6 Novyo-sivyo, kwanawo kinu kimoja cautenda sana:
vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi novyo vinikima.
7 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája
kushinda-wo, niwapa kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri mpeponi ya Mwenyezimungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

8 Mwandikire laika wa jamati ya Samuruna javi:
Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire afwire fala kafufuka kawa hai tena upya.
9 Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala kusema kweli, kuwa tajiri.
Nukwijiwa masemo a ulongo vyawamba ware waritula kuwa Mayahudi fala siwo, ila ndi
bunge ra Ibilisi. 10 Usope vinu vyawuja kutabika. Onani, kati yenu umwe, wamojawapo
Ibilisi akuja kuwataya nkalaboshu ipate awayerere. Mukuja kulumbatiwa muda wa suku
kumi. Basi, zidini kuwa waminifu anta paisakikana kuwa mufwe. Nukuja kukupani tuzo
rikulu ra uhai wa milele.
11 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája
kushinda-wo awaja kuhukumiwa na kifo ca milele*.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

12 Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:
Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.
13 Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kiti. Novyo-sivyo, anta suku za Antipa,
shahidi wangu kamilifu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala peekala Ibilisi, uwe kusukula
zina rangu, aukatare kunitumaini. 14 Fala viwapo vinu vimojawapo julu yako. Kati yako
wawapo wanlandire Balamu akinfundanga Baraki ngano kuhusu namuna zakuwatenza
waIziraeli wakore dambi. Balamu ákiwafundanga waIziraeli kurya nyama zakulaviriwa
kafara maswanamu, na ákiwafundanga uzinzi. 15 Kwa namuna mmoja noyo, kati yako
wawapo novyo wamojawapo wari kufulata inlimu ya Wanikolayi. 16 Basi sambi, tubiya!
Ikiwa autubiye, nukulawirira gafula kati yako, na nowo wamadambi-wo, niwahukumu
na upanga. Upanga-wo ndi usowezi wakulawa nkanywa mwangu.
17 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája
kushinda-wo, nukuja kuwapa manã afisiwe. Visitoshe, nukuja kuwapa riwe relupa,
mwarandikiwe zina ripya, sejiwa munu sairi asaka kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

18 Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:
Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyezimungu, ire ári na maso akukorera, na maulu
akulanda shaba yakusuwiwa.
19 Nukwijiwa vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako, kazi yako, pamoja na
kuhitamili kwako. Nikiwjiwa kuwa vitendo vyako sambi-pa vyema koliko vyakwanza.
20 Fala ciwapo kinu kimoja julu yako: kumwasa mwanamuka mmoja kawasisa watumisi

* **1:18** Kigeregu: “mifungulo”. * **2:11** Kigeregu: “kifo capiri”.

wangu njira ya ukweli. Iye ndi kamba Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe kawankuwa-
tesa wafulati wangu, akiwafunda lukware na warye cakurya ca kafara ya maswanamu.
21 Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka kwasa lukware rake. 22 Ona, nimwefya pakinanda
alware, na ware waténda lukware naye niwatabisha pakulu, ikiwa awatubiya vitendo
vyake. 23 Na wafulati wake† nukuja kuwolaya, wafwe. Kwa namuna-yi, piya jamati zikuja
kwijiwa kuwa omi ndi nijiwa mawazo pamoja na moyo wa kila munu. Na kila mmoja
nukuja kunripa kwa kazi yake. 24 Ila ka wanu wengine wekala Tiyatira, ware sawafulata
inlimu ya ulongo-yo, ware sawejiwe "vitendo vijiwikana na Ibilisi", ka wanu-wo niwa
nawo habari nyengine: Sukusukuzani nzigo tena, 25 ila ikalani na ukamilifu wakweli
wamuri nawo, mpaka panisaka kuja. 26 Wája kushinda-wo na wafulata nafsi yangu mpaka
mwinsho, nukuja kuwapa mamulaka julu ya mataifa, 27 ipate wawataware na ngombo ya
cuma, nakuwavunja kipande-kipande kamba viyungu vya utope. 28 Na niwesusira novyo
ng'andu, alama yakushinda.
29 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

3

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

1 Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:
Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu pamoja na nondwa saba.
Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa ukwijiwikana kuwa jamati yanguvu iri hai, fala
kusema kweli kufwa. 2 Rinang'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu kufwa-co, kamana
sisingane kazi zenu kamili mbere ya Mwenyezimungu. 3 Kumbukira ukweli wausikire;
tubiya na fulata! Ikiwa aurinang'anizire, nukuja upesi kamba mwivi, sawijiwa anta aba
wakati wanija kwako.
4 Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda nguwo zawo kwa vitendo
vibaya. Wákwenenda nomi wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa wanawo haki yakutenda
javyo. 5 Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala nguwo nyelupa. Sishubutu kufuta mazina
awo nkitabu ca uhai, na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja na malaika
wake kuwa ewo wangu.
6 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawámbira wenye kwamini nja-
mati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

7 Mwandikire laika wa jamati ya Filadelifiya javi:
Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari nawo nfungulo wa nfalume
Daudi. Iye caafungula, aapo afunga. Iye caafunga, aapo afungula.
8 Nukwijiwa vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula nryango, aapo wakukidiri
kufunga. Kuwa mwepepe, fala ufulata usemi wangu, aukatare zina rangu. 9 Ona! Nukuja
kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, walongo, waritula kuwa Mayahudi fala sawari,
niwakokoresa mmaulu mwako. Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanukupendire. 10 Kwa
kuwa kwankufulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja kukukengera nkati ya muda nkulu
wakuyerериwa úri karibu kufika, pawaja kuyerериwa wanu piya wa ulumwengu-wu.
11 Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini kwako ipate asilawirire wa kukuvula
lemba rako ra ushindi. 12 Wája kushinda-wo nukuja kuwawona kamba maribwi a nyumba
takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa kulawa tena. Myoyo yawo niwandika zina
ra Nlungu wangu, na zina ra kaya ulu ya Nlungu wangu, Yerusalemu nyipya yaaja kwisuka
Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na ewo wakuja kwandikiwa zina rangu ripya.
13 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

Ka waLaodikeya, jamati ya kuridãi

14 Mwandikire laika wa jamati ya Layodikeya javi:
"Eyi ndi habari ya ire etiwa 'Aamina', shahidi wakwaminika na nsema-kweli*. Julu ya
iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.
15 Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa auzizima wala aulunguza. Nanga viwa vyema
unazizima au unalunguza! 16 Fala kuwa kamba maji antukuta, sazizima wala salunguza,
ndimana nukuja kukutapika nkanywa mwangu. 17 Kamana ukwamba: 'Niwa tajiri,
niringaniriwa, sina shaka na kinu.' Fala aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na
masikini, kupanjika maso na kuwa diki. 18 Nukulanga uze oru musu kwangu omi, oru
yakuswafiwa pamoto, ipate uwé tajiri. Uze nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere haya

† 2:23 Kigeregu: "wanawe". * 3:14 Ona 19:11.

diki yako. Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. 19 Omi ndi mwenyé kuwasutumu
na kuwatubisa waniwapenda. Basi, tendani juhudi, na tubiyani!
20 Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu akisikira shauti yangu, akifun-
gula nryango, nikwingira nnyumba mwake, na tikurya pamoja kamba munu na rafiki
yake. 21 Wája kushinda-wo, niwarifu wekare nomi pakiti cangu, kamba omi novyo
vyanishindire, nikikala na Baba pakiti cake.
22 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati."

4

Mwenyezimungu pakiti cake

1 Bandi ya kuwona evi vinu-vi, nikinang'aniza, we! Niwona nryango uri wanzu
mbinguni, na shauti mmoja noyo yanisikire pakwanza, nisikira ikisowera nomi kamba
kuvuma ka baramanda, ikamba: "Njo julu kuno! Nukolotera vijuzi kukuna bandi ya
evi vinu-vi." 2 Kwa mpunde noure, Roho wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona kiti
kimoja citurliwe mbinguni, ekare mmojawapo nopo. 3 Ekare pakiti-yo akimensa-mensa
na nuru ngema pakulu ya rangi nyeundu na ya niri*. Kiti-co cizunguriziwa na kipiji
cikimensa kamba riwe ra rangi ya masamba. 4 Kiti-co cizunguriziwa na viti shirini na vine,
novyo viti-vyo wekala wakulungwa shirini na wane, wavala nguwo nyelupa na nkiswa
warikonga malemba a oru. 5 Pakiti pare pakimensa na pakididima gidi-gidi-gidi. Mbere
ya kiti-co, zíkiwapo kandiyeru saba zikikorera, zikilawa malulimi a moto wakulunguza: ezo
ndi Roho saba za Mwenyezimungu. 6 Mbere ya kiti-co, cikiwepo kinu cakulanda bahari ya
viduru, yakulangala vú kamba diamante.
Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, vikiwapo viyumbe hai vine, vya maso mengi, mbere
na nyuma. 7 Kiyumbe hai wakwanza-yo kanlanda simba, wapiri kanlanda ng'ombe ntoto,
watatu uso wake úkiwa kamba wa binadamu, na wane kanlanda namwewe akiruka.
8 Viyumbe hai wane ware, kila mmoja ákiwa nawo mbawa sita, na mbawa-zo zíkiwa nawo
maso kila upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na usiku, sawanyamala:

"Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa makeshamungu."

9 Viyumbe hai vine vire vintukuza na vinsifu na vinshukuru ire ekare pakiti ire, ári kuinshi
daima milele. 10 Pavitendire javyo, wakulungwa shirini na wane ware wakirigwisira
pansi, wakintukuza mwenyé ekare pakiti ire, ainshi daima milele. Malemba awo wakikon-
gola wakefya sini ya kiti, kuno wakamba:

11 "Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.
Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka kwako."

5

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

1 Sambi, niwona munkono nriro wa ire ekare pakiti ire kitabu kimoja cakushokotiwa,
candikiwa nkati na kunja, cimamatiziwa selu saba. 2 Ikisa nimmona laika wanguvu,
akereza na shauti ulu: "Nani ari na haki ya kumamatula selu-zi afungure eci kitabu-ci?"
3 Fala simbinguni, wala mulumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki
wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.
4 Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona
caandikiwe nkati. 5 Fala nkulungwa mmoja* kanambira javi: "Usirire! Ona, iye akwitiwa
'Simba wa Rikolo ra Yuda', iye njukuluwe nfalume Daudi, iye kashinda, kanawo haki
yakumamatula selu saba kufungula kitabu-co."
6 Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti, kazunguriziwa na viyumbe
hai wane ware pamoja na wakulungwa ware. Wanimmonire-yo ákiwa Kondoo kemira
wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa nawo manyanga saba na maso saba, ndi roho
saba za Mwenyezimungu ziperekiwe mulumwengu-mu piya. 7 Kondoo-yo akinfika karibu
ekare pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono nriro cire. 8 Patwarire kitabu cire,

* **4:3** Kigeregu: "kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki". * **5:5** Mmoja kati ya wakulungwa shirini na
wane ware. Ona 4:10.

viyumbe hai wane ware, pamoja na wakulungwa shirini na wane, wakikokora mbere ya
Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatya na vibakuri vya oru vyakwijala lubani, ndi
duwa za wanu wa Mwenyezimungu.
9 Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:

"Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamatula selu,
konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu woke ka Mwenyezimungu,
wanu wa piya marikolo na piya luga-zi,
wanu wa kabila piya pamoja na mataifa piya.
10 Ewo kuwatenda wawe umati† wa walongozi wa dini wantumike Nlungu wetu,
na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu."

11 Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazunguriza kiti cire, na viyumbe hai
ware pamoja na wakulungwa ware. Isabu ya malaika ware wákiwa laki ka malaki, na alufu
ka maalufu! 12 Ewo wakimba pakulu-pakulu, wakamba:

"Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu,
inshima, utukufu na swifa,
ndi Kondoo oláiwe!"

13 Na niwasikira piya viyumbe wari mbinguni, mulumwengu-mu, sini ya ardhi, mba-
hari, na piya víkiwa nkati yawo, wakijibu na rimbo:

"Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo,
apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo,
daima milele!"

14 Viyumbe hai wane ware wakitikiza: "Aamina!" Na wazee wakikokora wakitukuza.

6

Selu sita

1 Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu mmoja kati ya selu saba zire,
na ninsikira kiyumbe mmoja kati ya viyumbe hai wane ware akisowera na shauti ulu
yakulanda kudidima, akamba: "Njo!" 2 Ninang'aniza, nimmona kavalu mwelupa. Am-
pandire-yo ákiwa nawo upinde na kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate akashinde
tena.
3 Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe hai wapiri ire akamba: "Njo!"
4 Ikisa akilawirira kavalu mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa upanga nkulu, na
kapewa mamulaka a kupoteza salama ya wanu mulumwengu, ipate wolayane.
5 Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe hai watatu akamba: "Njo!"
Ninang'aniza, nimmona kavalu mwerufi. Ampandire-yo mmakono kasukula balansa.
6 Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbe hai wane ware, ikamba: "Kilu
mmoja ya tirigu au kilu natu za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta
wala vinyu."
7 Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe hai waane akamba: "Njo!"
8 Ninang'aniza, nimmona kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo akitiwa
"Kufwa" na kalongozana na ire wakwitiwa "Kuzimu". Ewo wapewa mamulaka a kumiliki
upande waane wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala, ulwere,
pamoja na manyamangalo.
9 Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niwawona sini ya uralu wa kafara wanu
wolaiwe kwa sababu yakutangaza habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya ushahidi
wawalavire. 10 Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

"Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kweli!
Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
uwalamula rini? Uwaripa rini?"

11 Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo wakambiriwa wapumure
wakati aba mpaka itimiziwe isabu ya wenziwawo waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa.
Kamana wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa kamba vyawolaiwe ewo.
12 Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira kitikansi kikulu. Juwa
rinukala pi kamba nguwo nyerufi za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu pyũ

† **5:10** Kigeregu: "ufalume".

kamba damu. 13 Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansi kamba figu nete, kwa kuvunga
mepo pakulu. 14 Bingu ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na kila mwango
na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. 15 Mafalume wa mulumwengu-mu na wenye
siyasa, wakulungwa wa masurudadu, matajiri, wenye uwezo, watwana piya, pamoja na
walungwana, warifisa mmajonga na mmapondo a mmyango. 16 Ewa wakilebela myango
na mapondo, wakamba javi: "Tigwirireni ofwe, mutifise baidi asitiwone ire ekare pakiti
ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo. 17 Konta ire ekare pakiti, pamoja na Kondoo ifika
suku yawo ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri kwimira?"

7

Junudi ya wanu wa Mwenyezimungu

1 Bandi ya evyo, niwawona malaika wane wemire mmoja-mmoja membe zonne za
duniya-yi. Waziwiya mepo zonne za duniya-yi, zisivunge nrima wala mbahari wala
mmuti mmojawapo. 2 Nimmona laika mwengine tena, akilawirira upande wa malawira-
juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu hai. Iye kawakuwira na shauti ulu pakulu malaika wane
ware wawagabizire uwezo wa kwaribu duniya-yi pamoja na bahari, akiwambira javi:
3 "Musaribu nrima wala bahari wala miti, satinawataya selu pacenye pawo watumisi wa
Mwenyezimungu."

4 Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu miya na arubaini na nne, wa
piya marikolo a waIziraeli:

5 wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yuda,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
6 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naftali,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Manase,
7 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
8 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

9 Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima, wanu wengi sawawalangika.
Wákiwa wa piya mataifa-ya, marikolo, kabila na luga, wemira mbere ya kiti na mbere ya
Kondoo. Wavala mavazi melupa vu, wasukula makuti mmakono, 10 wakinyangula pakulu-
pakulu, wakamba:

"Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
ekare pakiti cake,
na kulawa ka Kondoo!"

11 Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee, pamoja na viyumbe hai wane
ware. Wasujudi mbere ya kiti cire kuno wakintukuza Mwenyezimungu, 12 wakamba:

"Aamina! Swifa, utukufu, fahamu,
shukurani, inshima, uwezo, na nguvu,
mwanyewe ndi Nlungu wetu, daima milele. Aamina!"

13 Nzee mmoja akinidairi javi: "Wanu wavarire mavazi melupa-wa wanani? Wanku-
lawa ndepi?"

14 Nikinjibu: "Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!"

Basi iye akinambira: "Ndi ware iwapitire hali ya kulumbatiwa pakulu ware. Ewo
wafula nguwo zawo, walangaza, julu ya damu ya Kondoo. 15 Ndimana wawa mbere ya
kiti ca Mwenyezimungu, na wankuntumika mahala pake takatifu usiku na nsana. Na ire
ekare pakiti akuwa pamoja nawo awakengera*. 16 Aiwakola njala tena wala aiwakola
nyotwa tena. Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka, 17 konta Kondoo ari mbere
ya kiti-yo akuja kuwa Nsunga wawo. Iye awalongoza kumiviriro ya maji a uhai. Na
Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya."

---

* **7:15** Kigeregu: "awatengera ema julu yawo".

8

Selu yasaba
1 Kondoo-yo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa nusu ora kukinyamazikana
vi. 2 Ikisa niwawona malaika saba wemire mbere ya Mwenyezimungu, wakipewa
baramanda saba.
3 Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu wa kafara, ákiwa nawo kibakuri
ca oru cakufukizira lubani. Akipewa lubani ringi rawenye ipate afukize pauralu wa
oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za piya wenye kwamini. 4 Rosi ra lubani
rire rikifuka mmakono mwa laika, rikikwera julu ka Mwenyezimungu pamoja na duwa
zawenye kwamini zire. 5 Ikisa laika ire akitwala kibakuri cire, akijaza makala a pauralu
are, akipakatisira pansi. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi, kukimensa, na cikitenda
kitikansi.

Baramanda nne za hukumu
6 Sambi, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja akiritengeza
ebiye.
7 Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto yakusan-
ganyika na damu ikipakatikira pansi. Upande watatu wa ardhi ukilungula, upande watatu
wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo novyo ikilungula.
8 Ikisa laika wapiri kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu wa moto
ukikorera ukefyeriwa mbahari. Upande watatu wa bahari ire ukitaduka damu pyũ.
9 Upande watatu wa viyumbe vya mbahari wakifwa, na upande watatu wa mapaketi
akaribiwa.
10 Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika kamba mwenge,
ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa myuto na julu ya miviriro ya maji.
11 Eyi nondwa-yi zina rake “Kuwawa”. Upande watatu wa maji ndi citenzire kuwawa, na
wanu wengi wakifwa kwa kunywa maji akuwawa.
12 Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiiwa upande watatu wa juwa na wa
mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo watatu. Upande watatu wa
nsana na wa usiku winukaziwe.
13 Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya bingu, akamba na
shauti ulu:

“Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu,
kwa sababu ya kinu cija kukuna-co,
malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!”

9

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza
1 Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja ikisomoka
mbinguni ikigwira pansi, na noyo nondwa-yo ipewa nfungulo wa simbo sarina mwinsho.
2 Simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula, na rosi rifuka nsimbo mure kamba
ra nforunu ulu. Rosi rikifuka nsimbo-ro rinukaza pi juwa na wasaa. 3 Nkati ya noro
rosi-ro, walawa wanamasarire wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a wari
nawo viluma-ombo mulumwengu-mu. 4 Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani ya
duniya wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe selu ya
Mwenyezimungu pacenye. 5 Wambiriwa wasiwolaiye wanu ware, ila wawatabishe muda
wa myezi mitanu, na kuwatabisha kwawo ndi kuwaluma kamba kilumaombo vyaanluma
munu. 6 Nozo suku-zo, wanu wakuja kusakula infwa fala awashubutu kukidiri kupata,
wakuja kuhitari infwa fala kifo cikuja kuwatira.
7 Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu wakutengeziwa kuka kuvita. Nkiswa
wavaziwa kamba malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba wa wanadamu. 8 Wákiwa
nawo nywiri kamba za masinyara, na meno kamba a simba. 9 Vifuwa vyawo vifumika
kamba cuma. Pawakiruka, mbawa zawo zikivuma kamba shauti ya maringisho mengi
a kukwekwetiwa na makavalu pakituwisiwa kuka kuvita. 10 Mikira yawo íkiwa kamba ya
viluma-ombo, vikiluma. Na nkati ya mikira yawo íkiwa na nguvu ya kuwaduru wanu muda
wa myezi mitanu. 11 Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo ndi laika wa simbo sarina
mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa Abadoni, na nkigeregu akwitiwa Apoliyoni*.
12 Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya mambo-ya, zikuja tena hukumu mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiri

* **9:11** “Apoliyoni” mana ake ‘Nfuja’.

[13] Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti ikilawa membe nne za uralu
wa kafara ra oru riri mbere ya Mwenyezimungu. [14] Shauti ire ikimwambira laika
wasita ákiwa na baramanda ire: "Wafungure malaika wane-wo wafungiwe karibu ya
muto nkulu wa Eufarati." [15] Malaika wane ware wakifunguriwa. Ewo wâtengeziwa
kwa wakati noure, suku na mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande watatu
wa wanadamu. [16] Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya masurudadu wake wacamakavalu
wákiwa laki miyateni.
[17] Nkati ya ruhuya yangu, nikikidiri kuwawona wacamakavalu wawapandire makavalu
wawo. Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu kamba moto, vya niri, na vya
safarãu. Viswa vya makavalu-wo víkiwa kamba vya masimba, na nkanywa mwa nowo
makavalu-wo mukilawa moto, rosi, pamoja na unga. [18] Kwa nozi balayi natu-zi, ulaiwa
upande watatu wa wanadamu, julu ya moto, rosi, na unga vyakulawa nkanywa mwa
nowo makavalu-wo. [19] Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa nkanywa na kunkira.
Mikira yawo íkiwa nawo viswa kamba vya manyoka, na nguvu za kuwaduru wanu.
[20] Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo awatubiya vitendo vyawo. Wazidi
kuwambudu mashetwani pamoja na maswanamu wa oru, wa parata, wa shaba, wa mawe
pamoja na wa miti, maswanamu sawakidiri kuwawona wala kuwasikira wala sawenenda.
[21] Awatubiye kuulaya kwawo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware rawo, wala wivi wawo.

10

Laika na kitabu kitoto
[1] Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi akisuka mbinguni, rinzunguriza
wingu, na kiswa cake cizunguriziwa na kipiji. Uso wake ukikorera kamba juwa, na maulu
ake ákiwa kamba maribwi a moto. [2] Mmakono kasukula kitabu kitoto cakufunuriwa. Mulu
wa nkono nriro katula mbahari, na mulu wa nkono sonto katula nrima. [3] Akikuwa na
shauti ulu-ulu kamba vyaturuma simba, kuno kukijibu kudidima mara saba.
[4] Pakudidime mara saba, níkiwa tayari kwandika, falakini nisikira shauti mbinguni
ikamba: "Fisa siiri yausikire nkati ya kudidima ka mara saba-ko, usandike kinu!"
[5] Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima ire, akilamusa nkono nriro
wake akiloza binguni. [6] Na akilapira zina ra ire aínshi milele, ombire bingu, ardhi, bahari,
na piya viripo nkati yawo. Akamba: "Epa wakati auja kuwepo tena. [7] Falakini laika
wasaba, paasaka kwibiya baramanda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya mpango
wake. Vikuja kukuna sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, watumisi wake."
[8] Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, ikiludira kusowera nomi ikamba: "Uka, ukatware
kitabu cifunuriwe casukure laika emire julu ya bahari na nrima."
[9] Basi nikinfika laika ire, nikinlebela kuwa anipe kitabu kitoto cire. Na iye akinam-
bira: "Twala umize. Cikingira ntumbokulu cukuwawa, fala pakanywa pako cukunowa
na-na-na kamba ansali." [10] Ndimana, nikitwala kitabu kitoto cire mmakono mwa laika,
nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa.
[11] Ikisa nambiriwa: "Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi, kabila-zo, luga-zo,
pamoja na mafalume wengi."

11

Mashahidi wawiri
[1] Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikambiriwa javi: "Lamuka, ukapime Nyumba
Takatifu ya Mwenyezimungu na uralu, na nomo uwawalange wanu wamwabudu. [2] Ila
luwani ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime, konta wagabiziwa wanu wa kabila-zo.
Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takatifu kwa muda wa myezi arubaini na miwiri. [3] Nukuja
kuwapa mashahidi wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya Mwenyezimungu
muda wa suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa nguwo za matanga."
[4] Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara viwiri vimire mbere ya Mwenye,
mwanyewe ardhi. [5] Akiwapo munu asaka kuwaduru, nkanywa mwawo ulawa moto
uwoca maaduwi wawo. Wasáka kuwaduru-wo, wajuzi wauliyiwe javyo. [6] Ewo wanawo
mamulaka a kufunga bingu nvula isinye wakati wawereza habari za Mwenyezimungu.
Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo mamulaka a kuhukumu
ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyingi pawasaka ponse.
[7] Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo alawa Mpondo sarina mwin-
sho* atenda nawo vita, na akuja kuwashinda, awolaya. [8] Maiti awo akuja kubaki
mmabarabara kaya ulu ya Yerusalemu, mahala paâgomezeriwe Insa, Mwenye wawo. Noyo

* **11:7** "Mpondo sarina mwinsho" ndi "Motoni".

kaya ulu-yo itiwa novyo Sodoma na Miswiri konta upande wa kiroho ilandana nawo.
9 Kwa muda wa suku natu na nusu, wanu wamojawapo wa kabila-zi na luga-zi pamoja
na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa ewo wazikiwe.
10 Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi na kuwa radi, na waperekerana vinu,
konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira tabu pakulu pawenye wari kuinshi
mulumwengu-mu.
11 Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa ka Mwenyezimungu iwengira
ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakilamuka, wakimira. Wanu wakiwawona ware
wakitetema pakulu futi. 12 Ikisa, mashahidi ware wasikira shauti ulu kulawa binguni,
ikiwambira javi: "Kwerani muje julu kuno!" Newo wakikwera binguni na wingu, kuno
maaduwi wawo wakiwawona javi.
13 Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande wakumi wa kaya
ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na wanu sawafwire ware ukiwengira
wofi na wakintukuza Nlungu wa mbinguni.
14 Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

15 Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana shauti ulu-ulu mbinguni
zikamba:

"Ufalume wa duniya-yi, mwanyewe ndi Mola wetu na Almasihi wake.
Mola akuja kutawala daima milele!"

16 Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu ware,
wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu, 17 wakamba:

"Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!
18 Kabila-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako.
Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi,
kuwaripa watumisi wako,
minabii, watakatifu, na wenye kukwinshimu,
watoto na wakulu.
Ndi wakati wako wakuwadangula
piya wadangúla ardhi-yi!"

19 Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu, nkati ikiwoneka
Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, kudidima giri-giri-giri, kitikansi,
pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

12

Mwanamuka na anasi

1 Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka mmoja avarire juwa, na mwezi
kumaulu kwake, na nkiswa karikonga lemba ra nondwa kumi na mbiri. 2 Ákiwa na mimba
ulu, karibu yakupongola, na ákikuwa kwa sababu yakutabika malwazo a kupongola.
3 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi nkulu, mweundu, wa
viswa saba na manyanga kumi, na kila kiswa cikongiwa lemba. 4 Nkira wake ukikweta
nondwa za mbinguni upande watatu, akipakatisira pansi-pa. Anasi-yo kémira mbere ya
mwanamuka akuka kupongola ire, ipate nakumpongola mwana-yo, ammize.
5 Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire kutawala kabila-zi piya na
ngombo wa cuma. Mwanawe ire akitwariwa ka Mwenyezimungu, akikaziwa pakiti
cake. 6 Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala Mwenyezimungu kântengezere
akarisiwe noko muda wa suku alufu na miyateni na sitini.
7 Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake wakanza vita na anasi. Anasi-yo
novyo akitenda vita na malaika wake mashetwani, 8 fala wakishindiwa, awapatire mahala
tena mbinguni kure. 9 Sambi akituwisiwa anasi nkulu ire, nyoka wa mida, wakwitiwa
Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye akipakatikira
pansi na mashetwani wake wakipakatikira pansi pamoja neye.
10 Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

"Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!
Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!
Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wanduzetu,
awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.
11 Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,
julu ya ushahidi wa usemi wawereze,
na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.
12 Basi, bingu zifurahi!
Na umwe mwikala binguni, furahini!
Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe,
konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
akwijiwa kuwa kabaki aba javi
(kushindiwa nfululu)."

13 Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisiriwa pansi, akanza kuntuwirira mwanamuka
âmpongore mwana nlume ire. 14 Fala mwanamuka ire kapewa mbawa mbiri za namwewe
nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake pakusungiwa muda wa myaka mitatu na
nusu, asimpate Nyoka ire.
15 Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanywa mwake kamba
muto ipate anzamise. 16 Fala ardhi insaidiya mwanamuka ire, ifungula kanywa, imiza
maji alawire nkanywa mwa anasi are. 17 Basi, anasi ire akikimiwa pakulu futi na
mwanamuka ire, ndimana akuka mbere kutenda vita na ujukulu wake mwengine, ware
wafuláta ámuri za Mwenyezimungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.
18 Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

13

Nyama wakulawa mbahari

1 Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga kumi na viswa
saba. Kila lunyanga karikonga lemba, na viswa vyake vyandikiwa mazina a masemo
a kukufuru. 2 Nyama wanimmonire-yo kanlanda suwi, maulu ake kanlanda dubu, na
kanywa yake kanlanda simba. Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na mamulaka
makulu a kutawala* kamba waziri wake.
3 Kiswa kimoja ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na kijaraa kikulu futi cakuulaya,
fala ciponesiwa! Wanu piya mulumwengu-mu watajabu pakulu, wakinfulata nyama ire.
4 Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa kangabizi mamulaka nyama ire, na wamwambudu
nyama ire, wakamba: "Nani aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri kutenda naye vita?"
5 Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu vya kukufuru, na kapewa
mamulaka a kutenda kazi yake muda wa myezi arubaini na miwiri. 6 Iye akambula
kanywa yake, akisowera masemo a kunkufurira Mwenyezimungu, akifezeyi zina ra
Mwenyezimungu na Nyumba yake Takatifu, pamoja na piya wari mbinguni. 7 Nyama
ire akasiwa kutenda vita na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamulaka
ataware kabila-zi piya, wanu piya, luga piya, pamoja na mataifa piya. 8 Noyo nyama-yo
akuja kwambudiwa na wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe mazina awo
nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco kitabu-co mwanyewe ndi Kondoo
aulaiwe. 9 Ári na masikiro, asikire.

10 Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.
Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi wolaiiwe na upanga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini†.

Nyama wakulawa bara

11 Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikwera. Ákiwa nawo manyanga
mawiri kamba a kondoo, fala akisowera kamba anasi. 12 Iye ákiwa nawo piya mamulaka
sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Akilazimisha ulumwengu pamoja na
wanu wari kuinshi nomu wamwambudu nyama wakwanza ire, noire aponesiwe kijaraa
cakuulaya ire. 13 Nyama wapiri-yu katenda maajuza makulu futi mbere ya wanu, anta
na moto kesusa kulawa mbinguni ukisukira pansi-pa. 14 Kwa sababu ya maajuza asiwe
kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu wa mulumwengu-mu iye kawatesa.
Kawamuru wantende swanamu kamba nyama wakwanza ire, ákiwa na kijaraa ca upanga

* 13:2 Kigeregu: "kiti cake". † 13:10 Ona 14:12.

akiinshi ire. 15 Nyama ire kasiwa ammwesezere swanamu wawantendire wa nyama
wakwanza ire ipate ampe mainsha asowere. Ikisa akamuru kuwa munu samwabudu
noyo swanamu-yo onse ajuzi aulaiwe.
16 Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa na wasimana, matajiri na
wamasikini, walungwana na watwana, piya wataiwe alama nkono nriro au pacenye. 17 Na
asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa aana noyo alama-yo. Noyo
alama-yo íkiwa zina ra nyama-yo au isabu ya kwitika zina rake. 18 Epa ndi paubidi wijiwifu.
Ereriwa onse esabu mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana isabu-yi mana ake zina ra
munu. Na isabu-yi ndi miya sita na sitini na sita (666).

14

Kondoo na wenye kutondoriwa na Mwenyezimungu

1 Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu ya Mwango wa Ziyoni. Iye ákiwa
pamoja na wanu alufu miya na arubaini na wane, piya wandikiwa pacenye zina ra Kondoo
na ra Wawaye. 2 Na nisikira shauti yakulawa binguni, ikinyangula kamba maji mengi
akwisuka pariwe au kamba kudidima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo íkiwa kamba
webii vyawebiya vityatya vyawo.
3 Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti na ya viyumbe hai wane na mbere
ya wazee. Awerepo munu wakukidiri kurifunda noyo nyimbo-yo, ila warifunda wanu
alufu miya na arubaini na wane womboriwe mulumwengu-mu. 4 Nowo ndi wákiwa swafi
kamba wári wabikira na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata Kondoo kakuka
konse. Ewo wauziwa kati ya wanadamu, wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa Kondoo
kamba visumo vyakwanza kuvuniwa. 5 Nkanywa mwawo aalawire masemo a ulongo, na
awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

6 Nimmona laika mwengine akiruka julu baidi, ákiwa nawo Habari Ngema ya faida
milele, awereze wanu wekala mulumwengu-mu: wanu wa mataifa piya, kabila, luga,
pamoja na jamaa piya. 7 Iye kereza na shauti ulu, akamba javi:
“Mwinshimuni Mwenyezimungu, ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!
Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!”
8 Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza ire, akamba:
“Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!
Iwashurutisa wanu wa kabila-zi piya
kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake.”
9 Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa akamba:
“Amwambudu onse nyama au swanamu wake,
na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,
10 noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.
Na akuja kopepesiwa na moto na unga,
mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.
11 Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.
Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo
na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana.”
12 Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware wafulata ámuri
za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.
13 Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba: “Andika javi:
‘Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.’
‘Eyi ndi kweli’ amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.
‘Ewo wapumuzika nkati ya kazi zawo,
konta vyawatendire viwafulata noko.’ ”

Kuvuniwa ka ardhi

14 Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro, kekala Munu wakulandana na
binadamu*. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono asukure mundu wakunoriwa.

* **14:14** “Munu wakulandana na binadamu” ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Daniyeli 7:13.

15 Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu, akikuwa na shauti ulu akimwambira
ekare pawingu ire: “Pereka mundu wako-wo, ukavune† konta wakati wakuvuniwa uwa
tayari, vyakurya vitokota futi.” 16 Basi, ire ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure
muardhi, kweli ardhi piya ikivuniwa.
17 Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika mwengine, asukure novyo mundu
wakunoriwa. 18 Ikisa akilawa laika mwengine pauralu wa kafara, iye ákiwa nawo uwezo
julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu laika asukure mundu wakunoriwa ire,
akamba: “Pereka mundu wako wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva za muardhi-zo,
konta zitokota‡.” 19 Basi, laika ire akefya mundu wake ure muardhi, akivuna uva zire,
akefyera munkindu nkulu wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa nfano wa nyongo ya
Mwenyezimungu. 20 Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa panja ya kaya ulu ire. Na
munkindu-mo ilawa damu nyingi, ikitenda muto kiyasi ca urefu wa kilometuru miya natu
na wica meturu mmoja na nusu§.

15

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo

1 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya matajabisa: malaika saba wasukula
balayi saba za mwinsho. Kwa nozo itimiziwa nyongo ya Mwenyezimungu. 2 Niwona
novyo kinu kamba bahari ya viduru yakusanganyiwa na moto. Karibu ya bahari ya viduru
ire wemira wanu wânshindire nyama ire, na wânshindire swanamu wake, na wâshindire
isabu ikitika zina rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na Mwenyezimungu. 3 Ewo
wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi wa Mwenyezimungu, na nyimbo ya Kondoo, wakamba
javi:

“Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabila-zi!
4 Nani sakwinshimu, uwe Mola?
Nani saasifu zina rako?
Kamana uwe tu basi ndi takatifu!
Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere yako,
konta vitendo vyako vya shariya vyolotiwa.”

Balayi saba

5 Bandi ya evyo, ninang'aniza mbinguni kati ya ema takatifu ya ushahidi, niwona
mahala takatifu pakulu pafunguriwe! 6 Na mahala takatifu pakulu pare wakilawa malaika
saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo za linyu yakung'anira, na warifunga
vikopa vya oru nvifuwa. 7 Kati ya viyumbe hai wane ware, mmoja akiwapa malaika saba
ware vikombe saba vya oru vyakwijala nyongo ya Mwenyezimungu, ire ainshi daima
milele. 8 Na mahala takatifu pakulu pare pakijala rosi ra utukufu wa Mwenyezimungu
pamoja na uwezo wake. Aapo munu akikidiri kwingira mure mpaka malaika wo-saba
ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

16

Hukumu za Mwenyezimungu

1 Sambi, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu pare, ikiwambira malaika
saba ware javi: “Ukani na vikombe saba vya nyongo ya Mwenyezimungu-yi, mukami-
minire mulumwengu.”
2 Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akimiminira mulumwengu. Na
vijaraa vibaya vya makutuba vikiwalawa piya wanu wákiwa na alama ya nyama na
wakimwabudu swanamu wake ire.
3 Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari. Maji akitenda damu kamba ya
mufwi, na viyumbe hai mbahari piya vikifwa.
4 Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto pamoja na mmiviriro ya
maji, nemo mukitaduka damu. 5 Ninsikira laika wa uwezo julu ya maji akimwambira
Mwenyezimungu, akamba:

† **14:15** “Ukavune” mana ake kuwalamula wanu. ‡ **14:18** “Zitokota” epa mana ake zisakula kulamuriwa. § **14:20** Kulawa pansi kuka julu ukififikirira kanywa ya kavalu.

"Uwe ndi mwenyé shariya,
uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.
6 Damu ya watakatifu na ya minabii wâtawanya,
ntamana kuwanywesa damu.
Eyo ndi majuzi awo."

7 Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pauralu wa kafara ikamba:

"Kweli-kwelini, Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!"

8 Laika waane ire, kikombe cake akimiminira julu ya juwa. Nero rikipewa kuwoca
wanu na moto. 9 Wanu wakociwa na ntukuta mwingi, wakikufurira zina ra Mwenyez-
imungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-sivyo, awatubiye wala awantukuze
Mwenyezimungu. 10 Laika watanu, kikombe cake akimiminira pakiti ca nyama ire, na
ufalume wake ukigwirira kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna meno awo kwa kulwaziwa
pakulu. 11 Wakikufuru ka Nlungu wa binguni kwa malwazo awo are, na vijaraa pamu-
pamu. Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.
12 Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya muto nkulu wa Eufarati. Muto
ure maji akikakama ipate itengeziwe njira ya mafalume wa malawira-juwa.* 13 Basi,
niwawona mashetwani watatu wakuwalanda marambi, mmoja kalawa nkanywa mwa
anasi, mwengine nkanywa mwa nyama, na mwengine nkanywa mwa nabii saari wak-
weli. 14 Ewa mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa mpaka ka mafalume wa mu-
lumwengu-mu piya, ipate wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyezimungu,
Mwenyé uwezo piya. 15 Insa akamba:

"Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa zawenye.
Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake."

16 Sambi, mashetwani watatu ware wawajumanisa mafalume mahala pakwitiwa
nkiebraniya "Harmagedoni".
17 Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na shauti ulu ikikuwa pak-
iti mahala takatifu pakulu, ikamba: "Visa kukuna." 18 Kukanza kumensa, kudidima
gidi-gidi-gidi na randi, na cikitenda kitikansi kikulu pakulu sacinatenda tangu akumbiwa
binadamu mulumwengu-mu. 19 Kaya ulu ya Babiloniya ikawanyika mafungu matatu,
na makaya a mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu akikumbukira piya
madambi a kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inyweriwe nkaneka mwake vinyu ya
nyongo ya Mwenyezimungu. 20 Visirwa piya vikilainika, na myango aikiwoneka. 21 Nvula
ya mawe akuremera mpaka kilu arubaini akipakatika kulawa mbinguni akiwagwirira
wanu. Wanu newo wákikufuru ka Mwenyezimungu kwa sababu ya balayi ya nvula ya
mawe ire, konta íkiwa balayi ulu yakofya.

17

Reba nkulu na Nyama

1 Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wâsukure vikombe saba ware, akisowera
nomi javi: "Njo kuno! Nisaka nukolotere hukumu ya Reba nkulu ári kwikala karibu
ya maji mengi*. 2 Mafalume wa mulumwengu wawazingire naye, na wanu wekala
mulumwengu-mu warewa vinyu ya uzinzi wake."
3 Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwanamuka ekare
julu ya nyama wa rangi nyeundu. Nyama-yo amwijala mazina akukufuru ka Mwenyez-
imungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi. 4 Mwanamuka-yo kâvala kibwebwe
ca rangi ya njambalãu na nyeundu, kâvala vifure vya oru na mawe a faida pakulu pamoja
na nvaazi. Kâsukula mmakono kikombe ca oru, cakwijala usowezi wa matukano na ucafu
wa uzinzi wake. 5 Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

"Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a mulumwengu-mu."

---

* **16:12** Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita. * **17:1** "Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi" mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya.

[6] Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya watakatifu na damu ya
mashahidi wa Insa. Panimmonire, nitajabu pakulu futi.
[7] Laika ire akinidairi: "Mbana unitajabu? Nukwambira mana a siiri a mwanamuka-yo,
pamoja na ya nyama ansukure ári na viswa saba na manyanga kumi-yo. [8] Nyama
waummonire-yo ákiwa hai, fala sambi kafwa. Kwa suku karibu, alawa nsimbo sarina
mwinsho, akuka kuhukumu ya milele. Na wanu wa mulumwengu-mu, sawandikiwe
mazina awo nKitabu ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja kushanga, kwa
kuwona kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa, fala akuja kulawirira tena upya."
[9] "Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango saba yekarire mwanamuka ire.
Vikolota novyo mafalume saba. [10] Kati ya ewo, wagwa watanu, mmoja angari kutawala,
na mwengine aanaja, fala paasaka kuja-po, akuja kwasiwa kutawala ka wakati aba.
[11] Nyama mweundu ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana na mafalume
saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika nfululu. [12] Manyanga kumi auwonire-yo ndi
mafalume kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala wakuja kugabiziwa mamulaka
a kutawala ka wakati aba, pamoja na nyama ire. [13] Mafalume kumi-wa wakuja kunuwiya
kinu kimoja, uwezo wawo na mamulaka awo wakuja kungabizi nyama-yo. [14] Ewo wakuja
kutenda vita na Kondoo, fala Kondoo-yo akuja kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu
ya piya mamwenye, nfalume julu ya piya mafalume, na wari pamoja neye ndi wetiwe na
Mwenyezimungu, watondoriwe, na waminifu."
[15] Ikisa laika kazidi kunereza: "Maji auwonire-yo ekarire reba-yo, mana ake ndi
wanu wengi na junudi ya wanu na kabila pamoja na luga nyingi. [16] Manyanga kumi
auwonire-yo† pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina Reba-yo. Ewo wakuja kwaribu
vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wantafuna mwiri wake, na makongolo-yo wakwefya
pamoto alungure. [17] Kamana Mwenyezimungu katula mpango wake nkati ya mawazo
awo atende anzima yake. Ewo wakuja na wazo rimoja, na ufalume wawo wakumpa
nyama-yo mpaka utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu. [18] Na mwanamuka waum-
monire-yo ndi kaya ulu‡ yawatawala mafalume wa mulumwengu-mu."

18

Kugwa ka Babiloniya

[1] Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa mbinguni na mamulaka
makulu futi. Nuru ya utukufu wake ikimwarika ardhi. [2] Akikuwa na shauti ulu, akamba:

"Kaya ulu ya Babiloniya igwa!
Itaduka rumburo ra mashetwani,
mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na wakukimisa.
[3] Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu
kwa sababu ya lukware rake.
Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware,
na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri
kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu."

[4] Nisikira shauti nyengine ilawa mbinguni ikamba:

"Wanu wangu, lawani,
musisanganyike naye kukola madambi ake,
na balayi yake isije kukupatani.
[5] Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.
Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake vya ubaya-vyo.
[6] Ntendeni kamba iye vyaatendire.
Riripirireni mara mbiri kwa ubaya watendire.
Noyo kaneka yawasanganyire wenziwe-yo,
nsanganyireni iye novyo mara mbiri.
[7] Kamba vyaaridãire iye mwanyewe akiinshi kwa kuvuza,
basi, sawa-sawa na kuvuza kwake,
ntabisheni na muntaye uzuni.
Kwa kuwa awaza javi: 'Niwa rainya pakiti cangu.
Siri nankweli, sitabika tena!'
[8] Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake:

† **17:16** Manyanga kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo. ‡ **17:18** Kaya-yo ndi Roma.

kifo, kutabika, na njala,
na akuja kociwa na moto,
konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye,
ndi mwenyé uwezo nkulu."

9 Mafalume wa mulumwengu, ware watendire naye lukware na wakuwajibu kuvuza
kwake, wakuja kunririra na kunjutira pawaja kuwona rosi ra moto waaja kulungula iye.
10 Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, nakwamba:

"Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!"

11 Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku kwa sababu zake, konta
awawepo tena wanu wakuuza vinu vyawo: 12 mizigo ya oru, parata, mawe a faida pakulu,
nvaazi, linyu, nguwo za rangi ya njambalãu, seda, nguwo nyeundu, piya namuna za
mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina ya combo ca meno a nembo na cakuwajiwa ca
muti cakuuziwa gali, ca shaba, ca cuma, pamoja na ca mawe a marimore. 13 Novyo kanela,
vinu vyengine vyakunuwira, lubani, uvumba, sheru, vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu,
ng'ombe, makondoo, makavalu, maringisho, pamoja na watwana.
14 Wacuruzi wakwamba:

"Piya vinu vya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
Na piya vinu vya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
na amuna namuna yakusinganira tena upya."

15 Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi vinu-vi, wakuja kwimira baidi
koopa kutabika kwake, na kurira na kurishuku, wakamba javi:

16 "Dambi kaya ulu-yi, yakuvala nguwo za linyu,
za rangi ya jambalãu na nyeundu,
yakusitawiziwa na vifure vya oru,
mawe ya faida pakulu, na mivaazi.
17 Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi,
mali mengi alainika!"

Na piya wenye kwenendesa mapaketi na mabahariya wawo, pamoja na wanu piya wa-
tenda kazi mbahari, wekala baidi. 18 Pawawona rosi ra moto rikifuka, wákuwa wakwamba:

"Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?"

19 Wáritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku, wakamba:

"Ilaniwe, kaya ulu-yi!
Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.
Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!
20 Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!
Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini,
konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo
kwa namuna vyaikutendireni umwe."

21 Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyula riwe rikulu kamba riwe rakusaya
mafuluwela, akefya mbahari, akamba:

"Kwa nguvu nyingi kamba javi,
Babiloniya, kaya ulu pakulu
ndi vyaija kwefiwa pansi.
Na aishubutu kuwoniwa tena!
22 He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena
shauti ya vityatya wala ya wembi,
wala ya furumbãu wala ya mabaramanda!
Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena
mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!
Akusikirikana nkati yako tena
kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!

23 Aushubutu kuwoneka tena nkati yako
nlangaza wa luju!
Na azisikirikana tena nkati yako
shauti za mpofi wala apofiwe!
Piya-vi vikuja kukuna konta
wacuruzi wako ndi wâwere wacuruzi maalumu mulumwengu-mu,
na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya watesiwa.
24 Na nkati yako* isinganiwa damu ya minabii na watakatifu,
na piya ware woláiwe mulumwengu-mu."

19

Furaha mbinguni

1 Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi mbinguni, ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na utukufu pamoja na uwezo, piya mwanyewe Nlungu wetu!
2 Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na ka shariya:
kanhukumu Reba nkulu ire
akidanganya ulumwengu kwa vitendo vyake vya lukware.
Kariripira kwa damu ya watumisi wake."

3 Mara yapiri wakamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Rosi ra moto ritaiwe
rizidi kufuka daima milele!"

4 Ikisa, wazee shirini na wane pamoja na viyumbe wane hai ware wakikokora, wakimwabudu Mwenyezimungu ekare pakiti, wakamba:

"Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!"

5 Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

"Nsifuni Nlungu wetu,
watumisi wake piya
na wenye kumwishimu iye,
ntoto kamba nkulu!"

6 Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba wanu wengi, au kamba maji mengi akwisuka pariwe, au kamba kudidima kanguvu. Shauti-yo ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,
Mwenyé uwezo piya!
7 Tinfurahikire, tintendere radi!
Timwishimu,
konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,
na mwari wake wa harusi katengeziwa!
8 Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,
nyepepe yakung'anira."
(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda watakatifu*.)

9 Basi, laika ire akinambira:

"Andika javi: 'Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!' "

Ikisa kanambira tena:

"Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu."

10 Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu, falakini laika ire kanambira javi:

---

* **18:24** Kigeregu: "yake". * **19:8** Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu.

"Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,
na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.
Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.†
Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake‡."

Cakavalu nkavalu mwelupa

11 Sambi, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu mwelupa. Ampandire kavalu-yo
akwitiwa "Mwaminifu na Nsema-kweli§". Paalamula na paatenda vita, atenda kwa
shariya. 12 Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto, nkiswa mwake kavala vilemba
vingi. Kandikiwa zina, fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa. 13 Kavaziwa nguwo zaku-
covekiwa mudamu, na zina rake akitiwa "Usemi wa Mwenyezimungu." 14 Masurudadu
wa mbinguni wakinfulata, wawapandire makavalu welupa, ewo wavala linyu nyepepe
maalumu nyelupa. 15 Nkanywa mwake ukilawa upanga wakunoriwa, ipate awaduru
wanu wa mataifa piya. Neye akuja kuwatawala na ngombo ya Cuma. Na kamba munu
vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja kuwanyanda na adhabu ya nyongo ya
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya. 16 Anzu yake yaavarire yandikiwa, na mpaja wake
wandikiwa usemi mmoja nowo javi:
"NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!"
17 Ikisa nimmona laika mmoja emire pajuwa, akiwakuwira pakulu wanyuni piya
wakiiruka julu kati-kati ya binguni, akiwambira:

"Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!
18 Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenye uwezo,
pamoja na nyama ya makavalu, wacamakavalu pamoja na nyama ya wanu piya,
watwana au walungwana, watoto au wakulu."

19 Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mulumwengu-mu pamoja na ma-
surudadu wawo, wajumulane wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire, pamoja
na masurudadu wake. 20 Na nyama ire akikoriwa, pamoja na nabii nlongo âkitendanga
maajuza makulu-makulu mbere ya nyama ire. Julu ya noyo maajuza-yo, akiwatesanga
wanu wákiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake. Nyama pamoja na
nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro rikikorera na unga.
21 Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya wólaiwa na upanga
ulawire nkanywa mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya wakikuta nyama zawo.

20

Myaka alufu

1 Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni, mmakono mwake kasukula
nfungulo wa simbo sarina mwinsho pamoja na unyolo nkulu. 2 Laika ire kankola anasi
ákiwa nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani na ra Ibilisi, akinfunga muda wa myaka alufu
mmoja, 3 akimwefya nsimbo sarina mwinsho, akifunga nryango akimamatiza selu, ipate
asiwatese tena wanu wa kabila piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu noyo myaka-yo,
ibidi afunguriwe wakati aba.
4 Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kulamula. Niwona
novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye ushahidi wa Insa, wereze
habari za Mwenyezimungu, sawamwambudire nyama ware wala swanamu wake, na
sawawere nawo alama yake pacenye wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya,
watawala pamoja na Insa myaka alufu. 5 Wafwi wengine ware awaludire kuinshi tena
mpaka ipite myaka alufu. Eku ndi kufufuka kakwanza. 6 Heri na watakatifu ka ware
wawere upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwezo. Ila wakuja kuwa
walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na Almasihi, na wakuja kutawala
naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindiwa ka Ibilisi

7 Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufunguriwa kifungo cake. 8 Akuja
kupita akiwatesa wanu wa kabila piya nkati ya membe nne za duniya. Kabila-zo zikwitiwa
Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu watende vita, nowo wanu-wo isabu yawo ndi
kamba nsanga wa mwani. 9 Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza kitongojo ca
watakatifu wa Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na Mwenyezimungu.
Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.

† **19:10** Ona 22:9. ‡ **19:10** Kigeregu: "Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu." § **19:11** Ona 3:14.

10 Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga. Akisan-
ganyiwa nopare pawêfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo wakuja koopepesiwa
usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

11 Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmona ekarire-yo. Ardhi na bingu vitira mbere
yake, na mahala pawo apawoneke tena. 12 Mbere ya kiti cire, niwawona wafwi wemire,
wakulu na watoto. Vikifunguka vitabu, na cikifunguriwa cengine novyo Kitabu ca Uhai.
Na wafwi wakilamuriwa sawa-sawa kwa vitendo vyawo vyavyandikiwe nkati ya vitabu-
vyo. 13 Bahari ikiwapereka wafwi wake, Kifo cikiwapereka wafwi wake, na Kuzimu
kukiwapereka wafwi wake. Na kila mmoja akilamuriwa kwa vitendo vyake. 14 Kifo
pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci ndi kifo capiri kwa milele, ntanda ra
moto. 15 Basi, munu saandikiwe zina rake nKitabu ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

21

Bingu nyipya na ardhi nyipya

1 Sambi, niwona bingu nyipya na ardhi nyipya, kamana bingu yakwanza na ardhi
yakwanza vilainika, na bahari aiwerepo tena. 2 Na niwona kaya takatifu ya Yerusalemu
nyipya ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu, yakusitawiziwa kamba mwari wa
harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana na nlumake.
3 Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

"Onani! Mekazi a Mwenyezimungu
awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwanyewe akuwa pamoja nawo.
4 Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita."

5 Na ekare pakiti ire akamba: "Onani, nitenda vinu piya kuwa vipya!" Ikisa kanambira:
"Andika, konta ewu ndi usemi kamili na wakweli." 6 Kanambira javi: "Vitimiziwa! Omi
ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa mwinsho. Omi ári na nyotwa nukumpa kunywa
bure maji a miviriro wa uhai. 7 Ashínda onse akuja kuriti evi vinu-vi, na kwake iye nukuja
kuwa Mwenyezimungu, na kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. 8 Fala piya wanu
sawarimba myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi, wanu wa lukware, wanu waringiza
vinu vya usawi, wanu wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya, ewo wakuja
kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi kifo capiri."

Yerusalemu nyipya

9 Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba, wêjaze
hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: "Njo kuno! Uwe núkolotera
mwari apofiwe na Kondoo."
10 Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na nrefu, akinolotera
kaya takatifu Yerusalemu, ikisuka mbinguni kulawa ka Mwenyezimungu. 11 Ikiwa na
utukufu wa Mwenyezimungu, kung'anira kwake kamba mawe a faida pakulu, kwa nfano
yasipi, ya kulangala kamba kirilolo. 12 Kaya-yo ízunguriziwa na ukuta nkulu na nrefu, íkiwa
nawo miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila nryango wandikiwa
zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu waIziraeli. 13 Upande wa
malawira-juwa úkiwa na miryango mitatu, upande wa kibula miryango mitatu, upande
wa suheli miryango mitatu, na upande wa maswera-juwa úkiwa na miryango mitatu.
14 Ukuta-wo úkiwa na aliserusu kumi na mbiri. Na kila aliserusu yandikiwa zina ra walii
mmoja kati ya mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.
15 Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu ire na
miryango yake pamoja na ukuta wake. 16 Kaya ire íkiwa na membe nne piya sawa-sawa,
upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro cire, na kaya ire ikifika
kilometuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na upana wake pamoja na ujunda wake,
piya víkiwa sawa-sawa. 17 Na kapima ukuta wake, kawona upana wake ukifika meturu
sitini na ntanu. Laika ire ákipima kamba vyawapima wanadamu.
18 Vipama vya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo ijengiwa na oru
maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu. 19 Aliserusu ya ukuta wa noyo kaya-yo

isitawiziwa na kila namuna ya mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza íkiwa ya mawe
a yasipi, yapiri íkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi, 20 yatanu
a sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabarajadi, yakenda a topazi,
yakumi a kirosaparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na mbiri íkiwa ya mawe a
ametisitu.
21 Na miryango kumi na miwiri ítendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila nryango
útendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo íkiwa ya oru maalumu,
yakuwonekera kamba viduru.
22 Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta mahala takatifu pake ndi
Mola Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya, pamoja na Kondoo. 23 Na kaya-yo aisakula
juwa wala mwezi kumwarikira, konta cimwarikira ndi utukufu wa Mwenyezimungu, na
mwenge wake ndi Kondoo. 24 Mataifa akuja kwenendesiwa kwa kumwarikiriwa na nuru
ya noyo kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu noyo kaya-yo wajisa mali* yawo.
25 Miryango ya kaya-yo aishubutu kufungiwa nsana, na auja kuwepo usiku. 26 Na nkati
ya kaya-yo, wanu wa kabila piya wajisa mali† yawo na inshima zawo. 27 Na nkaya-mo
acishubutu kwingira kinu kicafu wala akunisha munu kitendo ca haramu wala engira
nlongo. Ila wandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai ca Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

22

1 Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo akiwonekera kamba kirilolo,
akilawa pakiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo. 2 Muto-wo upita kati-kati ya barabara
maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto ikikula miti yakupa visumo vyakuwapa
wanu uhai. Ikipa visumo mara kumi na mbiri kila mwaka, mara mmoja kila mwezi. Na
masamba a muti-wo akitibu kabila piya.
3 Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyezimungu. Cikuja kuwepo kiti ca
Mwenyezimungu na ca Kondoo, na watumisi wake wakuja kumwambudu iye. 4 Wakuja
kummona uso wake, na zina rake rikuja kupamikiwa pacenye pawo. 5 Usiku awuja
kuwapo. Awuja kusakikana nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola Mwenyez-
imungu amwarika julu yawo ewo. Na ewo wakuja kutawala daima milele.

Kuja ka Insa

6 Ikisa, laika ire kanambira javi: “Ewu ndi usemi kamili na wakweli. Mola, Mwenyez-
imungu awalongoza minabii kiroho, kampereka laika wake aje awereze watumisi wake
vija kukuna suku karibu.” 7 Insa akwamba: “Onani, nukuja bila kukawa! Heri mwenyé
kufulata usemi ubushuriwe nkitabu-mu.”
8 Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi. Panisikire na paniwonire,
nigwa ipate nimwambudu noire laika akinolotera evi vinu-vi ire. 9 Fala iye kanambira
tena: “Usinambudu, niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe-po pamoja na
wanduzo minabii, na kamba piya wafulata usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi kumwambudu
ndi Mwenyezimungu*.”
10 Ikisa tena laika ire kanituma javi: “Usemi ubushuriwe nkitabu-mu, usiture kuwa kinu
ca siiri, kamana wakati wakukuna piya-vyo uwa karibu. 11 Munu mbaya atende ubaya,
na mmadambi akore dambi. Mwenyé kutenda wema atende wema, na takatifu onse awe
takatifu.”
12 Insa akamba: “Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi yangu iwa nomi, nukuja kumpa
kila mmoja kwa kazi yake. 13 Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa kwisiriza, wa
kwanza na wa mwinsho.
14 Heri wenye kuswafi nguwo zawo, wapate haki ya kupita pamiryango kwingira nkaya
ulu, na kurya kisumo ca Muti wa Uhai. 15 Fala panja ya kaya ulu-yo, wakuja kubaki piya
wari kamba umbwa: wasawi, wenye lukware, visomi, wenye kwambudu milungu sairi ya
ukweli, na ware piya wakuwajibu ulongo na watenda vyakulongopa.
16 Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi evi vinu-vi kwenu umwe
mmajamati. Omi niwa nzipe wa rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi
kamba ng'andu uwala vú.†”
17 Roho Takatifu pamoja na Mwari harusi wamwambira Insa javi: “Njo!” Munu asikira
evi, neye novyo ambe: “Njo!” Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai, apate bure.

Vyakulaizira

18 Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenye kusikira usemi ubushuriwe
nkitabu-mu, nukwamba: “Ikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu,

---

* **21:24** Kigeregu: “utukufu”. † **21:26** Ona 21:24. * **22:9** Ona 19:10. † **22:16** Kamba ng'andu vyauri alama
ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe nkitabu-mu.
19 Na ikiwa munu kalavya
usemi mmojawapo ubushuriwe nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande
wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake nKaya Takatifu. Tamaa za nowo
upande-wo zandikiwa nkitabu-mu."
20 Shahidi‡ wa piya eya mambo-ya akwamba: "Aye!
Nukuja bila kukawa!" Amina§! Njo, Mwenye Insa!
21 Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.

‡ **22:20** "Shahidi wa piya eya mambo-ya" ndi Insa. § **22:20** "Aamina" mana ake "Viwe novyo!".